

1IHAIL BUBENNOV

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

MIHAIL BUBENNOV

Stepa vulturilor

1 9 6 1

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

Coperta de *Mario Bruno*

MUXÜUA ByöeHHOß

OPJıHHAH CTEnb

H3aaTeJibcTB0 UK R.ıKCM

«MOJIOÄ3H TBapAHH» 1960

Traducere de *Alina Mirea* şi *Eugen Naum*

STEPA VULTURILOR

Cititorul romîn îl cunoaște pe M. Bubennov din romanul *Mesteacănul alb,* în care a zugrăvit lupta eroică a poporului sovietic împotriva ocupanților fasciști în anii Marelui Război pentru Apărarea

în nota autobiografică intitulată *Despre mine însumi,* scrisă în noiembrie 1959, M. Bubennov spune că acest roman este lucrarea principală a vieţii sale și că lucrează la a treia parte a lui, consacrată nimicirii armatelor germano-fasciste în apropierea Moscovei.

În aceeaşi notă, scriitorul povesteşte cum a ajuns să scrie *Stepa Vulturilor.* „în primăvara anului 1954 - spune el - pe cînd lucram la a treia și ultima parte a *Mesteacănului alb,* a început marea campanie a tineretului sovietic pentru cucerirea pămînturilor înțelenite. După cum se știe, primul eșalon cu tineri entuziaști a plecat în Altai... Cum aş fi putut să stau acasă, aşezat în faţa unui manuscris, în carc era vorba de război, cînd o acţiune cu adevărat istorică începuse în locurile mele natale ? Mi-am întrerupt lucrul la *Mesteacănul alb* și am plecat de îndată în Altai, ca să fiu martorul noii fapte eroice, pe care o săvîrșca minunatul nostru tineret, ca să văd cu ochii mei începuturile vieţii noi în stepa Altaiului.

în urma acestei călătorii, am scris *Stepa Vulturilor,* roman dedicat tinerilor entuziaști și cuceririi de către ei a pămînturilor pustii ale Altaiului. Acest roman este darul creator, ce-l ofer Altaiului nata', pe care de multă vreme doream să-l oglindesc în literatură."

Dragostea profundă și pătimașă față de ţinutul natal pulsează puternic În romanul lui M. Bubennov. Se simte că autorul nu este un observator ocazional, ci un siberian îndrăgostit de locurile pe care le descrie, un siberian, în sufletul căruia a pătruns din copilărie atît frumusețea stepei natale, cît și dragostea și respectul față de locuitorii ei aspri și dîrji.

De aceea, necuprinsa stepă a Altaiului, a cărei monotonie și sălbăticie ar fi putut ului un observator străin, învie sub pana lui Bubennov și-i dezvăluie cititorului nenumăratele ei frumuseţi. împreună cu autorul, el privește cu atenţie ierburile dese ale stepei, admiră albastrul întunecat al lacurilor sclipitoare și adînci, rămîne entuziasmat de albul orbitor al crîngurilor de mesteceni, ce strălucesc în soare, e mirat de bogăţia și varietatea animalelor din stepă, aude zarva fără sfîrșit a păsărilor, admiră minunatul zbor planat al vulturului, stăpîn peste înaltul cerului, întîlnește cu groază în bezna nopții ochii verzi și scînteietori ai lupului...

Dar pe scriitor nu-l atrage exotismul searbăd al naturii nesupuse încă. Pentru Bubennov, principalul în stepa atît de dragă inimii lui sînt oamenii. De aceea, din paginile romanului răsar figuri de sibe- rieni, ce ni se întipăresc pentru multă vreme în memorie. Așa e figura lui Zima,

entuziast, gînditor, puternic, curajos, activ şi perseverent, cea a lui Severianov, partizan bătrîn şi patriot înfocat al ţinutului natal, a Tonici Rodiceva, o sibcriană frumoasă şi mîndră şi ale multor altora.
Dragostea faţă de accşti oameni sovietici simpli, locuitori ai ţinutului său natal, scriitorul şi-o exprimă, înfăţişîndu-i realist, fără a-i polei nici pe ei, nici condiţiile lor de viaţă şi de luptă. M. Bubennov descrie veridic satul Lebeajie, lăsat în paragină şi părăsit de majoritatea locuitorilor lui, vorbeşte deschis despre marile greutăţi materiale, pe care le-au avut de îndurat colhoznicii în anii de după război, fără să ascundă cauzele acestei stări de lucruri. Anii crunţi ai Marelui Război pentru Apărarea Patriei, greutăţile anilor postbelici, unele greşeli în domeniul agriculturii au adus sărăcie în satele din stepă, au împins tineretul să le părăsească şi să plece în căutarea unui cîştig sigur.
Fără să urmărească înfrumuseţarea realităţii şi fără să treacă sub tăcere laturile tragice ale vieţii, M. Bubennov scrie pagini pătrunse de durere (aşa e, de pildă, descrierea satului Lebeajie, discuţia dintre Vanka Sobol şi Rodicevi, discuţia dintre Zima şi Severianov, sau moartea acestuia din urmă).
Dar tristeţea nu devine sentimentul dominant al romanului. Aşa cum se petrece şi în viaţa oamenilor sovietici, ea e înfrîntă de tonurile ferme şi optimiste. Astfel, în discuţia dintre Vanka Sobol şi Rodicevi, amintirea necazurilor trecutului e întreruptă de vorbele pline de speranţă şi încredere ale lui Sobol : „Sigur că o să fie mai lesne !... Viaţa a fost întoarsă, ca un volan şi... o să meargă acum
în romanul său, M. Bubennov descrie această viaţă, cîrmită ca un volan, şi ne arată felul in care hotărîrile istorice ale P.C.U.S. privitoare la reconstrucţia gospodăriei săteşti au pus în mişcare nu numai pe locuitorii satelor, ci şi pe oamenii muncii de la oraşe, felul în care chemarea partidului de a valorifica uriaşele întinderi înţelenite din Siberia şi Cazahstan a mobilizat atît pe vechii locuitori ai acestor regiuni, cît şi tineretul din întreaga ţară.
Pămînturile înţelenite, aceste „cuvinte minunate", ca să folosim expresia autorului, răsună în roman „pe tonurile cele mai duioase şi mai armonioase". Nădejdile oamenilor de o duce o viaţă mai bogată şi mai fericită sînt legate acum şi de ele, de ele este legată împlinirea viselor partizanului Ivan Bagreanov, ţăran de lîngă Moscova, şi ale lui Zima, agronom din Altai, ele îi unesc pe tinerii de diferite naţionalităţi, de diferite profesii, din diferite regiuni ale ţării şi-i îndeamnă la fapte eroice.

în centrul romanului se află lupta pentru valorificarea pămîntu- rilor înțelenite, pe care o duc primii noi-veniți din Altai : tinerii moscoviți, muncitori și ingineri, care, la chemarea partidului, au părăsit capitala.

M. Bubennov demonstrează că valorificarea pămînturilor înțelenite este într-adevăr o luptă, o acțiune eroică, tot atît de glorioasă, ca și acțiunile eroice din vremea revoluției, și ca și cele săvîrșite de oamenii sovietici în cursul Marelui Război pentru Apărarea Patriei. Această idee este exprimată în discuția dintre Leonid și Svetlana, cînd el îi spune că valorificarea pămînturilor înțelenite este o „revoluție în geografie", această idee revine în scena cu tractorul împotmolit, care se asociază în mintea lui Leonid cu împotmolirea unui tanc pe front, în scena în care se acordă titlul de „fiu al brigăzii de tractoare" lui Petrovan, așa cum altădată i se acordase lui Leonid titlul de „fiu al brigăzii de tancuri" ; în episodul morții lui Kostea Zarnițîn și în cel în care este descrisă munca în stepă cu arma în mînă ; ea răsună optimist în tabloul înălțării în tabăra brigăzii a steagului roșu, simbol al victoriei, care-i reamintește lui Leonid momentul solemn în care brigada lui de luptă primise drapelul de gardă.

Fără a încerca să estompeze conflictele și contradicțiile vieții, M. Bubennov ne arată că lupta nu se duce numai între om și natură (să ne amintim de greutățile întîmpinate în desțelenirea pămîntului, de ploile și furtunile de nisip, de scena luptei lui Leonid cu lupoaica etc.). Lupta se duce în același timp între oameni, între cei curați și cinstiți pe de o parte, - și „neamul răpitoarelor", care trăiește din munca și sîngele eroilor, pe de altă parte. De aici, antiteza ca unul din procedeele compoziționale de bază ale romanului.

Astfel Dereaba i se opune prin contrast lui Leonid, Krasniuk lui Zima, banda lui Dereaba brigăzii lui Bagreanov.

Totuși ar fi greșit să tragem concluzia că scriitorul nu folosește decît două culori : negru și alb. în primul rînd, în roman găsim o serie întreagă de personaje, care cu greu pot fi incluse în categoria celor pozitive sau a celor negative. Așa e, de pildă, Vanka Sobol, un siberian din Lebeajie. Ca și mulți alții, el își părăsește satul în anii grei de după război, dar se întoarce primul la chemarea partidului și comsomolului. Muncește cu abnegație pe tractor, termină primul aratul parcelei sale, dar lăsîndu-se stăpînit de gelozie nu mai este atent la ce face și împotmolește tractorul într-un teren salin. Aprovizionează întreaga brigadă cu vînatul său, dar dă dovadă de un egoism orb în atitudinea sa față de Kostea Zarnițîn. E un om cu caracter

înfocat, dar neechilibrat şi neînduplecat, un om care e în stare de cele mai grave greşeli în viaţă, dar care e cinstit şi devotat pînă la capăt cauzei generale - un caracter complicat şi contradictoriu.

Autorul nu zugrăveşte cu o singură culoare nici pe eroii săi principali. Fie că e vorba de eroii pozitivi, fie de cei negativi, el tinde întotdeauna (şi de cele mai multe ori reuşeşte), să explice cauzele care au contribuit la dezvoltarea anumitor laturi ale sufletului lor, formîndu-le într-un anumit fel caracterul. Astfel, M. Bubennov urmăreşte îndeaproape soarta lui Dereaba, amintind cum, sub influenţa condiţiilor materiale extrem de grele din anii de după război, un adolescent sensibil şi inimos a putut să devină un tînăr şiret şi „descurcăreţ", apoi cum s-a încuibat în el spiritul hrăpăreţ, care i-a ros sufletul încetul cu încetul, anihilîndu-i toate trăsăturile omeneşti, cum nedeprinderea cu munca şi traiul parazitar au generat, îngro- şîndu-le cu timpul, trăsăturile unui om dintr-o altă lume, străină şi hrăpăreaţă, făcîndu-l de fapt un duşman al oamenilor sovietici şi al iniţiativelor lor.

în această privinţă, figura lui Krasniuk e mai puţin convingătoare. Dar şi antecedentele lui explică într-o anumită măsură cauza care a făcut ca acest om incapabil, jalnic şi fricos, să poată ocupa un post atît de important. M. Bubennov ne povesteşte că oamenii din conducere îl mutau şi-l avansau numai ca să scape de el, că nimeni nu lua în consideraţie ceea ce face el efectiv, mulţumindu-se toţi cu frazele conformiste, pe care le rostea întotdeauna.

Dar dacă autorul nu ne dezvăluie pînă la capăt şi cu toată adîn- cimea cauzele care au determinat formarea în acest sens a caracterului lui Krsaniuk, în schimb figura acestuia este zugrăvită extrem de viu şi expresiv. Cu fineţe, scriitorul ne dezvăluie treptat natura meschină şi respingătoare a lui Krasniuk, ascunsă sub comportarea lui conformistă. La început ne miră că el nesocoteşte eforturile şi ajutorul prietenesc al tovarăşilor săi, apoi nc impresionează neplăcut felul lui de a vorbi găunos, cu fraze stereotipe, apoi ne pune în gardă duşmănia faţă de Bagreanov şi simpatia faţă de Dereaba. Treptat, aflăm cauzele care l-au determinat să plece pe pămînturile înţelenite, îi cunoaştem „metodele de muncă", rîdem de rolul comic pe care-l are în istoria cu ţiştarii, dispreţuim stilul lui de muncă, precum şi animozitatea lui faţă de Leonid şi, în sfîrşit, Krasniuk ni se dezvăluie total şi limpede : e un parazit, un laş, care, pe lîngă faptul că visează să fugă de pe pămînturile înţelenite într-un post comod de la oraş

şi „să mai apuce să plcce la toamnă în Crimcia", e gata să dezorganizeze de dragul acestui ţel întreaga muncă a S.M.T.-ului.

Cititorul îşi dă seama că la fel ca şi Dereaba, Krasniuk nu e numai un om rău, ci un adversar al oamenilor sovietici şi al cauzei lor. De aceea. Bagreanov spune despre el : „lată-l cine e ! Tot un animal de pradă, un parazit, dar de alt soi decît Dereaba. Mai

Relaţiile dintre Krasniuk şi Dereaba sînt foarte elocvente. Krasniuk îl susţine pe Dereaba, pentru că se teme de muncă, urăşte activitatea, mişcarea şi înnoirea, pe care le aduc oamenii cinstiţi de felul lui Leonid Bagreanov. Iar Dereaba recunoaşte deschis şi cu cinism că o astfel de „conducere" naşte indivizi de teapa lui. „Cîtă vreme geme lumea de blegi se mai poate trăi - spunea Dereaba -. Pînă să descopăr adevărul ăsta, am muncit de m-am spetit, dar acum nu mai vreau să fac hamalîc. Pentru ce ? Duci de nas un bleg şi trăieşti, te bucuri, mănînci şi bei pînă nu mai poţi. Valabil, nu ?"

Aceste vorbe ale lui Dereaba sînt un avertisment pentru cititorii romanului. Paraziţii, indolenţii şi afaceriştii dau apă la moară hrăpăreţilor, hoţilor şi ucigaşilor. Şi dacă cei din urmă dispar sub presiunea mediului şi a legii (în acest sens, moartea lui Dereaba e simbolică), cei dintîi sînt mai rezistenţi, întrucît depistarea şi lupta împotriva lor sînt mai grele.

Scriitorul ne-a arătat deschis că în societatea sovietică mai trăiesc şi adversari de-ai ei ascunşi, care stingheresc lucrul cel mai important: bătălia pentru construirea comunismului. Dar aceşti oameni nu constituie nici pe departe majoritatea, ei sînt nişte vechituri, pe care societatea sovietică, în avîntul ei impetuos înainte, le mai duce cu ea, dar de care se curăţă şi se eliberează.

Acest adevăr e sintetizat plastic de Leonid, care compară mişcarea progresivă a societăţii sovietice cu furtunoasele torente de primăvară : „Privim torentele de primăvară, spune Leonid. Sînt frumoase, nu-i aşa ? Nu te mai saturi admirîndu-le... Dar dacă te uiţi mai bine, cîte gunoaie nu duc cu ele ! Aşa şi aici. Numai că gunoaiele astea nu contează. Oricum, torentele rămîn tot minunate !"

„Oricum torentele rămîn tot minunate !" această idee repurtează victorie în roman. Meritul scriitorului constă în faptul că el vede forţa şi impetuozitatea acestui torent, scoţînd în relief întreaga frumuseţe şi măreţie a faptelor oamenilor sovietici.

în centrul romanului se află figura lui Leonid Bagreanov, un tînăr inginer sovietic. Soarta complicată a acestui om oglindeşte soarta a sute şi mii de

tineri sovietici după război. Autorul întruchipează în figura lui Leonid cele mai frumoase trăsături ale acestor tineri, fie ei muncitori sau ţărani, ingineri sau tractorişti, învăţători sau medici. Pe ei îi caracterizează patriotismul profund şi gradul înalt de conştiinţă, entuziasmul, abnegaţia, bărbăţia şi fermitatea.

Autorul nu se străduieşte să-l idealizeze pe Leonid. Ni-l zugrăveşte ca pe un om viu, cu slăbiciuni şi greşeli omeneşti. în acest sens se poate vorbi de pasiunea pe care i-o trezeşte Galina Hmelko şi pe care nici el însuşi nu o poate înţelege, de greşelile în aprecierea diferiţilor oameni (de pildă a Ancăi Rakitina), uneori e de o grosolănie nepermisă (ca în discuţia cu Kuprian Zaharovici). Dar toate astea nu diminuiază figura lui Leonid, întrucît nu ele constituie trăsătura dominantă, şi sînt remediabile. Esenţa lui Leonid e alcătuită din dîr- zenie, perseverenţă, ură faţă de afaceri şi compromisuri, fermitate şi forţă sufletească. îmbinate cu hărnicia, cu strălucitele lui aptitudini organizatorice, cu umanismul lui autentic, toate aceste trăsături fac ca Leonid să fie una din figurile izbutite de tînăr sovietic contemporan în literatură.

Alături de Leonid, Svetlana Kasianova e prezentă de-a lungul romanului. Această fată extrem de tînără e emoţionantă prin puritatea şi frumuseţea ei sufletească, prin forţa sentimentului ei neprihănit, prin devotamentul ei faţă de omul iubit. Autorul surprinde figura Svetlanei în plin proces de formare şi ne arată cum i se conturează şi i se fortifică caracterul în condiţiile luptei şi privaţiunilor, sub influenţa iubirii, a muncii şi a puterii colectivului. Şi alţi tineri locuitori ai pămînturilor înţelenite ne impresionează : Kostea Zarniţîn, un flăcău blond şi vesel, care moare înainte de vreme la postul lui, bucătăreasa Tonia Solnîşko, vioaie şi bună gospodină, Kornei Cernîh, serios şi stăpînit, Tonia Rodiceva, o fată frumoasă şi mîndră, Galina Hmelko, veselă, deşteaptă şi curajoasă, şi încă mulţi alţii.

Fiecare dintre ei are lipsurile lui, dar toţi împreună formează un colectiv unit şi stăpînit de romantismul muncii, un colectiv care trăieşte cu privirile aţintite spre ziua de mîine, unde luminile viitorului comunist apar la orizont.

Printre calităţile indiscutabile ale romanului există un element extrem de preţios, atît pentru cititorul sovietic, cît şi pentru cel romîn : e „valul de lumină" care îl străbate, e romantismul muncii pline de abnegaţie pentru binele poporului, este aureola purităţii şi a tenacităţii, care iradiază în roman, impresionînd puternic. Cred că tineretul romîn va citi romanul lui Bubennov cu un interes deosebit, îl va îndrăgi pe Leonid Bagreanov, pe

acest prieten sovietic, cît şi pe tovarăşii săi, şi va găsi în visele acestora, în abnegaţia şi devotamentul lor faţă de muncă ecoul propriilor lui vise, al propriilor lui tendinţe, al propriului marş victorios spre socialism.
ELENA LOGHINOVSKI

C a p i t o l u l î n t î i

În stepă, vulturii sosiseră dimineaţa. Veniţi de departe la chemarea poruncitoare a vieţii, făcuseră un timp popas pe pămînt la odihnă, dar îşi luaseră repede avînt spre înaltul cerului în singurul zbor pe potriva neamului lor puternic şi iubitor de libertate. Se lăsaseră purtaţi pe nevăzutele valuri de aer ce dau ocol pămîntului, în vraja minunată şi poruncitoare, pătimaşă, a zborului planat ! Desoriseseră, impetuoşi, cercuri largi în înaltul nemăsurat aii cerului, bătînd doair arair din aripile lor întinse, agile, sensibile, brune, împestriţate în culori deschise.
Bucuroasă că i-a sosit sorocul, stepa ieşea de sub zăpadă. Ici, colo sclipeau apele fără ¡fund ale lacurilor albastre şi viiturile vîlcelelor, peste care se firăminta, nepotolită, lumea gălăgioasă a păsărilor încinse de chcma- rea primăverii şi setoase de libertate. Din loc în loc, crânguri de mesteceni golaşi îşi scînteiau în soare albul orbitor al trunchiurilor. Văzute de acolo, de sus, peticele de ţelină, deszăpezite, păireau aşa acopcritc ou ,năga,ră, nişte piei mari, cenuşii. Dar oricît de ager ar fi fost ochiul vulturilor şi tot nu putea desluşi în zare capătul stepei.
Spre seară, după ce se bucurară îndeajuns de întinderile stepei, se lăsară doi cîte doi la pămînt, să-şi aleagă culcuş pentru noapte. Perechi, perechi se opreau o clipă în aer ; apoi, gălăgioşi, se lăsau pe cîte o bucată de pămînt deszăpezită şi acoperită cu pîlcuri de mărăcini, de nepătruns. Abia atingînd pămîntul, vulturul făcca cîteva salturi puternice, smucite, şi da la o parte năgaira culcată. Apoi încremenea deodată şi scotea din ciocul de oţel un sunet, un semnal. Perechea lui se aşeza îndată în spatele său şi, nemişcate, amândouă păsările, mari, frumoase, priveau o bucată de vreme împrejur, atente, la pîndă. Da, pentru aşezare locul era sigur. Mărărimişurile erau pline de ghemele ciulinilor, şi pretutindeni ierburi de tot soiul dese, zdrenţuite, se ridicau deasupra ţelinei răscolite de ţiştari. Pe

fundalul îndepărtat al zării se profilau, țepeni, ciucurii pelinului, atîrnau spicele mici, golașe, de obsigă și pîinișoarele de coada-vulpii. Tufișurile albastre de perișor și lujerii de laimînărică, pufoși, păreau că stăpîmesc întreaga vegetație.

Cînd se liniștiră, vulturii ieșiră pe loc gol și, calmi, maiesituoși, statură multă vreme alături unul de altul, privind cu ochii lor înțelepți și îngînduirați spre stepa peste care se lăsa inserarea.

La cîteva zile după aceea, după ce își aleseră un loc bun printre tufișuri, se apucară să-și facă cuibul. Uneori se luau la ceartă cine știe pentru ce și se aruncau unui asupra celuilalt, bătînd amarnic din aripile lor puternice. Iar cînd se potoleau priveau nedumeriți la toate cele adunate pentru cuib, risipite acum în jur sau zvîrlite în crengile de tavalgă. Și luau munca de la capăt.

Erau niște vulturi tineri. își durau primul cuib di» viața lor.

Scăldată în lumina primăverii, Moscova se înălța deasupra pămîntului, dezvăluindu-și ca niciodată întinderile. Nici de acolo, de sus, n-o puteai cuprinde dintr-o singură privire. N-avea hotar ; părea câ-și avîntă brațele prospectelor și bulevardele ei spre toate colțurile țării. Iar deasupra acestei nemărginite priveliști, în revărsarea razelor de soare, aidoma apelor primăverii, geamurile și pietrele albe, luceau, iar aurul se aprindea parcă împrăștiind căldură...

Leonid privea orașul de la fereastră.

— Îți place, nu-i așa ? îl întrebă mama.

- Da, mă uitam... răspunse el.

- De aici ai ce să vezi ! Ce frumusețe ! Nu ca din aripa noastră...

- Nu te mai gîndi la ea !

- Nu pe pământ am trăit, ci în pămînt.

Praskovia Mihaiiovna spălase vasele și, așezîndu-se la masă, își îndreptă spinarea. Era mărunțică, subțirică, cu o șuviță de păr cărunt în coc, ou o fustă simplă dar curată și cu o jachetă închisă. Ocoli cu privirea ageră a ochilor ei luminoși pereții camerei tapetați în culoarea peruzelei și mobilierul sărăcăcios și, deodată, roși ușor de prisosul ei de fericire. I se îmtîmplase să roșească -de foarte multe ori în ultima lună de cînd locuiau în •camera aceea nouă și curată, dimfcr-o casă mare și frumoasă, la o înălțime de-ți tăia răsuflarea...

- Acum să tot trăim ! Nici să nu mai ținem socoteala anilor ! începu ea din nou, fericită. E bine și acum, nu zic, dar ce-o să fie la vară ! Să deschizi fereastra •și să ți se oprească inima în loc ! Să zboare pe lîngă tine păsările și norii albi, iar tu să întinzi mîna să-i .atingi...

De- data asta, însă, Leonid, nu se ştie de ce, tăcu. Praskovia Mihaiiovna îşi privi întrebătoare fiul, înalt şi puternic. „Ce îngîndurat e mereu, ca taică-său. îşi spuse ea, of.tînd, şi-şi puse în gînd să atârne portretul tovarăşului ei de viaţă, mort în război, pe perete, între ferestre. La ce s-o fi gîndind atît ? La însurătoare ? I-a venit vremea, la ce-air mai tărăgăna-o ? Dar i-o fi ruşine să-mi spună... Fiule, fiule, de ce să te ruşinezi de mai- că-ta ?!" În momentul acesta Leonid se întoarse spre ea şi Praskovia Mihaiiovna, văzîndu-i chipul, încremeni neliniştită. Era calm şi aspru, ba chiar autoritar, aşa cum era şi chipul bărbatului ei, cînd se apuca de o treabă grea. Ochii lui mari, cenuşii, păreau cutezători şi neobişnuit de luminoşi.

- Ce s-a întîmplat, Leoniduşka ? întrebă Praskovia Mihaiiovna cu sufletul la gură. De ce taci ? Ţi-o fi •oare ruşine să-mi spui ? Vorbeşte...

- Plec, răspunse Leonid, lăsînd capul în jos.
- Pleci ? Unde ?
- în Altai, mamă.

O vreme, Braskovia Mihailovna nu fu în state să înţeleagă de ce fiul ei trebiuia să plece neapărat în Altai. Leonid o dese pînă la canapeluţă, se aşeză alături de ea, îi şterse ochii înlăcrimaţi cu batista lui şi încercă să-i explice cum a ajuns la hotărîrea de a pleca în ţinutul acela îndepărtat. Dar mama, plîngînd, îl privea atît de buimacă, încît tăcu şi aşteptă, răbdător, să-şi mai domolească slăbiciunea aceea neaşteptată.

Desprinzîndu-se din mîinile fiului său, Praskovia Mihailovna îl întrebă, în sfârşit, cu o voce pierdută şi tristă :

- Va să zică, pleci ?
- Trebuie, mamă, spuse Leonid.
- Şi nu se poate... să nu pleci ?
- Nu se poate, mamă.
- La asta te tot gîndeai ? oftă Praskovia Mihailovna. Neliniştit suflet mai ai !
- Toţi tinerii au sufletul neliniştit, spuse Leonid. Aşteptăm doar chemarea că ne şi apucăm de orice muncă. Iar munca asta, mamă, e foarte importantă ! Ţii minte cum spunea tata ? „Pîinea, zicea el, ea e stăpînă peste toate !"

„Şi-a adus aminte .de .taică-său ! îşi spuse, îndurerată şi speriată, Praskovia Mihailovna şi, după ce se gîndi o clipă, adăugă, tot î,n ¡gînd : Aste înseamnă că pleacă. N-am să-l pot opri..."

Ghieindu-i gîndul, Leonid i-il confirmă :

- Da, am să plec, mamă, am să plec...
- Te cheamă pămîntul, murmură amărîtă Praskovia Mihailovna.

- Adevărat, mamă, mă cheamă, recunoscu Leonid. Oricît aş sta la Moscova, oricît aş iubio, cîteodată mă apucă un dor de sat, de pământ, că mă doare inima ! Ce bine-i acolo, mamă ! spuse el, luminîndu-se la faţă şi apucînd năvalnic mima maită-şi. Ştii, te trezeşti în zori, în luncă... Iarba e înaltă, deasă, grea de rouă, şi mergi prin ea de parcă înoţi ! Te uzi pînă-n gît ! Iar după ce-ţi termini munca, te trânteşti la pămînt şi te gîndeşti să nu te mai ridici niciodată ! Te dor oasele, trupul... dar ce bine e ! Stai culcat în finul proaspăt, înmiresmat, vintul adie, iar deasupra cîntă ciocirlia... Şi ţi se pare că pămîntul te duce pe aripa lui undeva, departe, departe !

- Măcar de i-ar chema pe toţi aşa cum te cheamă pe tine, şopti Praskovia Mihaiiovna, tristă. Numai că s-a veştejit dragostea de pământ, fiule, s-a veştejit... De *ce* laşi capul în jos ? Eşti amărât ?

- Sînt, recunoscu Leonid abia auzit.
- De asta s-a veştejit şi satul ! adăugă mama.
- Aşteaptă, mamă, ai răbdare ! spuse deodată Leonid' hotărât, stirîngîndu-i cu putere mîna. Se îndreaptă ele lucrurile, sînt convins ! Poate oare să piară o dragoste ca asta ?
- Şi ce-o să faci acolo ? O să ari ?
- Şi de ce nu ? Ştiu să umblu bine cu tractorul !
- Eşti inginer... Te urci tu pe tractor ?
- Mă urc şi ar !
- Ai înnebunit, Leonea !

Cuprinsă de amărăciune, Praskovia Mihaiiovna îşi aminti de cei zece ani în care fiul ei muncise la uzină şi învăţase, deseori uitînd de odihnă şi renunţând la orice distracţie ; la început la şcoala serală a tineretului' muncitor, apoi la institutul seral. Zece ani în care îşi văzuse fiul şi aievea, şi în visurile ei, mai mult aplecat asupra cărţii. Uneori, stăruinţa lui o speria în loc s-o bucure. Dar pînă la urmă, şi asta se întîmplase de curând, visul lor se împlinise : Leonid îşi luase diploma, de inginer.

- Abia te-ai văzut şi tu terminat... adăugă mama,, oftând.

- Este mare nevoie de mine aoum, acolo, răspunse Leonid, posomorit.

Praskovia Mihaiiovna îşi mai aminti de simţămîntul cu care fiul ei se mutase din cocioaba aceea umedă, proptită de o rîpă, în casa cea nouă, cum se pregătise «ca peste cîteva zile, după ce îşi vor fi luat ceva mobilă, să-i facă Inaugurarea. Crezuse atunci că pentru el viaţa în casa cea nouă e mai presus de orice. Minonîndu-se singură de lipsa ei de agerime, Praskovia Mihailovna îl •întrebă, amărâtă :

- Şi o să stai iar prin magherniţe ?
- Se prea poate, răspunse Leonid.

Nu mai avea ce-şi spune, aşa că Praskovia Mihailovna tăcu. Mulţumit că discuţia cu maică-sa se încheiase totuşi cu bine, Leonid adăugă, înviorat :

- Mă duc chiar acuma la comitet.
- Azi e duminică, îi aminti mama.
- N-are aface. Toţi sînt acolo...

Deodată Praskovia Mihailovna fu cuprinsă de tulburarea. aceea nedesluşită, ce pune stăpînire pe orice părinte cînd vorbeşte cu copilul său despre viaţa lui, despre hotărârile lui de om matur. îşi mototoli colţul •şorţului în palme şi întrebă :

- Pleci singur ?
- Singur.
- Nu te gîndeşti la nimeni ?

Leonid se ridică repede de pe canapeluţă, se apropie de fereastră şi privi din nou, îndelung, Moscova. Răspunse doar într-un tîrziu şi, spre mirarea maică-şi, cu o - neînţeleasă tristeţe :

- Are aşa de puţin temei gîndul meu...

Taina inimii fiului ei o nelinişti la fel de mult cum •o neliniştise neaşteptata lui hotărâre de a pleca într-un ţinut atît de îndepărtat. întrebă cu voce sugrumată :

- Cine-i ?
- O fată de la uzina noastră...
- Cum o cheamă ?
- Svetlana...
- Tu... i-ai şi vorbit ?

Lîngă fereastră, capul moţat al lui Leonid se lăsă încet în jos.

- Doamne, eşti leit taică-tău ! exclamă mama, cuprin să de o uimire în care se amesteca bucuria şi durerea apoi, ridindu-se sprintenă de pe canapeluţă, se apropie- de el şi, apucîndu-l uşurel de cămaşă, îşi lipi obrazul de spinarea lui lată şi caldă. De ce nu mi-ai spus nimic, dragul meu ?
- Ei, nu ştiu cum s-a întâmplat, răspunse încet Leonid.
- Asta înseamnă că ţi-e dragă, încheie Praskovia Mihailovna şi, după ce mîngîie spatele de uriaş al fiului,, adăugă : Ce-i cu tine, viteazule ? Ai o decoraţie militară şi eşti un fricos... şi deodată rugătoare, aproape jalnică : Poate că dacă i-ai vorbi acum, Leoniduşka... Ce zici ? Te-ai însura...
- Acum e prea tîrziu, răspunse Leonid şi, întorcîn- du-se încet, grijuliu, spre mamă-sa, o luă uşurel de umeri.. E prea tîrziu, mamă !
- De asta erai tu aşa de trist !

Se uită la chipul băiatului cu o uşoară mustrare în privire şi, fără să-şi poată opri un oftat, continuă :

- Ei, dar ea ? N-ai băgat de seamă ? Poate că nji. aşteaptă decît un cuvînt de-al tău...
- Fuge de mine ! Nici s-o văd nu mă lasă...
- înseamnă că şi ea te iubeşte...

Leonid roşi brusc şi mama lăsă pe dată ochii în jos,, ca să-i dea răgaz să-şi revină. Cîteva clipe îi pipăi în- gîndurată nasturii de la cămaşă, apoi, fiindcă tot nu îndrăznea să ridice privirile, îi ciocăni pieptul cu degetul.

- Rău ai făcut că ai tăcut ! Şi rău faci că taci !
- N-am să vorbesc cu ea despre treburi de astea, mamă ! răspunse Leonid. Dacă mă refuză ? Ce-o să se întîmple dacă mă refuză ? Cu ce inimă o să plec r
- Dar nu pleacă şi ea acolo ? Ar trebui s-o chemi...
- N-are să plece, răspunse Leonid, convins.
- De ce nu ? Toţi se duc !
- Nu-i de ea, mamă, munca asta !
- De ce ? E prea orăşancă ?
- Da.
- Da' cu sănătatea cum stă ?
- Şi săoătatca-i e tot de orăşancă.
- înseamnă că-i slăbuţă... şi mama tăcu, îngîndurată. Ţi-e frică să nu afle şi să mu te roage să rămîi cu ea aici ?
- Da.
- Dacă-i aşa, ai dreptate, taci... Ăi vedea mai tîrziu...

Praskovia Mihailovna se hotărî în sfîrşit să-şi privească fiul în faţă, dar cînd îl văau întunecat de durere şi de tristeţe inima începu să-i bată ou putere, speriată.

- Doamne, ce-o să fie cu voi, fiule ? spuse ea, cu lacrimi în glas. Nu ise vede nimic, parcă-i ceaţă...

Leonid îşi luă mâinile de pe umerii ei.

- Să vină toamna «i-aiu să se vadă ele toate...
- Cum au să se vadă ?
- Dacă mă iubeşte ou adevărat nu mă uită ea pînă la toamnă, răspunse Loonid. Pînă atunci văd eu cum e pe acolo şi am *s-o* chem. Acum nici nu-mi vine să vorbesc cu ea despre asta. E încă un copil, mamă, o să-i vină greu !

Asta o nelinişti şi mai mult pe Praskovia.

- Şi nu cumva o să pleci aşa, fără să-i spui nimic ?
- Ei, ce-ţi trece prin cap, mamă ! exclamă Leonid. Parcă am să pot pleca aşa ? Ascultă ! Cum aranjez totul la comitet, mă duc la ea şi-i vorbesc...
- Spune-i tot, fiole, spune-i ! îl rugă mama, îngrijorată. Măcar acum la urmă, da' să-i spui... Să ştie ! Apoi, treaba ei. Aşa nu poţi s-o laşi ! Pînă la toamnă, multă apă se scurge...
- Ştiu, şopti Leonid.

- Atunci, înseamnă că pleci singur, conchise Praskovia Mihailovna, cuprinsă de o îngîndurare amară. Să trăiești ca un cuc...

Deodată puse din nou stăpînire pe ea neliniștea carc o cuprinsese ou o jumătate de oră în urmă, cînd aflase de hotărîrea băiatului, și începu să plîngă. O luă iar de la cap, așa cum se întâmplă de obicei în asemenea cazuri.

- Dar Altaiul e undeva departe, foarte departe, nu-i așa, Leoniduşka ? începu în neputința ei de a se împotrivi dorinței să-și oprească fiul la Moscova și cre- zînd, naivă, că distanța la care se afla Altaiul ar putea să-i dezmeticească. Zice lumea că pe acolo e un ținut sălbatic de tot, iarnă fără de sfFeșit !

Leonid zîmbi și o întrebă :

- îți aduci aminte de ofițer, mamă ?
- Care ? Acela răniit ?
- îl chema doar Zima[1]...
- Doamne ! exclamă Praskovia Mihailovna, bătându-și palmele una de alta. Ce-i mai plăcea ăstuia să aprindă omul ! Ce-i mai plăcea !
- Ții minte cum ne povestea de Altai ?
- Țin, cum să nu țin ! Ce-i mai plăcea să aprindă omul !
- O fi murit...
- A murit ! spuse convinsă Praskovia Mihailovna. El a murit, dar pe tine te-a întors pe dos ! Greu mai poate fi ou viratul omului cîteodată, greu ! Uite cum au ieșit toate !...
- Iartă-mă, mamă, o clipă, o rugă Leonid și se repezi în antreias.

Se înapoie cu un săculeț de pînză groasă de in, umplut pînă la gură și destul de greu, așa că trebuia dus cu amîndouă mîinile. Praskoviei Mihailovna i se făcu negru înaintea ochilor : acest săculeț era una din relicvele de familie scumpe lor. Leonid dezlegă săculețul pe pervaz și, în fața mamei, boabele mari de grîu, îngrămădite în el, luciră ca aurul.

- Nu cumva vrei să-l iei cu tine ? întrebă ea în șoaptă.
- Ba da.
- Și-o să-l semeni în Altai ?
- îl semăn ! Leonid se aplecă spre ea și începu să-i vorbească, parcă în taină : Am să semăn boabele și din ele vor da altele, multe, tot mai multe, să se întindă peste tot Altaiul și chiar peste pămîntul întreg...
- Bravo ! îl lăudă mama, emoționată.
- Eu n'am uitat nimic, mamă...

[1] Zimâ - iarnă (în ı. rusă) (n. ed.).

Se îmbrăţişară acolo, lîngă geam, tăcuţi. În faţa ochilor lor priveliştea Moscovei mîngîiată de lumina primăverii păli deodată şi din pădurile întunecate se înălţă coama unui deal pe care se aciuiase un sat mic, aşa cum sînt atîtea şi atîtea pe bătrînul şi mult încercatul pămînt al Rusiei...

IT

Armatele nemţeşti se retrăgeau din împrejurimile Moscovei.

Din primele zile ale lui martie, dimineaţa şi scara răzbea pînă la Hmeliovka, dinspre rîul Sineaia vuietul surd al canonadelor de artilerie. În fiecare noapte, vă- păile purpurii, tremurate, ale incendiilor se înălţau la răsărit, contopindu-se uneori într-un singur pojar ce părea că ridică deasupra ipămîntului zorile sinistre ale unei nopţi necunoscute firii.

Locuitorii Hmeliovkăi, aşteptind din zi în zi apariţia, armatelor noastre în sat, priveau spre răsărit cu un alea» nepotolit. Dar spre mijlocul lui martie, în loc să ajungă la Hmeliovka, focurile noptatice ale războiului, care nu izbutiră să treacă malurile repezi ale râului Sineaia, începură să se şteargă, să se stingă, să piară.

înfcr-o dimineaţă, Leonka Bagreanov ieşi în curtea din spatele casei şi, ascultînd zumzetul primăverii, cercetă îndelung zarea, spre soare-răsare. Picături mari cădeau de pe acoperişul şopronului, împrăştiind în zbor lumini de curcubeu, iar de pe clina răsăriteană a colinei, aproape curăţată de zăpadă, şuvoaie sprintene se grăbeau, susurând vesel, în întimpinarea soarelui. La poalele dealului ceucele croncăneau prin mestecănişul ce nu izbutea să ascundă sclipirea vie, albastră, a viiturilor.

Dar Leonka bucuros ar fi dat toate aceste lucruri, dragi lui dintotdeauna, pe o singură răbufnire de tun dinspre riul Sineaia...

Moş Zotei scoase capul de după colţul şopronului. Doar cu un lat de palmă mai înalt decît Leonka, slăbuţ, cu bărbuţa rară de un verde-murdar, era singurul care rămăsese pe loc din toţi bărbaţii maturi ai satului. După ce tăcu o bucată de vreme îi strigă cu vocea răguşită dar piţigăiată de bătmîn :

- Ei, ce se mai aude, partizanule ? Cum merge treaba ?

Leonka se întoarse repede spre locul din care răzbea pînă la el glasul acela cunoscut şi, mirîndu-se cum de a putut bătrânul să se apropie de el neauzit, spuse supărat :

- De ce ţipi ? Ai înnebunit, moşule ?

- Iute mai eşti, fiule, iute ! făcu împăciuitor moş Zotei, venind iîngă Leonka şi scărpinîndu-şi bărbuţa cu degetele sale descărnate. De ce eşti aşa de iute din fire, fiule, ai ? la te uită, lume, la el ! Sîsîie, ca oala pe foc... Dacă tot aşa o să fii

şi cînd oi fi mare, ce o să iasă din tine ? N-o să mai aibă parte satul de tihnă din pricina ta ! Ce se aude dinspre acolo ? şi arătă •cu capul spre răsărit. Mi-a cam slăbit auzul ! Asta-i mare pacoste pe capul meu...

Lui Leonka i se făcu milă de el.

- Au tăcut, răspunse el trist.
- Au tăcut ?

Leonka adăugă, uitîndu-se în lături :

- Ai noştri îşi concentrează forţele...
- Aşa-i, aşa-i ! îi dădu dreptate moş Zotei, bucuros. Ştii, am un semn.
- Ce fel de semn ? ciuli Leonka urechile.
- Ce, nu-l vezi ? Uită-te în ulmul meu !

Pe vremea cînd împlinise zece ani şi se numea ceva mai simplu - Zotka - moş Zotei sădise în grădina lui de zarzavat un puiandru de ulm, care era pe atunci de aceeaşi înălţime cu el. Trecuse aproape o jumătate de veac din ziua aceea şi ulmul crescuse cel mai înalt copac din sat. Într-un rînd, de buna-vestire, nişte berze alb- argintii se lăsaseră în vîrful lui şi rămăseseră pe loc preţ de un ceas, tot întorcîndu-şi încoace şi încolo capetele cu ciocuri roşii. Zotei Cornilîci aşteptă pînă ce le văzu că zboară după hrană spre balta din apropiere şi porunci fiilor săi să se suie în pom, să-i taie vîrful şi să prindă de el, cu dinţii în sus, grapa cea veche. Bucuroase de ajutorul omului berzele aşternură în curind pe grapă, încet, ou grijă, un rînd gros de nuiele şi-şi durară ur? cuib pe care nici vîmtul cel mai puternic nu izbuti să-l smulgă vreodată din vîrful ulmului.

Din ceasul acela trecuseră mai bine de patruzcci de ani - berzele veneau în sat o dată ou primăvara şi aproape totdeauna în aceeaşi zi : de buna-vestire. Cînd lc vedea, moş Zotei striga bucuros :

- Uite-le, bine vestesc !

Numai în primăvara lui 1941, cînd moş Zotei împlinea o suită şapte ani, cine ştie de ce, berzele nu mai sosiră. Moş Zotei se întristase, începuse să se chirccască, să bolească şi să se pregătească de moarte, fără măcar să se ascundă de consăteni.

Acum, berzele erau din nou în cuib.

- S-au întors ? strigă Leonka, neputindu-se stăpîni.
- S-au întors, dragele de ele, s-au întors ! spuse moş Zotei, cu glas tremurat. Ei. spune-mi acu' : ce fel de semn e ăsta ? Berzele, flăcăule, bine ne vestesc, fericire... Vin ai noştri curînd !

Dar chiar în clipa aceea Leonka îşi dădu seama cu o luciditate neobişnuită că aşteptările lui erau zadarnice.

- Ei, moșule, moșule ! strigă el deodată printre lacrimi și, smulgîndu-și căciuliță din cap, o izbi cu furie de pămînt. Nu înțelegi nimic, moșule !

Peste iarnă Leonka își cîștigase în sat faima că s-ar pricepe grozav la tot ceea ce privește războiul. încă din toamnă hitleriștii arseseră Hmeliovka pentru că locuitorii ei aveau legături cu partizanii. Rămăseseră în picioare, și asta numai așa, din întîmplare, doar patru izbe, iar partizanii, temîndu-se să expună satul unei noi lovituri, nu mai apăruseră. Rupți de lume, locuitorii Hmeliovkăi trăiau deci fără să știe nimic despre felul și locul în care se purta războiul. Istețul Leonka, care se tot în- vîitise peste vară și în toamnă pe lîngă bărbați și devenise priceput în discuții pe teme militare, explica acum deseori destul de temeinic femeilor cum merg, după părerea lui, evenimentele de pe front. în vreo trei rânduri venise chiar cu manifeste de-ale partizanilor... Zicea că le găsise pe undeva, pe la marginea satului și, spre mirarea tuturor, într-unui din ele scria exact ceea ce le -spusese Leonka despre înfrângerea nemților în preajma Moscovei. îm ultima vreme, Leonka le prevestise că pe la mijlocul lui martie Armata Roșie va fi în Hmeliovka, și toate femeile îl crezuseră bucuroase pe flăcău.

Ridicîndu-și căciula de jos, Leonka încheie cu amărăciune :

- Nu, moșule, nu-s de nici un ajutor berzele du- snitale !

Spre sfîrșiitul lui aprilie, de cum se zvîntară drumurile, în Hmeliovka intrară pe neașteptate nemții. Adunară toți sătenii într-io curte pe care o înconjurară, iar Porfiri Mocrițîn, șeful de plasă, devenind deodată stacojiu, el știe de ce, ridică glasul și-i spuse lui moș Zo- tei, care stătea în fața lui :

- O să vă înregistrăm, moșule ! Priceput-ai ?

Moș Zotei ciuli urechile.

- Ce fel de registrare ? întrebă el, întinzînd urechea spre staroste.

- Generală ! strigă Mocrițîn.

- La ce ? Că noi sîntem de mult registrați !

- De autoritățile cele vechi. Acu vă registrează astea, ■noile.

- Noi ? Da' cine-s ? Tu ăi fi autoritate ? Dacă-i așa, de ce roșești în fața poporului ? Sau ăia, care stau în spatele tău, hai ? Ei să fie ?

- Ne aflăm într-o zonă din apropierea frontului, îl "lămuri Mocrițîn, încercînd să se poarte cît mai blînd cu ^bătrânul pe care îl cunoștea de mult. Aici sîntem în stare de război și de aia toate autoritățile civile se află vremelnic în mîinile eliberatorilor noștri.

- Vremelnic, se înțelege că vremelnic...
Ofițerul neamț, care stătea în spatele lui Mocrițîn, făcu un pas înainte și, fără un cuvînt, îl înghionti cu pumnul în spate ou atîta putere, încît șeful de plasă cît pe ce să zgîrie pămîntul cu nasul în fața sătenilor...
După asta, Mocrițîn acționa mai energic.
- Acum o să vă trecem pe toți pe o listă și o să vă dăm etichete, declară el, scoțînd în grabă din buzunar o legătură de plăcuțe făcute din placaj, cu diferite numere pe ele, pe care o scutură în aer. Iată-le î Cine și-o scoate va fi împușcat. Limpede ?
- Pentru noi totul e de mult limpede și olar, răspunse moș Zotei supărat, dar în șoaptă. Dar pentru tine limpede o fi ce puneți la cale ? Eu am apucat moartea atîtor țari, dar nici țarii cei mai crunți nu mi-au agățat de gît răboj, ca la cîini ! Adică, cum vine asta ? Ce-om fi noi acuma ? Ia dă-le-nooa !
Și, ou totul pe neașteptate, moș Zotei smulse legătura din mîinile lui Mocrițîn. Sfoara se rupse și plăcuțele de placaj se împrăștiară pe jos, prin băltoacă. Nemții începură să zbiere, îl apucară pe moș și-l tîrîră în colțul curții. În aceeași clipă, de acolo răsună un foc de revolver, iar moș Zotei se culcă la pămînt, pe o parte, își strînse picioarele, așa cum îi plăcuse lui totdeauna să stea, și adormi pe veci, în văzul tuturor sătenilor...
Ceilalți, cu mic, cu mare se apropiará de șeful plășii. Femeile, speriate, tremurînde, ținîndu-și copilașii care plîngeau pe lîngă ele, stăteau pierdute în fața lui... Așezat pe un butuc, Mocrițîn îi trecu pe toți pe listă, agă- țîndu-le pe rînd ou rnîna lui plăcuța și sponînd mereu» fiecăruia în parte :
- Să n-o scoți niciodată ! Cum te-or vedea fără ea, cum te împușcă !
Ultima se apropie Elena Lapteva. Ținea în brațe un copil de țîță, învdit într-o plăpumioară de molton. După ce îi puse și ei răbojul de gît, Mocrițîn porunci :
- Desfașă și plodiu' !
- Guni, și lui ? Ce v-a apucait ? E un copil doar ı
- Desfașă-l, n-auzi ?
Din ochii Elenei țîșniră lacrimi. Cu chiu. cu vai își dezveli copilașul și și-J. așeză pe braț. Văzând plăcuța, din mîinide lui Mooriţîn, băiețașul - un prunc slăbuț, cu ochii albaștri - o apucă și începu să tragă de ea, iar maică-sa se gîndi cu groază că face aproape întocmai ■ceea ce făcuse moș Zotei...
- Așteaptă, că te saturi tu de joacă, bombăni Mo- crițîn încurcat și trecu sfoara de gîtul băiețașului.

Dintre toţi loouitorii numai Leonka şi alţi trei prieteni de-ai lui nu căpătară răbojuri : în dimineaţa aceea lipseau din sat. Fusese o simplă întâmplare, dar Leonka Bagreanov, care avea treisprezece ani, era singurul „bărbat" din izba văduvei Sergheevna, în care se înghesuiau, în urma pojarului, peste treizeci de suflete. Tocmai din pricina asta se simţea acum Leonka om matur şi încerca mereu simţământul greu al răspunderii pentru soarta tuturor celor care locuiau sub acelaşi acoperiş cu el.

Pentru Leonka, iarna aceea a fost un nesfârşit şir de griji, dar asta i-a plăcut mai mult decît şcoala. Se •scula devreme şi, luând ou el un codru de pîine - dacă era - ieşea din izbă, îmfarădndu-şi din mers căciuliţa şi hăinuţa. Aduna cu prietenii lui de prin sat stîlpii şi grinzile arse, tăia şi despica lemnele, curăţa curtea de -zăpadă, aducea apă de la fîntînă sau măcina secara la o moară meşterită de oameni, aşa cum se pricepuseră... Uşura şi el cu ce putea viaţa celor din izbă, muncind .alături de ei, şi toţi, cînd îl vedeau atît de blînd şi de inimos, şopteau, invidioşi ,parcă, la urechea Praskoviei Mihailovna :

- Bucură-te, mamă !

Cînd veni primăvara, Leonka şi prietenii lui porniră •să rătăcească cît era ziulica de mare prin pădurile şi luncile din jurul Hmeliovkăi. Folosind toate uneltele pe care le aveau la îndemînă, .prindeau peşte şi, mai ales, raţe. Multe raţe. Ce-i drept, vânătoarea era crudă, de braconier : puneau pe lacuri carmace cu băşici de peşte drept momeală, şi raţele, lacome, tăbărau cîrduri- cîrduri, se băteau şi înghiţeau ckligul undiţei o dată cu băşica...

în ziua aceea, întoreîndu-se acasă cu vînatul prins, băieţii găsiră curtea Sergheevnei gemînd de femei, iar pe moş Zotei, întins pe laviţa mare din tindă, spălat şi gătit pentru ultimul lui drum. Spre mirarea femeilor din ogradă, băieţii le ascultară tăcuţi şi posomoriţi povestirea gălăgioasă şi însoţită de lacrimi despre noua nenorocire ce se abătuse asupra satului.

Apropiindu-se de fiul său care se aşezase pe butuc cu capul lăsat şi cu mîinile în jurul genunchilor tremu- rînzi, Praskovia Mihailovna di mingi ie părul cu mîinile ei aspre :

- Gum o să trăieşti ?
- Fără plăcuţă ? îi ghici Leoinka gîndul. Mare lucru !
- Da' dacă te prind ?
- Nu mă las eu prins, n-avea grijă !

Pe moş Zotei îl înmormintară sub ulmul lui.

Leonka nu putu să adoarmă în noaptea aceea. Cînd somnul adînc puse stăpînire pe ceilalţi toţi, se ridică grijuliu şi, la

lumina lunii care pătrundea prin singura fereastră neinfundată cu .seînduri şi cîlţi, se uită la cei ce dormeau : se înghesuiseră unul in altul, înveliţi cu tot felul de boarfe, pe nişte laviţe joase pe care aşternu- seră un rînd de paie tocate. Cît pe ce să se trezească din pricina lui Leonka, mamă-sa se răsuci, mişcă mîna de vreo două ori, de parcă s-ar fi apărat de cineva şi trase de pe ea şi de pe Katiuşa plapuma. Băiatul le înveli la loc, îşi mângîie, zîmbind, mama şi sora cu palma, ca să le liniştească, ca pe nişte copii mici, şi, oftînd, le spuse în gînd : „Dormiţi, dragele mele, dormiţi !" în clipa aceea simţi un dor cumplit de tatăl său ! Un dor atît de aprig nu-l chinuise niciodată de cînd se despărţiseră.

Leonka ajunsese la vîrsta cînd băieţilor, mai ales celor de la ţară, nu le prea plac mîngiierile părinteşti, ba se şi feresc de ele, socotindu-le mai prejos de demnitatea lor bărbătească. Iar Ivan Bagreanov, la rîndul său, preţuia mult faptul că Leonea tindea să se maturizeze mai repede, că nu-i plăceau mîngîierile de prisos. Iată din ce cauză relaţiile dintre tată şi fiu erau prin excelenţă relaţii de muncă, şi ca toate relaţiile de acest fel, intime şi sincere.

Ivan Bagreanov îşi îndeplinea munca lui de ţăran, oricare ar fi fost ea, ou îndrăzneală, sigur pe el, ou dibăcie şi nespusă dragoste. Lui Leonka îi plăcea, grozav stăruinţa tatălui său, pasiunea lui vie şi nestinsă pentru muncă şi se străduia să-i semene în toate. Nici el nu pregeta să se apuce de orice treabă, lucra întotdeauna cu înflăcărare şi, în multe privinţe, ţinea pasul cu cei mari. Nu era însă mai mare desfătare pentru el decît să poată lucra alături de taică-său : munca, atunci, căpăta pentru el un înţeles tainic şi totul i se părea nespus de frumos şi de uşor. Dar cea mai mare fericire era să plece cu Ivan Bagreanov la vînătoare. într-o singură zi petrecută cu el în pădure sau pe lac afla atîtea lucruri interesante despre viaţa naturii şi a oamenilor, încît avea apoi ce povesti o săptămînă întreagă prietenilor săi.

Iată, acum era iar primăvară şi, de n-ar fi fost război, încă înainte de răsăritul soarelui tatăl lui l-ar fi atins uşurel cu mina, iar Leonka, sărind din pat înfcr-o dipă, l-iar fi întrebat speriat : „Am întîrziat ?" Pe urmă ar fi pornit împreună spre lac ducînd pe umăr arma cu toliba în care s-ar fi zbătut o raţă sălbatică pentru momeală.

Leonka se văzu limpede în închipuire mergînd cu el prin întuneric, poticnindu-se prin gropi sau cioc- nindu-se unul de altul. Ba i se păru chiar că aude vocea tatălui. Se culcă la loc tremurînd şi rămase aşa, cu ochii deschişi, pînă-n zori.

Dimineaţa, mamele nu le dădură voie băieţilor să âasă din sat.
Dar nu trecu multă vreme şi se văzu că fără vînatul lor începeau să flămînzească toţi. N-aveau ce da de mâncare nici măcar pisicilor şi dinilor... înainte de pîrjol, pe lîngă fiecare gospodărie era cîte un dine şi cîte una sau chiar două pisici. Pe urmă toate vietăţile astea trăiseră pe lîngă cde patru izbe rămase întregi şi sătenii, cuprinşi de milă pentru bietele animale, le hrăniseră toată iarna cu ce avuseseră şi ei. Acum însă erau siliţi să le alunge. Fără să clipească, haite întregi de cîini costelivi, cu blana năpîrlită, se uitau cu jale la toţi cei care ieşeau în pridvor, se băteau între ei la groapa ou lături sau rătăceau trişti în jurul curţilor, adulmednd tot ce le ieşea în cale. Iar pisicile, pesite iarnă, de cînd nu mai erau primite în 'casă, se sălbăticiseră de tot. Rămăseseră pe-acolo, pe-aproape, dar dnd vedeau un om, fugeau de el ca înţepate de albine. Peste tot le zăreai ochii sticloşi, sălbatici : prin colţurile întunecoase din podurile caselor, pe sub pridvor, pe sub acoperişul şopronului, în -vetrele rămase pe locul caselor arse, sau în buruienile de anul trecut din grădinile de zarzavat...
într-o săptămînă sătenii terminară toate grinele şi se hotărîră să deschidă groapa tainică, în care ascunseseră grîul selecţionat, lăsat de sămînţă, că de semănat nici nu putea fi vorba... „Or fi ele, scumpe, grînele, îşi ziceau ei, dar oamenii sînt şi mai scumpi !"
Cu cîţiva ani în urmă Ivan Bagreanov, suflet neliniştit, care căuta totdeauna ceva în viaţă şi care mereu îşi bătea capul cu tot felul de experienţe agricole, făcuse rost de ceva gmîu de soiul *Veatka* şi se apucase să obţină din el un soi nou. Aşa cum îl pasiona orice muncă dragă tatălui său, treaba asta l-a pasionat şi pe Leonka şi o dată cu d şi pe prietenii lui. E drept că în serile lungi de iarnă băieţilor le era urît şi-i plictisea să tot sorteze grîul, alegînd de sămînţă boabde cele mai mari şi mai coapte. „Asta e treabă de pasăre ! bodogineau ei uneori. Ciuguleşti, ciuguleşti pînă-ţi joacă, totul înaintea ochilor !" Dar o dată treaba începută, nu s-au lăsat : fiecare bob ales era luminat într-o clipă de visul minunat al unui nou soi de grîu, al lor, căruia oamenii din colhoz îi şi ziceau *bagreanovka*...
În dimineaţa, aceea mai toţi locuitorii din Hmeliovka. se adunară pe povîrnişul de miază-noapte al colinei, în alunişul din spatele grădinilor de zarzavat, arzînd de nerăbdare să vadă cu ochii lor grînele care aveau să le salveze viaţa. Dar nu apucară bine să simtă mirosul înmiresmat al cerealelor - cel mai plăcut dintre toate mirosurile de pe faţa pămîncuhii - că şi auziră dinspre cel

mai apropiat cuptor rusesc rămas pe locul unei case- arse, unde puseseră pîndar, un fluierat prelung, de. alarmă. Asta însemna că apăruseră maşini nemţeşti pe drumul care lega satul de şosea. Cineva din mulţime strigă :

- Vin să ne controleze !
- Linişte ! comandă Leonka femeilor. Fugiţi în tufişuri. Iar noi rămânem să aflăm îndată ce şi cum.... Dacă-i vorba de plăcuţe, o ştergem repede ân baltă.... Nici n-au să ne zărească ! Dacă-i însă vorba de altceva, să fugă care cum o putea !

Se auzi din nou un fluierat. Aplecîndu-se, Leonka fugi spre cuptor şi, pitit după el, privi cu grijă satul, înlemni însă de spaimă. Din maşinile nemţeşti, care se opriseră la hotarul de miazăzi al satului, săriseră nişte soldaţi cu arme automate, şi se şi repeziseră spre izba cea mai apropiată. Într-una din maşini rămăseseră trei oameni ou cămăşile rupte şi însângerate pe ei. „Ai noştri, partizani !" îşi dădu seama Leonka şi păli. Nu uitase de aspra ameninţare a hitleriştilor : dacă vor mai pune mâna o dată pe partizani de fel din Hmeliovka, toţi sătenii vor fi împuşcaţi pînă la unul, iar satul va-, fi ras de pe faţa pămînftului ! Anlecîndu-se şi mai mult, Leonka alergă cît îl ţineau picioarele înapoi, spre groapa cu girîu. şi, în timp ce fugea, dădea, tăcut, din mîi.ni, ca să-i facă pe oameni să înţeleagă că trebuie să piară? repede care încotro...

Numai cei care l-au urmat pe Lconka în balta cu •colnice uscate şi acoperite cu brazi, mesteceni şi arini au scăpat. Pe ceilalţi toţi, începînd cu prăpădita aceea de babă Miheevna şi sfîrşind cu pruncul de ţâţă al Elenei Lapteva, hitleriştii i-au împuşcat pe loc, în faţa partizanilor. Pe urmă i-au împuşcat şi pe partizani şi au ars izbele care mai rămăseseră...

După ce-şi înfăptuiră nelegiuirea, hitleriştii dădură din întimplare şi peste groapa cu saci de grîu şi văzură în pămîntul moale urmele paşilor celor fugiţi în baltă. Ofiţerul neamţ, comandant al plăşii - el conducea represaliile - înjură o grămadă de vreme în gura mare lîngă groapă...

A doua zi, nemţii aduseră pe colina Hmeliovkăi vreo două sute de ţărani din satele învecinate, cu topoare, drugi de fier, tărgi şi lopeţi... Inaiu pus de i-au înmormintat pe toţi împuşcaţii în groapa pe care cei din Hmeliovka o săpaseră cîndva ca să facă un depozit de legume. Apoi au trebuit să dărîme toate cuptoarele, iar cărămizile, tăciunii şi ce mai rămăsese pe locul fostelor case le-au îngropat prin pivniţi şi gropi. După care tot dealul pe care se întinsese satul fusese nivelat şi arat cu plugul, iar peste o zi, ca să înierbeze mai repede, ţăranii l-au grăpat ; apoi semănară totul ou griul *bagreanovka* găsit în groapă.

Pe cei cîţi scăpaseră ou viaţă din Hmeliovka i-au adăpostit în taină colhoznicii din Zagorie, sat mare, care avea staroste pe Kuzma Orehov, om credincios Puterii sovietice şi care primise să fie staroste - treabă grea şi ruşinoasă - din însărcinarea partizanilor. Aflase de la oamenii care munciseră din ordinul nemţilor pe colina Hmeliovkăi că unul dintre cei trei partizani împuşcaţi era Ivan Bagreanov. Cum nu avea curaj să ducă vestea asta îngrozitoare Praskoviei Mihailovna, care şi aşa era zdrobită de durere, Kuzma Oirehov i-o spuse întii lui Leonka. Flăcăiaşul, despre care ştia că are o fire dîrză şi aspră - el îi comanda pe sătenii zăpăciţi şi oropsiţi din Hmeliovka — trezea în el un simţămînt de mirare şi respect.

Cînd află de moartea tatălui său, Leonka ţipă, aşa cum ţipă oamenii numai în somn, cînd au senzaţia că se prăbuşesc într-o prăpastie fără fund, şi, cu pumnii înţepeniţi lângă bărbie, îl privi cîteva clipe disperat pe staroste, cu ochii larg deschişi. Nu vedea însă nimic, de parcă în faţa lui ar fi fost întuneric. Apoi căzu la pământ, începu să se zbată, şi din gură i se prelinse un fir de salivă înspumată...

Se întremă foarte încet. Toată luna iunie rămase acolo, la starostele din Zagorie, fără să iasă afară din curte,

prea tăcut şi prea îngîndurat pentru vîrsta lui. Abia la începutul lui iulie se rugă de Kuzma Orehov să-i povestească amănunţit cum îi murise tatăl. Il ascultă mut, fără să scoată un cuvânt, şi nici nu plînse ; scrâşni doar din dinţi, se posomori şi zgîrie o bucată bună de timp pămîntul cu un băţ...

A doua zi ieşi la cositul fânului.

Deşi nu-i venea uşor, câteva zile culcă mulţumit la pământ iarba deasă. întoarse şi aşeză în clăi finul, neputiînd să se sature de aroma lui gingaşă şi atât de plină de miresme diferite. Într-o zi însă, văzu o barză argintie ce se ridică din balta din apropiere şi porni spre soare- apune ou picioarele întinse a zbor. Leonka se înflăcără : „E a noastră !" şi, din clipa aceea, începu să-l chinuie dorul colinei pe care văzuse lumina zilei.

La începutul lui august armatele roşii dădură o lovitură neaşteptată armatei fasciste, într-un sector larg al frontului de la Rjev. Trei ceasuri încheiate răzbi pînă la Zagorie bubuitul tunurilor dinspre rîul Sineaia, Seara, aşa cum se întâmplase şi în primele zile ale primăverii, de-a lungul liniei şerpuke a frontului cerul fu luminat până-n âoălţimi de lucirile incendiilor. Unităţile hitle- riste în retragere se înghesuiau pe toate drumurile ce mergeau spre apus, ducînd cu ei, silnic, toţi oamenii. La sfatul starostelui, locuitorii din Zagorie fugiră care-n- cotro din sat şi-şi căutară adăpost prin codru.

Aci vorbi Leonka cu maicăisa, anunţînd-o că trebuiau să se întorcă acasă, cît s-o putea mai aproape de colina lor, şi acolo să aştepte eliberarea. Şi ceilalţi locuitori ai Hmeliovkăi erau de părerea lui.

După ce rătăci o grămadă de vreme prin ceaţă ur- mîndu-l pe Leonka, micul grup de oameni fără adăpost, cu desagii în spate, ajunse, o dată cu zorile, la locul acela de neuitat din baltă unde se adăpostiseră în ziua în care Hmeliovka fusese rasă de pe faţa pământului.. Cînd răsări soarele văzură colina de pe oare hitleriştii şterseseră satul, dar uitaseră, în nechibzuinţa lor, să smulgă semnul de căpetenie : ulmul bătrîn de un veac cu cuibul mare în vîrf, din care berzele blînde şi aproape domestice vestiseră oamenilor totdeauna bine. Sub ulm, pe toată colina, griul auriu se legăna lin, unduit, făcînd parcă plecăciuni lumii ce se trezea.

— Dă în P'îrg, şopti Leonka încet, nespus de încet.

În tot timpul zilei şi în tot timpul nopţii, dinspre răsărit se apropia de ei războiul. Aerul tremurat, prăfuit, era plin de vuietul avioanelor, de geamătul greu al pămîntului sfîşiat de exploziile minelor, de bubuitul artileriei, de huruitul tancurilor şi al maşinilor, de şuieratul obuzelor... În baltă,

noaptea era plină de spaime. De pretutindeni, în jur, se înălţau văpăile roşii şi tremurătoare ale incendiilor ce tindeau parcă să-şi înalţe spre nori limbile. Apoi cerul se tulbură, aerul se îmbibă cu miros de fum şi de ars iar în zorii zilei, războiul sosi şi pe colina Hmeliovkăi. Pitiţi pe sub brădetul stufos, rămuros şi zgîriind convulsiv pământul acoperit cu covor gros de cetină, cei din Hmeliovka ascultară speriaţi aproape un ceas încheiat zgomotul apropiat al exploziilor, ce făceau să se cutremure pînă şi balta, rafalele de mitralieră şi de automat, pocnetele grenadelor şi glasurile alarmate ale oamenilor...
Cînd se lăsă liniştea pe colină Leonka se ridică şi-i spuse mamei :

- Trebuie să aflăm neapărat ce s-a întâmplat. Poate că-s ai noştri acolo !

Şi ieşind din baltă ou un prieten de-a! său, văzu deodată infanteria sovietică ce înainta repede, în coloane mici, pe drumul de ţară năpădit de ierburi, care ducea din pădure spre colină şi mai departe în spre şosea. îşi trimise prietenul înapoi, să le ducă celor din Hmeliovka vestea cea bună, iar el, nemaiputîndu-se stăpîni, alergă dt îl ţinură picioarele spre colina pe oare se născuse...

...Praiskovia Mihailovna îil găsi pe Leonka în meste-căniişui de lîngă rîu, unde se instalase pentru scurtă vreme postul sanitar de prim-ajutor al batalionului de puşcaşi ce luptase nu demult acolo. Ostaşii, răniţi în lupta din ajun, erau culcaţi la umbra mestecenilor şi a tufelor de alun. Zoriţi, aproape fără să scoată o vorbă, un felcer militar şi două surori alergau încolo-în coace, pansau răniţii, le dădeau apă, îi culcau cît mai comod, pe jos, pe pămînt, trăgînd mereu ou ochiul spre pădure, pe drumul de ţară pe care aşteptau să sosească căruţele sanitare...

• Leonka se aşezase lîngă un ofiţer rănit, tînăr, îmbrăcat peste pieptul pansat cu o bluză sfâşiată şi însîn- gerată. Ofiţerul stătea culcat pe o foaie de cort, ceva mai la o parte de grupul mare al ostaşilor. îşi ţinea capul, cu frunte înaltă şi cu păr negru, transpirat, pieptănat de o mînă duioasă, ridicat pe o manta împăturită cu grijă. Stând aşa, putea privi nu numai cerul, ci şi vârful mestecenilor care se depărtau spre rîu, pe clina dealului. Avea, probabil, cd puţin vreo zece schije în trup, dar spărturile încinse de fier îi cruţaseră chipul frumos, bărbătesc, oacheş, pomeţii uşor ieşiţi şi ochii ca tăciunele, cu priviri limpezi, agere. Dacă-l vedeai o dată, nu-i puteai uita chipul neobişnuit de însufleţit, atît de puţin potrivit cu situaţia în care se afla acum, doborit cu forţa la pămînt, şi ou atîta sînge pierdut, dar care era în deplină concordanţă cu starea lui sufletească în urma victoriei...

— Iat-io pe mama ! exdamă Leonka, văzînd-o pe Pra- skovia Mihailovna. Stătea în spatele unui mesteacăn, cu mâna tremurătoare, la inimă. Ce-i ou tine ? Ai alergat, nu-i așa ? Nu .puteai să mergi mai încet !? Vino-ncoa ! Vino-ncoa !

Praskovia Mihailovna se lăsă tăcută, vlăguită, pe iarbă, alături de fiul ei. Lui Leonka îi păru rău cînd își dădu seama c-o. speriase ; îi luă mîna de pe pămînt și și-o lipi de piept.

- Nu te supăra, mamă ! spuse el tulburat. Știi cine-i ? și-l arătă pe rănit. E tovarășul locotenent, mamă ! Eu l-am găsit, uite colo, în griu...

- Aveți un fecior de ispravă ! spuse solemn, aproape cîntat, ofițerul rănit și din glasul lui se văzu limpede că, deși foarte slăbit din pricina rănilor, ceva îl bucurase nespuis de mult. Mi-a vorbit despre toate : și despre sat, și despre tatăl său, și despre grîu...

Praskovia Mihailovna își duse colțul năfrămii la ochi.

- E război, ¡măicuță dragă ! rosti grav ofițerul, fiind încredințat că sărmana femeie va găsi alinare în spusele lui. Strîngeți griul cînd s-o coace... Păstrați fiecare bob ! Iar la primăvara viitoare îl semănați. Să nu piară să- mînța asta ! Spune, o să faceți așa ?

- O să facem, îi făgădui Praskovia Mihailovna.

- Am căzut, pe urmă am deschis ochii și deasupra mea se legănau spicele... spuse el după un timp, îngîndurat. Unde-oi fi, m-am întrebat, unde am nimerit ? Spicele sînt frumoase, grele... Din ce soi or fi ? mă gîndeam eu. Am luat câteva, m-am uita la ele... Nu, mi-a,m zis, nu-i de-al nostru ! Nu-s acasă...

- Dumnealui e de fel din Siberia, mamă ! îi spuse Leonka, mîndru. Un siberian veritabil ! Din Altai... Ți-aduci aminte ? Ți-a,m citit despre Altai...

- Mi-aduc.

- Curios mai e feciorul ăsta al dumitale ! și ofițerul încercă să zâmbească. Câte nu m-a întrebat ? ! Și așa, stam eu culcat, mă uitam la spice și mă gîndeam la Altaiul meu... Avem acolo un soi de grîu cu spic albastru. Semeni ogorul cu el, și vara stai, îl privești și nu te mai saturi : se leagănă lanul în vînt, ca marea albastră... Iar pescărușii zboară pe deasupra lui !

- De unde pescăruși ? întrebă Leonka, aproape stri-gînd de încîntare.

- ıı vedeți ? Iar trebuie să-i răspund ! spuse ofițerul. Pescărușii vin de pe lacuri ! La noi în stepă sînt multe lacuri...

O soră care trecea pe acolo se opri o clipă şi le spuse a dojană şi Praskoviei Mihailovna, şi lui Leonka :

- Bolnavul n-are voie să vorbească. Nu vedeţi ce greu îi e ?

- Eu nu sînt bolnav, ci rănit, îi răspunse ofiţerul şi o făcu să înţeleagă că ar trebui să-i lase interlocutorul in pace. Stai, Leonka, stai !

Băiatul se apropie şi-l întrebă, frământat :

- Şi acolo... cum e... tot griul e albastru ?
- Nu, mai mult auriu...
- Adică, ba o mare albastră, ba una aurie ?
- Da.

Leonka închise ochii, desfătat de priveliştea lanurilor de grîu ale Altaiului...

- La noi stepele sînt largi, întinse, spuse mai departe ofiţerul. Şi cît pământ nefolosit ! Cu avionul să-l semeni, şi tot cu avionul să-l coseşti !

Deodată închise ochii. începu să aiureze :

- Da, da ! Reperul ! Capacul izolat ou cuib. îmi aduc aminte... Unde-i legătura ? Dă-mi legătura !

Leonka sări în picioare, se întoarse şi strigă, înfundat :

- Soră ! Vino încoace, soră !

A doua zi, Leonka se ataşă de una dintre unităţile de tancuri în trecere prin colinele din Hmeliovka. Fu repede îndrăgit de tanchişti şi după ce trimise maică-şi prin nişte prieteni cîteva rânduri, plecă cu ei, să ajungă din urmă armatele ce înaintau...

Aproape un an de zile Leonka Bagreanov fu fiul brigăzii de tancuri. Se înapoie la maică-sa cu o medalie prinsă de bluza militară. Numai că nu le fu dat să-şi ducă iar viaţa în casa lor, pe colina lor : războiul şi lipsurile îi siliră să se mute în curînd la nişte neamuri care locuiau la periferia Moscovei, într-o cocioabă...

III

În duminica aceea, ca în tot cursul lunii martie, de altfel, deasupra clădirii care adăpostea sediul comitetului de comsDimoi ooborîse iar, atotstăpînitor, spiritul primilor ani ai revoluţiei. Tineretul se înghesuia, forfotea pretutindeni : şi în grădiniţa din faţa intrării, şi în vestibulul spaţios, şi pe scara largă care ducea la etaj şi pe coridoare. Nimeni nu se mişca încet, liniştit sau indiferent. Toate chipurile - fie că era vorba de băieţi sau de fete - exprimau ceva : bucuria sau hazul, tristeţea sau înlăcrimarea. Toţi aveau glasuri răsunătoare, ca niciodată. Strigau în gura mare toate cîte îi frămîn- tau. într-o parte, adunaţi ciopor în jurul unui tînăr

căruia nu-i mijise încă mustaţa, cu o hartă în mînă, discutau gălăgioşi despre regiunea în care ar fi mai bine să pleci - la Cazahstan sau în Altai - şi în care loc sînt stepele cele mai întinse şi vînatul mai bogat. În altă parte, discuţii tot atît de înflăcărate şi aprinse se purtau asupra felului în care va .trebui organizată la Moscova serata de adio. într-un al treilea loc ţipau cu toţii în jurul unei fete care plângea de se prăpădea şi-şi acuza părinţii că ar fi înapoiaţi... Dar peste toată hrămălaia asta, care nu se potolea nici o clipă, răzbeau doar două cuvinte pretutindeni, mereu aceleaşi, rostite pe cele mai duioase şi ciutate tonuri : pămînturiile înţelenite. Ai fi zis că, spre bucuria tuturor, aceste cuvinte minunate abia atunci apăruseră în limba rusă.
Uneori, de undeva din fondul clădirii, zbura pe scări, prin coridoare, pe uşă 'afară,- sporind pretutindeni agitaţia şi gălăgia, numele a cîte unui băiat oarecare din Moscova, băiat ale cărui visuri, din ceasul acela nu se vor mai roti decît în jurul ţelinii necunoscute.

- Ivaoov Ivan !
- Ivan Ivainov !

Trecea ¡o clipă și, cu ochii ieșiți din orbite, un tînăr romantic, căruia nu i-au mijit încă mustățile, zvicnea de undeva din grădiniță, spintecîmd gloata gălăgioșilor, năvălea ca vînfail în casă, trântind ușile în urma lui, zburând pe scări în sus, cîte trei trepte deodată...

Se înapoie apoi din adâncul vacelei clădiri cu pas întins, privind mereu înapoi, prostit de atîta fericire. Iar cînd ajungea la scară, se oprea, ridica sus, deasupra capului, cărțulia aceea roșie ce nu cuprinde decît două file și zbiera cît îl ținea gura :

- Ple-ec !

Apoi, chiar în aceeași clipă, zbura din nou pe scări în jos ca ¡o pasăre, țîșnea ca un nebun din casă, se înfigea în forfota de la initrare, și larma nu mai cunoștea margini. Și, atunci, mulțimea, după ce se foia gălăgioasă în juirul fericitului romantic, se da deodată în lături, iar el era aruncat în sus, o dată și încă o dată, strigând ceva și dînd din picioare...

Una din camercle încăpătoarei clădiri în care se afla „sta tul--major al regiunilor înțelenite" semăna cu un depozit de mărfuri. în ea erau îngrămădite aproape pînă-n tavan tot felul de lăzi, cutii, pachete și legături cu haine simple, de lucru. Nu mai rămăsese decît un mic loc de trecere, între ușă și peretele din fața ei, în care se deschidea la mijloc o fereastră mare, largă. Pe lîngă masa de lângă fereastră se înghesuiau cîteva fete, care rîdeau în- tr-una.

Svetlana Kasianova stătea singură la masa gemînd de hârtii și, cu stiloul în mână, scria ceva. Gând fata aceea subțirică - dar nu slabă - cu italia grațioasă, îmbrăcată într-o bluză de stofă viorie, elegantă, ridica ochii și se uita afară, pe fereastră, la coșurile fumegînde ale uzinei, soarele primăvăratec îi lumina chipul însuflețit și obrajii ușor rumeniți, fruntea înaltă, arcurile întunecate ale sprâncenelor și buzele roșii de copil. Se juca apoi în voie în părul ei de un blond închis, mătăsos, vălurit. în clipele acelea, sub genele dese ale ochilor ei căprui se aprindea o lumină minunată, asemeni aceleia care stăruie în zilele călduroase de vară pe nisipurile aurii ce se adună pe fundul durilor, la cobud. Dar atunci fata clipea pe dată, lăsa din nou capul pe hîrtii și întreba, încct :

- Lui ce-i dăm ?

Valul ei de plete jucăușe se rupea într-o clipă, și-î dezgolea gîtiul subțire, frumos, pe care tremurau la cea mai ușoară adiere zulufi scurți și cu firul subțire ca al păianjenului. Măria Dubțova, cea mai mare dintre fete, stătea in spatele ei și de fiecarc dată își întindea fără să vrea spre gî-tul

Svetlanei mîna mingîietoare. Atin^îndu-i eulufii aurii, spunea :

- Dă-i o trusă de scule, Svctocica ! îl cunosc, va fi foarte bucuros !
- Iar ei, ce-i dăm ?
- Un cărucior de copil !

Şi iar se umplea încăperea de rîsul ştrengăresc al fetelor. De arita haz nici nu observaseră cînd se deschise uşa şi intră Mojaiţev, secretarul comitetului de comsomol, un tînăr ou frunte înaltă, aproape chel. îi sări în ochi eticheta multicoloră de pe o ladă de placaj, se opri s-o privească, dar în clipa aceea uşa din spatele lui se deschise din nou. Văzîndu-l în prag pe Leonid Bagreanov, Mojaiţev strigă înciudat :

- Lasă-mă în ipace, Bagreanov ! Ţi-am spus doar...
- Mi-ai spus, da' nu ceea ce trebuia ! i-o tăie Bagreanov cam grosolan.

Auzind glasuri lîngă uşă, fetele se repeziră de la masă spre locul de trecere ; pe Svetlana parcă o smulse cineva de pe scaun...

- Să nu te aştepţi c-am să-ţi spun altceva ! se auzi din nou vocea ilui Mojaiţev.
- Ba ai să-mi spui !
- Ascultă, Baigreanov, nu mă mai bate la cap ! spuse Mojaiţev, care începea să se supere. Nu vezi că şi aşa n-am prea mult păr pe el ?! Ce te tot ţii după mine ? N-au să te lase cei de la uzină ! Ştiu că n-au să te lase !... Directorul o să urle de o să ţi se întunece în faţa ochilor. Şi aşa de o lună de zile o ţinem într-un scandal cu el ! Cei mai buni băieţi şi-au ieşit din minţi, zice, iar noi - avem şi noi un plan ! Ei, ce te tot uiţi aşa la mine ? Ce te-a apucat ? Trebuia să pleci mai demult... Poate că te-ar fi lăsat, aşa, la înghesuială. Hai, isprăveşte, frate 1

Mojaiţev o luă înainte, prin coridorul de trecere, dar în urma lui răsună vocea aspră, poruncitoare, a lui Bagreanov.

- Serghei, aşteaptă !

Văzîndu-i chipul încruntat, ochii pătrunzători şi neobişnuit de cutezători, Mojaiţev se înapoie şi-l rugă, co un ton plîngăreţ :

- Te rog ca pe un prieten, frate ! Renunţă !
- Nu ! răspunse surd Bagreanov.
- Măi, eşti un diavol încăpăţînat !

Apoi Svetlana nu mai auzi nimic.

Nu numai faţa îi ardea de mult, ci şi gîtul şi mîinile cu degete lungi, care păreau atît de gingaşe şi pe care le ţinea, cu pumnii 'strânşi, la piept. în ultimele luni, Svetlana nu

dorise nimic cu atâta ardoare cum dorise să se- întîlnească cu Bagreanov, și de nimic nu se temuse parcă mai mult decît de aceste întâlniri. Era o teamă plină de- bucurie, pe care n-o cunoscuse pînă atunci și care îi strîngea inima. îi fulgeră prin minte un gînd : „De ce a venit aici ?" Fără să întoarcă capul, Svetlana își în- cordă auzul, și se chinui să audă tot, să nu piardă nici' unul din cuvintele ce se rosteau acolo lîngă ușă. Cînd își dădu seama despre ce era vorba, o trecu un fior, de parcă ar fi stkt în curent. Apăsîndu-și buzele cu pumnii mici, de teamă că nu se va mai putea stăpîni și va țipa, încetă să mai priceapă cuvintele disparate. „Nu-l lăsa ! Nu-Î! lăsa ! Nu-l lăsa !" îi striga ea în gînd, dar din răsputeri,, lui Mojaițev, poruncitoare și rugătoare în același timp. De aproape o lună pregătea ou prietenele ei comsomoliste- daruri pentru tinerii voluntari care plecau pe pămînturile «nțelenite și de fiecare dată citea emoționată noile liste puse pe masa ei, așteptându-se de fiecare dată, cu groază în suflet, să vadă trecute pe ele și numele lui Bagreanov. Pentru că, după părerea ei, nici unul dintre băieții de la uzină nu merita mai mult decât el un loc și o muncă jacolo, în depărtatul ținut ce trebuia desțelenit. Intrucît însă ea nu se gândea să plece acolo, nu putea admite ideea că el, Leonid Bagreanov, ar putea s-o facă. Timpul trecea, numele lui nu apăruse pe nici o listă și pînă la urmă Svetlana începuse să vadă în asta semnul cel mai sigur că o iubește și că nu vrea s-o lase singură la Moscova. începuse să fie convinsă că pericolul despărțirii trecuse, eînd deodată, iată-l... „Ce i-a venit așa, pe nepusă masă ?" striga și se zbătea sufletul ei. „Nu știe «oare nimic ? Nu vede oare ? Nu mă iubește oare ? Nu se poate ! El știe totul, vede totul ! Și mă iubește ! Dar •dacă mă iubește, de ce s-a hotărît să plece ? Ce înseamnă asta ? De ce trebuie să răm.în singură aici ?"

O scuturau frigurile și o înăbușeau lacrimile. Sc simțea jignită. Nici nu-și dădu seama cî.nd se adună iar cioporul prietenelor în spatele ei și se miră, cînd îl auzi, ¡aproape, foarte aproape de ea, pe Mojaițev :

- Păcat ! Mare păcat ı
- Pleacă deci ? întrebă Dubțova.
- Parcă poți să-i oprești ? răspunse Mojaițev. O să •plece, încăpățînatul dracului. O să plece și tare mi-e teamă că o să tragă și pe alți mulți după el ! Asta e toată »nenorocirea !
- Pe el băieții au să-l urmeze... recunoscu Dubțova.
- De ce numai băieții ? chicoti, ghidușe, o ștrengăriță ^le fată. Dacă vreți să știți, o să plecăm și noi ! Plecăm, •fetelor, ce ziceți ?

- Plecăm, plecăm ! strigară ele, rîzînd.
- Ia potoliţi-vă ! le dojeni Mojaiţev. Numai Svetocica <e cuminte.
- Nu, de ce !?... strigă Svedana, trezită parcă din somn. Plec şi eu ! Da, şi eu ! repetă ea, cu vocea uşor tremurată.
- Ce-i cu tine ? Vorbeşti serios ? se miră Mojaiţev
- Foarte serios.
- Ei, nu vă spuneam eu ? A şi început !
- Nu, eu eram hotărîtă de mult...
- Nu-i adevărat, Svetocica !
- Lăsaţi-mă în pace, că eu tot plec !

Svetlana, înfierbînifiîndu-se brusc, strigase ultimele cuvinte. Era de nerecunoscut... Abia <în clipa aceea, atît Mojaiţev cît şi fetele descoperiră uluiţi că Svetlana, fetiţa -aceea liniştită, pe al cărei chip mai stăruia copilăria, fetiţa pe care o alintau toţi spunîndu-i Svetocica, era departe de a avea un caracter blând, blajin, de porumbiţă, .aşa cum crezuseră ei dintotdeaiuna, ci că, dimpotrivă, avea unul ferm, hotărât şi, poate, chiar plin de abnegaţie. Toţi înţeleseră, toţi văzură clar că gîndul de a pleca pe pământurile ce-şi aşteptau desţelenirea, deşi îi venise cu totul pe neaşteptate chiar şi pentru ea, era legat, cine ştie cum, de Bagreanov şi pusese deplină stăpînire pe întreaga sa fiinţă.

IV

Toată toamna, de la .primele frunzuliţe îngălbenite de pe teii din oraş şi pînă la prima zăpadă, Svetlana suferise în tăcere, pe ascuns, din cauză că <n:u reuşise la examenul de admitere la Universitatea din Moscova. Şi cum nu voia să stea degeaba se angajase desenatoare la o uzină. Sfioasă, cam sălbatică, uneori chiar fricoasă, cum foarte puţine fete mai sînt azi la Moscova, se apropiase de munca aceea nouă cu sufletul tulburat şi tot cu sufletul tulburat îi cunoscuse pe colegii ei de birou şi intrase în viaţa zgomotoasă a tineretului din uzină. Sosi apoi prima duminică din decembrie, şi totul luă pe neaşteptate alt chip : Svetlana uită de amărăciunile legate de eşecul de la universitate, ba, mai mult, începu să se bucure în sufletul ei că nu luase examenul.

În duminica aceea comsomolişitii din uzină se urcaseră dis-de-dimineaţă în cîteva autobuze şi porniseră spre cabana lor de schi, ce se afla undeva, pe lîngă irîul Moscova, într-o pădure de foioase cu copacii acoperiţi cu chiciură ca într-un basm. Acolo dl văzu Svetlana pentru prima dată pe Leonid Bagreanov, despre care auzise deseori vorbindu-se.
încă înainte de a-l cunoaşte fusese impresionată de el şi-l invidiase. Fetele îi povestiseră despre el o seamă de

amănunte care i se păreau uimitoare şi neobişnuite. Dacă ar fi fost numai faptul că, băieţandru încă, fusese pe front, unde căpătase o medalie pentru merite militare, şi tot ar fi fost grozav de impresionată. Nu, Bagreanov nu era un erou de roman, ci unul adevărat, viu, care muncea pe undeva, pe lîngă ea, într-una din secţiile uzinei. Dar cel mai miult o impresionase faptul că Bagreanov zece ani încheiaţi muncise ziua la uzină, iar seara învăţase. „Zece ani ! Ze-ce ani ! exclama Svedana de nenumărate ori. Mai mult de jumătate din viaţa mea 1" Stăruinţa, puterea de muncă a acelui tînăr necunoscut o bucuraseră şi, în acelaşi timp, îi şi dăduseră speranţe. Se gindea fără să wea că şi ca, muncind la uzină, ar putea să-şi atingă ţelul. Deodată, simţi nevoia să-l vadă pe omul acela care, fără să ştie, o îmbărbătase mai mult decît toţi ceilalţi în zilele triste ale acelei
Şi veni ziua primei lor întîlniri 1
Deşi nu-l văzuse niciodată pînă atunci, Svetlana îl recunoscu din prima clipă. Nu şi-a putut niciodată explica de ce din tot grupul de tineri pusese ochii pe el şi-şi spusese emoţionată : „El e !", sigură că nu greşise, că nu putea să grcşească. Dar într-adevăr uluitor fusese faptul că Bagreanov cel din realitate era aidoma celui făurit de închipuirile ei. „Ba nu-i aidoma", bîzîi undeva, în fundul sufletului un glas răutăcios. „Taci ! i-o tăie Svetlana. E aidoma !... Altfel nici nu putea fi !"
Bagreanov era un tînăr bine legat, chiar voinic, cu păr des, de un blond închis. îi întrecea cu un cap pe toţi cei ce se îmbulzeau acolo, în cabană şi părea mai lat în umeri decît ar fi fost firesc. Avea iun chip luminos, plin de bunătate, prietenos, cu trăsături destul de bărbăteşti, ba chiar aspre uneori. Privirea ochilor săi cenuşii, neobişnuit de vioaie, de curajoasă şi de pătrunzătoare, îi trăda poate mai mult decît orice, firea energică, pasionată, chiar neînduplecată.
Multe, foarte multe îl deosebeau pe Leonid Bagreanov, ajuns acum în plină maturizare, de tinerii din jurul lui, şi tocmai asta îi plăcu cel mai mult Svetlanei. Se aplecă uşurel spre prietena care se încălţa alături de ea, în acelaşi colţişor, şi întrebă încurcată :
- Tînărul acela de colo... e Bagreanov, nu-i aşa ?
- Da. Ce, îţi place ? Vezi să nu te îndrăgosteşti de el !
- Lasă prostiile...Pune omul o întrebare şi tu...
- Pentru noi, e extrem de periculos, Svetocika !
- De ce ?
- Fiindcă are un bolovan în locul inimii.
- Şi tu ai simţit asta ?
- Nu numai eu am simţit... O ştiu şi altele...

Fete şi băieţi - schiori începători - se apropiau Într-una de Bagreanov să-i ceară sfatul. El le alegea bocancii, schiurile şi tot el le dădea cu unsoare. Deşi nu-i plăcea să cheme în ajutor pe alţii decît la mare nevoie, şi deşi îi era ruşine de fiecare dată, nu se putu stăpîni să nu-i ceară şi ea sfatul. Fusese o dorinţă ciudată, pe cît de neaşteptată, pe atît de trecătoare, dar care o tulbură atît de adînc încît i se îmbujoră deodată faţa ca zorile purpurii ale verii.
Ieşi repede, zorită parcă din cabană. După ce se depărtă de mulţimea aceea zgomotoasă a tinerilor care forfoteau pe lîngă intrare, se opri să-şi aştepte prietena pe pîrtia deschisă de-a lungul unei rîpe mari, împădurite. Nu trccu mult şi ieşi şi Bagreanov afară, pe pridvor şi, cît timp îşi puse el schiurile, Svetlana se întrebă : „Încotro o s-o ia ? Numai de n-ar veni încoace !" Dar iată că Bagreanov ţîşni pe schiuri din mulţime şi, strigînd ceva în urmă, ajunse în cîteva clipe alături de Svetlana, care amuţi.
- N-ai curaj s-o porneşti ? ii strigă el, trecând pe lângă ea. Abia acum înveţi să schiezi ? mai intrebă Bagreanov, întorcîndu-şi capul spre ea şi .privind-o lung,, cercetător.
- Ba nu ! Ştiu să schiez, bâigui Svetlana.
- Atunci vino ! Aici toţi sânt de-ai noştri !
Cu inimă sfioasă, dar în acelaşi timp cu o hotărâre neaşteptată, Svetlana porni în urma lui, uluită de ceea ce face, nefiind insă în stare să se oprească... „Doamne, ce fac ? Ce-i cu mine ?" striga sufletul ei, în timp ce făcea primii paşi. „Ce-o fi gândind despre mine ? E îngrozitor !"
Ajungând peste cîteva clipe la o curbă, Bagreanov se opri şi se uită din nou lung la fata aceea necunoscută, mlădie, îmbrăcată într-un costum albastru, cu faţa îmbujorată, cu buze roşii ca de copil şi ou priviri rătăcite ; îl ajungea din urmă destul de uşor, cu lejeritate, dar cu mişcări cam rigide.
- Schiezi bine, o lăudă el, cînd Svetlana aproape moartă de ruşine se opri la câţiva paşi. Ar trebui să fii însă mai puţin crispată şi să nu faci risipă de energie, o sfătui el. Apoi o întrebă simplu, direct, cu dreptul celui mai mare : Cum te cheamă ?
- Svetlana.
- Iar eu, dacă te interesează...
- Ştiu.
- Perfect. Asta înseamnă că acum ne cunoaştem, spuse Bagreanov, fără să se mire că Svetlana ştia cine e, şi asta o făcu să se simtă mai uşurată...
li ajunse din urmă un lanţ de schiori. În frunte venea Kostea Zarniţîn, un tînăr îndesat, blond şi frumos, cu orhi albaştri ca de fată. Pus mereu pe haz şi glumă, îi plăcea, de dragul

unei ştrengării, să exagereze şi bune şi rele, ceea ce avea darul să-i distreze grozav pe cunoscuţii lui şi să-i pună în încurcătură pe necunoscuţi. Le strigă, oprindu-se :

- Ia te uită la ei ce avânt şi-au luat ! Nu-i chip să vă mai ajungă omul !

- Nici nu poţi avea pretenţia asta ! răspunse Bagrea-nov, ironic.
- Şi ce ger e !
- Nu ne speria I
Al doilea in urma lui era. Vitali Beloreţki, negricios, slăbuţ, cam îngîndurat şi, probabil, nervos, care aducea in toate mai mult a funcţionar decît a muncitor. Nu-s plăcea flecăreala goală şi propuse nerăbdător :
- Ce-ar fi s-o pornim ?
Pe Svetlana o chinui iar ruşinea că-l urmase ca o nebună pe Bagreanov. „Ce-au să zică ceilalţi ? Au o gură ? îşi spuse ea, ou gîndul la schiorii care veneau din urmă. Proastă am mai fost ! Mai bine s-ar fi deschis pămîntuî sub mine !" şi vru să se tragă la o parte de pe pârtie ca să rămînă în coada şirului, dar chiar în clipa aceea Bagreanov îi zknbi, de parcă ar fi fost înţeleşi în taină,, şi strigă celor din urmă :
- Ne zoriţi ? Atunci, ţineţi-vă după noi !
- Eu rămîn la urmă ! şopti Svetlana.
Dar el nu-i răspunse ; se mulţumi să-i zîmbească di» nou, atît de dojenitor şi de mîngîios, încît ea uită de gîndul avut. Nu scăpă însă prea repede de stingherealâ şi ruşine. Se căznea să-i facă pe ceilalţi să priceapă că ea din în- timplare şi numai din întîmpiare nimerise în urma lui Bagreanov, şi că asta nu avea pentru ea nici un fel de importanţă. încercă să se distanţeze intenţionat de el, dar cei ce veneau în urmă o zoriră .şi, fără să vrea, fu nevoită să pornească mai repede.
Se ridica deasupra împrejurimilor Moscovei o dimineaţă liniştită, însorită. Era o zi neobişnuită pentru luna decembrie, cea mai întunecată dintre toate lunile anului. Bolta limpede, străvezie a cerului, ce păstra încă o dungă trandafirie în înălţimi, avea ici, colo, crîmpeie de un al-bastru viu, aproape văratic ; numai la orizont, norii cu-luciri azurii se întindeau undeva departe, dincolo de păduri, ca nişte pături de adaz căzute. Pădurile păreau şi ele gătite de sărbătoare. în liniştea nopţii se lăsase gerul, le acoperise cu o chiciură bogată şi acum fiecare ramură părea învăluită într-o haină de hermină ce scînteia şi ••sclipea în soare ca mărgăritarul. Nu te puteai uita la desişul trunchiurilor albe de mesteacăn, într-atît semăna cu un nor de foc coborît pe pămînt. Ai fi zis că, o dată intrat acolo din fugă, ai fi ars într-o clipită în focul lui liniştit şi rece...
Ce liniştitoare erau şi dimineaţa aceea cu ger uşor şi sclipirea zăpezilor, şi mersul cu schiurile ! Prinzînd încetul cu încetul curaj, Svetlana se ţinu tot mai aproape de Bagreanov.
Mare, puternic, într-un costum de culoare închisă, el schia uşor, cu agilitate, frumos, fără să se laude cu puterea şi

priceperea sa și fără frenezia și zburdălnicia aceea de adolescent, știind bine că ceea ce face e o simplă plimbare... în pădurea de foioase, căzuse zăpadă multă, așa că nu folosea bețele ; luneca pe schiuri ușor, fără grabă, bucurîndu-se de liniștea luminoasă a codrului și oprindu-se deseori ca să privească și să asculte. Străbătea poienile în mers. sau lunecînd alene, mai ales la pante, unde se lăsa in voie, purtat parcă de aripi nevăzute.
Cu fiecare clipă ce trecea, Svetlanei îi era tot mai drag să-l vadă schiind, avîntîndu-și puternic înainte ba «mărul drept, ba cel stîng, întinzîndu-se, luîndu-și avînt ■și grăbind lunecarea schiurilor, ajuitîndu-se în gesturi largi de bețe și lăsând urme în zăpada de pe cele două laturi ale pîrtiei...
Deși n-avea nimic deosebit, alunecarea lui ușoară, nestăpânită parcă, începu cu timpul s-o emoționeze, s-o înflăcăreze și s-o pasioneze într-atît, încît și ea își lua uneori zborul fără să-și cruțe puterile, chiar dacă gerul îi ardea obrajii îmbujorați. „Ce bine e ! Ce minunat !" își repeta ea mereu, mereu, în clipele acelea. Îi făcea plăcere că în fața ei se afla cel mai viteaz, cel mai puternic și cel mai perseverent tînăr din uzină, acel Leo- nid Bagreanov pe care, deși nii-l văzuse încă niciodată pînă atunci, îl cunoștea totuși, nici ea nu știa de ce, atît .de bine. Era convinsă că dacă în locul lui ar fi fost un altul, plimbarea aceea ar fi fost mult mai puțin intere- săntă și mai puțin plăcută. Că doar contează mult cine merge în capul coloanei de schiori, are mare însemnătate puterea și agilitatea lui, caracterul și «.tarea lui sufletească...
Firește, dintre toți, numai Bagreanov avea autoritatea aceea plăcută ce se cere oricărui conducător, și Svetlana o simțea. O îmboldea într-una dorința să se avînte după el, fără nici o teamă, la coborâtul oricărei pante, să ridice cu ușurință orice urcuș, bucuroasă. „Aș tot zbura în urma. lui ! Chiar în fund de prăpastie ! gîndi ea la un moment dat, uimitor de dar și lucid. M-aș duce oriunde după el. Toată viața !" Dar nu-și încheie bine gîndul și se opri brusc, întrebătoare, speriată... „Sînt nebună, pe cuvînt ! se dojeni ea pe dată. Ce tot bat cîmpii ? Prostii !"
Li .se ivi în cale o pădure cu tot soiul de copaci. Ajuns la hotarul ei și arătînd ou capul spre vîrful unui mesteacăn bătrîn de pe care cîteva păsări cu pene pestrițe scuturau chiciura, zbucdînd și țipînd ascuțit ca niște pisici, Leonid se opri și-i spuse, pentru prima oară de cînd făcuseră cunoștință :
- Auzi ce tămbălău fac gaițde ?

- Gaițe sînt ? întrebă Svetlana, oprindu-se și ea și privindu-le curioasă. Sînt frumoase, dar țipă atît de urît ı De ce țipă așa ?
- Vestesc vreme călduroasă...
- Adevărat ?
- Așa spun bătrînii...

Cînd intrară în inima pădurii Leonid se opri din nou, de data asta lîngă un brad înalt, puternic, rămuros, sub care zăpada era toată presărată cu conuri despicate, zdrobite. Ridică capul și privi înddung spre vîrful bradului.

- Ce-i acolo ? O veveriță ? îl întrebă în șoaptă Svetlana, care se apropiase tiptil. Ea a aruncat toate conurile astea ?
- Nu ! Tot niște păsări, îi răspunse Bagreanov. Forfecuțele... Uite colo, în vîrf, se învîrte una trandafirie ! O vezi ? O, a început să cînte !

„Ție, ție I Țec, țec.!" se auzi în liniștea pădurii.

La început Svetlana nu izbuti s-o deslușească, dar pînă la urmă tot o zări.

- Bravo ! spuse Bagreanov, minunîndu-se. E iarnă, e geruleț, dar ea cîntă ! Ce minunat lucru !
- De ce cîntă ? întrebă Svetlana.
- Fiindcă se bucură de viață ! îi răspunse Bagreanov. Dar cîntă poate și pentru altceva. S-ar putea să fi făcut un ou și-l clocește în cuibul ei !

Svetlana îl privi pentru prima oară drept în ochi.

- Ouă, iarna ? îl întrebă ea după o scurtă tăcere, vădit neîncrezătoare.
- Scot și pui ! răspunse Bagreanov.
- Nu glumești ?
- O știe toată lumea !...
- Uite, eu, de pildă, n-am știut...
- Ei, dumneata ai trăit încă prea puțin...
- Dar cum pot să setotă pui pe ger ?
- Au cuiburi călduroase.
- Și unde-i cuibul lor ? Dumneata îl vezi ?
- Uite-l colo ! Acolo, sub ramura aceea deasă !

Ce vie fu dorința Svetlanei de a vedea cu ochii ei cuibușoiiul acela în care se scot pui iarna, pe frig, ca să poată povesti mai tîrziu mamei sale totul ı Dar degeaba își suci capul, uitîndu-se la vîrful bradului, că nu izbuti să-l deslușească din cetina deasă, grea de chiciură.

- Dar unde-i ? Unde ? Unde ? întrebă ea în șoaptă, agitată ca un copil. Sub care cracă ?
- Stai aici, lîngă mine ! îi propuse Bagreanov.

Şi cînd Svetlana veni, ascultătoare, în dreapta lui, ceva mai în faţă, Bagreanov o luă pe neaşteptate de umărul stîng, o lipi de pieptul său şi îi ridică mîna dreaptă, de pe care, nici ea nu ştia de ce, îşi scosese mănuşa, spre vîrful bradului. Era gestul pe care-l fac de obicei oamenii mari cu copiii, cînd vor să le ajute să vadă cîtc o părticică din lume cu ochii lor vioi, neastîmpăraţi şi lipsiţi de experienţă.

- Pe craca aceea ca o căciulă... Il vezi ?

- Aha, iată-l ! Acum îl văd. îl văd ! Uite-l ! strigă Svetlana, fremătînd de bucurie şi nekiînd în seamă, în surescitarea în care se găsea, că tînăiul acela aproape necunoscut o ţinea la piept, iar ea îi atingea umărul cu ceafa.

Bagreanov ar fi putut să-i lase acum mîna micuţă, îngheţată, cu unghii lungi şi înguste, străvezii şi roze ca penele de pe pieptul forfecuţei. Dar sufletul lui, şi asta

i se întîmpla pentru prima oară în viaţă, fu învăluit dintr-o dată de văpăi reci şi arzătoare, asemeni poate cu cele care stăpâneau acum în natură, şi nu îndură gîndul că s-ar putea lipsi de atingerea degetelor ei fine, prelungi şi îngheţate. „O, ce micuţă eşti ! îi spuse el mîngîietor şi înduioşat. Eşti atât de mică ! O fetiţă !" Ştia că nu mai avea dreptul să-i ţină mîna şi cu toate astea, ca un disperat, o mai păstra, încălzind-o în palma lui mare şi fierbinte.

Răsună pe aproape glasul lui Kostea Zarniţîn :

- Ce-i acolo ? Ce-aţi văzut ?

Numai în clipa în care Bagreanov îi lăsă mîna, Svetlana îşi dădu seama că i-o ţinuse într-a lui mult mai mult decît s-ar fi cuvenit, şi se îngrozi de zăpăceala ei. „Ce-i cu mine ? îşi puse ea pentru a nu ştiu cîta oară în dimineaţa aceea aceeaşi întrebare. Cum de i-am îngăduit asta ?" îşi feri privirile, ruşinată, dar se bucură în acelaşi timp de amintirea căldurii palmei care-i încălzise mîna îngheţată şi se grăbi să şi-o ascundă în mănuşă ca să păstreze cît mai mult căldura aceea. I se păru că se înfăptuise o minune : el nu avusese mănuşi şi totuşi cîtă căldură, cîtă duioşie au mîinile lui ! Minune !...

Peste o jumătate de ceas, Leonid Bagreanov ieşi la malul înalt dar lin, cu mesteceni singuratici presăraţi prin lăstăriş, al rîului Moscova şi se opri din nou : locul

ii era drag. Puteai cuprinde de acolo cu privirea o întindere mare, splendidă. Pe undeva, pe aproape, desluşeai acoperişurile unui sat ce-şi înşira casele una după alta pe dreapta, chiar lîngă rîu, semeţindu-şi tot felul de antene improvizate de televiziune. în stînga, în spatele unui hău, în al cărui tufăriş des şi înzăpezit mai stăruia o lumină albăstruie, de amurg, se ridica înalt celălalt mal, abrupt,

acoperit de un crâng de pini. Dincolo de rîul Moscova, pe toată lunca cu ostroave de pădure, covorul alb de nea proaspătă strălucea rece pîină-n zare...
Se apropie şi Svetlana, iar în urma ei, risipindu-se de pe pîntbie, venea droaia de schiori, irizând şi flecărind.
Bagreanov le strigă, arătînd spre râu :
- Ia priviţi ce frumos ! Ce minunat !
- Am mai văzut asta ! De atîtea ori ! răspunse Beloreţki, nepăsător.
- Şi ce vezi frumos în toate astea ? Pădure şi zăpezi ! adăugă Zarniţîn, dar era dar că voia doar să facă haz.
- Aici nu poţi decât să declami versuri ! spuse Bagreanov gânditor.
- Ce fel de versuri ? întrebă, uşor maliţios, Beloreţki, care trecea drept om citit şi bun cunoscător al poeziei.
- Despre pământul Moscovei.
- Cunosc un oraş cu numele ăsta, dar despre un pămînt care s-ar numi aşa, n-am auzit...
- Nu l-ai citit pe Maiakovski destul de atent.
Băieţii făcură haz de Beloreţki ; Bagreanov îl întrebă :
- Ia spune-mi, Vitali, pentru ce faci tu schi ?
- Ce întrebare ! Ca să-mi întăresc organismul, muşchii.
- Dar la suflet nu te gândeşti ?
- Ce, sînt pe moarte ca să mă gândesc la el ?
- De suflet trebuie să ai grijă de mic copil, să te gândeşti la el toată viaţa, îi răspunse Bagreanov. Dacă ou ştii să vezi frumuseţea naturii ţării tale şi să te bucuri de ea, nici muşchii n-ai să ţi-i întăreşti vreodată cum trebuie...
- Poate că nouă ne plac mai mult pădurile de banani decît cele de mesteacăn, exdamă, Zarniţîn, dînd frazei un sens neînţeles şi luînd parcă parte lui Beloreţki.
Fără să se gândească, Beloreţki rosti :
- Fireşte, fiecare cu gusturile lui !
- Va să zică trăieşti in ţara ta dar parcă ai fi străin ! 6puse Bagreanov şi adăugă zâmbind : Află, tinere, că eu nu dau nici un mesteacăn, fie el cît de strîmb, pe bananierul cel mai frumos ! Aş vrea de altfel să ştiu dacă cineva care nu îndrăgeşte natura ţării lui e capabil de vreun sentiment de dragoste !
- Gata, s-a pornit, se 'supără Beloreţki.
Svefclana zări în clipa aceea într-o poiană mare ce se întindea dincolo de rîu o turmă de elani şi le strigă :
- Uitaţi-vă ! Uitaţi-vă !
Dar turma de elani, speriată poate de cineva, străbătu în goană poiana şi se pierdu în stufăriş. O bucată de vreme schiorii cercetară din ochi malul, încercând să ghicească unde dispăruseră uriaşii pădurilor, cînd deodată, tocmai

cînd nu se mai aşteptau să-i vadă, ieşiră din nou la rîu şi o luară la goană de-a lungul apei. Ajungînd însă la cotul râului, văzură oameni în faţă, se zăpăciră şi, făcînd un ocol, porniră spre gheaţă. întin- zîndu-şi botul coroiat şi aruneîndu-şi pe spate coarnele rămuroase, conducătorul cirezii, iun elan uriaş, ocoli un ochi de apă mic şi negru care aburea uşor, şi-şi mînă turma în goana mare spre rîpa de pe mailul pe care se aflau schiorii. Un elan, dtouă femele şi cîţiva pui rămaşi în urmă alergau risipiţi, ceva mai departe de urmele lui. Cînd ajunse în mijlocul rîului, unde zăpada acoperea într-un strat subţire gheaţa, elanul conducător începu să alunece din fugă, desfăcîndu-şi larg picioarele dinainte, cu crupa în jos. Nimerise pare-se într-o adîncitură, aşa cum se întâmplă uneori să se sape în gheaţă cînd scade apa. Mai zbură aşa vreo zece metri şi văzînd ochiul de apă lîngă el, începu să se zbată din răsputeri, încercînd să se oprească, şi se prăvăli pe o rină... Cireada trecu în goană pe lîngă el, ieşi pe mal şi dispăru în hăţişul rîpii. Elanul conducător dădu din cap de cîteva ori cu putere, zgîriind zăpada cu coarnele, apoi, încordîndu-şi toţi muşchii, izbuti să sară, prin cine ştie ce minune, în picioare. Se repezi iar înainte, dar alunecă din nou şi, din fugă, se izbi de gheaţă cu toată greutatea trupului său de douăzeci de puduri. Văzînd cum îşi zbătea capul cu coame rămuroase deasupra spărturii negre, printre bucăţile de gheaţă ce săreau în sus, schiorii ţipară, îngroziţi.

- Trebuie să-i salvăm, spuse Bagreanov şi, spre mirarea Svetlanci, în clipa aceea chipul lui avea ceva întunecat, aspru, poruncitor, iar ochii îi aruncau scînteieri ca tăişul cuţitului pe gresie. Mă duc în sat să iau o rangă. După aceea mă duc la elan. încercuiţi malul şi nu lăsaţi pe nimeni acolo ! Nu vă apropiaţi nici voi prea mult. Nu trebuie să-l speriem. Altfel se striveşte de gheaţă.

Şi, kiîndu-şi avînt cu beţele, porni, în zbor parcă, spre sat... Găsi ranga şi ieşi repede la rîu. încă de departe văzu că taurul acela puternic, în doar cîteva minute de luptă turbată, spărsese fîşia subţire de gheaţă care-! despărţea de ochiul de apă şi acum înota cu toate puterile lui, săl- fcîndu-şi mereu pieptul din apă şi încercînd în zadar să-şi tragă picioarele afară, pe malul copcii.

Văzîndu-l pe Bagreanov, elanul înotă spre colţul cel mai îndepărtat al ochiului de apă, pierind aproape în valul de ceaţă ce se ridica deasupra apei. Bagreanov se apropie dinspre rîpă de locul în care elanul încercase să sară pe gheaţă şi se apucă grăbit de treabă. Izbind puternic ou vîrful ascuţit al rangei, desprinse, unul după altul, blocuri mari de gheaţă pe care le împinse pe cursul apei din copcă. Croind

astfel animalului o ieşire spre mal, el se retrăgea pas cu pas. Dar pe măsură ce înainta, gheaţa era tot mai groasă şi n-o mai putea sparge dintr-o singură lovitură. Mînuia ranga cu înverşunare, deşi uneori spărturile gheţii îi biciuiau faţa dureros.

Svetlana se apropie cu grijă de el.

- Pot să te ajut la împinsul gheţii ? întrebă ea încet.

- Erai aici ? Atunci, ajută-mă, răspunse Bagreanov şi întorcîndu-se spre mal, ridică mîna şi o agită în tăcere, făcînd semn celorlalţi schiori, care mureau de curiozitate, 6ă nu coboare la rîu.

Svetlana îi era nespus de recunăscătoare că n-o alungase şi, fără să se teamă că va nimeri în rîu, se apucă, plină de curaj, să împingă cu un băţ de schi în viitoarea ochiului sloiurile de gheaţă din spărtura ce se întindea spre mal.

- Crezi că o să vină aici ? întrebă ea în timp ce lucra.
- O să vină. E deştept...
- Ia te uită ! A şi luat-o încoace !
- A priceput. Vrea să trăiască !

Elanul înotă destul de aproape de ei şi, privindu-i prudent cu un ochi, îşi puse botul pe marginea copcii.

- A obosit ! observă Bagreanov şi, oprindu-se o clipă, îşi şterse cu batista faţa înfierbîntată şi scăldată de sudoare. Ce taur zdravăn ! E în toiul puterii. Merge pe al nouălea an.
- Ai aflat asta după coarne, nu-i aşa ? întrebă Svetlana.
- După coarne... Le leapădă în curînd... Au şi început să se desprindă...

Vîrî ranga în apă, dar nu atinse fundul şi o rugă pe Svetlana :

- Vino aici şi măsoară adîncimea cu băţul...

După ce află cît de adînc era locul, îmbărbătă blînd elanul :

- Hai, nu te lăsa, nu te lăsa ! Mai ai puţin !

Şi se apucă din nou de treabă. Lovea cu atîta forţă stratul de gheaţă, încît Svetlana, care nu-şi putea lua ochii de la el, se minuna de unde atîta putere plină de mînie şi frumuseţe. Din cîteva lovituri sigure, fulgerătoare, Bagreanov desprindea de la picioarele lui sloi după sloi, şi Svetlana abia avea timp să le zvîrle în ochiul de apă.

Între timp, elanul, istovit probabil, sleit de puteri, începea să dea semne de nerăbdare. Ba se îndepărta pînă la mijlocul ochiului, ba se apropia iar de mai] şi-şi punea botul pe gheaţă, de fiecare dată însă tot mai aproape de oameni. Curînd se apropie de spărtură şi Svetlana. Impingînd un sloi de gheaţă spre copcă îi văzu bine ochii mari, limpezi, inteligenţi şi cam trişti.

Cînd atinse fundul riuku cu ranga, Bagreanov spuse obosit :

- Acum o să iasă !

Văzînd că oamenii au zvîriit pe gheaţă tot ce aveau în mînă şi că se dau puţin într-o parte, elanul se îndreptă spre spărtură, fornăind cu putere. Dînd la o parte bucăţile mici de gheaţă, înotă repede, smucit, spre mal şi cînd dădu în sfârşit ou copitele de fund, sări într-un avânt turbat pe gheaţă. Dar aici, spre marea mirare a Svetlanei, după ce se scutură puţin, rămase ca încremenit. Se odihni o bucată de vreme, îşi veni în fire, privi în jur întoreîndu-şi într-o parte şi în alta botul uşor aplecat, apoi, ridieîndu-şi coarnele, ieşi agale pe ^mal, de unde se mai uită o dată în jur, spre oamenii adunaţi în apropiere şi abia după aceea se îndreptă în trap liniştit spre rîpă, pe urmele cirezii sale...
Schiorii se repeziseră de pe mal în jos, pe gheaţă.
- Ce vînat am pierdut I spunea, glumind, Zarniţîn.
- Să-i fi dat una cu ranga, zise Beloreţki foarte serios.
Svetlana se uită la ei dojenitoare şi le întoarse spatele. Suflîndu-şi în pumni ca să şi-i Încălzească, îl privea pe furiş pe Bagreanov care, fără să răspundă prietenilor săi, se uita adîncit în gânduri înspre rîpă. La ce cugeta oare ? Ce-şi adusese aminte ? Svetlana descoperise acum că nu avea doar mâini mîingîietoare şi calde, ci şi inimă bună, gingaşă. De priceput tot nu pricepea ce se petrecuse în ea în clipele acelea, dar ştia că nu doreşte decât un singur lucru : să rămână totdeauna lângă omul acela şi, dacă s-ar putea, să i se uite din cînd în cînd în ochi...
Duminica următoare, Leonid Bagreanov nu veni la schi. Svetlana prinsese din zbor că fusese trimis în cadrul brigăzii în deplasare la o uzină din Ural şi, aşa cum bănuise de la început, în ziua aceea, plimbarea fu şi obositoare şi plicticoasă.
Cam de pe atunci începu ea să trăiască un proces ciudat. Era mai totdeauna tulburată, pradă unei nelinişti veşnice şi fără temei. N-avea chef de treabă, nici' la uzină, nici acasă. Făcea totul în grabă, fără răbdare, de parcă voia să scape cît mai repede ca să fie liberi pentru a înfăptui ceva mai important. Nu-şi găsea nicăieri locul, liniştea. Mereu îi lipsea ceva, ochii ei mereu căutau şi aşteptau ceva... încerca să-şi petreacă serile la Palatul Culturii, printre tineri, fiind ferm convinsă că ■nu poate trăi fără asta, dar se întorcea acasă la fel de tristă şi de dezamăgită. Şi atunci o copleşea un dor amar.
într-o noapte îl visă pe Leonid Bagreanov. Se făcea că-i ţine mâinile între palmele lui calde şi mângîioase care nu îngheţau niciodată şi-i povestea ceva. despre Ural. în clipa aceea avea ochii neobişnuit de limpezi şi de inteligenţi, deşi puţin trişti, ca ai elanului pe care-î salvaseră pe râul Moscova. Se ridică în capul oaselor îrc patul ei de după

paravan, înţelese tot ce i se întîmplase şi începu să plângă încet...
Leonid Bagreanov rămase în Ural mai bine de o lună şi ou fiece zi ce trecea Svetlanei îi era tot mai greu să-şi 6tăpînească zbuciumul şi dorul. Iar cînd îl zări de departe la Palatul Culturii, i se păru că mai uşor i-ar fi să intre în pământ dccât să apară în faţa lui. Era sigură că el va înţelege din prima clipă, dintr-o singură privire, că ea moare încetul cu încetul, neştiută de oameni, de dragoste, şi că el mai degrabă va rîde de ea decît. să-i răspundă în vreun fel. Şi, tremurând din tot corpuî, plecă acasă.
O chinuia gândul că ea se îndrăgostise prima, că ea este aceea care trebuie să-i trezească dragostea. Inima-i tânjea după Bagreanov, dar se ferea să rămînă cu el între patru ochi când, arar, i se întîmpla să-l întâlnească, deşi abia aşteptase asta. Tocmai în februarie se petrecu ceva din care înţelese că şi Bagreanov o iubea. În ziua aceea ar fi trebuit să-şi biruie timiditatea, dar, neputîn- du-se stăpîni, fugise şi de data asta de el, şi mai zorită, parcă...
În timpul acesta se înălţase, răsunînd deasupra Moscovei, ca o ciocârlie deasupra stepei, un cuvînt făcător de •minuni : Pămînturile înţelenite...
V
În iarna aceea, Leonid, ori de cîte ori îşi aducea aminte de Svetlana, işi sinjţea sufletul învăluit de aceleaşi văpăi reci şi arzătoare, care îl învăluiseră pentru prima «oară în viaţă în timpul plimbării pe lîngă rîul Moscova. După ce se întoarse din deplasarea în Ural - departe •de ea timpul i se păruse o veşnicie - îşi dădu seama precis şi limpede că o iubeşte şi începu să caute, perseverent, prilejul de a o întâlni, de a-i vorbi... I-ar fi putut spune totul, repede şi hotărit, aşa cum s-ar fi potrivit •felului său de a fi, dar îl domoli purtarea Svetlanei. Se vedeau mult, mult prea rar şi, de fiecare dată, ea se ferea vădit să rămînă singură cu el, iar Leonid socotea •că sfiiciunea ei de fată nu-i justifica nicidecum atitudinea Se apucă deci să caute alte cauze care să i-o fi putut explica într-un fel şi ajunse repede la concluzia că vina nu putea fi alta decît persoana lui. Într-o zi îl străfulgera .gîndul, pe care şi-l însuşi la repezeală, că atunci, la prima lor întîlnire, cînd îi arătase cuibul forfecuţei, îi .apăruse din întmplare în cea mai proastă lumină. Nu găsise nimic mai necuviincios decît să-şi facă de cap şi să ţină într-a lui mina lipsită de apărare a unei fete timide şi aproape necunoscute. Ce-i drept, Svetlana nu păruse jignită, ba mai pe urmă îl ajutase, bucuroasă, să ■salveze elanul, dar asta nu însemna altceva decît că avea

■suflet bun și nobil, nicidecum că l-ar fi scuzat ! Asta era ! Nici nu putea fi altfel, de vreme ce fata, încă de ;acolo, de pe rîul Moscova, se închisese în ea și începuse ■să-l evite. Și apoi toată purtarea ei de acum ! „E clar ! M-a trecut în rîndul curtezanilor care roiesc probabil în jurul ei, își zise Bagreanov. Cu atît mai mult că eu, -așa și-o fi închipuit, la vîrsta mea nu mă gîndesc decît ʒa prostii..." Deodată îi fu rușine de Svetlana. „Ce-am ■făcut, nătângul de mine ? se dojenea el. Ce-am făcut ?" Și se hotărî să nu mai caute s-o întâlnească, să n-o mai plictisească, ci să aştepte răbdător, ca ea, observîndu-l de departe, să se convingă singură de greşeala ei.
Toate astea nu făcură însă decît să complice la maximum lucrurile. În ultima vreme Leonid ajunsese să creadă că oricum ar fi, orice întrevedere ou Svetlana nu-i va. putea aduce decît nenorocire : se va dovedi că dacă nu-l iubeşte, o să i se urască de lumea toată, nu numai de pământurile înţelenite, iar dacă-l iubește, va încerca, fireşte, să-l reţină la Moscova. Iar asta n-ar fi mai uşor de îndurat. Însă nici aşa nu putea s-o lase pe Svetlana, fără să-i vorbească de dragostea lui ! Avea dreptate maică-sa : multă apă mai curge pînă la toamnă ! Nu poţi şti niciodată ce zace în sufletul unei fete. Uneori se mărită dintr-o dezamăgire, sau în ciudă...
...În ultima clipă, tocmai cînd își lua rămas bun de la Mojaiţev, o zări în colţul cel mai îndepărtat al camerei. Era îmbrăcată în bluza aceea liliachie care-i era lui atît de dragă, și, după felul în care stătea, cu capul uşor aplecat și cu umerii strînși a însingurare, pricepu de îndată că ea, emoţionată, pierdută aproape, ascultase atentă tot ce se vorbise acolo lîngă uşă. „S-a speriat ! îl străfulgeră pe Leonid un gînd. Mă iubeşte oare, într- adevăr ?" Părăsi tulburat clădirea și începu să cutreiere cu pași repezi grădinița din jur, conștient că trebuia să aibă ou Svetlana o întâlnire hotărâtoare chiar azi și în locul acela, chiar de-ar fi trebuit s-o aştepte pînă seara !...
Se aşeză pe o bancă într-un colţ şi pîndi uşa de la intrare, în juru! căreia se îmbulzea tineretul. În aceeași clipă începu să-l chinuie un simţămînt ciudat. I se părea că era vinovat faţă de Svetlana. Chiar dacă ea, cine ■știe din ce pricină, se ferise din calea lui, ar fi trebuit să-și dea seama din privirile pe care i le prinsese, rar şi întîmplător, din zbor, că el era pentru ea altceva decît ceilalţi băieţi. Că-l plăcea. Asta însemna că de n-ar fi fost decît atît și tot ar fi trebuit să fie atent, prietenos cu ea. „S-a supărat, vezi bine, gîndea Leonid, zăpăcit de emoţie. Am luat hotărîri de unul singur,

cînd aş fi fost obligat să-i vorbesc înainte ! Cu toate că deocamdată nu ne-am spus nimic, sânt totuşi obligat !" Svetlana ieşi mult mai repede decât se aşteptase el şi, din fericire, singură. O văzu trecînd, subţirică, graţioasă, cu paltonul ei bleumarin, ou o blăniţă de astrahan gri deschis la gât, prin mulţimea de băieţi şi fete, pe cărarea asfaltată de sub teii tineri şi întunecaţi, şi, o clipă, şi-o închipui în stepa pustie, sălbatică, printre buruienile ce-i ajungeau la genunchi... „Puteam oare să-i spun ? Ar fi plecat ? se gîndi el, înfierfcîntîndu-se deodată, dar tot el îşi răspunse, hotărât : oricum, trebuia să-i fi spus ! Oricum ! Uite-o ce supărată e !" într-adevăr, Svetlana părea supărată, răscolită. Cînd îl văzu, ridică o clipă din sprâncene, mirată, şi faţa i se imbujoră uşor ; dar pentru prima dată izbuti şi ea să se stăpânească şi nu grăbi pasul...

JBagreanov se ridică de pe bancă şi i se aşeză în drum, de neclintit ca o stană de piatră. închizând pe jumătate ochii şi abia stăvilindu-şi emoţia, rosti încet, cam morocănos :

- Te aşteptam...

Nu ajunsese lîngă el cînd îşi dăduse seama că Ba- greanov îi spune tocmai aceste cuvinte şi dinainte încă, i se puse un nod în gît. Cît suferise, câte lacrimi vărsase, câte nopţi albe trăise, ca să poată auzi aceste cuvinte, atît de simple... Simple ? Dimpotrivă ! Mari, răsunătoare, luminoase şi pline de bucurie ! Radia din ele parcă prima zi de primăvară ! Le mai auzise oare vreodată pînă atunci ?

Svetlana roşi, păli, roşi din nou, dar, tot pentru prima dată de cînd îl cunoştea îndrăzni să-i înfrunte privirile.

- Voiai să-mi spui ceva ?

Mort de ruşine, Leonid dădu din cap.

- în legătură ou plecarea d u mi/tale ?
- Da, fireşte, bîigui el.
- Mulţumesc, ştiu...

Leonid se dădu la o parte din calea ei, şi când fata porni, păşi curajos alături de ea, spunînd :

- Trebuie să-ţi vorbesc...

Se bucură că nu-i răspunse nimic, ci se mulţumi doar să ridice capiul mai sus, ca şi cum dintr-o dată ar fi început să admire cerul. Puteau merge în tăcere un timp sub pretextul că sînt prea mulţi oameni în jur, şi în felul acesta avea răgazul să-şi adune gîndurile. „Slavă domnului !" îşi spuse el şi, de bucurie, nu-şi mai simţi pămîntul sub picioare.

Ajunseră la intrarea unui parc mic. Leonid o opri din privire lîngă grilajul scund, de fontă. Aplecînd ramura de arţar care-i atârna deasupra capului, se ascunse după ea şi cu ochii la mugurii umflaţi, rosti în cele din iurmă :

- A venit primăvara ! Puii de forfecuțe au zburat de mult din ciuib !...
Sprîmcenele Svetlanei fcresărîră. Întinzînd sfioasă mîna spre ramura arțarului, își piti și mai mult privirile de el.
- Mai ții minte ? îl întrebă ca încet, de-abia mișcîn- du-și buzele.
- N-am uitat niciodată, îi răspunse Leonid. Dar dum- neata ?
- De ce mă întrebi ?
- Plec, zise Leonid după o scurtă tăcere. O să-mi fie greu fără dumneata, dar trebuie să plec. Iartă-mă că nu ți-am spus mai curînd...
- Mi-e și frică să te întreb de ce ai făcut asta... abia izbuti să rostească Svetlana, și multă vreme își ținu numai ou greu lacrimile. Voiai să pleci singur ?
- N-am vrut niciodată asta, zise Leonid cu amărăciune.
- Atunci de ce nu mi-ai spus nimic ?
- Mi-a fost teamă să te chem...
- N-ai încredere în mine ?
- Cum aș fi putut crede asta pînă acum ? răspunse Leonid, și, nemaiputîndu-se stăpîni, lăsă ramura și o luă pe Svetlana de mînă. Nu credeam c-ar fi cu putință...
Svetlanei îi era teribil de rușine că Leonid o ține de tînă. Dacă-i vedea cineva ? Dar mîna ei nu mai voia 6ă i se supună. înțepenise parcă în mîna mare și mîn- gîietoare a lui Leonid, în căldura aceea a cărei amintire o urmărise tot timpul iernii.
- De ce nu credeai c-ar fi cu putință ? întrebă ea în șoaptă. Din vina mea ?
- Nu e totdeauna ușor să crezi în fericire. Svetlana îl mîngîie deodată cu o privire lungă, mul-
țumindu-i că socotește iubirea ei o fericire...
Leonid adăugă, spunând ceea ce ar fi vrut să spună cu o clipă înainte :
- Mi-era frică să te chem și din altă pricină : acum o să-ți fie tare greu pe pămînturile înțelenite.
- Nu mi-e mai ușor să rămîn singură ! zise Svetlana.
Uitînd cu totul de sine, Leonid îi luă și cealaltă mină și. privind-o în ochi, o rugă :
- Mai spune o dată...
Mîinile lui radiau atîta căldură, încît Svetlana îl rugă, speriată :
- Te rog... te rog... lasă-mi mîinile.
- Iartă-mă, nu știu ce fac ! spuse Leonid aproape disperat, și-i dădu drumul. Și nici nu știu ce aș putea face ! Sint în stare de orice ! exclamă el încet și fericit- Prin urmare, nu vrei să rămîi aici ?

- M-am şi hotărît. Plec !
- Cu mine, da ? aproape că strigă Leonid. Pricepu tot ceea ce cuprindea întrebarea lui şi roşi
aşa de tare, încît ar fi fost mai bucuroasă să ardă pe loc sau să intre în pămînt, decît să-i vadă Leonid faţa şi ochii ce se umpleau cu lacrimi...
- Nu-mi răspunde... şopti, surd, Leonid.
Soarele se topea deasupra Moscovei. În inima oraşului, uncie Leonid şi Svetlana se pomeniră în curînd fără să ştie cum, buimaci de fericire, era deosebit de cald, de uscat şi de frumos. Mai rămăseseră petice cernite de zăpadă învechită doar prin curţi şi prin părculeţe, iar gheaţa sfărîmată, stătea in nemişcare - masă compactă. - pe apa riului Moscova, lăsînd să rătăcească pe deasupra ei zborul singuratic al cîtorva ciori... Torente ne- sfirşite de oameni se plimbau, clocoteau, se contopeau şi se despărţeau în toate pieţele, pe toate străzile şi spla— iurilc din centru. La chioşcurile de flori oamenii cumpărau, gălăgioşi, ramuri aurii de mimoză, iar pretutindeni, copiii duceau în braţe lujerele lipicioase, de un an,, de plopi, pe care le tăiaseră grădinarii. Porumbeii gungureau, desfătîndu-se în locurile lor preferate şi dansau, fiecare în jurul porumbiţei lui pe care o apucau uneori de moţ, sub privirile curoşilor...
Neobosiţi, Leonid şi Svetlana rătăceau ca în vis prin mulţimea gălăgioasă, se înghesuiau cu ea în jurul chioşcu- rilor, priveau vitrinele şi reclamele, admirau Kremlinul şi catedrala Vasili Blajennîi, care începuse de curînd să strălucească din nou în toată frumuseţea ei iniţială... Bucuria apropierii, a cunoaşterii reciproce le umplea sufletele. Erau ferciţi în iubirea lor, şi, de aceea, tofe. ceea ce vedeau în jur li se părea astăzi deosebit, atrăgător, ca şi cum, astăzi, cînd erau împreună, uriaşa lume- a Moscovei s-ar fi transformat special pentru ei.
- Ce bine că azi e atîta soare ! spuse entuziasmată Svetlana, cînd se opriră pe Podul Moscvoreţki, ca să« privească panorama Kremlinului. E greu să te uiţi... te orbeşte, dar e bine, nu-i aşa ? Dacă ar fi fost ger, sai> ar fi viscolit, n-ar fi fost atît de frumos... Nu-i aşa ?
Leonid ii răspunse printr-un zimbet bucuros. Apoi,,
- îmi plac atît de mult primele zile de primăvară.. Ştii cum i se zicea, la noi în sat, acestei perioade ? Zori- de primăvară ! Frumos, nu ?
- Da, e frumos... Zori de primăvară...

- Dar știi cum i se mai spune accstui început al primăverii, cînd e soare mult, mult de tot ? Nu știi ? Primăvara luminii !

- Minunat!

Svetlana își strînse mîinile la piept și aruncîndu-i o yrivire radioasă și plină de încredere îi mărturisi încet :

- Am și eu, uite aici, o primăvară a luminii !

într-adevăr, îi era sufletul scăldat în lumină și soare, <*ca* și întreaga Moscovă. Privea plină de curaj în jur, zîmbea pe neașteptate larg, fericită și se mira, se entuziasma de toate ca un copil. De vorbit, vorbea însă puțin. Il asculta mai mult pe Leonid, totdeauna cu ochii larg deschiși. I se părea că de fiecare dată, cînd va spune ceva, va rosti cuvinte importante, neobișnuite, dar că ■și mai multe îi va spune în minte...

Și nu greșea. într-adevăr, Leonid în sufletul său îi spunea cele mai frumoase cuvinte din lume. Gîndea însă în același timp : „E de neînțeles cum de am putut lua iiotărîrea de a pleca în Altai fără să-i spun nimic ! ? Cum de am putut crede că voi pleca singur ? Cum aș ii trăit acolo fără ea ?" Era cuprins continuu de sim- țămînfcul vinei față de Svetlana, se căia de cruzimea lui și-și simțea sufletul plin de o neobișnuită duioșie față de ea... „Ar trebui să ne căsătorim înainte de plecare ! .gîndi el, aflînd că și în sufletul ei era primăvara luminii. Dar cînd ? Avem atîtea adunări !" Și, Leonid o luă de braț, voind parcă să-i spună prin gestul lui că în curînd, după ce se vor mai obișnui ou pămînturile înțelenite ale Altaiului, vor trînti o nuntă cît îi stepa de mare...

- Ai priceput, nu-i așa ? o întrebă el, sigur că fata 4i înțelegea perfect gîndurile.

Ea îi răspunse din priviri. Apoi adăugă :

- în Altai sînt acum geruri mari, viscole...

- Nu face nimic ! o îmbărbătă Leonid, socotind că deslușește un înțeles ascuns în cuvintele ei. O dată cu •noi, și acolo va sosi primăvara luminii.

- E adevărat că mulți oameni, ca și păsările, tînjesc primăvara, după ceva, că ar tot voi să zboare undeva ? îl întrebă deodată Svetlana.

- Cred că da, îi răspunse el și își aduse aminte cum în fiecare primăvară făurea visuri de călătorii prin țară, și cît de rău îi părea că nu-și putuse niciodată împlini aceste visuri. Ce vezi rău în asta ? Deși nu sînt determinate de rațiune, călătoriile păsărilor au sensul lor. Toate sînt pornite de dragul vieții !

- Dar sînt multe păsări cărora nu le plac călătoriile... Trăiesc liniștite mereu în același loc. E și asta viață, nu ? replică Svetlana.

- Cred că singurele care trăiesc mereu în același loc sînt vrăbiile, zîmbi Leonid. Iar viața lor se numește viață de vrabie.
- Atunci, tu ai visat totdeauna să zbori undeva, nu-i așa ?
- În fiecare primăvară !
- Și încotro ți-ar fi plăcut cel mai mult să-ți iei zborul ?
- în diferite locuri, răspunse Leonid. Mai ales în nord, în taiga, în munți... La stepă nu m-am gîndit niciodată.

Svetlana îi aruncă o privire repede și tăcu.

- Știu perfect la ce te gîndești, spuse Leonid, care-i prinsese privirea. Ai vrea să știi dacă și de data asta nu e vorba tot de dorul meu de a porni în călătorie ca păsările. Și dacă nu cumva din cauza asta m-am aprins de nerăbdare de a pleca în Altai. La asta te gîndeai, nu-i așa ?
- Da, recunoscu Svetlana.

Leonid rise din toată inima, dar peste o clipă, se încruntă și spuse serios :

- Nu. Plec mînat de un gînd mare...
- Eu n-am fost încă nicăieri și nu știu de ce, n-am dorit să plec din Moscova, îi mărturisi Svetlana, oftînd ușor. Știi, eu am trăit într-adevăr o viață de vrabie. Dar acum și eu vreau să zbor în Altai, crede-mă ! Să zbor ! Cu propriile mele aripi !

În clipa aceea Svetlanei i se păru că și ea pleca în Altai minată de un gînd mare : de a înfăptui acte de eroism. Dar i se păru doar. Adevărul era că nici nu se
5 - Stepa vulturilor - c. 327 gîndea la munca în stepă. Ea nu trăia decît cu iubirea, și cu fericirea ei...

- Știi la ce mă gândeam acum ? întrebă Leonid, apropiindu-se de ea. Câtă însemnătate are să înfăptuiești ceva mare, ceva de neuitat, în anii tinereții... Tata îmi spunea mereu : „Cine se scoală de dimineață, departe ajunge !" Așa și în viață : „Apucă-te de treabă cît mai devreme, cît ești încă tînăr !"
- Da... rosti îngândurată Svetlana.
- Cine a făcut revoluția ? urmă Leonid. Cei mai mulți erau de vîrsta noastră... Și au făcut-o ! O revoluție de importanță mondială ! Au avut destulă minte, putere și bărbăție ! Și pe noi ne așteaptă lucruri mari. Cred că tinerii din generația noastră ar trebui să pornească cu milioanele spre răsărit, să-i populeze toate ținuturile, să se aclimatizeze acolo și să-i scormonească toate comorile ! Asta ar fi... o revoluție în geografie ! Nu-i nimic,, nici generația noastră n-o să se facă de rușine ! Și noi o să ne trăim tinerețea în furtună și foc !

Valul vesel de locuitori ai Moscovei se tălăzuia la nesfîrșit pe pod...

VI

- Îi vezi ? Se uită la noi, dar nu știu că de fapt noi ne luăm rămas bun de la Moscova, spuse Svetlana, arătând cu o mișcare a capului spre oamenii care treceau pe lângă ei. Căci ne luăm rămas bun de la Moscova, nu-i așa ? Abia acum am înțeles-o...

- Nu, n-o să ne luăm rămas bun de la Moscova ! îi răspunse Leonid serios, și aplecîndu-se spre Svetlana îi șopti încet: Știi ce o să facem ? O s-o ducem cu noi, uite aici ! și își atinse pieptul cu palma. Apoi făcu un gest larg deasupra rîului. împreună cu această... primăvară a luminii ! Să fie în Altai cît mai mult soare ! O ducem ? De acord ?

Svetlana zîmbi, și-i răspunse doar din privire, întin- zîndu-și ca vrăjită, pentru prima dată, mina spre pieptul lui...

Nu trecuse o săptămînă și erau în Altai.

Inima lui Leonid se rupsese îndurerată, însîngerată parcă, de Moscova. Era vesel, glumea, visa și cînta cu toți ceilalți, dar cum tăcea, tristețea îi încețoșa ochii. Simțea deseori nevoia să stea singur pe platformă, la fereastră, să asculte glasul roților de tren și să-și piardă privirea pe pămînturile necunoscute ce-i zburau în întîm- pinare. Dar cînd prin fața ochilor începură să se perinde șesurile Siberiei, se lumină : întinderea fără de sfirșit nu putea lăsa nepăsător un om de acțiune.

Dar o dată cu asta se descoperi și nenorocirea Svetlanei... Ca toate fetele, la începutul călătoriei fusese veselă și nepăsătoare, ca deodată în miez de noapte, sub stelele Siberiei, s-o podidească un plîns în hohote... Cu chiu, cu vai fetele izbutiră să-i smulgă mărturisirea că plecase pe ascuns de acasă, fiindcă știa că părinții ei nu i-ar fi dat niciodată voie să părăsească Moscova. Iar acum Svetlanei îi era teamă ca nu cumva mama ei, primind scrisoarea de rămas bun, transmisă printr-o prietenă, să nu moară pe loc. Era bolnavă de inimă. A doua zi dimineața, fetele au trimis părinților Svetlanei o telegramă și o scrisoare în care îi rugau să-și ierte fiica...

Era noapte cînd pășiră pe pămîntul Altaiului ; Leonid îngrijorat, dar nerăbdător să se apuce de treabă, Svetlana neobișnuit de tăcută și de neliniștită din cauza mamei... După sosirea lor la Barnaul, pînă să se crape de ziuă, rămaseră în dubul gării. O dată cu sosirea zorilor se porni o forfotă și un tărăboi nemaipomenit : începea repartizarea noilor sosiți în diferitele raioane ale ținutului în care se proiectase valorificarea pământurilor virgine și înțelenite.

Fiecare dintre delegaţii spedali ai acestor raioane, adunînd în juru-le tineretul, își lăudau care mai de care în faţa hărţii sovhozurile și staţiunile de mașini şi tractoare, se întreceau să le vorbească cît mai îmbietor despre frumuseţile și întinderile locuirilor acelora...

în jurul lui Leonid Bagreanov, pe care-l aleseseră în mod tacit şi plini de încredere încă de pe drum conducător, se înghesuia un grup compact de moscoviţi. Leonid asculta răbdător tot ce spuneau delegaţii, studia hărțile, dar nu dădea nimănui vreun răspuns precis. Se mulțumea cu făgăduiala :

- O să ne gândim, o să ne gîndim...

Şi tocmai prudenţa asta plăcuse prietenilor săi.

- Bine faci, Leonid ! Că doar nu plecăm acolo pe o zi, două !

- Sânt unii care parc-a.r sări cu capul în apă !

- N-au decît ! Noi să ne alegem un loc cît mai bun !

Se apropie de grupul lui Bagreanov unul dintre delegaţi, bărbat voinic, ceva mai înalt decît statura medie, intrat în vîrsta puterii maxime, a sănătăţii şi a bărbăţiei, începuse să i se rărească părul, din care cauză fruntea lui părea foarte mare și luminoasă. Iar faţa-i bărbătească, cu umerii obrajilor uşor avîntaţi în afară, era arsă de gerurile şi vînturile stepei. Cu ochii săi întunecaţi, atenţi, îi privi cercetător şi fără grabă pe cei care stăteau înghesuiţi în jurul lui Leonid şi-i întrebă :

- Vă gîndiţi, nu-i aşa ? Aţi vrea să ştiţi unde e mai bine ?

Cînd moscoviţii se întoarseră spre el, îi salută prietenos, fluturîndu-şi mîna ridicată în aer:

- Bun venit, vulturilor ! Salut !

îi răspunseră, timide, câteva glasuri răzleţe...

- De, fiecare işi laudă locul lui, spuse delegatul, arătând ou un gest grupurile de noi veniţi de pe lîngă hărţi. Unul are raionul pe Obi, altul pe Ciumîş, al treilea stă la hotarul taigalei, iar al patrulea la poalele munţilor ! Ce frumuseţe ! Eu însă, ce să mă fac ? Şi se rccomandă : Sînt agronomul-șef al S.M.T.-ului din Zalesiha... Eu, ce să mă fac, că n-am nici un fel de frumuseţi ! La mine-i doar stepă, stepă şi iar stepă ! S-o semeni cu avionul, şi tot cu avionul s-o coseşti 1

Leonid păli deodată.

- Tovarăşul comandant ?... rosti el încet. Tovarăşul Zima ?

- Ia stai, stai ! spuse Zima grăbit, şi-l apucă de mînă. Tu să fii ? Cota o sută trei ? Copacul izolat cu cuib ? Tu eşti ? Aşa de mare ?

Il luă de umeri şi-l trase spre el.

- Credeam că aţi murit, spuse Leonid.
- Asta înseamnă că ai avut o părere cam proastă despre mine !

Privind peste umărul lui Zima la colţul din stînga, jos, al hărţii Altaiului, colţ colorat în galben, Leonid văzu deodată în faţă o uriaşă mare de aur. Valuri largi şi calde ce se îndepărtau foşnind spre zări, iar deasupra lor, pescăruşi albi, în zbor avîntat, impetuos...

Capitolul al doilea

I

în anul acela, în Altai primăvara veni nespus de tîr- ziu şi ţinu neobişnuit de mult. Dimineaţa se stîrnea, tăios şi pătrunzător, vîntul de nord, pe la amiază pojghiţa de gheaţă ce acoperea covorul de nea încălzită de soare se fărîmiţa, poroasă ca muşchiul uscat, cîte un fir străveziu de apă îşi făcea loc de sub nămeţii ce se afundau, iar pe locurile aşezate în bătaia soarelui ici, colo se arătau petice cenuşii de pămînt. în amurg însă se lăsa gerul. Noaptea se înstăpînea un îngheţ aspru, siberian, care-şi făcea de cap cum voia, iar dimineaţa, discul mare al soarelui, pregătindu-se să-şi înceapă drumul, zăbovea îndelung şi îngîndurat deasupra pămîntului învăluit în ceţuri şi chiciură. Abia spre mijlooul lui aprilie razele soarelui aduseră cu ele şi un pic de căldură, topind mai repede zăpada şi îngăduind în sfîrşit stepei să-şi îmbrace haina pestriţă a primăverii...

Zalesiha e un sat pe lîngă graniţa cu Cazahstanul, nu departe de Irtîş, de unde încep necuprinsele pămînturi pustii. Staţiunea de maşini şi tractoare, una din primele staţiuni create în Altai, avusese cîndva o activitate foarte vie, lucra cu pricepere şi destoinicie şi se bucura de mare faimă în toată stepa Kulundă. în anii războiului însă ritmul de viaţă al acestei staţiuni slăbise, se domolise, ajungînd plicticos, neinteresant. Acum începuse să se bucure din nou de faimă în tot ţinutul, asemeni rîuleţului de monte care scade şi piroteşte în viitori, pentru ca la începutul verii, de îndată ce soarele dogoreşte vîrfurile înzăpezite ale munţilor, să reînvie, să se umfle, să-şi iasă ■din matcă şi să umezească stincile ce-l străjuiesc, cu stropi înspumaţi...

Schimbarea s-a petrecut o dată cu primele discuţii în legătură ou valorificarea pământurilor virgine şi înţelenite, căci cele mai mari întinderi pustii din Altai cădeau în taza SMT-ului din Zona Zalesiha. Apoi, o dată cu primele semne ale primăverii, sosi în Zalesiha un grup de comsomolişti din Moscova, care, în entuziasmul înfăptuirii unei cauze mari, părăsiseră viaţa capitalei pentru pustietatea stepei. Apoi, veniră alţi tineri, din cele mai diferite locuri ale ţării. Către

sfîrşitul lui martie, ocupaseră tot satul şi, aşteptând să intre în stepă, se grupaseră în brigăzi, scoseseră maşinile din staţiunea cea mai apropiată şi le studiaseră, se împrieteniseră cu localnicii şi făceau cunoştinţă cu stepa. Erau veşnic pretutindeni, în grupuri zgomotoase : şi în birourile staţiunii, şi la sediul ei, şi în prăvălii, şi la cantină şi la ceainărie...

Viaţa începuse să vuiască în Zalesiha ca o a doua viitură. Într-o zi, către scară, cînd soarele îşi căuta culcuş în stepele pustii ce se întindeau dincolo de Irtîş, trei tractoare ieşiră din pădurea de pini şi o luară spre sat. Ultimul, rămas puţin în urmă, trăgea după el o sanie grea în care o sumedenie de tineri urlau cît îi ţinea gura diferite cîntece. La intrarea în Zalesiha, tractorul din frunte, un „S-80", frînă brusc ca în faţa unei hîrtoape şi peste cîteva clipe, Stepan Dereaba, îndreptîndu-se de mijloc, se întinse cît era de lung pe şenilă, lîngă cabină. Era un flăcău de vreo douăzeci şi cinci de ani, uscat ca un ţîr, îmbrăcat într-o pufoaică atît de mică pentru dimensiunile lui, încît, fără să vrei, te bătea gîndul că o luase pe el numai aşa, de haz. Era în capul gol ca totdeauna, chiar şi pe gerul cel mai nemilos. La ceafă, părul lui aspru şi roşcat ca arama părea un smoc de cîlţi de cînepă abia ieşiţi din meliţă. Ondulaţia făcută cu preţ convenabil la una din cele mai bune frizerii de la periferia Moscovei se dovedise, vai, prea puţin durabilă ! Şi, tot ca de obicei, Dereaba, băut, era pradă euforiei : faţa lui, prea de timpuriu buhăită, se strîmba într-iun zîmbet tîmp, iar albul ochilor săi tulburi, şterşi ca cenuşiul cositorului, erau împînziţi de vinişoare sîngerii ca ai unui bolnav.

Cu privirile numai întrebări, tractoristul Haiarov, negricios, cu nas vulturesc, aducînd a grec, sări din cabina tractorului „D.T.-54", care se oprise în urmă. Cînd îl văzu, Stepan Dereaba arătă ou degetul spre Zalesiha, cuprinsă de tăcerea serii, şi rosti cu un dispreţ suveran :

- Nu-mi pla-a-ce această linişte !

Ridicînd sprinceana stingă, Haiarov întrebă bucuros :

- Contramandăm ?
- Aprobat şi parafat ! spuse Dereaba.

în spatele lui Dereaba apăru şi titularul tractorului, Timofci Repka, un vlăjgan de prin părţile Kubanului, blond, spălăcit, cu aspect blajin, cu faţa lată arsă de geruri şi vînturi. Imploră speriat :

- Tovarăşe brigadier, nu trebuie !

Stepan Dereaba, care ştia bine ce efect produce calmul lui, se întoarse încet spre el :

- Ce-e-e ? Ce-ai zis ? întrebă el tărăgănat, strîmbîn- du-se atît de acru şi de dispreţuitor, încît dacă nu-l cu- noşteai

puteai uşor crede că mîncase aguridă... Gungureşti, micuţule ? Unde te trezeşti ?
Două tractoare o luară înainte cu viteză maximă. Zvîr- lind cu şenilele bulgări de zăpadă muiată, pătrunseră în Zalesiha ca două tancuri pornite la atac şi o luară pe uliţa principală, făcînd tot felul de bazaconii. Ba descriau zigzaguri cît era uliţa de lată, băgînd în sperieţi pe toţi cei care le ieşeau în cale, ba se roteau, unul în urma celuilalt în jurul vreunei izbe singuratice, ba se tîrau chiar pe sub ferestrele oamenilor, asurzind bieţii săteni cu urletul motoarelor şi zăngănitul şenilelor... Deodată - asta s-a în- tîmplat în inima satului - tractorul „S-80", greoi şi prost condus, se izbi din plină viteză de un stîl-p de telegraf. Ciocnirea fu atît de puternică încît stâlpul trosni şi se prăvăli pe acoperişul de şindrilă al unei căsuţe vechi cu cinci pereţi. Firele de telegraf plesnite ţiuiră, bucăţi de şindrilă înnegrită şi mucegăită zburară, iar geamurile se făcură toate zob... într-o clipă, un combiner din Zaiesiha, mustăcios şi pistruiat, îmbrăcat într-o cămaşă ;rusească de satin albastru, ieşi buimac din casă în pridvor, urmat de oaspeţii săi : cîţiva tineri noi sosiţi. între timp, se încinsese bătaia, chiar acolo, lîngă tractor : Timofei Repka îi dăduse lui Dereaba una pe sub coaste, de-l făcuse să zboare cît colo gemînd. Dar Dereaba nu căzuse. Se aruncase asupra kubanezului şi-l apucase de piept.
- Vezi bine ! Cîinele ! El e ! udă siberianul şi re- pezindu-se spre poartă îl culcă pe Dereaba dintr-o singură lovitură în zloată. De altfel, Dereaba, deşi era înalt, n-avea putere. Temîndu-se să nu se întîmple vreo nenorocire, tinerii noi sosiţi se grăbiră să-l tragă la o parte pe mus- tăciosul acela care le vorbise ou atîta pasiune, în urmă cu cîteva clipe, despre munca lui grea şi frumoasă din stepă. Profitînd de aceasta, Dereaba sări furios în picioare şi se repezi cu pumnii la cei care nu-l lăsau să ajungă la siberian. Haiarov, sosit şi el între timp, se repezi la Repka...
Între timp, ieşiră din ceainărie să vadă ce se petrece vreo douăzeci de tineri, care se adunaseră acolo să-şi ia masa de seară. Sosi şi cel de al treilea tractor cu brigada lui Dereaba. Băieţii din sanie strigară împleticit, ca oamenii beţi :
- Îi caftesc pe-ai noştri !
Şi se încinse o bătaie de toată frumuseţea. Se stîrni o gălăgie şi o larmă de vui tot satul ! Mustăciosul de siberian culcase grămadă, ou pumnul lui greu ca un baros, brigada lui Dereaba. Iar Dereaba, urlînd cuvinte fără înţeles, îl fugărea pe Repka printre tractoare, urmărit de tinerii ce săriseră din ceainărie. Cei care nu luau parte la bătaie încercau să-i potolească pe cei care se băteau ; alergau şi ei ţipînd. printre

tractoare şi pe uliţă, creînd priin goana şi strigătele lor şi mai vie impresia că se încaieră.
Stepan Dereaba era beat, dar furia îl îmbăta şi mai ¡rău. „Să mă bată ei pe mine, pe mine, Dereaba ?", răsuna într-una în capu-i beat. „Şi cine-a îndrăznit ? Osînza de Kuban ?"
Zvîrlindu-i în lături pe toţi cei care i se ridicau în cale, Dereaba, turbat, cu ochii injectaţi, alerga încolo şi încoace după Repka, care, deşi părea greoi, dădu dovada unei agilităţi neobişnuite. Dereaba nu răbda jignirile. Nu-l putea linişti faptul că-i trăsese cîţiva pumni .zdraveni kubanezului. Nu. asta .nu-l putea linişti ! Sufletul lui turbat cerea o răfuială mai aspră. Nici el nu ştiu pentru ce se opri cîteva clipe lîngă tractor. Apoi se repezi spre mulţimea în care dispăruse Repka, îşi făcu drum la repezeală prin ea, şi răzbi din nou pînă la kubanez. Dar în clipa în care ridică cu toate puterile mina, ca să-şi încheie complet socotelile cu Repka, seînteie un foc undeva, foarte aproape de el şi îl asurziră două împuşcături. Dereaba îşi holbă ochii înnebuniţi şi se dezmetici pe loc : în faţa lui stătea Leonid Bagreanov. Cu tot felul de sălbăticiuni de baltă, cu pene albastre atîrnate la cingătoare, ţinea încă arma în mîna stingă.
- Dă încoa cuţitul ! îi porunci Bagreanov, mijindu-şi ochii.
- Ce-i cu dumneata, cetăţene ? Ce tot vrăjeşti acolo ? bâigui Dereaba, care-şi venise în fire. Se silea să zîm- fcească a dispreţ, ţinîndu-şi mîinile la spate. Ce cuţit ? Cine crezi dumneata că sînt eu ? Mă jigneşti, ai ? Era vădit că voia să ajungă cît mai repede la bătaie. Crezi că dacă ai băut mai mult decît s-ar fi cuvenit, poţi să-ţi faci de cap ? Ba chiar să tragi în oameni ? în cine tragi, cetăţene ? Prinzînd curaj, făcu un pas înainte, smucindu-şi gulerul cămăşii. Hai, dă ! Aici sînt ı Dă !
Dar în aceeaşi clipă zbură gemînd înapoi, la picioarele mulţimii.
- *Kjiock-out!* lămuri cineva mulţimea, admirativ.
Leonid Bagreanov făcu un pas, se aplecă deasupra locului în care stătuse Dereaba cu o clipă în urmă şi scoase din zloata frământată de picioare un cuţit mic, finlandez, cu prăsele de os. îl luă, îl şterse de poala pufoaicei, îi pipăi într-o doară tăişul cu degetul şi-i spuse lui Dereaba :
- Şi ou asta, basta ! Mai mult noi n-o să mai răbdăm !
- Cine noi ? răcni Dereaba, încercînd în van să se ridice de jos.
Mulţimea se prăpădea de rîs.
- Nu ţipa, că ştii tu cine !...

Şi ceata indignată a noilor veniţi ieşi gălăgioasă din sat, în urma lui Leonid Bagreanov. Se îndreptară cu toţii spre sediul SMT-ului unde tocmai atunci se aprindeau luminile...
Nu cu mult înainte de venirea noilor sosiţi în Zalesiha, Ilia Ilici Krasniuk, inginer la uzina de tractoare, fusese numit director al SMT-ului. Cedîndu-şi casa din inima satului noilor veniţi, se mutase în birourile staţiunii.
În seara aceea, cînd îşi încheie ziua de muncă, Krasniuk mîncă ceea ce i se aduse de la cantină, şi, ca de obicei, se culcă îmbrăcat pe canapeaua din biroul său. îşi scosese ochelarii şi se acoperise pînă sub bărbie cu plapoma de lînă. Rămase aşa multă vreme, nemişcat, cu ochii deschişi, bucurindu-se că obiectele din jurul său piereau, încetul cu încetul, în beznă. Era ceasul în care se izola pe deplin, total, de activitatea aceea îngrozitor de agitată şi de istovitoare a conducerii SMT-ului. Stătea aşa, culcat, simţindu-şi întreg trupul istovit, se gîndea la viaţă şi asculta plin de compătimire oftatul şi geamătul casei vechi, de lemn, cu pereţii scorojiţi, cu bîrnele temeliei putrezite şi cu podeaua plină de crăpături, de sub care trăgea umezeală şi venea miros greu de mucegai şi de şoareci.
Cînd răzbi pînă la el hărmălaia tinerilor adunaţi în faţa birourilor, se smulse înciudat din gînduri, se sculă în grabă, aprinse lumina şi, în aşteptarea bătăii în uşă, presimţind că s-a întîmplat ceva rău, se îndreptă bine din şale şi îşi sprijini degetele de masă, ca şi cum asta era singura poziţie în care putea înfrunta necazurile.
Ilia Ilici Krasniuk era, cum se spune în popor, un bărbat chipeş. Avea vreo patruzeci şi cinci de ani şi începuse să se îngraşe, probabil din cauza unei îndelungate munci sedentare. Avea o faţă cu piele trandafirie, gingaşă, dintre acelea care nu rabdă să le ardă soarele, şi un păr bogat, roşcat şi cîrlionţat, sub care se ascundea bine o chelie rotundă. Prin felul lui de a fi era un om foarte simpatic, un adevărat orăşean. Un singur lucru nu plăcea celor din staţiune : ori de cîte ori se pregătea să citească cu glas tare sau să vorbească cu cineva, îşi mişca de cîteva ori buzele şi nările, aşa cum fac ţiştarii cînd rod ceva. Dar îşi dădeau seama ou toţii că ticul acesta urît şi totdeauna neaşteptat, nu avea chiar atât de mare importanţă pentru el ca om.
Se trînti o uşă, apoi alta, apoi a treia şi, în sfîrşit, podelele coridorului scîrţîiră sub paşi grei, cana de pe rezervorul cu apă de băut căzu şi un afiş fîşîi, smuls de pe perete... „Iar a venit Bagreanov !" se văită Ilia Ilici în sinea lui şi, îngrijorat, clipi des din pleoapele cu gene albicioase. Presimţind că va avea loc o discuţie neplăcută, roşi tot. într-o săptămînă, de cînd se afla în Zaîesiha, tânărul moscovit numit în postul de

mecanic mobil al staţiunii îi făcuse mult sânge rău şi-şi tot vîrîse nasul unde nu-i fierbea oala.
Bagreanov bătu în uşă, o deschise imediat şi intră în birou. îl pofti apoi şi pe Repka să intre şi numai după aceea se uită la Krasniuk. Potolindu-şi ticul parcă mai puternic ca de obicci, al buzelor şi al nărilor, Ilia Ilici îl întrebă cu glas piţigăiat şi supărat :
- Ei, Bagreanov, ce mai e ?
în loc de răspuns, Bagreanov oftă zgomotos, indignat, şi întorcindu-se spre Repka, spuse scurt :
- Povesteşte !
- Ce să mai povestesc ? spuse fără chef Timofei Repka, mototolindu-şi în mîini căciula şi ferindu-şi într-o parte ochiul stîng, umflat. Ne-am bătut cu Dereaba...
- V-aţi bătut ? se miră Krasniuk. Cu Dereaba ?
- Păi da, cu cine aîtul ? Recunosc, fireşte, că eu am dat primul... I-am tras una sub coasta a noua...
- Aha ! Vă să zică, tu ai început ?
- Eu, recunosc...
Bagreanov se întunccă pe loc. O clipă se uită ţintă lă director cu o privire pătrunzătoare, apoi îi porunci aspru lui Repka :
- Povesteşte cum trebuie !
- Staţi puţin ! Aţi fost în pădure ? vru să afle Kras- ni-uk de la Repka.
- Fost ! răspunse Repka, şi dădu din mînă a lehamite.
- Şi ? Aţi adus buşteni pentru tăvălugi ?
Timofei clătină din cap în semn că nu.
- N-aţi adus ? De ce ?
- Tovarăşe director ! începu Repka, vînturîndu-şi căciula în aer. în pădure am băut toată ziua ! Nu vedeţi ce mutră am ? Ca pisica aia... Staţi puţin ca să vă spun tot, de la început ! Pot să stau jos ?
- Stai, stai ! îl pofti în sfîrşit Krasniuk, lăsîndu-se şi el în fotoliu.
- începe cu ce a fost seara, îl sfătui Bagreanov.
- Care va să zică, toate astea au început aseară ! îşi depănă Timofei Repka povestirea, ferindu-şi ruşinat de privirile directorului ochiul învineţit. Aseară Dereaba a dat peste nişte boboci... Ăia de-au venit din regiunea Odov, îi ştiţi dumneavoastră. Sugaci, da' bani la ei cîtă frunza ! Dereaba al nostru şi fîrtaţii lui i-au curăţat într-o singură seară de i-au lăsat goi-goluţi ! În izmene i-au lăsat... Pe urmă, ca de obicei, ţin-te chef toată noaptea. Dimineaţa, abia de ne-am putut ridica capul de pe pernă... Ne-am mai dres, ne-am mai pregătit şi noi, cu chiu, cu vai, să mergem la pădure. Cînd să plec, îmi vîră Dereaba în cabină o ladă cu

votcă. „Ger al dracului... zice. Să avem pentru încălzire !" Parcă poţi să faci ceva cu el ? Am ajuns la destinaţie şi am găsit primul pin marcat... Era, cre- deţi-mă, uite-aşa, de-abia să-l cuprindă doi oameni, şi cu vîrful se proptea su-us, în cer ! Se uită Dereaba la pin, îl măsură cu privirea de la rădăcină pînă-n vîrf şi spuse : „Băieţi, nici dracu' n-ar fi în stare să doboare unul ca ăsta ! Cum să-l dobori fără o juma' de litru ?" Şi ne-am pornit iar ! Tot învirtindu-ne în jurul pinului, am golit lada toată. Cît despre mîncare, ştiţi şi dvs. cum e... De-am fi avut nişte slănină ! Cum vă spuneam, am golit lada, ne-am aşezat în jurul blestematului ăluia de pin şi am început să cintăm de răsuna toată pădurea ı Am răguşit de atâta urlat ! Şi uite-aşa pînă a început să se însereze ı

- Dar pinul ? Nu l-aţi doborît ? întrebă Krasniuk.
- Cum a stat, stă şi acum !
- Ce neruşinare ! Ei, şi cum v-aţi bătut ?

Repka povesti atunci că nu-l lăsase pe Dereaba, care era beat, să se ţină de drăcii ou tractorul şi să sperie oamenii din sat, că se bătuseră şi în cabină pentru manetă şi că în timpul ăsta se ciocniseră de un stilp de telegraf...

Pe măsură ce Repka povestea, Krasniuk roşea tot mai mult. Apoi, deodată, faţa i se acoperi cu picuri de sudoare ca de o ploaie măruntă, şi în ochii lui nemişcaţi sclipiră lumini verzui. Cînd află că numai datorită împuşcăturilor lui Bagreanov se potolise bătaia, Krasniuk, roz şi transpirat ca şi cum ar fi zăbovit prea mult în soare, se ridică de la masă, zvîrlind în lături nişte hîrtii şi se duse, tăcut, la fereastră...

- Să fie dat afară ! Să fie imediat dat afară ! O cerem noi ı spuse Bagreanov care se ridicase şi el şi urmărea plin de speranţă pumnii directorului ce se strîngeau la spate.
- Pe Dereaba ? Să-l dăm afară ? întrebă Krasniuk, întorcîndu-se cu o neaşteptată mirare. Ce-i cu dumneata, Bagreanov ? Eşti în toate minţile ?
- Toate, răspunse Leonid, obraznic.
- Dumneata înţelegi ce-mi ceri ?
- înţeleg. Vă cer să-l daţi afară şi basta !
- Eşti tînăr, Bagreanov, şi tc-nfierbînţi repede, spuse Krasniuk cu părere de rău. Crezi că-i aşa de simplu săɨdai afară pe Dereaba ? Cine o să ne îngăduie una ca asta ? Poţi da afară oameni care au venit pe pămînturi înţelenlte ? Şi pentru ce să-l dau afară ? Pentru beţii ?* Pentru jocuri de cărţi ? Pentru bătăi ? Păi mai sînt şi alţii veniţi aici care beau, joacă cărţi şi-şi fac de cap P S-au rupt de casă, s-au pomenit de capul lor, au prea mulţi bani şi s-au zăpăcit ! Tinereţe, minte crudă... Cui» au să intre în stepă şi-au să se apuce de treabă, cum a» să uite de băutură...

Leonid simţi că-şi pierde orice curaj.

Avusese timp destul să-şi dea seama că Ilia Ilici Krasniuk era un om dificil şi greu de înţeles. Pentru ei munca la S.M.T. era un fel de codru des în care rătăcea fără speranţă, iar ceilalţi înţelegeau foarte bine că asta nu era vina, ci nenorocirea lui Krasniuk, cum era dealtfel nenorocirea atîtor alţi oameni de la oraş, veniţi să muncească la ţară. Iată de ce îl învăţau cu grijă şi- răbdare să-şi găsească drumul cel bun şi în acest codm< des. Dar, lucru curios : în loc ca ajutorul lor prietenesc, tovărăşesc să-i trezească recunoştinţa, îl supăra. „E orgolios !"' spuneau amărîţi oamenii din staţiune. „E lipsit de îngăduinţă !" Ilia Ilici privea totul în jur dintr-mm punct de vedere al lui personal, cu totul aparte. Pentru el toate lucrurile erau învăluite într-o lumină specială,, neobişnuită pentru alţii. Din această pricină inexplicabilă, autoritarul Krasniuk respingea de obicei sfaturile prieteneşti, lua hotărîri cu totul neaşteptate şi de neînţeles, de cele mai multe ori în dauna lui şi a muncii.

Cunoscînd toate astea, Leonid era pregătit să-l audă spunând orice. Dar nici prin minte nu i-ar fi trecut că ar putea să-i găsească o justificare lui Dereaba, să-l apere pe Dereaba care se bucura de multă vreme de nume prosî; în Zalesiha. Asta întrecea toate aşteptările.

- Atunci cum vedeţi rezolvarea ? spuse Bagreanov, stăpînindu-se cu greu. Credeţi într-adevăr serios că o- dată ce va ieşi la tíinp Dereaba se va îndrepta şi va deveni un om adevărat ?
- Va deveni ! Sînt sigur ! exclamă Krasniuk. Munca? vindecă !
- Dar, şi azi a avut ce munci !
- Da, dar n-are încă simţul răspunderii !
- De unde sînteţi atît de sigur că acest simţ va lua naştere în el, acolo, în stepă ?
- îl va genera marea cauză, răspunderea mare care-i va reveni !

La prima vedere Krasniuk avea dreptate. Nu o dată încrederea acordată cuiva vindecase mari vicii omeneşti. Dar nu degeaba îl observase Bagreanov o săptămînă încheiată pe Dereaba !

- Greşiţi, tovarăşe director ! spuse el, privindu-l pe Krasniuk pe sub sprîncene. Dereaba nu face parte din categoria tinerilor care şi-au pierdut busola fiindcă sînt prea tineri. Nu-i aşa, Repka ?
- Ăsta e în stere să facă şi pe draeu' să-şi piardă minţile ! bombăni Tknofei Repka drept răspuns. E cel mai neobrăzat parazit din cîţi am pomenit, asta e ! Trebuie dat afară ! De ce credeţi dumneavoastră că a venit aici ? Că să se

pricopsească pe lîngă copiii ăştia proşti, zăpăciţi de ce se-ntimplă cu ei 1 într-o lună i-a buzunărit pe toţi ! Ştiţi cîţi bani s-au scurs în buzunarele lui ? Toată lumea suferă din cauza lui. Şi toţi se tem de el...
- De ce se tem ? întrebă neîncrezător Krasniuk.
- Fiindcă e în stare de orice !
- Ei, lasă... se strimbă Krasniuk. Astea nu sînt decît bănuieli ! Iar bănuiala nu e cel mai nimerit sfetnic cînd e vorba să cîntăreşti omul 1
La prima vedere Krasriuk avea şi de data asta dreptate. Afirmaţia lui însă nu-l descumpăni pe Bagreanov, ci-i întări şi mai mult hotărîrea ca Dereaba să fie dat afară. De cînd discuta cu directorul, Dereaba îi deveni şi mai nesuferit şi acum Bagreanov ştia că nu va renunţa niciodată la gîndul său.
- Va să zică, nu vreţi să vă despărţiţi de Dereaba ? întrebă el, colţos.
- închipuieşte-ţi că nu vreau ! îi răspunse Krasniuk, provocător.
Leonid dădu la o parte raţele ce-i atîrnau pe şoldul drept, şi scoase cu grijă din buzunarul pufoaicei cuţitul lui Dereaba, pe care-l puse pe colţul mesei directorului.
- Ce-i cu cuţitul ăsta ? întrebă repede Krasniuk.
- E al lui Dereaba ! răspunse Leonid, înfocat şi cu străfulgerări în priviri.
- Ei şi ce-i ? Unde l-ai găsit ?
- A vrut să-.l spintece pe Repka cu el...
- Cind ? Cînd s-au bătut ? Şi cine a văzut asta ?
- Eu.
- Spune-mi cum a fost...
După ce-l ascultă pînă la capăt, Krasniuk îşi mişcă buzele şi nările multă vreme, dispreţuitor.
- Ascultă, tinere ! spuse el după un timp, zîmbind îngăduitor. Acum văd totul limpede ! Dumneata n-ai nici un fel de dovezi împotriva lui Dereaba. Cum o să poţi dovedi că ăsta e cuţitul lui ? L-ai găsit pe locul pe care a stat Dereaba. Ei şi ? Asta-i prea puţin ! Se gîndi o clipă şi, profitând de prilej, se hotărî să-l doboare o dată pentru totdeauna pe nesuferitul şi pătimaşul acesta. Aşa că în zadar voiai să mă uluieşti cu cuţitul ăsta. N-a avut asupra mea nici un efect !
- Cum, mai şi rîdeţi ? strigă Bagreanov printre dinţi şi mijind ochii, făcu un pas înainte cu umărul stîng avîntat spre director. N-a avut nici un efect ? Dar aşa, are ? Deodată luă de pe masă cuţitul şi-l ridică, cu un zîmbet care-i dezgoli dinţii, spre pieptul lui Krasniuk.
într-o clipă Krasniuk păli şi gemu, aşa cum gem muţii, cînd se căznesc să vorbească. Se trase apoi îndărăt, cu privirea

înnebunită și, cum nimeri lîngă canapea, căzu pe spate. Agitîndu-și repede mîinile roșcate și pistruiate, își înfrînse cu greu slăbiciunea și strigă :
- Stai ! Stai ! Ce faci ?
- Acum a avut efect ? întrebă Leonid, gifiind, plin de ură. Ei, ce părere aveți, a fost bun efectul ? Vă place ? Aflați însă un luoru : Dereaba face serios treaba asta...
6 — Stepa vulturilor — c. 327
- O să răspunzi... spuse Krasniuk cu glas stins de acolo, de pe canapea.
- Pentru ce ? Pentru efect ?
- Pentru atac...
- N^aveți nici un fel de dovezi !
Și Leonid, după ce ascunse din nou cuțitul în buzunar se întoarse spre Repka :
- Plecăm !
- Ba, stai o clipă, îi răspunse Repka, și făcu cîțiva pași înainte. Dacă-i vorba pe-asa, zise el, adiresmdu-se lui Krasniuk, care-și ștergea grăbit fața transpirată cu batista, aflați că n.u mai vreau să rămîii la Dcreaba ! Dați-mă afară ! Asta-i tot ! Că eu mai vreau să trăiesc !
- Bine, bine ı primi Krasniuk.
- Atunci, uitați-vă ce este, tovarășe director, vorbi din nou Leonid, dar de data asta pe tonul său obișnuit. Repantizați-mă pe mine în locul lui !
Krasniuk îl privi cîteva clipe uluit. Nu pricepca ce planuri noi zămislise mintea moscovitului accla sîcîitor, dar se bucura în sinea lui că avea prilejui să scape de el. Răspunse deci repede :
- Mă rog, sînt de acord...
- Cînd îmi dați ordinul ? întrebă Leonid.
- Mîine dimineață.
Afară, lîngă pridvor, un număr mare de tineri așteptau nerăbdători ivirea lui Leonid. Acesta ieși și-și luă arma din mîna unuia dintre ei.
- Il concediază ? se auziră cîteva glasuri din mulțime.
- O să plece el singur, răspunse Leonid.
Svetlana îi ieși în întâmpinare la marginea Zalesihăi. Nu mergea, ci alerga, abia ferindu-se, în amurgul albăstrui, de hîrtoapele drumului răscolit de tractoare. Cînd îl văzu pe Leonid în fruntea mulțimii de tineri care discutau zgomotos, îi veni să țipe de bucurie. Leonid știa că fata se sfia încă să se întâlnească cu el dacă mai erau și alții de față, așa că, pe neobservate, o luă ușurel de degetele mîinii stîngi și o duse in sat. Abia cînd mulțimea se împrăștie și părăsi ulița, o mustră, duios :
- Nu trebuia să-ți fie teamă, fetița mea !

- De ce te-ai legat de el ? întrebă Svetlana.
- M-a jignit...
- Cînd ? Cu ce ?
- Prin faptul că a venit aici, îi răspunse Leonid. Şi atîta vreme cît va fi aici, am să mă consider mereu jignit. Să nu se atingă cu labele lui murdare de marea
- Dar de ce trebuia să-l baţi ? Nu se putea şi fără
- Nu, nu se putea, făcu Leonid hotărît. Indivizii de teapa lui Dereaba nu se lasă impresionaţi decît de brutalitate, de forţă ! Cînd simt că te temi de ei şi-i laşi să-şi facă de cap, îşi iau nasul la purtare. Dacă-i ţii însă din scurt se dovedesc laşi ca şacalii ! Fireşte, de unde curaj la ei ? Curajul se capătă numai în luptă dreaptă !
- Dereaba nu-i singur aici, şopti Svetlana. O să te baţi acum cu ei în fiecare zi ?
- Nu-mi place să mă bat, dar dacă va trebui, am să-i bat ! Am destulă forţă ca să-i răzbesc ! Şi-apoi, nici eu nu sînt aici singur ! Ce poţi face dacă, deocamdată, nu avem alte metode ca să venim de hac celor de teapa lui Dereaba ?
- Dar au să-ţi facă viaţa un iad !
- Ba de loc ! Noi o să le faccm viaţa un iad.

O bucată de vreme Leonid merse tăcut, strîngînd din pumni pe ascuns de Svetlana. Apoi oftă şi continuă cu amărăciune :
- Da, ai dreptate, sînt mulţi de teapa lui aici pe pămînturile înţelenite... Nu m-am aşteptat ! Deşi, de ce m-aş mira ? Uite, privim torentele de primăvară... Sînt frumoase, nu-i aşa ? Nu te mai saturi admirîndu-le şi bucurîndu-te de frumuseţea lor ! Dar dacă te uiţi mai bine, cîte gunoaie nu duc cu ele ! Aşa şi aici. Numai că gunoaiele astea nu contează ! Oricum, torentele rămîn tot minunate !

Oprindu-se .lîngă casa în care stătea Svetlana, Leonid spuse :
- Intru la voi...
- Mi-e ruşine, se împotrivi Svetlana.
- Unde să mă duc atunci cu vînatul ?

Cînd îl văzură pe Leonid, prietenele Svetlanei, ciripind gureşe, îl scăpară într-o clipă de tot vînatul şi se apucară de treabă, umplînd bucătăria de fulgi. Între timp, Leonid fu nevoit să răspundă la zecile lor de întrebări despre vînătoare şi să le spună din ce specie era fiecare raţă sau răţoi ucis... Pe el însă îl frămînta tot mai mult gîndul la cei de teapa lui Dereaba ; i se înfipsese în minte ca un ghimpe. Se apucase să jumulească, alături de fete, un minunat specimen de răţoi sălbatic, şi aduse şi aci vorba despre ceea ce-l preocupa.
- Pasărea o cunoşti după zbor, iar omul după atitudinea lui faţă de muncă, spuse el posomorit. Dacă îşi întoarce

mutra măcar un pic de la munca cinstită, îi vezi deodată tot sufletul !

Svetlana îl rugă încetişor :

- Linişteşte-te ! Uită !

- Nu ,pot, răspunse Leonid. Ce ciudat, zău ! La noi fiecare om e liber să facă ce vrea : îşi poate alege munca pe potriva sufletului, a minţii, şi a puterilor lui... S-ar părea că nu mai are nevoie de nimic altceva. Ce să mai doreşti ? Munceşte unde vrei şi trăieşte spre bucuria ta şi a semenilor tăi ! Dar unora nu le e pe plac viaţa asta liberă. Vedeţi dumneavoastră, nu prea vor în general să lucreze ; vor să trăiască în trîndăvie, vor o viaţă uşoară... Şi uite, o trăiesc ! Gîndiţi-vă numai la acei trîntori care umblă la Moscova haimana ı Unii „caută" de lucru cu anii, deşi de lucru e pretutindeni pînă peste cap. Alţii, care au taţi şi mame grijulii, nu se gîndesc cu anii la muncă... Nu fac nimic decît doar se distrează ! În cârduri ! Zi şi noapte ! De ce să-i trecem cu vederea ? E timpul să-i silim să muncească ! Munca trebuie să fie obligatorie pentru toţi cei în stare să muncească ı Nu vrei ? Afară din societate cu tine ! Nu-i stingheri, nu-i încurca pe ceilalţi să muncească !

Nu ne mînca de pomană pîinea ! Nu te bucura de bunurile noastre !

O fată zise, tristă :

- Pentru asta ar trebui o lege specială.

- Lege ? Să facem lege ! Dar societatea noastră să fie curăţată de toţi paraziţii şi de toate răpitoarele ! Şi asta o dată pentru totdeauna !

- O cureţi, dar se ivesc alţii !

- Trebuie procedat în aşa fel, încît să nu se mai ivească ! răspunse Leonid, şi adăugă convins şi înfocat : toţi, absolut toţi, fără excepţie, trebuie să fie obişnuiţi de mici copii să muncească. Şi nu în vorbe, ci în fapte... Şi acasă, dar mai ales la şcoală. Unde scrie că oamenii trebuie să înveţe cincisprezece ani la rînd, fără să vadă nimic, fără să cunoască viaţa, să îmbătrînească studiind, dar de făcut, să nu înveţe să facă nimic ! În cel mai bun caz ies nişte oameni nenorociţi ! Se vor chinui multă vreme pentru că nu ştiu şi nici nu le place să facă lucrurile cele mai simple din viaţă... în cel mai rău caz, vor da viitorii paraziţi, viitorii leneşi, viitoarele răpitoare. De toate felurile... Sînt doar zeci de soiuri ! Pînă cînd or să mai persiste în societatea noastră ? Trebuie să procedăm în aşa fel, ca fiecare din cei ce se nasc în ţara noastră să se apuce de mic de o muncă pe potriva puterilor lui. pe care s-o iubească apoi toată viaţa !

Societatea noastră este o societate de oameni care muncesc,

şi va fi totdeauna aşa ! Nu ştiu de ce legi am avea nevoie, dar aşa nu se mai poate ! Trebuie stîrpite o dată pentru totdeauna în ţara noastră parazitismul, lenevia şi rapacitatea ! A venit vremea ! E atîta timp de cînd trăim în regim sovietic !...

Svetlana îl urmărea neliniştită şi mirată. îi bătei inima mai tare ca de obicei. Era prima oară că-l vedea pe Leonid atît de inflacărat, de dîrz şi de volubil şi înţelese, tot pentru prima oară, că viaţa lui aci, pe pă- mînturile înţelenite, nu va fi uşoară...

IT

în seara aceea, pentru prima dată de cînd era în Zalesiha, Stepan Dereaba nu apăru cu gaşca lui la ceainărie. După ce mîncase bătaie, discreditat şi acoperit de ¡ruşine, privind în jur ca un lup, dispăruse, în hohotele batjocoritoare ale tineretului, într-o ulicioară din apropiere, unde locuia îintr-o casă pustie... Dereaba fusese mult timp stăpân atotputernic pe toată Zalesiha. Fusese obiect de admiraţie şi de frică nu numai pentru tinerii noi veniţi, ci şi pentru mulţi localnici, care nu erau obişnuiţi cu „golanii" din capitală. Nimeni nu îndrăznea să crîonească în faţa acestui adevărat şi atotputernic dictator al Zalesihăi ! Şi acuma îşi găsise naşul... Păţise ruşinea... Totul era pierdut, totul se prefăcuse în praf şi pulbere ! Acum satul vuia de hohotele de rîs ale mulţimii de băieţandri cărora încă nici nu le mijise mustaţa., pe care-i dispreţuia şi care dăduseră de gustul libertăţii ı

Avea la ce să se gîndească Dereaba...

Amicii lui, neliniştiţi, foiau de colo colo prin casă, străduindu-se să-i intre „şefului" în voie şi să-i ridice moralul. Cît ai bate din palme, umplură masa cu tot felul de mîncăruri. Vaska Haiarov, freeîndu-şi mîinile însufleţit, luă o sticlă ou votcă şi, gata să-i scoată dopul dintr-o lovitură, întrebă grijuliu :

- Ei, ce zici ?... „Dereabăm" [1] una ?
- Prostule ! îi răspunse Dereaba, posac. Crezi că numele meu vine de la cuvîntul ăsta ? Fluieră-vînt ce eşti ! Dereaba[2] e o pasăre...
- Cîntătoare ? se interesă Haiarov, simţindu-se vinovat.
- Mai întrebi ? E o mierlă. Mierla mierlelor !

Vaska Haiarov fluieră, mirat.

- Nu fluiera ı îl puse la punct Dereaba. Nu-mi place !

[1] Pereabnut (în limba rusă) - a trage la măsea, a trage o duşcă (n. ed.).

[2] Dereaba (in limba rusă) - cocojar (n. ed.).

Goli dinfcr-o suflare paharul de votcă, scuipă sub masă şi-şi strînse fruntea în chinga degetelor mîinii stingi...

Copilăria lui Steopka Dercaba fusese strîmbă şi noduroasă. Prin anii 1930, taică-său fugise din colhoz şi se oploşise pe lîngă una din staţiile căii ferate care diuce spre Kazan, într-o localitate ou vile, pe lîngă Moscova. Se pricepea un pic la dulgherie, iar de lucru găseai pe acolo berechet. Unii moscoviţi cu bani căpătaseră gustul vilelor ascunse prin păduri. În preajma războiului, tatăl lui Steopa izbuti chiar să-şi cumpere, în apropierea gării, o cămăruţă într-o casă particulară, care, datorită atît vechimii ei cît şi unei arhitecturi fanteziste, fruct al strădaniei multor

coproprietari, se numea *Şanhai.* Cînd sărbători inaugurarea casei, se ridică şi, cu paharul în mână, declară, plin de bucurie, că seminţia lui prindea acum rădăcini în pămînitul Moscovei. Murise Dereaba- taităl la trei luni după începerea războiului, lăsînd în urma sa o văduvă nenorocită, care nu ştia să facă nimic, şi trei copii, în frunte cu cel mai mare, un băiat deşirat şi stîngaci, de unsprezece ani, Steopa... Familia, rămasă fără sprijin în plin război, îndurase multe suferinţe. Trăiseră flămânzi, în mizerie, cîţiva ani la rînd. Marna muncea din răsputeri, făcînd tot felul de treburi grele şi murdare pe lîngă staţie. De cîştigat, cîştiga foarte puţin. Nu-i ajungeau banii nici măcar pentru a cumpăra de la piaţă pîine în plus copiilor ei, care nu vedeau altceva decît un codru de pîine neagră şi vreo fiertură caldă de urzici sau coji de zarzavat...

De felul lui, Steopka Dercaba fusese un băiat bun, inimos şi grijuliu. Cîte lacrimi nu vărsase el pe ascuns, văzînd-o pe mamă-sa că suferă şi se prăpădeşte ! Se lăsă de şcoală din primul an al războiului şi se apucă s-o ajute pe maică-sa, după puterile lui, ca să-şi poată hrăni şi întreţine familia. Dar ce putea un biet copil ?

În primul rînd, luă asupra sa grija încălzirii odăiţei lor. îşi cusu un fel de geantă specială şi, ajutat de prietenii din *Şanhai,* căra zilnic cărbuni de la staţie. Ba mai aducea şi cîte o scândură sau cîte o bîrnă, ca să aibă de aprins focul... în cămăruţă se făcu mai cald, fetiţele, surorile lui, ieşiră de sub grămada de cirpe de pe pat unde şedeau ca nişte pui de sălbăticiuni, aruneînd ııı jur priviri flămînde, iar ochii mamei, înnegrită de supărare, străluciră de fericire. Cu timpul, prinzînd curaj, Steopa, ca să ţie pasul cu ceilalţi „şanhaişti", începu să aducă de la staţie tot ce-i cădea sub mînă şi putea fi folosit. Într-o zi, puştimea găsi lîngă un vagon deschis o ladă spartă, cu fidea. Se vede c-o aruncaseră nişte hoţi care fugiseră speriaţi... Mama plînse în hohote, dar tot făcu supa de fidea... Şi aşa se porni ! Tot ce nu era bine păzit ajungea într-o clipă în mîinile îndemînatice ale lui Steapka Dereaba ı Nu trecu mult şi „şanhaiştii" îşi lărgiră raza de acţiune a bandei lor : începură să fure din vilele fără pază tot ce putea fi vîndut la piaţă, iar la piaţă, într-o clipă de neatenţie „ciordeau" cît ai bate din palme ba o ceapă, ba un cartof, ba o halcă de came...

Trecură aşa vreo trei ani cînd mama, serios îngrijorată de soarta lui Steopka, care crescuse între timp, îl sili mai de voie, mai de nevoie să intre la o şcoală de meserii. Însă patima hoţiei îşi şi făcuse cuib în sufletul lui tânăr, şi Steopa se puse pe chiulit. îşi chinuia prin asta şi profesorii şi

maiştrii, se văicărea cît era ziua de mare de amarul vieţii de şcolar şi, la prima ocazie, o ştergea cu prietenii lui „să mai învârtească cîte ceva" prin împrejurimi. După aceea, tot silit de maică-sa, îşi călcă pe inimă şi munci vreo doi ani ca lăcătuş la uzina de gaze. Dar şi acolo se plângea într-una că munca e prea grea şi leafa prea mică. Asta pînă într-o zi, cînd Stepan Dereaba şi ai săi, făcură „la stînga", cum se spunea în gaşca lor, un transport de ţevi metalice. Fu prins, judecat şi trimis la scurt timp după asta într-o colonie de reeducare.

Spre marca uimire a tuturor, Stepan Dereaba ieşi di®-colonie cu mult înainte de termen. Dar peste o lună' era iar la zdup. De data asta nu pentru furt, ci pentru jaf. Jaf cu omucidere. Ce i s-a mai întâmplat după aceea, nu ştia nimeni. Se spunea că ar fi evadat, dar că ar fi fost prins din nou cu mîţa-n sac.

De data asta, Dereaba fu pus în libertate din cauză de boală. Ajunse prin nu se ştie ce minune acasă, unde zăcu multă vreme în nesimţire. Era numai piele şi oase şi nici maică-sa, nici surorile lui nu mai credeau că va mai scăpa, că se va mai ridica vreodată. De altfel mas tîrziu, cînd vorbeau de asta, nici nu spuneau că se însănătoşise, ci că Stepan al lor „înviase" !

Nu trecu însă mult şi, spre marea amărăciune a familiei, se dovedi că Stepan care înviase era cu totui altul decît cel dinainte. Le era cu totul străin. Îi înlocuise parcă cineva inima. Nu mai rămăsese nici urmă din grija şi bunătatea lui tinerească. Acum era un tânăr* crud, întunecat şi răzbunător. Ceva îi împietrise sufletul' o dată pentru totdeauna şi nimic nu-l mai putea vindeca : se abrutizase, şi brută avea să rămînă. Uneori., cînd din cine ştie ce -pricină măruntă se simţea jignit, cădea pradă unei furii atît de năpraznice şi întunecate, , încît sărmana lui mamă, îngrozită, se căina, în gînd, plîngînd. „Mai bine nu mai înviai ! gîndea ea. Mi-ar fi fost mai uşor..."

Prietenii lui Stepan Dereaba din *Şanhui* nu mai erau- acolo. Toţi cei cu care se apucase de furtişaguri la început, zăceau de mult prin închisori. De altfel el nu mai voia să fure. Nu era noapte să nu se trezească lac de sudoare, ţipând... Dar şi să muncească undeva, la- vreo uzină, refuza categoric. Spunea întotdeauna înrăit şi cinic :

- Ajunge ou hamalîcul !

Făcu pe bolnavul multă vreme şi nu lucră nimic. Cînd nu mai avu încotro, începu să umble cu tertipuri : munoca ce muncea într-un loc, apoi hoinărea cîteva luni ca „şomer". Dacă-l chema la Sovietul orăşelului să dea lămuriri, se aranja repede într-altă parte. De priceput era priceput, dar mai ales obraznic, aşa că lua de lucru fără să stea pe gîndiuri tot ce i se oferea, mai ales la vilele moscoviţilor. Artekil „învîrtiţilor" pe care-l cree în orăşel repara clădiri, amenaja terase, făcea canalizări locale, instala calorifere, săpa fîntîni şi sfredelea în uşi găuri pentru broaşte... Se apuca de orice, cu o singură condiţie, însă, şi asta absolut obligatorie : ca să-l poată înşela pe încrezătorul proprietar al vilei sau să-l silească să ducă cu el la bun sfîrşit cine ştie ce afacere rentabilă. îi plăcea „să ciupească" cît mai mult, ca după aceea să stea degeaba o bucată de vreme, să se bucure de „viaţa liberă". împărţea cu .prietenii cîştigul din „învîrteală" şi ori

de cîte ori încheiau vreo treabă, „o făceau lată" ; cînd cei cu care petrecuse se îmbătau, scotea un pachet de cărţi de joc şi, după o partidă scurtă dar aprigă, îşi aduna la loc mai toţi banii pe care-i împărţise. Bineînțeles, asta nu prea era pe placul amicilor, însă de fiecare diată se lăsau prinși de parcă ar fi fost vrăjiţi în mrejele patimii lui Dereaba.

Anul acesta, prin februarie, intrase într-o zi la Vaska Haiarov, care lucra la pompieri, și dădu peste societatea „învîrtiţilor" care chefuiau. Scosese atunci din buzunare două sticle de cîte o jumătate de votcă și, după ce le puse în mijlocul mesei ticsite cu farfurii și pahare, rosti mai însufleţit ca de obicei :

- Ei, generaţie tînără, e rost de-o învîrteală ı
- Mare ? vru să ştie Haiarov, nerăbdător.
- Mare și frumoasă !
- Vorbeşte clar ! Dă-i drumul ! bubuiră glasurile beţivilor.

După ce goli un pahar ou votcă, Dereaba îi cîntări pe rînd din ochi și, strîngînd a taină din pleoape, întrebă, fudul :

- Ce-s eu aici, fraţilor ?
- Șef, răspunse Haiarov, slugarnic.
- O să mă ascultaţi ?
- Pînă în mormînt !

Băură din nou. Apoi Dereaba le comunică ca pe o lege :

- Plecăm la desţelenit ! În Altai !

Aiurit, Haiarov fluieră de răsună casa.

- Fără fluierături ! îl puse la punct Dereaba rece, folosindu-se de drepturile lui de „şef". De prea mult timp observ că stăm şi mucezkn pe loc ! Ajunge ! Vă făgăduiesc două luni de viaţă veselă, după aia, p-aci ni-e drumul.

Danka, lăcătuş la uzina de apă - făcea şi el parte dintre tinerii „cîirpaci" - spuse cu un aer nevinovat :

- Dar peste două luni, tocmai bine începe aratul.
- Bă, mucosule ! îl luă Stepan Dereaba peste picior, zimbind a dispreţ. Sau crezi c-avem de gînd vreunul din noi să lucrăm la desţelenit ?! Pe draou ! Las, c-au să fie ei destui proşti și fără noi ! Nu-i vezi ? Pleacă trenuri întregi ! Eu am lucrat pe tractor cît am fost la mititica și mi-am blestemat zilele ! E muncă grea, puturoasă ! Nu, tînără generaţie, cînd o începe desțelenirea, n-o să mai avem noi ce căuta acolo !

Dereaba îşi miji ochii beţi, cenușii, tulburi, și-și flutură mina deasupra mesei în semn de rămas bun :

- Fiţi fericiţi, trai bun pe voi !
- Da' pînă la arat ce facem ? întrebă Danka.
- Vom căuta să nu fim proşti, asta o să facem ! i-o tăie Dereaba, dar văzînd că, deşi destul de limpede, răspunsul lui nu-i mulțumea, .le expuse răbdător tot planul : Nu vedeţi

ce se mai latră în jurul desţelenirii ăsteia ? Numai bine să trăiești în hărmălaia, asta! În primul rînd, ne dau tot soiul de speze de deplasare... Dacă o să fim deștepţi și îndrăzneţi, putem să rupem mult. Garantez eu ! Pînă-n primăvară o să stăm cu burta-n sus, iar simbria o să ne meargă la medie, ca pentru timpii morţi, că de nu, știm noi să-i facem s-o scuipe ! Asta-i doi la mînă... Dar ce atîrnă mai greu în balanţă e că timp de două lunișoare om huzuri printr-o droaie de prichindei plini de bani ! Asta viaţă ! Și aruncă pe masă un pachet de cărţi. O să lucrăm în parte ! Punem cărţișoarele astea să facă treabă, și ţine-te trai ! Dracu să ne ia, da o să halim și o să sugem pîn-om crăpa ! Numai că mucles ! O să lucrăm conspirativ, ca-n lumea bună ! Organizăm o brigadă de-a noastră. Eu am să fiu brigadier, că tractorul știu să-l mîn. Și Vaska Haiarov o să-l conducă. Pe tine, Danka, te calificăm din mers... Mai alegem noi pe drum cîţiva băieţi și ne prezentăm ou brigada în Ailtai. Eu o să mă apropii și o să spun, așa, cu autoritate : „A sosit din Moscova brigada lui Stepan Dereaba ! Hai, scrie-o 1" Și să vedeţi cum au să ni se deschidă toate drumurile ! E limpede ?
începură toţi să vorbească, pătimaș, însă Dereaba înăbuși hărmălaia de glasuri cu un gest autoritar al mîinii și adăugă, trîntindu-se gânditor pe canapea :
- Și-apoi încă ceva ! Ce facem noi acum ? Bem, halim, stricăm fetele... Și oamenii se uită chiondorîș la noi ! Viaţă-i asta ? Nu ! Vreau să trăiesc și eu un pic respectat, stimat. O să vorbim și noi la mitinguri. O să ne luăm angajamente. Să ne aplaude oamenii ! Să scrie ziarele despre noi ! Stai, lume, și te uită la noi ! Buzunarele doldora de bani, burta plină de votcă și, pretutindeni, numai stimă ! Rău e ? Ia să văd, care-i ăla de zice că-i rău ?
- Nu-i rău, firește, rccunoscu Haiarov, convins și nu prea. Numai că nu-i de noi, șefule, învîrteala asta grozavă !
- De ce ? Ce tot fluieri ?
- Păi, nici n-au să ne dea foi de drum !
- Pentru că nu sîntem în comsomol, hai ?
- Cam avem referinţe pătate, șefule ! Sau ai uitat ?
- Mă, nătărăule 1 Tare mai ești prost ! exclamă Dereaba, mirat. Dacă vrei să știi, apăi află că bucuroși ne-or da foi de drum 1 Au să-și spună : lasă-i să se care la mama dracului, măcar și la capătul lumii ! Ce, nu înţelegi psihologia ? Au să ne ducă ou muzică la gară !
...Totul se petrecuse exact așa cum prevăzuse Dereaba, de acolo, de la periferia Moscovei.
Ei, și acum ?
- Ce faci, șefule ? Cugeti ? îl întrebă Haiarov, care nu mai putea îndura tăcerea.

Dereaba, cufundat în gînduri, nu auzea nimic.
Clătiinînd întristat din cap, Vaska Haiarov își apropie nasul vulturesc de urechea lui și-l sfătui în șoaptă :

- Ar cam trebui să spălăm putina, șefule ! E timpul !
- Absolut ! îi ținu hangul Danka, un băiat slăbuț, cu nas ascuțit, cu priviri agere și cu un ciuf galben, murdar, ca o măciucă. Danka, cu mutra lui ciudată semăna grozav de mult a pupăză. Mai țineți minte, fraților, ce spunea Igor Ilinski într-un film ? „în meseria noastră principalul e s-o ștergi la timp". Ha-ha ! Ați văzut ?
- S-a zis cu învîrtelile ! Retragerea ! rosti răspicat Vaska Haiarov, prinzînd curaj. Aici nu mai e de noi. Să ne luăm deci catrafusele și tocmai bine la începutul lui mai sîntem la Moscova. Bani avem, putem da un concert...
- Și după aia, ne apucăm iar de învîrteli ! adăugă Danka.
- Ba vezi să nu ! Acum e vremea lor...
- N-o să dăm nici un fel de concert la Moscova ! rosti deodată întunecat Dereaba. Luna mai o petrecem aici ! Semnat și parafat ! Votcă !

Se auzi iar șuieratul mirat al cuiva.

- Mult ai să mai șuieri ? țipă Dereaba. Care a jurat ? Ai uitat ?
- Eu am jurat, răspunse Haiarov, zăpăcit.
- Atunci să asculți !

După ce mai goli un pahar de votcă. Dereaba se apleca deasupra mesei și, gîfîi.nd înfierbîntat, ca și cum l-ar fi ars ceva pe dinăuntru, anunță amicilor :

- Întîi mă răzbun și numai după aia o întindem !

Nu mai era nici o îndoială : după atîta vreme pusese din nou stăpînire pe Stepan Dereaba neobișnuita brutalitate și sete de răzbunare, carc-l stăpînise uneori, după ce ieșise din pușcărie. Pe Vaska Haiarov - dintre toți, el știa cel mai bine cît de primejdioasă era starea asta a „șefului" - îl trecură fiori de gheață prin șira spinării.

- Tare-ți mai stă ăsta în gît ! scînci Vaska, făcînd aluzie la Bagreanov.
- îmi stă ! recunoscu Dereaba încruntat.
- Ia mai dă-i în... adăugă Haiarov, înfierbîntîndu-se. Te-a jignit ? Ptiu ! Ți s-o fi părut ! Sau ai de gînd, din pricina lui, să-ți deranjezi bunătate de cutiuță ? Dă-l dracului !
- Halal raționament ! zise Dereaba, strîmbînd din buze a zîmbet, ca, după o pauză, să-l lămurcască îngăduitor : Dereaba nu-i din ăia care iartă pe oricine ' Nu-l lasă educația !

O clipă, cei din gașcă tăcură posomoriți. Apoi, Vaska Haiarov își întinse gîtul, repede ca gîsea, pe deasupra sticlelor și se văicări :

- Păi n-auzi că ne scot ăştia în stepă ! ?
- Ei şi ? O să ne ducem !
- Va să zică să facem hamalîc în stepă ?
- N-om crăpa noi, că n-o ţine mult.

Şi din nou trupul deşirat şi adus de spate al lui Stepan Dereaba înlemni parcă la masă. în seara aceea, nimeni dintre amici nu mai îndrăzni să-i tulbure gîn- durile. Indivizii aceia care mu înţelegeau să se supună unei discipline unanim acceptate, aveau o disciplină a lor. Şi aceasta era foarte aspră.

III

Socoteala lui Leonid Bagreanov se dovedi absolut exactă : a doua zi dimineaţa, în semn de protest împotriva numirii lui, Stepan Dereaba refuză demonstrativ, violent şi irevocabil să mai „conducă" brigada. Iar la comanda sa mulţi dintre prietenii lui de beţii - îi strânsese in drum spre Altai — se revoltară, năvăliră la serviciul de contabilitate al staţiunii, făcură scandal şi băgîndu-i pe toţi în sperieţi, îşi ceruseră actele. Cîţiva dintre ei, probabil la comanda lui Dereaba, dispărură îndată din Zalesiha. Spre prânz nu mai rămăseseră. în brigadă decît băieţii şi fetele care nu făceau parte din suita lui personală. Erau şi speriaţi şi bucuroşi de cele întîmplate.

Lui Ilia Ilici Krasniuk îi venea să-şi smulgă părul din cap de ciudă că în ajun, dornic de a scăpa o dată de Bagreanov, nu se gîndise, într-atît fusese de grăbit şi de tulburat, la ceea ce va face Stepan Dereaba cînd va afla de numirea lui. îşi dădea seama acum, fireşte, că Bagreanov prevăzuse toate şi că de aceea ceruse să fie numit în locul lui Rcpka. Moscovitul acela sîcîitor nu voise decît să-l ia la goană <pe Dereaba. Dar obţinuse mai mult, obţinuse distrugerea întregii brigăzi ! Iar Ilia Ilici turba din cauza greşelii de neiertat pe care o făcuse şi a vicleniei lui Bagreanov.

Evenimentul atît de neaşteptat îi nelinişti şi pe ceilalţi conducători ai staţiunii, care se adunară în ziua aceea de cîteva ori în biroul lui Ilia Ilici pentru a examina şi a reexamina problema pe toate feţele. Erau unii care se temeau ca nu cumva vestea dezorganizării unei brigăzi de desţelenire, şi asta chiar în ajunul ieşirii la cîmp, să ajungă nu numai la centrul raional, ci chiar la Barnaul. Ştiau că asta avea să facă pretutindeni impresie defavorabilă. În timpul discuţiilor se conturară clar două păreri, care apoi se ciocniră : părerea lui Krasniuk şi cea a lui Zima. Directorul cerea să se ia toate măsurile necesare în vederea reorganizării brigăzii condusc de Dereaba, căutîndu-se în acelaşi timp să se dea impresia că nu se îmtîmplase nimic.

Agronomul-şef se opuse însă cu hotărâre, ba chiar oarecum iritat, acestui plan. Faţă de ceilalţi se mulţumiră să se contrazică, dar cînd rămaseră singuri se certară în lege. Stăteau în picioare, unul în faţa celuilalt, la masă.

- Adică dumneata ai vrea să ne ploconim în faţa unui beţiv şi a unui hoţoman ? întrebă Zima, privindu-l pe Krasniuk cu ochi întunecaţi şi crunţi. Poftim ! Dereaba, fireşte, te-o fi aşteptând, că-i place sâ facă pe grozavul ! Numai să nu uiţi sâ iei cu dumneata şi un sfert de votcă !

- Lasă prostiile ! ridică tonul Krasniuk.

- Fără votcă n-o să se împace !

- Cu alte cuvinte, după părerea dumitale ar trebui să stăm liniştiţi şi să ne uităm cu mîinile-n sîn cum se dezorganizează o brigadă întreagă !?

- Dacă cineva o şterge, n-are decît ı

- Uite ce e, în felul acesta, au s-o şteargă toţi de aci ı

- N-au s-o facă, nu-ţi fie teamă, că doar nu sînt oi !

- Nu te înţeleg ! spuse Krasniuk roşind. îmi vine a crede că te bucură dezorganizarea brigăzii lui Dereaba !

- Nici n-o ascund ! răspunse Zima.

- Şi nu te nelinişteşte nimic ?

- Pe mine unul numai munca mă nelinişteşte, răspunse Zima, apăsînd pe fiecare cuvînt, fără teamă că-l va supăra pe director prin faptul că nu-l socotea şi pe el asemeni lui. Tată de ce mă bucur foarte mult că brigada lui Dereaba s-a dezorganizat ! E bine aşa pentru muncă. Chiar foarte bine. De un singur lucru îmi pare rău : că toate astea nu s-au petrecut mai de mult... Şi de ce am reorganiza-o, mă rog ? Ca să se dezorganizeze acolo, în stepă ?

- Cînd o să iasă la cîmp brigada asta n-o să fie mai proastă ca celelalte ! spuse Krasniuk. Fireşte, fără Bagreanov...

- Ce legătură are Bagreanov cu toată istoria asta ?

- Numai el e vinovat ! răspunse Krasniuk, iritat. Ştia el bine ce face... De n-aş fi făcut prostia să-l numesc în locul lui Repka nu s-ar fi întâmplat nimic ! Cei din brigadă s-au revoltat numai din cauza lui ı Toţi cred că l-a calomniat pe Dereaba...

- Care toţi ? întrebă Zima. Vorbeşti de gaşca lui Dereaba ?

Adevărul era că încă din ajun, seara, îndată după bătaie, se răspîndise prin Zalesiha zvonul că Bagreanov î-ar fi vorbit de rău pe Dereaba, spunînd că dacă nu ar fi fost el, l-ar fi tăiat moscovitul pe Repka. Numai că zvonul era susţinut, şi încă cu mare rîvnă, doar de prietenii de beţie ai lui Dereaba. Toţi ceilalţi care asistaseră la bătaie tăceau. Ori într-adevăr

nu-l văzuseră pe Dereaba cu cuţitul în mînă, ori, şi aceasta era mai plauzibil, se temeau de răzbunarea lui.

- Bine, să lăsăm asta... spuse Krasniuk, făcînd un ocol prin birou şi oprindu-se din nou în faţa lui Zima. Dar d-ta ce propui ?

- Să-i punem cruce lui Dereaba, asta propun, răspunse Zima.

- Şi apoi ?
- Să organizăm o nouă brigadă. Din oameni noi !
- în frunte cu Bagreanov ?
- Bine înţeles I
- Ştiam eu că ai să spui tocmai asta ! mîrîi cu răutate Ilia Ilici, chinuit de data asta şi mai mult de ticul buzelor şi al nărilor sale. Era clar că îl ura pe Bagreanov. Şi dumneata te bizui într-adevăr pe protejatul dumitale ?
- Foarte mult ! răspunse Zima.
- Nu cumva te influenţează amintirile ?
- Nu, dimpotrivă : mă ajută ! îi răspunse Zima, fără să stea pe gînduri. Dacă nu l-aş fi întîlnit în timpul războiului, nu i-aş fi cunoscut viaţa aşa cum i-o cunosc azi. Şi dacă n-ai încredere în oameni ca Bagreanov, în cine să ai ? Măcar de-am avea mulţi ca el aici !... Zima îşi întoarse spre director fruntea mare şi luminoasă, şi-l întrebă deodată posomorit : Ascultă, Ilia Ilici, dar d-ta de ce-l antipatizezi ?
- Nu-i ajunge că-l divinizezi dumneata ? întrebă la rîndul său Krasniuk.
- Să nu-ţi placă un băiat ca ăsta ı Mi se oare absurd ! spuse Zima serios.
- Absurd, zău ?
- Categoric.
- Aiurezi...

Şi Zima trînti uşa în urma lui de răsună toată casa,
Nikolai Semionovici era de fel din Zalesiha şi făcuse agronomia încă înainte de război, cînd apucase să lucreze doi ani la SMT-ul din satul său. După război: îndeplini diferite funcţii pe la raion şi la regională, deşi din fire îi plăcea numai munca productivă. Îi erau drag» pămîntul şi munca oamenilor pe el ! Toamna, cînd partidul lansase chemarea să se acorde tot ajutorul satului, Zima îşi părăsi fericit micul cabinet din Barnaul şi, pornind spre stepa atît de dragă lui, se întoarse la Zalesiha.

Venise aici mînat de vechiul lui vis : distrugerea stepei pustii. Publicase între timp în presă două articole mari în care analiza problema valorificării pămînturi'lor virgine şi înţelenite din Altai, problemă care frămînta de mult întregul ţinut. Articolele găsiră sprijinul şi aprobarea comitetului de partid al ţinutului, unde se şi purtau discuţii

aprinse şi se pregăteau materialele corespunzătoare pentru Moscova. Nu trecură nici trei luni din ziua întoarcerii lui Zima în Zalesiha, şi problema aceea deosebit de complicată care-I frămînta zi şi noapte fu rezolvată de guvern pe scară naţională. Zima, impresionat de rezolvarea uimitor de rapidă şi mai ales de amploarea ei deosebită, grandioasă, se socoti din ziua aceea omul cel mai fericit din toată stepa Altarului...

De bucurie, Zima îl scuturase îndelung de umeri pe Ilia Ilici Krasniuk, noul director. Entuziasmul lui nu. mai avea margini :

- Ce acţiune începe ı Ce acţiune !
- Oare o să-i facem faţă ? se îndoi Krasniuk.
- O să-i facem !
- Eu doar n-am experienţă...
- Am să vă ajut din tot sufletul !

Şi într-adevăr, Zima îl ajută cu grijă, plin de tact, mînat de cele mai bune sentimente, în .munca lui de fiecare zi. Totuşi, în ciuda aşteptărilor sale, Krasniuk nu-l asculta. Nu era prea bucuros de sfaturile lui şi nu. o dată ajutorul său bine intenţionat îl supărase. Cu timpul, Krasniuk deveni tot mai rece, tot mai duşmănos cu tinerii noi-veniţi care se apucau ou rîvnă de muncă şi care puneau mai presus de orice succesele staţiunii. Iar dintre toţi, cel pe care-l ura cel mai mult - şi nu se ştie de ce - era Leonid Bagreanov. „Ce s-a intîmplat cu el ? De unde antipatia asta faţă de toţi cei care îi vor binele ? se tot întreba Zima de la o vreme. Să fie oare vorba de un orgoliu bolnăvicios ? Sau mai e şi altceva ?" Degeaba încerca Zima să-şi explice atitudinea lui Krasniuk doar prin lipsa sa de toleranţă, prin încăpăţinare, căci nu trecu mult şi i se păru că era vorba de cu totul alte cauze. Dar care anume ?

Gîndindu-se tocmai la toate acestea, Zima, ieşind din biroul lui Krasniuk, trînti uşa.

Asta a fost prima lor ceartă.

Peste o zi brigăzile părăsiră una după alta Zalesiha şi intrară în stepă, iar deasupra satului în care clocotise mai bine de o lună viaţa de bivuac, zgomotoasă şi pestriţă, ca de iarmaroc, a taberei, se lăsă pustiul şi liniştea. Doar cînd şi cînd mai făceau gălăgie ciorile prin plopi, vesele de parcă ar fi fost băute...

Abia după plecarea tinerilor, pierzînd probabil orice speranţă de căinţă din partea lui Dereaba, care, însoţit de Haiarov şi de Danka, .rătăcea cu gînduri negre prin sat şi bătea pragul ceainăriei, Ilia Ilici Krasniuk semnă numirea lui Leonid Bagreanov ca brigadier al brigăzii de tractoare...

IV

Lumina mîngîietoare a soarelui îi atinse deodată genele şi Leonid Bagreanov, adueîndu-şi aminte cu toată făptura sa de ceva, deschise îngrijorat ochii. Aşa cum fac cei mai mulţi dintre oamenii sănătoşi, pulsînd de viaţă, îşi lăsă în aceeaşi clipă picioarele pe podea, se uită pe fereastră şi se gîndi într-o frîntură de minut la tot ce trebuia să facă în dimineaţa aceea. Mintea lui lucra fulgerător de repede, aşa cum lucrează de obicei numai în luptă încordată. Peste o clipă, Leonid ieşi în fugă în pridvorul vechii case siberiene şi privi stepa.

Vîntul de miazăzi, călduţ şi jilav, aducea de pe celălalt mal al Irtîşului mireasma înviorătoare, proaspătă a pinilor, a zăpezii dezgheţate şi a apei dulci. Deşi bătea vîntul, se ridica un abur des ce se întindea dinspre Zalesiha în depărtarea înceţoşată, unduind abia desluşit, larg şi liniştit ca apa oceanului. Stoluri de păsări sălbatice zburătăceau sus, în bolta cerului, în goana lor zorită şi gălăgioasă spre miazănoapte, umplînd stepa cu fîlfîitul a mii de aripi şi cu ţipetele lor agitate pe diferite voci.

Deodată, pumnii lui Leonid se strînseră de la sine, şi faţa lui de obicei blîndă, cu trăsăturile line ale tinereţii, luă deodată o expresie ciudată, în care se amestecau disperarea, voioşia şi autoritatea... Dar, în aceeaşi clipă, ca şi cum se văzuse în oglindă şi se ruşinase de chipul său, Leonid îşi ridică repede părul de pe frunte şi cobori în fugă treptele pridvorului, zîmbind larg gîndu- rilor sale. Cîinele cenuşiu, siberian, care-i aştepta răbdător privirea şi mîngîierea, se ridică în două picioare. Fără să bage de seamă că Drujok îi zgîrie cu labele murdare poalele ponosite ale scurtei lui de piele, Leonid îl întrebă :

- Ce zici, amice ? A venit primăvara ?

Bucurîndu-se de mîngîierea din glasul lui, deşi nu înţelegea despre ce era vorba, Drujok îşi aruncă, pentru orice eventualitate, privirile în jur.

- E primăvară, consătene, e primăvară ! spuse Leonid. Pleci în stepă, caraghiosule ? Ptiu, drac împieliţat ı Ce mi-ai făcut?!

Lui Leonid Bagreanov nu-i fu de loc uşor să închege din nou brigada acum, cînd în Zalesiha nu mai rămăsese aproape nimeni fără rost. îl ajută însă Nikolai Semionovici Zima. Îi oprise în.tr-o zi pe şosea pe Holmo- gorov şi Kraiuşka, doi tractorişti de fel din Velikie Luki, care tot căutau prin raion oameni de pe la ei, şi-i convinse să rămînă la Zalesiha. Apoi îl aduse din- tr-un sat vecin pe Kornei Cernîh, care fusese tanchist în timpul războiului, şi-l făcu ajutor de brigadier. În sfîrşit, tot cu sprijinul lui, mai intră în brigadă un siberian de prin partea locului, Vanka Sobol, pe care nu-l mai primiseră la staţiune fiindcă fugise de acolo în urmă cu doi

ani... Apoi, la cererea lui Bagreanov, Kostea Zarniţîn şi Vitali Belorcţki, doi moscoviţi care lucrau în atelier, unde se terminase între timp revizia tractoarelor, fură primiţi în brigadă. Mai fuseseră ceruţi urgent cîţiva oameni din Barnaul. Svetlana, care lucra temporar la birou, fu numită pontatoare, iar pînă la urmă, fu găsită şi bucătăreasa, în persoana Feniei Sol- nîşko, care părăsi ceainăria din sat, declarînd că toată viaţa ei nu visase altceva decît să gătească în stepă... În cele cîteva zile cît îşi organizase brigada, Leonid nu ştiu ce-i liniştea şi somnul. Acum însă, grijile rămăseseră toate în urmă, şi ardea de nerăbdare să plece cît mai repede în stepă, să se apuce cît mai repede de treabă...
După ce-i sculă pe băieţi şi încărcă „zestrea" brigăzii în sanie, Leonid se duse la Svetlana, care stătea singură de cînd toate prietenele ei plecaseră în stepă. Proprietă- reasa casei, văduva unui ostaş mort în război, femeie voinică, nici tînără, nici bătrî.nă, pusă pe îngrăşare, îl întîmpină însă cu o privire care-l făcu să încremenească în prag şi să întrebe speriat :
- Ce s-a întîmplat, Maria Stepanovna ?
- Ce să se întîmple ! Ia, fartiţii de domnişoară ! îi răspunse proprietăreasa bozumflată.
- Dar ce s-a întîmplat ? S-a îmbolnăvit ?
- Intră şi ai să vezi...

Svetlana stătea cu pieptul pe masă, cu valul ei uşor de păr împrăştiat. Era îmbrăcată în cea mai frumoasă dintre rochiile sale, de lînă vişinie, şi se încălţase cu pantofi eleganţi, tot vişiniu-închis, împodobiţi cu un şiret auriu. Un şirag de perle îi lucea mat în jurul gîtului.
Alături, pe un scaun, Leonid văzu o valiză deschisă plină cu tot felul de obiecte absolut necesare vieţii în capitală, dar, deocamdată, desigur, cu totul inutile brigăzii de tractoare care urma să-şi petreacă vara în stepă, în jurul mesei, pe podeaua vopsită a odăiţei, zăceau împrăştiate lucruri într-adevăr necesare acum Svetlanei : o pereche de cizme de pînză impermeabilă unse cu grăsime de bursuc, nişte şosete de lînă, o pufoaică, un costum bleumarin de ski, o pereche de mănuşi de piele, o căciulă din blană de capră...
Leonid se opri descumpănit în mijlocul odăiţei. îşi plimbă prin ea de vreo două ori privirea înciudată, amară — dealtfel i se citea ciuda şi amărăciunea pe fiecare trăsătură a feţei - şi o întrebă aproape în şoaptă :
- Ce-i cu tine, Svetocica ?
Auzindu-i glasul, Svetlana tresări, aşa cum tresărea ori de cîte ori începea să-i vorbească pe neaşteptate şi, uitînd o clipă totul, vru să se întoarcă spre el şi să sară în picioare. Dar îşi aduse în acelaşi timp aminte cu groază că avea ochii

plînşi şi nu făcu decît să-şi ridice capul, sprijinindu-şi obosită coatele de masă. Ruşinată de slăbiciunea ei se uită o bucată de vreme amărîtă şi neputincioasă pe fereastră. „De ce a venit P se întreba ea tulburată, deşi o bucura foarte mult sosirea lui Leonid, pentru că în ceasul acela prezenţa lui îi era deosebit de necesară. Ce să mă fac ? Arăt atît de îngrozitor..." îi auzi deodată pe podele zgomotul grijuliu al paşilor şi, încremenită, se strînse ghem.

Leonid se aşeză pe colţul liber al scaunului pe care stătea ea, aproape, foarte aproape de Svetlana, îi mîn- gîie cu băgare de seamă umărul drept, pipăi şiragul de perle de pe gîtul subţire şi frumos şi-şi plimbă degetele pe cîrlionţii mici care tremurau uşor la fiecare răsuflare a lui. Mîngîierile sale blînde, iubitoare, o tulburară în- tr-atît, încît ochii i se luminară de fericire.

- Ce ai, fetiţa mea ? o întrebă Leonid, deşi ştia ce se intîmplase în dimineaţa aceea ou Svetlana.
- Plecăm azi ? şopti Svetlana.
- Da. Ştiai doar...
- Pleacă toată brigada ?

Svetlana, cu ochii tot pe fereastră, nu continuă decît în clipa în care fu sigură că-şi poate stăpâni şi firea şi glasul :

- Nu ştiu ce am... înţelege, mi-am pus cizmele pentru prima oară. Cizme blestemate ! Şi pe urmă... nu, n-are nici o importanţă ! Nici o importanţă !
- Pe urmă ţi-ai adus aminte de Moscova...
- Da.

Leonid tăcu, şi Svetlana, simţind că prin tăcere el îi dezaprobă purtarea, se apără din răsputeri, ridicînd puţin vocea pînă atunci domoală.

- Da, da, mi-am adus aminte ! Şi ce-i cu asta ?
- O să-ţi fie greu, zise trist Leonid.

Fata sări în picioare şi se întoarse spre el.

- Cu tine n-o să-mi fie niciodată greu, niciodată ! spuse ea, privindu-l în ochi. Auzi ? Niciodată ! Ţi-am spus-o încă de la Moscova... Dacă va trebui să trăim toată vara în cort, o să trăiesc ! Dacă va fi nevoie, am să trăiesc şi lîngă un foc, sub cerul liber ! Am să rabd tot ! Am să suport tot !

Svetlana parcă ardea, când rostea aceste cuvinte. I se aprinsese nu numai faţa însufleţită, puţin bronzată, gingaşă, ci şi gîtul şi mîinile ou care făcea din cînd în cînd gesturi hotărâte ca să-şi întărească spusele.

Lui Leonid Bagreanov, care fusese întotdeauna un om activ, entuziast în muncă şi aspru în viaţă, nu-i plăcuse niciodată prea mult firea domoală, sfioasă a Svetianei, şi se bucură din suflet cînd îi văzu hotărârea, ochii strălucitori şi gesturile scurte, 'tăioase ale mîinilor slăbuţe.

- Stai, de ce zîmbeşti ? întrebă Svetlana, supărată. Nu mă crezi, nu-i aşa ? Nu mă crezi !
- Ba te cred, cum să nu te cred ! răspunse Leonid.
- Dacă mă crezi, de ce zîmbeşti ?
- Tocmai pentru că te cred !
- Cum poţi zîmbi cînd e vorba de un lucru atît de serios ?
Leonid izbucni în hohote de rîs şi luînd-o de umeri, o trase încetişor spre el, zîrnbind mai departe :
- Să fii totdeauna ca acum, auzi tu ?
- Stai ! spuse Svetlana şi se desprinse uşor, ca să nu-l supere, din îmbrăţişarea lui. Nu ţi-am spus încă tot... Am să rabd şi am să îndur tot ! Orice ! Un singur lucru însă n-am să pot suporta !
- Ce?
- Mai întrebi ? Nu ştii ?
Uşa bucătăriei se trînti ,şi se auzi un glas de femeie uşor cîntat. Leonid şi Svetlana. crezură că venise vreo vecină la proprietăreasă, dar răzbiră limpede pînă la et cuvintele :
- E aici ? Am neapărat nevoie de el !
Leonid se depărtă repede de Svetlana şi se duse la fereastră, iar fata, puţin speriată, se apucă să-şi zvîrle rochiile de pe masă în valiză. Musafira necunoscută, bănuind parcă ce se petrece acolo la ei, nu se grăbea însă deloc să se apropie de uşă. Vorbea mai departe, veselă, cîntat, bucuroasă parcă să-şi audă glasul :
- Merg eu prin staniţă... Vai de mine, iar am uitat, la voi nu le zice stamiţc, ci sate. Cum îţi spuneam, merg eu prin sat, iar gîştele şi raţele zboară sus de tot, cîrd după cîrd ! Mă gândesc cît s-or mai fi chinuit astăzi, sărmanele de ele ı Le-o fi foame, le-o fi frig...
- Da, au cam slăbit păsările, recunoscu proprietă-reasa. Nici nu-ţi vine să le pui în oală !
- Dar să le vezi cum zboară ! exclamă musafira. Cum se grăbesc spre locurile alese pentru cuiburi ı De unde au atîta putere ?
- Cine-i asta ? şopti Svetlana neliniştită, deşi ştia bine că în bucătărie era Galina Hmelko, o comsomolistă din Kuban, venită şi ea de curînd şi numită agronom la SMT-ul din Lebeajie. E Hmelko, nu-i aşa ?
- Ea, răspunse Leonid.
- Ciudat ! spuse Svetlana mirată, grăbindu-se să strîn-gă lucrurile împrăştiate pe jos. N-a fost niciodată pe la moi, dar stă de vorbă cu Maria Stepanovna de parcă ar cunoaşte-o de o viaţă ! E uimitor cum sînt unii în stare... Stai, Leonid ! Dar de ce te caută ? Doar te-a văzut şi ieri !
-'**96**O fi avînd vreo treabă cu mine...

Toată dimineaţa pe Svetlana o urmărise gîndul că în ajun, la consfătuirea de la SMT, Galina Hmelko se uitase cam des la Leonid, iar cînd se eliberase un scaun alături de el, îl ocupase radioasă şi fără ruşine şi începuse să-i vorbească în şoaptă. „O vezi cum se suceşte ? şopti cineva în spatele Svetlanei. Ca o sfîrlează !" „Da, e tare drăgăstoasă" chicotise altul. Nu scapi de ochii ei albaştri !" Svetlana se aprinsese la faţă şi abia putuse aştepta sfîr- şitul consfătuirii, tremurînd la gîndul că lăcătuşii care stăteau în spatele ei ar putea aduce din nou vorba despre Leonid şi despre Hmelko.

- Nu, e ciudat ! repetă încăpăţînată Svetlana.
- Ce vezi tu ciudat în asta ?

Hmelko bătu în uşa odăiţei :

- Se poate ?

Era o fată blondă, mijlocie de stat, plinuţă, cu nasul în vînt, ochi uluitor de albaştri şi o gropiţă veselă în obrazul drept. „Mi-e foarte uşor să trăiesc ! spunea fiecare- trăsătură a feţei ei plăcute, însufleţite, zîmbitoare şi strălucitoare de tinereţe. Eu nu ştiu să fiu tristă ! Mă simt. bine oricînd şi oriunde." Părul ei auriu, ou luciri roşcate, îşi revărsa valurile de cîrlionţi pe gulerul din blană de capră al şubei de stofă căptuşite cu oaie creaţă. Ca mai toate fetele care sosiseră în primăvara aceea în Altai purta pe dedesubt un costum de schi şi avea în picioare tizmuliţe de pîslă subţire, neagră şi galoşi noi. Îi veneau toate bine şi părea elegantă, iar faptul că ştia să fie plăcută la vedere chiar şi în îmbrăcămintea aceea simplă, era o dovadă că Galina Hmelko nu se afla acum pentru prima oară la ţară.

Lui Leonid îi strinse mîna simplu, cu un zîmbet vesel, -ca unei vechi cunoştinţe ; apoi îi strinse mina şi Svetla- «ei, deşi n-o cunoştea, şi spuse că intrase doar pentru o clipă. Văzînd însă rochia pe care o purta Svctlana, uită pe loc că nu avusese de gînd să rămînă prea mult.

- Extra-o-o-ordinar ! cântă ea cu glasul ei sonor, adre- sîndu-se Svetlanei. Ţi-ai cusut-o la Moscova, nu-i aşa ? "Vai, ce splendoare, ce splendoare ! şi, fără să se sinchisească, privi rochia din toate părţile. Da, numai la Moscova, numai la Moscova se poate coase o rochie aşa de frumoasă !

„Ce fel de agronom o mai fi şi asta ? se întreba Bagreanov, uitindu-se urîcios la Hmelko, care ciripea acum pe toate tonurile în jurul Svetlanei. Ce treabă-i asta să flecăreşti despre toalete ? De altfel pari grozav de pricepută în materie de cîrpe şi nu ştiu de ce, dar îmi spune inima că tot de cîrpe o să flecăreşti şi acolo pe ţelină !"

„Cum poate cineva vorbi atît despre o rochie ? Nemaipomenit ! gîndea şi Svetlana, roşind stânjenită. De ce e fata asta la Lebeajie ?"

După ce sfîrşi de cercetat rochia, Hmelko se aşeză, nepoftită, pe un scaun de lîngă masă şi, ridicîndu-şi ochii albaştri, duioşi, spre Leonid, rosti pe un ton .lipsit de •griji :

- De fapt, venisem cu o ştire puţin îmbucurătoare...

Bagreanov tresări şi făcu un pas de la fereastră spre masă.

- Atunci de ce taci ?

- Ce crezi dumneata că e plăcut să comunici oamenilor lucruri neplăcute ?

După o clipă de tăcere, Leonid o întrebă neliniştit,

- E apă multă în stepă, nu-i aşa ?

- Da.

- Ai telefonat dumneata la Lebeajie ?

- Mie mi s-a telefonat de acolo.

- Ei, fire-ar să fie ! exclamă Leonid, şi începu să cutreere odăiţa în lung şi-n lat. Ne-a ţinut în loc, nemernicul ! ^

- Cine, directorul ? întrebă Hmelko.

- El, cine albul ?

- Văd că dumitale e periculos să ţi se comunice veşti neplăcute ! observă Hmelko, mirată dar veselă. Pleci azi la Lebeajie ?

- Neapărat ! răspunse Leonid.

- Atunci am şi eu o rugăminte, urmă Hmelko. A sosit fosforo-bacterinul, un preparat pentru tratarea seminţelor de grîu, absolut necesar la însămînţări. E în lăzi...

- Ai foaia de însoţire ?

- Iat-o.

Galina Hmelko se ridică de pe scaun şi, pregătindu-se de plecare, se uită veselă la Bagreanov, care era vădit îngrijorat.

- Atunci, ne vedem mai tîrziu, nu ?

- Pregăteşte colţunaşii ! glumi Leonid, întunecat.

- Neapărat ! chicoti Hmelko şi izbucni pe neaşteptate într-un rîs şăgalnic, molipsitor. Vai, ce ziulică minunată e azi, spuse ea şi, făcîndu-le semn cu mîna, ieşi.

- Plec şi eu ! îi spuse Leonid Svetlanei. Crezi că o să fii gata repede ? Pregăteşte-te... Te aştept în pridvor !

Svetlana lăsă repede valiza.

- Stai, Leonid... parcă voiam să-ţi spun ceva... încerca fără să-şi dea seama să-l oprească lîngă ea, dar se ruşină şi adăugă : Nu. nu, du-te ! Am să fiu gata repede.

Avusese de gînd să-şi schimbe hainele, dar un simţă- mînt necunoscut ei pînă în ceasul acela îi ardea, îi apăsa pieptul atît de tare, încît îi venea să-şi sfîşie rochia de pe ea. Alergă la o fereastră, apoi la alta. Nu, pe uliţă nici urmă de Hmelko, sau de Leonid. Asta însemna că erau din nou împreună, că discutau iar, sau în pridvor, sau în curte !... O străfulgeră gîndul să iasă repede din casă, dar îşi dădu seama la vreme de ceea ce era să facă şi se stăpâni.
Se îmbrăcă, tunând şi fulgerînd, tot alergînd de la o fereastră la alta. După rochia aceea elegantă, costumul! de schi i se părea din cale afară de grosolan. Cizmele greoaie de pînză impermeabilă, cu turetri exagerat de largi îi sluţeau picioarele zvelte. Pufoaica, nouă şi încă înfoiată, prea mare pentru ea, cu mînecile suflecate, îi stătea ţeapănă pe corp. „Sînt ca o sperietoare 1 O adevărată sperietoare !" ţipa Svetlana în sinea ei, suferind cumplit, şi îşi aduse aminte ce frumoase păreau vestmintele simple ale Galinei Hmelko. Sufooîndu-se, îne-. cîndu-se, ieşi repede din odăiţă.
Leonid era în poartă şi se uita la Galina care pornise- şăgalnic prin mijlocul uliţei, împrăştiind apa din băltoace. Trebuie să fii foarte fericit ca să poţi merge aşa pe pă- mîntul primăvăratic...
Svetlana apăru şi, ţinându-se de balustradă, cobori încet, obosită, treptele pridvorului.

V

Spre prinz, vîntul se domoli iar soarele se apucă să pună pe .goană ultimile petice de zăpadă. Apa şiroia de peste tot, repezindu-se susurînd spre vîlcele. Roase pe dedesubt de pîraie, straturile de nea se lăsau greoaie, oftînd, fîşîind cristalin, iar mirosul apei proaspete provenită din zăpada abia topită acoperea toate celelalte miresme ale pământului.
La SMT, ca de altfel în ultimile zile, era lume puţină şi deci linişte. Doar cînd şi cînd auzeai cum se bate fierul la fierăria prin a cărei uşă lată şi dată larg de perete săreau scânteile aparatului de sudat. în spatele atelierului - o clădire joasă care aducea mai degrabă a magazie - doi oameni în maiouri slinoase scoteau din- tr-un troian o combină. în colţul unde se aduna fierul vechi, băltoacc mari străluceau ruginii, în soare, ou pete de ulei de toate culorile. Alături, rătăceau tăcute cîteva ciori.

Brigada lui Leonid Bagreanov se aliniase în faţa birourilor, tot în locul în care se aliniaseră de curând toate ^brigăzile ce plecaseră în stepă. Cinci tractoare „D.T.-54" străluceau din toate piesele lor, aşa cum numai la sărbători puteau străluci. La flancul drept stătea mîndru „S-80", un adevărat viteaz al stepelor. Tractoriştii, fiecare ou cîte o cîrpă în mînă îşi mai cercetau o dată maşinile, bucuroşi de

tinerețea, eleganța și curățenia lor. Unul dintre tractoare avea să tragă un vagon pentru locuit, iar alte trei niște sănii uriașe, făcute din pin, și ferecate în fel și chip ca să fie cît mai rezistente. În sania remorcată de „S-80" se afla un rezervor albastru enorm pentru carburanți, iar în celelalte erau îngrămădite tot felul de butoaie și de piese de schimb pentru mașini, lăzi, paturi, saltele, valize, boccele, într-un cu- vînt tot ceea ce constituia „averea" brigăzii.

Oamenii brigăzii stăteau de vorbă încet, îmbulzindu-se in jurul săniilor și al remorcii. Erau nerăbdători să pornească la drum și discutau grăbit, încîlcit, în frânturi de fraze : despre primăvară, despre stepă...

Dornică să fie singură, Svedana se urcă printre primele pe una din săniile mărginașe, deși printre toți cei adunați acolo ea era cea mai puțin nerăbdătoare să plece, și, plictisită, așteptă să înceapă mitingul. Din clipa, in care o văzuse pe Galina înd'epărtîndu-se pe drum și împrăștiind ștrengărește, ca un băiat, apa băltoacelor, n-o mai interesa nimic în afara atitudinii lui Leonid față de ea ! „Despre ce au vorbit cît au fost singuri ? Despre ce ? se întreba ea, chinuită mereu de același gînd. Și de ce a plecat ea așa de fericită ? ı" Deocamdată nu se întîmpiase nimic grav. Gravă era numai neliniștea ei atît de neașteptată. Dar, ou toate acestea, Svetlanei îi venea să-și ia lumea în cap. „Ce-o să se întîmple la Lebeajie ? E și ea acolo și-l așteaptă !" Și deodată îi veni să sară din sanie, să plece, să fugă fără un cuvînt...

Auzi în spate glasul trist al unei fete :

- Vai de capul nostru ! Unde ne ducem ? Unde ?'

Era Anca. Anca Rakitina, o fată de vreo douăzeci și cinci de ani, uscățivă și cu nas ascuțit, dar cu sînii mari. Lucra la remorcă. Jucăușă și dezghețată, se bucura în Zalesiha de faima unei petrecărețe. După ce se foi printre geamantane și boccele, pregătindu-se de drum, se așeză și se apucă să se aranjeze : își scoase căciula, își potrivi pletele dese, castanii, țăcăni zgomotos din închi- zătoarea poșetei, se uită în oglinjoară și, admirindu-se, începu să-și vopsească violent buzele și așa destul de roșii.

- Unde ne ducem, frate, unde ?

Svetlana oftă, fără să-i răspundă.

Cocoțată în vîrful maldărului de bagaje, Anca învălui cu privirile ademenitoare și nerușinate ale ochilor ei căprui și frumoși pe tinerii care-i plăceau mai mult și care se înghesuiau în jurul tractoarelor și, fericită la gîn- dul că mulți dintre ei o plac, spuse mai departe, vorbind cu Svetlana :

- De ce ești tristă ? Ce s-a întîmplat ?

- Nu știu ce am... îi răspunse Svetlana în silă.

- N-ai de ce să fii tristă ! Pleci doar cu al tău !

Svetlana roşi şi şopti, privind cu teamă în jur :
- Dar tu ? Parcă pleci singură ?
- Singură 1 Al meu n-a mai vrut să vină !
Svetlana o văzuse cu mai mulţi băieţi şi nu ştia care îi era drag, cît despre vorbele care umblau pe socoteala ei nu voise să le creadă. Aşa că întrebă, încurcată :
- Şi care e ?
- Cum ? Nu ştii ? se miră Anca. Dereaba I
Svetlana se simţi stingherită şi-şi feri privirile într-o parte.
- Cum de n-ai ştiut ? urmă Anca mirată. Că doar scandalagiul tău le-a făcut pe toate ! Toate-s din cauza lui !... E flăcău frumos, n-ai ce zice, dar are o fire imposibilă ! Nici nu ştiu cum poate trăi cineva cu un zurbagiu ca ăsta !

- Dar de ce pleci atunci ? întrebă Svetlana.
- Vai, nu mă mai întreba, dragă ! Nici eu nu știu !...
- Mai bine ai rămîne cu Dereaba...
- Vrea să urmeze ¡niște cursuri de combineri. Pe mine cine să mă trimită acolo ?
- De ce să nu te trimită ? Trebuia s-o ceri !
- Eu nu sînt om de nădejde, «recunoscu Anca ușor, de parcă ar fi spus cel mai firesc lucru din lume și se gîndi să încheie totul cu o glumă : Eu aș fi în stare să adorm pe combină !

Este aproape sigur că pînă atunci pe Svetlana n-ar fi interesat-o deloc viața sentimentală a Ancăi, dar aoum, cînd gîndurile ei fuseseră răscolite de gelozie, o atrăgea fără să vrea discuția asta despre dragoste și despărțire. Se apropie de Anca și-i snuse, șoptit:

- II iubești pe Dereaba ? îl iubești mult, mult de tot ?
- II iubesc, îi răspunse după un timp Anca, fără prea multă convingere și adăugă, căutând parcă să se justifice : Știi, eu sînt grozav de iubăreață !
- O să-ți fie urît fără el, o compătimi Svetlana.

Anca se mai uită o dată la tinerii din jur ou aceeași privire plină de dor și, zîmbind prefăcut, spuse smerită, cîntat :

- O să trăiesc și eu cumva !

Deodată Anca n-o mai interesă și Svetlana, rușinîn- du-se să-i întâlnească privirile, se făcu că nu stă bine și căută să-și schimbe locul. „Ce ușor îi merg ei toate f gîndi ea, tristă. I-au despărțit, dar ei nici nu-i pasă f Oare or fi mulți oameni pentru care dragostea e un lucru atît de simplu ?"

Anca se uita acum lung la ajutorul de brigadier, Kor- nei Cernîh, un tînăr bălan, lat în spate, mijlociu de stat, îmbrăcat într-o scurtă înnegrită, descheiată în față, și, pe cap, cu o căciulă fumurie cu clape. Călca pămîn- fcul apăsat, demn și liniștit, iar fața lui blîndă, tipic rusească, cu rumeneala aceea specific ostășească, era de-a dreptul înfrumusețată de ochii cenușii și vii.

Simțind probabil privirea Ancăi ațintită asupra sa, SCornei Cernîh se uită oarecum temător spre ea. În •aceeași clipă îi auzi glasul capricios :

- Tovarășe Cernîh, plecăm curînd ?
- Curînd, curînd ! răspunse Cernîh, reținut.
- Dar brigadierul unde-i ?
- Vine îndată !

Leonid Bagreanov ieși pe poarta SMT-ului cu pasul lui larg, obișnuit, dar cu priviri îngrijorate și cercetătoare, își pusese în picioare cizme vînătorești de cauciuc, cu carîmbi suflecați, își trăsese pe umeri o scurtă îmblănită de piele pe

care o ţinea descheiată. în mîini ducea o legătură de piese metalice, obţinute probabil cu greu şi •abia în ultimul ceas de la depozitul de materiale.

Cemîh îi ieşi înainte.

- N-a venit nimeni de acolo ? întrebă Bagreanov în •şoaptă, făcînd ou capul înspre birourile staţiunii.

- Nimeni, răspunse Cernîh, posac.

- Unde-o fi directorul ?

- Cine-l mai ştie ! Lui nu-i cere nimeni socoteală !

Leonid oftă adînc, aşa cum oftează elanii la adăpătoare şi se uită trist la cer : un cîrd mare de lebede trecea în şir lung, scînteietor, chiar deasupra lor, aruncînd din înălţimea aceea albastră spre pămînt chemări puternice, ca de goarnă, ce acoperiră un timp toate celelalte ■sunete.

- Zboară spre Lebeajie ? întrebă Leonid, înviorat deodată.

- Da, răspunse Cernîh.

- îşi fac oare şi cuiburi acolo ?

- Fac...

- Ce păsări maiestuoase ı Ca să vezi unde trăiesc ı

O căută din priviri pe Svetlana. Cînd o văzu sus, în sanie, Leonid îi arătă spre cer şi-i strigă, zîmbind larg :

- Sînt lebede strigătoare ! Au un glas de răsună în toată stepa ! .

în loc de răspuns Svetlana, care îi urmărise cu coada ochiului fiecare mişcare, se ridică o clipă şi, radioasă, îi făou semne repezi şi fericite cu mina. O bucurase nespus de mult faptul că Leonid, văzînd în înaltul cerului un spectacol atît de frumos, se gândise imediat la ea. „Mă iubeşte, da, mă iubeşte ! strigau gîndurile ei, împotrivindu-ise simţământului care o urmărise toată dimineaţa. Altfel nu şi-ar fi adus acum aminte de mine !" Cu mina streaşină la ochi urmări mult timp cîrdul de lebede ce se depărta iar în privirile ei era atîta entuziasm încît ai fi ziis că păsările, itrecînd deasupra ei, îi aduseseră în dar o fericire deosebită, nepământeană.

în timpul acesta, Leonid, care-şi luase ajutorul de braţ, se aplecă spre urechea lui şi-i spuse încet :

- Uite ce-i, Stepanîci, eu tot mă duc la birou să aflu unde-i directorul... Nu putem pleca aşa ! Nu putem !

Kornei Cernib se încruntă.

- Da. pe ceilalţi, pe primii, am auzit că i-au petrecut cum trebuie !

- Şi apoi nu noi sîntem vinovaţi că plecăm ultimii ! spuse Bagreanov, încleştând o clipă din fălci. Tot a lui e vina !... La drept vorbind, nici nu cerem prea mult : un ouvînt de rămas bun pentru toţi ! Atîta tot ! Mă duc, Stepanîci, mă

duc, nu mă mai opri... şi îi vîrî în mină legătura de piese. Na, ţine-le !
- Ai izbutit să i le smulgi ? întrebă Cernîh.
- Cu carne cu tot !
în 'pridvorul clădirii SMT-uliui apăruse Stepan Dereaba. Era cam cu chef, dar nu băuse într-atît încît să-şi poată da oricine seama că-şi luase „porţia" pe ziua aceea. Cu un zîmbet răutăcios pe faţa-i buhăită se uită alene la brigadieri, gândind pare-se cum să intre în vorbă cu ei şi, cu fiecare clipă ce trecea, părea că lucirile de veselie din ochii lui spălăciţi şi obraznici vor atinge nebunia.
- Ptiu, găliganul dracului, mormăi Komnei Cernîh. Şi-a holbat ochii de plumb, stă şi -rânjeşte, jigodia ! Poţi să-mi spui ce vrea ?
- Dracu să-l ia ! Eu mă duc, zise Bagreanov.
- Nu te enerva ! Nu vezi ce-a ieşit ?
8 - Slepa vulti ilor - c. 327
De cîteva zile, Stepa,n Dereaba se tot învîrtea încoace şi încolo prin Zalesiha, pregătindu-se, chipurile, pentru cursurile de combineri care urmau să înceapă în capitala raionului. Se ferise cu încăpăţînare tot timpul ăsta să se întâlnească cu vreunul din membrii fostei lui brigăzi, dar acum, cine ştie de ce, se hotărîse să asiste la plecarea ei în stepă.
- Vine ! îl preveni Cernîh pe Leonid.
Păşind peste cîteva trepte deodată, Dereaba coborî din pridvor, sări o băltoacă şi se apropie agale de brigadă. Privindu-i cam peste cap, ridică o palmă spre cer şi strigă cu glasul lui răguşit :
- Salut, tânără generaţie 1
Cum nu se aştepta nici să fie luat în seamă, nici să i se răspundă la salut, se grăbi să înceapă :
- Vreţi să aranjez eu un miting ? În numele vechii prietenii, vă întreb... Vreţi ? De ce tăceţi ?
- Ia ascultă, samariteanule 1 îl luă repede Bagreanov apropiindu-se de el. Fă mai bine economie de voce 1 Nu te auzi cum hîrîi ? Îţi mai arde de mitinguri ?
- Crezi că n-au să mă asculte băieţii şi aşa ? întrebă Dereaba şi zîmbi iar. Ha-ha ! Greşeşti ! Pe mine m-au ascultat totdeauna 1 Da' Ja tine, află că nici măcar n-au să ciulească urechea ! Nu înţelegi psihologia ! Asta-i nenorocirea matale 1
- Nu ne putem noi măsura cu tine, spuse Bagreanov. Tu porţi patruzeci şi cinci la cizme !

- Rîzi, da ? se agăţă Dereaba de el cu o vădită plăcere. Află însă, că nu mai sînt dispus să-ţi rabd ironiile ! Nu pentru asta am venit eu aici !
- Ştiu... Ştiu pentru ce ai venit aici !
- Pentru ce ? Ia spune !
- Fiindcă vrei să mai creşti aici, pe ţelină !

Era limpede că Dereaba nu mai putea creşte, şi toţi izbucniră în chicote şi rîsete. Pe chipul buhăit al lui Dereaba se aşternu într-o clipă o paloare de moarte, încă o clipă şi cine ştie ce s-ar fi întâmplat dacă Anca n-ar fi schimbat pe neaşteptate mersul atît de primejdios al lucrurilor. Dîndu-şi la o parte poalele paltonului, sări din sanie ca o pisică, se aşeză in faţa lui Dereaba, înoercînd să-i ascundă cît mai mult ; încordîndu-se apoi şi scoţîndu-şi sinii înainte pe sub bluza înflorată, ţipă ca turbată :

- Nechezaţi, neam de cîini ? Aţi prins curaj ? Cît e de cînd îl linguşeaţi pe Dereaba ca nişte cotei ? De unde atîta curaj pe voi ? N-o să plîngeţi după aia ?
- Ei lasă, lasă ! spuse răguşit Dereaba, luînd-o de umăr, mişcat de apărarea ei. Hai să ne plimbăm puţin de rămas bun !

În faţa băieţilor care tăceau, încurcaţi, Dereaba şi Anca se luară demonstrativ de mină, îşi ridicară cu mîn- drie capetele şi plecară. O bucată de vreme merseră în tăcere, trăgînd în urmă cu urechea, însă nimeni nu le aruncă nici un cuvînt. După ce făcură vreo sută de paşi, Anca nu mai putu răbda şi şopti, jignită, ou lacrimi în glas :

- Au rîs de tine, Stopan !
- Taci ! urlă Dereaba, stringînd-o de mînă.
- De-aoum încolo nici mie n-au să-mi dea pace !
- Ba au să-ţi dea ! Uite ce colţoasă te-ai mai făcut !
- De ce m-ai lăsat în brigadă ? Spune-mi, de ce ?
- Să mai rămîi cu ei... Pentru orice eventualitate, răspunse Dereaba în doi peri.
- Tu o ştergi ou prietenii şi p-aci ţi-e drumul, iar eu să înghit praful lîngă tractor ? vorbi Anca supărată foc. Taci, hai ? Sau poate nu mai ai nevoie de mine ? Zilele astea nici n-ai vrut să ne-ritilnim ! Nu ţi-e ruşine, beţivanule ?
- Mă apăsa ceva... recunoscu Dereaba.

Anca oftă uşor-, îşi luă obişnuitul aer jucăuş şi stain- gînd puţin din pleoape, îşi acoperi ochii întunecaţi şi neliniştiţi, şi-l întrebă, veselă :

- Mă laşi singură, hai ? Nu ţi-e teamă că mă pun pe petreceri ?

- Taci că-ţi smulg limba din gură ! hîrîi Dereaba, smucind-o de mină. Nu pentru petreceri te-am lăsat în brigadă...

Anca se opri şi-l privi serioasă :

- Ce gînd ai ?
- Gîndul care trebuie, nu-i treaba ta... îi răspunse întunecat Dereaba, cam în vînt. Crezi că Dereaba iartă ? Dereaba nu rămîne dator nimănui !
- Dar tu parcă pleci la şcoală !
- Mai e pînă atunci...
- Şi eu ce să fac în brigadă ?
- Să stai acolo ! Om vedea noi I

Între timp, Leomid Bagreanov rătăcea fără nici un scop prin birourile staţiunii. Toţi conducătorii erau în deplasare, iar lucrătorii obişnuiţi păreau absolut indiferenţi că brigada lui intră în stepă : toţi erau sătui de noii veniţi, gălăgioşi ca nişte ciori.

Nici el nu ştiu de ce, dar aruncă o privire şi în odăiţa zootebnicianuku, un om slab, ciufulit, cu un nas ascuţit, îmbrăcat într-un costum bleumarin, cu gulerul nins de un strat de mătreaţă.

- Mă cauţi pe mine ? mormăi zootehniciamul, răscolind de zor cu amindouă mîiniile în hîrtiile de pe masă. N-am timp acum ı Am treabă...

Bagreanov aruncă o privire şi la contabilitate. Contabila, o femeie mai în vîrstă, speriată de nesfârşitele decontări şi redecontări ale noilor veniţi - nu exista decont fără scandal - îl întrebă mirată :

- Ce s-a întâmplat, Bagreanov ?

Numai dispecerul Jenia Zvezdina, o tînără di:n Leningrad, o brunetă frumoasă, cu ochi negri, foarte vioaie, îmbrăcată într-o jachetă de lină cu mineri scurte, de un verde aprins, cum îl văzu, îi sări în întâmpinare şi-l întrebă în grabă :

- Pleci ? Chiar acum ?
- Curind.
- De-ai şti cît te invidiez ! spuse ea oftînd şi îşi sprijini coatele de despărţitura în spatele căreia lucra. Îţi doresc mult, mult succes ! Să-mi comunici de fiecare dată numai lucruri bune. îmi făgăduieşti că n-ai să mă superi ?
- Îţi făgăduiesc, răspunse Leonid, cu umbra unui zîrnbet pe buze.

Jenia Zvezdina oftă într-adevăr sinceră :

- Ce păcat că nu m-au lăsat şi pe mine să plec ! Pentru că eu am venit să muncesc acolo, la ţelină, nu aici ! Ah, cît te invidiez ! Primăvara, stepă, cer înalt, flori...

Bagreanov ar fi vrut «ă-i spună că, în afara frumuseţilor pe care le înşirase, în stepă mai erau vîntiuri nemiloase, geruri,

furtuni îngrozitoare... îi păru însă rău să spulbere visele fetei şi îi mulţumi, distrat, pentru bunele ei cuvinte de rămas bun. Apoi glumi, ceva mai înveselit :

- Vrei să-ţi trimit un buchet de flori de-acolo ?
- Serios ? se bucură Jenia. Pe cuvînt ?
- Absolut serios !
- Vai, ce bine o să-mi pară ! Dar n-ai să uiţi, nu-i aşa ?
- Am să caut să nu uit !
- Lasă, că-ţi aduc eu aminte prin radio !...
- Perfect. Dar unde-i directorul ?
- Vine îndată, îi răspunse Jenia zîmbind. Vrei să-I aştepţi ? Intră la mine şi ia loc !...

Dar pe Leonid Bagreanov începuse să-l cam stingherească discuţia ou fata aceea frumoasă cu ochi negri, aşa că, sub motiv că vrea să iasă în calea directorului, îşi luă rămas bun şi plecă.

Ajuns în pridvor, Leonid văzu deodată, sărind prin hîrtoape pe drumul care ducea în sat, o maşină nouă. Cineva, pierdut în mulţimea de lîngă sănii, strigă :

- Vine directorul !

Stropind î.n lătuiri apa din băltoacă, maşina se opri chiar lîngă pridvorul sediului. Lui Ilia Ilici Krasniuk îi trebui multă vreme pînă să se sucească pe scaun şi să-şi scoată stîngaci picioarele din maşină. Şoferul vru în cîteva rânduri să-l ajute, dar se stăpîni, temător să nu dăuneze prin asta prestigiului directorului. Pînă la urmă Krasniuk izbuti să se smulgă cu chiu cu vai din maşină. Cînd dădu cu ochii de Bagreanov îl privi duşmănos şi-l întrebă :

- Tot aici erai ?
- Vă aşteptam, răspunse Leonid, aprinzîndu-se.
- Pentru ce ?
- Credeam că dvs... o să spuneţi cîteva cuvinte de rămas bun, acum, la plecare... bîigui Leonid. Că o să ne vorbiţi...
- N-avem acum timp de mitinguri, tovarăşe Bagreanov ! rosti Krasniuk tare. ca să-l audă toată brigada. Acum e preţios fiecare ceas, fiecare minut ! Arătă spre stepă ou un gest larg. Nu vezi ce se întîmplă ? A venit potopul ! Iar dumneata stai şi-ţi pierzi vremea ! E revoltător ! Plecaţi imediat!

Şi, întorcîindu-i spatele, urcă în pridvor.

Uluit, Leonid rămase pironit locului. „Ce ticălos ! Ce nemernic !" strigau gândurile lui în timp ce cu ochii la ferestrele biroului directorului, se îneca de chinul înjosirii îndurate. Aşteaptă, tu, om mărunt ! O să-ţi aducem noi aminte cum ne-ai petrecut în stepă ! N-o să uităm, n-avea grijă !

Dar se auzi strigat şi îşi desfăcu cu greu degetele încleştate pe joarda de sus a gardului...

VT

Vîntul se potolise iar zăpada, sub razele soarelui, se topea dînd revărsării apelor de primăvară drum slobod. Stoluri mari de păsări călătoare se zăreau pretutindeni în stepa sălbatică, nesfîrşită şi pustie. Pe locurile sărate, cu zăpada galbenă, murdară, gîştele gîgîiau, îngrijorate şi neliniştite, iar neastâmpăraţii şi sprintenii nagîţi se strigau unii pe alţii, mereu, fără rost. Pe apele umflate ale vîlcelelor răţoii sălbatici pluteau frumoşi şi maiestuoşi, gătiţi ca de nuntă în sclipiri sinilii sau verzi ca smaraldul, şi se odihneau, în cirduri mici, raţele albastre. An- trenîndu-se parcă pentru un zbor lung, cufundării se înălţau pe rînd deasupra apelor şi, fîlfîindu-şi aripile, îşi jucau în soare oglinjoarele albe ale penelor, ca mai apoi, întorcîndu-se pe o parte şi pe alta, să se dichisească, să-şi curețe şi să-şi potrivească puful des. Stoluri mari de păsări călătoare pe părnînt, stoluri mari de păsări călătoare în aer. Zburau grăbite spre miazănoapte, făcind să vuiască stepa de strigătele lor...

Brigada lui Bagreanov înainta spre Lebeajie pe „drumul de iarnă", de-a lungul hotarului pădurii de pini. Tractorul care mergea în frunte era condus de Vanka Sobol, un tînăr arătos şi negricios, cu un smoc lung de păr pe frunte. Vanka mergea atent, silindu-se să ocolească din timp locurile periculoase, adică troienii care puteau ascunde tot felul de gropi sau văgăuni, mici la prima vedere dar adînci în realitate, şi mai cu seamă locurile sărate. Se oprea deseori, ieşea din cabină, se uita la coloană şi cerceta stepa, în care începuseră să apară, pe ici, colo petice de părnînt. Se întorcea apoi la locul său şi spunea îngândurat :

- Da, am cam întîrziat !...

Vanka Sobol era de fel din Lebeajie, şi fusese un timp tractorist în stepă. Dar plata era mică în anii aceia, şi flăcăul, încăpăţînat, îşi lăsase itractorul şi plecase la Kuz- neţk, la mină. Acolo cîştigase bine, dar îl chinuise tot timpul dorul de satul lui şi, mai ales, de ochii întunecaţi ai Toniei Rodiceva, care i se întipăriseră în minte pe vecie şi a căror amintire nu-i dăduse pace o clipă. Cînd ajunse la el vestea că tractoriştilor li se mărise simţitor salariul şi li se asigura munca, se pregătise să se întoarcă acasă, unde îşi duceau veacul părinţii lui. Tocmai atunci se ivi prilejul să nu plece aşa, simplu, cu .bilet luat de ıa gară, ci ou foaie de drum comsomolistă, cu onoruri şi cu o grămadă de bani pe deasupra. Aşa că Vanka Sobol nu avea de ce să scape acest prilej fericit.

Numai că cei din Zalesiha multă vreme nu voiră să-t primească, îl socoteau fugar, şi mulţi dintre tractoriştii vechi

se revoltară. Adică după ce lege era el nou-venit în Siberia, cînd neam de neamul lui erau de acolo ? Vanka Sobol îndură o grămadă de neplăceri, fu neliniştit şi gustă din amarul clipelor de deznădejde, socotind chiar să-şi caute de lucru aiurea. îl salvă Zima, agronomul, care îl ajută să intre în brigada lui Bagreanov, ce se reorganiza. Vanka Sobol fu numit tractorist-şef şi primi, contrar aşteptărilor sale, întreaga sumă ce se cuvenea fiecărui nou-venit. Iar acum, teancul gros de bani, învelit cu grijă în.tr-o bucată de ziar, ce se afla prins cu ace de siguranţă în buzunarul interior al hainei, îi zămislea cele mai neaşteptate şi fericite visuri. Fericit că pleca în Lebeajie cum se cuvenea, adică într-o brigadă de desţelenire, ba şi cu atîta bănet la el, Vanka Sobol, agitat şi vorbăreţ, îi povestea plin de înflăcărare lui Fedea Brajikin, schimbul lui, un băieţandru din Belgorod, despre frumuseţea şi bogăţia locurilor în care văzuse lumina zilei şi despre vînătoare, pentru care avusese o patimă încă din copilărie. Ba într-o clipă de sinceritate, îi mărturisi că are la Lebeajie o fată pe care o iubeşte. Iar această mărturisire avu darul să-l intereseze grozav pe Fedea Brajkin, care abia împlinise nouăsprezece ani.

- Cum o cheamă ? întrebă el.
- Tonia.
- Frumos nume ! Ea ce e ?
- Ce să fie ? Colhoznică ! Dacă n-a avut parte să seducă la oraş, să înveţe... Tocmai cînd să plece ea la şcoală, a rămas maică-sa văduvă, bunicu-său abia îşi mai ţinea zilele. încolo, să fi avut carte, nu mai era de nasul' meu...
- E frumoasă ?
- La oraş n-am văzut frumoase ca ea...
- Grozav !
- Grozav şi nu prea !
- Adică, cum ? De ce P

- Să-ţi spun sau să nu-ţi spun ? N-ai să mă vinzi >
- Niciodată ! Să-mi tai limba dacă oi scăpa ceva !
- Uite cum vine socoteala... şi Sobol tăcu o clipă în-gîndurat. Nu vezi şi tu cîţi şmecheri din Moscova au dat năvală aici ? Cine ştie ce s-o mai întîmpla ! Dacă i-o suci capul vreunul !

Obrajii lui Fedea se aprinseră.

- Da' alte fete frumoase nu mai sînt la Lcbeajie ?
- Aici e buba, că nu-s ı Au plecat toate la oraş...

În sania plină cu boarfe şi tineri trasă de tractorul' lui Sobol era larmă şi veselie. Ibrai Hasanov, tătarul, un tractorist vesel şi prietenos, trăgea cît putea de un acordeon, iar toţi ceilalţi cîntau sau mai bine zis urlau de răsuna stepa, un cintec compus în zilele în care plecaseră din Moscova primele trenuri cu tineri entuziaşti ce porneau să desţelenească Altaiul :

Hai prietene şi frate hi ţinuturi depărtate, Să desţelenim pămîntul
Eu şi tu, şi cu noi chitul!

„Drumul de iarnă" îngheţat şi plin de hârtoape ce ducea din Zalesiha la Lebeajie părea foarte înalt din cauza zăpezilor care se lăsaseră în jur. îşi trăia de altfel ultimele zile şi el. îl foloseau doar pentru transporturile cu automobilul sau cu tracţiune animală, căci tractoarele care plecau spre miazănoapte (şi erau destule) o luau pe de lături. Pe ambele părţi ale drumului zăpada era răscolită uneori până în fund de şenilele şi de tălpigile- săniilor mari, greu încărcate, iar pretutindeni în urmele largi, cînd dinţate, cînd netezi, în gropi şi în adâncituri era o apă limpede ca azurul.

Pentru brigada lui Bagreanov, care avea o încărcătură grea, călătoria nu fu uşoară. Tractoarele gemeau de încordare şi împroşcau în oameni cu bulgări de zăpadă şi cu apă. Uneori, în vîlcele, se înălţau deodată în faţa săniilor munţi întregi de zăpadă frământată, şi atunci trebuia să pui repede mîna pe lopată ; alteori, pe ridicături,, •erai nevoit să tragi sania pe pămint gol şi îngheţat. Le mai ieşiseră în cale şi văi care ascundeau sub covorul de nea adevărate lacuri ; le străbăteau atunci ţipind şi rîzînd...

În trei ceasuri brigada străbătu cam jumătate din -drum, răzbind la Vadul Negru, ostrovul îngust care unea lacul din stepă cu cel din pădure. În ajun trecuseră prin locul acela tractoarele brigăzilor care lucrau pe pămîntu- rile desţelenite mai de mult. Probabil că gheaţa vadului era încă destul de tare ca să poată trece dincolo, dar după Vanka Sobol, aici îi păştea cea mai mare primejdie din tot drumul spre Lebeajie. îşi opri deci tractorul cînd să înceapă coboOşul, se urcă pe şenilă, lîngă cabină, cercetă atent toate urmele de pe gheaţă şi toate băltoacele de pe care se ridică

un stol de rațe sălbatice. Se uită apoi bine la stufărișul îngropat pînă la mijloc în zăpadă și strigă în direcția săniilor :

- Mai așteptăm !

În curînd toată brigada se adună la vad.

Svedana, pregătindu-se să coboare în urma celorlalți din sanie, zări deodată, departe, undeva, în urma lor, o mașină.

- Ce zici de asta ? Vezi ? îl întrebă ea pe Leonid.

Leonid ise întoarse și privi chiondorîș la turismul care venea legănîndu-se pe „drumul de iarnă". Cu gîndul la obrajii delicați și rozalii ai lui Krasniuk, își zise : ...„Vii după noi, bădăranule ? Ți s-a făcut rușine ?" Dar peste « clipă, își dădu seama că automobilul care se zărea era ■vechi, și nu unul nou, așa că răspunse :

- Nu-i el... E Zima.

Membrii brigăzii fură plăcut surprinși și se bucurară de sosirea agronomului Zima. își dădură imediat seama că acesta aflase de ieșirea lui Krasniuk și că o condamna ; așa că se îngrămădiră ca la comandă, voioși și interesați, în jurul mașinii lui. Era un fel de rablă cu o cabină improvizată, cum deseori vedeai în anii aceia pe mai toate drumurile de provincie. Singura care nu coborî din sanie a fost Fenia Solnîșko, o fată cu pielea albă și strălucitoare, cu fața rotundă și ou ochișori veseli și luminoși. Se temea parcă să n-o păcălească cumva cineva...

Pe Nikolai Semionovici Zima îl supărase grozav faptul <că brigada lui Leonid Bagreanov, pregătită cu chiu, cu vai pentru drum, plecase așa cum plecase din Zalesiha, dar n-o arătă, și, ca de obicei, întinerit parcă de tovărășia tinerilor, vorbi tare, vesel și, aparent, fără griji. În- timpindu-i pe noii-veniți ce se apropiau, strîngea fiecăruia mina ou putere, souturîmd-o smucit, ținînd-o o bucată de vreme în palma lui puternică și punînd neapărat fiecăruia două, trei întrebări, de cele mai multe ori neașteptate. Tineretul îi cunoștea obiceiul, așa că fiecare ■era pregătit în sinea lui să-i dea diferite răspunsuri, dar rareori ghicea ou ce va începe el vorba.

Văzînd-o pe Fenia Solnîșko în sanie, Zima îi strigă așa, deodată :

- Hei, de ce faci scandal ?

- Cum, adică, fac scandal ? întrebă Fenia Solnîșko, devenind atentă.

- Faci scandal de se aude în tot satul ı Uite-așa !

- Și unde anume ?

- În magazin ı

-'111 A, vorbești de Guskov ? exclamă Fenia Solnîșko. Află atunci de la mine, Nikolai Semionovici, că ar trebui scuturat

şi mai bine gînsacul ăsta ! Nouă ne crapă >buza după ceainic, dar dumnealui nu vrea să-l vîndă ! îl ţine sub tejghea ! Se poate una ca asta ?
Zima deschise uşiţa maşinii şi scoase un ceainic de aramă, care strălucea în soare de-ţi lua ochii.
- Asta o fi ?
Membrii brigăzii izbucniră pe toate vocile, entuziaşti, iar pe Fenia o zbură parcă vîntul din sanie. Apucă ceai- fliicul cu amîndouă mîinile.
- I l-ai luat ?
- L-am cumpărat...
O bucată de vreme în jurul lui Zima domni o larmă plină de zburdălnicie şi copilărie, în care timp ceainicul trecu din mînă în mînă. Văzînd că Fenia Solnîşko numără de zor, radioasă, nişte monezi de argint în palmă» Zima o opri :
- Lasă asta ! E darul meu pentru brigadă !
- De mutare în casă nouă, nu-i aşa ?
- Exact ! Fără nici o glumă !
Şi din nou toată brigada >se pomi cîteva clipe pe haz şi chicoteli.
- în stepă, ceaiul e mare lucru ! spuse Zima. Şi pe ger şi pe căldură, el e singura salvare. De altfel, o s-o descoperiţi î;n curînd pe pielea voastră. în stepă nu se- vinde sifon, iar apa aici, la noi, e cam sărată !
- Mie îmi vine să vărs de apa voastră ! declară Kos- tea Zarmiţîn. în timp ce o bei şi-i încă rece, treacă- mcargă, o mai rabzi, dar cum ţi se Încălzeşte în burtă, e un chin ! Ţi se întorc maţele pe dos de parcă ai fi pe puntea unei corăbii ! Aşa că eu unul, nu prea diuc dorul ceaiului. Cum isă-l bei, aşa, fierbinte şi sărat ?
- Kirghizii îşi sărează chiar ci ceaiul, spuse Vanka Sobol. Asta însemnă că-i sănătos ! Chiar aşa şi e ! Cînd e căldură mare, tare mai râvneşti la lucruri sărate î
- Aşteaptă .puţin să vezi că şi el o .să-şi săreze ceaiul ! spuse Zima.
- Nu, una ca asta n-o să se întîmple niciodată ! se înflăcără Kostea Zarniţîn, ami.nti.ndu-i pe neaşteptate lui Zima de prima lor întîlnire, la Barnaul. Ştiţi, atunci, la Barnaul, v-aţi bîrfit raionul cum v-a venit la gură.... dar de ce nu ne-aţi spus că apa-i sărată ? Aţi umblat cu şmecherii ? Da, aţi umblat cu şmecherii ! Dacă ne-aţi fi spus adevărul, pe mine unul nici ou arcanul nu m-aţi fi adus aici ! De saramura asta a voastră îmi vine... Ic-ic ! Cetăţeni, faceţi loc ! Faceţi loc !
- Măi, Kositeo, ăi avea prea multă sare în tine ! rîse Vanka Sobol. Care cum s-ar zice, te-ai murat ca un

castravete şi organismul tău nu mai cere sare... La uzină strungul eţul lucra şi tu stăteai .şi te uitai la el ! Dar în stepă, cînd s-o porni sudoarea să curgă gîrlă pe tine,, ce-o să te mai tragă la sărat !

- Lasă-mă in pace ! strigă Kostea care se trăsese mai Ja o parte.
- Ia ascultaţi, oameni buni ! Ce-ar fi să stăm jos un pic şi să fumăm cîte o ţigară, propuse Zima şi se urcă *în* sanie. Cum e drumul ? Merge, merge ?
- Nu mergem, plutim ! răspunse Bagreanov.
- Ei, dar stepa noastră cum e? îi întrebă Zima pe băieţi, care-şi aprinseseră între timp ţigările. Vă place ?

Tinerii tăcură, cercetând cu privirile stepa.

- E cam pustie... Pământ, cer, iar pămînt şi iar cer... răspunse Bcloreţki.
- Nu e pustie, ci întinsă, replică Zima.
- Cam foarte întinsă !
- Da, foarte, recunoscu deodată Zima. Ce întinderi fără de hotar ı Aici totul dăinuie în deplină libertate. În stepă, zorile, în zori, cuprind o jumătate de cer ! Vijelia e vijelie... Cînd trăsneşte, asurzeşte şi orbeşte jumătate de lume... Furtuna e furtună : cînd se apropie cu norii ei negri, îţi îngheaţă sîngele în vine. Aici totul are spaţiu, totul se simte la largul lui ı... Şi unde e loc •destul, e mai plăcut, mai uşor şi mai bine să munceşti !
- E o aluzie ? întrebă Kostea Zarniţîn, făcînd cu •ochiul.
- Aluzie ! confirmă Zima. Ce, nu-ţi place ?
- Ba da, de ce nu ?... E o aluzie judicioasă.
- într-adevăr, e bine să munceşti acolo unde ai loc destul, fu de acord Leoinid. Dar au să ne dea oare posibilitatea să muncim bine în spaţiul acesta nesfîrşit al stepei ?
- înţeleg... spuse Zima, şi sîngele îi năvăli in obraji, întuneeîndu-i. Directorul n-a procedat bine, n-a procedat bine de loc ! I s-a atras de altfel atenţia... Dar şi el, prieteni, e nou-venit aici... învaţă şi el să muncească la ţară.

Glasul îi f.u acoperit îndată de glasurile tinerilor :

- Prost mai învaţă ı Numai de nota doi !
- De ce se poartă de parcă ar fi un cîine ţinut în ʒa nţ ? Ce sîntern noi pentru el ?
- Nu-i place decît Dereaba !
- Dacă sînt roşcaţi şi unul şi altul !...
- Hei, să-nri cadă mie în mînă muitra asta !
- Gata ! Ajunge ! îi puse la punct Leonid pe băieţi ; iar cîind larma se potoli, se adresă lui Zima : îţi mulţumim, Nikoiai Semionovici, că ne-ai ajuns din urmă. Dacă nu veneai, ca să fiu sincer, m-ar fi apăsat tot drumul ceva...

Zima sări din sanie.

- Daţi-i drumul ! La revedere !
- Veniţi în stepă ! îl invită Leonid.

- Veniţi şi vă tratez ou un ceai ! îi făgădui Fenia Solnîşko.
În timp ce Zima stătuse cu băieţii, Vanka Sobol cercetase gheaţa din Vadul Negru. Cînd îl văzu că se întoarce cu cizmele ude, Leonid îl întrebă :
- Ei, cum e ?
- A ţinut ieri, o să ţină şi azi !
- Dar drumul de vară spre Lebeajie pe unde trece ?
- Prin istepă. în jurul lacurilor.
- Ocoleşte mult ?
- Vreo patruzeci de kilometri...
- Ohoho !
Deodată, prin aer se auzi un şuierat, un zgomot, şi ura şoim-călător puternic, cea mai rapidă dintre răpitoare, se năpusti, strîngîndu-şi aripile cu toată forţa din înăltuţ cerului, spre un cîrd de raţe sălbatice, care zburau greoaie deasupra Vadului Negru venind dinspre pădure spre stepă. Raţele, speriate, se repeziră măcăind desperate în stufărişul din apropiere. Dar şoimul tot avu răgazul să prindă un răţoi mare. Fîlfîind de cîteva ori din aripi, îl duse cu el, iar penele sale frumoase, care-l împodobiseră ca de nuntă, începură să ningă în urma lui, purtate lin de adierea care sufla prin vad...
- L-a doborât, ticălosul ! strigă Leonid înciudat.
- Trimite întîi tractoarele fără sănii, îl sfătui Zima. Pentru recunoaştere.
- Aşa am să şi fac...
Primul trecu Gtigori Holmogorov, un tânăr cu frunte bombată şi cu faţa blinda, ce părea mai în vîrstă din cauza pielii sale care bătea în cenuşiu. Era un flăcău curajos, dar stăpînit, prudent şi priceput. Avea deci toate calităţile principale cerute unui bun cercetaş. Răspunzând cu. un semn din cap la ordinul brigadierului, coborî liniştit în vad, o luă ou tractorul pe gheaţă şi ieşi fără grabă pe malul celălalt, de unde începeau pământurile Lebeajiei, în aplauzele zgomotoase şi în hărmălaia plină de bucurie a întregii brigăzi.
În urma lui porni prin vad 'tractorul lui Vitali Belo- reţki. Şi el fu răsplătit, de câte ori o merită, ou aplauze şi ovaţii, dar mai temperate de astă dată ; îşi dăduseră seama cu toţii că în vad nu se petrecea nimic deosebit. Vanka Sobol strigă de altfel :
- Pentru ce aplaudaţi, fraţilor ? Făceţi-mi loc ı
Şi-şi trecu repede, voiniceşte, sania greu încărcată per gheaţa vadului. Convingându-se pe deplin că temerile lor fuseseră zadarnice, membrii brigăzii o luară la goană în urma lui, in grup, şi, făcînd gură şi împrăştiind apa din

băltoace, ieşiră la mal, în vreme ce Sobol, care în- trecuse ccrcetaşii, îşi lua din nou locul în fruntea coloanei.

- Mergi mai cu nădejde ! Nu ne ţine în loc !
- Dă-i drumu-u-u !... vui un glas de pe malul celălalt.

Leonid, cu privirile înseninate, îşi duse palma la piept şi-i spuse lui Zima :

- Ei, mi s-a luat o piatră de pe inimă...

Şi, calm, pilotă tractorul lui Kostea Zarniţîn cu sania lui, remorca lui Vladimir Belousov şi, în sfîrşit, rezervorul albastru de carburanţi al lui Repka... După ce-şi liuă rămas bun de la Zima, cu chipul luminat de izbîndă, porni în urma lui Rcpka. Acesta o şi luase pe gheaţa vadului, cînd deodată Leonid auzi chiar în faţă trosnetul' acela asurzitor şi atît de bine cunoscut încă din copilărie. Inima i se strînse cînd rezervorul uriaş, care îi ascundea tractorul de priviri, se lăsă printre sloiurile ce săreau în jur, şi apa înspumată se revărsă în toate părţile pînă la maluri şi pînă la stufăriş...

C a p i t o l u l t r e i

I

Cind ajunseră la o ieşitură albăstruie a pădurii de pini •de la care stepa se pierdea în depărtări largă şi nemărginită, zăriră satul Le'oeajie. Mare şi frumos cîndva, eira acum, poate, cea mai nearătoasă şi mai neatrăgătoare aşezare omenească din întreaga stepă a Altaiului.

Nu .rămăsese neştirbită nici o uliţă în Lebeajie. Nu vedeai nicăieri mai mult de zece case în şir ; cele mai multe se ridicau singuratice printre maidane, străjuite de plopi bătrîni, părăsiţi şi pe jumătate uscaţi, din care pricină satul părea împărţit în mai multe cătune. Mai toate casele erau vechi, în formă de cruce sau cu cinci pereţi din bîrne, povîirnite sau aplecate într-o rînă, roase pe cle-a-ntregul, probabil, de negreala anilor şi a umezelii, •cu prispe înalte, acoperite mai toate cu seînduri putregăite şi mîncate spre miazănoapte de ¡un strat de mucegai pufos. Doar cîteva mai aveau, spre uliţă, obloane măiestrit cioplite - minuni ieşite din mîna meşterilor toporului şi ai Herăstrăului. La celelalte atîrnau strîmb la ferestre tăblii pe care abia dacă mai desluşeai o urmă din vopseaua care le acoperise pe vremuri în toate culorile curcubeului. Dar printre toate casele acestea cernite, de la care emana izul unor timpuri trecute, zăreai ici, colo şi locuinţe noi. Izbe mici, înjghebate din vechituri, cu zidurile umplute cu stuf ; case joase de chirpici, ba chiar şi colibe din salcie împletită şi lipite cu lut şi balegă de vacă. Toate aveau ferestruici mici şi acoperişuri teşite •din care ieşeau coşurile joase. Pe lîngă case, sau chiar lipite de ele, vedeai şoproane şi magazii mici, deseori cu '116 căpriorii dezgoliţi, în timp ce ogrăzile se apărau de cei de afară prin garduri şubrede şi joase, făcute din vreascuri, care

abia își ițeau capul din zăpadă. Dar nu toate casele aveau îngrăditură !
Satul se ridica pe un loc nisipos ca și pădurea ce-l străjuia și, din pricina asta, zăpada se topea aici deosebit de repede. Peste tot nămeții murdari și acoperiți cu cenușă și funingine se afundaseră, dezgolind grămezile de bălegar, dîmburile și mormanele de crengi rupte de perișor adunate ghem (nisipul se mișca nestăvilit prin sat dinspre apus spre răsărit), și peste tot vedeai băltoace gălbui care tăiau de-a latul ulițele toate. De pe toate acoperișurile, mai ales de pe cele bătute de soare, curgea apa șiroaie ; toate zidurile musteau de umezeală și, cum în satul acela primăvara apelor se înstăpînise, satul părea, văzut de departe, deosebit de posomorit, pierdut cum era în mijlocul stepei acoperită încă de albul sclipitor al zăpezii...
Vanka Sobol, conducătorul tractorului ce mergea în fruntea brigăzii, o lua deseori repede înainte și, tremu- rind ușor de emoție, își mîngîia cu priviri fericite satul în care văzuse lumina zilei. Rămăsese așa cum îl știa, cum îl văzuse și aievea și în vis, așa cum îl iubea din copilărie, și .nu-i păru nici sărac, nici stingher. Era satul lui cel drag, și oricît de jalnic ar fi părut celorlalți, pentru el fusese și avea să fie veșnic cel mai frumos din lume.
Scoțînd capul din cabină, strigă, cu bucurie :
- Ăsta-i Lebeajie !
Noii-veniți priveau însă satul cu alți ochi. Văzuseră pînă acum multe așezări în Altai, și bune și rele, și bogate și sărace, dar pentru prima dată dădeau de un loc atît de mizer. Ei nu-l iubeau și deocamdată, nici nu puteau să-l iubească, așa că gîndul că din clipa aceea vor trebui să trăiască acolo le strînse dureros inima. Amuțiră pe dată, așa cum amuțesc zburătoarele în apropierea furtunii ; iar uneia dintre fete i se prelinse chiar o lacrimă pe obraz...
Galina Hmelko ieși din sat în întîmpinarea coloanei,, călare pe un sur mic, ou o coamă deasă. Aflase de nenorocirea de la Vadul Negru. Îi telefonase Zima ou o oră în urmă din Zalesiha. Se întorsese acolo ou Repka, care, vrînd să-și salveze tractorul, lucrase destul de multă vreme în apa înghețată. Strunindu-și călușul în fața tractorului lui Vanka Sobol, Hmelko strigă îngrijorată :
- Dar Bagreanov unde-i ? A rămas acolo ?
- Da, îi răspunse Sobol, ieșind din cabină.
Hmelko se încruntă puțin. Tăcu o bucată de vreme, în~ fășurînd căpăstrul pe oblîncul șeii.
- Tractorul e împotmolit rău ?
- Rău de tot !
- N-ați putut să-l scoateți cu tractoarele voastre ?
- Nici nu l-am putut .urni ! Sînt prea slabe.

- Ies îndată două diesele și o mașină, spuse Hmelko și, uitîndu-se înapoi spre Lebeajie, adăugă : Iată-le ! Vin ı

- Au luat otgoane ? întrebă Sobol.
- Au luat tot ce trebuie.

Şi Hmelko întrebă, posomorîndu-se din nou :

- Cine se vîră acum în apă ?
- Cum cine ? El !

Smucind calul de căpăstru, Hmelko porni, strigi nd :

- După mine !

Străbătu satul Lebeajie și conduse întreaga coloană pe țelina înzăpezită, prin hotarul de miazăzi, spre un cătun format din cîteva case din chirpici și vreo două bordeie. De acolo începea drumul pe care membrii brigăzii aveau să pornească în stepă peste o zi, două...

Pe înserat, Vanka Sobol, gătit cu o haină bleumarin cu guler de biber și, în picioare, cu cizme de box ca oglinda, proaspăt ras și ușor emoționat, trecea mîndru prin satul său, aruncînd din cînd în cînd în lături priviri agere de vînător. Vanka Sobol a și aflat că întoarcerea lui la Lebeajie dăduse prilej la tot felul de vorbe : și bune și rele. Şi nici nu era de mirare : el era primul care se întorcea din sutele de locuitori ai satului ce-și părăsiseră vatra în ultimul sfert de veac. Unii ziceau că Vanka nu era decît un bezmetic și un fluieră-vînt și că întoarcerea lui inu eta decît o nouă toană. Alţii însă își puneau capul zălog că flăcăul era șiret și că venise numai de dragul banilor, dar că pînă la urmă își va lua el tălpășița și o va şterge iar la oraş. Alţii şuşoteau cum că Vanka se întorsese acasă numai și numai din pricina inimii, pîrdalnica... Doar cîţiva, foarte puţini la număr, erau de părere că Sobol se întorsese ca să muncească într-adevăr la Lebeajie și socoteau înapoierea lui ca primul semn bun al revenirii sătenilor pe pămînturile natale. Pe Vanka Sobol însă, nu-l tulburaseră nici părerile și nici bîrfelile oamenilor, cum nu-il tulburaseră nici întrebările în doi peri ale sătenilor pe care-i întîlnea. Nu era el dintre cei oare-și pierd cumpătul pentru te miri ce și mai nimic.

Nu-l tulbura decît gândul întîlnirii lui cu Tonia Rodi- ceva și ou ai ei. Și-i spunea inima că neliniștea asta a lui nu era fără temei ! Așa cum se potriviseră toate, se părea că numai o minune îl mai putea ajuta.

...Cum deschise portița ce dădea în ograda Rodicevilor, o și văzu pe Tonia, deci mult mai neașteptat decît se aşteptase. Fata ieșise din tindă parcă anume pentru a-i ieși în cale cu două căldări goale în mîini ! Zărindu-l, încremenise în pridvor și își lăsase jos căldările zincate care zăngăniră... Cuprins de o teamă în care primul loc îl ocupau

superstiţiile, Vanka gîndi : „S-au dus de rîpă toate !" şi se fistici şi mai tare cînd o privi pe Tonia mai atent. Doamne, ce minuni poate firea ! Cum se poate schimba o fată de saiptesprezece ani, slăbuţă şi ochioasă, în numai doi ani ! Tonia era acum voinică şi bine legată, ou piept înalt şi cozi grele de un blond închis adunate ca o cunună pe cap. Gîteva pete aurii de soare îi înfrumuseţau nespus de mult, înveselindu-i .parcă, faţa plinuţă cu trăsături gingaşe. Dacă n-ar fi avut pistrui, ar fi fost o fată oarecare, fără nimic deosebit de drăgălaş. Nu mai avea ochişori ageri şi zburdalnici, care îi apăruseră lui Vanka şi în vis, ci doi ochi mari şi limpezi, care-i luminau faţa toată. Stătea în pridvor, pălind din ce în ce mai mult, în timp ce el, Vanka, nefiind în stare să-şi desprindă privirile încurcate şi pline de admiraţie de la ea, se gîndea cu inima fremătîndă, gata-gata să se oprească în loc : „Parcă e o domniţă ! Să zici că acum a coborât dintr-un tablou !"

Ce sforţări făcu săramaul Vanka Sobol pînă să mai prindă curaj ! încurcat, îşi cumpănise în cîteva rînduri greutatea tropului de pe un picior pe altul, pînă să poată striga cu o veselie prefăcută :

- Acasă vă e cîinele, gazdă ?
- Da' de ce întrebi ? rosti Tonia cu o urmă de batjocură în glas, dar fără a zîmbi. Sau ai venit la el în os- peţie ?
- Ia te uită ce-a născocit ! Mi-e frică să nu mă muşte !
- Nu te muşcă, rnavea teamă, că s-a dus cu copiii...

Inţelegînd din asta că-i este îngăduit să intre, deşi nu fusese poftit ou prea multă bunăvoinţă, Vanka Sobol mai prinse puţin curaj şi se îndreptă spre pridvor, călcînd pămîntul cu cizmele lui uşoare, dibuit, ca un animal sălbatic. Un val de sînge îi întunecase şi mai mult faţa întunecoasă. Tonia se uită la el şi-şi spunea că Vanka arăta mult mai în vîrstă decât păruse înainte de a fi plecat din Le- beajie : liniile feţei lui uscăţive erau acum mai tăioase, buzele mai vicioase şi mai uscate, iar privirea mai ascuţită şi mai adîncă. Toate îl făceau să pară mai bărbat, străin şi îndepărtat parcă. Dar cînd tînăcul se opri lîngă pridvor şi-şi ridică spre ea ochii cu luciri de cărbune, Tonia, ca într-o străfulgerare, îl văzu aşa cum era înainte... Căci aşa se întâmplă deseori în viaţă : îşi deschide fata lada, se apucă să caute prin hainele bine chitite, cînd deodată din cine ştie ce scurteică o loveşte mireasma blîndă a florilor de untu-vacii sau a izmei şi atunci, trăgînd adînc în piept parfumul păstrat acolo ca prin minune, îşi aduce aminte în cîteva clipe de trecut şi retrăieşte totul pînă în cele mai mici amănunte.

Vanka spuse tărăgănat şi oftînd :

- Bună ziua, Tonia ! Ce, nu mă mai cunoşti ?
- Bună ziua ! îi răspunse fata şoptit, plecîndu-şi uşurel capul. Cu fiece clipă ce trecea, îl regăsea tot mai mult pe Vanka cel de altădată, şi nu era în stare să-şi dea seama în grabă ce simţăminte trezea în ea această întîl- nire. Va să zică, te-ai întors ? Te-ai săturat de hoinăreală ? îl întrebă ea deodată, neputîmdu-şi stăpîni nemulţumirea pricinuită de vechea jignire. Dar conştiinţa unde ai pier- dut-o ? Sau taci ?
- De ce vorbeşti aşa ? o întrebă încet, stăpînit, Vanka Sobol. Conştiinţa, aşa cum era, aşa o am şi azi ! Oricît am umblat, n-am irosit-o !
- Nu prea văd conştiinţă în ochii tăi, spuse Tonia aspru.
- Dacă te-ai uita în ei mai liniştită, ai vedea-o !
- Atunci, dacă ai conştiinţă, la ce-ai venit ? întrebă Tonia, începînd să se mînie. Că doar nu-is peţită de tine ! Dacă ne văd oamenii ce-au să zică ?
- Am o treabă... începu Sobol, hotărit.
- Ce treabă poţi avea tu cu mine ?
- Nu ou tine, cu maică-ita...

Aşa că, de voie, de nevoie, Sobol trebui poftit în casă ! Lukeria Vlasievna, mama Toniei, femeie trupeşă şi frumoasă la vremea ei, îmbătrânise înainte de vreme, chinuită şi înrăită de viaţa pe care o dusese. Omul ei, invalid de război, murise la vreo doi ani după ce se înapoiase în sat, lăsînd pe seama amantei lui de femei un tată neputincios şi trei copii, dintre care unul de ţîţă. Multă amară suferinţă avusese Lukeria Vlasievna de îndurat în anii grei de după război, cînd gospodăria colhozului decăzuse ! Ea nu putuse, ca atîţia alţii, să lase totul baltă şi să fugă cu ai ei la oraş. La început, îi invidiase pe fugari, dar cu timpul începuse să-i urască, pentru că partea lor de muncă fuseseră nevoiţi s-o ia pe umerii lor trudiţi cei rămaşi în sat ! Aşa că-l ura pentru aceeaşi pricină şi pe Vanka Sobol, ca pe toţi fugarii. Unde mai pui că Lukeria Vlasievna nu putuse trece cu vederea că Tonia, copila cea mai dragă dintre toţi copiii ei, îndrăgise în zorile tinereţii pe flăcăul uşuratic, care, deşi se ştia iubit, o ştersese la oraş, şi ea suferise multă vreme ! „A întors spatele unei fericiri ca asta, nerodul !" îşi spunea tristă şi indignată Luketia Vlasievna, pătrunsă pînă îm adâncul sufletului de jignirea îndurată de fata sa. În ziua aceea, aflînd că Sobol se înapoiase pe neaşteptate în sat, se pregătise ca imediat, la prima întâlnire, să-i spună fără nici un fel de milă tot ce gîndise despre el în cei doi ani de zile trecuţi de la plecarea lui. Iar acum se pomeni cu el în prag ! Venise, în carne şi oase, singur şi nesilit de nimeni ! Pofteşte deci, de te răfuieşte cu el !...

După ce mormăi ceva în loc de răspuns la bineţele oaspetelui, Lukeria Vlasievna îi împinse un taburet cu piciorul, iar atunci când Vanka Sobol, fără să aştepte altă pofteală, se aşeză lîngă uşă, îl întrebă cîntat, bucu- rîndu-se dinainte că sunase ceasul răfuielii mult aşteptate :

- Cu ce prilej ai poftit în casa noastră, voinieule ? Că, pare-mi-se, n-ai nici o treabă pe aici ?

- De n-aş fi avut, n-aş fi venit, Lukeria Vlasievna, îi răspunse Sobol cît se poate de paşnic și fără nici un zor să-i spună care era treaba anume ce-l mînase la ea. Era limpede că se străduia din greu să-și țină cumpătul cîștigat cu atîta trudă.

Lukeria Vlasievna se aşeză lîngă masă.

- Abia picași, călătorule, și ai așa, deodată, treabă cu noi ? îl întrebă ea, privind-o plin de înțeles pe Tonia, care rămăsese lîngă tocul uşii, într-o atitudine jignită, cu capul sus. Arde cumva satul, sau ce ? adăugă ea, zîmbind mînzeşte ou tot chipul ei cenuşiu şi obosit, sigură, pare-se, că a izbutit să-l siringă pe fugar cu uşa.

- Arde... răspunse Sobol, fără a clipi.

- Nu mai spune ı O fi cine ştie ce treabă foarte, foarte importantă !

- Foarte...

- Auzişi, Tonia ? şi fără să se mai poată stăpîni, Lukeria Vlasievna chicoti, mîngîindu-și sufletul că ea era mai tare în discuţia cu musafirul. Şi care-i treaba asta, mă rog ? Că, după cîte ştiu, n-ai lăsat nimic la moi cînd ai rupt-o la fugă după o viaţă mai bună !

- Lukeria Vlasievna, degeaba mă dojeneşti că am fugit d-aci, îi răspunse Vainka Sobol la fel de împăciuitor ca şi pînă atunci. Ştii şi dumneata prea bine că jumătate din sat fugise înaintea mea ! Şi, dacă ţin bine minte, şi cîteva dintre iudele dumitale, nu-i aşa ? Şi, dacă-i vorba pe aşa, eu am răbdat aici mai mult decît alţii, ba s-ar putea spune că am fugit ultimul... Iar de întors m-am întors primul ! Asta înseamnă că încă-s mai bun decît alţii !

- Laudă-mă gură ! Vezi bine, dumneata eşti cel mai conştient ! îl luă Lukeria Vlasievna peste picior. Ţi-ai părăsit tractorul în brigadă şi ţi-ai luat picioarele la spinare ! Iar noi, aici, a trebuit să ne îndoim spinările ca nişte blestemaţi pentru voi .toţi ! Toată gospodăria s-a năruit din cauza unora ca tine !

- Nu noi sîntem vinovaţi de asta, i-o tăie Sobol posomorit.

- Da' cine ?

- Caută vinovaţii în altă parte. ’121

- Eu văd mai bine pe vinovaţii care sînt mai aproape de mine ! spuse Lukeria Vlasievna. Oricum, dacă n-

ați fi fugit care încotro și v-ați fi gîndit mai mult la colhoz, n-am fi ajuns unde am ajuns...

- Păi, ce era să fac eu aici ? întrebă Sobol. Doi ani am .trudit ca un drac, zi și noapte pe tractor, am înghițit la praf de-mi venea rău, iar de ales, cu ce m-am ales ? Cu nimic. Poți să te hrănești cu nimic ? Să văd de grădina de zarzavat și să alerg la tîrg, ca alții, n-avem cînd... Cît despre bătrînii mei, știi și dumneata că abia mai pot umbla... M-am spetit muncind ! Venea iarna, dar pentru toată munca mea, pentru toate nopțile nedormite, m-am ales doar cu un sac de tărîțe, bune de dat la găini ! Care e omul să-l rabde inima una ca asta, spune ?

- Da' pe noi cum ne-a răbdat ?

- Voi n-aţi avut încotro merge, de-aia v-a răbdat î

Lukeria Vlasievna se făcu a nu auzi ultimele vorbe, tocmai pentru că sub ele se ascundea un adevăr amar, şi reluînd tonul dinainte, exclamă :

- Uitaţi-vă, lume, la el, cît se mai laudă ! A întors dosul ultimul, dar s-a întors primul, dumnealui ! Ce om conştient ! Curat sfînt ! Se uită cu coada ochiului la fiică-sa, chicoti şi apoi adăugă : Dar ia să-mi spui, domnule care eşti atît de conştient, pe cîţi bani ai pus gheara cînd ai luat foaie de drum comsomolistă şi ai intrat în rîndul noilor-veniţi ?

- Eu n-am cerut bani, răspunse hotărît Vanka Sobol, dar de vreme ce mi i-au dat, de ce să nu-i iau ?

- Spune mai bine deschis că ai jecmănit statul !

- Ba nu, că el mi i-a dat !

- Şi tu i-ai luat fără pic de ruşine ı

- I-am luat ! îi răspunse Sobol şi posomorit lăsă ochii în jos. Cum era să nu-i iau, cînd am atîta nevoie de ei ! Şi dacă vrei să ştii, află că sînt într-adevăr nou- venit ! Iau viaţa de la început şi într-un fel cu totul nou ! zise el şi, ridicînd capul, privi curajos în ochii gazdei. Uite, dumneata, Lukeria Vlasievna, spui că v-a fost greu aici... Da' să fugi din satul tău, crezi că-i uşor ? Am lăsat tot, şi casa, şi părinţii care erau ou un picior în groapă, şi căsuţa pentru grauri de deasupra porţii, meşterită de mine, şi plopul drag de lîngă fereastră !... Toate, toate, le-am lăsat ! Ba mi-am lăsat poate chiar fericirea... Am fugit din satul meu ou inima însîngerată ! Credeţi voi că-i bine omului prin locuri străine ? Am muncit sub pămînt, în mină, dar sufletul mi se zbătea într-una după cer şi soare ! Mă gîndeam mereu la sat, la stepă, la holde... Erau ceasuri cînd mă ardea dorul să mă plimb printre lanurile de grîu, şt dorul era atît de amarnic, că-mi dădeau lacrimile ! Aş. fi dat totul să pot frămînta în palmă cîteva spice sau să sparg în dinţi boabe noi de grîu ! Aşa am dus-o eu la oraş, Lukeria Vlasievna ! Şi acu m-am întors dar nu sînt cu nimic mai pricopsit... Prin ce mă deosebesc eu de noii-veniţi ? Cu cît sînt eu mai bogat ca buniou-meu, primul care în anii de demult s-a aşezat in locul ăsta ? M-am întors, dar nu ştiu dacă nu s-a ales pe veci praful şi pulberea din viaţa mea !

Şi, după ce-şi trecu privirea asupra Toniei, adăugă trist :

- Nimănui nu i-a fost uşor...

- Crezi că acum o să fie mai lesne ? întrebă Lukeria Vlasievna. Pricepuse foarte limpede ce voise să spună Sobol Toniei, dar se vârî în vorbă tocmai ca să lase să se creadă că pe fiică-sa n-o priveşte această discuţie.

- Sigur că o să fie mai lesne ! îi răspunse convins Sobol. De altfel cred că a şi început să fie mai uşor. Dările au scăzut mult. Aoum mai poate omul răsufla. Iar tractoriştii

au ca şi muncitorii câştig sigur ! Şi asta e bine ! Ştie omul că ia cît i se cuvine pe munca lui, şi-şi poate planifica viaţa aşa cum se cade... Fugeam eu paţcă din satul meu, de la munca atît de dragă mie, dacă era de pe atunci aşa ? Să vedeţi numai că acuma are să se facă ordine şi în colhozuri. Eu am simţit încă din toamnă că viaţa a fost întoarsă, ca un volan, şi că o să meargă acum mai bine ! Şi cum mi-am dat seama de asta, m-a şi tras spre casă. Iar acum ştiu că îi trage pe mulţi !

- Unde-s ăi de-i trage să vină înapoi în sat ? întrebă Lukeria Vlasievna,, neîncrezătoare.
- La oraş.
- Că noi nu i-am văzut încă pe aici...
- O să-i vedeţi ca mîine, îi răspunse Sobol şi deodată se înveseli de un gînd : Eu, Lukeria Vlasievna, sînt bun de saftea ! Să vedeţi, cum se zvîntă drumurile, vin. oamenii în trap înapoi la colhozuri ! Aşa că te sfătuiesc să te pregăteşti şi dumneata de oaspeţi...
- Ce soi de oaspeţi ?
- Dintr-ăia care au fugit înaintea mea, răspunse Sobol, zîmbind victorios. Cum ar fi, de-o pildă, nepoata dumitale bună, Ekaterina Timofeevna, cu bărbatu-său şi cu copiii...
- Katia ? strigă deodată Tonia, dezlipindu-se de uşă.
- Sau poaite c-ai şi văzut-o ! fu uluită Lukeria Vlasievna.
- Vă trimite prin mine cele mai adinei plecăciuni şi un salut din toată inima, răspunse Sobol. Dar cel mai important lucru e că mi-a poruncit să vă spun că s-au hotărît să se întoarcă în Lebeajie cu toată familia. Cum se zvîntă drumurile, vin ı
- Unde ai văzut-o ?
- Acolo, la Kuzneţk... Am întîînit-o din întâmplare.
- Atunci, ce aştepţi să vorbeşti, nelegiuitule ?
- Lukeria Vlasievna ! o rugă Vanka Sobol, zîmbind. Nu ţi-am spus eu oare de cum am trecut pragul, că vin cu o treabă ? Dar dumneata nu m-ai lăsat nici să deschid gura, de zorită ce erai să mă faci cu ou şi cu oţet !
- Doamne, să fie adevărat că vine Katiuşa ? zise Lukeria Vlasievna, ridieîndu-se de emoţie de pe scaun. Poate că spunea numai aşa... Nu cumva le umfli, Ivane ? Privirile mamei şi ale fiicei se întâlniră o clipă. Nici nu ne-a mai scris de atâta vreme !
- Da, de mult, răspunse, ca un ecou, Tonia.
- Ba a scris, v-am adus şi răvaş... Iată-l ! spuse Sobol.
- Uită-te la el, nemernicul ! Şi el stă ı

Tonia smulse scrisoarea din mîna lui Sobol, săgetîn- du-l cu o privire ucigătoare și o citi imediat maică-și. Da, Vanka Sobol nu mințise : trebuiau să se pregătească de oaspeți ! Și așa, pe neobservate, Vanka Sobol se pomeni așezat în colțul din față, la locul de cinste, și întrebările începură să curgă. Sobol o văzuse de curînd pe Ekaterina Timofeevna la Kuznețk, doar cu puțin înainte de plecare și nu știa prea multe despre viața ei și a familiei sale. Asta însă nu le împiedica pe cele două femei să-i pună întrebări tot mai insistente. Apoi, se apucară să-și facă planul, în prezența lui Sobol, cum să-și primească scumpii oaspeți și cum să-i ajute să-și înceapă viața în satul lor în care nu mai rămăsese întreg nimic, nici măcar casa...

Nu trecuse nici jumătate de ceas de la primirea veștii celei bune și mînia Lukeriei Vlasievna față de Sobol se ■domolise într-atît, încît bătrîna spuse cu părere de rău :

- Păcat, Vaniușa, că n-am ou ce să te omenesc ! Și tare ar mai trebui să te răsplătesc cu ceva !
- Lukeria Vlasievna, știam eu că o să vrei să mă tratezi pentru vestea asta bună, rosti însuflețit Sobol, care-și recăpătase toată îndrăzneala, dar că n-ai cu ce în viața pe care o trăiești... De unde să ai mata bani ? Iată cum se face că pentru împrejurarea asta am luat cu mine o sticluță de-o jumătate de votculiță !
- Măi, diavole ! spuse Lukeria Vlasievna încetișor, cu o neașteptată duioșie în glas, văzîndu-l pe descurcărețul oaspete cum scoate din buzunarul dinăuntrul hainei o butelcă de sticlă verzuie.

Toniei însă nu-i veni bine că mamă-sa se schimbase .atît de repede în timpul discuției cu Vanka Sobol, așa că bombăni, dispreţuitoare :

- Bine i-ai zis diavol !
- Nu-i nimic, o să bem cîte un păhăruț, spuse Lukeria Vlasievna și făcu din cap spre ușa casei mari. Scoală-l și pe moșu, să guste și el. Că nu-i în fiece zi praznic... Ei, ce tot stai ? Scoate-ți haina, Vaniușa, că punem îndată masa !

...Sobol plecă de la ei spre asfințit. La ieșire, oprin- du-și temător privirile chemătoare asupra Toniei, o rugă ca și cum era vorba de ceva ce i se cuvenea :

- Du-mă pwiă la poartă, să nu sară cîinele !...
- Du-l, fată, du-l, îi sări în ajutor Lukeria Vlasievna, care se îmbunase și care, firește, uitase că de mult plecase dinele din curtea lor. Nu știe omul niciodată de unde sare necazul... Că, doar, cîinele-i cîine !...
- Lasă că nu-l mușcă ! răspunse Tonia.
- Vai, Tonia, ți-o fi așa de greu să ieși pînă la poantă ?

Vanka Sobol se opri în pridvor şi, plecîndu-şi capui sub privirea dojenitoare a Toniei, care rămăsese în pragul, tindei, o întrebă cu o voce ascuţită şi tristă :

- Cum o duci ?
- O duc şi eu... îi răspunse Tonia în doi peri.
- M-ai uitat ?
- Toate se uită !

Sobol tăcu mult, ou capul plecat, iar Tonia, care scăpase momentul tind putea pleca, îşi mototolea încurcată şi înciudată şorţul în mîini. Fără a-şi ridica privirile,. Sobol rosti încet, dar destul de hotărît :

- Trebuie să-ţi vorbesc !

Tonia nu-i răspunse, aşa că adăugă şi mai hotărît r

- Chiar azi !

Ea nu-i răspunse nici de data asta.

- Vino la club, o rugă Sobol.
- Om vedea, îi răspunse Tonia ca de departe.
- Vino ! o mai rugă o dată Sobol, la fel de hotărît, cu o duioşie care lăsa să se înţeleagă că n-o auzise. Te aştept ! mai adăugă el, şi, fără a-şi lua rămas bun, coborî încet din pridvor.

...I se întîmplă uneori omului să dea în hăţişurile pădurii de un pîrîiaş. E mic şi abia de-şi croieşte drumul. Nici peste un copac căzut nu-i în stare să sară... Dar dacă te uiţi la el mai bine, vezi că are totuşi în curgerea lui ceva vioi, puternic, plin de promisiuni, şi te întrebi fără să vrei, încotro curge acest pîrîiaş şi cum va arăta după ce va fi străbătut cale de sute de verste ? Va ajunge, poate, un riu ou ape învolburate, ce-şi va croi vadul prin minunate întinderi. Şi-ţi vine atunci să te ridici şi să tot mergi în urma lui ca să afli cum va arăta firicelul acela de apă atît de plin de promisiuni, în depărtările depărtate !...

Aşa şi cu Tonia.

Cunoştea fata o mulţime de flăcăi, şi pe fiecare îl vedea aşa cum va fi peste ani şi ani. De pildă, ăsta va trăi cumpănit, va munci cinstit, nu va avea niciodată gînduri cutezătoare, iar cînd va fi bărbat în putere ii va cinsti satul tot. Îi va fi drag să se ducă la baia de aburi şi să dea peste cap dintr-o dată cîte-o ulcică de cvas de casă... Cestălalt va fi un ţăran mărunţel şi guraliv, de soiul celor cărora le place să facă un iad din viaţa altora. În casa lui, fericirea şi necazul vor fi cît şi în casele altora, dar el, sîcîitor din fire, va face satul să vuiască despre fiecare fleac din viaţa lui... Da, din păcate, Tonia îi vedea pe toţi flăcăii din Lebeajie cum vor fi peste ani şi ani !...

Singurul pe care nu-l vedea era Vanka Sobol. Nu era în stare să şi-l închipuie în viitor. Vanka învăţase să umble cu

tractorul foarte uşor, mai mult în joacă, şi de cîte treburi nu se apucase între timp ! Fusese vînător, înjghebase în ograda lui o crescătorie de vulpi argintii, împletise plase de pescuit, făcuse pe dulgherul, dresase caii colhozului... îşi colorase viaţa simplă de ţară în culori vii, aşa cum ştia el, neobosit şi fără astîmpăr. Poznaş, îi plăcea să se ţină de glume şi să se laude cînd avea faţă de cine, sau să pună la cale cîte una de rămînea satul cu gura căscată. Dar ce-avea 6ă iasă din el în viitor, asta nu vedea Tonia de loc.

Tocmai din pricina asta ciudată îl îndrăgise ea cîndva pe Vanka Sobol, şi cu atîta putere cum poţi îndrăgi numai prima dată. Fusese gata atunci să uite de toate şi să pornească în urma vieţii lui, ca să afle dacă va ajunge undeva, departe, un rîu puternic sau nu.

Dar flăcăul acesta înfocat şi zănatic fugise din Lebeajie, fără gînd şi fără milă pentru ea. Iar Tonia se hotărîse ou toată înflăcărarea şi cruzimea tinereţii să-şi smulgă din piept iubirea. Iubirea ei ce crescuse năvalnică şi statornică asemeni căprişorului. Aşa trăi ea doi ani.

Dar iată că el se întorsese, mai maturizat, dar ca şi înainte, tainic in fapte şi, se pare, mînat de aceeaşi dragoste faţă de ea. Acum, ce să facă ? Cum să se poarte ?

Se lăsa amurgul şi cerul pălise. Tot căutând să se mintă, tot încercînd să-şi domolească avântul, îşi căută de lucru prin casă cu o rîvnă silită. Trebălui însă prea mult, mult mai mult ca de obicei, iar cînd Liukeria Vlasievna nu mai putu răbda, o întrebă :

- Ce te tot învîrtesti atîta şi nu te duci o dată la club ?
- Mai am vreme... răspunse Tonia după un timp.
- Sau nu te-a chemat...
- Ba m-a chemat, mamă, dar ce-i cu asta ?
- Dacă te-a chemat, nu mai fă pe îmbufnata ! Du-te, iartă-i, şi gata povestea !
- Inima nu iartă ! îi răspunse Tonia îndurerată.

Se duse în casa mare, îngenunche în faţa sipetului, îl deschise şi prin teancul ei de cărţi poştale dădu iar de o fotografie mică a lui Vanka Sobol, pe care o ţinuse ascunsă acolo. De cîte ori nu voise s-o rupă şi s-o arunce, dar nu se îndurase ! „Mă aştepţi, căpcăunule ? întrebă Tonia fotografia, mînioasă şi cu ochii înlăcrimaţi. Aşteaptă, fiară ! După mine una, poţi să aştepţi noaptea toată, că eu n-am mîncat mătrăgună să vin după tine ! Nu mai eşti pe lume pentru mine ! Nu mai eşti ! Piei, deci !" Şi iar îi veni să rupă poza lui Vanka Sobol, dar şi de astă dată, ca în alte multe dăţi, o podidi plînsul şi căzu cu pieptul pe marginea sipetului...

Nu-i uşor să stârpeşti căprişoml... Cînd se prăseşte într-un loc, pune stăpânire pe tot cîmpul ; suge sucul pămînfcului de-l seacă, se tîrăşte văzând ou ochii încolo şi încoace, se încolăceşte şi înăbuşă tot ce-i iese în cale. încearcă să-l smulgi - te sleieşte de .putori : are lujerul subţire şi căţărător şi tare ca pielea tăbăcită... Vine însă o zi când, până la urmă, zici că l-ai stârpit... Aşa să fie oare ? Că dacă te .uiţi pe cimp, vezi că buruiana asta încăpăţînată a pus din nou şi pretutindeni stăpî- nire pe locuri...

N-o fi şi dragostea la fel ?

II

Pe lîngă tractorul „S-8o", scufundat în Vadul Negru, valurile prinseseră a se învolbura şi Leonid Bagreanov, cînd ieşi din cabină, se pomeni pînă la bou în apă. De teamă să nu se înece îşi şterse repede cu palma mîlul roşietic ce i se lipise pe faţă şi-şi dădu la o parte părul ud din ochi. Se auzi strigat de mai multe glasuri agitate de pe malul dinspre Lebeajie al vadului, unde duduiau înfundat motoarele a alţi doi uriaşi ai stepei, fraţi buni ou cel avariat, şi unde o mînă de oameni se îngrămădeau în jurul turismului şi al focului :

- E gata?
- Un cahiu e gata, le răspunse Bagreanov. Gîfîia. Nu-şi venise încă în fire după baia aceea în apa îngheţată. îl prind şi pe al doilea îndată !

Kostea Zartniţîn, care intrase pînă la genunchi în apă, cu cizmele-i de cauciuc ou tot, se repezi strigînd :

- Aşteaptă, te schimb eu ! Mori, omule !
- Dacă o fi să moară cineva, apoi să mor numai eu f

Nici apa rece ca de gheaţă nu izbutise să-i răcorească. sufletul plin de ardoare şi să-i potolească învolburarea simţămintelor. De cînd cu nenorocirea ce se abătuse asupra lor, era stăpînit de mînia aceea sălbatică, oarbă şi neputincioasă, care te face uneori să plîngi...

- Leagă-l direct de şasiu, auzi ? îl sfătui Zarniţîn.
- Ştiu... îi răspunse Leonid supărat.
- Şi mai repede, pentru dumnezeu !

Gata să se afunde din nou, Leonid se uită deodată trist la cer. Ai fi zis că-şi ia rămas bun de la el. îşi lunecă apoi încet privirile în jur. Soarele singeriu aî amurgului se lăsase foarte jos deasupra stepei, iar la hotarul pădurii sclipea în înserare, nefiresc de viu, de albastru, dînd roată lacului, plopişul ce renăştea. Oare mai poţi afla şi altundeva plopi atît de albaştri ca în Altai ? Un cîrd de raţe sălbatice se ridică din această fermecată împărăţie a azurului şi, desluşind prea tîrziu •oameni pe pământ, trecu repede deasupra Vadului Negru, spre stepă. Leonid Bagreanov, urmărindu-le zborul, îşi aduse aminte fără să wea cum pierise în ziua aceea în ghearele unui şoim, pe calea nevăzută a aerului, un răţoi în straie sărbătoreşti de smarald...

- Am plecat ! strigă el, şi dispăru sub apă.

Se auzi geamătul cuiva, care acolo, lîngă foc, nu mai putea îndura gerul :

- Br-r-r ! Să-ţi ieşi din minţi, nu alta !

Leonid fu nevoit să se afunde de cîteva ori pînă să fixeze şi cel de-al doilea cablu. Kostea Zarniţîn îl urmărea tot timpul tăcut şi neliniştit pe şeful brigăzii, uluit că nu şovăia să stea şi să lucreze în apa rece ca gheaţa, deşi văzuse ce păţise

Repka din cauza asta. în spatele lui, lîngă foc, tractoriştii vorbeau mohorîţi, în fraze răzleţe :

- Ei, nici ăsta nu scapă zdravăn !
- De-ar fi să mă omoare sau să mă plătească în aur, că eu tot n-aş intra în apa asta !
- Păi, da, că ţie ce-ţi pasă ! Să piară toată lumea, că ţie totuna ţi-ar fi !
- Uite-l, iar se afundă ı Cît mai are ?
- N-o fi izbutind să-l prindă...

Pînă la urmă, Leonid legă şi cel de al doilea cablu şi, ieşind din apă, îşi şterse cu greu ochii. Scuturat de friguri, se îndreptă spre mal, dătinîndu-se şi dînd la o parte cu mina sloiurile de gheaţă. Kostea Zarniţîn îl luă de braţ şi-l duse lîngă foc, unde i se dădu imediat o cană mare de aluminiu, plină ochi cu spirt, uşor diluat cu apă.

- Bea ! îi zise Kostea.
- E prea mult !... protestă slab Leonid.
- Bea, cînd îţi spun, că altfel te cureţi ı

Cei de lîngă foc îl luară şi ei în primire şi-l siliră să bea cana dintr-o suflare pînă la fund. Băieţii îi traseră după aceea de pe el şi rufăria murdară şi cizmele de cauciuc, pline cu mii subţire, iar apoi îl stropiră bine cu spirt, şi-l frecară cu ştergarele cîteva minute. Ruşinat de goliciunea lui, Leonid se răsucea pe o parte şi pe alta, pe grămăjoara de stuf, apărîndu-se obosit de tinerii ce se îngrămădeau în jur.

- Lăsaţi-mă în pace, lua-v-ar dracu ! N-o să păţesc nimic ! îmi trece şi aşa ! Nu mai pot ! Vai, mă gîdilă I Staţi, fraţilor, unde se vîră ăsta ?

Rîzînd în hohote, băieţii îl înveliră într-un cojoc. Leonid, uitîindu-se ţintă la Kostea Zarniţîn, îl ameninţă cu degetul.

- Am să-ţi arăt eu ţie, diavole împieliţat, pentru glume d-as,tea !

Peste cîteva clipe, îmbrăcat în haine de rezervă uscate, înfofolit în cojoc şi vădit ameţit, Leonid îl opri pe Victor Gromov, tot şef al unei brigăzi de desţelenire, care tocmai adusese din Lebeajie două „S-80"-uri şi-i strigă, încercînd să acopere cu glasul duduitul motoarelor :

- Victor, scapă-mă !

\ Victor Gromov, un tînăr care părea stîngaci şi greoi, cu o faţă lată, foarte blajină şi cu nasul cîrn, îl trase mai departe de tractoarele care duduiau şi—ı întrebă :

- Ce are ? E plin cu mîl, da ?
- Da ! Asta-i buba !
- Atunci e de rău, şi o ştii şi tu ! oftă Gromov. De-am desprinde sania cu rezervorul...
- Ar fi perfect ! Dar cum ?

- N'u-l vezi ce pieziș s-a împotmolit, blestematul ?! Dacă ar fi numai de tras, ar mai merge, dar trebuie să-l și întorci !

- Hai, Victore, hai ! strigă din nou Leonid. Numai ai grijă, ia-o lin, calm, fără smucituri !...

- Cablurile cum sînt ? Bune ?

- Bune !

Veniră clipele hotărîtoare. Două tractoare puternice coborîră în marș-arier vadul, unde toată gheața era sfărâmată și fărâmițată, ca să-și remorcheze confratele. Toată lumea stătea cu sufletul la gură. Dar cel mai emoționat era Leonid. De cînd se afla în Altai nimic nu-l zguduise cît îl zguduise nenorocirea care se abătuse

 asupra brigăzii lui în drumul spre stepă. „Ne-a dat o lovitură de moarte" striga sufletul său înlăcrămat. „Ne-a înjunghiat pe la spate ı" Tot ceea ce-l preocupase în ultimele zile și tot ceea ce spera să-l preocupe în viitor, tot ce-l făcuse și-l făcea fericit se lega acum în conștiința lui de salvarea celui mai puternic tractor al brigăzii. De aceea fremăta, scuturat parcă de friguri...

În curînd, tractoarele remorcară pe cel din apă și încercară să iasă la comandă, în același timp, din vad, speriate parcă de apa care începuse să clocotească în jurul lor. Intinzînd cu grijă cablurile, mugiră încordate în strădania lor de a urni din loc tractorul scufundat.

- Toți o dată ı Toți o dată ! comanda Bagreanov, răgușit de emoție. Sta pe mal în fața tractoarelor și le momea parcă cu mîiniile să iasă din vad și să vină la el. Lin ! Nu smuci !

Tractoriștii îi primeau bucuroși sfatul și vreo douăzeci de minute se străduiră în fel și chip să-l tragă afară, dar spre mirarea tuturor, tractorul, lipit parcă de fund, nici gînd să se urnească. în tensiunea nervoasă și în larma mereu crcscîmdă a celor de lîngă vad, se auzi deodată un troznet. Pleznise un cablu ! îl înnodară, dar se rupse din nou, de astă dată lîngă șasiul tractorului avariat. Oamenii hotărîră atunci ca cele două tractoare să tragă amîn- două de un singur cablu, dar nu trecu miult și plezni și acesta, sclipind șerpuit deasupra apei...

Glasurile celor de pe mal amuțiseră pe dată. Băieții își lăsară mîinile în jos a neputință și se uitau posomoriți la cabina .tractorului scufundat. Leonid Bagreanov, care între timp se îmbătase de-a binelea, nu se mai putu stă- pîni, și, de mînie și obidă începu să plîngă tăcut, dar

Rușinat de slăbiciunea lui ieși din mulțime și se apucă să-și adune hainele întinse lîngă foc, la uscat. Apoi auzi pe cineva strigîîndu-i :

- Potolește-te, Bagreanov ! Vine directorul în persoană !

într-adevăr, venea Krasni.uk, iar în urma *jeep*-ului său se apropia de Vadiul Negru un camion din care se ițea deasupra caroseriei capul lui Stepan Dereaba. Pe laituri se înșiruiseră toți prietenii lui cei buni, care dădură jos imediat o barcă cu fundul plat, pe care o duseră pînă la marginea gheței rămasă întreagă și o lăsară pe apă.
Pregătindu-se să se urce în barcă, Ilia Ilici zăbovi nehotărît, privind spre tractoriștii care se îngrămădeau pe celălalt mal al vadului. Le strigă în silă :
- Ei, cum merge ?
I se răspunse tot in silă :
- Am rupt toate cablurile !
Ca dovadă că nici nu se așteptase la altceva, Krasniuk făcu un gest scîrbit cu mîna lui roșcată și pistruiată, iar peste cinci minute, însoțit de Dereaba care vîslea, fu lîngă cabina ce ieșea din apă a tractorului înecat. Deși acolo nu era nimic de văzut, Krasniuk se învîrti totuși mult și ou aerul cel mai serios în jurul cabinei, dîndu-i lui Dereaba tot felul de ordine scurte.
Cum aflase de nenorocirea de la Vadul Negru, Stepan Dereaba se și înființase, îngrijorat nevoie mare, în biroul lui Krasniuk. După ce se foise lîngă prag, întrebase :
- N-aveți nevoie de ajutor ? Vă pot fi de folos, că am experiență.
Krasniuk nu se grăbise cu răspunsul.
- Am auzit ce s-a întîmplat și am venit, că luptăm pentru o cauză comună, adăugase Dereaba. De ce să nu ajut ? Am -mai scos eu tractoare !
- Ai mai scos ? întrebase Krasniuk.
- Ba bine că nu ! Ce dracu n-am făcut eu la viața mea...
- Bine ! Pleci atunci cu mine !
Iar acum, Dereaba vîslea și se bucura în sufletul lui de nenorocirea lui Bagreanov...
În timpul acesta, Leonid stătea pe mal, cu cojocul deschis la piept, încins pînă în vîrful degetelor de spirt, și-l urmărea pe Krasniuk, cuprins de o ură și de o înverșunare fățișă față de el. Il socotea singurul vinovat al nenorocirii. Dacă directorul n-ar fi întârziat atît cu organizarea brigăzii, dacă l-ar fi ajutat s-o închege, ar fi intrat în stepă înaintea umflării apelor. „Așa, va să zică, suflet mic ce ești ! Pentru că nu mă ai la inimă, îți bați joc de brigadă ? gîndea el și strânse din măsele pînă ce-l răzbi o durere surdă în fălci. Hai, ieși, ieși o dată, să stau de vorbă cu tine, roșcovanul dracului ! L-ai adus și pe... banditul ăsta cu tine, hai ? Nu poți trăi fără el ? Adă-l atunci și pe el aici !"

Kostea Zarniţîn, care-l privea atent, băgă de seamă că Bagreanov se uită ţintă la director, gîfîie şi strânge din pumni. Se apropie de el şi-l atinse de cot :

- Leonid, temperează-te ı
- Crezi că mai e nevoie ? mîrîi Leonid. Uiţi că abia am ieşit din apa asta rece ca gheaţa !

Ascuinzîndu-se de ochii celorlalţi în spatele rezervorului scufundat pînă la mijloc, Krasniuk opri barca în loc şi-l întrebă pe Dereaba :

- Ei, ce zici ?
- ıı scot ! declară ferm Dereaba. îmi dau cuvîntul că-l scot !
- Cum ? Nu vezi ? Ăştia au rupt toate cablurile !
- Ce, poţi să-l scoţi aşa, prosteşte ? răspunse Dereaba şi scuipă în apă. Simţea că de ce se va arăta mai dispreţuitor faţă de orice acţiune a lui Bagreanov, de ce va fi mai pe placul directorului staţiunii. Aici, tovarăşe director, e o treabă complicată : nu ştii s-o faci, nu te băga ı Trebuie să ridicăm pe mal o construcţie specială din buşteni, ca o turlă de foraj şi să trecem cablul prin scripete !
- Şi pentru ce asta ?
- Ca să ridicăm tractorul din groapă ! răspunse Dereaba, ca şi cum ar fi fost mare specialist în problema despotmolirii tractoarelor ! Nu-l vedeţi cum stă în groapă ? Cu un cablu îl ridicăm, iar cu altul îl tragem la mal ! Nici n-avem la ce să mai stăm pe gânduri ! O să fie de lucru aici cel puţin o săptămînă, ce mai vorbă ! Şi muncă riscantă : apa e rece ca gheaţa. Însă eu mă încumet să mă apuc şi am s-o fac ! Peste o săptămînă tractorul va fi pe brazdă, şi dumneavoastră ştiţi şi fără să vă spun eu ce înseamnă asta ! Dacă nu luaţi măsuri să-l scoateţi de aici şi dacă zace în apă toată primăvara, credeţi c-o să vă laude cineva ? Ce, e glumă să scoţi din funcţie un tractor nou ? În cazul de faţă, tovarăşe director, vă spun că n-aveţj de ce să vă zgârciţi la bani...
- De ce ai nevoie ? întrebă Krasniuk, încrunitîndu-se.
- De o maşină pentru adusul lemnăriei şi de votcă !
- Cîtă?
- Pe puţin un sfert de om pe zi !...
- O să vă îmbătaţi !
- Cum vreţi, treaba-i riscantă !...

Cît timp Dereaba se tocmi cu Krasniuk, inima lut Leonid se aprinse şi mai mult : Bagreanov se simţea jignit, şi pe drept ouvînt, că directorul nu discuita cu el problema salvării unui tractor din brigada lui, ci cu Dereaba. „Va să zică cu el se sfătuieşte, iar cu noi, nu, se revoltă în sinea lui. Ce crede dumnealui, că dacă banditul ăsta e roşcat ca şi el, e în stare să facă orice ?" în clipa în care Krasniuk, care primise pînă la urmă toate condiţiile lui Dereaba, se îndrepta spre malul

dinspre Lebeajie al vadului, Leonid era turtă și stăpînit de o furie sălbatică, ce-l făcea de nerecunoscut. Faţa i se congestionase, i se buhăise chiar, iar ochii beţi i se împăienjeniseră de vinişoare sîngerii.
Cum ieşi din barcă pe mal, Krasniuk îşi dădu seama că omul acela în cojoc, care stătea în faţa grupului de tineri şi care de departe i se păruse necunoscut, era Leonid Bagreanov, şi, neliniştit, rămase ţintuit locului. Leonid îşi aruncă în aceeaşi clipă la pămînt cojocul care-l stingherea de mult şi păşind rar şi apăsat, se duse în întîm- pinarea directorului, strîngîndu-şi din mers, la spate, pumnii fierbinţi.
- Leonid ! strigară cîteva glasuri. Erau oameni din brigadă care voiau să-l previe.
Strigătul lor, inutil de altfel, nu-l opri pe Leonid. Avu însă darul să4 sperie de moarte pe director. Cînd se pomeni cu obrajii lui Bagreanov lîngă ai lui şi-i întîlni privirea beată şi cumplită, Krasniuk, scoţînd un strigăt sălbatic, îşi ridică mîimile a apărare, deşi .nimeni nu voia să-l bată. Apoi se repezi năuc înapoi, spre barcă...
Subita demonstraţie de groază dată de Krasniuk în faţa lui Bagreanov îi mirase mult pe toţi martorii tristei scene ce se petrecuse în vad. Ba, mai mult, îl puse pe gînduri pe Leonid, care se trezi pe dată din beţie : nenorocirea nu vine niciodată singură ! Impasul în care ajunseseră relaţiile lui ou directorul staţiunii nu prevestea nimic bun I Leonid pomi spre Lebeajie cu maşina colhozului, gîndin- du-se la tot ce se mai putea întâmpla !
Numai că în viaţă tot răul e spre bine ! De data asta, răul îl ajutase pe Leonid să-l cunoască cum nu se poate mai bine pe director. Cînd îşi ferise privirile de ale lui, Krasniuk încetase de a mai fi pentru el omul misterios care fusese în Zalesiha. Nu mai departe decît de dimineaţă, cît nu-l înţelesese, îl duşmănise de moarte, dar nu-i fusese scirbă de el. Acum însă, nu-l mai stăpînea decît sila, pentru că încă de mic copil îi dispreţuia pe oamenii laşi. Mirat de cele petrecute, Leonid se întreba, fără să vrea, prin ce împrejurări ajunsese un tip atît de josnic în stepă, şi încă într-o primăvară ca aceasta ! Şi gîndui acesta îl făcu să intre la bănuieli.
Scirba pe care i-o provocase laşitatea lui Krasniuk (după el, laşitatea era cea mai josnică dintre slăbiciunile omeneşti) îl tulburase într-atît, încît se gîndi înciudat şi la sine însuşi. Starea în care fusese la vad, era şi ea o slăbiciune. „Ei, ajunge cu panica ! Ajunge ! strigă mintea lui, aşa cum strigă uneori oamenii în luptă, şi-şi reveni imediat, voit, la calmul şi puterea pe care le cam pierduse la vad, dar care constituiau totdeauna firea lui şi soarta lui. De ce să mă vait

? Nu-i totul pierdut ı" își spuse el, ho- tărît și aspru cu sine însuși, ca un luptător.

Îi fu destui să se stăpînească, ca însuflețirea aceea atît de vie care-l dominase de dimineață, cînd văzuse stepa trezindu-se, să renască în sufletul lui și să curgă ca un pîrîiaș de primăvară, revărsîndu-i-se încetul cu încetul în toată ființa. „În curînd ne apucăm de treabă, își spuse el, așa cum își spusese de atîtca ori în ziua aceea, și-i înflori chiar un zîmbet în colțul gurii. În curînd o să arăm. Ce primăvară minunată !" Automobilul sărea peste gropane, se legăna, scîrțîia înaintând pe „drumul de iarnă" și împrăștia în jur apa băltoacelor. Era pentru prima dată în primăvara aceea că nu se lăsase gerul, fie el cît de blînd, asupra stepei. Amurgul acela limpede, minunat, făgăduia, prevestea pentru a. doua zi vreme frumoasă. „Mîi.ne începe asaltul !", își mai spuse Leonid și adăugă : „în sfîrșit, a sosit !"

Niciodată gîndul la munca ce-l aștepta nu-l apăsase, deși nu totdeauna îi fusese ușor, dar acum el era cea mai mare bucurie și cea mai mare speranță a. lui. Nici el nu știa de ce, dar avusese mereu convingerea că tocmai acolo, în stepă, va găsi, va descoperi ceva fără de care viața pe pământ nu are rost...

Iată de ce membrii brigăzii, muți, abătuți de nenorocirea ce se abătuse asupra lor și de halul de mizerie al satului Lebeajie, făcură ochii mari cînd îl văzură. Părea istovit și palid, e drept, dar la fel de vioi și de activ ca și pînâ atunci... Vizită bordeiele mici și fără aer, în care se adăpostiseră și-i întrebă, îngrijorat, pe toți :

- Ei, ce-i cu voi ? Mai trăiți ?

Și le povesti tuturor, în grabă, ce ghinion avuseseră la vad ; după aceea, cu chipul luminat de cu totul altă expresie, exclamă :

- Ce primăvară, fraților ! Ce ziceți ? Minune !

După ce mîncă în grabă ceva cu băieții, se duse la conducerea colhozului. înainte de a intra în stepă, trebuiau puse la punct încă multe treburi. Cînd se înapoie era după miezul nopții, și adormiseră cu toții.

III

A doua zi de dimineață, deasupra pîclei calde ce înnegura stepa, primăvara întîrziată zbura pe aripile repezi ale păsărilor. În ceasul în care la hotarul pădurii ce străjuia satul Lebeajie o văpaie domoală cuprinse virf.urile unduinde ale pinilor, întreaga împărăție a călătoarelor zburătoare, care amuțise înaintea zorilor, cuprinsă de stră-vechea chemare a primăverii, se însufleți și se ridică, ca la o poruncă, întîmpinînd soarele ou imnul voios al bucuriei. La început, dinspre lacul ce-și sclipea șters apele la poalele

pinilor cuprinşi parcă de flăcări, răsunară trâmbiţele puternice ale lebedelor, care ieşiră primele în plutirile lor maiestoase şi şovăitoare deasupra stepei, aidoma celor dintîi acorduri ale unei simfonii solemne, pentru a se pierde încet-încet în zare. Apoi, vreme de o clipă, se lăsă o linişte neobişnuită, străvezie parcă, în care ai fi zis că firea toată amuţise, fermecată de minunea înfăptuită, după care se desluşi dinspre lacurile îndepărtate ale stepei gîgîkul supărat al multelor stoluri de gîşte, iar înaltul cerului fu sfîşiat de şuierături şi vui de larma cîrdurilor de raţe.
Leonid întîmpină cu greu acest răsărit. Dormise prost, doar pe o parte, înghesuit, în întuneric, pe jos. printre băieţii care sforăiau. Se acoperise doar cu scurta. Deschise ochii cînd mijea de ziuă şi încercă, aşa cum făcuse întotdeauna, să se scoale numaidecît. Dar îşi simţea capul atît de greu, încît se culcă Ia loc, la căldura plăcută. Rămase aşa, nemişcat, cu ochii deschişi, încă o jumătate de ceas... „Se vede că mă simt atît de slăbit din cauza aerului ăsta închis !", îşi spuse el mirat. învingîndu-şi cu greu moleşeala, se ridică în picioare, şi cum trase în piept aerul proaspăt al zorilor, cum privi aurora şi cum: auzi lebedele, îşi recapătă puterea şi se apucă de treabă cu energia atît de firească lui.
Trezi din, soita şi membrii brigăzii, iar el se duse în sat, de unde se întoarse peste un ceas călare pe un roib pare-se de curând învăţat cu şaua. Deşi cam slab din cauza hranei proaste, armăsarul tot juca sub călăreţ, şi înfocarea, avîntul lui îi plăceau lui Leonid, care, radiind de bucurie, îl strunea şi-l mîngîia duios, liniştitor, pe grumazul vînjos. Nu exista pe lume ceva care să-i placă mai mult decît să simtă şi în propria sa fiinţă, şi alături de el o forţă în fierbere, gata să se dezlănţuie şi să se avînte cine ştie încotro...
- Ia uitaţi-vă, ce dansator ! exclamă Svedana. Zîmbea. şi se uita plină de admiraţie la cal, dar se ferea totuşi sperioasă de el. Nu ţi-e frică să-l călăreşti ? îl întrebă ea pe Leonid.
- Cum o să-mi fie frică de un cal ca ăsta ? răspunse Leonid fericit, gustînd din plin rotirile neaşteptate ale armăsarului şi sentimentul acela atît de deosebit, atît de fără seamăn pe care-J ai numai cînd eşti în şa. Pe calul ăsta poţi să şi zbori ! Hei, stai, mîndmle, stai !
- Nu mai poţi de bucurie ! Vă potriviţi ! rîse Svetlana.
- Ne-am potrivit din prima clipă ! recunoscu Leonid.. Ce cal semeţ ! Aşteaptă, mîndrule, aşteaptă, nu te grăbi, lasă-ne să vorbim ! Ştii, Svetocica, la colhoz nu au decît nişte amărîte de mîrţoage. Din toţi, numai vreo zece, de călărie, dacă ar fi hrăniţi ceva mai bine... Aici, fără cal, parcă ai fi fără picioare... Pe ăsta se vede că l-a răsfăţatr grăjdarul...
- Cum îl cheamă ? întrebă Svetlana.

- Sokolik[2]. E frumos, nu-i aşa ?
- Va să zică, de acum încolo e al tău ?
- Al meu personal ! răspunse Leonid, făcînd pe importantul, şi rîse singur de el. Speriat, armăsarul ¡porni mîndrus în buestru pe lîngă Svetlana, şi o stropi cu apa unei băltoace.
- Sokolik al tău e prost crescut ! spuse Svetlana, ştergîndu-şi obrazul ou batista.
Cu chiu, ou vai, Leonid îşi linişti armăsarul.
- Iartă-mă, Svetocica, eu sînt de vină 1
- Mai avem mult pînă să intrăm în stepă ? întrebă. Svetlana.
- Nu. Pornim chiar acum... răspunse Leonid. Da' tu ce faci cu cheia aia ?
- încerc să lucrez cu ea, răspunse Svetlana, privindu-l încurcată pe sub genele dese, care-i umbreau ochii căprui,, liniştiţi. Tot n-am ce socoteli să ţin, aşa că montez acolo, cu Vera, un plug !... Ce te uiţi aşa la mine ? Crezi că nu sînt în stare să mînuiesc o cheie ? Stai să-ţi arăt cum înşurubez piuliţele ! Vrei ?
Şi întocmai ca în ajun, de dimineaţă, cînd se întîlnise cu Leonid, în ochii Svetlanei se aprinse iar flăcăruia aceea lină, dar puternică, a hotărârii, şi fata, cu obrajii însufleţiţi, arşi de soare şi roşii ca bujorul, făcu din nou un gest energic, tăios cu mîna. în care ţinea unealta.
- Să văd, exclamă Leonid şi sări de pe cal. Părea atît de interesat de încercarea ei de a face o muncă cu care nu era obişnuită, încît Svetlana se miră.
Se întoarse cu faţa spre plug, unde Vera Kleajmina se căznea de una singură cu cormana grea, şi îi strigă :
- Aşteaptă, Verocica !
Aşezară amîndouă cormana la loc, iar Svetlana, dîndu-şi fără o vorbă la o parte prietena, înşuruba repede-repede piuliţele. Se simţea emoţionată ca la un examen, scăpa din mînă cheia, de prea mare grabă, dar înşuruba piuliţele destul de repede şi ceea ce era deosebit de important, destul de solid, deşi nu-i venea prea uşor... „Ia te uită la ea cum mai suceşte cheia ! Curată minune ! se miră sincer Leonid. N-are prea multă putere, dar treaba merge !"
De emoţie, de încordare, Svetlana se îmbujoră şi mai tare. Acum era mai frumoasă, dar într-un fel deosebit şi uimitor, aşa cum se fac mai frumoşi numai oamenii care au avut fericirea de a fi cunoscut în viaţă o frumuseţe neobişnuită, rară.

[2] Sokolik - şoimuleţ (în 1. rusă) (n. ed.).

- Hai, ţine ! Incearcă-le ! spuse ea trimfătoare şi i se uită puţin supărată drept în ochi. Crezi că nu le-am înşurubat destul de strîns ?
- Bravo ! Bravo, Svetocica ! şopti Leonid, zîmbind şi privind-o într-adevăr plin de admiraţie. Dacă ai şti cît îmi place să te văd ca acum ! Îi potrivi buclele ce-i scăpaseră de sub căciulă şi o sfătui, serios : Supără-te cît mai des ! Îţi face bine !
Auzi zornăit de fiare în spatele lui. Apoi glasul lui Kornei Cemîh :
- Fir-ar al dracului de birou ! Mai bine n-ar mai fi fost ! Leonid se întoarse şi-l întrebă :
- Ce s-a întîmplat, Stepanici ?
- Ce să vă mai spun, tovarăşe brigadier, că mi-e şi silă ! îi răspunse posomorit Kornei Cemîh. Cum de m-am încrezut şi n-am controlat pe loc ? Nici eu nu ştiu ! Ptiu, fir-ar a dracului de treabă ! Lipsesc discurile pentru o semănătoare ! explică el plin de amărăciune. Aţi văzut şi dumneavoastră cît s-au grăbit să ducă maşinile în stepă... Acum, cînd s-o topi zăpada, are să fie plin drumul de tot soiul de piese. Acolo or fi şi discurile noastre...
- Ce-i de făcut ? Să sunăm la S.M.T. ?
- N-avem încotro ! Să-l sunăm ! Da' ei or fi avînd ?
- Altă bătaie de cap ! se posomori Leonid. Spune-mi, cu plugurile cum stăm ?
- Pînă pe seară sînt gata. Ai să vezi dumneata probă de muncă în asalt !
În faţa şirului de tractoare ce se aliniau la hotarul dinspre miazănoapte al satului, grupuri însufleţite de tineri alergau încolo şi încoace, montînd plugurile, plugurile de desţelenire şi semănătorile. Vorbeau, discutau, făceau gură, rîdeau şi zăngăneau tot felul de fiare. Era pentru prima oară că membrii brigăzii lucrau într-adevăr ca o brigadă, şi pe Leonid îl cuprinse deodată un alean atît de puternic, încît nu izbuti să-şi înăbuşe un oftat. Desche- indu-şi gulerul hainei de piele, care-l strîngea, se tîngui :
- De-am pleca mai curînd în stepă !
- De-am pleca ! oftă şi Cernîh.
- Şi de-am avea vreme să ducem cu sania tot ce-i mai greu... adăugă îngrijorat Leonid. Am să aleg chiar azi locul pentru tabără.
- Caută să fie apă pe aproape... îl sfătui Cernîh.
- Asta neapărat. Mi-au spus de la conducere că ar fi acolo un loc potrivit ! O pădurice de mesteceni în care se află o groapă mare, aşa că ne-air ajunge toată vara apa pentru tractoare...
- Dar pămînturile sînt pe aproape ?

- Alături.
- Perfect, să pornim într-acolo !
Leonid se întoarse repede cu faţa spre Lebeajie :
- Dar Severianov ăsta... pe unde-o fi, strigă el înciudat. Aha, în sfîrșit ! A dat dumnezeu să se miște și el ! Of, Stepanîci, de-ai şti că abia l-am convins să vină azi în stepă ! Nu voia și gata !
- O fi avînd treabă !
- Mi-e teamă că alta-i buba, oftă Leonid. Ai auzit: cum a fost întâmpinată ieri brigada noastră aici ? A ieşit o javră, a lătrat trei cuvinte şi asta a fost toată onoarea ! rosti amărît Leonid. Se vede că nii-i prea bucură sosirea noastră... îl vezi cum merge ? îl vezi cum stă în şa ? Parcă l-ai duce la tăiere, pe cinstea mea ! Ptiu, ţi-e şi silă să priveşti !
într-adevăr, Kuprian Zaharovici Severianov, un bărbat înalt, voluminos, mustăcios şi roşcovan la faţă, venea prin stepă abătut, gîrbov, cu picioarele atîrnînd obosit în scările lăsate jos şi lăsindu-se cu totul în voia murgului său mic şi leneş. Trecea cam la două sute de metri de membrii brigăzii, care munceau zgomotoşi. „Se abate pe la noi au ba ? se întrebă Leonid. Ar trebui să facă cunoştinţă cu toţii..." Dar Kuprian Zaharovici nu se îndură nici măcar să le arunce o privire. Se uita obosit şi posomorit pe deasupra capului cu urechi mari al calului la drumul șerpuit ce se pierdea în stepa necuprinsă, ru- megînd cine știe ce gînd ştiut numai de el.
- O fi bolnav ! zise Cernîh.
- Dracu-l ştie !
Pe urmele preşedintelui colhozului ieşi repede din Lebeajie şi Gal in a Hmelko. Călărea un căluţ chirghiz, sur şi cu coama lungă. O bucată de drum înaintă voiniceşte, în trap mărunt, pe drumul afinat, deşi căluţul se poticnea mai la fiece pas. Apoi, o coti brusc spre locul unde munceau oamenii din brigadă şi, oprindu-se la oarecare depărtare, se ridică în scări şi-i făcu lui Leonid semn ou mina. Apoi, rîzînd, îi strigă cîntat, tărăgănat :
- Ln-că-le-ca-rea !
- Am înţeles ! Te ajung din urmă ! îi răspunse repede Leonid.
Hmalko întoarse calul spre drum dintr-o dată, ca şi cum l-ar fi dus de căpăstru, aşa cum nu ştiu s-o facă decît oamenii stepei, şi—ı şfichiui cu biciul. Stătea atît de sigură în şa, încît Kornei Cernîh şopti admirativ, privind-o zîmbitor :
- Ce drăcuşor cu ochi de azur !
Leonid se simţi cam tulburat. Nu ştiu ce să-i răspundă lui Cernîh, aşa că, grăbind plecarea, îl trase pe Sokolik spre el.
Gîndi în clipa aceea, destul de amărît, că dacă s-ar întoarce acum cu faţa spre brigadă, ar întîlni privirea Svetlanei şi

fata, care simţea totul imediat, şi-ar da seama de tulburarea lui.

- Ei, noroc ! spuse Cernîh.
- Aşteptaţi-mă spre prînz, răspunse Leonid, încruntîndu-se şi lăsînd ochii în jos. Se lupta încă să scape de această tulburare ciudată şi nu îndrăznea să se uite înapoi. Simţi însă aproape, foarte aproape răsuflarea Svetlanei.
- Te conduc eu, îi şopti fata, punînd mîna pe căpăstru.

Porniră spre drum unul lîngă altul, cu Sokolik în urmă. O bucată de vreme merseră în tăcere prin zăpada afînată şi apoasă. „L-o fi auzit cînd vorbea de ochi azurii sau nu ?", se întreba Leonid, pradă încă tulburării aceleia atît de ciudate. „Şi eu, prostul, de ce am tăcut ? N-am făcut bine ! Ar putea crede că..." Deodată, îşi aduse aminte că nu de mult merseseră amîndoi prin Moscova, exact ca acum, mînă în mînă, încercând sentimentul înfiorat al apropierii. Discutaseră atunci plini de entuziasm despre primăvară, şi dăduseră fiecărui cuvînt un înţeles deosebit, tainic. Ca şi atunci, Leonid se simţi iar vinovat faţă de Svetlana pentru că voise să plece singur în Altai. Totodată puse stăpânire pe el o nemărginită duioşie faţă de ea. Ştia perfect că Svetlana numai de dragul lui se afla acum aici, la hotarul stepei pustii, că numai de dragul lui îşi pusese pufoaica şi cizmele, că numai de dragul lui dormise în noaptea aceea pe podeaua de lut a unei cocioabe de chirpici, că numai de dragul lui învăţa să mînuiască cheia... Vedea limpede că Svetlana se străduia din răsputeri să devină aidoma Lui - un om al vieţii simple - ţi că-i venea destul de greu. Nu putea să nu aprecieze aşa cum merita avântul fetei, şi simţea ou fiecare fibră a fiinţei sale că prin asta îşi manifestă ea dragostea.

- Mai ţii minte, draga mea, cum am rătăcit noi prin Moscova ? o întrebă Leonid cu duioşie, strîngîndu-i împreună ou căpăstrul de piele degetele subţiri şi gingaşe, sigur că întrebarea lui îi va face plăcere. Mai ţii minte cum am vorbit de primăvară şi de păsări ?

încetini pasul şi îndrăzni în fine să se uite la ea. Neliniştea din privirile Svetlanei se stingea încetul cu încetul... „A auzit, îşi dădu Leonid .seama. Dar de ce-i e frică ? Ce caraghioasă mică !" Peste o clipă, din neliniştea ce stăruise în ochii Svetlanei nu mai rămăsese nici urmă.

- Da, ţin minte, ţin .bine minte ı rosti ea cu o bucurie neaşteptată, fericită probabil că în neliniştea ei Leonid îşi amintise tocmai de acele ceasuri de neuitat.
- A fost o zi minunată ! exclamă Leonid.

- Stai, dar de ce ţi-ai adus aminte de ea ? îl întrebă Svetlana, cu o şiretenie naivă, aşteptînd cu înfrigurare răspunsul de care era sigură.

Leonid rîse şi i-se văzură dinţii albi, sănătoşi.

- A fost atît de bine atunci !
- Bine ? întrebă repede Svetlana. Dar acum ?
- Acum e şi mai bine ı

Atît voise să audă Svetlana din gura lui Leonid în ceasul în care el pleca în stepă cu Galina Hmelko. Dar fericirea e lacomă, aşa că fata îl întrebă neliniştită, în şoaptă, roşind toată şi parcă disperată :

- Ai să-ţi aminteşti de mine în stepă ?
- Da ! spuse el, strîngîndu-i degetele de o durură.

Ceva mai liniştită, Svetlana îi spuse :

- Ştii, astăzi, pe lac, au trîmbiţat lebedele ! Le-ai auzit ?
- A fost minunat ! îi .răspunse repede Leonid. Ca-n basme ! Stai, dar tu de ce ţi-ai adus aminte acum de asta ?
- Aş vrea să ştiu... e adevărat că ele... lebedele... nu pot trăi... una fără alta ? şi Svetlana îl privi ţintă, cercetătoare. E adevărat că dacă moare una, ccalaltă se ridică în islăvi, îşi strînge aripile şi se lasă să cadă ca o piatră în jos ? E adevărat ?
- Adevărat...
- Ce bine ! şopti aproape neauzit Svetlana, cu ochii pe jumătate închişi. Ce bine !
- Da, e bine, fu de acord Leonid.

Cîteva clipe merseră tăcuţi, adînciţi fiecare în gîndurile lui. Pînă la urmă însă Svetlana rupse tăcerea. întrebă :

- Eşti foarte fericit că te duci să vezi stepa ?
- Foarte ! răspunse Leonid serios şi emoţionat. O şi visez...
- O visezi ? Cum o visezi ?
- Parcă văd într-una un foc în ea...
- Mama spune că focul înseamnă zarvă, rîse Svetlana.
- O să fie destulă zarvă ! O să răsune stepa de atîta zarvă ! se însufleţi Leonid. Niu, noi n-am greşit că am venit încoace ! E de o mic de ori adevărat că nu poţi fi fericit decît cînd duci o viaţă grea, de luptă !
- Ca să fii fericit nu trebuie să şi iubeşti viaţa ? vru să ştie Svetlana.
- Ba da, fireşte ! Viaţa trebuie neapărat iubită.
- Dar cum ? Cum ?
- Da, o viaţă grea n-o poţi îndrăgi la prima vedere, răspunse Leonid ou o urmă de tulburare. E nevoie de timp pentru asta.

- Atîta tot ? întrebă Svetlana.
- Mai e nevoie şi de dorinţa de a o îndrăgi.

- Mie o să-mi fie drag tot ce iubeşti tu ! rosti Svetlana, ca pe un jurămînt. Ţi-o făgăduiesc !

Ieşiră în drum şi se opriră. Abia cînd ajunse acolo văzu Svetlana că Hmelko stătea foarte aproape de ei şi că-i urmărise tot timpul fără nici un pic de jenă, şi în prima clipă îi fu ruşine, aşa cum se ruşina totdeauna cînd o vedea cineva ou Leonid. Fu gata să fugă, fără să-şi mai ia rămas bun de la el. Dar, o mînie ameţitor de puternică faţă de Hmelko o opri şi-i dădu putere. „Ochi neruşinaţi, neruşinaţi ! îi strigă ea Galinei în ■sinea sa. De-ai orbi, neruşinata !" Se întoarse brusc ■spre Leonid, aşa cum făcea ea totdeauna, îl privi drept în ochi, de data asta rugătoare şi plină de nădejde. Murea de ruşine, dar în acelaşi timp fiinţa ei toată ■cerea ca Leonid s-o înţeleagă şi s-o sărute în faţa Ga- linei. Iar cînd Leonid, uluit de privirea ei, o strînse năvalnic la piept şi, fără a mai sta pe gînduri, o sărută pătimaş pe buze, faţa îi fu scăldată de lacrimi de fericire...

Apoi, Leonid îi ţinu o bucată de vreme capul pe braţ şi o privi în faţă. Îi făcea plăcere că Svetlana plînge, pentru că şi în asta era iubirea ei.

Niciodată nu-i fusese atît de greu să se despartă de ea ca în ceasul acela. Fără un gînd anume, îngrozit doar de simţămîntul său, sări în şa şi-i dădu lui So- kolic frîu liber. Iar armăsarul o luă în galop, ca un nebun, ca şi cum ar fi ghicit că în starea în care se afla stăpînul trebuia să zboare nebuneşte departe, cît mai departe, fără să vadă nici pămînt, nici cer...

Hmelko îl strigă din urmă, şi el se opri.

- încotro ai pornit-o în goana mare ? îl întrebă ea veselă, şireată, aducîndu-şi căluţul alături de Sokolik. Dacă dai de o groapă ? Nu ţi-e frică ?
- Nu-i nimic ! răspunse Leonid.
- Of-of-of-of ! se prefăcu fata că oftează şi, zîmbi- toare, îl privi cu coada ochiului. Mor de invidie !
- Nu e frumos să te uiţi pe furiş la alţii, mormăi Leonid.
- Crezi că era nevoie să mă uit pe furiş ? S-a văzut în toată stepa !
- Şi de ce mori de invidie, mă rog ? Dumneata n-ai de ce să ne invidiezi !
- Serios ? tresări Hmelko în şa. Aşa crezi ? Nu, nu-i adevărat ! Eu n-am noroc în viaţă !
- N-ai noroc, dar pari mai fericită ca alţii !
- Ce vorbeşti dumneata! Eu de-abia îmi aştept fericirea !
- De mult o aştepţi ? o întrebă Leonid ironic.
- De mult.
- Şi totdeauna cu miutrişoara asta ?

- Totdeauna.

- Atunci, cum o să arăţi oare dumneata cînd într-adevăr o să fii fericită ?

Hmelko izbucni brusc într-un hohot tineresc, molipsitor şi nepăsător. Rîdea cu atîta poftă, încît mai-mai să cadă din şa. După o bucată de vreme încercă să se stă- pînească, dar, văzînd că Leonid era foarte serios, rîse şi mai tare. „Nu-i arde fetei ăsteia de desţelenit pământul, gîndea Leonid înciudat. Ea ar rîde toată zi.ua !" Deodată, fata de lîngă el tăcu, îşi smulse căciuliţa din cap, o atîrnă o dată cu căpăstrul de oblîneul şeii şi, din cîteva mişcări repezi ale degetelor ei plinuţe, îşi scutură şi-şi împrăştie buclele lungi, aurii, pe gulerul şubei. Apoi îşi şterse cu batista lacrimile ce-i dăduseră în colţurile ochilor. îşi şterse ochii ou grijă, de parcă s-ar fi temut să le atingă albastrul atît de gingaş şi, o bucată de vreme, călări tăcută, în capul gol, dusă pe gînduri. Se străduia să-şi aştearnă pe faţa ei neobişnuit de vioaie, de zîmbitoare şi strălucitoare de tinereţe, cu o gropiţă veselă, şireată şi frumoasă pe obrazul drept, un văl de asprime, dar se vede că nu izbuti căci pînă la urmă, lăsîndiu-se păgubaşă, oftă uşurel şi-l întrebă :

- Par eu într-adevăr superficială ?

- Foarte ! îi răspunse Leonid cu toată seriozitatea.

- Crezi că mă supăr ? Nu-u ! Mi s-a mai spus. Ce să-i faci ? oftă ea. Aşa-i firea mea ! De stepă !

Interesat deodată fără să vrea, dornic s-o cunoască mai bine pe căzăcioaica aceasta veselă şi nepăsătoare, Leonid zîmbi ironic şi întrebă :

- Cum se face că nu ţi-ai găsit fericirea acolo, în stepa cubană unde te-ai născut ?

- Uite-aşa, n-am găsit-o ! răspunse fata, zîmbind ştrengăreşte. Ştii, fericirea zboară uneori ca un norişor pe care îl mînă vîntul pe deasupra stepei. Tocmai cînd ţi se pare că-i foarte, foarte aproape de tine, a şi zburat şi s-a risipit...

- Şi, atunci, te-ai hotărît s-o cauţi aici în Altai ?

- Nu, în Altai ain venit dintr-o cu totul altă pricină, îi răspunse Galina. Nu-mi place viaţa din Cdban ! Acolo ari şi întorci an de an acelaşi pămînt, disouieşti acelaşi pămînt, grăpezi acelaşi pămînt ! Mi s-a urît ! Aici însă toate-s noi ! Iar mie-mi place noul ! Şi în impresii şi în muncă ! Viaţa e de o mie de ori mai rapidă, mai interesantă ! Nu eşti de acord ?

- Ba da, ou asta sînt întru totul de acord, spuse Leonid. Cînd să culegi impresii dacă nu în tinereţe ? Numai că în'143 privinţa asta fiecare are măsura lui !

- Ce măsură mai vrei ? Aici nu există nici o măsură f

- Asta înseamnă că în ziua în care aici nu vor mas fi pămînturi de desţelenit, ai să fugi ?
- Da, am să fug ! declară Hmelko, fără să clipească. Am să fug mai departe, spre răsărit, în locurile cele mai sălbatice.
- Dar pămînturiie de aici mai trebuiesc şi populate, nu numai desţelenite ! Aici va fi nevoie de oameni !
- Să le populeze cei care vor veni în urma noastră, îi răspunse Hmelko, şi—ı privi strîngînd uşurel din pleoape şi plescăind încet, ca veveriţele, de satisfacţia pe care i-o dădea gîndul că avea dreptate. Oameni grijulii şi prevăzători, cu o măsură riguroasă pentru toate celea..„ Să le populeze oamenii ăştia cu firea sedentară...
- Cum ai zis ? o întrebă Leonid, mirat.
- Sedentară ! răspunse Hmelko, înfiorîndu-se în şa de dispreţ. Pentru ei, tot ce e nou e ca o doctorie amară !
- Pe mine în ce categorie mă treci ? o întrebă Leonid. Eu am venit în Altai ceva mai tîrziu ca dumneata, şi nu cred că pot fi trecut în rîndul grijuliilor şi al prevăzătorilor ! Dar am venit şi vreau să mă stabilesc aici... Pentru multă vreme, dacă nu pentru totdeauna ! Spune,, ce fel de fire am eu ?
- Ciudată ! îi răspunse hotărâtă Hmelko, privindu-l de data asta mirată şi parcă ferindu-se de el. Ciudată şi foarte periculoasă !
- Serios ? rîse Leonid. De ce ?
- Pentru că de la dumneata se poate aştepta omul la orice. Eşti neaugctat !
- Aha ! Aşa, va să zică ! spuse Leonid intrigat.
- Te-ai supărat ?
- N-am dreptul. Nici dumneata nu te-ai supărat !
- Ei, vezi că ne-am înţeles ? încheie Hmelko. Dumneata să rămîi aici, iar eu, peste vreo doi ani, fug spre răsărit !
- Nu ţi-e teamă că vei fi socotită dezertoare ?
- Eu ? De ce ? se miră Hmelko. Dacă aş fugi înapoi în Cuban, da, asta ar fi dezertare. Dar ce fel de dezertor pot fi eu dacă fug mai departe, spre răsărit, unde-i şi mai greu şi unde sînt şi mai multe pămîntuo nevalorificate ? Ştii, în timpul războiului, tata - pentru că veni vorba, şi el a fost tot agronom - a fugit din- tr-un regiment de rezervă pe front. Era vorba să fie judecat pentru dezertare... Ar fi fost just asta ? A murit în prima luptă la care a luat parte...
Tăcu o clipă cu ochii în jos.
- Ba eu am să fug ! continuă ea apoi, cu glasul vesel dinainte şi cu zîmbetul ei şiret, care-i făcea gropiţa din obraz mai vizibilă şi mai frumoasă. Nu-ţi fie teamă, pînă atunci au să vină alţii, mulţi, mai prudenţi, şi o să fie o

omenire pe aici ! Şi apoi viaţa e viaţă ! Dumneata o să te însori, o să te gospodăreşti, o să ai copii... îşi închise pe jumătate ochii rîzători. Şi, uite-aşa, se vor popula pămînturile desţelenite...

Cînd rosti aceste ultime cuvinte îşi aduse fără să vrea aminte de Svetlana şi se uită repede înapoi. Svet- lana rămăsese acolo în drum şi se uita în stepă...

- Ea tot mai stă ! şopti uimită Hmelko.

Cu o spaimă în priviri, Leonid îl întoarse brusc pe Sokolik şi, ridicîndu-se în scări, îi făcu multă vreme Svetlanei semne cu mina. li venea să intre în pămînt de ruşine că n-o făcuse mai devreme...

- Of, of, of ! se prefăcu din nou Gaiina că oftează cînd porniră mai departe. lată cum arată fericirea noastră ! O aştepţi, o aştepţi mereu, şi, cînd, în sfîrşit vine, nu-ţi aduce decît nelinişte, grijă şi durere ! Ce-ar fi să n-o mai aştept ? îşi spuse ea, văzînd că Leonid a căzut din nou pe gînduri şi n-o asoultă. Ba nu, n-are decît să mă nelinişteascâ şi să doară ! N-are decît !

Se vede însă că Leonid totuşi o auzise.

- Eşti gata pentru orice ?
- Pentru orice ! «răspunse ea cu înfocare.

Se uitară brusc unul la altul. Dar, nemulţumiţi parcă de ceea ce văzuse fiecare în ochii celuilalt, tăcură multă vreme, tulburaţi...

IV

înaintarea era grea, şi, deşi caii trebuiau mereu frî- naţi, mergeau repede şi sigur, ba pe drumul pe care mai stăruia un strat tare de gheaţă, ba pe margine, unde mai era puţină zăpadă afînată şi apoasă, sau pe pă- mîntul nearat, gol şi lunecos.

La început, Bagreanov şi Galina Hmelko se luară după Severeanov. Străbătură un islaz mare, bătătorit de copitele vitelor, secătuit, plin de muşuroaie, împînzit ca o horbotă de mii de cărărui şi acoperit din loc în loc cu tufişuri înalte şi hătrîne de păiuş, buruiană inutilă şi aspră ca sîrma.

Pe o ridicătură ce abia se desluşea, pămîntul se acoperise ou locuri goale de pe care se luase neaua, şi, deşi păreau urâte, aşa răscolite de ţiştari şi ou brazde răzleţe şi rare de păiuş, sute de ciocîrlii le priveau fericite din înaltul cerului, preamărindu-le ou bucurie ivirea în stepă.

Dincolo de izlaz drumul o lua printr-o vîlcea străjuită la dreapta die zănoage sărate pline cu apă plum- burie. în stingă se desluşeau apele lacurilor dulci, pe jumătate năpădite de desişul de netreout al stufului. în partea asta pămînitul nu scăpase încă de zăpada înnegrită şi poroasă, încălzită de soare, ce se scofîlcea, susurând şi făcînd să vuiască valea toată de murmurul unei melodii cristaline.

Apoi, după ce săraturile şi lacurile se dădură în lături, zăriră ogoarele şi un drum drept ce străbătea o întindere mare şi compactă de arătură de toamnă. Paralel cu drumul, stavilă în calea vuiturilor atotstăpînitoare, pe toată întinderea răscolită de plugurile de zăpadă, se ridicau valuri de zăpadă, ce se topeau încet şi se surpau...

Cînd ajunseră la arătură, Gali,na Hmelko socoti că puteau începe din nou o discuţie şi, apropiindu-se de Bagreanov, de care se ferise pînă atunci, rosti veselă :

- Iată şi ţarina ! Ca în palmă ! Să nu te mai saturi privind-o.
- Ce întindere are ? o întrebă Leonid.
- Trei mii de hectare, îi .răspunse Hmelko. Două brigăzi. Uită-te, colo e o tabără ! Şi-i arătă cu biciul spre dreapta drumului nişte izbe mici şi aegre ce se zăreau în depărtare.
- Cocioabele acelea ?
- Cocioabe, vezi bine... Abia acum le pun oamenii la punct ! Dincolo e altă tabără. O vezi ?
- Unde ? Acolo, în tufişuri ?
- Exact ı

Leonid arătă cu mîna :

- Asta-i tot ce munceşte colhozul ?
- Nu ! Mai sînt două brigăzi, care au arăturile în partea de apus a satului, de-a lungul pădurii. Şi acolo sînt tot trei mii de hectare...
- Dar cît pămînt are în total colhozul ?
- Cit pămînt ? Arabil ? întrebă voioasă Hmelko. Se bucura că discuţia se legase de la sine, firesc. în afară de sărături şi de lacuri, aproape douăzeci de mii...

Uimit de întinderile de pămînt ale colhozului, Leonid se lovi cu palma pe frunte şi clătină din cap, strîngînd uşor din pleoape.

- După ce trecem de locurile astea de arătură, adăugă Hmelko, încep pîrioagele. Iar după pîrloage, pămîntu- rile virgine.
- Ce-au avut acolo, păşuni ?
- Păşuni şi fîneaţă.

De cele două laturi ale drumului se pierdea în zare întinderea înzăpezită şi ondulată cu arare locuri dezgolite de arătură umedă, ce lucea şters în soare. Pe Leonid priveliştea gliei arate îl emoţionă dar îl şi îngrijoră. Văzu o clipă ou ochii minţii clar, nespus de clar, valurile de aur ale griului unduind pe toată întinderea aceea mare, şi-şi aminti poveştile lui Zima, ofiţerul rănit, despre stepa Altoiului. „E într-adevăr ca o mare, îşi spuse încântat. O adevărată mare !" Simţind parcă emoţia călăreţului, Sokolik deveni şi el agitat. îşi luă avînt şi, pînă să-i scoată Leonid zăbalele luate

în dinţi, îl purtă în dans o bună sută de metri, cu nările umede, din care ieşeau văpăi de aer fierbinte.

- Ce cîmp ! spuse Leonid cînd fata îl ajunse din urmă. ıı străbatem de-a curmezişul ?
- De-a curmezişul ! răspunse Hmelko.
- Cît mai e pînă în partea cealaltă ?
- Trei kilometri.
- Şi în lungime, cît ?
- Vreo zece...
- Ei, drăcia dracului ! Nimic de ais !

Deodată întrebă, uluit parcă :

- Stai, tovarăşă agronom ! Cum ? Adică brigada noastră va trebui să are şi ea trei mii de hectare în primăvara şi în vara asta ? strigă el, clipind des, ca şi cuie acum afla pentru prima dată ce plan de muncă avea, O întindere ca asta ?
- Exact ! confirmă Hmelko.
- Ei, drăcia dracului ! şopti Leonid îngîndurat şi adăugă cu totul cu alt ton, îngrijorat parcă. Va să zică, aşa de mult...
- Te-ai speriat ? Ai încremenit ?

Kuprian Zaharovici Severeanov se opri pentru prim» oară în inima întinderii arate, în locul unde cărările părăseau drumul şi o luau spre taberele de cîmp ale brigăzilor. Voise, pare-se, să-i aştepte, dar peste cîteva clipe, o pornise din nou...

- De ce-i aşa de abătut ? întrebă Leonid.
- Se gîndeşte... răspunse Hmelko.
- Nu cumva i-am stricat noi dispoziţia !
- Tot ce se poate.
- Poate că omul nici nu vrea să se despartă de pă~ mînturiile înţelenite...
- Nu de pămînturile înţelenite îi arde lui...
- Ciudat ! Dar de ce-i arde ?
- Nu te grăbi, c-o să afli la timp ! îi făgădui fata.

Leonid tăcu mult, făcîndu-se că are de lucru cu strunirea lui Sokoilik. Armăsarul se afunda în zăpadă, şi, speriat, încerca să treacă în galop prin locurile care i se păreau primejdioase. Probabil însă, că gîndul la Ku- prian Zaharovici nu-i dădea pace lui Leonid. Jignit de nepăsarea lui faţă de brigadă şi faţă de munca ce o aştepta, începu din nou :

- Dar aşa, ca preşedinte... cum e ?...
- E un gospodar priceput ! Are cap ! răspunse Hmelko.
- E gospodar priceput, dar colhozul abia îşi mai trage sufletul ı
- Nu-i vina lui...
- Are cap, dar mu vrea să se gîndească la pămînturile înţelenite !
- Ai răbdare, ţi-am spus ! Măi, mare zurbagiu mai eşti !

Kuprian Zaharovici îi aştepta la marginea de nord a întinderii răscolite de brăzdare. Smulgîndu-și privirea emoţionată şi tristă de la stepă, întoarse spre Leonid o faţă mustăcioasă, cărămizie şi tăbăcită, și rosti cu voce obosită :

- Iată şi stepa...

Sufletul lui Leonid cîntase în aşteptarea clipei ce trebuia să-i deschidă un nou cont în viaţă. Şi, deşi ceea ce-i spusese Galina despre Severeanov îl îngrijorase şi-i aruncase pe suflet un val subţire de nelinişte, era totuşi cu totul al marelui şi însufleţitului avînt care-i umplea acum inima ce-şi luase zborul spre stepă.

- Ce întindere ı exclamă el, plimbîndu-și radios ochii cenuşii peste cîmpia nemărginită.

într-adevăr, cerul părea parcă prea mic pentru întinderile ca de basm ce i se dezvăluiau în faţa ochilor. Peste tot în stepă zăpada se prefăcuse într-un covor subţire, străveziu, apa lucea prin toate adînciturile, iar deasupra lacurilor cu ape umflate de neaua topită de soare se ridicau mereu valuri-valuri de abur. Colo, în depărtare, își scînteiau trunchiul mestecenii golași... Era atîta încântare în foiţa ochilor, încît inima ţi se oprea în loc neliniştită şi bucuroasă. În sufletul celui care păşea pentru prima dată în libera şi tainica ei împărăţie, stepa trezea simţăminte uluitoare, simţăminte cu totul necunoscute pînă atunci.

- Minunată întindere ! şopti Leonid încă o dată, plin de veneraţie.

Kuprian Zaharovici oftă şi spuse trist :

- Mie însă îmi curg lacrimile cînd mă uit la întinderea asta.

- De ce ? întrebă Leonid deodată duşmănos, jignit în simţămintele sale.

- Ce înseamnă pămîniburi înţeienite, ştii, spuse Kuprian Zaharovici. Dar ce înseamnă pîrloagă, ştii ?

- Ei, ce să-nsemne... pămînturi părăsite, se cam fistici Leonid.

- Dar de ce au fost părăsite, ştii ? îl mai întrebă Kuprian Zaharovici şi, fără să mai aştepte răspunsul, adăugă : Acum un sfert de veac, pe aici pe la noi, erau puţine pârloage, foarte .puţine ! Tot pământul, cît vezi dumneata, uite pînă la coama aceea, se ara. Dar acum, peste tot numai pustiu I Uită-te cum dau pârloagele roată satului, gata să-l înăbuşe ! Uite în ce hal ani ajuns ! Uite de ce-mi dau lacrimile !

Leonid, cu atenţia încordată, îşi lăsă privirile în jos.

- Eram de anii dumitaie, tovarăşe, atunci cînd a început colectivizarea aici ! mai spuse cu tristeţe Kuprian '148
Zaharovici, scoţîndu-și chiseaua de tutun din buzunarul scurtei de blană, cu gîndul să-şi răsucească o ţigară. Trăiam,

visam şi zburam ca vulturul cela din înalturi ! De ce n-aş fi visat ? Că dacă toate ar fi mers cum trebuie, ce forţă am fi avut noi acum ! Dar ne-a fost smulsă viaţa asta ca ciulinii de furtună ! Intru început: au sărit unii peste cal, cum se zice, şi numai pagubă *am* ales de pe urma lor... Şi atunci s-au apucat ai noştri de şi-au luat lumea-n cap... începuse construirea Turc- sib-ului, la o aruncătură de băţ de noi şi oamenii au dat buluc acolo. Iar aici, ca într-un făcut, ne-am pomenit cu tot felul de indivizi care ne ademeneau oamenii în alte locuri, pe şantiere. Şi ai noştri s-au dus oriunde î Fie şi la capătul lumii ! Fireşte, nu zic, şi pe şantiere era nevoie de oameni... Că de unde să se recruteze clasa muncitoare dacă nu de la ţară ? Dar Lebeajie al nostru s-a pustiit atunci ca nici o altă aşezare ! Cînd ne-am dat seama cum şi ce fel, era prea tîrziu, că jumătate din case erau cu obloanele bătute în cuie ! Ce să facem ? Să oprim oamenii în loc ! Bine, bine, dar cum ? Că ei, săracii, se speteau muncind, se hrăneau' cu speranţe, şi cînd venea vremea împărţirii câştigurilor nu căpătau nici o para chioară ! Trăiască fiecare cum, poate ! Şi uite-aşa un an, doi, trei... Poate oi şti dumneata de ce ! Cum să rabde oamenii ? Că oricît i-ai fi ţinut. tot fugeau ! Care cum pleca la armată, de-o pildă, nu se mai întorcea ! Care se ducea să înveţe, dus era ! Cîte tertipuri, doamne, n-au folosit ca să scape din satul în care văzuseră lumina zilei. Iac-aşa î Barem cînd a început războiul, Lebeajie s-a pustiit cu totul. Mulţi din cei plecaţi pe front au căzut în lupte, că ai noştri au fost mai ou seamă infanterişti, de n-au rămas în sat decât vădanele, pruncii, ologii şi moşii i Au spart în anii aceia oamenii casele părăsite şi le-au pus pe foc, iar ce-a mai rămas, s-a dus în vînt, a putrezit, s-a povîrnit... Ei, şi pe urmă, ne-a dat gata seceta ! Ne-a ars trei ani la rând ! Toate ni le-a ars : şi pămîntul, pînă-n fund ai l-a ars, pământul şi sufletul ı Aşa că frumos, aici, din satul nostru, n-a mai rămas; decît numele...

îngreunate de povara amintirilor, privirile lui Kuprian-Zaharovici erau şi mai triste şi faţa lui de ţăran, cioplită dur şi bătută de vînt, dar blîndă, purta în fiecare «cută umbra unei dureri vechi. Fuma omul şi se uita în stepă, căutînd parcă să afle încotro plecase viaţa lui...

- Kuprian Zaharovici ! spuse Leonid cu vocea uşor răguşită de emoţie. Nu trebuie ! Acum lucrurile au să se îndrepte ! Spune, mu crezi ?

- Dacă nu credeam aş fi murit, răspunse Kuprian Zaharovici şi bătu îmbietor în greabănul lui Gnedok, -care întinsese tocmai botul spre iarba uscată. Oricît ne-a fost de greu, oamenii noştri nu şi-au pierdut încrederea ! Toţi cred... Şi apoi, aici, îa colhozul nostru au

rămas acum numai cei mai buni, cei mai dîrji. Să nu fi fost ei cum sînt, ne-am fi putut menţine pe aceste pămînturi ? zise el, cu gîndul la nemăsuratele întinderi lucrate. Nu vezi dumneata că ne înăbuşe pîdoagele ? Ăsta-i un adevărat atac psihologic ! Iar pe urmele lor vin furiş, furiş, pămînturile înţelenite ! Dar sînt cîţiva ani de ■cînd ne-am întărit în locul ăsta şi niu dăm nici un pas înapoi !

Leonid vedea cîtă durere zăcea în spusele lui Kuprian Zaharovici despre atacul pămîntului sălbăticit asupra Lebeajiei, şi faptul că nu-l bucura gîndul că aveau să înceapă deştelenirea i se păru nu numai ciudat, ci eu totul de neînţeles.

- Kuprian Zaharovici, zise Leonid, oare n-ai visat niciodată că va sosi ziua asta ? Ziua în care o să treci de la apărare la atac ?

- Am visat ! răspunse Severeanov oftînd. Mulţi ani -am visat !

- Atunci, de ce nu te bucură ziua asta ?

- Pare-mi-se că dumneata n-ai înţeles încă tot, rosti "Kuprian Zaharovici cu părere de rău, şi după ce clătină din cap, adăugă : Să te lămuresc, atunci ! Tovarăşe brigadier, dragul meu, de stat, stăm noi în apărare, dar dacă e să vorbim deschis, puterile ne-au sleit ! Mi-aduc .aminte cum stăteam în apărare la Rjov. Sectorul nostru, conform regulamentului, trebuia apărat de un batalion, şi noi nu eram decît un pluton. Ce făceam, atunci ?
Alergam nopticica toată prin tranşee, de colo-colo, de la o mitralieră la alta, şi trăgeam cîte o rafală, ba de ici, ba de dincoace... Adică, pricepi dumneata, neam- ţule, cîţi sîntem, aşa că, ia seama ! Aici, facem la fel, sioi, păcătoşii... De ţinut, ne ţinem, e drept, dar avem .fiecare pe seamă cîte o sută de metri de apărare !

- Ce-ai fost dumneata în război ? îl întrebă brusc JLeonid.

- Genist, răspunse în silă Kuprian Zaharovici şi se grăbi să aducă înapoi vorba dinainte care-l tulbura -adine. Vrei să ştii cum gospodărim noi ? De arat şi de semănat, nu-i mare lucru, că avem şi maşini şi oameni destui. Dar cînd vine culesul, e moartea pe noi, cît capra ! Aici, în Altaiul nostru, trebuie musai să culegi rodul repede ı Cum dă grîul în pîrg, nu căsca gura, frate, ci retează-l repede de la rădăcină ! Retează-l, retează-l mereu ! Ce făceau siberienii altă dată ? Cînd venea vremea, puneau în mişcare toate secerăto- rile, cositoarele şi coasele... Răsturnau grîul, şi el se cocea frumuşel în snopi şi poloage, iar ei în timpul ăsta începeau să-l aşeze în clăi şi să-l treiere. Era bobul aur curat, nu altă ! Ce făină grozavă ieşea din el, doamne ! Făceam o pîine ca salteaua de puf ! Acum ? Dă grîul în pîrg, e tocmai timpul

să-l tai, dar combina tiu merge, că spicul e umed şi-o înfundă, aşa că mai aşteaptă... Iar noi, din pricina asta nu facem decît să ne mîncăm nervii, să ne stricăm maşinile şi să pierdem •vremea cea mai preţioasă ! Ei, şi cînd s-a copt grîul, combinele, fireşte, merg bine, dar de cîte ai nevoie ca să cuprinzi dintr-odată rodul întinderilor noastre ? Pînă ■să-ţi dai bine seama de asta se risipesc boabele pe pă-mînt, şi pierdem, pierdem... Albeşti cînd vezi cîtă muncă se risipeşte... O să-mi spui dumneata că de ce nu-l planificăm pe soiuri timpurii şi tîrzii, ca să se lungească perioada de coacere a griului... Dar de unde să iei sămînţa asta ? Uite, în problema asta, la noi e o harababură curată. Semeni ce împrumuţi sau ce ai în îiambar. Şi umblă deci combinele, culeg spicul care a mai rămas, scuturat pe jumătate, dar nici de el tot nu air parte tot, că încep ploile. Uite, acum a început să se- vorbească despre recoltarea în etape. îţi „spun deschis; că asta o să fie salvarea noastră : secerişul o să în-ceapă cu o săptămînă mai devreme şi o să avem un procentaj mai mic de pierderi. Deocamdată însă, ţi-e şi silă să vorbeşti de secerişul nostru. Ne vin în ajutor combine tocmai din Cuban, dar nici ele nu pridideșc.. Dar nu mă întrebi cum stăm cu vînturatul boabelor, cu uscarea, cu încărcarea ? Unde-i mecanizarea ? Toate le facem aici cu mina şi cu lopata ! Şi ce munci grele sînit astea ! Şi-apoi cîţi oameni îţi trebuie pentru ele ı Ştiu precis că aici, la noi, în Siberia, avem de două,, ba chiar de patru ori mai puţină mică mecanizare decît în Cuban, unde sînt oameni mai mulţi. Nu-i aşa, Ga- lina Petrovna ?

- Aşa e, recunoscu Galina, care stătea de-o parte şi freca în palmă nişte spice sălbatice, rupte de pe pîrloagă.
- Drept e aşa ?
- Nu-i drept !
- Se planifică ! mîrîi Kuprian Zaharovici într-o parte, de parcă s-ar fi răstit la cineva, şi scuipă scîrbit. Se planifică, iar nouă ne pîrîie oasele ! începe secerişul, şi noi alergăm pe ogoare ca turbaţii de nu ştim pe ce să punem mîna mai întîi. Nici nu ştim unde ne stă capul î: Şi atunci ne aduc oameni de la oraş. Se umple stepa de larmă şi de zarvă, dar de folosit, mai nimic, dacă e să vorbim deschis ! Ştii dumneata cît îl costă pe stat pîinea noastră ? Că fiecare orăşean e salariat ! Sînt unit care iau sutaruî pe zi dar de muncit, ce-au muncit în ziua aia ? Niu face altceva decît să-şi ţină mîna la inimă, din cauza arşiţei de-aci ! Aşa e la noi în agricultură,, dragă tovarăşe, exact cum a fost şi apărarea noastră la. Rjov! Cît priveşte vitele, stăm şi mai prost. Mi-e şi- ruşine s-o spuin, dar vacile noastre rătăcesc în unele locuri prin stepă, de parcă ar fi sălbatice ! Şi nici măcar nu le mulge nimeni ı

- Cum se poate una ca asta ? exclamă Leonid, căruia fflu-i venea să-şi creadă urechilor.
- Cine să le mulgă ? Avem prea puţine mulgătoare !
- Dar cum stau aşa, nemulse ?
- Le sug viţeii... Şi-apoi cît lapte dau ? O ulcică £>e zi ?!
- Atâta tot ? Ce fel de vaci sânt astea ?
- Furajate ! îi răspunse Kuprian Zaharovici. Irosesc furajele !
- Măi, să fie al dracului ! Dacă-i aşa, la ce le mai ţineţi ?
- Pentru plan... îl lămuri trist Kuprian Zaharovici.

Pe măsură ce Kuprian Zaharovici îi vorbea, Leonid ■se întuneca şi îşi lăsa tot mai des în jos privirile grele şi triste, iar inima, cuprinsă de o nelinişte neaşteptată i se strîngea ca un arc de oţel. Privea acum stepa cu .alţi ochi decît o privise cu o jumătate de oră în urmă. Nu-i mai apărea ca o împărăţie a tainelor, ci ca un pămînt oarecare, nearătos şi prost, pe care rătăceau vaci sălbatice.

întrebă greu şi surd :
- Chiar într-atâta de pustiu a rămas satul ?
- Da, îi răspunse Kuprian Zaharovici aspru, şi mustăţile sale castanii şi pârlite tresăriră de emoţie. Acum la noi, fiecare colhoznic apt de muncă seamănă peste douăzeci de hectare, îngrijeşte trei vaci şi cincizeci de ■oi. Cine a mai pomenit o normă ca asta pentru un singur om ? S-o spui cuiva în Rjusia nici nu te-ar crede !

Gnedko se apucase să aleagă printre buruieni ceva -fire de iarbă şi Kuprian Zaharovici, nevoind să-l tulbure, îşi scoase din nou chiseaua.
- Am fost eu prin multe colhozuri fruntaşe în Altai, adăugă el fără grabă. La ei treburile mergeau bine, nimic de zis, gospodăria se dezvolta... Dar mă rodea întrebarea, cît pământ arabil avea de cap de colhoznic apt de muncă... Cînd mă uitam la cifre : opt-zece hectare de om ! Sânt sate care au avut întotdeauna pămînt puţin, iar altele, din care, prin cine ştie ce minune, n-a plecat nimeni în anii aceia. Ca să nu mai lungesc vorba, aveau forţe destule ca să stăpânească şi pământul, şi să fie fruntaşi în creşterea vitelor. Aşa stînd lucrurile, de ce să nu trăieşti şi să nu-ţi sporeşti gospodăria ? Ara? auzit că de mult de tot nişte învăţaţi de la institutul agronomic din Omsk au studiat experienţa celor maş înaintate colhozuri cerealiere şi au făcut tot felul de calcule. Şi ce crezi dumneata că recomandă ei ca sarcină aproximativă pe cap de om ? într
şaisprezece şi douăzeci şi unu de hectare de teren, în care intră totul - şi pămînt arabil, şi fîneţele şi grădinile ! Dar la

aoi, ţi-am mai spus-o, pare-mi-se, numai semănături avem-mai mult de douăzeci de hectare, iar toate luate laolaltă, cam şaizeci de hectare de suflet ! E o deosebire,, nu ? Acu socoate şi dumneata ce o să se întâmple dacă cele două brigăzi de noi-veniţi ară încă şase mii de hectare, aşa cum e fixat ! O să avem atunci patruzeci de hectare de semănătură de cap de om ! Pricepi ? Cum să răzbim atunci cu secerişul ? Şi ce ne facem ou vitele ? Pînă acum rătăceau prin stepă, ca sălbaticele, îşi căutau hrana singure... Ce-o să fie cînd o să arăm toate păşunile şi nu le-or mai rămîne decît terenurile saline ? Există o singură soluţie : să le adunăm pe toate în staul ! Să introducem conveierul verde, să cosim fmulşi să-l cărăm din cîmp la ferme, să îngrijim de porumb, să încărcăm silozul... Ce să mai vorbim, toate bune şt frumoase, rentabile, nimic de zis, dar de unde oameni ? Şi de unde mecanizare ? Da, mi s-a urît, tare mi s-a mai urât ! Ba, mi s-a făcut chiar lehamite de stat în apărare ! Mie îmi place să merg la atac, că aşa sînt obişnuit. Dar de unde forţe ? Voi nu ştiţi decît una şi bună : înaintaţi ! Pentru asta aţi venit. Dar eu ştiiu alta : ca să înaintăm într-adevăr serios, avem nevoie de întăriri bune, de nădejde !

Fruntea lui Leonid se îmbrobonă deodată de sudoare..

- Dar noi, noi, de ce nu sîntem noi de nădejde ? întrebă el posomorit şi supărăcios.

- În general, în toate !
- Cum adică, în general, în toate ?
- Intîi şi-ntîi, n-aveţi experienţa vieţii la ţară !
- O dobîndim noi ! În al doilea rînd ?
- În al doilea rînd, nu sînteţi învăţaţi cu traiul nostru-
- O să ne învăţăm !
- Nu-mi vine a crede, tare nu-mi vine a crede F spuse Kuprian Zaharovici. Cine s-a născut şi a crescut la oraş, ăluia niu-i prieşte să trăiască la ţară. Satu-i sat,, şi viaţa de aici e de un soi aparte, aici în toate trebuie să ai o obişnuinţă anume. Uite, noi n-avem nici măcar electrică pînă acum ! Mă mir la ce i-aiu mai trimis pe tinerii ăştia de la oraş la noi ! Băieţii au învăţat, s-au specializat, au lucrat în uzine, au adunat o oarecare experienţă... Parcă asta îl costă puţini bani pe stat ? Atunci, de ce băieţii ăştia să-şi schimbe calificarea şi să se deprindă în silă cu viaţa de la ţară ? Trebuiau să vină în Siberia, trebuiau neapărat, să vină, dar pe şantiere, la uzinele noi ! Acolo-i locul lor ! Că noi avem nevoie de oamenii de la ţară. Parcă în regiunile apusene sînt puţini ţărani tineri care ar veni cu dragă inimă, aici ? îmi pun capul că sînt cîtă frunză şi iarbă ı înţeleg,

firește, toate s-au făcut în grabă... Numai că degeaba au fost puși pe drumuri atâția orășeni !

- Și în al treilea rînd ? întrebă Leonid.
- în al treilea rînd, chiar așa cum sînteți, oameni pe care nu te poți bizui, tot sînteți prea puțini ! îi răspunse Kuprian Zaharovici netulburat. Trebuie să dau patru oameni pentru brigada lui Gromov, iar pentru brigada dumitale, și mai mulți... Spune-mi acum rogu-te, de •unde să-i iau ?
- Kuprian Zaharovici, spuse Hmelko, care în tot timpul acela ascultase serioasă și tăcută povestirea președintelui de colhoz. Mi s-a spus ieri la Zalesiha că pînă la strîngerea recoltei vin coloniști[3] în Lebeajie.
- Cine ți-a spus ? întrebă neîncrezător Severeanov,
- Krasniuk.
- Și cîte familii ?
- Cică vreo douăzeci...
- Ei, așa se mai schimbă socoteala, se învioră Kuprian Zaharovici. Ăștia-s de nădejde ! De mult ar fi •trebuit să vină ! Numai că ei vin ca melcul, cînd noi avem nevoie de muncitori acum, că peste o săptămînă începe aratul !
- Asta înseamnă că n-o să putem începe ? întrebă Leonid cu toitiul întunecat, privindu-l pe sub sprâncene. Colhoznici sînt puțini, noi nu sîntem de nădejde, colo-■niștii n-au venit încă... înseamnă că ești împotriva intrării noastre pe pămîafcurile înțelenite !
- Degeaba te-infierbînți ! Domolește-te ! îl sfătui Kuprian Zaharovici fără supărare. Ți-am spus doar că sînt cu tot sufletul pentru desțelenire, că mi-e și lehamite să mă mai uit la întinderile astea ! Nu mi se năzar în "fața ochilor decît buruieni ! Mie nu-mi place năgara că n-are nimic frumos ! Crește pe la noi un soi de năgară... Are sămînță ascuțită ca acul și tare rea... Se înfige în pielea oii și începe să se îngroape ca în pămînt! Știi, nu se lasă, se vîră într-una ! Dacă îi intră în plămîni, -s-a zis cu oaia ! Așa-s năgarele ! Ei, o mare de grîu, ar fi ou totul altceva. Vezi, însă, dumneata că noi bucuroși ne-am duce în rai, da' nu ne lasă păcatele !

Din toate minunatele simțăminte pe care i le trezise stepa în suflet, cînd o învăluise pentru prima dată cu privirea, nu rămăsese decît amarul, ca o șuviță acră de fum pe deasupra unei grămăjoare de cenușă de tizic. După o clipă de tăcere grea, Leonid își ridică încet ■spre Kuprian Zaharovici privirea pierdută, încețoșată și, desdeșdndu-și cu greu dinții, oftă :

[3] Coloniști - persoane strămutate (n. ed.).

- Mi-ai deschis ochii...
- Află dară, că e mai bine să intri în stepa asta cu ■ochii deschişi, spuse Kuprian Zaharovici. Ei, ce zici, pornim mai departe ?

Caii înaintau prin pîrloaga plină de buruieni. Fusese secetă, dar bălăriile pline de sevă se prinseseră temeinic pe arătura părăsită cu vreo trei ani în uirmă. Din zăpada afundată, înnegrită și pîngărită de frunze și flori putrede, se ițeau luj erele butucănoase și ramurile rășchirate de usturoița, cu păstăi țepoase, sau păstăile cu negi ale hreniței, ale susaiului și ale pălămizii, care nu izbutiseră încă să-și semene îmbelșugatul rod de semințe moțate. Trecură apoi prin zănoage mari cu rapiță sălbatică, străbătură desișuri de cînepă .sălbatică culcată la pămînt, zdrențuită, și de pelin vinețiu. într-adevăr, buruienile porniseră la atac asupra ogoarelor pe care se va semăna griul, aidoma unor hoarde dușmane fără număr.

- Cînd s-o usca, vor trebui arse, spuse Hmelko.
- Da, numai cu focul le mai răzbim, fu de acord și Kuprian Zaharovici.

Și cailor, și oamenilor le fu mai ușor să înainteze cîid ajunseră pe pîrloagele cu pămînt moale, unde, în urma cetelor de ierburi sălbatice pornite la un atac pe viață și pe moarte, veneau ierburile furajere, mai mici în lujer - sulfina albă, .pir mărunt, sparceta - și unde pirul, înzestrat parcă Pu zece vieți și cu putere de uriaș, creștea des, pătrunzînd și cucerind tot ce era pămînt roditor. Cea mai mare parte a acestor locuri fusese păscute și bătătorite de vite. Doar ici, colo deasupra valului subțire de zăpadă afinată în care piciorul calului nu se afunda decît pînă la chișiță, atârnau, uscate pe firicele de iarbă subțiri, cu capul lăsat în jos, spiculețe, moțuri și panioule...

- Ce-a mai năpădit pirul pe-aici ! spuse Hmelko cînd ajunseră acolo.
- Daa... ! constată și Kuprian Zaharovici.
- Aici e de luptat, nu glumă ı
- E de lucru pînă-n toamnă ı

12 — Stepa vulturilor - c. 327

Treptat-treptat, stepa se făcea tot mai netedă și maî uniformă. Pe măsură ce înaintau, piereau fără urmă semnele vechii arături. Nu mai rămăsese decît amintirea unor brazde și a haturilor, semne gospodărești la granița cîmpurilor în care nu răzbeau decît buruienile cele mai puternice. Urmau pîrloage tari, în care plugul nu mai mușcase de un sfert de veac, iar după aoeca pămîntn- rile virgine, din care se ițea, arar, păiușul, ca labele de bursuc... și moțurile subțiri, ușoare și mătăsoase de colilie.

- lat-o ! rosti încet Kuprian Zaharovici, oprindu-și calul și arătând cu palma spre apus. Și adăugă : S-o tot ari toată, pînă la Irtîș !

- Frumoasă e ! spuse Hmelko. Păcat că tot mai sînt pete de săraturi !
- Unde le vezi ?
- Uite, acolo, o adâncitură ! şi fata arătă cu codirişca în depărtare, unde, deasupra apei, se zăreau câteva tufişuri verzui. Sînt toate de limba peştelui ! Asta înseamnă că locul e sărat...
- Buni ochi mai ai !
Leonid, care îşi croise drum ceva mai alături, prinse din zbor dialogul dintre fată şi preşedinte şi se miră oă Hmelko putea discuta cu Kuprian Zaharovici cu atîta competenţă. „E adevărat, are ochi buni, constată el pe neaşteptate în gînd, fiind de acord ou oarecare plăcere cu ceea ce spusese Severeanov. „Drăcuşor cu ochi de azur..." Dar, fără să dea vreo importanţă faptului că-şs amintea pentru prima dată ou plăcere de ea, se reîntoarse în grabă la preocupările lui şi, cufundat în gînduri, călări cîtăva vreme ou dinţii încleştaţi şi, pe faţă, ou o expresie voluntară şi disperată în acelaşi timp. „Nu face nimic ! Nu face nimic !" îşi tot repeta el, cercetând din cînd în cînd stepa cu o privire pătrunzătoare şi îndrăzneaţă. „O să-i ţinem piept !" Cine ştie de ce, deodată, îşi aduse aminte, şi extrem de viu, de sentimentul pe care-l avusese cînd o lăsase pe maică-sa şi fugise ou tanchiştii pe front, în iadul de foc care clocotea sus, înt cer, la soare-apune de colina de pe care satul lui fusese tas de pe faţa pământului. Era ciudat, însă : simţămîntul acela nedesluşit şi aproape uitat, care îi luminase ca un fulger copilăria, îl cucerea din nou !
- A, uite-4 şi pe dumnealui 1 răsună vocea lui Kuprian Zaharovici. Iată-l şi pe stăpânul stepei în persoană !
Leonid se întoarse spre el şi, deodată, zări în depărtare un lup. întors pe jumătate spre ei, stătea pe o bucată de pămîint de pe care se luase zăpada şi care se şi acoperise ou năgară. Ţinea capul cu frunitea-i lată în sus şi privea, cu urechile ciulite, la oamenii care apăruseră pe neaşteptate în stepa lui.
- Umblă singur, mai spuse Kuprian Zaharovici. Lupoaica lui a fătat...

VI

Crângul Iepurelui, unde aveau de gînd să caute loc de tabără pentru brigada lui Leonid Bagreanov, se desluşea bine acum în zare, când la vreo doi kilometri în dreapta călăreţii văzură o turmă de oi. Iar ceva mai încolo,. pe fundalul zăpezii, întrezăriră o cumpănă de fîntînă şi stîna, cu clădiri joase şi acoperişuri sparte. Printre oi mergea un om călare pe un cal pag şi două femei se mişcau încolo şi'
încoace, aplecîndiu-se din cînd în cînd pentru cine ştie ce treabă.

- Trecem pe la ei ? propuse Kuprian Zaharovici.
- E turma voastră ?
- A noastră. Trebuie s-o vizităm.

Ajunseră repede. Îi întîmpină, călare, ciobanul Beisen. Se așezase omul cu ani și ani în urmă în stepa Lebea- jiei, în vecinătatea prietenului său Imanbai, care păștea o herghelie de cai la miazănoapte de crîngul Iepurelui. Beisen era bătrân, dar se ţinea încă drept în șa. Purta pe capul mic, ca de uliu, o căciulă înaltă și ţuguiată, împodobită cu o blană de vulpe roșie, roasă pe jumătate. De sub blana ce-i acopera fruntea, ba chiar și sprînce- nele, ochii lui, împânziţi de vinișoare sângerii, tulburi și lăcrămoși, păreau a privi cu totală nepăsare lumea. Faţa lui Beisen, uscată, înnegrită și acoperită cu riduri 'adinei, avea o expresie de nepăsare supusă. Cînd și tind o însufleţea un zîmbet vinovat, abia schiţat. Era îmbrăcat într-o șubă murdară, jerpelită și scorojită, avea pantalonii vătuiţi, pătaţi cu grăsime și cizme vechi din piele de viţică, trase peste niște ciorapi de pîslă. Călărea un căluţ pag, trist, ce părea numai petece și căruia îi atîrna buza bătrînește în jos. Ai fi zis că numai printr-o minune calul, nu numai că se ţinea pe picioare, dar mai putea duce și călăreţul în spate. Spinarea i se cocoșase sub șa, îi cădeau smocurile de păr, coastele și oasele noduroase îi ieșeau în afară ca niște cercuri de butoi, iar greabă- nul, ros pînă la piele și crestat de bici pînă la sînge, era acoperit cu dohot de mesteacăn.

- Bună ziua ! le dădu bineţe primul, Beisen, cînd îl recunoscu pe Kuprian Zaharovici, și-și lăsă frîul pe oblîncul șeii. Unde mergem, tovarășe președinte ? Vedem felina ?

Kuprian Zaharovici făcu un semn afirmativ din cap.

- Auzit noi, auzit ! rosti trist Beisen.
- Da' tu, moșule, de ce te-ai cocoţat pe mirţoaga asta ? îl întrebă Kuprian Zaharovici, neprietenos.
- Ce mîrţog ? Al meu mîrţog ?
- De cal vorbesc ! Nu-l vezi că abia stă în picioare ? E gata-gata să cadă !
- Căluţ slab, recunoscu Beisen, plin de bunăvoinţă. De tot slab. Piele, os ! Ovăz nu ești, paie nu ești... Moare repede căluţ !
- Dă-te jos, și lasă-l să se mai odihnească ! îi propuse Kuprian Zaharovici.
- Se poate, se poate ! fu îndată de acord Beisen și, coborînd de pe cal, lăsă căpăstrul pe oblîncul șeii, se apropie de președintele colhozului, și-i vîrî în mîini palma lui uscată și bătătorită. Bună ziu ! ´158

Descălecă și Kuprian Zaharovici.

- De cînd scoţi turma ?

- De ieri am scos, răspunse Beisen şi oftă, arunclnd o privire spre oi. Murit mieluşei !

- Mulţi ?

- Vai, mulţi murit ı Uită-te şi tu !

în iarna aceea, în colhozurile din stepa Altaiului nutreţul sărăcăcios se terminase repede şi dăduse moartea în vite. Toate forţele fuseseră mobilizate pentru salvarea lor. Colhoznicii desfăcuseră acoperişurile de paie, scotociseră prin lunci şi arii, căutaseră pe sub zăpadă stogurile mici, uitate, de paie şi fîn, aduseseră din păduri la ferme plopiş mărunt şi crengi de pin, tăiaseră prin bălţi ierburile de pe muşuroaie... Sute de tractoarc căraseră din gări spre colhozuri şroturile de bumbac primite din Turcmenia, cu care se diregeau la ferm^ tocătura de paie şi terciul rar al vitelor. Sute de tractoare tîrîseră prii stepă pluguri de zăpadă uriaşe, răscolind zăpada pînă la glie, iar vitele, numai piele şi os, îşi tîrau picioarele slă- bănoage în urma lor, culegind firişoarele răzleţe de iarbă uscată... - Parcă fusese un făcut. în anul acela, primăvara venise mai tîrziiu ca niciodată şi vitele au trebuit ţinute la ferme o lună mai mult ; cum se iviseră de sub covorul de nea primele petece de pămînt, fuseseră scoase pretutindeni cirezi mari de vaci costelive şi încete şi turme de oi slabe ce cădeau la fiecare pas, şi care aveau miei mici. Dar ce hrană puteau oare găsi vitele în stepa arsă de soarele necruţător ?

Turma lui Beisen fusese vestită cîndva pentru rezistenţa, prolificitatea şi rentabilitatea ei. Acum, însă, nu te puteai uita la ea fără amărăciune. Oile de merinos din Altai, cu lîna deasă, murdară şi încîlcită, abia se mişcau. Mergeau încet, cu capul în jos, cel mai adesea stăteau locului, adulmecînd lujerele uscate şi aspre ale ierburilor de stepă, pe care zăpada nu le culcase, dar nici nu se atingeau de ele, sau dacă se atingeau, culegeau firicelele de iarbă, abia mişcîindu-şi buzele, care nu le mai ascultau. Foarte adesea, cădeau în genunchi şi rămîneau multă vreme aşa, ca de rugăciune. Altele, multe, zăceau liniştite şi în diferite poziţii, pe pămintul dezgheţat dar rece al ţelinei, iar fata şi nora lui Beisen nu făceau altceva decît să meargă de colo pînă colo printre oi, pe cele culcate să le apuce de lină, să le ridice şi să le silească să stea în picioare. Dar poţi oare sili să stea îa picioare pe pămînt o vietate, atunci tind ea nu mai poate ?

- Ai mulţi miei ? întrebă Kuprian Zaharovici.

- Mulţi, mulţi ! Toţi murit!

Descălecase şi Bagreanov. Fără o vorbă, îi întinsese că- păstrul Galinei, iar el, apropiindu-se de cioban, îl salută din cap, şi-i dădu mina.

- Buna ziu ! zise Beisen repede. Moscova venit ? Vai, vai, departe mers !

Leonid se uită k. turmă, oftă. La fel ca şi ceilalţi noi- veniţi, aflase şi erdin prima zi a sosirii în Altai în ce situaţie grea se aflau vitele de aici. Vizitase într-o zi fermele din Zalesiha şi constatase urmările lipsei de nutreţ. Abia acum vedea însă limpede ce nenorocire lovise colhozul.

- Te doare inima să priveşti, spuse el cu tristeţe.

La cîţiva paşi de ei o oaie mare se culcase pe o parte şi mişca spasmodic din picioare. Iar în faţa ei tremura un mieluşel creţ. Sufletul de ţăran al lui Leonid tresări de durere. Se apropie de oaie, i se uită repede în ochii reci şi sticloşi, se lăsă pe vine lîingă miel, îi pipăi cu grijă blăniţa udă, apoi îl luă brusc în braţe, ca pe un copil ascultător.

- Ce-o să se îmtîmple cu el ? îl întrebă pe cioban.

În clipa aceea, multe, foarte multe, o mirară pe Galina Hmelko : şi faptul că Leonid, fără scîrbă, ţinea cu duioşie în braţe mielul murdar şi ud, şi glasul lui şi privirea lui...

- Murit mieluţ ! răspunse Beisen, strîmbîndu-şi faţa înlăcrimată.

- Oare nu se mai poate face nimic ?

- Ce poţi faci ? Nimic faci !

Leonid lăsă ou grijă mielul pe pămînt.

■ Iubeşti mieluţ ? îl întrebă Beisen.

- Da, răspunse Leonid.

- Dacă iubeşti, spune, cum să trăiască mieluţ asta ?

- Nu te prea înţeleg...

- Trei ani iarba prost crescut aici la locul nostru, spuse Beisen, arătînd stepa ou mîna. Uite şi tu, gol pămînt ! Mieliuţ trebuie mîncare, ce mîncare ? În toate părţile noi- veniţi ară ţelina, mieluţ unde plimbare ? Mieluţ se mori de tot ?

Fără să vrea Leonid se uită la Galina.

- Nu-i nimic, moşiule, nu-i nimic ! spuse repede Hmel- ko, adresîndu-se ciobanului. Uite ce de stepă e aici, n-o cuprinzi cu ochii ! O să semănăm şi grîu, dar o să ră- mînă loc şi pentru vite...

- Unde loc ? se înflăcăra uşor Beisen. în toate părţile ţelina ari, ce loc ? Vai, agronom, agronom ! Rămas numai pămînt sarat ! Ce iarba creşti la pămînt sarat, ştii ? Mieluţ trebuie iarba dulce. Păiuş. Mieluţ trebuie plimbare. Mult plimbare. Unde merge mieluţ plimbare ?

- Dacă n-o să fie loc aici, o să se ducă în munţi, îi răspunse Galina.

- Ce munţi ? întrebă ou vocea stinsă, după o pauză, Beisen uluit. Altai - munţi ?

- Ei da, în munţii Altai.

- Vai, nenorocire, vai, nenorocire ! începu să ofteze şi să se vaite Beisen, plesmindu-şi de mai multe ori palmele aspre de poalele scurtei îmblănite şi scorojite. Gindul la munţi îl speriase pe băfcrîn, nu glumă !

- Ajunge cu văicărelile, moşule ! spuse Kuprian Zaharovici, întorcîndu-se după ce umblase cîteva minute prin turmă. Du-ine la dumneata acasă !

Invăluindu-i pe Galina şi pe Leonid cu o privire neliniştită, Beisen îşi fluieră calul şi se îndreptă spre stînă. în urma lui, pagul abia se urni, tirîndu-şi cu greu picioarele lăţoase şi noduroase.

în casa de chirpici, joasă şi întunecoasă a lui Beisen ardea focul într-un godin. Nevasta ciobanului era bolnavă şi zăcea pe o laviţă, acoperită cu nişte zdrenţe de sub care ofta din cînd în cînd. Trintiţi pe sub laviţe, pe lîngă uşă, în mijlocul izbei sau pe podeaua acoperită cu paie putrede şi mucede, stăteau mieii uzi, cu buricurile în- sîngerate. Cîţiva muriseră. În izbă era un vălmăşag de mirosuri grele, ameţitoare şi stătute de putregai, sînge, sudoare, lînă de oaie, piele tăbăcită şi dohot.

Cind Leonid trecu pragul, mai-mai să-l doboare aerul închis şi duhoarea. Cum intră se şi lăsă acolo, lîngă uşă, pe o băncuţă joasă şi, scoţîndu-şi căciula, se apucă să-şi şteargă faţa ce i se acoperise într-o clipă ou sudoare. Simţea în tot trupul oboseala aceea ciudată pe care cu atîta greu şi-o înfrînsese la răsăritul soarelui.

La masa aşezată într-un colţ al izbei începuseră iar să vorbească depre păşuni.

- O să-ţi paşti turma aici toată luna mai, îi spunea Kuprian Zaharovici bătrânului cioban. Păşunile tale au să fie arate abia în vară, după ce strângem finul.

- Iar vara unde mergem ? întrebă Beisen.

- La lacul Baklanie.

- Iarba prost acolo ! Prost !

- O fi, dar prietenul tău Imanbai trebuie să plece chiar de pe acum, continuă Kuprian Zaharovici. în păşunile lui intră plugul ı

- Şi, Imanbai unde duce ?

- Se duce şi el la Baklanie.

- Unde găseşti acolo loc pentru toţi lume ?

- O să se găsească într-un fel...

- Murit mieluţ ! încheie convins Beisen, amărât cu totul. Cum să trăieşti ? Cum să trăieşti ?

- Fără ţelină, vrei să zici ? îl întrebă Galina.
- Da, da, fără ţelină !
- O să trăiţi mai bine decît cu ţelină ! îi răspunse fata.
- Of, tu, agronom, agronom !
- Uite, aveţi acum ţelină cîtă vreţi, dar viiteie vă mor, continuă Galina. Nu e vorba numai de secetă. Voi şi înainte rămîneaţi de multe ori fără fîn. Ce vă da ţelină asta a voastră ? Cel mult două care de hectar, nu-i aşa ? Asta e... Iar eu mă zbat acum să fac rost de seminţe. Atunci să vezi ce iarbă o să fie ! Cînd o să semăn sute de hectare cu dughie, sau ou mei african, cu iarbă de Sudan sau muştar, am să strîng mai mult fîn decíü strângeţi voi de pe trei mii de hectare de ţelină ! Şi atunci n-o să mai oftaţi după ţelina voastră ! Vara, pentru raţiile suplimentare de nutreţ, o să avem secară verde, pepeni furajeri şi dovleci ! Iama - floarea-soarelui însi- lozată. Numai după ce o să arăm ţelina, au să răsufle vitele voastre ! Ajunge cît au clănţănit din dinţi prin stepă î
- Ai uitat de oameni, îi atrase atenţia Kuprian Zaharovici.
- O să avem şi oameni !
- Şi de mecanizare.
- O să avem de toate !

Bătrînul Beisen îşi aduse aminte că trebuie să pună de ceai pentru oaspeţi şi se îndreptă spre sobă, dar dădu cu ochii de Bagreanov, şi exclamă :
- Ce estem brigadier ? Bolnav puţin ?

Cu umărul proptit de perete, cu capul lăsat şi cu mîaa tremurîndă pe zăbalele frîului ce atîrna alături de el, aşa şedea Leonid Bagreanov...

Seara, surul cu coamă lungă al Galinei Hmelko trăgea din stepă o sanie ţărănească, în care zăcea, pe nişte paie putrede şi mucegăite, mirosind a şoareci, acoperit ou o bucată mare şi veche de pîslă ţărănească, Leonid Bagreanov. În urmă, legat de căpăstru, mergea Sokolik cu şaua goală.

Fata venea pe lîngă sanie, ţînînd hăţurile în mîini. Îi era greu şi frig ou cizmele prin zăpada îmbibată cu apă şi uneori, ca să-şi mai cruţe puterile, se agăţa de partea dinainte a săniei, întorcînd îngrijorată capul spre Bagreanov şi spunîndu-i cu asprime :
- Stai culcat, stai culcat...

Apele umflate ale stepei, ascunse pînă atunci sub zăpada afinată, apărură într-o singură zi în toate adînciturile şi iazurile. Spre seară, vremea se mai răci, dar nu se lăsă ger şi nici nu se arătau semne că s-ar lăsa peste noapte : primăvara
punea stăpînire deplină asupra pămîntului. Se întuneca repede. Valul zgomotos al păsărilor călătoare se auzea din

înaltul mohorît al cerului, aşa cum se auzise şi peste zi. Vuia tot întunericul din jur de măcăitul răsunător şi plin de chemări al raţelor şi de plescăitul apei. ■Ca smintiţi, nagîţii zburau deasupra drumului, ţipînd.

Capitolul al patrulea

Deşi spre răsărit de Irtîş, în stepa Kuluindă, după cîteva îzile însorite se lăsase din nou o vreme rece şi mohorîtă, ¡nimic tiu mai putea opri alaiul victorios al primăverii. Zăpezile o luaseră la goană de pe toate ridicăturile şi stepa «era acum ceas de ceas mai împestriţată. Apele, umflate, •vijelioase, scădeau totuşi, ca prin minune, neobişnuit de repede. Pământul nu uitase de secetă şi, temător, sorbea îacom umezeala. Acolo unde pînă mai ieri lucise oglinda unei ape, întinse să tot ajungă cârdurilor de raţe călătoare, nu mai scînteia azi decît o biată băltoacă din care se iţeau spinii roşcaţi ; aici, unde fusese o băltoacă, nu mai rămăsese decît un ochi de apă pe care o treceau găinuşele de baltă prin vad. În schimb, apele albastre ale primăverii se adunau nemaivăzut de adinei deasupra ghe- ■ţii ce acoperea încă marile bazine din stepă umplînd de bucurie inimile oamenilor de prin partea locului. Ştiau ei bine că, de ce se umpleau mai mult, vor avea şi ei parte peste vară de o viaţă nouă.

În zilele acelea reci, cu vint, sute de brigăzi formate din tinerii sosiţi în Altai intrară pe întinsa stepă Kulundă. Pămînturile pustii pînă atunci vuiră de zgomotul a mii ■de tractoare, taberele brigadierilor răsărită ca ciupercile şi la hotarul crângurilor de mesteceni, şi pe malul cu ape dulci deasupra cărora se roteau cîrduri de păsări, şi pe lîngă rîuleţele şerpuitoare cu zile numărate, puţine, .doar pînă în miezul verii. Dar cele mai multe ieşiră ca din pămînt, acolo, în largul stepei necuprinse, unde nici pasărea nu avea unde-şi feri capul de soare, şi, deasupra pământului, se aştemură unduit, aduse de vînt di-ij toate părţile, fumuleţe alburii, îmbietoare, prietenoase...

După ce stătu o zi şi o noapte la Lebeajie unde-l lăsâ pe Leonid Bagreanov bolnav, brigada lui ieşi şi ea în stepă. Tractoarele cărau după ele remorca şi săniile greu încărcate ba pe zăpadă, ba pe pământul spălat de nea, iar tabăra fu aşezată la hotarul dinspre soare-răsare al crângului Iepurelui. Greu ai fi aflat loc mai bun de staţionare în toată stepa înconjurătoare : crângul era o pavăză bună împotriva vânturilor şi a furtunilor de nisip, care se stîr- neau de cealaltă parte a Irtîşului şi aveau alături o groapă adîncă, plină cu apă provenită din topirea zăpezilor.

Sokolik, focos, voinic, abia deprins cu hamul, trăgea nervos şi smucit căruţa pe cărarea abia desluşită ce mergea

şerpuită, croită cine ştie cînd şi de cine, ca atîtea altele în stepă. Il mîna Tonia Rodiceva, care, de curând numită ajutoare de bucătăreasă, ducea în crângul Iepurelui un sac cu pîine şi provizii pentru brigada lui Bagreanov. Venise amiaza, dar razele soarelui nu prea încălzeau. Bătea o pală ascuţită de vânt asupra pămîntului umed şi, deşi era încă frig şi totul în jur neîmbietor, ţiştarii, treziţi din somnul lung de peste iarnă, se înşiraseră ca soldaţii pe- movilele de pe lîngă vizuini, se scăldau în lumină şi în libertate şi priveau stepa cu o curiozitate neobişnuită.
Ajuns la malul unei mici ripe, Sokolik, înspumat nu atît de oboseală, cît de neastîmpăr, îşi ciuli deodată urechile şi o luă pieziş, pieziş ânfundînd căruţa prin tufişurile de tavalgă. Tonia ridică capul, întinse hăţurile, şi, deodată, obrajii i se împurpurară. Căci acolo, în rîpă, la zece paşi de cărare, se ridica de jos Vanka Sobol... Ferindu-şi picioarele de ramurile ţepoase de .tavalgă, Tonia întoarse calul spre cărare şi strigă, tulburată :
- Strigoi de baltă ! Mi-ai speriat calul ! Rr-r-r !
Vanka Sobol, ţinîndu-şi obosit arma ou două ţevi, ieşi tăcut pe cărare. Avea pe el un pieptar vechi, kaki, şi tot ce-i trebuia omului pentru vânătoare ; iar în jurul centuri legate cu nişte cureluşe, cîteva raţe şi răţoi cu pene inimoase şi strălucitoare... Pe chipul negricios al timarului se citea oboseala, o oboseală nemărginită, iar de sub căciula veche, cu urechi, şi cu o garnitură de blană de veveriţă, îi lunecase pe fruntea asudată o şuviţă de păr negru. Se apropie de căruţa Toniei, îşi dădu cu mina părul la o parte de pe frunte, trase adine aer în piept şi întrebă, întunecat:
- Nu mă iei şi pe mine ?
Tonia oftă şi ea, tristă, dar în ochii ei mari şi limpezi sclipi deodată o lucire de şiretenie.
- Ştiu şi eu ?
- Dacă nu ştii, cine să ştie ? se bosumflă Vanka. Poate să întreb armăsarul ?...
- De ce nu, întreabă-d, că el te duce, nu eu !
- Măi fată, hăi, tu ai ghimpi în loc de limbă !
îşi puse arma în căruţă. Tonia, ferindu-se încetişor mai în faţă, ca să-i facă şi lui loc alături, spuse, muşcîndu-şi şăgalnic buzele :
- De urcat, te urci, da' de plătit, cu ce ai să plăteşti ?
- Rea te-ai mai făcut ! Mătrăgună, nu alta !
Sokolik trase brusc de hăţuri. Lăsîndu-se obosit în căruţă, Vanka încercă să-i explice de ce e supărat şi îi spuse împăciuitor :

- Am umblat departe... Am fost tocmai la Gorki.
- Ia te uită la el pînă unde s-a cărat ! Parcă n-ar avea Lebedinoe lîngă el... se miră Tonia.
- Pe Gorki e o barcă...
- Ei şi ce, fără barcă, n-ai fi împuşcat tot atîtea ?
- Ce ştii tu ce-i patima...

Tăcură un timp.

În cele cîteva zile de cînd se întorsese în Lebeajie, erau pentru prima oară într-adevăr singuri. Vanka era un flăcău încăpăţînat şi ţinea încă supărarea că Tonia nu venise duminică la club. Şi-apoi, fata se tot ferea din calea lui, aşa că, vrînd-nevrînd, trebui omul să-şi strunească inima şi să încerce, răbdător, să-i cîştige iertarea. Se nimerise acum un prilej cum rar se nimereşte în viaţă, de a sta de vorbă deschis cu fata şi a o face să uite jignirea. Dar cît de greu, o, cît de greu era să vorbească cu ca între patru ochi !

- Ai mai crescut în anii ăştia... rosti el în sfîrşit, tulburat.
- Am mai crescut şi mi-a venit mintea la cap, îi răspunse Tonia, răutăcioasă.

Neliniştit, Vanka îi aruncă o privire furişă. Tonia strunea calul şi se ferea de el. Se uita ţintă la stepă, de parcă din toată lumea asta nu aveau preţ pentru ea decît cocostârcii argintii, ou pete negre, care rătăceau, colo, hăt, departe pe coama zvîntată. Pe la tîmple şi pe ceafă, vîn- tul îi flutura cele cîteva şuviţe de păr blond-închis care îi ieşiseră de sub năframă şi care miroseau a cetină. Ce! puţin aşa i se părea lui Vanka. Nările nasului ei drept, puţin în vînt îi trepidau, parcă, de căldură. Obrajii pli- nuţi şi arşi de soare, însemnaţi arar cu pistrui drăgălaşi,, i se acoperiseră cu o rumeneală umedă.

Sobol adăugă foarte serios, cu ochii lucitori şi plini de suferinţă :

- Cînd te-am zărit mai adineauri, tot sufletul mi s-a strîns !

Mirată de tonul glasului său, Tonia se întoarse într-o- clipă şH întrebă :

- Acum însă ţi^a trecut, nu ?
- Rîzi ? şopti Sobol, îndurerat.
- Nu ! Spune mai departe, spune...
- Nu pot... Nu-mi vin cuvintele, oftă Sobol, trist.

Tonia fu de data asta însă neobişnuit de crudă.

- Nu poţi ? repetă ea. Tu, căruia îi merge gura ca meliţa ? Sau nu ţi-o fi bine ! Nu te-ai îmbolnăvit cumva ?
- îţi baţi joc de mine ? strigă deodată Sobol.

Tonia tăcu uimită, iar Vanka, blestemîndu-se că-şi ieşise din fire, încercă iar să se apere într-un fel şi şopti încordat :
- Mi-ai acoperit tot soarele !
O bucată de vreme aşteptă ruşinat şi în van răspunsuL Cînd simţi că i se sfîşie pieptul de durere, exclamă :
- Ştiu ! Vorbeşti cu ăla... cu Zarniţîn !
- Nu ştii nimc ! i-o tăie Tonia.
- V-am văzut cu ochii mei... Ţi-a şi sucit capul şmecherul ăsta de la oraş !
Drept răspuns, Tonia se mulţumi să plesnească doar hăţurile calului.
Sîcîit, Vanka Sobol se scotoci în buzunarul pieptarului de unde scoase un pachet boţit de ţigări şi o cutie de chibrituri. În clipa următoare o prinse pe Tonia de cot, strigînd :
- Opreşte ! Am scăpat chibriturile !
- Oof, stîngaciule ! strigă Tonia. Dă fuga după ele Î
Sobol sări din căruţă şi pînă să oprească Tonia calul înfierbîntat, se pomeni la vreo sută de paşi în urmă. Luă chibriturile de jos, măsură din ochi locul ce-l despărţea de căruţă şi dădu cu tristeţe din cap :
- Stai ! Aşteaptă-mă !
îşi adună toate puterile şi făcu vreo zece paşi mari,, săltaţi. îşi dădu însă seama că nu va putea niciodată ajunge căruţa şi scoţîndu-şi căciula, o flutură prin aer ; apoi porni greoi, ca un om obosit.
Tonia se întoarse brusc spre el şi-l privea cu ochii ei căprui şi ştrengăreşti, în care luceau picuri de aur. Ce obosit şi caraghios părea acum tiranul ei. Toniei i se făcu chiar milă de el.
- Hai, hai ı îl îmbie ea, şăgalnică.
- Tonia, aşteaptă-mă ! o rugă Sobol, strigînd aproape.
Se opri lîngă căruţă, îşi şterse fruntea asudată cu căciula şi cînd zîmbi, vinovat, îi luciră dinţii.
- Mi-am tocit picioarele...
Vru. să urce, dar Tonia, chiuind, trase hăţurile, iar Sobol luat pe neaşteptate, se dădu înapoi şi ridică mîinile,,
- Tonka, stai ! strigă el. Nu te prosti !
- ...junge-mă !
Atît auzi o dată cu huruitul căruţei.
„S-a zăpăcit fata asta de tot" îşi zise Vanka, şi se oprL Îi tremurau nările care păliseră.
Tonia crezuse că va izbuti foarte repede să-l oprească pe Sokolik, dar calul, sălbatic şi voinic, prinsese zăbalele în dinţi ca într-un cleşte şi alerga înfocat prin stepă. Goni aşa

vreo cinci sute de metri, cînd se opri brusc şi cu totul pe neaşteptate, fornăi, şi pe spinarea lui aurie, catifelată se porniră să tremure valuri mărunte. Tonia care se încurcase în hamuri, abia avu timp să vadă pe stînga, lîngă cărare, un vultur iepurar cărămiziu, cu pete albe ce se ridica, bătînd greu din aripi, cu ghearele încă neadunate... În aceeaşi clipă, Sokolik, fcremurind tot, o luă iar la galop, mîncînd parcă pămîntul, cu coama sbătîndu-i-se in vînt.
„Mă face praf ! îşi spuse Tonia. Mă omoară !"
îşi înfăşură hăţurile pe mâini, şi se propti din răsputeri cu picioarele în partea din faţă a căruţei, lăsîndu-se cît mai mult pe spate. Dar calul parcă nu simţi nimic. Alerga ca vîntul, cu ochii ieşiţi din orbite, alb de spuma pe care o împroşca. La cotituri, sălta în aer cînd roata din stînga, cînd cea din dreapta din spatele căruţei. Nu trecu mult şi arma lui Vanka fu zvîrlită în drum. Fata, cu faţa de un roşu aprins, îşi muşca buzele şi trăgea cu disperare de hăţuri, abia stăpînindu-şi geamătul, dar stepa, cu fiecare clipă ce trecea, îi alerga tot mai repede în faţă...
Îi ieşi în cale o rîpă mică, îngustă, plină cu apă, şi Tonia fu udată ca de furtunul pompierilor. în clipa următoare armăsarul scosese căruţa din apă şi o ducea mai departe, de data asta fără să mai ţină cărarea. Hurducată într-o parte şi în alta, fata ţipa acum de teamă că va cădea şi trăgea îngrozită de hăţuri, cu faţa şi părul pline de
Deodată, de parcă ar fi înţeles ceva, Tonia se apucă zdravăn cu mîinile d'e partea din faţă a căruţei şi începu să^l biciuiască ca turbată pe Sokolik cu hăţurile. Enervat, armăsarul înspumat porni şi mai furios, zvîrlind picioarele dinapoi atît de înalt, încît atingea aproape curelele hamului. Era înfocat, stăpînit de o putere străină, turbată. Simţind însă că hăţurile slăbeau, descleştă fără să-şi dea seama dinţii ce-l duceau, şi scăpă zăbala, iar Tonia, pro- fitîmd de greşeala lui, trase din nou de hăţuri, aşa de tare încît i se făcu armăsarului negru înaintea ochilor. începu să sară ca turbat. Noi mai vedea nimic în faţa lui, iar To- nia îi rupea fără întrerupere botul cu zăbala...
Ajunseră repede în crîngul Iepurelui. Însă aici se întâmplă ceva neprevăzut : hăţul pe care-l ţinea Tonia în mîna dreaptă plesni ca o coardă şi fata căzu în căruţă, înlemnită la gîndul îngrozitor ce o străfulgera trase cu ultima rămăşiţă de putere de hăţul din stingă. Calul, nefiind încă stăpân pe sine, coti brusc spre crâng. Când văzu în faţa ei zidul tr.unchiurilor albe ale copacilor, Tonia ţipă şi închise ochii.

Se auzi un trosnet, roata stingă sări într-o parte, iar căruţa zbură înainte...

Când ajunse la tabăra brigăzii, Vanka Sobol îşi atîrnă vânatul de un ciot al mesteacănului de lângă bucătărie, îşi şterse faţa înfierbântată şi, copleşit de tăcerea ce domnea în jur, se apropie tiptil de cortul întins lîngă iaz, unde se adunase mai toată brigada. Se opri în prag, nevăzut de ceilalţi şi îşi ţinu răsuflarea. Nu-i veni să-şi creadă urechilor, cînd auzi din fundul cortului glasul lui Kostea Zarniţîn şi rîsul Toniei. Dacă Sobol ar fi găsit-o pe Tonia pe moarte, inima nu i-ar fi îngheţat mai tare ca în clipele acelea...

Se simţi vinovat, ca omul care s-a uitat pe furiş la ceva oprit, şi se feri, desprinzîndu-se ca o umbră, de cort. O luă alene spre crâng, tîrîndu-şi ou greu picioarele prin frunzişul uscat şi fîşîitor din anii trecuţi. În drum îi ieşiră în cale nişte tufişuri de salcîm galben şi nu-şi dădu seama că puteau fi ocolite uşor, aşa că se vîrî în hăţişul noduros şi ţepos. Nimeri apoi în poieniţă, drept într-o băltoacă, şi străbătu de-a curmezişul apa ce-i venea pînă la genunchi. Niciodată n-a putut Vanka pricepe cum a ajuns la hotarul dinspre miazăzi al crângului, unde dădu numai din întîmplare peste căruţa sfărâmată. Istovit complet de oboseală şi durere, Sobol căzu în căruţă şi se cufundă într-un somn adînc.

13 — Stepa vulturilor — c. 327

În timpul cinei, membrii brigăzii avură numai cuvinte de laudă pentru dibăcia de care Sobol dăduse dovadă de vînător. El însă, cu gîndul aiurea, rămase tot timpul tăcut lîngă foc. După ce-şi băură ceaiul, băieţii mai statură un timp la tăifăsuială. Era cam răcoare, dar nimeni nu se retrase sub cort. Rămăseseră toţi afară, aşezaţi roată în jurul focului. începeau să le fie dragi serile în stepă, vorba dusă cu glas scăzut, parcă mai scăzut din pricina umbrei subţiri, a chiotelor şi a hohotelor de rîs ale fetelor, a armonicii şi a cântecului...

Kostea Zarniţîn, poznaş ca de obicei, chemă fetele la el :

- Veniţi încoa, rîndunele călătoare ! Aproape ! Mai aproape !

Vanka Sobol îşi ferea din răsputeri privirile de locuî în care se afla Tonia. îşi tot muşca o şuviţă neagră de păr, şi se uita îngândurat la foc... Lumina ştearsă, alburie a apusului, îşi făcea cu greu drum printre trunchiurile albe. Vîntul se domolise, dar, probabil, numai pentru a lăsa noaptea să coboare liniştită pe pămînt. În tot cuprinsul stepei - şi se vedea până la zece kilometri - focurile taberelor se

aprinseseră toate în acelaşi timp, iar în amurgul ce se lăsa repede, părea că plutesc, se leagănă ca valurile mişcătoare ale mării...

O bucată de vreme, veselia din jurul focului nu se închega, pentru că mulţi dintre cei de faţă nu pricepeau, parcă, ce are Vanka Sobol, şi-l priveau nedumeriţi. Fetele forfoteau tăcute, furate de treburile lor mărunte, iar băieţii discutau dezordonat, cu ton profesional despre defectele unui tractor, piese de schimb sau despre primăvara friguroasă...

Mai trecu o bucată de vreme, şi aşa cum se întîmplă de multe ori în jurul focului, îşi aduseră cînd unul, cînd altul aminte de satele şi oraşele în care se născuseră, pe care le părăsiseră şi a căror amintire îi măcina mereu. Zdrobit de durere, Vanka Sobol trăgea din cînd în cînd cu urechea la ceea ce se vorbea în jur, dar nu-şi putea aduna pe deplin gândurile.

- Da, fraţilor, tare mai întârzie şi aici primăvara !... oftase Grigori Holmogorov, căruia îi plăcea vorba se- rioasă şi cumpănită a ţăranului. La noi, la Velikie Luki, deşi la miazănoapte, muncile au şi început...

- Da, la noi au început ! îi ţinu isonul Nikolai Kra- iuşka, care era totdeauna din tot sufletul alături de prietenul său, venit tot de prin părţile lui, din acelaşi ţinut.

- Ce fel de munci faceţi voi pe acolo ? exclamă deodată Ibrai Hasanov. îşi ţinea armonica pe genunchi şi abia aştepta să-l roage cineva să-i tragă o cîntare. Că la voi nu sînt decît bălţi !

- Vorbeşti şi tu ca să nu dormi ! sări Nikolai Kra- iuşka în apărarea locurilor sale, deşi îşi aducea bine aminte că mai ieri se plînsese chiar el băieţilor de bălţile de la Velikie Luki. Dacă vrei să ştii, la noi sînt locurile cele mai frumoase ! Unde mai găseşti lacuri cu ape atît de limpezi şi păduri de pini ca de cealaltă parte a Nevelului ? Unde găseşti rîu ca Lovatul ?

- Tocmai pe malul lui sînt bălţile cele mai primejdioase şi pădurile atît de întunecoase !... spuse Ibrai Hasanov. Mulţi au mai pierit acolo în timpul războiului ! Fratele meu - ştiţi, a plecat pe front o dată ou Ma- trosov - acolo a căzut, lîngă Lovatul vostru !

- Oameni au murit peste tot... se apără Kraiuşka.

- Uite, la noi, pe Katna sînt într-adevăr locuri frumoase ! urmă Ibrai Hasanov. Satul nostru se află pe acolo, pe aproape, pe malul ei înalt... Şi acolo nu-s nici un fel de bălţi !

Cîmpurile-s frumoase, iar pădurile de tei sînt o minune ! Cînd înfloresc, umbli prin ele ca la nuntă !

- Da' mere n-aveţi ! i-o tăie Fedea Brajkin, de fel din Bclgorod.
- Ba avem ! strigă Hasanov. Puţine, dar avem.
- Ce să faci cu puţi-ine ! rosti tărăgănat, ca un copil Fedea Brajkin, apoi se înfierbîntă deodată : La noi să vezi mere ! Ne sînt grădinile pline de rod cum îi acum cerul de stele... Te duci sub mărul cel mai frumos și mănînci pe pofta inimii ı
- Care cum s-ar zice, singura caznă e să mesteci, nu-i aşa ? întrebă Kostea Zarniţîn, cu gîndul să facă iar una de-a lui.
- Vezi bine ! răspunse naiv Fedea Brajkin.
- Muieţi-s posmagii ? făcu pe prostul vorbind tărăgănat, din vîrful buzelor Kostea, cu gîndul la povestea aceea cu leneşul. Ceilalţi izbucniră în rîs. Cînd se lăsă din nou liniștea în jurul focului, Zarniţîn adăugă : La drept vorbind e bine peste tot. Dar dacă e să vorbim drept, cel mai bine e la noi, la Moscova ! Acolo-i minunea pământului ı Curge prin oraș un rîu mai bun ca oricare Lovat, teii înfloresc pe străzi, pe bulevarde... Găseşti şi mere, și struguri, şi banane în prăvălii cît îţi pofteşte inima... într-un cuvî<nt, viaţă ca-n povești ! Și aşa cum îi era obiceiul, îngrașă ştrengăreşte totul, schimbînd tot trandafiriul în negrul cel mai cernit.
- Stau de mă mir, spuse el, învăluind fetele cu o privire şireată, ce minte am avut să las o viaţă atît de minunată, ca să viu taman aici, la dracu-n praznic ? Să stau acum în stepă, lângă foc și să urlu de dor, ca lupii...

Toţi ceilalţi îşi dădură seama că băiatul vorbea aşa numai din ştrengărie, de dragul discuţiei. Dar, spre mirarea tuturor, Vanka Sobol îl întrebă serios, arţăgos :

- Atunci, totuşi, de ce ai venit aici ?
- Ţi-am spus doar că nici eu nu ştiu ! îi răspunse Kostea, care nu înţelegea nici arţagul, nici vorba lui răstită. M-o fi tras prostia de la o viaţă bună la alta proastă, mai aproape de lupi...
- Te-a tras, vezi bine, și acuma urli de răsună toată stepa, nu ?

Kostea îl privi cîteva clipe mirat. Răspunse totuşi tot printr-o glumă :

- Cum să nu urli, cînd aici nu găseşti banane !
- Dacă-i aşa, ia-ţi picioarele la spinare şi du-te ! Tunde-o ! Ce, mare lucru e asta pentru tine ? rîse Sobol și adăugă, **’170**

mînat de gîndul ascuns de a-l ponegri : Moscoviţii sînt un soi de oameni, pe care nu-i interesează decît să ia caimacul ! Nu căsca gura ! L-ai luat ? Dă-i drumul mai departe !
- Ia stai ! Eşti în toate minţile ? sări Kostea, făcînd mari ochii-i rotunzi şi albaştri. Unde am luat eu caimacul ?
- Nu l-ai luat, dar te pregăteşti !
- Cum mă pregătesc ? Unde ? Ce tot trăncăneşti ?
Unul spuse una, altul spuse alta şi spre amărăciunea tuturor, între Sobol şi Kostea se iscă o ceartă, pe cît de neaşteptată, pe atît de prostească. Trebui să se vîre însuşi Kornei Cernîh între ei ca să-i domolească.
- Aţi mîncat prea mult vînat, ori ce-i cu voi ? rosti el întunecat, ridieîndu-se lîngă foc. Ia te uită la ei, cum s-au luat la harţă ! Li s-au roşit ochii de atîta patimă ! Ia, potoliţi-vă ! Să nu vă mai aud !
Membrii brigăzii săriră ou gura la Sobol şi-l ocărîră pentru arţagul şi purtarea lui urîtă. Il dojeniră şi pe Kostea, ca să nu facă cumva vreo nedreptate, deşi tot nu înţelegeau din ce se pornise cearta. Prima ceartă în brigadă...
- Mai bine ai dansa, îi spuse la urmă lui Vanka, împăciuitor, Kornei Cernîh.
- Am dansat astăzi destul ! răspunse Sobol, care se domolea.
- Atunci, cîntă ! Tot e mai bine...
- Bine, de cîntat, pot să cînt... se învoi pe un ton îngăduitor tî-nărul, spre mirarea celorlalţi, care numai la asta nu se aşteptau acum de la el. Hei, Ibrai, dă-i drumul ! strigă el, trîntindu-se într-un cot, cu faţa spre armonist. Şi, după ce Ibrai îi dădu tonul, începu să cînte tare, cu o veselie inexplicabilă, duşmănoasă parcă :
Fata vrea să mă înşele
Ce-o mai fi şi asta ?
Fete dintr-astea
N-au nici ruşine, nici conştiinţă !
Iar băieţii - ceea ce iar era nefiresc din partea lor după o ceartă atît de înfocată - începură să se foiască fiecare pe locşorul pe care stătea, în jurul focului, de parcă i-ar fi ars cu fierul roşu unde-i durea mai rău. Ci n tară şi ei cu Vanka Sobol :
Fete dintr-astea
N-au nici ruşine, nici conştiinţă!
Sobol lăsă glasurilor timp destul să se piardă nestingherite în depărtările stepei cuprinse de înserare, iar cînd se stinseră, cîntă mai departe :
Fata înşelătoare

O cunoşti după ochi.
Fata înşelătoare
Se uită tot în lături!
Gîntară şi ceilalţi, cu for;
Fata înşelătoare
Se uită tot în lături I

Fetele nu îndrăzniră să-i întrerupă, deşi tare le-ar mai fi spus una. Iar Vanka Sobol, tot mai înveselit de gîn- durile lui neînţelese şi duşmănoase, striga stepei, cîntînd cu capul dat pe spate ;

Ea nu mă mai iubeşte,
Măcar „iartă-mă" nu mi-a spus...
Iar eu nu mă amărăsc,
Mie nici nu-mi pasă '

Ultimile două versuri le merseră băieţilor drept la inimă. Aşa şi trebuie ! Şi, în şuieratul voinicesc al unuia dintre ei, cîntară ou toţii o dată cu solistul :

Iar eu nu mă amărăsc,
Mie nici că-mi pasă !

În stepă e loc destul pentru cîntece, şi Vanka Sobol, care ştia lucrul acesta, nu-şi cruţa nici vocea, nici focul inimii. Ai fi zis totuşi uneori că băiatul fugărit de ve- «elia lui duşmănoasă va amuţi deodată, va sări în picioare şi va chiui atât de tare, încît toate întinderile, cu toate focurile şi cu toate taberele de cîmp, supunîn- du-i-se, vor porni să plutească spre depărtări neştiute...

II

În ziua de 25 aprilie, într-o duminică, Leonid Ba- greanov porni stăpînit de o neobişnuită nerăbdare spre tabăra de cîmp a brigăzii sale. Slăbise mult în săptămîna în care zăcuse şi hurducăturile căruţei uşoare, ca şi aerul ameţitor al stepei îl istoveau într-atîta, încît abia dacă mai avea puterea să-şi şteargă fruntea îmbrobonată de -sudoare. Ca orice om puternic de felul lui, nu se putea suferi slab, nu se răbda altfel decît era de obicei : vioi, ■tumultuos şi ou glas puternic. Suferea din pricina slăbiciunii sale, şi din cauza acestei suferinţe părea acum utît. în timpul săptămînii ce trecuse se mai maturizase, aşa cum se întîmplă mai totdeauna ou tinerii cînd se îmbolnăvesc. Se şterseseră mai toate trăsăturile blînde de pe chipul său, cuta de la rădăcina nasului se adîn- cise, buzele i se învârtoşaseră, iar ochii lui cenuşii păreau mai mari, mai arzători, mai pătrunzători. La drept vorbind, Leonid nu avea încă voie să pornească în stepă, dar nu se putuse împăca ou gîndul că brigada începea fără el munca atît de dragă.

Cît ţinu drumul, Leonid vorbi puţin şi fără chef, cercetând tot timpul repede, scrutător stepa, cu atît mai de necuprins şi mai liberă ou cît înaintezi mai mult pe ea. într-om singur loc spuse ceva mai vesel, atingînd-o pe Svetlana, care mina calul, atentă :

- Vezi colina de colo ? Aia pe care creşte deasă colilia ? Aici ne-am întâlnit cu lupul în dimineaţa aceea !

Svetlana, care mai fusese în tabăra de cîmp, ştia că miulţi văzuseră lupul puternic şi singuratic şi-l întrebă, ironică :

- Mi se pare că-ţi place să ştii că rătăceşte pe aici ! Cu lupi locul e mai romantic, nu-i aşa ?
- Dacă vrei, da...
- Ar fi mai bine dacă ar lipsi romantismul ăsta I rîse Svetlana. Te-apucă frica şi atîta tot !
- Dar fără el ar fi plicticos...
- Crezi că-i mare veselie cînd urlă lupii ?
- Oricum...

Un ţiştar trecu sprinten drumul chiar pe la picioarele lui Sokolik. Strunind la timp armăsarul, ca să-l liniştească, Svetlana îl întrebă pe Leonid :

- Ţi-e frică prin urmare, să nu se plictisească cineva pe pămînturile înţelenite ?
- Nu mi-e frică ci mă cam tem niţel, recunoscu Leonid. Sînt printre noi şi unii care au venit numai ca să facă pe grozavii ! Şi cum să faci pe grozavul, dacă nici măcar lupi n-or să fie pe aici ?
- Atunci o să-i apuce dorul de oraş pe alţii, nu pe
- Nu, n-o să-i apuce ! Au în ei ceva mai puternic decît dorul !

După o tăcere, Svetlana întrebă :

- Există oare la ei ceva mai puternic dccît el ?
- Există ı rosti Leonid, hotărît.

În sufletul lui Leonid, nerăbdarea creştea cu fiece clipă. Zări în sfîrşit lîngă perdeaua de mesteceni cortul verde închis, remorca, tractoarele şi rezervoarele ; emoţionat, smulse hăţurile din mîinile Svetlanei şi mină armăsarul în trap întins, deşi calului îi venea greu să- tragă căruţa pe pămîntul virgin, moleşit de ape.

Il întâmpinară ou toţii, venind în fugă care de pe unde avea treabă şi se înghesuiră gălăgioşi în jurul căruţei, pînă cînd le aminti Kornei Cernîh că era vremea să se întoarcă la munca lăsată în părăsire. Bosumflaţi, se împrăştiară, iar Cernîh, văzînd ce greu pune Bagrea- nov piciorul pe pământ, întrebă, îngrijorat :

- Nu cumva te-ai sculat din pat prea devreme ?

- Parcă poţi să-l ţii ! exclamă Svetlana.
- Nu-i nimic ! Aici mă vindec mai repede, răspunse Leonid, mîngîindu-l pe Drujok, care sărea bucuros în jurul lui. Credeţi că acolo mi-a fost mai uşor ? şi se căzni să zimbească. Eu să zac la Lebeajie, iar sufletul să-mi zboare spre crângul Iepurelui...
- Ţi-eta pesemne frică să nu începem fără tine ? vru să ştie Cernîh.
- Da... recunoscu Leonid deschis. Dc-ai şti cît m-am gîndit la ziua asta, de-ai şti cum am aşteptat-o ! Şi acum !... Cum era să rabd ? Dar mi se pare că-i prea devreme, nu-i aşa ? Musteşte stepa de ape !
- Eu zic că nu-i prea devreme... rosti îngînd.urat Cemîh, întinzîndu-i, în cinstea revederii, tabachera de alpaca, să-şi aleagă o ţigară. Sî-nt locuri unde pămîntul e cam umed, fireşte, dar nu face nimic ! Intră el tractorul, şi pe-aoolo ! Am împărţit postatele, ara pus jaloanele...
- Va să zică, să încercăm ? se înflăcără Leonid.
- Trebuie !
- La timp am venit ! îmi spunea mie inima !

Svetlana îl luă pe Sokolik de căpăstru şi-l duse spre mestecenii din apropiere, să-l deshame. Leonid, neliniştit, strigă unor tineri care tocmai treceau pe lîngă
- Măi băieţi, ajutaţi-o pe Svetlana !
- Am in-ţeles ! S-a făcut ! răspunseră cîteva voci.

Dar Svetlana se întoarse şi strigă :
- Mă descurc şi singură ! Singură !
- Ai să poţi ? întrebă neîncrezător Leonid.
- Am să pot !
- Să înveţe, să se deprindă, şopti Cernîh.
- Tot drumul a mînait ea ! Se bucura ca un copil ı
- Nu s-a temut c-o să păţească ce-a păţit Tonia ?'
- Nu.

Văzîndu-l că se uită în jur nerăbdător, Cernîh îi întrebă, arătând spre tabără cu un gest rotit al mîinii :
- Ei, cum ţi se pare locul pe care l-am ales ? Facem un tur să ne uităm ?

Colindară pe îndelete toată tabăra. Pretutindeni se muncea. Băieţii de la oraş, care nu puseseră în viaţa îor mîna pe teslă sau pe rindea, pardoseau cortul cu scînduri şi ridicau acoperişul micului hambar adus din sat, ca să adăpostească bucătăria. Fetele îşi dichiseau remorca după gustul lor, căci le fusese pusă la dispoziţie, frecau de zor rufele pe malul iazului sau o ajutau pe Fenia Soktîşko la spălatul vaselor ; luaseră ou toţii masa de prînz, cu o oră în iurmă. Numai

lîngă tractoarele şi maşinile bine curăţate, şi aşezate la rînd pe un loc curat, ceva mai departe de tabără, nu era nimeni. Aici totul fusese pus la punct pentru ieşirea pe brazdă. Cînd Bagreanov şi Cernîh se îndreptară însă într-acolo, tractoriştii, nemaiputîndu-se stăpîni, ieşiră unul după altul din tabără şi se luară după ei. Pe cît se părea, la baza de maşini totul era în ordine. Dar tocmai cînd ajunse acolo, îl duru mai răa inima pe Leonid. Se opri în faţa tractoarelor şi le privi o bucată de vreme poli auzi în spatele lui pe Kornei Cernîh, înăbuşindu-şi un oftat :

- Da, am rămas orfani, fără „tată"[4] ! Cum merge acolo, tot mai încearcă să-l scoată ? N-ai aflat ?

Fără să mai aştepte răspunsul, tractoriştii se grăbiră care mai de care să spună :

- Cine să-l scoată ? Dereaba ?
- Ăla nu ştie decît să tragă la măsea !
- Mi-aş pune capul că acu a intrat apa şi-n cabină !
- Nu ! Că nu-i aşa de multă...

Leonid se întoarse spre tractorişti :

- Acum n-o să poată nimeni să-l scoată ! Trebuie să aşteptăm pînă scade apa. N-o să-l vedem noi aşa de curînd, pe „tatăl" nostru ! Voi ce ziceţi, prieteni ? V-aţi gîndit ce să facem ? N-aţi vrea să ne sfătuim astăzi ?
- începem mîine ? încercă Kostea Zarniţîn să ghi-
- Probabil.

Bagreanov şi Cernîh îi lăsară pe tractorişti să discute cu aprindere şi porniră spre stepă. Pe drum, Cernîh începu să-i povestească cu însufleţire despre viaţa lor acolo.

- Aici, peste tot sînt oameni ! Cum se înserează, se aprind în stepă focurile ! În dreapta sînt brigăzile formate din cei veniţi din Pavlov şi Zailesiha, iar colo, spre miazănoapte sînt cei din Kuriia... Dincoace, spre ;stînga, e brigada lui Gromov, iar dincolo de ea, cea formată din oamenii veniţi din Gazahstan. Acolo să vezi ce uruit !
- Aţi fost pe la Gromov ? întrebă Leonid.
- Fost; !
- Au să ne întreacă, după cum se pare, oftă Leonid.
- Da, e puternică brigada lor, ca un pluton de luptă ! îi răspunse Cernîh, oarecum invidios. Sînt toţi dintr-un loc, aleşi pe sprinceană, şi îşi cunosc toţi meseria... Pe cînd la noi, e amestecătură...

[4] „Tata" era numit în brigadă tractorul „S-80" Cn. ed. rusei

Curînd îi ajunse din urmă un băiețandru de vreo treisprezece ani, îmbrăcat într-o pufoaică și cu o căciulă veche, soldățească, pe capul acoperit cu un păr de un galben aproape alb. Avea fața toată stropită de pistrui, .galbeni ca bobul de mei, și priviri furișe, de lighioană mică. După ce trase de vreo două ori adînc aer în piept, le spuse, rostogolind amarnic litera „r" în vorbirea sa :

- Vă cheamă bucătăr-r-reasa ! E gata găinușa sălbatică !
- Va trebui să ne întoarcem... spuse Cernîh.
- Nu prea e momentul ! Ar trebui să le vedem pe toate !
- Le vedem noi pînă în seară.

O luară îndărăt.

- Sobol ne face rost de cocoși sălbatici ? wu să știe Leonid.
- Sobol, răspunse Cernîh. Fără el, n-am mînca decît cașă ! Prost ne mai aprovizionează...
- Da' voinicul ăsta, al oui e ? întrebă Leonid, făcînd cu capul spre băiețandrul care venea ceva mai încolo după ei, roșu ca sfecla de emoție.
- E de pe aici, îl lămuri Cernîh, trist.

Leonid se întoarse spre băiat și—ı întrebă scurt :

- Cum te cheamă ?
- Petr-r-rovan ! răspunse el, cu glas răsunător.
- Petka, explică Cernîh. E un băiat tare ciudat. Cînd e emoționat, scapă „r"-ul din gură de nu-l mai poate stăpîni... Ei, de ce te-ai emoționat, spune-mi, rogu-te !
- Parcă nu știți dumneavoastră, se smiorcăi Petka.
- Vezi, pe tine te-aștepta ! rîse Cernîh. Vrea să-l primim lucrător pe remorcă...
- Lucrător pe remorcă P se miră Leonid. Păi e încă un copil !
- Parcă eu nu i-am explicat ? Adormi în zori și cazi sub plug, dar de răspuns noi răspundem !
- N-am să adorm ! rosti Petka hotărît. Sînt învățat eu cu de-astea... Dacă o să cadă cineva sub plug, apoi au să cadă dom'șoarele ăstea ale voastre de la oraș î
- Stai ! Da' ou școala cum merge ?
- Prost ! oftă Cernîh, deși prinsese din zbor privirea rugătoare a lui Petka, care pășea aoum alături de el. Taică-său a murit, mamă-sa are patru copii... Și din toți, el e cel mai mare... Așa că, știi și tu singur, nu-i vine ușor să trăiască. A aflat că lucrătorii de la remorci cîștigă bine aici pe țelină și a șters-o de la școală !

- Bine, dar există legi în ţara asta ı Şi legea spune că trebuie să înveţe, spuse Leonid.

- Legea ? A încălcat-o, ticălosul ı L-a chemat însuşi Severianov la el şi l-a ameninţat că-l condamnă, dar degeaba ! Ei, ce poţi face ou el ? Dacă-l iei la goană de aici, plînge ! Se piteşte prin tufişuri şi urlă sau umblă prin stepă, prinde ţiştari şi-i gîtuie !

- Colectează blănurile...

- Păi da, că trebuie să trăiască şi el într-un fel ! Dar e o nenorocire curată ou tăbăcarul ăsta. Vrei să-i vezi vînatul ?

Ajunseseră în tabără şi mergeau aoum spre micul hambar care adăpostea bucătăria. Tot peretele fără ferestre dinspre sud era plin de piei de ţiştari, întoarse pe dos, uscate puţin la soare şi întinse apoi pe perete, prinse în cuişoare.

- Clasa întîi ! se fuduli Petrovan.

Leonid îşi aminti deodată că şi el, în anii războiului, ca să-i hrănească pe ai săi, prindea raţele lacome şi încrezătoare ou cî-dige de pescuit, de care agăţa băşici de peşte ca momeală. Se revăzu o olipă aşa cum era pe vremea aceea, un băieţandru ca Petrovan, îmbrăcat într-o haină ruptă, ou cizme meşterite de el din nişte rupturi de camere de automobil, cu tolba plină de vînat cu pene albăstrui şi i se puse deodată un nod dureros în gît.

- Le predai ? întrebă el cu o voce răguşită, întorcin- du-se spre Petka.

- Dar cum !?

- Nu oumva pe tutun !

- Vai de mine ! se simţi chiar uşor jignit băiatul. îi dau mamei toţi banii, pînă la ultimul !

O clipă faţa lui Leonid se întunecă, adumbrită parcă de un nor. Mai zăbovi puţin, încruntat în faţa peretelui plin cu piei, luptîndu-se poate din greu cu durerea din sufletul său. Apoi făcu deodată stînga-mprejur şi porni haihui spre malul iazului.

- N-avem sacagiu... spuse Cernîh, după ce-l lăsă să se sature de priveliştea micului golf, cu oglindă lină. Apă de băut nu găsim decît departe, la brigăzile mai vechi... Şi lui moş Ionici îi vine greu singur, că e şi paznic noaptea la carburanţi şi maşini...

- Avem sacagiu... răspunse Leonid.

- Prin urmare, îl luăm pe Petrovan ?

- îl luăm !

- Ne mai lipsesc doi lucrători pe remorcă, adăugă Cernîh. Ce spun cei de la colhoz ? Ne trimit oameni ?

- Nu, nu ne trimit...
- Atunci cum o să arăm mîine ?
- Preşedintele colhozului a vrut să-mi dea, numai că eu n-am primit, spuse Leonid şi, întorcîndu-se spre Cernîh, îşi plecă capul în faţa lui. Acum, taie-mi-l, Ste- panici ! N-am putut să-i iau ! Ştiu că nu-i ajung braţele de muncă ! Îi lua de la alte munci...
- Ce-ai făcut, tovarăşe brigadier ? rosti Cornîh cu o nemărginită amărăciune în glas. Ce-o să ne facem ?
- Pînă una, alta, o să ne descurcăm şi singuri... îi răspunse Leonid. O să lucrăm pe remorcă, cînd eu, cînd dumneata, cînd unul dintre băieţi, două schimburi la rînd... Ne-om descurca noi într-un fel ! Mai tîrziu, om vedea ! Mă bate un gind ascuns, Stepanîci : să-i atragem de partea noastră pe amicii lui Dereaba ! Toată săptă- mîna au tîndălit la Vadul Negru şi au băut de s-au spart... A venit vremea să se apuce şi de treabă.
- Nu se despart ei de Derea-ba ! oftă Cernîh.
- Fleacuri ! Tovarăşii de băutură nu-s neamuri !
- Cum o să-i atragi ?
- Să mă mai gîndesc...

Îi chemă la masă Fenia Solnîşko. Leonid gustă de vreo două ori din vînat şi plecă pe dată de la bază. O bucată de vreme, rătăci tăcut, lăsînd în pămîntul moale, jilav, urma tălpilor vîrstatc, de cauciuc, ale cizmelor cu care era încălţat. Se opri un timp, îngîndurat, lîngă „farfurioarele" mici, pline cu apă limpede, presărată ou bulbuci, scoase cu lopata cîteva brazde de iarbă uscată, le cercetă mirat de mireasma suavă, abia simţită, a frunzuliţelor zmeurii minuscule, de cimbrişor, ieşite de o zi, două şi care semănau cu lintiţa...
- Mai e îngheţat pe alocuri, spuse el cu părere de rău, vorbind de pămînt.
- Nu-i nimic ! Se poate discui ! îi răspunse Cernîh.

În zare, spre Irtîş, se întuneca neobişnuit de repede, aşa că se întoarseră în tabără. Ajuns acolo, Leonid privi în cîteva rînduri spre apus, spre bolta care se înnegura mereu, şi se întunecă şi e.ı la faţă. Îi era necaz şi se simţea revoltat. Tinerii din brigadă nu aşteptau decît un semnal ca să se adune cît ai bate din palme lîmgă cort, în jurul mesei încropite din scînduiri de pin. Cam în acelaşi timp, deasupra crîngului Iepurelui se ridică un nor mare, negru. Stepa din jur se întunecă, mestecenii, care pînă. atunci îşi unduiseră graţios ramurile în rîurile nevăzute de aer, încremeniră neliniştiţi, ca în aşteptare, iar două lişiţe buimace săgetară

locul pe lîngă tabără, zburînd jos, deasupra pământului, slobozite parcă din praștie.

- Uite că s-au și adunat norii grei deasupra brigăzii noastre ! spuse Kostea Zarnițin cu veșnicul lui ton glumeț cunoscut de toa/tă lumea. Nu v-am spus eu ? Te pomenești că vine furtuna !

- Și ar cam fi nevoie de ploaie, remarcă Grigori Holmogorov. N-a dat o picătură în primăvara asta. Mai spală pămîntul, mai duce mucegaiul de pe el... Atunci să-l vezi cum înverzește !

- Noi trebuie să muncim și cînd colo, poftim, vine ploaia !

Pînă să se adune brigada, Leonid își plimba privirea cercetătoare de la unul la altul, încercînd să-și dea seama cu cît suflet se pregătește fiecare să se apuce de muncă, „înțeleg ei oare ce nenorocire ne-a lovit ? își spunea el în același timp, abia înăbușindu-și un oftat. Să rămânem - noi fără un tractor ca acela ! Oare se întreabă ei ce-o să ne facem ?" Pe mai toate chipurile străjuia o umbră de îngrijorare, sau chiar de neliniște, și acum, la lumina amurgului ce se lăsa în stepă, deși toți veniseră cuprinși de rîvna sănătoasă și abia stăpânită care stă la începutul tuturor începuturilor, această neliniște și îngrijorare se vedea foarte limpede. Leonid se simți ceva mai ușurat.

După ce se adunară cu toții, Bagreanov zări după colțul bucătăriei, pleoștită ca a unui șorecar, urechiușa cenușie a unei căciuli vechi, cazone, și prinse din zbor lucirea unui ochi cu sclipiri verzui.

- Hei, Pebrovan ! strigă el. De ce te ascunzi, hai ? Vino încoa și ascultă !

Pricepând din asta că Bagreanov îl primise și pe Petka în brigadă, ceilalți începură să-l strige în cor, poftimdu-l bucuroși să vină în mijlocul lor. Pe Petka, fericirea asta atît de neașteptată îl cam sperie și, spre mirarea tuturor, băiatul nu se așeză chiar de la început în rînd cu ei, ci rămase în picioare, uitîndu-se temător în jur, avînd întipărită pe fața lui pistruiată și arsă de soare nu atît fericirea, cît acea suferință ascunsă cu care luptase el pentru dobindirea acestei fericiri.

- Nu-i nimic, Petrovan, nu-i nimic ! îl îmbărbătă Leonid, căci îi înțelegea starea lui sufletească. Așa am fost și eu, tot ca tine, cînd m-am lipit de tanchiști și am ajuns fiul brigăzii de tancuri ! Nu-i nimic ! Vezi ce mare am crescut ? și adăugă deodată cu un aer ușor solemn : Așa că și tu, dacă vrei, ai să fii de acum încolo fiul brigăzii de tractoriști. Vrei ?

- Fiu ? întrebă Petrovan, căci nu pricepuse chiar de la început ce i se spunea. Vreau ! adăugă el însă repede, şoptit şi pleeîndu-şi zăpăcit ochii.

- Cred că n-aveţi nimic împotrivă ? îi întrebă Leonid şi pe ceilalţi. II luăm ?

- îl luăm ! se auziră în unison glasurile calde ale băieţilor.

Erau cu toţii fii ai războiului şi neaşteptata întâmplare cu Petrovan le adusese aminte de copilăria lor, trezin- du-le din nou în suflet simţăminte uitate. Nici un fel de alte cuvinte n-ar fi putut avea efectul pe care-l avusese propunerea lui Bagreanov de a face din Petrovan „fiul brigăzii de tractorişti". Chipurile tuturora se înăspriră şi se întunecară, adumbrite parcă de norul ce trecea deasupra crîngului Iepurelui, iar în aer pluti parcă .un timp mirosul prafului de puşcă...

- Ei, ce ziceţi prieteni, începem ? întrebă Leonid, pe deplin liniştit acum în ceea ce privea starea de spirit a brigăzii sale. Ultima noastră adunare a avut loc în ajunul plecării la Lebeajie, cînd de-abia visam la viaţa asta, din stepă, le reaminti el, arătînd cu mîna spre tabără. Cît timp a trecut de atunci ? Zece zile ?

- Zece, dar a curs multă apă... spuse cineva.

- Primăvara apele se umflă întotdeauna, glumi Leonid şi zîmbi. Adăugă apoi : Vă mai aduceţi aminte, prieteni, că la ultima adunare ne-am luat angajamentul să arăm şi să semănăm în primăvara asta o mie două sute de hectare, şi să ogorîm alte o mie opt sute ! Ne-am luat un angajament mare, mai ales că primăvara...

- N-am uitat nimic ! spuse Kostea Zarniţîn.

- Am rămas însă fără tractorul nostru cel mai puternic, urmă Leonid, şi tractorul ăsta nu se ştie cînd va fi scos. Mă îndoiesc însă că prea curînd... Ei, ce să facem ? Cum să ne îndeplinim angajamentul ? Că doar s-a scris şi în ziar de el... Leonid se străduise să vorbească cu voce egală, reţinută, pentru că amintirea tractorului înecat îi trezea totdeauna străfulgerări de mînie neputincioasă. Dar, după ce termină, păli brusc şi, fără să vrea, se lăsă pe bancă, ca şi cum şi-ar fi dat şi ultima fărîmă de putere pentru a se stăpîni, şi, cîteva clipe, îşi şterse grăbit şi parcă speriat fruntea cu batista... în momentul acela, picară pe masă, grei, storşi din norul care acoperise acum toată bolta deasupra crîngului Iepurelui, cîţiva stropi mari de ploaie.

- Stabileşte norma de semănătură ! glumi Sobol, în tăcerea generală.

- Cînd o trînti-o acum în rînduri dese ! îi sperie Kostea Zarniţîn. O să ţină puţin, pînă-n seară !
- N-o să plouă, zise Cernîh.
- Tovarăşe brigadier, îmi daţi voie ? întrebă Grigori Holmogorov, ridicindu-se, mijindu-şi ochii reci pe faţa blîndă, cenuşie şi tristă. Toţi ne-am gîndit la nenorocirea ce s-a abătut asupra noastră.... Cum să nu te gîndeşti ! ? Şi pe noi. ca să vorbesc deschis, la fel ne-au trecut sudorile ı Ce putem face ? Eu zic aşa : avem cinci tractoare... O să dăm de fiecare tractor cu cîte două hectare peste normă, şi atunci n-o să se simtă că tractorul „Tată" zace în Vadul Negru ! O să fie ca şi cum ar lucra în rînd cu celelalte ı Asta-i tot ce am avut de spus !
- Ne băgăm ca proştii unde nu ne pricepem ! mormăi pe sub nas, cu totul pe neaşteptate, veşnic îngînduratul şi ascunsul Vitali Beloreţlci, uimind brigada nu prin cele spuse, ci prin faptul că vorbea despre muncă.

14 — Stepa vulturilor — c. 327

- Ce vrei să spui ? îl întrebă Holmogorov, întorcîn- du-se încet spre el.
- Că vrem să fim la modă I
- Nu înţeleg !
- Ziceam aşa, că nici n-am încercat să vedem cum e munca pe pămînturiie astea înţelenite, dar ne-am şi luat angajamentul, spuse Beloreţki, spre mirarea tuturor, vorbind nervos şi cam grosolan. Dacă aşa-i moda acum pretutindeni la noi ! Musai să-ţi dai cuvîntul că ai să depăşeşti norma ! Cînd lucrezi şi-ţi cunoşti munca, poftim, dă-ţi-l ! Dar aici însă e cu totul altceva. Ne-am luat angajamentu! înainte de a fi dat cu nasul de pămînturiie astea, de a le vedea cum arată măcar ! Am făcut pe grozavii, ce să mai vorbim ! Normele nu se iau din burtă, ci sînt stabilite de cunoscători, pe baza experienţei ! Dar noi, ce-am făcut ? Ceac, pac, fără să încercăm- măcar, ,ne şi apucăm să depăşim normele ! înseamnă asta că sîntem oameni serioşi ? Mă rog, să zicem că ne-am luat angajamentul din prostie, dar de ce să scrie şi gazeta despre asta ? De ce să fie încurajaţi proştii ? Cînd om începe să arăm, vom vedea... Că s-ar prea putea nici norma să n-o scoatem ! Pentru că orice aţi zice, aici sînt totuşi pămînturi virgine !

Da, împrejurările erau într-adevăr neobişnuite, aşa că se găsi unul din băieţi care să-i dea dreptate lui Beloreţki :
- S-ar prea putea ! Norma şi aşa e mare...
- Fireşte că ar fi fost mai bine fără prea multă lăudăroşenie !

- Pentru că noi, oricum, tot n-o să stăm cu mîinil'e în sîn ! Numai de-am începe odată !
Deşi îo fundul sufletului său Kostea nu era de loc de acord cu Beloreţki, de dragul ştrengăriei, ca să-l zădă- rească, nu numai că-l susţinu imediat, ci se şi grăbi să umfle lucrurile şi mai şi :
- Staţi, că o să mai avem multe de îndurat aici î spuse el, făcînd vesel cu ochiul. Pămîntul ăsta n-a fost. arat de cînd e el ! Aici, lîngă crîng, mai merge, că nu-i chiar ca piatra, da' dacă tc duci mai încolo, dai de un pîlc de... cum ii zice... porumbar... Să vedeţi ce lacrimi o să daţi din voi cînd o să înfigeţi plugul in locurile alea !
- La ce-ai mai venit aici dacă eşti atît de plângăreţ ? îl luă Vanka Sobol peste picior, ţintindu-l cu privirea-i întunecată. Să fi rămas pe cuptor, acolo, la Moscova !
- Uitaţi-vă, oameni buni, la el, că iar se agaţă de mine ! strigă Kostea Zarniţîn, fără să se prea supere însă. Poftim, sfîşie-mă, dacă pofteşti, fiară ı Dar ţine bine minte una, că eu, ori cât aş plînge pe brazdă, tractorul n-am să-l părăsesc, ca tine ! Fii pe pace !
- Poate că de părăsit, n-o să-l părăseşti, dar ce folos o să fie de pe urma ta, dacă o să te jeleşti ca babele pe arătură ? zîmbi Sobol, batjocoritor. Cum o să dai cu brăzdarul de o tufă de porumbar, o să te şi porneşti pe
- Ia uitaţi-vă la el, fraţilor ı făcu Zarniţîn, dând din umeri şi privind spre ceilalţi. în clipa aceea genele începură să-i tresalte repede, ca bătute de vînt, iar ochii-i albaştri, ca de fată, i se lărgiră de uimire.
- La ce să se uite la mine ? răspunse imperturbabil Vanka Sobol. Că nu pe mine mă bate gîndul să bocesc pe brazdă...
- Mă, a dracului sămânţă de om ! Ce te tot agăţi de mine ca scaiul ? !
- Dacă e vorba de agăţat, apoi tu te agăţi mai dihai decît scaiul !
- Adică, de cine ? strigă Kostea. De astă dată îi sărise şi lui ţandăra.
- Nu ţipa, că-ţi dă sîngele pe nas !
- Vezi să nu-ţi dea mai degrabă ţie !
- încearcă numai, păduche moscovit!
Pînă să-şi dea seama Bagrcanov, zăpăcit, ce se petrece, scandalul era în toi. Fu nevoit să strige, ca să pună capăt certei.

- Ce-i cu voi, ce v-a apucat ? rosti el apoi, supărat şi dojenitor, ridicîndiu-se de la masă. Aţi înnebunit ? Ce vă beşteliţi aşa ? Nu vă e ruşine ?
- De trei zile se tot hărţuiesc ! spuse Komei Cemîh.
- Dar ce au de împărţit, frate ?
- Draou-i ştie ! Poate ceva ce nu se împarte.
Ca din întîmplaire, Leonid îşi plimbă privirile peste grupul de fete şi văzu că una dintre siberience - nu le cunoştea, pentru că sosiseră în brigadă cît fusese el bolnav - o fată frumuşică şi plină de haz datorită obrajilor ei pistruiaţi, luminaţi de lucirile neliniştite ale ochilor întunecaţi, se făcuse roşie ca macul. „E clar ! îşi spuse el atunci, şi recunoscu : Da, aşa ceva nu se împarte..." Se uită apoi cu o privire ucigătoare cînd la Sobol, cînd la Kostea, încercînd, fără să vrea, să afle căruia dintre cei doi flăcăi îşi dăruise frumoasa siberiană inima. În tăcerea grea ce se lăsase, se auzi zgomotul făcut de cîteva picături mari şi grele de ploaie, ce căzură pe masă.
- N-are a face ! spuse aspru Leonid, pleeîndu-şi uşor privirea. Să nu se mai întâmple una ca asta ! Că dacă începeţi să vă scoateţi ochii nu iese nimic bun ! Iar pe noi ne aşteaptă atîta muncă... Cine mai ia cuvîntul ? Tovarăşe Kraiuşka, parcă voiai să spui ceva ! ?
îşi dădură seama cu toţii de la început că acesta, prieten la toartă cu Holmogorov, care era de altfel tot de prin părţile lui, îi va ţine parte.
- Stau şi mă mir, tovarăşi, de cînd s-a făcut Beloreţki aşa deştept ? începu el, vorbind repede, cu glas ascuţit. El spune că ne-am luat angajamentul din prostie, dar că în ziar s-a şi scris despre noi... Asta înseamnă că de atunci Beloreţki ăsta al nostru s-a făcut mai deştept şi şi-a dat seama că brigada şi-a luat un angajament îa vînt, iar noi am rămas nişte tîmpiţi, nu ? Numai că noi, tovarăşi, am fost zdraveni la minte, cînd ne-am dat cuvîntul ! Cunoaştem noi fel de fel de norme, şi oriunde s-ar aplica, ştim că n-au viaţă prea lungă ! Nu se menţin prea mult. Sau credeţi că pe pămînturile înţelenite normele au fost ferecate pe veci prin cine ştie ce vrajă ? Nu, tovarăşi ! Căci dacă nu le socoteşti un fel de moaşte, treaba o să meargă ! lată de ce tractoriştii noştri, oameni cu experienţă, şi-au luat atunci angajamente sporite, iată de ce i-au susţinut şi ceilalţi ! Nu le-a fost frică de ţelină ! Aşa că nu din prostie, frăţioare ! Mai bine judecă drept, Vitali ! Ţi s-or fi părut normele mart poate numai ajuns aici, în stepă ?

- Da' ce, numai eu am spus că s-ar putea să nu scoatem nici norma ? replică Beloreţki. Au spus-o şi alţii- mulţi !

- Măi băiete, pe mine să nu mă amesteci în treaba asta ! zise Kostea Zarniţîn, vorbind de data asta foarte serios. Ce dracu, nici tu nu înţelegi de glumă ? Astea-s prostii, fireşte ! N-o să plîngă nimeni pe brazdă !

- Nici planul nu trebuie socotit un fel de moaşte F strigă agitat Beloreţki, sărind ou totul pe neaşteptate de la locul lui, cu faţa uscăţivă, tresărind de emoţie şi nervozitate, şi cu nările ce i se umflară ca de căldură prea mare. S-a găsit cineva să ne dea ca plan de muncă însămîinţarea a o mie două sute de hectare, fără să ştie însă ce fel de brigadă avem, din ce fel de oameni e formată brigada asta, şi noi să-l socotim lege, nu ? Şi orice s-ar întîmpila, să nu ne atingem de el, nu ?

- Dar tu ce propui ? îl întrebă Bogreanov, vorbind rar.

- Să avem un plan realist, atâta tot !

- Cu cîte hectare mai mic ?

- De vreme ce ni s-a înecat un tractor, cota lui de muncă să fie ştearsă din plan ! Oare ce, nu-i just aşa ? Dacă rămânem cu planul vechi, au să ne facă zile fripte. Ţineţi minte ce vă spun ! O să fim totdeauna în coada tabelului centralizator ! Şi credeţi că asta-i glumă ? Au să se găsească ei destui birocraţi care să nu pregete, aflînd că sîntem la coada tabelului, să tragă concluzia că sîntem codaşi, şi atunci pofteşte verioule ou capul încoace, să ţi-l săpunesc !

- Asta s-ar putea întâmpla, fu de acord Bagreanov.

- Vezi bine ! Şi avem noi nevoie de o plăcere ca asta ?

O clipă tăcură cu toţii, îngânduraţi.

Vîntul se potolise şi norul plutea acum încet, stropind iar tabăra, de astă dată zgârcit, de parcă şi-ar fi numărat picurii care cădeau grei, izbind pieziş, ca alicele, în foaia de cort. Pe luciul încremenit şi întunecat al iazului începu joaca bulbucilor şi tot ce era viu în stepă încremeni în neliniştita aşteptare a ploii. Se simţea însă clar că norul va trece, fără să ude pămîntul...

Leonid se uita atent la tinerii care şedeau tăcuţi în faţa lui. Cît vorbise Beloreţki se petrecuse cu el o minune. Scăpase, se scuturase, îşi înfrînsese parcă slăbiciunea care-l chinuise şi-i urîţise, şi era iar el, cum se ştia dintotdeauna. Chipul lui palid şi obosit pînă atunci, se luminase de un gînd şi, înviorat, întineri deodată.

- Va să zică, să cerem să ni se reducă planul ? rosti el cu voce joasă, vorbind însă răspicat, şi apăsînd plin de ură pe cuvântul „reduc", ceea ce-l întineri şi mai mult.

- De ce nu, de vreme ce-i legal, răspunse repede Beloreţki, care ori nu-l înţelesese, ori ţinea să-şi apere pînă la capăt punctul său de vedere.
- Fireşte, în general vorbind, e legal, recunoscu Leonid, abia stăpînindu-şi indignarea. Voi, ceilalţi, ce părere aveţi ?
Kornei Cernîh, care şedea lîngă el, îşi lăsă pe masă mîinile grele, trudite, şi spuse cu voce joasă :
- De plan nu ne putem atinge !
- Nu, nu ne putem atinge. îl susţinu şi Zarniţîn.
Şi foarte curind aceste vorbe făcură ocolul mesei :
- Nu ne putem atinge...
- Nu ne putem atinge...
- Nu ne putem atinge...
Pînă şi Petka, înrilnkid din zbor privirea brigadierului, se încruntă supărat şi-şi clătină capul coliliu :
- Nu ne putem atinge !

- Nu prea aud glasul partizanilor legalității ! spuse Leonid, gustîndu-și ironia, și-și descheie gulerul hainei de piele. Ca să fiu sincer, nici eu n-aș vrea, tare n-aș vrea să ne începem munca pe pământurile înțelenite cu rugămintea de a ni se redtuce planul ! adăugă el, ridicând tonul treptat și ușor. Grozavi comsomoliști ! Abia am sosit și ne și apucăm să răsfoim legile ! Firește, acolo cererea noastră ar fi luată în seamă și ni s-ar da, vorba lui Beloreţki, un plan realist, pe care l-am îndeplini în termen, poate chiar înainte... Așa, totul se va petrece în liniște, cu eleganță, aș putea spune... Dar, ca să fiu cinstit, nu mi-aș ierta niciodată că, abia intrat în stepă, m-am speriat și am cerut să se reducă planul brigăzii mele ı Niciodată n-am să-mi mai găsesc liniștea prin aceste locuri ! Nu știu ce veți simți voi, ceilalți, dar mie o să-mi fie rușine că am procedat „legal". Orice ai zice tu, Beloreţki, dar inimii mele îi e mai drag un plan mai mare ! Pentru că orice plan e un vis, și dacă visul nu e cutezător, nu face nici doi bani ! Poate că planul, așa cum e acum, n-am să-l pot îndeplini, dar am să rămân credincios simțămintelor cu care am plecat din Moscova !
- Ce filozofie adîncă pentru o împrejurare banală ! Bravadă, tovarășe ! bombăni Beloreţki. Atit și nimic mai mult !
- Ba e adevărata filozofie ostășească, ascultă-mă ce-ți spun, prietene Beloreţki ı făcu Bagrea-nov vesel. Părea bucuros că Beloreţki, împungi idu-l, ii pusese la îndemână o armă nouă. Bineînțeles, nu eu sînt creatorul acestei folozofii, dar dacă vrei să știi, o cunosc încă de pe front. N-aș fi vrut, dar trebuie să-ți povestesc o întîmplare din timpul războiului... într-o zi, compania noastră de tancuri a primit ordinul să atace din mers și să ocupe Utița, un sat de undeva, de prin regiunea Smolenskului. îl țin minte foarte bine. Și, deci, compania noastră porni într-acolo în timpul nopții. în fața Utiței erau însă niște mlaștini și cel mai mare tanc al nostru, un K.V., se înfundă din nebăgare de seamă într-o mlaștină de-i ajunse apa pînă la turelă ! Ce era de făciut ? Cîte speranțe ne pusesem noi în tancul acela ! Crezi cumva că Igonin, comandantul companiei noastre - era căpitan de gardă - a început să se roage de comandament să-i reducă misiunea de luptă și să-i permită să nu ocupe toată Utița, ci numai trei sferturi din ea ? Nu, tovarășe Beloreţki ! în compania noastră, nimeni — nici căpitanul de gardă Igonin, nici ostașii lui - n-au suflat un ouvînt despre ajutor sau despre contramandarea ordinului. A fost o luptă grea,

foarte grea, şi, totuşi ir. zori, Utiţa era eliberată în întregime ! Aşa s-au petrecut lucrurile... Mai tîrziu, l-am dus chiar eu pe căpitanul nostru cu o căruţă din Utiţa pînă la batalionul sanitar. Era pe moarte, şi totuşi îmi vorbea : „Leonka, îmi spunea el, dacă vrei să duci într-adevăr o viaţă de om, nu scheuna ca un căţel, ci descătuşează-ţi suflet-,d, fii îndrăzneţ şi ai încredere în forţele tale !"
Vocea lui Leonid Bagreanov răsunase ca altădată şi, deşi îi tremurau mîinile slăbite, era iar el însuşi, un tînăr cu fire dîrză şi hotărîtă.

III

Spre seară, de undeva, de departe, dinspre Irtîş, se dezlănţui, mult prea de timpuriu, prima furtună de stepă. Fulgerele albe se zbăteau înnebunite în bezna ce învăluise înspre apus zarea şi, deşi tunetul nu se auzea, îl ghiceai uşor, îl vedeai parcă zguduind îndepărtatele şi sălbaticile întinderi. Cu toate că, după toate aparenţele, furtuna n-avea de gînd să înainteze spre răsărit, era totuşi în aer ceva ce neliniştea stepa Kukundă. Păsările muriseră parcă toate. Doar pescăruşii cu fulgi de nea ce se desluşeau de departe pe fondul întunecat al cerului, zburau agitaţi deasupra întinderilor, sfidînd parcă furtuna, chemînd-o parcă în Altai. Lui Leonid, priveliştea furtunii ce se dezlănţuise acolo, departe, îi aduse aminte de satul şi de copilăria lui.

Furat de un freamăt sufletesc ce nu poate fi cuprins îrs cuvinte, se simţi din nou ţăran, trăi din nou tot ce trăieşte omul gliei î*. timpul primăverii timpurii. Avu senzaţia aducătoare de bucurie a pământului ce renaşte la viaţă, i se trezi gingaşa dragoste faţă de el, de pământul ce de o veşnicie hrăneşte toată suflarea, retrăi grijile aratului şi ale semănatului, şi se duse cu gândul la puterea şi frumuseţea de basm a pământului...

Până seara, Leonid făcu tot felul de treburi, desfătat în sinea lui de toate muncile, chiar şi de acelea ce păreau cele mai simple. Gelui scînduri, bătu ţăruşi, scurmă pămîntul... Oboseala ce-i cuprindea trupul î.ı bucura. Îi aducea aminte de altă oboseală aidoma acesteia, încercată acolo, în satul ilui, era fericit la gîndul că face lucruri foarte trebuincioase şi cu fiecare clipă creştea inel mîndra credinţă că stepa nemărginită şi sălbatică avea absolută nevoie de el şi de mîiniie lui puternice...

Nerăbdarea lui de a face cît mai multe îl îndemnă pe Leonid să intre-n vorbă ou Anca Rakitima, pe care o întîlni din întîmplare lîngă iaz. Privind în juru-i, îi spuse tulburat :

- Ascultă, Anca, ai o clipă şi pentru mine ?

Ochii căprui, cu chemări nelinişite, ai fetei se măriră speriaţi, dar Anca se stăpâni imediat şi, dînd din umăr. spuse cântat, ou un zâmbet plin de înţelesuri :

- Vai de mine, tovarăşe brigadier, cum să nu ! Chiar şi toată seara ! îmi face mare plăcere !

Leonid se grăbi să adauge, ou gîndul că fata aste. cam prea veselă, se va lăsa de fleacuri :

- Am o treabă ou tine.

- Treabă şi iar treabă ! Până şi noaptea ? se miră Anca, privindu-l fără ruşine în ochi. Te-mbolnăveşti de- inimă în

stepa asta ! Şi, izbucnind în -râs, îşi acoperi cu palma buzele vopsite violent.

- Vii să ne plimbăm puţin ? o întrebă sumbru Leonid, făcînd un semn din cap.

Anca se zăpăci de tot.

- Unde ? Prin stepă ? îl întrebă ea încet.
- Dacă vrei, fie şi în stepă... Nu mergem departe...
- Leonea, odorule, eu tine mă duc pînă la capătul
- N-avcm nevoie să mergem chiar aşa de departe, mormăi Leonid.

Nu se simţea în apele lui, cînd porni în urma Ancăi, şi se depărta de tabără, în amurgul întunecat ce plutea deasupra stepei. Păşi mult timp în tăcere. îi era teamă să se uite înapoi şi, de ruşine, ar fi intrat în pămînt. Şi apoi, colac peste pupăză, nici nu ştia cum să deschidă vorba cu o fată ca asta, de la care te puteai aştepta la orice.

între timp, Anca, superficială din fire, prinsese curaj şi-şi dăduse frîu liber firii ei neliniştite şi păcătoase. Păşea cu un pas special, jucăuş, ba îndoindu-şi molatic mijlocul subţire şi jucîndu-şi dinadins sînii pietroşi pe sub mătasea înflorată a bluzei, ba învirtindu-se în loc, ba schiţând paşi de dans şi mîngîind cu basmaua ierburile uscate. Era atît de sigură că nimeni nu poate rezista frumuseţii sale uşuratice ! Leonid ar fi fost în stare s-o omoare pentru că făcea pe îndrăgostita în faţa întregii brigăzi, dar, spre mirarea lui, nu-şi putea lua ochii de la jocul şi mişcările trupului ei agil şi mlădios. „Satană în fustă !" gândi el şi se strădui în van 6ă redevină stăpân pe el însuşi.

O bucată de vreme, Anca merse de-a lungul crângului Iepurelui, coti apoi brusc spre stepă şi spuse ceva mai domoală, fără a se uita înapoi :

- Nu m-am aşteptat la asta ! Adică, de ce aş minţi ? M-am aşteptat. De mult m-am aşteptat. îmi plac flăcăii ca tine... Şi cântă încet : „Nu sînt fată rea de fel, şi-mi caut un ginere!..."
- Taci, ajunge ! ceru Leonid. grosolan.
- „Taci, ajunge, inima-mi se frînge..." cîntă Anca tot mai tare, schiţînd din nou paşi de dans şi se mai îndepărtă de el, fericită că e frumoasă şi sigură că ar fi în stare să-l ispitească şi pe dracul. Nu mai mergea, ci mai curînd zbura din loc în loc prin amurgul ce se lăsase.
- Potoleşte-te ! îi strigă Leonid.
- „Potoleşte-mă şi ia-mă în braţe" cîntă mai departe Anca şi, rîzînd de improvizaţia sa, se pierdu în umbră.
- S-a zăpăcit de tot ! mormăi Leonid. Stai ! îi strigă el.

Anca se opri, se întoarse şi făcând vreo doi paşi în întâmpinarea lui, ridică mâinile, îl luă puternic pe după gît, obosită parcă de atâta zburdălnicie, şi îşi lăsă tăcută şi moale capul cârlionţat pe spate...
Leonid îi apucă strâns mâinile mai sus de coate şi, ferindu-se de buzele ei întredeschise cu lăcomie, o sili să se deslipească de pieptul lui.
- Nu mă săruţi ? Ţi-e scîrbă ? spuse Anca, gîfîit.
- Dezmeticeşte-te, fată ! rosti Leonid printre dinţi.
Îi smulse dintr-o singură mişcare mâinile de pe umerii săi, dar în loc s-o respingă, cuprins parcă de nebunie, o lipi de el brusc, o îndoi de mijloc, se aplecă deasupra ei şi o întrebă, ameninţător :
- Ce faci, vrăjitoare ?
Cu greu scăpă Anca din strînsoarea mîinilor lui. îi aruncă în obraz, jignită :
- Eşti un fricos şi un maniac de cinste 1
- Taci, proasto ! Nu urla să se audă în toată stepa !
Ca să-şi aline mîndria înjosită, Anca vru să-şi bată joc de el :
- De, mai ştii ? Ai fost în război... Poate c-ai rămas neputincios de pe urma lui... spuse ea, cu glasul voit întristat.
- Potoleşte-te odată, blestemato !
Anca tăcu pe dată. îşi legă baticul la gît, îşi scutură rochia, deşi nu era nevoie, şi dădu să treacă pe lîngă Leonid. Dar el o prinse de mînă şi o trase înapoi :
- Stai ! Am o treabă cu tine.
- Du-te la dracu cu treburile tale cu tot ! zise Anca cu o voce obosită, respingîndu-l moale.
- Nu pot să mă duc pînă nu stau de vorbă cu tine...
- Nu te-ai săturat de trăncănit la adunări ? Ce vorbă poate fi între noi ? Despre ce ? Despre ţeliaă ?
- De ce despre ţelină ? Voiam să te întreb dacă ţi-e dor de Dereaba, începu Leonid, nu prea sigur de sine, strîngîndu-i încă mîna. Ţi-e dor ?
Mirată, Anca exclamă, rîzînd :
- la te uită ce grijuliu e dumnealui ! Şi ce-i dacă. mi-e dor ?
- Dacă ţi-e dor, du-te la el ! îţi dau voie.
- îţi bati joc de mine ?
- Nu.
- Curată minune ! Nu-mi vine a crede urechilor ? şopti Anca. Lasă-mi mîna, că mi-ai învineţit-o... Minune, pe cuvînt ! Nu înţeleg nimic !

- Cînd pleci ? Mîine ?
- Mîine, nu, răspunse Anca. Poate că vreau şi eu să văd cum începem să deştelenim ! Dar dacă e adevărat că-mi dai voie, mă duc poimîine ! Va să zică, pentru asta m-ai chemat ? Ciudat...
- Mai am o treabă...
Leonid o luă cu blândeţe de umeri şi, uitîndu-i-se în faţă, o rugă abia şoptit :
- Ajută-mă ! De tine atîrnă totul...
- Bine, spune !
- Cîmd te duci la Dereaba, ademeneşte-i pe prietenii lui în brigadă. Auzi ? N-avcm destui oameni...
- Cum să-i ademenesc ? Ce tot vorbeşti ? se miră Anca.
- Farmecă-i, aşa cum ştii tu ! Dacă izbuteşti, îţi far o rochie cadou !
Bagreanov era cam naiv, şi după socotelile lui, făgă- duiala asta trebuia să constituie un argument împotriva căruia Anca, plimbăreaţă şi cochetă, nu va putea rezista. Dar, după cum se dovedi, tocmai povestea asta cu rochia strică toată treaba, căci Anca îl apucă deodată, zdravăn de haină şi începu să turuie :
- Va să zică, vrei să mă mituieşti ? Crezi într-adevăr că sînt de-alea care se lasă mituite ? şi, făcîndu-i vînt cît colo, adăugă : Aşteaptă numai, că-i povestesc totul! Iu Dereaba !
- Minţi ! N-ai să-i povesteşti nimic ! zise Leonid.
- Sau, poate că acum nici nu mă mai lasi să plec la el?
- Ba te las, de vreme ce ţi-am făgăduit ! răspunse Leonid. Numai cu greu izbutea să se stăpânească, prefă- •cindu-se că nu dă nici o importanţă izbucnirii fetei. Eu sînt un om care se ţine de cuvînt, ţine minte asta ! adăugă el, ca Anca să ştie bine că nu se lăsase păgubaş nici de gîndul, nici de făgăduiala lui.
- De ce... să ţin minte ?
- Aşa, pentru orice eventualitate.

Fata fluieră a dispreţ şi o luă din loc.

...întâlnirea cu Anca nu avusese nici un rezultat, dar ¿agitaţia care-l cuprinsese pe Leonid în prima seară petrecută în tabără căpătă o nuanţă aparte, cam întunecată şi el deveni tăcut şi retras. De altfel, asta n-a mirat pe nimeni, pentru că mai toţi membrii brigăzii erau cam tăcuţi şi cam

aspri, acum, în amurgul acela mîngîiat de ■suflul furtunii îndepărtate.

Numai de ochii liniştiţi, dar ageri ai Svetlanei nu fu în stare Leonid să-şi ascundă ciudata schimbare. Svetlanei i se părea uneori că l-a tulburat şi că-l îngrijorează ceva, că se fereşte şi că ascunde ceva în el însuşi, dar de astă dată nu ghici ce se petrece cu el, pentru că nu-i fusese dat încă niciodată să-l vadă atît de ciudat.

Seara, târziu, cînd tineretul se pregătea de culcare, Svetlana, ducându-se spre remorcă, îi făcu semn discret •din ochi lui Leonid s-o urmeze.

Noaptea era atît de întunecată, încît pînă şi mestecenii albi ce încingeau tabăra ca un brîu păreau pierduţi în beznă, pe vecie...

Când Leonid o ajunse din urmă, la cîţiva paşi de cort. Svetlana se lipi de el într-o tresărire.

- Ce noapte, mă apucă groaza !

Se opriseră lîngă remorcă şi Leonid, vorbindu-i, o ţinu o bucată de vreme de mîini. Amuţind apoi deodată, începu s-o sărute lacom pe faţă şi pe gît.

- Stai... şopti ea. Ce-i ou tine ? Eşti aşa de ciudat astăzi...

Svetlana simţi, mirată, că palmele lui Leonid, care o ţineau acum de mijloc, trăgînd-o spre el, tremurau uşor.

- Mă sperii, şoptiră buzele ei.

- Spune-mi, cînd ne căsătorim ? Gnd ? o întrebă el într-o şoaptă înfrigurată, aplecîndu-şi capul spre obrazul ei, ca să-i vadă poate ochii prin întuneric.

Fără să vrea, Svetlana simţi că Leonid îi pusese întrebarea asta pe ou totul alt ton decît cel folosit pînă atunci. Vorbise nu numai plin de nerăbdare, ci şi cuprins de o înfocare ciudată. Svetlana îi mîngîie liniştitor pieptul cu mî-na.

- Abia am ajuns, şi să ne şi căsătorim ? Şi-apoi unde, aici, în stepă ?

- Dar cînd ?

- În curînd... curînd...

- Cînd, adică, curînd ?

- Cînd o să avem casa noastră...

- Care casă ?

- Măcar un cort în care să fim singuri...

- Stepa e casa noastră ! spuse într-iun suflet Leonid şr o ridică dintr-o dată de la pămînt. Vrei să te duc în stepă ?

- Nu trebuie... Lasă-mă ! strigă Svetlana.

Tremura toată din cap pînă-.n picioare. Şi tot cu mîini

tremurînde se agăţă de reverul hainei lui...
IV
Dimineaţa mult aşteptată, dimineaţa dragă şi atît de mult visată de toată brigada, fu neobişnuit de tristă. Zdrenţele murdare de nori, ce treceau foarte jos deasupra stepei, acoperiseră soarele cu totul, cernind în răstimpuri o ploaie măruntă şi rece. În lacurile mici şi în adîncitutile terenurilor saline, apa plescăia greoaie, ca îngroşată cu făină, şi numai cufundării, învăţaţi cu vremea rea, mai rămăseseră pe valuri. Celelalte raţe se ascunseseră prin stufăriş şi prin perdelele de papură. Se stîrnea cîte o vântoasă, ce te pătrundea până la os, atît de puternică, încît păsările numai cu greu mai izbuteau să zboare. Băteau înverşunate din aripi, luptând cu vântul într-un zbor chinuit, jos, mai să atingă ierburile cu aripa...
În dimineaţa aceea, lui Leonid i se păru că-l trezise din somn un foc de armă, care răsunase undeva, în adâncul fiinţei lui. Faptul că firea făcuse parte zilei aceleia de o dimineaţă mohorîtă nu-l amărî, ci, dimpotrivă, părea a-l mulţumi. Avea în privirea ochilor lui cenuşii o lucire neobişnuită, vie şi pătrunzătoare. De altfel, toată fiinţa lui părea cuprinsă de o însufleţire deosebită, în stare să-l facă să se arunce în orice clipă în foc.
- Nu te înfierbânta ! îl rugă Svetlana.
Pe chipul lui trecu un zîmbet abia desluşit.
- Am înţeles, să trăiţi...
La şapte fix, Petrovan începu să bată toaca din răsputeri într-o ruptură de fier, o cormană veche, agăţată de ciotul unui mesteacăn lîngă iaz, şi toţi membrii brigăzii care, din cauza vremii urâte, mîncau în cort, ieşiră şi se îndreptară spre locul de staţionare al tractoarelor şi maşinilor.
Se avântă deasupra mulţimii care pornise buluc, cu Bagreanov la mijloc, un glas de tenor :
- Tovarăşe brigadier, aruncă zarurile !
- Zarurile ı Zarurile ! strigară toţi în cor.
În buzunarul de sus al hainei, Bagreanov avea un îndreptar agrotehnic special, în care stătea scris că,, înainte de a fi arată, ţelina trebuie discuită, atît pentru a uşura munca tractoarelor în timpul aratului, cît şi pentru o mai bună menţinere a umidităţii. „Asta înseamnă că-i tare, dracu s-o ia, dacă trebuie mai întîi s-o tai gîndea Bagreanov necăjit, în timp ce se îndrepta, înconjurat de cioporul tinerilor brigadieri, spre locul de staţionare al maşinilor. Ajuns acolo,

se opri în fața poli- «discurilor ușoare, cuplate, oftă și rosti cu părere de rău în glas :

- Ne-ar fi trebuit din cele cu lăţime mare de lucru.

- Zarurile ! îi reamintiră membrii brigăzii.

Şi zarurile fură aruncate. Holmogorov şi Sobol trebuiau să înceapă discuitul ţeiinei, după care ceilalţi vor ara parcelele astfel pregătite. Nu apucă bine Bagreanov să-şi pună șapca pe cap, că munca începuse...

Motoarele tractoarelor mugiră unul după altul și un duduit iunie, puternic, încordat la maximum și plăcut urechii, se împrăştie prin stepă, acoperind vuietul vântului. în jurul tractoarelor care-și încălzeau motoarele, pă- mîntul prinse să tremure mărunt, dar foarte perceptibil, -sub picioarele oamenilor, și tuturora li se păru că începuse să plutească o corabie din basme. O clipă, toţi membrii brigăzii încremeniră, de parcă s-ar fi temut de ceva, și numai cînd unul dintre tractoare se smulse în -sfîrşit din loc şi se întoarse pe şenile în faţa mulţimii, .agil ca un balerin care îşi începe dansul, izbucniră, ca vrăjiţi, într-un tunet de urale. Apoi, venind buluc din toate părţile, băieţii agăţară repede plugurile şi poli- discurile cuplate pentru dezmiriştire de tractoarele care, "bubuind şi zăngănind, porniră în şir, îndepărtîndu-se de crîngul Iepurelui. Lăsînd drum liber coloanei, vreo treizeci de fete şi băieţi, toţi cu veste şi cizme din pânză impermeabilă, cu scurte şi bonete, porniră de-a dreptul prin stepă, alergînd aproape tot timpul, însufleţiţi, rîzînd, glumind şi luîndu-se la întrecere...

Leonid, cu haina descheiată la piept, mergea cu paşi mari în urma lor, uitîndu-se ba înainte, ba în părţi. Nu mai rămăsese nimic din ceea ce îi sluțise fața în ajun. Aducea cu un ostaş stăpânit de elanul înverşunat al atacului. Alături de el alerga, săltat, Petrovan. Era şi el înfierbîntat, îşi târşîia prin iarbă pîslarii vechi, vîrîţi in galoşi, şi-şi scutura urechile clăpăuge ale căciulii. Tot încerca să arunce din fugă o privire plină de devotament brigadierului, pe care-l socotea acum prieten pînă la moarte şi se tot căznea să-i spună ceva, dar nu putea, căci îl îneca vîntul de fiecare dată.

Păşind în urma brigăzii, Leonid simţi deodată limpede, spre propria-i surprindere, că mai trăise dimineaţa de azi, că ceea ce vedea în jur mai văzuse o dată. Ce minune o mai fi şi asta ? îşi amintea perfect, nu atît cu mintea, cît cu simţămintele lui, că şi atunci, exact ca şi acum, un vuiet puternic se mai revărsase cîndva deasupra pămîntului, norii zdrenţăroşi

zburaseră la fel, vîn- toasa se mai stârnise și, din cînd în cînd, cîte o fărîmă mică de gheață îl mai izbise în obrazul stîng. Da, o recunoștea dimineața aceasta ! O recunoștea nu atît prin semnele ei exterioare, ci prin faptul că avea în ea ceva ce-i ardea ființa. Nu era nici o minune. în viață, trecutul nu se repetă niciodată. Și totuși, pe Leonid îl copleșea impresia că-i mai trecuse prin suflet și prin sînge o dimineață ca asta, aidoma celei de acum. „Dar cînd ? Unde ? se întreba el, descumpănit de senzația ciudată ce-l stăpînea. Nu, imposibil ! Fleacuri ! Năluciri !" Deodată auzi glasul lui Petka venind de undeva dintr-o parte. Se uită la băiat, îi văzu căciula soldățească și rămase uluit. Da, a mai fost ! A mai fost o dimineață ca asta ! O dimineață în care el, Leonka Bagreanov, fiul brigăzii de tancuri, îmbrăcat exact ca Petka, cu o mântăluță și o căcilă militară, fugea prin cîmpia acoperită cu iarbă, ducînd ou el o geantă sanitară și striga ceva, înecat de vînt. Alături de el, cu automatul în mîini, alerga un ofițer necunoscut, iar în fața lor, la vreo două sute de metri, înaintau tancurile și infanteria sovietică...

- Tovarășe brigadier, de ce trebuie s-o discuim ? striga Petrovan, și era clar că n-o striga pentru întîia oară. O putem doar ara și așa !

Nu, o dimineață ca asta nu trăise încă în viața lui !

- Dă-i drumul, dă-i drumul ! Așa-i ordinul ! răspunse Leonid.

225

- Cine l-a dat ? strigă Petrovan, îndreptîndu-și spinarea.

15- Stepa vulturilor - c. 327

- Conducerea !
- De ce l-a dat ?
- Cum de ce ? Așa trebuie !
- Numai că nu trebuie ! Se ară și așa !
- Unde se ară ? întrebă Leonid, încetinind pasul.
- La Beriozovka ! răspunse Petrovan, trăgîndu-și ca greu răsuflarea. Vara trecută am fost acolo, pe la mă- tușămea și am văzut cu ochii mei...
- Și au arat așa, dintr-o dată ?
- Dintr-o dată ! Sfîrîie, nu alta !
- Spui baliverne, Petrovan !

Tractoarele se opriră la vreun kilometru și jumătate spre răsărit de crîngul Iepurelui, lîngă un jalon înalt, încununat ou un smoc de colilie ce se bălăbănea în vînt. Din looul acela, mergînd spre miazănoapte, pînă în punctul unde se întrezărea un alt jalon, trebuia trasă prima brazdă pe pămîntal înțelenit din partea locului.

Aici, vîntul bătea parcă mai duşmănos şi era mai frig ca peste tot. Posacă şi tristă, stepa se întindea, ca o pîslă murdară din păr de cămilă, luminată doar ici, colo, în străfulgerări de luciri tremurătoare, de soarele care, fără a ţine seama de nimic, se căznea să răzbată pînă la pământ, şi izbutea să-d mîngîie o clipă. Colo în zare, pierdute în depărtările stepei, se zăreau grupuri negre„ probabil, tot brigăzi de tractorişti.

În jurul tractoarelor era gălăgie.

- Vremea nu ne prea răsfaţă !
- S-a-ntors pe dos ! Te face să te strîngi ghem !
- Bine-i aaum în secţie !

Apropiindu-se de brigadieri, Leonid îi strigă lui Kor- nei Cernîh :

- De aici începem ?
- De aici...
- De la colhoz tot n-a venit nimeni ?

Drept răspuns, Kornei Cernîh dădu din mină.

- înseamnă că începem fără stăpîni ? întrebă Leonid şi arătă stepa cu mîna. Ia uitaţi-vă ce-i în jur ! A început stepa să se mişte ! strigă el nerăbdător şi înflăcărat.
- Poate că vrei să ne spui cîteva cuvinte pentru înce- put... rosti Konnei Cernîh cu jumătate de voce.
- S-a spus tot ce era de spus ! Azi, să ţină alţii mitinguri în stepă, că noi ne apucăm de treabă tăcuţi şi cu toate puterile ! Nu-i aşa, băieţi ?

în clipa aceea, soarele răzbi tocmai pe bucata de pă- mînt, pe care se înghesuiau în jturul tractoarelor şi Leonid văzu cum într-o clipă chipurile celorlalţi se înseninară, iar în ochii lor tineri s-au aprins lumini strălucitoare.

- Uite şi soarele ! exclamă el. A venit să ne ureze **tioroc !**

Ghinioanele se porniră chiar de la început.

Preţ de aproape două ceasuri tractoarele târîră în van după ele plugurile de dezmiriştire încolo şi încoace prin iot. Pămîntul nu se lăsa disouit. Pe unde era uscat, dar de cele mai multe ori pe locurile cu suişuri şi coborîşuri, polidiscurile, prea uşoare, tăiau, sărind, doar straturile de colilie şi de păiuş, aproape fără să atingă stratul arabil. Dar nici asta nu izbuteau s-o facă peste tot. Iar în locurile umede - şi erau încă destule - discurile se înfundau cu noroi şi cu iarbă, iar secţiile bateriilor se prefăceau repede într-un fel de tăvălugi netezi, aşa că la fiecare zece minute trebuia să te opreşti şi să le cureţi cu ce se nimerea, cele mai deseori cu mîinile goale. După atîta trudă amară, stratul isuperior al ţelinei nu ieşea fărîmiţat, cum ar fi trebuit, ci doar zgîriat'

din loc în loc ca de nişte gheare de sălbăticiune. încercară în fel şi chip să schimbe unghiul de atac al discurilor - dar degeaba. Au mărit încărcătura din lăzi - tot fără nici un rezultat. Nimeni nu ştia ce să facă şi toată lumea n-a izbutit în aceste două ore decît să-şi irosească puterile de pomană. încă slăbit de boală, Leonid Ragreanov se simţi repede cel mai obosit dintre toţi. Se aşeză încruntat şi asudat pe rama polidiscului, îşi şterse mîinile murdare cu un smoc de colilie şi fumă o bucată de vreme cu sete, privind în jos. Ştia el bine că nu există muncă nouă în care să nu ai de întîmpinat eşecuri, dar ou se putu împăca cu gîndul că-l năpădeau chiar din prima clipă a ieşirii lor pe ţe- lină. Prima clipă i se părea totdeauna sfîntă şi avea convingerea că nimic nu trebuia să i-o întunece...

Deodată, dinspre crîngul Iepurelui se auzi răpăitul unei motociclete.

- E Hmelko... spuse Ce-rnîh, care întorsese capul.

Galina zbura pe motocicletă ca vîntul, luînd viraje ne-aşteptat de bruşte.

- Ia te uită ce nebună ! spuse Cernîh.

Cum ajunse în dreptul lor, fata sări de pe motocicletă şi le strigă, veselă :

- Măi, dar ce de ţiştari aveţi pe aici !

Aproape toată haina ei îmblănită, cît şi pantalonii cafenii de schi, vîrîţi în cizme frumoase de piele, erau plini de noroi. Pînă şi chipul vesel, luminat de ochi albaştri, era presărat ou picuri de noroi. Dar se pare că pe Galina Hmelko n-o deranja prea .mult impresia pe care o făcea halul în care ajunsese, căci îşi şterse la repezeală de pe faţă două, trei pete mai mari, îşi ascunse îndată batista şi se îndreptă spre brigadă.

- Discuiţi ? Dar ce s-a întîmplat ? De ce sînteţi aşa de alarmaţi ?

Leonid se ridică de pe plugul de dezmiriştire pe care se aşezase, strinse încruntat mîna pe care i-o întinse fata şi făcu semn din cap spre jalon :

- Uită-te şi dumneata şi te minunează !

Galina porni, urmată de Bagreanov şi de alţi cîţiva tineri din brigadă, dar cum făcu vreo sută de metri prin ţelina zgîriată, se opri şi spuse :

- Asta nu-i disouit... E batjocură !

- Spune-mi atunci, de ce draou fac pe deştepţii învăţaţii dumitale ? sări Bagreanov, privind-o supărat în ochii ei albaştri şi liniştiţi. De ce ne pun să facem lucruri fără rost ?

- Da, ei au recomandat discuitul...

- Dar cu ce să discuim s-au gîndit ? urmă Leonid. Uite, noi am încercat, dar ne-am dat seama din primul moment că desmiriştirile astea uşoare nu-s bune de nimic ! Iar pluguri grele avem prea puţine ! Şi, la drept vorbind, şi cele grele... Crezi c-au să meargă ele oare ? Nu cumva au să se înfunde şi mai tare ?
- Tot ce se poate, zîmbi Galioa.
- Nu văd de ce zîmbeşti ! o puse la punct Bagreanov. Am auzit că învăţaţii dumitale se ceartă încă între ei dacă un ogor trebuie întîi discuit sau nu, dar de recomandat, văd că se grăbesc să recomande !
- Asta nu-nseamnă că dau ordine ! i-o întoarse Galina.
- Vezi, aici e buba că, cine ştie pe unde, recomandarea lor s-a transformat în ordin ! Ştii doar, nouă nu ni s-a „recomandat", ci ni s-a ordonat : discuiţi şi gata ! Rezultatul ? Nu ştiu cîte brigăzi, ca şi a noastră, tîrăsc azi, fără nici un rost, nişte amărâte de polidiscuri, pierzînd vremea de pomană, irosinclu-şi puterile şi consumînd combustibil degeaba !
11 strigă pe Petrovan şi-l întrebă, bătîndu-l pe umăr :
- Ia spune, Petrovan : cum trebuie arată ţelina asta ?
- Intri cu plugul în ea şi atîta tot... răspunse Petka, lăsînd capul în jos.
- Il auzi ? exclamă Leonid, întorcîndu-se iar spre Galina Hmelko. Atunci ce facem, tovarăşă agronom ? Lăsăm dracului polidiscurile ?
- Lăsaţi-le 1 răspunse fata cu hotărîre.
- Dar dacă se burzuluieşte Krasniuk ?
- Dacă Krasniuk se burzuluieşte, o să-i spunem frumuşel că viaţa e forul superior de conducere şi că ea poate deci contramanda orice ordin !
Leonid se aplecă spre Petrovan.
- Adă plugurile, băiete !
Petka o luă la fugă, urmat de toţi cei care, curioşi să vadă ce-o să se întâmple, se ţinuseră după Bagreanov. Rămaşi singuri, şi Leonid şi Gialina îşi feriră o bucată de vreme privirile unul de altul. De ce, nici ei nu ştiau, dar porniră tăcuţi spre brigadă, ca şi cum nu-i lăsa vîntul să vorbească... Pînă la urmă tot Galina fu prima care deschise gura :
- Eu una, tovarăşe brigadier, n-am fost la consfătuirea aceea de la Moscova la care s-au făcut recomandări în vederea desţelenirii ! spuse ea, şi-l privi cu coada ochilor ei albaştri. Ştiai asta, nu ?
- Ştiam. Ei şi ? o întrebă Leonid cam grosolan.
- Atunci, de ce mi-ai tras critica aia pentru recomandările primite şi încă în faţa întregii brigăzi ?

- Probabil pentru că ești un reprezentant al oamenilor de știință !

- Așa să fie ? rîse fata și chipul i se lumină de un zîmbet ștrengăresc ce-i miji pe buze. Nu știu, dar dumi- tale îți place grozav să-mi spui grosolănii... De ce oare ?

- Dacă sînt grosolan, de ce nu te superi ? o întrebă Leonid. Ba, pe cît se pare, grosolănia mea te-a înveselit chiar...

Hmelko chicoti :

- Ceea ce este perfect adevărat !

- Ce fată cu toane ! o înțepă Leonid, și se sili să rîdă, deși recunoștea că Galina avea dreptate. într-adevăr, simțea nevoia de a fi grosolan ou ca, ca și oum voia să-i dovedească prin asta ceva. Mi-ai spus odată că sînt un om necugetat, și că din partea mea te poți aștepta la orice... adăugă el, după o clipă de gîndire. Spune-mi atunci, de la dumneata la ce mă pot aștepta, cu toanele astea ? Pentru că, după felul în care te-ai purtat pînă acum, încep să cred că orice duioșie, orice gest frumos, te-ar întrista !

- N-ai decît să-ți schimbi atitudinea față de mine, dacă vrei să afli ! spuse Galina, șireată.

- Ar fi prea riscant ! Eu mă încred în logică, îi răspunse Leonid. Cine are nevoie prin aceste locuri de un agronom trist ? Nu ! Voi căuta mai degrabă să-ți alimentez în continuare buna dispoziție...

Membrii brigăzii se adunasoră în jurul tractorului lui Kostea Zarnițîn, care se afla chiar lîngă jalon. Tot zbuciumul acela fără nici un rost, pricinuit de polidiscuri pe vîntiul ce te pătrundea pînă la oase, ca și primul insucces își făcură efectul : se stinsese în ochii multora dintre ei bucuria copilărească cu care porniseră în urma tractoarelor în stepă. Aveau chipuri cenușii, îngrijorate, iar glasurile lor atît de voioase de dimineață, se domoliseră.

- Care-i bun de saftea ? întrebă Leonid, apropiindu-se de ei. Nu cumva tu, Zarnițîn ? Să încercăm la început cu un singur tractor...

- Nu, noi am hotărît altfel : prima brazdă s-o tragă Cernîh, răspunse Zarnițîn. El e siberian, înrudit cu pământul ăsta. Și-rapoi, are experiență, a fost și militar ! Cu el, prima brazdă o să cinte ca o strună !

Peste o clipă, tractorul, simțind parcă mina puternică a lui Kornei Cernîh, umplu stepa de duduituri. Kostea Zarnițîn, care o pornise repede înaintea lui, dădu jos jalonul încununat cu colilie și gestul acesta atît de simplu, de neînsemnat, reaprinse entuziasmul în ochii tuturor : smocul

de buruieni ce căzuse brigăzii la picioare se prefăcuse în simbolul unui mare început... Vorbind şi strigînd, porniră cu toţii spre tractor, ca să-i ureze noroc bun şi când âl văzură că se urneşte şi că şi plugul se lasă deodată sub greutatea lui Kostea, înfigîndu-şi brăzdarele în glie şi trăgînd în urma sa straturile grele, nesupuse, care nu voiau să se culce în brazdă, izbucniră îa urale şi-şi zvârliră căciulile sus, în vînt... Leonid Bagreanov, care păşea alături de plug, începu să-şi agite pumnii şi să-i strige supărat lui Kostea :

- Mai adînc ! Mai adî-înc !

Zarniţîn se aplecă, întoarse volanul cu putere şi plugul, lăsîndu-se şi mai mult sub greutatea lui, culcă în brazdă stratul arabil, castaniu închis, lăsînd să se vadă substratul lutos şi roşietic. în aceaşi clipă, însă, tractorul mugi, începu să patineze şi să arunce cu noroi. Cît ai clipi, toţi membrii brigăzii se traseră înapoi şi tăcură. Iar Vitali Beloreţki, şopti, uitîndu-se în jur :

- Luaţi-vă căciulile de jos...

Plugul fu eliberat şi tractorul porni mai departe, dar cum intrau brăzdarele la adâncimea cerută, patina din nou, se înfunda în pămînt, şi nu se mai putea urni din loc.

în tăcerea posomorită a tuturor, fu scos un brăzdar şi Bagreanov ordonă, abia puţind vorbi printre dinţii încleştaţi, să se scoată imediat câte un brăzdar de pe fiecare plug...

- Asta înseamnă că, de fapt, nu mai lucrăm decît cm patru tractoare ! şopti iar Vitali Beloreţki, bucuros în sufletul lui că avea prilejul să se răzbune pe brigadier pentru ruşinea păţită în ajun, la adunare.

Dar nu-i răspunse nimeni nimic.

La început, cită vreme tractorul trase bine plugul cu patru corpuri, tinerii îşi recăpătară vioiciunea şi începură iar să facă gălăgie. Dar cînd, de sub brăzdare, începu a ieşi o brazdă ce semăna ou bolovanii şlefuiţi de ape, în care scînteiau cristale de gheaţă, şi care îndoi puţin osia plugului, se schimbă iar atmosfera. Cum nimeni nu băgase de seamă acest lucru la timp, tractorul mai înaintă cîţiva metri şi nimeri în nişte tufişuri de porumbar. Osia plesni, trosnind, Kostea Zarniţîn zbură de pe plug ca luat de vînt şi Leonid Bagreanov se lăsă gemînd pe brazdă. Ceilalţi, care veneau în urmă şi pe lături, ţipară...

Cercetară atenţi plugul, căci nu le venea a crede ochilor.

- Da, e cam slab pluguşorul. Nu-i bun pentru pămîntul ăsta ! oftă Galina vinovat.

- N-ar fi bine să mai așteptăm ? o întrebă posomorit Leonid.
- N-are rost...
- Atunci, ce să facem ?
- Să arăm mai puțin adînc și atîta tot ! fu de părere Vitali Beloreţki, care venise lîngă ei.
- Ferească sfîntul ! zise Galina și se îmbujoră. Brazda trebuie neapărat tăiată adînc, cu antetrupițele cît tot stratul de humus ! Doar scrie limpede în regulament...
- Parcă .tot în regulament scrie și despre discuit, ii aduse aminte, în bătaie de joc, Beloreţki. Dar la probă, ce s-a dovedit ? N-a fost nevoie de nici un fel de discuit. S-or fi înșelat învățații dumitale și în privința aratului...
- Nu-i de loc așa ! protestă Hmelko.
- Stai ipuțin, tovarășă agronom ! într-adevăr, dacă am intra ceva mai puțin adînc ? spuse Leonid. Atunci tractorul ar merge bine.
- în nici un caz !

- Dar de ce ? Am citit chiar eu că sînt unii oameni de ştiinţă care, dimpotrivă, recomandă să ;se taie brazde mai puţin adinei. Aşa, tractoarele lucrează mai uşor şi nici nu se pierde din umiditatea solului. Ai citit ?
- Am citit... Uite, de pildă la Omsk... adăugă Leonid, sânt oameni de ştiinţă, care abea acum se pregătesc să facă experienţele necesare, ca să afle cît de adîncă trebuie să fie arătura... Aste înseamnă că nici ei nu ştiu încă... Şi despre asta ai citit ?
- Şi despre asta ! îi răspunse Galina repezită. Era limpede din tonul ei că va rămâne la punctul său de vedere. Ceea ce mi se pare ciudat e că aceşti oameni de ştiinţăs s-au gândit să facă astfel de experienţe... La ce ar folosi ele ? Căci sânt de mult ounosoute şi para-cunoscute legile de hrănire a plantelor din pământ ! Nu se poate ara mai puţin adine, nu se poate ! Dacă lăsaţi brazda mai puţin adîncă, fără antetrupiţă nici dracul nu mai sparge stratul ierbos ! O să vă sleiţi puterile de pomană, ţineţi minte ce spun ! Şi oricît l-ai mai disoui atunci, n-o să-l mai desfaci cum trebuie ! O să-:l amesteci doar cu pămînt... Şi dacă l-ai amestecat cu pămînt, s-a zis ! Nu mai ai recoltă !
- De ce nu ? Doară pe vremuri aşa se ara ı
- Şi ce recoltă se aduna ? zise Galina, venind foarte aproape de Leonid şi privindu-l în faţă neaşteptat de aspru. De data asta îţi vorbeşte un agronom, aşa că asoultă-mă atent ! Descompunerea stratului ierbos are loc cu ajutorul bacteriilor de celuloză. î-nsă bacteriile, distrugînd stratul ierbos, absorb în acelaşi timp din sol azotul şi fosforul, fără de care grîul nu poate creşte ! Dacă, însă, ridici stratul ierbos cu ajutorul antebrăzdarului şi-l îngropi în brazdă, bacteriile de celuloză nu mai prezintă nici un pericol. Şi dacă peste stratul ierbos astfel împachetat vom aşeza cu brăzdarele stratul arabil, grîul se va hrăni din el fără nici o piedică... Asta-i toată legea ! Asta-i toată ştiinţa ! Deşi n-am vrut, am fost nevoită să vă ţin un curs, ca să nu faceţi prostii ! V-o spun dinainte : aici nu-i de glumă. O să răspundeţi !
- Bine, bine, rosti împăciuitor Leonid, pe care seriozitatea atît de neobişnuită şi dîrzenia înfocată a Galinei mu numai că-il uimiseră, ci îl uluiseră chiar. Totu-i limpede, tovarăşă agronom !
- Vedeţi ? Acum toate ne sînt limpezi ! îşi bătu Beloreţki pe faţă joc de ei. Dar pentru învăţaţii din Omsk, de ce nu-i limpede ?
- Du-,te la ei şi ajută-i să-şi facă experienţele ! îl ocărî Leonid printre dinţi, abea stăpînindu-se să nu-i

arunce o vorbă urîtă. Apoi se întoarse spre Galina Hmelko și o întrebă, privind-o întunecat pe sub sprîncene : Dar dacă nu se poate ara mai puțin adînc, ce-i de făcut ?

- Mai scoateți un brăzdar, îi răspunse fata.

- încă unul ?! Cu ce mai rămînem atunci ? se întristă Leonid, vorbind cu jumătate de glas și dînd din mîini.

- De fapt, cu trei tractoare ! se grăbi să pună lucrurile la punct Beloreţki. Cu trei tractoare și, pe deasupra, ou niște angajamente pline de îngîmfare !

- Mai taci din gură, pisălogulc ! îl repezi Leonid, fă- cînd mânios și plictisit un gest din mînă. Dar cînd dădu ordin să se mai scoată un rând de brăzdare de la pluguri, scuipă cu sete : Ptiu, afurisită treabă I Am arat, n-am <ce zice !

Pregătiră ou toții, repede, plugul lui Vitali Beloreţki. îi lăsară doar trei brăzdare, îl centrară bine, ca să nu se Ktrîmbe în brazdă, și încercară iar... De data asta, Kornei Cernîh porni ușor spre jalonul ce se zărea în depărtare. 'Tractorul înainta cu viteza a treia, fără nici o greutate, lăsînd în urmă valuri dese, negre și lucioase ce se vedeau pînă departe în stepă. într-adevăr, prima brazdă pe pământ virgin cînta ca o strună ! O bucată de vreme, brigadierilor nu ie veni să-și creadă ochilor și urechilor. Totuși, această primă brazdă, bine întinsă pînă ia mijlocul parcelei, era acolo, culcată la pământ și atunci, uitînd de ■zbuciumul lor amar, se repeziră cu toții din nou în urma tractoarelor, chiuind de bucurie ca sălbaticii...

Leonid, care se agitase pînă la istovire și suferise cu toată ființa lui, rămase pironit pe brazdă cu priviri neo-

Obişnuit de strălucitoare. „Ei, slavă domnului, am început ! Am început !" şopti el abia auzit în urma brigăzii ce se îndepărta. Nici nu-şi dădea pesemne seama că-i şiroia sudoarea pe faţă. Da, fusese greu, dar prima brazdă cînta pe ţelină ca o strună şi stepa toată o asculta ! Iată, dar, că se împlinise visul atât de vechi şi de drag ! Luând în pumni un bulgăre de pămînt reavăn, Leonid porni repede, ■cu paşi mari, de-a lungul primei brazde, trăgînd lacom în piept mirosul pământului afinat şi înmiresmat pe care-l ■sfărima în palme şi simţea că, o dată ou mireasma lui, intră ceva nou în viaţa şi în sîngele său...

V

Merse exact doi kilometri de-a lungul primei brazde, cînd, ajuns la capătul pătratului, se pomeni în faţa unei depresiuni întinse pe care n-o văzuse pînă atunci şi care -avea în inima ei un lac rotund ou apă dulce, înconjurat de un brîu de nepătruns de stufăriş, în care te-ai fi putut rătăci ca în taiga. Pe malul lacului zări o colibă povîrnită, făcută probabil din chirpici, şi nişte şoproane cu acoperişurile desfăcute. Iar în apropiere, risipite prin valea golaşă, rătăceau o herghelie de cai şi vreo douăzeci de oi...

- Cine stă acolo ? Nu cumva Imanbai ? o întrebă Leonid pe Galina, atunci cînd întreaga brigadă o porni înapoi, în urma tractorului.

- Chiar el, îi răspunse fata. Pînă la malul lacului s'înt pămînturile voastre. Dincolo de lac, cele ale brigăzilor din Pavlov. Dar nu ţi-ai văzut încă domeniile ! adăugă ea, privindu-l. Vrei să ţi le arăt ? Cunosc toate hotarele !

- Cu ce vrei să mergem ? Cu motocicleta ? întrebă Leonid.

- Garantez că riscul nu-i prea mare ! zîmbi Galina, veselă ca de obicei. în schimb, o să-ţi poţi vizita repede toate graniţele ! Unde mai pui că m-a rugat şi Severianov să aflu cînd are de gînd să-şi mute Imanbai herghelia în locul cel nou !

- Deh, să mergem după masă ! tu de acord Leonid.

Către prânz, toate tractoarele intraseră in funcţiune:, împrăştiate fiecare pe parcela lor, în pătratul acela de două sute de hectare, lucrau impecabil. Aproape două ore îi ajutaseră Bagreanov şi Cernîh pe tractorişti să tragă primele brazde, iar pe lucrătorii de pe remorcă îi învăţaseră să regleze plugurile şi să ridice cu brăzdarele tot stratul arabil, care, din păcate, nu era egal în tot lotul, ceea ce complica mult munca. Jumătate din membrii brigăzii - primul schimb - prânziră chiar acolo, pe brazdă, iar după masă, Leonid,

ceva mai liniştit acum, de vreme ce începutul fusese totuşi făcut, plecă cu Galina Hmelko să vadă hotarele porţiunii de stepă ce fusese repartizată brigăzii[5]sade.
Vîntul se mai domolise şi, deşi mai pluteau încă pe cer cîteva zdrenţe de nouri, soarele răzbea mai des şi lumina mai puternic pămîntul. Iar spre apus, în zare, începea să închege, ca un rîu cu ape line, albastre, curatul cer al primăverii.
...Iman,bai părăsea malul lacului Lebedinoe.
Se făceau ultimele pregătiri de drum. În faţa uşii ce dădea în coliba de chirpici, joasă şi lăbărţată, cu ferestruici cît palma - părea mai degrabă o vizuină cu geamuri, decît un adăpost omenesc - aştepta iapa sură a herghelegiului, înhămată la o căruţă. Un mînz negru ca pana corbului se căznea să-şi tot vîre botul trandafiriu şi umed pe sub hulubă, ca să ajungă la ugerul maică-şi... O babă ofilită şi neputincioasă, înfofolită într-o şubă de oaie roasă de ani, cu o căciulă rotundă împodobită cu blană de miel pe cap, stătea pe o ruptură de pîslă, în căruţă, cu picioarele proptite în partea din faţă. Ţinea în braţe un ceainic de aramă afumat, şi, cu privirea nepăsătoare, pierdută în zare, plângea liniştit şi nemîngîiat cu lacrimi amare şi fără de sfârşit.
Imanbai, uscat şi negru ca o mumie, îmbrăcat într-o şubă roşcată, cusută din piele de mînz, cu pantaloni de blană de oaie şi cu o căciulă de vulpe, cu urechile ridicate, pe cap, ajutat de o femeie în vîrstă - nevastă-sa - îmbrăcată şi ea io veşminte de iarnă, aproape la fel cu cele ale bărbatului ei, cărau din bordei tot felul de boarfe pe care le puneau în căruţă, în spatele bătrînei : un ceaun, nişte căni de lemn, vreo două căldări, cîţiva saci de piele, o legătură de piei de oaie şi nişte bucăţi mari de pîsilă mîn- cate de molii...
Lîngă grajd ce se afla zid în zid cu coliba şi din care răzbea mirosul iute al bălegarului cu care fusese lipit de curînd, un tînăr şi o fată, îmbrăcaţi mai uşor şi mai modern, în pantaloni de ski şi pufoaice, înşeuau doi armăsari tineri, unul roib şi altul şarg, vorbind în şoaptă, neliniştiţi ■şi tainici, despre ceva ştiut numai de ei.
Imanbai îşi întâmpină oaspeţii nepoftiţi foarte neprietenos. O bucată de vreme nici mu-i luă în seamă. îşi văzu .zorit de treburile lui, schimbînd doar din tind în tind cîte un ouvînt. cu nevastă-sa. Cu toate astea, în vreo două ■rânduri, tot îşi

[5] Boldî - ajunge (n. a.).

furişă privirea spre Bagreanov. Pe Galina o cunoştea mai de mult, şi nu-l interesa. îşi dăduse însă seama de la început că tînărul acela cam prea voinic pentru vîrsta lui, îmbrăcat cu haina ponosită de piele, era brigadierul de la Moscova, care începuse să-i are păşunile. Ce căuta aici, la el ?
Leonid se simţea prost că nimerise acolo tocmai în cea- ■sul acela. Era mai mare jalea să vezi cu ce durere îşi părăseau vatra herghelegiul şi familia lui...
După ce-şi potrivi calabalîoul de bine de rău şi-l legă cu frânghie, Imanbai rosti în barbă :
- Boldi ! ı
Nevastă-sa luă atunci calul de căpăstru, şi-l trase mai încolo, iar Imanbai, domolimdu-şi sufletul, se întoarse în sfîrşit spre Bagreanov şi spre fata care aşteptau lîngă motocicletă.
- Aprilie asta al vostru e vorba gol ! Aprilie nostru e Jună mare ! rosti el a dojană şi-şi miji ochişorii seînteietori ca bulgărele de cremene şi care aduceau mult cu ferestruicile colibei saile de chirpici. Mare pacat ai făcut la căluţ luna asta !
- Cine le-a făcut rău ? întrebă Leonid încurcat.
- Tu ! i-o tirînti Imanbai fără a sta pe gînduri. Vara uscat făcut rău, iarna făcut irău, acum venit tu şi făcut rău... De ce gonit căluţ la pământ sarat ?
- Ce-i cu dumneata, omule ? Ce, eu îi gonesc ?
- Tu venit aici, arat ţelina, tu goneşti !
- N-ai decât să stai aici, cine te alungă ? spuse Leonid, care nu prea lua în serios toată discuţia asta. Mai poţi rămîne vreo două săptămîni, ba chiar şi mai mult! Nu stânjeneşti pe nimeni. N-ai decît să-ţi paşti caii cît pofteşti ! Uite cît loc e !
- Nu-i loc meu ! E loc tău ! mormăi Imanbai încăpăţînat şi supărat, vizibil otrăvit de amar şi obidă. April nostru nu s-a terminat, dar căluţ acolo mergi ! şi arătă cio mina spre răsărit.
- Bine, dair e încă frig ! Unde o să stai ?
- Noi stam oricare loc ! se mândri Imanbai.
- La Baklanie e o căsuţă de pescar... lămuri Hmelko.
- Casuţa de câine, nu de pescar ! puse Imanbai lucrurile la punct, clocotind de ură. Casa asta al meu, spuse el falnic şi-şi întinse mîna spre colibă, uite ce casa lasa Imanbai aici ! Trăieşte el la casuţa strein, de cîine ! A. cui este asta lege ?
- E casa dumitale proprie ? întrebă Leonid, arătând? spre cocioabă.

- Al meu proprie ! afirmă Imanbai însufleţit şi, o clipă, ochii îi străluciră deosebit de viu. Eu făcut, eu cu familie asta al meu ! Lut framîntat, uşa făcut, rama făcut, coperiş, tot ! Totă vara muncit ! Uite ! şi îşi întinse pumnii mici, cu pielea tăbăcită, crăpată.
- Ei, probabil o să ţi se plătească pentru ea...
- Cine plăteşti ? Colhoz plăteşti ? Dar unde banii ? Unde banii ? zise repede Imanbai, întinzîndu-şi spre Leonid gîtul brăzdat de creţuri. Tiu alungat, tu dai banii E mai strigă herghelegiul, îndreptîndu-şi deodată spinarea.
- Mulţi ? întrebă Leonid ou o urmă de zîmbet pe buze.
- Zece mie, răspunse Imanbai serios.
- Ascultă, Imanbai, îl luă ¡repede Galina. De ce-i ceri lui bani ? A cui e ţelina ? Nu-i a colhozului ? Colhozul o să-ţi plătească. Şi apoi conducerea a şi hotărît... parcă nu ştii ?
- Ştim, ştim, tot ştim ! răspunse Imanbai, agitîmdu-şi mâinile în faţă. Preşedintele spus : bani nu-i, dam la tine zile-munca ! La ce trebuie la mine zile-munca ? Banr dai ! Pentru munca, bani trebuie !
Deodată se schimonosi tot, ca şi cum ar fi văzut pe altcineva sau altceva în locul lui Leonid, şi, avîotîndu-şi ameninţător mîinile în sus, se ridică în vîrful picioarelor şi strigă ca un sălbatec, cu lacrimi în ochi :
- *Ant athir! Ant athir !*[6]
îşi ieşise într-atîta din fire încît lui Leonid i se păru că stă gata să cadă la pământ. Dar herghelegiul, cu faţa. înlăcrimată se întoarse brusc, şi, dînd cu mişcări disperate din mîini o luă pe urmele cănuţei ce pornise prin stepă. Fiul şi fiica lui călări pe cei doi armăsari tineri, porniseră Ja drum herghelia de cârlani ce rătăcea în depărtare...
Leonid, după ce rămase locului o bucată de vreme cu capul plecat, porni într-o doară spre lacul cu maluri netede, scăldate pînă sus de apele primăverii. Văzu stoluri de cufundări ce se legănau pe un val, printre tufişurile de senică ce-şi iţeau vîrfurile din apă. lar mai încolo, de după stufărişul înalt, albicios şi cu luciri gălbui, ,pe care vîntul îl culcase pe alocuri la pămînt şi care ascundea întinderea cea mare a apelor, desluşi răsunătoarele chemări ale gîştelor...
Cînd simţi că a dat de nămol, Leonid se opri şi, privind prin luminişurile ce se căscau în desişul de stufăriş: - erau

[6] Ant atkir - fii blestemat (n. a.).

probabil cărări tăiate în vară de cai - se căzni să vadă gîştele de pe lac şi spuse îngândurat :
- M-a blestemat, nu-i aşa ?
- De ce te chinuieşti atît ? exclamă Galina nemulţumită. Aici, dacă-ţi dai frîu slobod nervilor, te ofileşti (într-o singură vară !
- Nu l-ai auzit cum a strigat ?
- Ei, da, fireşte, nu-i vine uşor...

De pe apă se ridicară pe rînd cîrduri mici de cufundări. Zburară spre stepă şi se pierdură în curind în depărtări. În clipa următoare, deasupra lacului pe care se 'odihniseră, trecu în zbor planat un uliu castaniu, cu vît- -furile aripilor albicioase...
- Da, mai bine aş pleca în Cazahstan, îşi spuse Leo-•fiid şoptit.
- Crezi că acolo e mai bine ? întrebă Gailina.
- Da. E mai mult loc... Poţi să ari cît pofteşti, că nu deranjezi pe nimeni în afara păsărilor. Acolo nimeni w,u-ţi va spune nimic...
- Ei şi ? Ţi-ar place aşa de mult să trăieşti în atmosfera asta idilică ?
- Poate că e mai interesant într-o stepă nelocuită...
- Interesant e unde-i greu, nu-i aşa ? zise Galina. Or, ce greutăţi întîmpini cînd desţeleneşti o stepă pustie ? Ari azi, ari mîine ! Ţi-e frig să locuieşti în cort ? N-ai lemne ? N-ai apă ? Ţi-e urît departe de oameni ? rise ea a nepăsare. Astea nu-s greutăţi ! Nu aşa s-a trăit şi s-a muncit în anii războiului ! Greu, într-adevăr greu e să ridici case şi să populezi stepa pustie... Ei, dar aici e exact invers : aici, pămînbul nu-i uşor de desţelenit ! Nu vezi ? Abia am venit, că ne-am şi ridicat satul în cap ı
- Tocmai asta e, că l-am ridicat !
- Şi e foarte bine aşa ! E foarte interesant ! continuă Galina să-l provoace. Aici, să nu te aştepţi, tinere, la o viaţă liniştită şi fericită ! Aici, a desţeleni înseamnă a reorganiza întreaga economie. Şi asta-i şi greu şi complicat ! Pînă la urmă n-ai să scapi de scandal ! Ba, mi-aş pune capul că nici de cotonogeală.

- Ce bucurie ! zîmbi Leonid mînzește. Credeam că in schimbul muncii mele am să aud un cuvînt bun, dar când colo, toată lumea mă privește chiorîș și țipă la mine ! Plăcut e asta ? Și, colac peste pupăză, aflu că n-ar fi exclus să mă ia și la bătaie pentru sîrguința mea...
- Azi au să >te bată, dar mîioe au să-ți mulțumească ! îi răspunse Galina. Așa se întâmplă deseori în viață. Singurul lucru pe care ar trebui să-l faci e să suferi mai puțin. Fă-ți datoria și nu te sinchisi de nimeni ı
- Dar o fi bine gindită treaba asta ?
- Bine ! rosti fata cu căldură. Să vezi cum o să fie aici după ce vei fi desțelenit totul...
- Dar de ce fac oamenii de aici atîta gălăgie ?
- Nu vor să se despartă de pământurile astea înțe- lenite ! Dragoste veche !
- Adevărul e că va rămîne pășune puțină !
- Fleacuri ! La cine-ți pleci urechea ? întrebă Galina, aprinzîmdu-se chiar puțin. La cei din Lebeajie, care s-au deprins ou întinderile astea ? Sau la Imanbai și Beisen, care visează încă, probabil la fosta lor viață nomadă ? în închipuirea lor, într-adevăr, vor rămîne pășuni puține, dar în realitate vor avea mult mai multe decît le sînt necesare ! Atât doar că trebuie să facem ordine pe pășunile astea. Cît privește fînațuriie, da, într-adevăr fîna- țurile vor fi toate arate, dar nu avem de ce să ne speriem ! De loc ! Izbi cu călcâiul cizmei așa de tare în pămînt, încît bulgării zburară la cîțiva pași. Las-că le arăt eu scandalagiilor ăstora ! Nu fac decît să clănțăne ! Ține minte vorba mea : acum, plîng și se vaită, dar la toamnă au să ne mulțumească.
O speriaseră, pare-se, dezamăgirile și îndoielile lui Leonid, căci, roșind toată, Galina se căzni să i le spulbere. Poate că-i era drag tînărul care pornise în ziua aceea în urma primei brazde, fărîmițînd în palme un pumn din pămîintul întors de plug... Mai dădu o dată cu călcîiul în pămînt și strigă printre dinți :

- Of, diavoli împielițați ! Scandalagiilor !

Gândul lui Leonid o luase singur înapoi, spre dimineața aceea în care fata venise la Svetlana și-i admirase rochia, vorbind cîntat despre modă. „Ca să vezi, și eu care ziceam că-i o cochetă !" își spuse el, și se simți deodată la fel de mulțumit de ea, cum mai fusese niu de mult în stepă, îin ziua de neuitat cînd luase primul contact cu pământurile înțelenite. „Ia uită-te la ea... Cum s-a aprins ! E o fată care o să lupte !" Dar dacă atunci nu dăduse nici o importanță

faptului că-i plăcea comportarea Gaîinei, de data asta se puse în gardă. „La drept vorbind, ce văd deosebit în felul ei de a fi ? Agronomu-i agronom ! se grăbi el să-și domolească uimirea ciudată. Așa trebuie să fie orice agronom ! Blegii n-au ce căuta pe ogoare !" Dar nu izbuti să-și adoarmă gândul că tot ceea ce își spunea nu era decît o înșelare. Cînd Galina îi vorbise cu atîta căldură despre muncă și lovise cu piciorul în pămîat, nu-i mai plăcuse ca agronom, ci ca fată... Și-apoi, cum să nu-i fie recunoscător ? Se trudea, dăruindu-și toată ardoarea inimii, să-i spulbere neliniștea ! „îmi pare totuși bine că ea e agronom aici ! gîndi Leonid mai departe, scurmînd pământul cu vîrful cizmei. Se pricepe la muncă și-i foc, mu fată ! Nu știu de ce, dar lîngă ea totul îmi ipare mai ușor... Ciudat..."

Deodată, Galina îl atinse de cot și-i strigă :

- Privește ! Privește !

Strigătul ei fusese atît de neașteptat, încît Leonid nu pricepu încotro să se uite și începu să se succască neho- tărît în jur. Atunci ea îl prinse de braț, se lipi de e! într-o pornire spontană și-i spuse rîzînd :

- Uite gâștele, caraghiosule !

Se înălța de pe lac, aliniindu-se pentru zbor, într-un gîgîit ce făcea să răsune 6tepa toată, un stol mare de gâște sălbatice... Colindară vreo două ceasuri cu motocicleta stepa reavănă și bătută de vânt. O luară de-a lungul întregului hotar ce delimita sectorul brigăzii și vizitară în același timp, ca să le cunoască, taberele de câmp învecinate ale celorlalte brigăzi, printre care și cea a lui Victor Gro- mov, care își alesese ¡un loc la vreo cinci kilometri spre apus de crângul Iepurelui. Ca și cum ar fi fost înțeleși, începuseră cu toții munca în aceeași zi, și, firește, fiecare întâmpinase greutățile lui. Erau unii care se mai chinuiau încă, încercând să disauiască, alții alergau speriați în jurul tractoarelor și a plugurilor, în strădania lor de a pune la punct ceea ce nu mergea bine. Cînd văzu cum stau lucrurile la vecini și după ce discută cu ei, Leonid își dădu seama că toți întâmpinau greutăți și că nu avea nici o importanță că se iviseră chiar atonei, în mult așteptata clipă a începutului. După raita asta, sufletul i se liniști complet și-și regăsi voioșia și elanul ou care pornise în urma primei brazde...

Dar se mai întâmplase ceva ou prilejul acestei plimbări. Se produsese ceva nou în atitudinea lui față de Gaii-na Hmalko. Cînd îi vorbise despre muncă, fusese mirat. îi făcuse multă, multă plăcere tot ceea ce îi spusese ea. Acum însă, pe măsură ce treceau clipele, începea fără să vrea s-o admire tot

mai mult. Ce fată neobişnuită ! îl uimea extraordinara ei putinţă şi uşurinţă de a se apropia de oameni şi de a place tuturora de la bun început prin simplitatea şi veselia ei nesecată. Apoi, curajul cu care rezolva diverse probleme, puse de viaţa însăşi. îi plăcea şi goana ei neînfricată cu motocicleta, îi plăcea dispreţul ei faţă de primejdie, şi-i mai plăcuse ceva : glasul ei, vorba ei uşor cântată, de om fericit, zîm- betul duios şi şăgalnic şi albastru! ca valul mării, înfo- cat, sclipitor şi ademenitor al ochilor ei... Cînd era conştient de farmecul ou care-l înconjura fata asta, îl cuprindea o ruşine fără de margini. I se părea că, fără să vrea, fură ceva şi, căutând parcă să apere tot ceea ce era sfînt în sufletul său, simţea nevoia să fie grosolan cu ea. Dar de fiecare dată, luptei lui ascunse cu farmecul fetei îi lua locul mereu, tot mai firesc, crescânda lui admiraţie faţă de această minunată fiică de cazac...
Se opriră pe o colină să cerceteze tufele de porumbar ce creşteau joase, dar extrem de puternic înfipte în pă- mint şi deci foarte periculoase pentru pluguri. în jurul lor se întindeau pămînturile înţelenite, scormonite de ţiş- tari şi înăbuşite de buruieni.
- Ce jale ! spuse Leonid, clătinînd din cap.
- Ştiu că o să aveţi de furcă aici ! zise Galina foarte veselă, provocîndu-l parcă, şi porni în pas de dans printre tufişurile de porumbar.
Pesemne că nici nu voia să ştie că pe lumea asta sînt şi lucruri rele. Şi pînă atunci căutase parcă să arate tuturora, prin felul ei de a fi, că viaţa i se părea uşoară, plăcută şi veselă. Acum însă, mai adăuga că era într-adevăr fericită, că viaţa pentru ea este o bucurie fără de sfîrşit. Ai fi zis că, luîndu-şi zborul de pe lacul Lebe- dinoe, stolul acela de gîşte luaseră pe aripele lor şi cea din iurmă dintre îndoielile şi neliniştile avute de ea vreodată. în clipa aceea minunată, în care se lipise de braţul lui Leonid şi el o lăsase să-i rămînă alături, în loc s-o respingă, începuse o viaţă cu totul nouă, plină doar de o singură speranţă : fericirea.
- Ce lacrimi amare veţi vărsa aici ! Mi se rupe inima de milă ! strigă ea fericită şi se întoarse spre Leonid. Iar în clipa aceea, cum stătea în bătaia soarelui, pe faţa ei luminată de dinţii albi şi de ochii albaştri, sclipi un zîmbet într-adevăr fermecător.
Nu, Leonid n-ar fi trebuit s-o privească atunci ! N-ar fi trebuit ! Dar el nu ştia ce primejdios e să admiri o femeie care încă nu trăieşte fericirea, ci doar speranţa fericirii ! Cînd o văzu pe Glalina luminată de soare, ceva neînţeles tresări în

ființa lui, și-l cuprinse un simțămînt tulburător, ce-i stoarse parcă din vine pînă și ultima picătură de sînge. După aceea, mult timp, amețit dar încântat, nu-și mai putu smulge privirile înfrigurate de pe chipul ei.
își veni greu în fire, foarte greu, și-i fu rușine.
- De ce te bucuri, mă rog ? îi strigă el, grosolan.
- De toate cîte sînt pe lume ! îi răspunse ea, și vru să pornească mai departe. Dar dintre tufișurile de porumbar din fața ei zvîcniră un vultur și o vulturoaică ce se ridicară aproape în același timp în aer, bătînd din greu din aripile lor roșcate. Zburară alene și se lăsară ceva mai încolo din nou pe pământ, sărind prin colilie. Galina se întoarse, veni spre Leoiid, zîmbind, cu pleoapele ușor lăsate și-i șopti încet, foarte încet, dar plină de entuziasm :
- Și-au făcut cuib aici, nu-i așa ? Hai să-l vedem !
Chinuit de rușine, zăpăcit, Leonid fu nevoit să recunoască că nu mai avea scăpare. Fata asta îi plăcea nespus de mult, și tot nespus de mult îl neliniștea. Simți nevoia să fie și mai crud cu ea, și, cu un zîmbet silit, spuse ironic :
- Uluitoare mai ești astăzi !
- Prin ce anume ? îl întrebă ea veselă, devenind atentă.
- Ești fericită fără vreun motiv anume !
- Ce spui ! exclamă ea, și izbucni (într-un rîs cald, de femeie îndrăgostită. Ți-am zis doar că abia îmi aștept fericirea !
Leonid își aduse aminte de ziua cînd intraseră pentru prima oară în stepă și cînd tot pentru prima oară stătuseră mai mult de vorbă și, fără să vrea, îi mai puse o dată întrebarea de atunci :
- Oare cum ai să arăți cînd într-adevăr o vei găsi ?
- Dumneata o poți afla ușor... zise Galina repede.
- Eu ? Cum ?
Nu-și dăduse seama ce spune, dar, în clipa următoare, pricepu că fata îl iubește de mult și că el, zăpăcitul, îi îngăduise acum să-l iubească și-și luase în același timp greaua răspundere a fericirii pe care ea o aștepta cu atîta pasiune.

Capitolul al cincilea

I

Pe la mijlocul lui martie, lupoaica voinică se întoarse din goana de nuntă înapoi în vizuină. în urma ei venea un lup puternic și fioros care se luptase pe viață și pe moarte cu predecesorul lui. Vizuina era veche și avea încă dinainte tot ce-i trebuia : guri mari ce ieșeau în colina uscată, printre mărăcinișeri dese, iar alături lacul Le- bedinoe, cu apele lui

dulci, o minunată adăpătoare pentru toată vara. în jur se întindea, roată, stepa nemărginită, în care forfoteau tot felul de sălbăticiuni mărunte : păsări, carc-și făceau cuiburile pe pămînt și vite ce rătăceau pretutindeni.

•Nu trecu mult și lupoaica fătă. Fătă opt pui cu blana cafenie și cu capete mari. Vreo trei săptămâni, grijuliul lor tată vină de unul singur prin stepa din jur, de unde se întorcea de fiecare dată cu burta plină. Atunci, era suficient ca lupoaica să-l lîngă pe bot și el slobozea din lăuntrul lui bucăți de carne. Cu o săptămînă în urmă, puii de lup făcuseră ochi, iar în ajun, lupoaica își părăsise pentru prima dată și nu pentru multă vreme vizuina, pornind împreună cu lupul ei la vînat căței de pămînt, grași, abia ieșiți din vizuini după hibernare, și iepurași tineri. Abia cînd ieși afară, află ea de ce lupul, deși se întorcea totdeauna sătul, era neliniștit : în stepa din jur poposiseră oameni...

în dimineața aceea, familia lor fu speriată de un vuiet neobișnuit, un vuiet ce se auzea din toate părțile stepei. Toată ziua lupoaica îl ascultă schelălăind în fundul vizuinii, lingîndu-și într-una puii, iar lupul se învîrti buimac pe afară, fără a îndrăzni să se depărteze, sfîșiind doar uneori covorul gros de iarbă cu ghearele. Abia cînd se lăsă înserarea, se încumetară fiarele să iasă, prevăzătoare, din lăstăriș în loc deschis. Dar în aceeași clipă se lipiră de pămînt, îngrozite : în jur, în stepa care vuia înnebunitor se mișcau focuri în beznă, și la stînga și la dreapta, peste tot, încercuindu-i parcă. Le fiu atît de frică, și se simțiră atît de triști, încît celor doi lupi le veni să urle.

Peste o clipă, două, cînd își veni în fire, lupoaica se vîrî în vizuină. Luă ou dinții un pui, ieși cu el dii lăstăriș și fugi iîn galop din iadul de foc, spre soare răsare, prin singura rariște în spatele căreia era întunericul nopții. Cunoștea bine locurile, lupoaica ! Se opri departe, la vreo trei kilometri de crîngul Iepurelui, spre răsărit, pe pîrloaga acoperită cu buruieni dese, în apropierea unei adîncituri din care se revărsa apa. După ce-și alese loc de vizuină nouă, se tăvăli pe pămînt, își șterse sfârcurile țî- țelor pe iarba călcată, apoi își culcă și își linse puiul. Lupul, care venise în urma ei, stătea deoparte, ou un aer vinovat. Vru să se ia după ea cînd lupoaica porni înapoi spre vizuina cea veche, dar ea tăbărî asupra lui și-l doborî la pămînt. Așa află lupul pentru prima dată cît de ascuțiți sînt colții prietenei sale... Se trase gemînd lîngă puiul rămas singur și se culcă la pămînt, rînjindu-și botul și urlînd încetișor...

Lupoaica cea voinică alergă pînă spre miezul nopţii prin stepă. Nu-şi găsi odihnă pînă nu cără toţi puii în vizuina cea nouă...

II

Anca Rakitina plecă în seara aceea spre Lebeajie, ca să ajungă a doua zi dimineaţă la Dereaba, şi Leonid Bagreanov personal îi luă locul pe remorcă. Află astfel şi ei cît de grea e munca aceasta. Trebuia să stea într-una cu ochii la plug, căci dădeau mereu peste hîrtoape sau peste locuri încă îngheţate, asta cînd nu nimereau în sectoare cu stratul- de humus prea subţire, care cereau ca adâncimea arăturii să fie mereu reglată. Nu era chip să laşi volanul din mină sau să-ţi mai îndrepţi spatele înţepenit. Spre miezul nopţii, de atîta sforţare palmele îi ardeau ca focul. Scaunul era tare şi incomod, volanul se mişca greu, şi gerul care se lăsase de cu seară în stepă îl pătrunsese până la oase şi-l făcuse să-i îngheţe mai cu seamă picioarele vîrîte în cizme. Încercând în vreo două rânduri să-şi întindă oasele şi să se încălzească, sărise de la locul lui şi, gîrbov, îşi tî- rîse cu greu picioarele ce nu i se supuneau şi alergase pe lîngă plug, cînd pe ţelină, cînd pe brazdă. Vanka Sobol îi propusese să vină să se încălzească în cabina tractorului, ba vru chiar să-l schimbe la remorcă, dar el refuză categoric. Se vede treaba că nu muncea numai de nevoie.. Avea şi un c,u totul alt scop. Nu se opri nici cînd îl văzu pe Kornei Cennîh în întunericul nopţii, că aduce de la S.M.T. o osie nouă pentru plugul stricat, şi, după ce-t dădu dispoziţie să pornească tractorul lui Kostea Zamiţîn, o şi luă la goană în urma tractorului său, ca să-l ajungă din urmă.

Munca era grea, dar Leonid era încordat şi înflăcărat,, bucuros în fundul siufetului său că-i solicită toată atenţia, puterile şi gândurile. Deşi nu voia s-o recunoască, îi era teamă să se gândească la el. Cînd, arareori, fără să-şi dea seama, gândul lui se abătea de la muncă, îşi aducea aminte fie de tot ce se întâmplase în ziua aceea, fie că se ducea cu mintea la Hmeleovka distrusă, fie la străzile zgomotoase ale Moscovei, sau revedea într-o frîntură de clipă chipuri cunoscute. Era însă fericit că amintirile şi viziunile acestea treceau repede, ca funigeii toamna... dar de fiecare dată cînd ajungea ıa graniţa ce le despărţea de gândurile asupra lui şi a vieţii lui, se simţea dezorientat în faţa propriului său eu şi simţea în adîncul sufletului o durere neobişnuită, apăsătoare. Ar fi fost în stare să muncească pîaă la istovire,

numai ca să scape de această durere grozavă, să se apere de gîndurile care-l pândeau în noaptea aceea»

Programul prevedea că la unu și jumătate aveau dreptul la o pauză de o jumătate de ceas pentru masă. Aproape exact la ora asta, Vaoka Sobol, care ajunsese la capătul ţarinei cel mai apropiat de tabăra lor, văzu la cotitură, în lumina farurilor, căruţa în care venea moș Ionici și Tonia Rodiceva. Sobol opri tractorul și sări din cabină. În aceeași clipă 6e ivi și Leonid Bagreanov. Cam asurzit de duduitul tractorului, cu care nu era încă obișnuit, strigă și-l apucă pe Sobol de piept :

- Vezi cum merge ? Vezi ?
- Cam cît crezi că am lucrat ? îl întrebă Vanka.
- E o minune, Ivane ! Cîte un hectar de fiecare corp în cinci ore ! Am dat gata trei hectare ! înţelegi ? înseamnă că și cu trei corpuri putem da o normă întreagă pe schimb ! Asta da ! minune ! Și dacă vom pune patru corpuri ?...
- N-ai greșit cumva, așa, fără măsurătoare ?
- Caraghios ule !

Leonid își aprinse ţigara teribil de emoţionat.

- îţi tremură mîinile... zise Sobol. Parcă ai fi umblat la furat de găini !
- îngrozitoare muncă ! spuse cu greutate Leonid. Atîţia muncitori din agricultură au de furcă din cauza mijloacelor noastre tehnice neadaptate. Dezagregăm atomul, dar **n**-avem destule unelte remorcate ! De neconceput ! Uite, plugul ăsta de pildă... N-am muncit cu el decît o zi, dar ii văd ca în palmă toate defectele ! Dacă i-ar pune discuri la fiecare corp, nu numai la ultimul, ar tăia de mai mare dragul ! Dă-i o cormană care să aducă a daltă și stratul s-ar culca de la sine pe fundul brazdei ! Ce dracu fac constructorii noștri ?
- Mai bine pune mîna pe condei și scrie unde trebuie ı îi propuse Sobol.
- Să știi că așa am să fac ! N-am să las eu treaba asta !

Din urmă se auzi glasul lui Ionici :

- Vă felicit pentru începerea muncii, băieţi !
- Mulţumim tătucă ! răspunse Leonid.
- Ce de arătură ! rosti tărăgănat Ionici, mirîndu-se. Și ce priveliște ! și arătă cu mina spre nenumăratele focuri împrăștiate ca într-un raid marin prin stepa cufundată În noapte. A început să vuiască ţelina !

Apoi bătrînuî se duse la căruţă. îi luă locul, ieșind din întuneric, Tonia, ou coșul de merinde și ceainicul. Pe Leonid nu-l cunoștea decît de doiuă zile și se cam rușina, așa că își ridică sfioasă ochii spre el și-i spuse șoptit:

- Mănîncă și dumneata ceva, că ţi-o fi foame...

Pe Vanka Sobol nu-l învrednici însă nici cu o privire.

- Ce ne-ai adus ? o întrebă moale Leonid.

- Ca-a-şă ! zîmbi Tonia vinovată. Cu lapte !
- Din colhoz tot n-au adus încă nimic ?
- N-au adus...
- Du-te dimineaţa la Lebeajie şi cere-le carne, spuse Leonid. Spune-i preşedintelui că dacă n-are voie să taie din oile slăbite şi viţei, să taie porci ! O fi ştiind şi el ■că la o muncă de felul ăsta nu poţi fără carne !
- N-are voie să .taie porci.
- Cine niu-i dă voie ?
- Legea...
- Muncitorii .trebuiesc hrăniţi ! Asta-i legea legilor ! ■spuse Leonid, ridicînd glasul. Explică-i, Tonia, că dacă ii hrănim prost, oamenii muncesc prost. Şi adăugă, încruntat : Adă oaşa ! Mă simt slăbit, nu ştiu de ce...
- Eu, cu puşca mea, am aprovizionat mai bine brigada ı spuse şi Sobol, tot trăgînd nădejde că fata o să-i dea dreptate, o să-şi aducă aminte de ultima lor întîlnire în stepă şi o să se pună capăt odată supărării .dintre ei.
Dar Tonia, mută, îşi tot făcea de lucru cu talerele ei...
Cînd fata vru să pornească spre cele două tractoare vecine care abia ieşiseră din lot, Sobol îşi dădu seama că voia să plece fără să-i fi spus un cuvînt şi ou mai putu răbda.
- Te grăbeşti ? o întrebă el, obidit.
- Vezi bine ! Trebuie să mănînce toată lumea,
- Sînt unii care nici măcar o lingură de caşă nu merită.
- Pe cine dai 'mneata poruncă să-l las .flămând ?
- Pe cine a dat dosul muncii, vezi bine !
- Nu cumva vorbeşti de Zarniţîn ?
- Poate că şi de el !
- Lui am să-i dau de la fundul oalei, rîse Tonia cîitieşte în întuneric. O să-i dau tot untul !
- Atunci, grăbeşte-te şi-l îndoapă ! o sfătui Sobol plin de ură, nestăpânit, diar se blestemă pe dată pentru bădărănia sa.
- Muşcă-ţi limba, flăcăule ! îi răspunse Tonia încet, dar cu vocea uşor tremurândă de necaz. Poate te mai faci om...
Iarba fîşîi sub paşii ei ; dar peste o clipă fata se opri şi adăugă din întuneric :
- Să nu te mai văd in ochi, auzişi ?
Leonid ou talerul de aluminiu plin de caşă în mînă, *se* apropie de Vanka şi-l dojeni :
- De ce jigneşti fata ? Nu e bine !
- Las'c-o merită ! se stropşi Sobol printre dinţi.
Leonid aflase cam tot ce trebuia aflat despre Vanka,

-așa că, după ce gustă din cașă, se uită la el și-l întrebă :
- Și zici 'că Umblă acum cu altul... Dar știi sigur ?
- Sigur ! Umblă ! îi răspunse Sobol după o pauză, dîndu-și ceașca la o parte. Am ajuns de-mi stă și mîncarea-n gît ! Cînd mă gîndesc că se duce acum la el, văd negru înaintea ochilor ! Mă apucă toți dracii ! Nemernicul ăla le ciripește ca privighetoarea, și fetele, proaste oum le știi, stau și cască gura !
- Am auzit că te-ar fi așteptat multă vreme, spuse Leonid.
- M-a așteptat...
- Dar cum ai venit, a și-nceput să se uite la altul ?
- Dacă s-au pripășit atîția șmecheri pe-aici ! îl lămuri Sobol.
- Dar poate că te-ai schimbat tu prea mult în ăști doi - ani și ;nu mai ești cum ai fost ! Și fata a văzut că ești .altul și nu te mai iubește... N-o fi asta ?
- Nu se poate ! Eu am rămas tot cum eram !
Dar spre mirarea lui Vanka, Leonid nu păru deloc satisfăcut de răspunsul lui, căci molfăind din buze, după o pauză spuse :
- Dar dacă o fi dat peste un om care, împotriva voinței ei, îi place mai mult decît tine ? Doar n-ai să spui că ești cel mai bun din lume ! ?
- Dar ăla cu ce-o fi mai grozav ca mine ?
- Poate că ei i se pare mai grozav...
- Să-și facă cruce, dacă i se pare !
Totul era clar acum, dar Leonid, după ce stătu pe gânduri o bucată de vreme, îi atinse rana din nou, necruțător. Ferindu-și privirile într-o parte, îl întrebă :
- Dar ea... ea s-a legat să-ți fie credincioasă ?
- De legat nu s-a legat, dar a vorbit de dragoste cu mine, îi răspunse Sobol cam sîcîit și cu ochi scânteietori.
- Ei și ?
- Și când vorbești de dragoste cu cineva, înseamnă că te legi pe vecie !
- Pe vecie ?
- Până la moarte !
Vanka trînti ultimele trei cuvinte înfrigurat și sări imediat jos din cabină, mirat și supărat că brigadierul deschisese discuția asta neplăcută. De unde să bănuiască el, Vanka Sobol, că tot interesul pe care-l purta Bagreanov durerii lui nu avea ca temei numai curiozitatea !

Din discuția asta însă, gîndurile lui Leonid mai ieșiră parcă la lumină. „Cum s-a întâmplat asta ? se întreba el trist și îndurerat, în timp ce Sobol își tot zăngănea cheile pe lângă motor. Cum de nu mi-am dat seama ? Ciudat !... M-am uitat 'la ea ca iun prost ! Şi, in fond, ce are deosebit ? Face pe grozava ! Un vîntuleț vesel ce poartă fustă !" Mai trecură cîteva clipe și la durerea lui se adăugă și enervarea. „Nu, ea e de vină, numai ea... Nu e cinstit să te așezi în drumul altuia !" O văzu deodată pe Galina așa cum fusese de dimineață, în lumina soarelui, prin tufele pitice de porumbar... Strînse din pumni și, părindu-i-se c-o privește drept în ochi, îi spuse în gînd, pătimaș și grosolan totodată : „Da, nu-i cinstit ! Numai tu, tu ești de ■vină ! Eu nu vreau să port răspunderea fericirii tale !"

Curînd, după pauză, Vanka Sobol depășind pe fîșia de cotitură de lîngă lacul Lebedinoe locul ce trebuia arat, nimeri pe o bucată mică, dar moale de sărătură. Era înnebunit de gelozie. Sigur că Tonia era încă la Kostea Zarniț'în, își dăduse frîu liber închipuirii înfierbântate și vedea acum în fel și chip cum își bate joc fata de dragostea lui. Așa se întâmplă că, atunci cînd tractorul începu să patineze, Vanka, orbit de furie, stăpîinit de dorința nebunească de a se răfui cu soarta lui nenorocită și ou tot ce era legat de ea, îl repezi înainte ca turbat, o dată și încă o dată, fără să-și dea seama că sfîșiase stratul ierbos și că se înfunda acum în mlaștină. Cînd își veni în fire și văzu ce a făout, era .prea târziu.

Ştia ce necruțător poate fi Bagreanov și coborî din cabină, sigur că-l paște un nou necaz. Şi nimic nu e mai greu decît să aștepți să vină necazul pe care-l știi aproape. Cele cîteva clipe care-i trebukă brigadierului ca să ajungă pînă la el i se părură o veșnicie. Leonid însă, care nu-și dădu seama de la început ce grea era noua nenorocire ce se abătuse asupra lor, îl atinse ușor de piept și-l întrebă milos :

- Ti-e greu ?
- Mai ușor mi-ar fi să mă bag sub tractor ! strigă Sobol abătut.
- Să-i punem ceva dedesubt... zise Bagreanov după o pauză.
- Tot n-o să-l scoatem !
- De ce ? Iese el, n-avea grijă !
- Mai bine omoară-mă aici pe loc ! spuse Sobol serios. N-o să mai iasă de aici ! O să se tot afunde, că-i terenul salin

! Sînt aici petece, petece de pămînt sărat... N-auzi ce-i sub picioarele noastre ?
- O să se afunde adînc ?
- Nu știu ! Poate chiar pînă la cabină...
- Ce, ești nebun ? strigă Leonid, apucîndu-se de piept.
Nu mai era nici o clipă de pierdut. Desprinzînd plugul, Vanka Sobol fugi după ajutor, iar Bagreanov îl luă pe Beloreţki și se duse cu tractorul lui în crângul Iepurelui să taie mesteceni.
III
Cînd auziră tractorul duduind la o oră în afara programului, în timpul pauzei, tabăra intră în stare de alarmă, și cum aflată ce se îndmplase, baie fii își și puseră îo mișcare fierăstraiele și topoarele. La hotarul crângului căzură cîțiva mesteceni stufoși și peste jumătate de oră, căruța de pe care dăduseră jos butoiul cu apă fu plină de butuci grei. Suit pe tractor, Bagreanov o luă în remorcă și o tîrî spre locul accidentului, urmat de un ciopor de tineri agitați și înarmați cu lopeți.
Spre norocul lor talerul luminos al lunii se rostogolea prin stepă ca un ghem de ciulini. Era un ger ascuțit. Pământul tare le răsuna sub picioare, ierburile uscate foșneau și în băltoacele înghețate pînă la fund gheața fărîmicioasă scîrțîia ca sticla spartă. Chiar și în deplina neclintire a aerului se simțea că undeva, în față, în direcția spre care înainta tractorul și căruța, se lăsase un frig neobișnuit, umed, în stare să ucidă orice vietate ; în zănoaga lacului Lebedinoe se adunase, gros, un val de ceață rece. Din timp în timp, oîte o gîscă rătăcită de stolul ei, orbită de negura ce-i ascundea totul, pînă și luna, se oprea locului și țipa, îngrozită...
Toate tractoarele se adunaseră în jurul petei de soloneț mlăștinos unde se petrecuse nenorocirea. Cei din schimbul de noapte se îngrămădiseră și, neștiind cum să se apuce de treabă, strigau care mai de care. Aveau de altfel de ce să pară speriați : șenilele tractorului pieriseră aproape ou totul în mlaștina sărată...
Văzînd ce se petrecuse, Leonid se zăpăci atît de rău, încît o bucată de vreme nu fu în stare să scoată nici un cuvînt. „Ce fel de stepă e asta ! Dacă nu te îneacă în ape.
te îneacă în pămînt !" îi zburau gîndurile ca norii sfîșiați de furtună. „Ce-i de făcut ? Cum să-4 scoatem ?"
Cînd își veni în fire, larma din jur tot nu se .potolise. Pînă să se întoarcă el acolo, schimbul de noapte î.1 și săpunise bine pe Vanka Sobol. Era clar că el și numai el purta vina acestei

nenorociri. Cînd îl văzură şi pe brigadier sosind, .tinerii se încinseră şi mai .tare.

- Taci, hai ? N-ai ce să spui, hai ? îl tot încolțea pe Sobol, Kostea Zarniţîn oare, inconștient, folosea prilejul pentru a se răzbuna pe siberianul ăsta vorbăreț și gelos pentru atacurile anterioare. Ia nu mai pufăi, ci spune-ne mai bine unde ți-a fost capul ăsta nerod cînd ai început să patinezi. Nici pămîntul nu l-ai mai simţit siub tine ı

Ceilalţi, bineînțeles, îi ţineau hangul :

- Altele îi umblă lui prin cap, nu aratul !
- Halal siberian ! Ia uitaţi-vă, fraţilor, unde a intrat ?
- Ce fel de tractorist mai e și ăsta ? Numai cu numele !

Vanka tăcea şi scrîşnea din dinţi. Simţea el bine că oeilalţi tabără pe el nu numai din cauza accidentului, ci și ca să se răzbune pentru scandalul pe care-l făcuse. Iar de răspuns, ce să le răspundă ? Mai bine să tacă și să-și înece inima acolo, în hăul de sare, lîngă tractor !'

Peste o clipă, cînd Leonid îşi veni în fire şi-i auzi pe ceilalţi din brigadă ocărîndu-l pe Vanka, pricepu de unde atîta înfocare, dar socoti mai nimerit să-i lase să se dezlănţuie în pace. „Lasă-i să-l certe, îşi spuse el şi se îndreptă spre tractor să-l cerceteze. O merită, ce să mai vorbim ! Să-i fie de învăţătură !" Numai cînd îi văzu venind șt pe cei din tabără, spuse :

- Gata ! La treabă !
- Qte lopeţi aveţi ? îi întrebă Kostea Zarniţîn pe tinerii care se apropiaseră. Lucrăm ou schimbul, deci, nu ?'
- Hai ! în două schimburi !

Dacă te-ai fi luat după purtarea lui dinainte, te-ai fi aşteptat ca Zarniţîn să se apuce de lucru fără nici un chef. Asta, dacă s-ar fi apucat! Cu toate astea, Kostea luă de la cineva o lopată şi o înfipse primul în pămînt.

- Asta-i munca ce-mi place cel mai mult ! spuse el şi-şi scuipă în palme. O să asudăm, fraţilor, ca la baia de .aburi I Ei, înainte... marş !

Băieţii se adunară roată în jurul tractorului şi, punînd şi ei mîna pe lopeţi, se apucară să sape cu râvnă pămîntul aceia mişcător. Stratul superior al soloneţului, gros cât prinde cazmaua, era pămînt de ţelină obişnuit, cu singura deosebire că pe el creştea o vegetaţie mai rară. Cine nu era obişnuit cu ea, nici ziua mu l-ar fi putut deosebi de celelalte pământuri, nesărăturate. Asta mai cu seamă primăvara. Era însă destul să dai la o parte stratul superior, ca să descoperi dedesubt un strat gros de soloneţ colum- nar care se

prefăcuse acum, din cauza umezelii, într-o pastă densă, vîscoasă, lipicioasă și cenușie, asemănătoare cu chitul folosit de geamgii. .Primăvara, nici dracul nu-și mai putea scoate copita înglodată în coca asta !
Băieții dădură la o parte stratul subțire de iarbă, fră- mîntînd în același timp, plini de zel, în jurul tractorului pasta aceea umedă și sărată pe care o prefăcuseră în cî- teva clipe într-un noroi gros ce-i trăgea la fund și în care intrară repede pînă la genunchi. Cu toată râvna cu care se apucaseră să salveze tractorul, treaba mergea foarte încet : cum p,uneau piciorul în sărătură, nu mai puteau face nimic, căci se afundau și trebuiau să scape de acolo. Și cu cît se foiau mai mult prin sărătură, cu atît mocirla •din jurul tractorului se adâncea și-i trăgea mai mult la fund. Nu-ți mai venea a crede că undeva, dedesubt, se .afla o bază de pămînt solid. Niu .trecu mult și se mînjiră atît de rău cu saramura aceea rece de pământ, încît nici nu se mai recunoșteau între ei ! Iar de mișcat, abia de se mai mișcau. Li se umpluseră cizmele cu noroi pînă la marginea carâmbilor.
Pe măsură ce timpul trecea, glasurile răsunau în jurul •tractorului tot mai amărâte :
- Ce loc mai e și ăsta ? Mai rău ca mlaștina !
- Asta mu-i .pămînt, ci blestem !
■Kostea Zamițin, care muncea cu o dîrzenie și o agilitate uimitoare, flecărea cît zece, dar tot cît zece scotea sărătura din groaipă. Era într-adevăr „îti formă" I La început, blestemase și el .mocirla de sare, în care, zicca el, o să se înece o dată cru tractorul toată brigada. Dar cînd aiuzi .pe unul spumînd că locul e un blestem, schimbă brusc și atitudinea și tonul :
- Ce blestem, măi ? Ce tot trăncăniți degeaba ? spuse el, și-i potoli pe dată. Dacă vreți să știți, ăsta nu-i noroi, ci minune ! La început, nici eu nu mi-am dat seama, dar acum văd bine... I se prelingea .printre degetele mîinii drepte, strînsă pumn sub ochii tuturor, nămolul moale. Nu-l vedeți cît e de minunat ?
- Ba-l vedem, cum n.u, că ne-am mînjit cu el ca dracii !
- Perfect ! O să vă facă bine !
- Ce bine, mă ?
- Nu pricepeți ? îi întrebă Kostea, zîmbind compă- timitor ! Asta-i nămol de leac ! Pe cuvîntul meu ! N-ați auzit că aici, în Altai, sînt muke locuri tămăduitoare ? Este, Ivane ?
- Este ! îi dădu dreptate Sobol, întunecat.

- Am aflat, nu ştiu de la cine, că e pe aici un lac unde vin oamenii să se tămăduiască... Adevărat, Ivane ?
- Adevărat ! confirmă posac Sobol.
- Se zice că la unul din laouri se face chiar tratament.
- Se face.
- E departe de aici ?
- Cam depărtişor...
- E, ce ne pasă nouă ! zise Kostea Zarniţîn. Noi n-avem de ce să plecăm departe ! Impuşcăm azi doi iepuri dintr-o dată. Salvăm şi tractorul, şi deschidem şi o baie de nămol. O să săpăm o groapă atît de mare că o să încăpem cu toţii în ea, aşa că degeaba mai tăbărîm cu gura pe Sobol ! Ba, la drept vorbind, ar trebui să-i şi mulţumim pentru descoperirea nămolului ăstuia tămăduitor ! îţi mulţumim, Vanea !
- Ia mai lăsă-mă-n pace ! i-o trînti Sobol.

- O să trăim aici ca-n basme ! îşi văzu însă Zarniţîn de-ale lui. O să ne fringem puţin oasele pe ţelină, dar cum să încălzeşte vremea, venim aici toată brigada, ne vîrim

în groapă, ca într-un bazin, să nu ne mai iasă afară decît capul... Şi c!nd o veni Krasniuk, şi n-o găsi în tabără decît pe Fenia Solnîşko, şi-o s-o întrebe : „Unde-i brigada ?" ea o să-i răspundă : „Se tratează". „Unde se tratează ?" „La băi", o să zică ea.

Tabloul zugrăvit de Kostea Zarniţîn era într-adevăr atît de viu şi de hazliu, încît tinerii, lăsîndu-şi frîu liber închipuirii, începură să chiuie şi să ţipe de bucurie. Ba unul dintre ei îşi pierdu de atîta rîs echilibrul şi căzu cu dosul în nămol.

- Stai aşa, stai aşa, tratează-te ! îi strigă Kostea.

Iar noul val de rîs ce se stârni mai trânti în noroi vreo cîţiva...

Numai Leonid Bagreanov ruu rîdea, dar şi lui i se uşurase dintr-odată inima. „Bună brigadă ! îşi zise el, cu un zîmbet ascuns. Face tot ce e nevoie !" Şi vru să-şi lase gândul să zboare în viitor, dar fu orbit de lumina unor faruri şi reveni pe pămînt. Ieşise din întuneric şi se apropia de locul accidentului binecunoscutul *GAZ* cu cabina improvizată a lui Zima...

Prin vălul gros de negură, tractoarele ce duduiau înăbuşit se zăreau tulbure, ca stîncile în golful mării. Vuia stepa de păsările călătoare care, în drumul lor spre ţinuturile dinspre miazănoapte îşi luau zborul, clămpănind, ciocănind, măcăind şi fluierând. În locurile acelca, zorile dimineţii de primăvară sînt minunea minunilor. Nefericit pentru toată

viaţa cel ce n-a auzit nici o dată glasul firii ce se sfătuie cu ea însăşi în ceasul de bucurie în care se trezeşte şi aşteaptă îmbrăţişarea soarelui !

încă sub impresia febrilităţii cu care munciseră, cei din brigada lui Bagreanov lărmuiau pe toate tpnurile, adunaţi grupuri-grupuri în jurul gropii uriaşe, care aducea cu pîlnia unei bombe de o mie de kilograme. Butucii de mesteacăn, jupuiţi de coajă, zăceau acum în locul tractorului care, scăpat de primejdie, aştepta, murdar şi jalnic, ceva mai la o parte, in timp ce Vanka Sobol, singur, îl cerceta cu un aer vinovat şi zăpăcit.

Nikolai Semionovici Zima, la fel de murdar de noroiul sărat ca toţi ceilalţi, se aşeză pe un butuc de mesteacăn, îşi şterse mîinile cu un smoc de iarbă uscată, împărţi ţigări chilipirgiilor şi spuse, uitîndu-se la Kostea Zarniţîn :

- La noi, în Siberia, băiete, peste tot dai de nămoluri de leac ! Şi încă ce nămoluri ! Ehe ! Îţi iau cu mâna o mulţime de boli ! Vine omul la lac în cîrje şi după un timp o ia pe jos acasă, de-i sfîrîie călcîiele pe drum !

Pe chipul lui bărbătesc, cu umerii obrajilor plini de pete albicioase de noroi sărat şi uscat, avîntaţi înainte, şi în ochii lui negri se aprinse o lumină deosebită, puternică.

- Parcă numai asta o să fie aici ? şopti el gînditor. O să sosească vremea cînd o să facem aici nişte băi, de-au să vină la noi oameni din toată Uniunea !

- Adică, degeaba am visat noi aici despre băile noastre ? întrebă Zarniţîn, arătînd din cap spre groapă.

- Degeaba !

- Dar ăsta ? Ce fel de noroi e ăsta ? întrebă Zarniţîn, aşezîndu-se pe butuc lîngă Zima. Reiese că n-are în el nimic folositor ?

- E noroi mort, îi răspunse Zima. Acum te îneacă, iar la vară o să se usuce ca piatra ! Cîteodată ajunge mai tare decît cărămida arsă.

Se auzi un fluierat şi cîteva glasuri :

- Hala! pămînt !
- De ce-o fi aşa, ai ?
- Din cauza a niscaiva reacţii...
- Sînt prea multe lacuri sărate în jur ! Asta-i buba !

- Da, în stepa Kulundă sînt multe lacuri de tot felul ! zise Zima. Peste două mii. Numai că ele nu sînt nenorocirea, ci bogăţia noastră, băieţi ! Unde găseşti atîta sare ca în Altai ? Şi ce sare ! Curată, albă, gustoasă ! Şi se obţine atît de simplu ! Iată, dai peste un lac sărat, cu maluri joase, golaşe...

Doar ici. colo, dacă vezi un smoc de iarbă. Apa, ca orice apă. Cînd vin însă căldurile, se așază sarea, strat, pe fund, și crește, crește, iar cînd te uiți din nou la el, lacul a pierit și n-a .rămas în loc decît sarea ce strălucește lumii întregi ! Pornești atunci combina și o aduni !

- Și în anul următor ? întrebă cineva.
- în anul următor o iei de la început !
- Și-i totdeauna așa ?

Zima îi răspunse printr-un semn din cap.

- Acum, mai departe ! adăugă el, văzînd că tinerii îl ascultă tot mai atenți. Vine toamna și în unele lacuri începe sedimentarea sulfatului de sodiu sau a mirabili- tului. Se depune pe fundul lacului ca o gheață groasă, pe care-o aruncă apoi valurile la mal. Și tu nu mai ai altceva de făcut, decît să te apleci și s-o iei ! Mai sînt și altfel de lacuri, în care sub stratul de mîl zac comori uriașe de sodă naturală, aproape pură. Comori incalculabile !
- Ați văzut unde am venit ? se întoarse Zarnițîn spre tovarășii săi. Ce vă spuneam ? O să trăim aici ca-n sinul lui Abrabam ! îți lasă bucătăreasa mâncarea nesărată ? Nu face nimic ! Te așezi cu gamela la marginea lacului și ți-o sărezi după gust, iar dacă te apucă sughițul, iei și niște sodă de la fund !

De data asta băieții însă nu mai rîseră. Se uitau lung la agironomul-șef, care le dezvăluia o lume nouă, în care aveau să trăiască...

- Știți voi ce-o să fie aici. în curînd ? îi întrebă Zima.
- O mare industrie chimică ! răspunse un flăcău.
- întocmai ! fu de acord Zima. Peste un an, va trece o cale ferată prin Kulunda și abia atunci o să ia avînt construcția ! A intrat de pe acum în funcțiune un mare combinat de sodă, la Mihailovka, nu departe de aici. Ați auzit ? Cu timpul au să se înalțe și alte uzine în Kulunda, și cele mai felurite produse chimice au să se prepare din sărurile noastre ! Chimia o să facă aici atîtea minuni, de-o să rămîi cu gura căscată ! Și, nu uitați, asta se va petrece în cîțiva ani și oui n-o să-i placă să lucreze pămîmtul, o să se ducă să muncească îa orice uzină ! Pretutindeni va găsi ioc.
- Ce tablou ! exclamă Zarnițîn, plescăind.
- Firește, nu-i nici o nenorocire că e atîta sare prin lacurile astea ! spuse Grigori Holmogorov, chibzuit ca de obicei. S-o scoți și s-o tot scoți, că toată o să folosească pentru chimie ! Dar cu pământurile sărăturate ce-i de făcut ? Că și ele-s multe, nu ?

- Cam multe ! recunoscu Zima şi oftă. în stepa Kulundă sînt peste un milion de hectare...
- Ce de sare ! De uode-i atîta, fraţilor ?
- A adus-o cîndva fluviul Obi din munţi...
- Păi ce, curgea pe aici ?
. - Străbătea toată Kulunda !
- Măi, da' mult pământ a mai stricat.
- în curînd nici asta n-o să mai fre o nenorocire ! Mai aşteaptă puţin ! spuse Zkna. Cum desţelenim terenurile bune, ne apucăm şi de sărături, să le fertilizăm. Asta e pentru Altai o problemă foarte importantă şi foarte interesantă. Atunci o să ,ne luăm într-adevăr la trântă cu natura ! Numai brigada voastră ar putea să cucerească şi să redea vieţii mii de hectare de locuri sterpe şi primejdioase ! Nu e frumos ?
- Dar cum să le fertilizăm ? vru să ştie Holmogorov.
- O să le desalinizăm ! rise Zima, vesel. O să transformăm petele mici în pământ, iar locurile mai întinse în gips, şi o să facem mai gros stratul arabil... Acum putem orice ! Tehnicieni şi tehnică avem, iar gipsul, poftim, îl ai ıa. îndemînă ! Câte zăcăminte nu sînt pe lacul Djira ! Şi apoi, o să alegem culturi care să suporte sarea. Poate că nu mă credeţi, dar toate soiurile de sfeclă, de pildă, cresc foarte bine pe sărătură ! Şi altor legume le merge bine. Da' ierburi, cum ar fi pirul ? Cresc de zid ce-i aia ! Cresc până şi copaci ! Să luăm, de pildă, plopul alb, mesteacănul, ulmul, arţarul, cătina roşie, rădriţica... Numai să-ţi pui umărul şi inima pe pământul ăsta primejdios, că o să şi dea rod. Şi încă ce rod ! De n-ai să te mai saturi privindu-l !
- E apă cam puţină pe aici, spuse Holmogorov cu părere de rău.
- Da, pe la noi, seceta e o nenorocire ! recunoscu Zima. Şi fără apă e greu să obţii recolte stabile, e drept... Dar o să avem şi apă ! O să avem ! Cum va fi gata construcţia hidrocentralei de pe Kamen-pe-Obi, o să săpăm un canal şi apa o să curgă singură prin toată stepa Kulundă ! Atunci să-ţi tot uzi ogoarele ! Iar stepa noastră Kulundă va deveni un uriaş corn al abundenţei. Hrăneşte-te, Siberie şi să-ţi fie de bine !
- Visuri ! spuse Beloreţki ironic.
- Nu mai sînt visuri, ci realitate vie şi arzătoare ! i-o tăie Zima. Centrala de la Novosibirsk va fi gata în curînd, asta o ştiţi cu toţii ! După ea vine rândul centralei de la Kamen... Astea-s visuri pe care le poţi pipăi cu mîinile tale I

Cit vorbi Zima cu tinerii, Leonid Bagreanov își schimbă fără grabă ceva mai încolo încălțările, cu gîndul la prima lor întîlnke, pe colina din preajma satului său. De mirare fusese faptul că tînărul ofițer siberian de atunci nu-l impresionase și nu-i trezise imaginația de copil prin nenorocirea lui - cum ar fi fost firesc - ci prin neobișnuita însuflețire a feței lui palide și prin bucuria lui ascunsă, provocată probabil de victorie. Așa avea să-l țină minte Leonid pentru totdeauna. Căci și acum, cîad le povestea băieților despre viitorul Altaiului, deși îmbătrânise mult, era la fel cum îl văzuse Leonid la prima lor întîlnire... Oare și atunci, doborât la pămînt, tot la viitorul ținutului său natal visa ? Da, firește ! Căci ce altceva îl salvase de la moarte sigură ?

Veni și vremea ceaiului și toată brigada, adunată în tabără, făcea larmă în jurul lui Zima. Pentru prima oară gîndurile lor își luau zborul spre viața care se va deschide în stepa Altaiului și erau agitați. Zima plecă a doua zi în zori, iar cei din crângul Iepurelui nu se domoliră încă multă vreme... Leonid se gîndea și el la viitor pe care îl vedea într-adevăr fericit. Curios era însă că în visurile lui Ga- îina Hmelko nu ocupa nici un loc. La o parte din drumul alteia și cu asta basta ! Era bucuros că o iubea numai pe Svetlana și că-i era credincios și mereu se ducea cu gîndul la ziua aceea de iarnă cînd o văzuse pentru prima 'dată acolo, în pădurea de lîngă rîul Moscova. Retrăia clipa în care își dăduse seama de dragostea lui, și gîndea cu o duioșie neobișnuită care-i încălzea pieptul, așa cum gîndise mereu în ultima lună, că Svetlana lui era o fată cu totul excepțională. Iubirea lui pentru Svetlana era numai entuziasm și, fără să vrea, începuse s-o asemene zorilor care acum se aprindeau încet în ceață. Zorile erau minunate pentru că trezeau pretutindeni viața și făceau să vibreze toate coardele naturii. Dar erau și mai minunate prin ceea ce făgăduiau omului, prin perspectiva largă pe care i-o deschideau în stepa aceasta nemărginită ca viața însăși... Cînd veni timpul să-și reia din nou munca, Leonid o chemă pe Svetlana cu el, căci fata trebuia să calculeze pămîntul desțelenit.

- Ce zici, Zori-de-zi dragă ? Cum e viața ? o întrebă el șoptit, oprind-o lîngă remorcă. Mergem împreună, ce zici ?

Svedana se îmbujoră de bucurie. Leonid găsise încă un cuvînt mîngîietor pentru ea, și voia să fie cu ea ! „Ce proastă sînt ! De ce mă chinuiesc ? se întrebă fata cînd Leonid, strîngind-o de mînă, ieși cu ea din tabără. Doar el nu mă iubește decît pe mine... Ce mai vreau ?" Se frămîntase toată noaptea pentru că Leonid zăbovise în ajun prea mult singur

în stepă cu Galina și oricît încerca să se liniștească, spunîndu-și că această călătorie fusese cerută de munca lor, nu dăduse ochii-n geană pînă-n zori. Dar, uite că toate chinurile nu avuseseră rost. Porni în tăcere cu Leonid, rușinată, ferindu-se de privirea lui și ce-rtîmdu-se singură pentru slăbiciunea și bănuielile ei.

Zorile se aprinseseră deasupra stepei și lumea zburătoarelor, știind că soarele va apărea în curînd, se agita frenetic în ceața trandafirie. Clămpănitul, ciocănitul, mă- căitul. fluieratul și hăul itul lor atinsese intensitatea maximă și se contopise - ce ciudat ! - într-un zvon ce no putea fi decît drag oricărui suflet omenesc într-adevăr luminos.

- Ce dimineață ! spuse Leonid, care ghici cît de mult suferise Svetlana și încerca s-o abată de la gînd'urile și neliniștea ei. Auzi ce se petrece în stepă ? Zău, e O' adevărată simfonie ! Numai să stai și s-o pui pe note !

- Da, e minunat, șopti și Svetlana.

- Ai mai întîmpinnt zorile vreodată ?

- Nu țin minte ! Cred că nu...

- Păcat! De-ai ști ce ai pierdut !

- Dar unde-s mai frumoase ? întrebă fata, tot mai liniștită pe măsură ce trecea timpul. în pădiure sau aici ?

- Aici. ii răspunse îndată Leonid. Zorile au nevoie de spațiu...

- Și aici e atît de mult, încît ai putea orbi...

- Cum adică, orbi ?

- Foarte simplu ! De pustietate ! îi răspunse Svetlana. Oricît te-ai uita, nu vezi nimic în fața ochilor ! Mă gîn- desc uneori la păsări... încotro zboară ? Ce caută ? Doar aici nu-i nicăieri nimic !

Leonid se opri, o luă de umeri și îi privi chipul, ochii...

- Te simți prost aici ? o întrebă el, îngrijorat.

- Nu, nu, ce tot vorbești ? ! se grăbi Svetlana să-l liniștească. Nu m-ai înțeles. Mă apucă uneori tristețea, e drept, dar totuși mă simt bine aici ! N-am doar nevoie de nimic, de nimic ! După mine, poate să moară tot, să se prefacă stepa într-un pustiu, că tot am să mă simt bine aici !

Impresionat de vorbele ei, Leonid îi strinse amîndoi umerii ou putere, și-i <mai spuse o dată din privirea lui caldă ceea ce îi s,pusese de atîtea ori pînă atunci, dar ceea ce ea aștepta mereu ou răsuflarea tăiată să audă de la el.

- Dar tu ai să te simți bine ? îl întrebă ea în șoaptă.

Leonid îi răspunse cu aceeași privire grea de dragoste.

- Sînt o adevărată proastă ! mai șopti ea și se întoarse, ferindu-și ochii.

- Să mergem ! propuse din nou Leonid.

Se depărtaseră bine de tabără.

- Ştii, eu nici nu bag de seamă că pe aici e pustiu» începu Leonid după un timp. Eu nu văd decît depărtările, una mai minunată ca alta. Iar depărtările nu te orbesc, dimpotrivă ! Cînd privesc stepa mi se pare că văd la sute şi mii de kilometri în jur, şi mă simt atît de bine. Nespus de bine ! Priveşti şi nu te mai saturi ı Ştii, Herţen spune undeva că natura trezeşte entuziasmul prin depărtările şi nesfârşitul ei... Abia aici am înţeles cît de justă e observaţia asta şi cît de bine exprimată ?

- Va să zică, ai şi început să te extaziezi de stepa asta ?

- N-am văzut încă asemenea depărtări...

- Te îndrăgosteşti cam uşor...

- Crezi că am început să uit Moscova ? o întrebă Leonid după o scurtă tăcere, în care timp îşi dădu seama că vorbele ei nu au şi un alt înţeles. Caraghioaso ! Eu trăiesc cu Moscova în inimă ! Am adus-o doar aici cu noi. Sau ai uitat ? Deşi, ca să fiu sincer, tare aş vrea să-i văd străzile pline de larmă !

- Ai vrea ? Mult ? îi întrebă Svetlana cu atîta patimă, încît Leonid pricepu că numai un răspuns afirmativ i-ar fi pe plac.

- Mult ! exclamă el, ca să-i facă plăcere şi ca să-i arate că sînt uniţi în toate, chiar şi în dor.

- Atunci nu te mai înţeleg... făcu Svetlana nedume-

- Nu înţelegi cum pot să fiu entuziasmat în asemenea măsură de stepa Altaiudui, cînd port Moscova în inimă ?

- Da.

- E foarte simplu ! A fost o vreme cînd patria mea era foarte mică ! Se rezuma la satul meu de pe colină. Pe urmă a venit războiul şi hotarele ei s-au lărgit mult, mult de tot : de la graniţele apusene pînă la Moscova. Iar acum, aceste hotare sînt într-adevăr hotarele reale ale ţării noastre. E aşa de limpede, Zori-de-zi dragă ! Sînt gata să plec cu Moscova în inimă oriunde se simte nevoia mîinilor şi a minţii mele. Orice petec din pământul nostru, din orice parte, mi-e la fel de drag. De pildă, spune-mi, de ce stepa asta în care s-a născut Zima, mi-ar putea fi mai puţin dragă, decît i-a fost odată lui Zima colina de lîngă Smolensk, unde m-am născut eu şi unde era satul nostru ? Zima doar a înfruntat moartea ca s-o smulgă din ghearele duşmanului, şi-a vărsat acolo sîingele !

- Pentru tine, Zima e un dumnezeu ! zîmbi Svetlana.

- Ba mult mai mult ! E un rus și un comunist adevărat ! îi răspunse Leonid, și în ochii lui luci acea lumină uimitoare, ce nu-ți luminează privirile decît în clipele unei deosebite înălțări sufletești. în curînd, voi fi și eu primit în partid... Și-ți spun deschis, aș vrea să fiu un comunist ca Zima. Nici nu visez altceva.
- Bine, dar el se zbate pentru Altai, pentru că aici s-a născut !
- Toată țara se zbate acum pentru Altai, îi răspunse Leonid. Cu ce este atunci mai prejos decît ceilalți ? Dacă va fi nevoie, se va zbate cu aceeași înfocare pentru taigaua iacută. Așa-i el ! Și nu se va schimba niciodată !
- Oare totul va fi aici, cîndva, așa cum spune el ?
- Nu crezi ?
- Parcă-i o poveste...
- Eu însă cred, cred cu tărie, și văd limpede cum va fi stepa de aici, rosti Leonid, emoționat. Parcă o și văd în fața ochilor.
- Și căsuța noastră o vezi ?
- O văd ! Ce frumoasă e !
- Și lîngă ea, ce zărești ?
- îi zăresc pe copiii noștri printre flori...

Svetlana rîse, rușinată și fericită, și-și acoperi fața ca palmele. Era liniștită acum pentru dragostea ei.

- Știi ce mi s-a părut acum ? o întrebă Leonid, și-i răspunse tot el : E ciudat, dar mi s-a părut că primăvara asta va fi veșnică !
- Chiar ti s-a părut asa ? Serios ? se miră Svetlana.
- Da.
- Ce bine-mi pare.
- Vrei și tu să fie veșnică ?
- Grozav ! Numai că nu se întîmplă așa !
- Dacă vrei tu, o să fie !
- Natura își are legile ei.
- O să le anulăm !

Fetei îi veni să rîdă, bucuroasă, la gîndul că Leonid, de dragul ei, ar fi fost în stare să schimbe pînă și legile firii. „Ce proastă sînt, pe cuvint ! Proastă de dau în gropi ! se mai dojeni ea încă o dată pentru neliniștea și suferința de peste noapte. Cum de-am putut gîndi atît de urît despre el ? De unde toate bănuielile astea ?" Privi zorile cu ochi fericiți, simți că în depărtările învăluite de ceață ale stepei răsărise soarele și gîndi fără să vrea : „La urma urmelor, de ce n-ar fi într-adevăr veșnică primăvara asta ? Căci, firește, n-a fost încă niciodată pe pămînt alta ca ea, niciodată..."

TV

Exista acolo, lîngă Vadul Negru, un colţişor nespus de îmbietor : o insulă mică, înaltă, pierdută în inima unui lac de pădure. Străbaţi vreo două sute de paşi de la marginea pădurii de pini, prin muşuroaie, prin ramuri mlădioase, printr-un vad unde intri pînă la genunchi în apă, dai la o parte loziile şi ajungi la insuliţa aceea minunată. Ai sub picioare pulberea nisipului presărat cu conuri, iar deasupra capului, pinii puternici, cîrlionţaţi, ca de bronz, care împrospătează aerul cu cetina lor verde ca nişte fîntîni arteziene.

...Ancăi Rakitina îi plăcea să stea culcată acolo, pe nisip şi să asculte ce se petrece în jur, în pădurea de pini, şi în sufletul ei. Ce bine era peste tot ! în pădure domnea o linişte adîncă, deşi mai ciocănea cîte o ghio- noaie, ba ici, ba colo ; păsări cu aripi albăstrii, gătite ca de nuntă, se afundau în zbor în adîncul cetinei verzi, iar din trunchiurile moarte ale copacilor uscaţi ieşea, fără pricină, un scîrţîit jalnic. Din cînd în cînd, dar fără a tulbura liniştea pădurii, dinspre locul năpădit pe jumătate de tufişurile şi stuful aproape de netreout, se auzeau uşoarele trosnituri ale ierbii uscate, însoţite de gîlgîit şi plescăit de ape. Erau raţele sălbatice de prin partea locului, care se grăbeau să-şi facă cuibul... Din cînd în cînd, în pinul cu coroana cârlionţată, ca un nor verde, bine încălzită de soare, sub care stătea fata, plesnea cîte un con, şi-şi împrăştia sămânţa în jur. Şi în sufletul fetei era linişte, soare şi împăcare. Alintîndu-se, îşi mîngîia sînii plini, cu ochii pe jumătate închişi şi, cu o voce caldă, obosită, rosti :

- Ce bine e ! Ca în rai !
- Din rai te dau ăia de-a azvîrlita pentru figuri de astea ! îi răspunse glasul răguşit al lui Stepan Dereaba, care şedea alături pe nisip şi se uita la picioarele ei pe jumătate dezgolite. Aici, nu te atinge nimeni nici cu degetul. Deci aici e mai bine ca-n rai... Iar tu, ce te tot întinzi şi te tot alinţi ?
- E plăcut... şopti Anca fermecată.
- Totuşi, prea eşti nesăţioasă !
- Cum să nu fiu ? îi răspunse Anca firesc. Acum e vremea mea... De ce mă dojeneşti ? Da, dar viaţa mea unde-i ?
- N-ai de ce să te plîngi, că se vede cît colo că ai gustat din ea pe săturate...
- Prost mai eşti, omule ! îi răspunse Anca fără răutate. în viaţă, n-am avut parte de bucurie, ci numai de amărăciune. Deschise larg ochii şi privi o bucată de vreme

cu tristețe prin cetină cerul albastru, cu gîndurile duse la o amintire.

- Am iubit un băiat... Mult l-am mai iubit ! începu ea încet. Și el m-a iubit... Ca ochii din cap. Uneori, cînd mă întîlnea, se repezea la mine și nu se mai putea dezlipi ! Și eu, tare duioasă mai eram ou el. Așa de tare-mi plăcea să-l alint, că uitam de lume...
- De ce nu v-ați luat ? o întrebă Dereaba, cu o privire rea.
- Am vrut noi, dar nu s-a putut... Și Anca închise o clipă pe jumătate ochii de amărăciune. Și-am trăit așa chinuit... Știi și tu cum e asta cînd ești tînăr și îndrăgostit ! Ardeam ca în foc !
- Și tu n-ai răbdat, așa-i ?
- N-am răbdat ! recunoscu Anca simplu. Eram mai curajoasă decît el. Ei, și ce-i cu asta ? De ce mă tot înțepi ? Aveam optsprezece ani, îmi venise vremea și slavă domnului, mă născusem cu o inimă de femeie în piept, nu cu o bucată de gheață ! Doamne, și cît am vrut să fiu nevasta lui ! Cît am vrut ! Și cît de mult am vrut să am un copil ! șopti ea, cu ochii deodată plini de lacrimi... Dar eu mi-am înmormântat copilul în grădină, sub un sorb... mai șopti ea, fără să-și șteargă lacrimile și adăugă cu o ciudă neașteptată : Era să crăp și eu !

Stepan Dereaba trase din nisipul de alături sticla de votcă : era goală. O zvîrli cît colo, coborî cu pași mari dar nesiguri spre malul dinspre sud al insulei și se vîrî zgomotos în tufișurile de Jozie, unde ascunsese, pentru orice eventualitate, două coșuri mari cu votcă.

- Iar bei ? îl întrebă Anca, cînd îl văzu cu sticla udă în mînă. Și așa ești buhăit ca draou ! Uită-te în oglindă : te-ai umflat ca păianjenul, de-i e și scîrbă omului să se uite la tine !
- Lasă-mă în pace !
- De unde dracu o scoți ? Din pămînt ?
- Mi-am făcut rezervă, îi răspunse Dereaba în silă. Bei ?
- Toarnă-mi un pic...

Băură. După aceea, Dereaba scuipă și o întrebă :

- Și unde-i acuma porumbelul tău ?
- Departe ı îi răspunse Anca tristă, îmbrățișîndu-și genunchii și privind în zare prin rariștea dintre lozii, la tractorul înecat în Vadul Negru, la stufărișul de pe lac și la stepă. Departe-i acum iubitul meu, departe ! Pe lumea ailaltă !
- De ce a pornit-o așa de devreme... taman pîn-acolo ?

- L-au înjunghiat prietenii la beţie...
- Din cauza ta ?
- Din cauza mea.

Dereaba duse sticla la gură şi trase o duşcă zdravănă. Pe urmă, uitîndu-se iar chiorîş la Anca, o înţepă din nou :

- După cum se vede, n-ai plîns tu prea mult după el !
- Iar am să-ţi spun că eşti un prost ! îi răspunse Anca, oftând, plină de părere de rău. Eu, pînă şi cinstea mi-am pierdut-o de durere !
- Şi de atunci, ţi-ai dat drumul ?
- Ba nu, că nu mi-am prea dat eu drumul, dar cinstea cită o avusesem n-o mai păzeam chiar aşa de tare ? spuse Anca, nemişcată şi căutînd îngîndurată ceva prin stepă. Nu mai aveam ruşine, iar viaţa... apăi ea îşi cere dreptul ei. Ei, şi-apoi ştii, te prinde răsfăţul ăsta...

Tăcu o bucată de vreme.

- Ar trebui să mă mărit, şopti ea apoi cu dor şi, întoreîndu-se spre Dereaba, îi spuse cu aceeaşi simplitate cu care vorbise pînă acum : Hai să ne luăm, vrei ? Zău că n-o să-ţi pară rău, Stepanc ! Ce strîmbi din nas ? Dacă vrei să ştii, nu găseşti tu alta mai cinstită ca mine ! Ştii tu ce fel de nevastă am să-ţi fiu ? N-ai să ai să-mi spui nici atîtica ! Şi-apoi, ştiu să muncesc, nu glumă ! Cînd mă apuc de treabă cu chef, merg toate strună ! Mă pricep să fac de toate... Au să ne dea o cameră şi am s-o ţin curată ca pe un cuib ! Ce--ntorci capul ? Ţi-ai făcut cheful şi acum întorci mutra într-o parte ? Toţi sînteţi la fel, neam de cîini ! O să te prăpădeşti fără mine, ascultă ce-ţi spun. Că eu am să te dezvăţ de votcă şi o să te fac om... Dar dacă ai să tot baţi aşa drumurile prin viaţă ai să te înfunzi pe undeva prin ţinuturile veşnic îngheţate ! Gîndeşte-te pînă nu-i prea târziu.

Dereaba oftă din adînc.

- Cum adică prea tîrziu ? A şi început să se uite careva la tine ?
- Vezi bine, cum să nu, că amatori de acadele sînt peste tot ı se lăudă Anca veselă. Mă vezi cum sînt, n-am de ce mă plînge... Nu duc eu lipsă de băieţi.
- Nu cumva şi-o fi holbat şi Bagreanov ochii la tine [2] făcu Dereaba, răguşit.
- De ce nu ? Şi cl e bărbat ! Şi încă ce mândreţe de bărbat ! îl zgîndări Anca. N-a fost încă nimic între noi, ţi-o spun cinstit, adăugă ea, lăsînd ochii în jos cu o falsă modestie, dar alaltăieri m-a luat în braţe şi m-a strîns de mi-au trosnit oasele şi a începu să-mi ţiu ie capul...

Dereaba luă din nou sticla, strigînd înfundat :

- Stai tu, nemernicule, aşteaptă !
Anca îşi dădu seama că flecărise mai mult decît trebuia şi vrînd să dreagă lucrurile, i-o tăie :
- Te întinzi imediat la sticlă, ai ? Momîia dracului î Aflǎ că el numai aşa... din întîmplare... că-i principial flăcăul !
- Cînd pipăi fetele altora înseamnă că eşti principial, nu ?
- Dar eu nu-s a nimănui ! De ce să se fi sfiit ?
Dereaba lovi cu pumnul în nisip.
- Ba eşti ! Eşti a mea ! Ai uitat ce-ai spus atunci... la despărţire ?
- Nu ştiu cum dar de la o vreme parcă nu mai am ţinere de minte ı făcu Anca pe trista.
Dereaba îşi învîrti în faţa ei pumnul mare, roşcat.
- Vezi că am să ţi-o pun eu la loc !
Spre mirarea fetei, de data asta nu duse sticla la gură, ci o înfipse la loc, în nisip. Pe faţa lui puhavă, ochii cu luciri de cositor se holbară, tulburaţi de ură Apoi, aproape beat, o întrebă, privind-o încruntat :
- Cum de te-a lăsat... principialul... la mine ? E ceva... curios aici...
- Să-ţi spun adevărul adevărat ?
- Eşti obligată ! Mai întrebi ?
- M-a trimis cu o treabă...
- Hm ! Ce treabă poate avea el cu mine ? Să te împart îin două ? Nu vreaiu !
în ultima clipă, prin mintea Ancăi străfulgeră, ca un peştişor alb în apele unui golf liniştit, gîndul. că n-ar fi trebuit să-i spună de ce o trimisese brigadierul la Vadul Negru. Ştia că firea repezită şi înrăită a lui Stepan avea uneori forţa exploziei unei tone de dinamită, şi atunci nenorocirea era la doi paşi. Nu putea însă trece peste cea mai gravă dintre jignirile aduse de un bărbat femeii căreia îi refuză iubirea, fie ea chiar de o clipă.
- Şi-a pus în cap să te bage la strîmtoare, asta e ı răspunse Anca. Să rămîi singur şi la strîmtoare ! M-a trimis să-ţi ademenesc pe ascuns prietenii în brigadă, că la noi e mare nevoie de oameni ! Şi mi-a făgăduit pentru asta o rochie de crepe-de-chmc. Vezi cum e el ?
- Principial, nemernicul ! hîrîi Dereaba. Şi cum te-a sfătuit să-i ademeneşti ? Ştii bine că nu mă lasă ei pe mine !
Anca îşi jucă sprâncenele.
- Mi-a spus să-i vrăjesc...

- Şi tu i-ai făgăduit, nu ? o întrebă Dereaba, ridi- cîndu-se într-un genunchi.
- Ce te înfurii ? Hai, dă ! Şi Anca îşi scoase pieptul înainte în faţa lui. Prostule ! Dacă i-aş fi făgăduit, ţi-as fi spus ţie ? Te-ai îmbătat ca un porc şi nu mai înţelegi nimic ! Dereaba o apucă de umeri, o atrase spre el şi o sărută apăsat pe gură. Apoi o privi în ochii căprui închişi, plini de chemări duioase, şi-i spuse :
- Acum te cred !
O lăsă, se aşeză pe nisip şi rosti hotărât :
- N-o să-mi vadă el prietenii cum n-o să-şi vadă ceafa ! Ăştia nu fac un pas fără mine. Aşa îi ţin I şi-şi strânse pumnul ki aer. Aşa-i legea ! S-au legat de mine cu jurămînt ! Răzbiră pînă la ei două împuşcături dinspre lacul din stepă.
- Ei sînt ? întrebă Anca.
- Ei. Vînează raţe...
- Tu de ce nu te-ai dus cu ei ?
- Mi-o fi spus inima că vii... o linguşi Dereaba, re-cunoscător pentru sinceritatea ei. Şi-apoi, trebuie să stea cineva şi lîngă tractorul ăsta blestemat ! Oricum, răspund pentru el. Şi-i bine că am rămas, fiindcă tocmai înainte de sosirea ta, m-am pomenit şi cu Zima pe aici !
- Şi ce a zis ? întrebă Anca.
- Nu-i prea drăgăstos ou alde noi, recunoscu Dereaba deschis, minat probabil tot de recunoştinţa lui faţă de Anca. S-a uitat la construcţia noastră, a umblat în jur... Ai văzut ce parascovenie am făcut noi ?
- Turla ? Cum să n-o văd ?
- Asta nu-i turlă, ci bazaconie pe.itru proşti ! rîse Dereaba cu poftă, din burtă, stîrnind zborul şi măcăitul speriat al unei răţuşte din desişul vecin. L-am dus pe Krasniuk de ţi-e mai mare dragul ! Eu i-am îndrugat ce mi-a trecut prin cap şi el, nătărăul dracului, m-a ascultat cu o mutră plină de importanţă ! Ei, după aia să vezi trai pe noi ! Am tăiat pinii, i-am cărat, am săpat, am ridicat bazaconia asta de turlă, dar mai mult am pierdut vremea şi ne-am bucurat de viaţă. Ne plimbăm cu barca, vînăm raţe, jucăm cărţi, halim carne, bem votcă, unde mai găseşti acum un trai ca ăsta ? E mai ceva deoît o staţiune climaterică !... El, nătărăul, nu se pricepe la nimic, iar eu am socotelile mele ! Ştiam eu bine că dacă l-om duce pe Krasniuk de nas, o s-o ţinem într-un bairam, pînă o să scadă apa şi au să ne gonească de aici la mama dracului pentru inutilitate ! Aşa a şi fost ı Astăzi s-a învârtit cît s-a învîrtit Zima în jurul turlei noastre, a clătinat din cap, s-a uitat la tractor, a văzut că apa

a început să scadă puțin, dar a început... Acum, judecă și tu, ce mare chilipir să lași oamenii să facă o treabă fără rost, ba să le mai dai și votcă pe deasupra, cînd tractorul iese și așa în curînd ? Și Zima ăsta, care-i om deștept, mi-a și spus astăzi : „Uite ce-i, trîntorilor, ați trăit destul pe banii statului ! Gata ! Strîn- geți-vă catrafusele și cărați-vă de aici la mama dracului !"
Cu care cuvinte s-a și încheiat discuția noastră...
Anca se zăpăci chiar puțin...
- Prin urmare, plecați ?
- Plecăm, răspunse Dereaba.
- Unde ?
- Vedem noi pînă mîine...
- încă nu te-au chemat la cursuri ?
- încă nu.
Dereaba tăcu, gîndindu-se la ceva. Adăugă apoi :
- Ascultă, Anca, da' de ce nu i-ai stoarce tu lui Bagreanov rochia aia ?
- Cum să i-o storc ? se miră fata.
- Cum ? Simplu de tot ! răspunse Dereaba. Îi aduci băieții și iei banii de rochie, de vreme ce ți-a făgăduit-o. Ce-i rău în asta ? Și apoi, ce nu fac eu pentru tine ? Uite, le spun băieților un cuvînt și chiar mîine pleacă cu tine în brigadă ! Gata, am hotărît ! Semnat și parafat !
- Bine, dar ei... n-au să fugă de acolo ?
- Poate că da, sau poate c-o să-i ia chiar Bagreanov la goană. Ție, ce-ți pasă ?
- O să mă mănînce atunci de vie !
- Tu ia rochia... Ce se întîmplă apoi, nu te privește ?
- Hrăpăreț mai ești, Stepane ! Vai, hrăpăreț mai ești !
- Cîtă vreme geme lumea de blegi se mai poate trăi f se fuduli Dereaba. Pînă să descopăr adevărul ăsta, am muncit de m-am spetit, dar acum nu mai vreau să fac hamalîc ! Pentru ce ? Duci de nas un bleg și trăiești, te bucuri, mănînci și bei pînă nu mai poți ! Valabil, nu ?
Anca îl privi și, nu se știe de ce, tăcu.
- Iar lui Bagreanov, pentru mitocănia lui, am să-i fac una să mă țină minte, nemernicul ! scrâșni Dereaba din dinți. Ia te uită la el, vrea să mă lase singur, la strâmtoare ? Dar dacă rămîne el singur, hai ? Ia să vedem, care pe care !
Din stepă se auziră din nou cîteva împușcături. Anca se ridică, se rezemă de trunchiul pinului și închise ochii, stînjenită de o rază de soare ce .răzbise prin cetină. .
- Ce-ai văzut acolo ? o întrebă Dereaba, fără să se miște.
- E cineva călare...

- Unde ?
- Colo, lîngă mal, unde-i tractorul...

Dereaba se ridică în silă, se trase alături de ea și scrută depărtarea. Văzu un necunoscut îmbrăcat într-un cojoc cusut din bucăţi și cu căciulă de blană de vulpe pe cap. Stătea adus de spate pe un cal sur, lîngă Vadul Negru.

- Cine-i ăsta ? întrebă Anca.
- Mă duc să văd... răspunse Dereaba. Tu, mai cul- că-te și mai trage un pui de somn în aer.ui ăsta de pădure...

Dereaba coborî de pe insuliță, își dădu cu apă pe faţă și o porni, prevăzător, cu pași grei de elan, prin desișul loziei potopite.

Fără să mai stea mult pe gînduri, Anca adormi de-a binelea s.ub pin. Cînd se trezi, își dădu îndată seama că trecuse mult de la plecarea lui Dereaba. Se ridică repede și o luă după el. Trecu de-a lungul Vadului Negru pe lîngă tractorul înecat, depăși turla neterminată și buștenii împrăștiați, și-l văzu pe necunoscutul călăreţ ieșind din căsuţa în care locuia Dereaba ou prietenii lui, lu.înd-o pe malul lacului Baklanie, spre stepă.

Dereaba ieși, încovoiat, din căsuţă în întîmpinarea ei. Se întinse leneș, vădit mulţumit la soare și-i spuse, într-un căscat :

- Am ascultat tot felul de povești despre stepă...
- Cine era ? întrebă Anca, făcînd semn din cap, în urma musafirului.
- Un herghelegiu... Dintre cazahi... Caută niște cai... S-au rătăcit de herghelie... Abia ieri s-au așezat aici, la vreo trei kilometri de noi, spre capătul lacului. I-am dat o ceașcă de votcă și i s-a dezlegat limba. Ştie tot felul de povești... E chiar foarte interesant.

îi despărţea stufărișul de apele din apropiere, dinspre care se auzi o fluierătură, urmată de o lovitură și un zvon de glasuri. Nu trecură zece minute și Haiarov, însoţit de Danka ieșeau la mal, veseli nevoie mare și cu vînat bogat : pe fundul plat al bărcii zăceau o sumedenie de raţe de tot soiul, cu pene frumoase, pestriţe. Iar lîngă ele aduceau și un coșuleţ plin. cu ouă mari, albăstrui...

V

Soarele se lăsase pe un nor ce luneca în zare ca o luntre uriașă, plutind parcă și el deasupra pămîntului cine ştie încotro. Fără să vrei, te mîna gîndul să crezi că atîta vreme cît va luneca așa, deasupra stepei, nu se va mai lăsa noaptea niciodată. Cu toate astea însă, înserarea venea ou pași mari.

Oglinda lacurilor se acoperi ou o lucire trandafirie, gingaşul susur argintiu, atît de plăcut urechii, se pierdea în înălţimi, ciocârliile cădeau istovite în iarbă, să-și caute odihnă pînă la amurg, ca să mai cânte o dată primăvara și iubirea, spre mirarea și încântarea oamenilor.
în vâlceaua în care, pînă cu două zile in urmă strălucea încă faţa lină a băltoacelor, Svetlana zări printre tufişurile de molotru un cârd mic de cocori cenușii, cu picioare lungi. Unii umblau risipiţi, cu paşi mari încoace şi încolo, mîndri peste poate, ţinând sus capul cu ciocuri lungi, pesemne fără gînd să caute ceva pe pămînt. Alţii, ceva mai mari, alergau stîngaci, aşa, din ştren- gărie, în jurul celor mîndri sau băteau pasul în loc, se lăsam jos, se învîrteau și săreau în aer, fîlfîind din puternicele lor aripi cernite. „Ce-o fi cu ei ? se întrebă Svetlana, încetinind pasul. Nu cumva dansează ?"
Da, cocorii dansau într-adevăr. Dansau pătimaş şi se făleau în faţa tovarăşilor lor. Era un spectacol vesel. Svetlana se dădu într-o parte, ca să nu-i specie, cînd văzu în apropiere o vulpe murdară, năpîrlită şi flocoasă, care se furişa prudentă şi îndemânatică, şerpuind cu pântecul pe pămînt, printre brazdele de colilie spre dudul acela înfierbântat, cuprins de primăvăratica lui pasiune. „Ah, răutate ce eşti !" se revoltă Svetlana în gînd şi bătu tare din palme. Vulpea pieri în,tr-o clipă, ca înghiţită de pămînt, dar cîrdul de cocori, dezmeticindu-se, se înălţă aproape fără să-și mai ia vânt și porni într-un zbor jos spre stepă.
...Se încheia a treia zi de lucru a brigăzii. Primul pătrat de două sute de hectare din apropierea crîngului Iepurelui părea acum o uriaşă plapumă vărgată, făcută din panglici întunecate și cenușii. În pătratul acesta tractoarele se mişcau într-una fără întrerupere, însoţite de duduitul lor monoton. Brigada lui Bagreanov aştepta cu nerăbdare dipa în care postatele se vor contopi într-un singur trup, ca să se bucure din plin de noul ogor furat stepei și redat vieţii de mîinile lor.
Cu cîteva minute înainte de intrarea schimbului de noapte, Svetlana ajunse în cel mai îndepărtat colţ al pătratului, unde măsurase arătura proaspătă a ultimei postate. Îi ieşi în cale un tractor cu steguleţ roşu pe radiator, condus de Marina Gorceakova, schimbul lui Kostea Zarniţîn.
- Ai și măsurat tot, Svetocica ? îi strigă tractorista, oprind motorul și scoţând capul din cabină. Ai și început să calculezi ?
- Te felicit ! îi răspunse Svetlana veselă, şi-şi flutură notesul în aer. Iar ai îndeplinit norma !

- Ştiu !
- Ei, acu fuga la tabără.
- Ce avem la cină ?
- Iar casă, şi ştiu că-ţi place de te prăpădeşti !
- Ptiu, bestiile ı Dar carnea iunde-i ?
- O tot aduc, dar nu mai ajung cu ea !

Pe parcela vecină lucra Ibrai Hasanov, care îşi şi depăşise norma şi ajunsese acum la un kilometru de cotitură. „Cum mai mină băiatul ăsta ! A întrecut-o pe Marina ! se minună Svetlana, dar intră numaidecît la griji. Nu cumva ară prea puţin adine ?" Mai trecu o dată de-a lungul parcelei, cercetă cu atenţie arătura şi măsură adîncimea brazdei. Nu, Ibrai ara perfect, acum Svetlana se pricepea la calitatea lucrului. „Bravo lui !" gîndi ea şi se hotărî să-l aştepte ; iar cînd îl văzu ieşind la cotitură, alergă cît o ţineau picioarele spre tractorul lui.

- Te felicit, Ibrai ! Splendid ! îi strigă ea entuziasmată, fliuturîndiu-şi mîinile în aer. Ai depăşit norma, auzi ?

Măgulit de atenţia Svetlanei, Ibrai zîmbi, îşi descleştă mîinile de pe volan şi-şi mişcă degetele în aer, ca şi cum ar fi cîntat la armonică de bucuria victoriei.

- Pune steguleţul ! îi strigă el Svetlanei.

Peste o clipă, steguleţul roşu fîlfîia vesel pe radiator.

- Mînă la tabără ! strigă Svetlana.
- Ce ne dă azi de mîncare, ştii ?
- Carne !

Pe faţa murdară a lui Ibrai sclipiră şi ochii şi dinţii. Pocnind din degete, ¡tractoristul începu să-şi unduie braţele pe deasupra cabinei, de parcă ar fi pornit-o la dans.

- Am glumit ! îi strigă Svetlana, ruşinată.
- Cum ai glumit ? Cum poţi glumi cu carnea ?
- Avem iar caşă, Ibrai !
- Ce neruşinare ! Ce fel de organizare e asta ? se supără veselul armonist al brigăzii, şi vorbind într-adins stricat ruseşte, adăugă : La mine trebuie carne ! Dai la tine munca, dai la mine carne ! Nu eşti carne ? Om nu munceşti !

Zîmbind, Svetlana îi spuse făcînd un gest cu mîna :

- Lasă fleacurile şi mînă la tabără !
- Ce-i cu Beloreţki, s-a sculat ? întrebă Ibrai serios.
- S-a sculat, dar se vaită că-l doare capul...
- Asta mereu se vaită ! Dar de lucrat, cînd o să lucreze ?
- Nu ştiu !

Aşa colindă Svedana postată după postată, măsurând arătura schimbului de zi şi conducînd tractoarele la tabără.

Spre seară se lăsa frigul şi peste costumul ei de schi bleumarin, cu pete mari de unsoare, îşi îmbrăcase ca de obicei nesuferita de pufoaică. Îi suflecase mînecile şi abia mai putea păşi din cauza cizmelor mari, cazone, cu care mergea încălţată. Acum însă, era atît de absorbită de munca ei şi de grăbită, că nu mai suferea ca la început. N-o mai interesa că aducea a sperietoare, nu se mai simţea stingherită în faţa băieţilor, ba probabil uneori uita chiar că era atît de urît şi de grosolan îmbrăcată.
În ultimele trei zile, prinsă cu întreaga brigadă de torentul zgomotos, clocotitor şi nedomolit al muncii, nu mai trăise, ci zburase parcă nestăpânită într-o lume necunoscută, în care toate erau altfel decît în depărtata viaţă dusă altădată la Moscova.
Se scula în zori, o dată cu Fenia Solnîşko şi cu Tonia Rodiceva, bucătăresele, şi se culca sau mai bine zis cădea în pat spre miezul nopţii. în timpul zilei lungi, stătea mereu în picioare şi făcea o mulţime de treburi felurite, mult mai multe decît se aşteptase să facă atunci cînd plecase în stepă. De două ori cînd intra schimbul de zi şi de noapte, măsura şi socotea arătura fiecărui tractorist, şi scria cifrele, crude, triste şi vesele, pe o tablă specială, atârnată de peretele vagonului fetelor. Primea apoi de la distribuitorii de benzină şi distribuia tractoriştilor combustibilul şi uleiul lubrefiant, urmărind nemiloasă atît consumul cît şi economiile lor. Dimineaţa, cum intra schimbul de zi, completa atît foile de evidenţă ale tractoriştilor cît şi alte tabele de evidenţă, discuta prin radio cu Jenia Zviozdina, dispecer al S.M.T.-uliui, căreia îi dădea informaţii referitoare la munca brigăzii, şi trecea dispoziţiile directorului staţiunii în carnetul de dispeceri. Ziua, scotea o foaie de informaţii şi citea ziarele, iar seara asculta emisiunile de radio, ca să fie oricând gata să răspundă tuturor întrebărilor puse de băieţi în legătură cu viaţa care clocotea şi în alte colţuri atît de îndepărtate de crîngul Iepurelui, încît eterul abia de-i putea aduce semnalele pînă la ei...
În comparaţie cu ceea ce făcea aoum în brigada de tractorişti, activitatea ei din biroul de desenatori i se părea o joacă de copil. Aici, munca era mult mai serioasă, mai complicată, mai grea şi, bineînţeles, mai murdară. Erau clipe tind îşi privea cu groază mîinile subţiri, nededate cu munca, de pe care se scurgea un- soarea murdară de maşină. Peste zi, obosea pînă la istovire, încît seara, înainte de a adormi, se întreba dacă a doua zi dimineaţa va mai fi în stare să ridice capul de pe pernă. Purta ascunsă în fundul sufletului ei

convingerea că era prea slabă ca să poată rezista multă vreme, şi poate demult munca i s-ar fi părut insuportabilă dacă n-ar fi existat ceva foarte, foarte important : laptul că munca ei se împletea mereu, ceas de ceas, şi se contopea pe neobservate ou viaţa ei personală. Svet- lana se scula cu greu în zori, o durea tot corpul, mai ales picioarele, cîteodată îi venea să-şi plângă de milă, dar în acelaşi timp se uita fermecată cum se aprind zorile deasupra stepei şi asculta încîntată ciripitul miilor de zburătoare ce se trezeau la o nouă zi. Se ducea atunci să-i scoale pe tractorişti, mătura prin cort, ajuta bucătăreselor, şi cum găsea o clipă liberă se aşeza lîngă fete şi, uitând de toate, asculta bucuroasă micile lor taine, sau cânta încetişor cu ele cîte un cîntec de dor. Oricât de grea şi de murdară ar fi fost treaba pe care-o făcea - când împărţea de pildă, combustibilul şi se întrista că şi-a prăpădit mânuţele albe - cum prindea din zbor privirea iubitoare şi mângâietoare a lui Leonid, i se lumina într-o clipă tot sufletul şi luminos îi rămânea toată ziua. Aici, în stepă, totul se contopea mereu într-un tot, într-un amestec minunat : durerea cu rîsul, munca cu cîntecul, chinul cu hârtiile şi tainele fetelor, dorul de Moscova şi simfonia păsărilor, amărăciunea că ţi s-au înăsprit mîinile şi desele întâlniri cu Leonid, care aveau loc în momentele cele mai neobişnuite, să zicem, în zori...
Toate acestea făceau ca viaţa Svetlanei în crîngul Iepurelui să fie extrem de complicată : încordată, neliniştită, istovitoare, dar, în acelaşi timp, foarte interesantă şi atrăgătoare. Grea, apăsătoare, tristă, dar totodată plină de bucurii neaşteptate, de iubire şi de speranţe. Şi tocmai în ciudăţenia vieţii de stepă stătea frumuseţea ei neobişnuită. Deşi încă nu credea că se va obişnui vreodată cu stepa, Svetlana îi simţea totuşi din toată inima frumuseţea.
În ultimele zile, atît de încordate, Svetlana slăbise şi poate că-şi pierduse din cauza asta trăsăturile tinereşti, aproape copilăreşti, care-i îndemnau pe toţi să ,iu-i spună altfel decît Svetocica. Leonid îi mai spunea şi .,micuţa"... în bătaia soarelui de primăvară şi a vîntului de stepă, faţa ei se bronzase, se înăsprise, iar sprâncenele negre şi buclele uşoare, cîrlionţate, se decoloraseră şi se făcuseră arămii, în timp ce ochii ei liniştiţi păreau acum ceva mai severi... Toate aceste schimbări făcuseră din Svetlana o fiinţă poate mai puţin gingaşă. în schimb, nu mai părea nici firavă, nici fără apărare, chiar atunci cînd era peste măsură de istovită. Vorbea acum cu gesturi scurte, tăioase, în glasul ei domol răsunau cîte- odată note puternice, iar în ochi îi lucea tot

mai des flăcăruia hotărârii... își pierduse fermecătoarea frumuseţe a tinereţii, dar părea gata să primească lumina unei frumuseţi noi, mai strălucitoare încă.

...Ajunsă pe ultima postată, cea mai apropiată de crîngul Iepurelui, Svetlana fu nevoită să măsoare arătura de peste zi de două ori, dar de fiecare dată ridică mirată din umeri : ori cum ar fi socotit, ieşea că schimbul lui Sobol - tînărul tractorist Fedea Brajkin și Leonid, care lucra pe remorcă - arase opt hectare ! „Nu se poate ! Asta-i minunea minunilor !" se gîndi Svetlana, căreia nu-i venea să-și creadă ochilor și rămase să aştepte tractorul ce mai avea de străbătut cam un kilometru prin parcelă.

Avea pe neaşteptate cîteva clipe libere pe care le dărui îndată gîndurilor ei despre Leonid. în ultimele iile, iubirea lui o bucurase nespus de mult. Ce-i drept, nu prea aveau ei timp să stea singuri, dar la fiecare dintre întîlniri, fie ea cît de scurtă, Leonid știa s-o mîn- gîie din priviri și să-i spună cuvinte care păreau create anume pentru ea... Acum, da, acum nu se mai temea de loc pentru fericirea ei. Galina Hmelko nu mai apăruse pe acolo și Svetlana nu se mai gîndea la „neruşinata fată de cazac". Dar, cu toate astea, Leonid o îngrijora. Socotindu-se probabil vinovat că avea prea puţini oameni în brigadă, muncea fără întrerupere al cincilea schimb, lucrând ba pe tractor, ba pe remorcă. Nici cînd era înlocuit, ca să poată cît de cît dormi, tot nu părăsea lotul. Trebuia să-i supravegheze îndeaproape pe tinerii tractoriști, care nu aveau încă destulă experienţă. Nu dormea decît cîteva minute în timpul pauzei de prînz. Adormea cît ai bate din palme și imediat îl vedeai iar în picioare. Toţi membrii brigăzii erau uluiţi de rezistenţa şi de avîntul lui. Dar Svetlana, mai mult decît ceilalţi, își dădea seama că Leonid nu se întremase încă cu totul de pe urma bolii și își sleia puterile.

Fata alergă spre tractor încă de pe cînd mai era pe brazdă, și merse alături către fîşia de cotitură, privind îngrijorată prin geamul cabinei la Leonid, care, ciudat lucru, își schimbase locul cu Fedea.

Ieşind din brazdă, Leonid opri deodată tractorul și deschizînd ușița, o întrebă, zîmbind moale :

- Ai măsurat ? Ei, cum e ?

- Leonid, dar e o minune ! strigă drept răspuns Svetlana.

- Nu-i nici o minune ! Nu vezi ? și-i arătă din cap spre remorcă. Azi am pus patru brăzdare. De încercare. A tras bine, nimic de zis ! Pământul s-a dezmorţit, s-a încălzit...

Fedea Brajkin sări de pe remorcă şi se apropie, fre- cîndu-şi degetele înţepenite şi îngheţate.

- S-a zis cu chinurile, Svetocica ! Arăm cu patru brăzdare !

- Adevărat ! Am scăpat de chin ! spuse şi Leonid, plin de entuziasm, dar cu o voce slabă, străină. Vom pune acum şi la celelalte pluguri patru brăzdate, şi vom da câte patruzeci de hcctare la noapte ! Rezultatul ? Acelaşi ca şi când am fi avut tonte tractoarele în funcţiune !

Abia acum îşi dădu seama Svetlana că Leonid era atît de slăbit încît abia se mai putea ţine în capul oa- scjo-r. Dacă şi-ar fi luat mîinile de pe manetă, ar fi picat jos ! Pe faţa lui murdară, suptă şi nerasă, ochii înroşiţi şi ofiliţi mărturiseau o oboseală fără margini, încerca să zîmbească, cu gîndul să-şi ascundă oboseala, Har şiretenia lui nu putea păcăli pe nimeni.

- Nu pot să te văd în halul ăsta ı exclamă deodată Svetlana, şi, uitând că era şi Fedea Brajkin de faţă, îşi întinse mîinile amândouă spre cabină. Ce faci ? Nu mai merge aşa ! Vino-ţi în fire ! Şi ce-i cu zgârietura asta de la tîmplă ?

- Nimic... Un fleac ! căută Leonid să scape, încurcat.

Dar Fedea Brajkin se uită chiorîs la el şi strigă :

- Halal fleac !
- Să taci din gură ! îl ameninţă Leonid.
- Ba, uite că n-am să tac !
- Care va să zică vrei să mă faci de rîs, nu ?

Strîmbîndu-se jalnic, Fedea Brajkin dădu înciudat din mină şi-i întoarse trist spatele. Dar Svetlana îl apucă de cot :

- Spune-mi, Fedea ! Numai mie !
- A căzut de pe remorcă, asta e ı mormăi Brajkin.
- Cum a căzut ?
- Cine-l ştie ! răspunse Fedea, uitîndu-se încă chiorîş şi temător la Bagreanov. La un moment dat, întorc capul, dar pe brigadierul nostru ia-l de unde nu-i ! Picase de pe remorcă şi stătea culcat pe ţarină, la vreo trei sute de metri. Alerg la el, îl apuc de umeri şi văd că... doarme ! Să-ţi vină nebunia, pe cinstea mea ! Dacă nimerea sub brăzdar ?
- Ei, ai terminat raportul ? E complet ? bombăni Leonid.
- Complet ! Şi concludent...
- Atunci, hai să mergem ! Şi, tovarăşe Brajkin, ascultă, să nu cumva să mai sufli cuiva un cuvînt. Ai înţeles ? Nu-mi place să glumesc.

Plini de rîvnă, toţi membrii brigăzii lucrau, zgomotoşi, în jurul taberei. Cole două schimburi, şi cel care se ducea la

odihnă şi cel care se pregătea să muncească peste noapte, curăţau tractoarele şi plugurile de noroi, le ungeau piesele, controlau dispozitivele de fixare şi strîngeau piuliţele slăbite. Sea,na, programul prevedea ca preluarea schimbului să* se facă înainte de apus, iar acum soarele era jos, aproape de pămînt, iar uşoara adiere a amurgului pieptăna lin pletele mestecenilor, trandafirii sub razele piezişe ale sfirşitului acelei zile.
Cind opri tractorul şi deschise uşiţa, Leonid dădu cu ochii de Anca Rakitina, a cărei reîntoarcere o aşteptase tot timpul. Iar în spatele ei îi văzu pe Haiarov şi pe Danka. Rareori trăise în viaţă bucuria pe care o trăi văzîndu-i pe băieţii ăştia superficiali şi cam dubioşi, dar atît de trebui ncioşi acum. Orice s-ar zice, din clipa aceea brigada lui era completă şi putea să lucreze din plin ! Se grăbi să iasă din cabină, dintr-o săritură, aşa cum îi era obiceiul, dar nu fu în stare. Picioarele nu-l mai ascultau şi nici în mîini nu mai avea putere. Coborî cu chiu cu vai, uitîndu-se mereu la Anca. Fata zîmbea, iar în spatele ei băieţii, sfioşi, ruşinaţi parcă, îşi tot fereau privirile în lături.
- Aţi venit, va să zică ! Bravo !...
Vru să mai facă un pas, să dea mîna cu ei, dar nu se mai putu urni din loc. Iar în clipa următoare căzu lat îa pămînt, cu capul înainte.
Într-o clipă, membrii brigăzii, speriaţi, se adunară în fugă, îl ridicară, îl duseră în cort şi-l culcară. Bagreanov dorini un somn greu, ca de mort, iar inima îi bătea tare şi des.
...Tractoarele se apropiau unul după altul de bazinul de alimentare şi tot unul după altul plecau. Ultimul care veni fu tractorul lui Vitali Beloreţki. Vitali, bolnav, nu ieşise la lucru o dată cu schimbul. în cabină era Haiarov, iar Danka păşea în urma remorcii. Cind le turnă combustibil în rezervor, Svetlana, cu toate sforţările, nu se putu stăpîni să nu se dea puţin la „amicii" lui Dereaba :
- De ce n-aţi venit ieri ? Ce-aţi făcut acolo ? V-aţi dat în cărţi sau ce ?
- Am avut treburi, frumoaso, treburi ! îi răspunse Haiarov, rîzînd.
- Las', că .ştim şi noi cîte ceva despre treburile voastre !
- Aşeaptă numai, să-ţi arătăm noi cum se munceşte ! Nu-i nimeni în stare să se ia la întrecere cu noi ! Ce zici ? Să-i întrecem chiar în noaptea asta pe fruntaşii voştri ? Taci ?

- Laudă-mă gură 1... îi luă Svetlana peste picior.

Cum apuse soarele, tabăra de cîmp rămase pustie : tractoarele plecaseră pe cîmp, iar schimbul care-şi terminase munca, cina în cort. Rămasă singură lîngă depozitul de benzină, Svetlana şterse repede inventarul pentru alimentare, îl aşeză la loc în ladă şi adună cîr- pele unsuroase împrăştiate pe jos. Pînă atunci nu se grăbea niciodată să pună totul în ordine, ci zăbovea, ca să poată asculta. Era ceasul albastru al amurgului şi ciocîrliile, odihnite, se înălţau pentru scurt timp din nou spre cer, deasupra stepei în care începeau iar să tremure şi să plutească sute de focuri, iar trilul lor argintiu curgea din nou, şiroaie, revărsîndu-se în sufletul fiecărui muritor... În seara aceea însă, nimic n-o mai interesa. Nici măcar acest cîntec. O înnebunise aproape neliniştea ce pusese stăpânire pe ea.

Intră în cort fără a simţi pămintul sub picioare. Masa de seară se terminase şi cîţiva băieţi, somnoroşi, discu-tau în silă şi se foiau în umbră pe lîngă paturile lor. Lumină era numai în colţul în care era culcat Leonid, şi acolo se adunaseră cîţiva oameni. Svetiana se repezi şi atinse cu mina spatele asudat al cuiva.

- Ce s-a întâmplat ? Ce-i cu el ? întrebă ea, aproape fără glas de spaimă.

- Nimic deosebit... Facem o revizie tehnică...

Svetiana dădu la o parte băieţii şi abia se putu stăpîni 6ă nu strige : cineva îi ţinea lui Leonid bărbia bine săpunită în sus, iar Kornei Cer.nîh, încovoindu-se, cu un brici în mînă, îi bărbierea obrazul stîng !

- Ce faceţi ? şopti Svetiana alarmată. O să-l treziţi !

- Doarme buştean ! îi răspunse Cernîh calm, întor-cîndu-se o clipă spre ea. Să tragi şi cu tunul, că n-ar tresări. Şi-apoi are o barbă moale, tînără... Cum o atingi, se şi duce !

- S-ar fi bărbierit şi singur mîine dimineaţă...

- Cum să se bărbierească ? El trebuie să sară în picioare şi să fugă !

Svetiana, îngândurată, renunţă la cină şi ieşi încet din cort. Se întuneca repede. Rămase câteva clipe locului, ascultă stepa, oftă de vreo două ori şi se îndreptă spre vagonaşul în care împărtăşirea secretelor feciorelnice era în toi, ca în fiecare seară. Fetele o chemară imediat lîngă ele, vesele, dar totuşi încurcate parcă, şi Svetiana se gîndi fără să vrea că vorbiseră pînă atunci despre ea şi Leonid.

Fenia Solnîşko, veselă şi plină de neastîmpăr de obicei, se strădui să pară foarte, foarte îngrijorată, dar, bineînțeles, nu izbuti, căci ochii ei vii şi rotunzi se învîrteau ca nişte drăcuşori veseli pe faţa rotundă şi blîndă.

- Ce ne facem, oameni buni, ce ne facem ? spuse ea, vrind să facă pe îngrijorata, ca să se creadă că duce mai departe o discuţie întreruptă de sosirea Svetlanei, de care-şi ferea privirile. Ei, cu ce să vă hrănesc, fetelor ? Că uite, Tonia a fost la colhoz şi s-a întors aşa cum a plecat ! Nu taie colhozul porcii, nu-i taie ! Şi dpcă nu-i taie, de unde carne ?! Să se ducă la Seve- rianov brigadierul nostru, numai că el nu ne ascultă pe noi !

- N-are brigadierul nostru timp de aşa ceva, zise Svetiana, tristă.

- Asta-i buba ! Nu-i arde lui de carne.

Numai că siberianca aceasta veselă nu ştia să fie şmecheră şi, văzînd că nici una dintre fete nu-i dă nici un ajutor, amuţi deodată, se ruşină, rîse singură de naivitatea ei şi, cuprinzînd-o pe Svetlana cu miinile sale foarte dolofane, foarte trandafirii şi pline de gropiţe, îi spuse, lipindu-şi obrazul de umărul ei :

- Voiam să păstrez secretul nostru, dar degeaba, că îmi stă pe limbă ! Află dar, fata mea, că noi pînă acum numai de el am vorbit ! Auzi ?

De ce, nimeni nu ştia, dar pînă atunci' fetele nu îndrăzniseră niciodată să-i vorbească Svetlanei despre raporturile ei cu Leonid Bagreanov, deşi mureau de curiozitate nesatisfăcută. De ce se dovediseră atît de discrete, greu de explicat. Poate pentru că Svetlana era cea mai mică dintre ele, şi părea atît de tînără şi de sfioasă, iar lor le fusese ruşine să-i vorbească de iubirea ei. Svetlana se temuse totdeauna de ceasul în care fetele îşi vor lua totuşi inima în dinţi, dar acum, prinsă aşa pe neaşteptate, se simţi complet descumpănită. Numai sensibilitatea şi nobleţea sufletească a Feniei Solnîşko, care nu-i spusese lui Leonid pe nume, îi mai uşură situaţia. Şi i-o uşură mult, căci lăsînd privirile în pămînt, întrebă aproape în. şoaptă :

- Şi ce-aţi vorbit despre el ?

- Că prea îşi pune pielea-n saramură, că-i prea nerăbdător şi prea cutezător ! îi răspunse Fenia Solnîşko, acuzîndu-l parcă pe Leonid de toate aceste păcate, care păreau însă mai degrabă c-o bucură decît c-o amărăsc. Ba se încaieră cu directorul, ba se vîră în apa îngheţată, ba munceşte pînă cade în brînci !

- Şi e rău că-i aşa ?
- E rău, fata mea ! O să se mistuie prea repede !
- Ce vorbeşti tu, Fenia ! O să trăiască o sută de ani ! îi răspunse Svetlana, înveselită oarecum şi convinsă de ceea ce spune. De-ai şti cît e de puternic ! Şi-apoi, decît să fumege mai bine să ardă.

De-abia acum, fetele care se adunaseră în jurul măsuţei, se înviorară şi ele :

- Ce-i drept, îi drept !
- Eu i-aş strânge de gît cu mîinile mele pe cei care nu fac decât să fumege !
- De, lîngă foc e bine să trăieşti !

Fenia Solnîşko, care o ţinea mai departe îmbrăţişată şi o legăna duioasă ca pe un copil, oftă veselă, deşi puţin cam invidioasă, şi-i şopti la ureche :

- Fericită mai eşti !

Apoi, uitîndu-se pe rînd la celelalte, ca şi cum voia să vadă dacă sînt şi ele de părere să-i pună întrebarea asta, adăugă tot în şoaptă :

- Pe curând nunta ?

Svetlana roşi, de parcă ar fi stat în gura unui cuptor încins.

- Ce tot vorbiţi !... Ce nuntă poate fi acum ? exclamă ea abia auzit, ascunzîndu-şi faţa de ochii fetelor. Nu-i acum vremea de aşa ceva...
- Ba tocmai că e vremea cea mai potrivită ! E doar primăvară, îi răspunse Fenia, şi izbucni în rîs.
- Zău, Fenia, ai înnebunit de-a binelea ! rosti Svetlana complet ruşinată. Cum să facem nuntă, cînd avem aici atîta de lucru !
- Ce-are a face griva cu iepurele !
- Şi-apoi... Ce viaţă ducem noi aici ?
- Cu omul care ţi-e drag, fetiţo, şi-n şatră-i rai !
- Dar şatra unde e ?
- O s-o facem, n-avea grijă !

Svetlana se desfăcu deodată din îmbrăţişarea Feniei, se duse spre fereastră şi spuse încet, cu spatele la fete :

- Taci, Fenia, că mi-e ruşine !
- De ce să-ţi fie ruşine, prostuţo ? zise blînd Fenia Solnîşko. Doar n-ai furat nimănui nimic. Ţi-ai găsit tovarăşul de viaţă ! Trebuie să priveşti cu capul sus în ochii oamenilor !
- Of, lasă-mă-n pace !

Dar după un timp, Fonia Solnîşko - ştia ea bine că Svetlana nu ştie să ţină supărarea - se apropie şi o întrebă :

- Care dintre voi... amînă, tu sau el ?

- Eu, recunoscu Svetlana, după o clipă de ezitare.
- De ce ? Ce-is mofturile astea ?
- Nu-s mofturi, dar acuma nu se poate.
- Dacă te-ai hotărît, nu mai tot amîoa. Așa-i bine în treburile astea...
- De ce ?
- Cine știe ce se poate întâmpla ! rosti Fenia Solnîșko, oftând. Și eu... odată... de proastă ce-am fost, am tot amînat și am tot lungit boala, pînă ce i-a tăiat calea o vulpe...

Svetlana roși din nou, mai tare ca prima oară și își lipi fruntea fierbinte de geamul rece, închizînd ochii. Ce tîlc aveau oare spusele Feniei ? Ce tîlc ? O clipă revăzu parcă cocorii cenușii, dansînd stîngaci în vâlceaua mustind de apă, și vulpea șireată tirîndu-se spre ele, pitiș, prin iarba ofilită. încercă să-și închipuie cam cum arăta mutra nelegiuitei și rămase trăsnită : avea ochii albaștri, minunați, ca marea... Ochii Galinei Hmelko : „Nerușinato ! Nerușinato ! strigă Svetlana în gînd, scîrbită, rivalei sale. Toţi, toţi au băgat de seamă ce faci ! Toţi văd ce gînd ai ! Doamne, cît e de îngrozitor !" Se întoarse brusc spre fete și, urmând sfatul Feniei Solnîșko, le privi curajoasă în faţă. Dar fetele, văzîndu-i lacrimile aninate pe gene, fură și mirate și oarecum îngrijorate.

- Eu am plecat de acasă fără să cer voie... spuse Svetlana, neobișnuit de agitată, făcîndu-le să înţeleagă că avea un drept în plus să fie fericită cu Leonid, un drept, pe care nu4 mai are nimeni, și, îmbărbătîndu-se în același timp, se întoarse spre Fenia și-o întrebă : Și-apoi crezi că toţi băieţii sînt la fel ? Leonid a fost foarte fericit că am

19— Stepa vulturilor — «. 327 venit aici ! și se miră singură că-i spuse lui Leonid pe nume faţă de fete, mândră totodată că-i poate lua apărarea.

Dar Fenia o ţinea mai departe pe-a ei :
- Dacă-i așa, de ce mai amîni ? o întrebă ea blînd.
- Dacă a plecat de capul ei, înseamnă că nu-i în regală cu părinţii, fu de părere Marina Gorceakova. Nu-i așa» Svetocica ?
- Ba nu, acum ne-am împăcat, îi răspunse Svetlana.. plimbîndu-și degetele subţiri, gingașe, printre nasturii pufoaicei, grăbită să-și apere și părinţii.
- Stai jos și liniștește-te, o sfătui Fenia.

Și fetele o așezară la masă.
- Bine ! Să vă spun tot adevărul, începu ea, iuîndu-și pînă la urmă inima în dinţi. Ştiţi, nu-i vorba numai de

şatră... Dar tata şi mama m-au iertat abia de curînd... Abia la Labeajie am primit scrisoarea lor... S-au împăcat ou situatia şi s-au liniştit... Cum să le stric din nou inima ? Abia s-au dezmeticit săracii, abia şi-au venit în f ire, iar eu acum, hop, să vin cu o veste nouă : mă mărit! Aşa să fac, da ? Ca să-şi piardă iar liniştea ? Ca să se supere iar ? Nu, mai aştept ! Cînd om termina semănatul, şi o veni primăvara, o să le scriu o scrisoare...

- Nu poţi fără consimţămînbul lor ? întrebă Marina.
- Nu. Fără voia lor nu mă mărit pentru nimic in lume !
- Care va să zică te ţii de regulile vechi ?
- Şi ce ? E mai bine aşa, decît fără nici un fel de reguli !
- Nu zic, e frumos să-ţi respecţi şi tatăl şi mama, zise Fenia Solnîşko, atingîndu-i uşurel umărul cu mina ei trandafirie. Numai un lucru să ştii : că n-ai să-i superi de loc cu scrisoarea ta ! Dimpotrivă, fata mea, o să-i bucuri !' De cînd or fi aşteptînd ei o asemenea scrisorică ! Şi află că numai cînd au s-o primească, au să-şi afle şi ei într-adevăr liniştea, crede-mă ! Să ştie că ai un bărbat, un apărător, şi că nimeni nu te va supăra... Acum, ce-ai vrea să gîndească despre tine ? A plecat singură copila noastră, într-un ţinut străin... Că, n-ai decît să te uiţi în oglindă să vezi şi tu cum arăţi ! Eşti un copil, pe cuvîntul meu ! Uită-te la alte fete de aceeaşi virată cu tine... Le vezi ? Sînt ca nişte butoiaşe de stejar ! Orieit le-ar lovi viaţa, oricît le-ar da peste cap, ele tot în picioare cad ! Dar tu, dacă ar fi să primeşti o 'lovitură, o să fie vai şi amar de tine... Cum să nu fie îngrijoraţi părinţii tăi ? Că ei doar te cunosc bine... Şi, crede-mă, ei ştiu prea bine ce se-n- tîmplă cînd o fetiţă ca tine e nevoită să trăiască în stepă, mai mult între băieţi. Mă gîndesc că biata maică-ta nu dă ochii-in geană nopţi la rînd ! Mai bine ţi-ar fi milă de sufletul ei şi i-ai scrie tot !

Svedana o ascultă supusă, simţind aţintite asupra ei privirile pline de grijă ale celorlalte fete. „Ce bune sînt ! gîndi ea, mişcată. Toate ştiu, toate..." şi un val cald de recunoştinţă îi încălzi plăcut pieptul. Fără să ridice ochii, adăugă aproape în şoaptă :

— Bine, am să le scriu...

Un timp, fetele, bucuroase, rîseră şi vorbiră, adunate în juriul Svetlanei, fericite că reuşiseră să facă ceea ce-şi puseseră în gînd.

— Ei, e mai bine aşa, încheie Fenia Soinîşko. Peste vreo zece zile ai răspunsul, iar după aceea, gata şi nunta ! Hei, fetelor, ce-o să mai jucăm, ce-o să mai bem şi ce-o să mai petrecem ! Atunci o să se vadă de ce sîntem în stare !

Prinzînd din zbor imaginea petrecerii zămislită de închipuirea Feniei, fetele făcură şi mai multă larmă. Cîad Svedana se ridică de pe scaun, cu gîndul să se ducă înapoi în cort, unde o aştepta aparatul de radio, era albă ca varul.
— Mai încet, să nu ne audă băieţii, le rugă ea cu o voce ce-ţi făcea milă. Mi-e ruşine. Vă rog din suflet să nu spuneţi nimănui nici un cuvînt ! Făgăduiţi ?
— Svetocica, dragă, nimănui nici un cuvinţel ! îi făgădui Fenia Soinîşko în numele tuturor şi, apucînd-o de mînecă, o întrebă : Ia stai ! Da de ce ai o pufoaică atît de mare ? Văd că ţi-ai suflecat mînecile... E foarte urît aşa ! Ia, hai, dă-o încoa ! Fetelor, aduceţi-vă pufoaicele !
în grămada de pufoaice se găsi una care parcă era cusută anume pentru ea. După ce Svetlana o îmbrăcă, Fenia spuse, potrivindu-i-o cît mai bine :
- Poart-o sănătoasă !
- Vai de mine, dar pentru ce ?... întrebă tulburată Svetlana.
- Ia-o şi taci din gură !
Cu ajutorul aceluiaşi sistem fură găsite şi o pereche de cizme cu carîmbi înguşti, mai aspectuoase. Iar Fenia Sol- nîşko spuse şi de astă dată în numele tuturor :
- Umblă sănătoasă !
- Nu înţeleg... bîigui Svetlana, zăpăcită şi de încurcătura în care se afla, dar şi de gîndui îmbucurător că nu va mai arăta ca o sperietoare.
- E de ajuns că înţelegem noi ! îi răspunse Fenia. Ia spune-mi, n-ai vreo fustă mai simplă ? Dar o bluziţă ? Atunci, uite ce-i : de mîine încolo nu-ţi mai dăm voie să porţi costumul de schi ! Ajunge ! Ai să pui fusta şi bluza, iar cînd vei face alimentarea tractoarelor ou combustibil, să-ţi legi în faţă un şorţ. Şi nu cumva să zici nu, că aşa trebuie...
...în noaptea aceea, Svetlana îi scrise maică-şi. Apoi, multă vreme nu putu să adoarmă. Ascultînd răsuflarea tovarăşelor ei, se gîndea că din ziua aceea se ivise o nouă frumuseţe în viaţa ei de stepă : prietenia fetelor. Şi cînd adormi, într-un tîrziu, visă că Leonid o ducea în braţe departe, foarte departe, undeva prin stepă...

VI

A doua zi, în zori, Bagreanov fu primul din toată tabăra care se trezi din somn. Sărind neliniştit din pat, porni îndată la tractoare şi exact la cinci, cînd ajunse lîngă pătratul vărgat al brigăzii, apăru în zare o geană de soare. Pînă la terminarea schimbului mai rămăseseră două ore, cele mai grele din

toate : băieţii, neobişnuiţi cu munca de noapte, picoteau istoviţi şi cădeau din picioare.
Vanka Sobol avusese o noapte liniştită. Ca .să-şi îndrepte greşeala făcută acolo, în sărătură, şi încercînd poate să-şi înăbuşe durerea, muncise parcă mai bine decît ceilalţi membrii ai brigăzii. Leonid schimbă cu el cîteva cuvinte, acolo, pe fîşia de întors şi se apropie apoi de remorca pe care şedea încovoiată Anca, îmbrăcată într-o şubuliţă roşcată şi încălţată cu pîslari împrumutaţi probabil, de la fetele dia Lebeajie.
- Ei, cum merge treaba ? Ţi-e greu ? o întrebă Leonid.
- Le vezi ? zise Anca, fără să ridice capul, arătîndu-şi mîinile. Parc-ar fi nişte greble ! Aşa muncă, s-o ia dracu ! De cînd a prins să se lumineze, nu mai pot ţine ochii deschişi şi pace ! Să nu te miri dacă Sobol n-o să mă are şi pe mine !
- Dumnezeu a îndurat şi ne-a poruncit şi nouă să îndurăm !
- O fi îndurat el, dar nu pe remorcă !
- Va să zică, tot i-ai adus ! îi şopti Leonid, întorcîn- du-se cu spatele spre tractor. Cum de te-ai hotărît ?
- Oi fi vrut să-ţi fac pe plac...
- Şi zici că banii nu-i iei ?
- Lasă-mă-n pace cu banii tăi !
- Dar Dereaba, cum de i-a lăsat să plece ?
- El tot se duce ca mîine la cursuri, aşa că tot s-ar fi despărţit.
- Dar de ce eşti tristă ? V-aţi certat ? S-a întîmplat ceva ?
- Au fost de toate...
Şi pe clinurile vecine - pe unul lucra Holmogorov şi pe altul Belousov - treaba mergea tot aşa de bine. Peste noapte nu avusese loc nici o defecţiune, nici o oprire silită. Acum tractoarele trăgeau destul de uşor plugurile cu cîte patru brăzdare şi arătura se întindea în stepă ca valurile : întunecată, grasă şi lucioasă.
Cînd ajunse însă la a patra parcelă pe care lucrau Ha- iarov şi Danka, Leonid încremeni. îi fu de ajuns să arunce o ochire ca să-şi dea seama de toată nenorocirea : vrînd probabil să-i întreacă pe toţi chiar din primul schimb, „amicii" lui Dereaba erau cu antetrupiţele ridicate şi răsturnau pe brazdă un strat subţire de iarbă, de sub care ieşeau pretutindeni bărbile coliliei şi ale păiuşului !

Da, arătura era ratată ! Leonid încleștă fălcile și cu fața împietrită, ce i se acoperea încet, încet cu picături mari de sudoare, privi spre tractorul care ieșea dintr-o vîlcea...

Capitolul al șaselea

1

Dimineața, cerul fusese curat și albastru, dar mai tiîr- ziu, nori răzleți - mici, însă greoi, cu marginile de jos tivite în siniliu - porniră la atac pe un .front larg deasupra stepei. Unii treceau pașnic, aducînd cu ei doar o boare umedă și umbră. Alții însă, se scuturau în fugă, răpăind de prinosul lor de apă. Nu trecu mult și în zare, spre apus, totul se cătrăni, în dîre negre, strîmbe, asemănătoare stinghiilor unui gard vopsit de cineva cu o pensulă știrbă.

Preț de cîteva ceasuri, Ilia Ilici Krasniuk alergase de colo-colo cu mașina prin stepa stropită din belșug de prima ploaie a primăverii, oînd luminată puternic de soare, cînd pătată de umbrele norilor. Gonind prin ploaia deasă, automobilul șerpuia din cînd în cînd, în toate felurile pe țelina lunecoasă, spălată de pîrîiașele cristaline, curate ale apei.

La volan era Arseni Nepomneascih, un siberian de prin partea locului, bun cunoscător al stepei, care-l duse pe Krasniuk din brigadă în brigadă, cînd pe cărări abia deslușite, cînd de-a dreptul prin țelină. Cît ținu drumul, vrînd pesemne să-i facă un serviciu noului director, îi tot povestise despre locurile prin care treceau și-i atrăsese mereu atenția asupra diferitelor puncte de pe drum. îi arătase încrucișările cărărilor, lacurile, colibele pescărești, stînele și fîntînile, crezînd că nu-i strică să le știe și el, pentru viitor. Dar spre mirarea șoferului, Krasniuk îl asculta numai cu jumătate de ureche, chinuit tot timpul de cine știe ce gînduri de-ale lui...

Ilia Ilici inspecta cu un aer plictisit taberele de cîmp unde se interesa în special de afișele referitoare la lupta împotriva ţiştarilor, lipite pe pereţii tuturor corturilor. Se oprea uneori îndelung în faţa fiecărui afiș, se uita atent la ţiștarii grași zugrăviţi în diferite poziţii și recitea la nesfârșit textele însoţitoare, deși le cunoștea de mult. De obicei, numai după ce îndeplinea ritualul ăsta se interesa de munca brigăzii...
Ilia Ilici prefera să cerceteze arăturile in tăcere. Punea brigadierului două, trei întrebări, ale căror răspunsuri le aflase dinainte, din situaţia primită în dimineaţa aceea, și dloar rareori făcea vreo observaţie sau dădea vreun sfat. În general, nu discuta cu tractoriștii. Unii dormeau, alţii lucrau, iar Krasniuk nu lăsa pe nimeni să-i deranjeze. Prea e preţioasă fiecare clipă, zicea el.
Mai toate brigăzile o duceau greu în stepă, nu aveau nici hrană suficientă, nici lemne și nici apă. Dar toate lucrau cu înflăcărare, în armonie și cu perseverenţă, ceea ce se vedea din capul locului. În fiecare brigadă era cîte ceva care l-ar fi putut bucura nespus pe Krasniuk, căci ar fi avut dovada primelor succese ale noilor-veniţi. Ar fi putut deci să le spună un cuvînt bun. Dar, nu se știe de ce, pe Krasniuk nu4 bucura nimic...
Ilia Ilici sosise în Zalesiha pe la mijlocul iernii. Cînd, cu un aer preocupat, îmbrăcat într-un halat albastru nou, cu un stilou aurit în buzunarul de la piept, făcuse o primă inspecţie prin atelierul prăpădit al SMT-ului, însoţit de fostul director, un om ce nu se deosebea prin nimic ca înfăţișare de mulţimea muncitorilor, toată lumea, bucuroasă, și plină de speranţe, își făcuse socoteala că începea o pagină nouă în istoria staţiunii care avea să se ridice în viitor la un nivel tehnic superior, de uzină.
Toţi spuseseră atunci într-iun glas:
- Asta da, director !
Dar nimeni nici măcar nu bănuia că noul director nu venise de bună voie în Zalesiha.
...La începutul războiului, Ilia Hici Krasniuk fusese evacuat din Harkov în Altai, o dată cu uzina de tractoare și, cu timpul, în virtutea necesităţii, se deprinse cu orășelul din stepa siberiană, deși îl măcina dorul de Ucraina natală și de viaţa de oraș.
Din punct de vedere profesional se dovedise un inginer foarte mediocru. în răstimp de numai cîţiva ani fusese mutat pe rînd în diferite sectoare, laboratoare și birouri ale uzinei. Toată lumea căutase :să scape de el cît mai delicat și fără gălăgie. Pentru a evita discuţiile și neplăcerile, îngăduitoairea conducere a uzinei făcea întotdeauna în așa fel ca mutarea lui Krasiniuk dintr-un loc în altul să pară

cerută numai şi numai de interesele uzinei şi probabil că, pînă la urmă, în loc ca toate aceste transferări să-i fi ştirbit din reputaţie, îi creaseră reputaţia unui inginer de o largă competenţă, a unui om de neînlocuit. Unde mai pui că era socotit extrem de principial. Ţinea întotdeauna cuvântări foarte juste, deşi lipsite de originalitate şi se străduia să fie totdeauna, aşa, ca din întâmplate, la îndemîna conducătorilor uzinei. Cum să superi deci, cum să jigneşti un astfel de om ?

Toamna trecută partidul luase hotărârea să trimită la ţară numeroase cadre de conducere, pentru a da un puternic imbold agriculturii. Bineînţeles că şi uzina de tractoare din Altai primi din Bamaul directiva de a alege cîţiva ingineri experimentaţi care să fie numiţi directori ai staţiunilor de maşini şi tractoare. Cum era şi firesc, imediat fu trecut pe listă şi Ilia Ilici Krasiniuk. Primul care-i rosti numele - unul dintre conducătorii uzinei - o făcu fără să-şi dea seama, din dorinţa lui bine întemeiată de a scăpa de el pe vecie. Victimă însă a autosugestiei de ani şi ani de zile, susţinu că numitul era de neînlocuiit in îndeplinirea înaltei misiuni cu care îl trimitea statul la ţară.

La comitetul raional de partid discuţia fu scurtă. După ce-l cîntări din ochi pe Krasniuk, secretarul comitetului raional spuse :

- Uite ce-i, tovarăşe Krasniuk, partidul a hotărît să te trimită la ţară.

Cînd auzi asta, Krasniuk simţi deodată o sfârşeală în mîim şi în picioare, şi, ca niciodată in viaţă, îl roase dorinţa de a fi cît se poate de cinstit. Vru să spună că nici în ruptul capului nu doreşte să plece ,ıa ţară, aşa cum firesc, nu-şi doreşte nici moar,tea. Dar în clipa următoare se cutremură : la o frază ca cea rostită de secretar, n-avea cum să refuze. Faţa lui Krasniuk, gingaşă cum numai obrajii roşcovanilor pot fi, se umezi toată. Lipindu-şi pieptul de masa secretarului, Krasniuk făcu din buze mişcarea lui obişnuită, ca de ţiştar, şi apoi rosti, cît fu el în stare de liniştit ;

- Aş pleca cu plăcere, credeţi-mă, însă...
- Despre ce-i vorba ? îl întrerupse secretarul.
- Eu nu mă pricep în agricultură ı îşi termină Krasniuk cam emfatic vorba, uşurat că izbutise totuşi pînă la urmă să fie oarecum sincer.
- O să te ajutăm... îi făgădui secretarul.
- Dar o să-mi fie greu...
- Dumneata cauţi o muncă uşoară ? se miră secretarul. N-aş fi crezut... Cei de ,ıa uzină şi de la comitetul raional au altă părere despre dumneata.

Ilia Ilici îşi dădu seama că e pierdut.

- Mai gîndește-te, îl sfătui secretarul, dîndu-i să înțeleagă că pînă la urmă, numai el, Krasniuk, poate lua hotărîrea definitivă în problema asta.
- Am să filă mai gîndesc... făgădui Krasniuk grăbit și dezorientat, simțind că orice cuvînt în plus nu putea decît să dăuneze reputației de care se bucura în partid.
Anna Efimovna zbieră de răsună casa, aflînd că bărbatul ei era trimis cu munca la țară. Dar se potoli de îndată, pentru că n,u Ilia Ilici, ci dînsa era capul familiei și mu se cădea isă-și arate slăbiciunea. Fața ei lungă, ca de cal, căpătă îndată o expresie încăpățînată și autoritară. Mușcindu-și parcă zăbala, Anna Efimovna își plimbă repede șoldurile descărnate, îmbrăcate în niște pantaloni strimți, prin cameră, după care se așeză pe pat, lîngă măsuța de noapte pe care stătea telefonul și își luă prețiosul blocnotes.
- Am și intrat în acțiune ! ii declară ea lui Krasniuk.
Oficial, Anna Efimovna era șefa atelierului de croitorie al teatrului din localitate, numai că din cauza lipsei de mijloace pentru punerea în scenă a spectacolelor, era puțin de lucru la teatru. Dar tocmai asta îi convenea de minune Annei Efimovna, care, sub paravanul micului său atelier de la teatru, își deschisese un mare atelier particular, în care lucra din plin : făcea speoulă pe scară mare cu tot felul de mărfuri rare și „cosea" pentru toată „lumea bună" a orașului. De aceea Anna Efimovna avea legături foarte ramificate.
- Mare porcărie ! se indignă ea, ifrunzărindu-și blocnotesul. Auzi ! Să te trimită ila dracu-n praznic ! Acolo •nu-i viață, oi urgie ! Vai, Ilia, și ce moment nepotrivit! Acum nu am timp de loc ! Am premieră peste cîteva zile !
Dar pînă să-și pună Anna Efimovna în mișcare toate legăturile, secretarul comitetului raional îl invită pentru a doua oară pe Krasniuk la al și-i propuse să plece imediat la Bairnaul, unde erau convocați urgent toți candidații pentru munca la țară. Așa că Anna Efimovna fu nevoită să-și lase baltă toate treburile și să plece împreună cu bărbatul ei, ca să-l învețe cum să se apere de nenorocirea care-l păștea.
Vreo două săptămîni, soții Krasniuk acționară zi și noapte, bătînd la uși oficiale și particulare, amînînd prin toate mijloacele, dar ou prudență, rezolvarea problemei. Frica de a fi exclus din partid îl împiedică și de data asta pe Krasniuk să declare deschis că el e orășean pînă-n măduva oaselor, că nu-și dorește altceva decît o viață îndestulată și liniștită și că nu vrea categoric să plece în locurile de la țară, pe care le detestă. Ilia Ilici afirma pretutindeni ceea ce putea afirma, după părerea lui, fără a risca să fie pedepsit : că nu muncise niciodată la țară și că nu se pricepea în agricultură.

Deodată, Anna Efimovna se potoli brusc : aflase că unul dintre colegii lui Ilia Ilici fusese exclus din partid pentru că

refuzase sarcina trasată de partid de a pleca ! Aşa că, într-o bună zi se aşeză lîngă bărbatul ei și, mîn- gîindu-i chelia rotundă, mascată sub părul bogat și roşiatic de la ceafă, voind parcă prin gestul ei să-i dea a înțelege că-i știe toate secretele, rosti blîndă, ca niciodată :

- Dar bine, Iliușa, tu într-adevăr habar n-ai de agricultură ! Habar n-ai !
- Fireşte că habar n-am ! Ce vrei ?
- Nu ştii altceva decît ce e tractorul...
- Atît !
- Dar asta-i prea puţin, nu ?
- Ascultă, nu mă mai scoate şi tu din sărite ı
- Taci, Ilia, că vorbesc serios ! îl puse la punct Anna Efimovna. Ajunge ! Am riscat destul ! Trebuie să pleci I
- Eşti nebună ! ţipă Krasniuk.
- Ba sînt perfect sănătoasă !
- Dar cum am să trăiesc acolo ? Nici nu-mi pot închipui ! Cum să muncesc ?
- Să nu facem pe deştepţii, Uia ! O să munceşti cum o să te pricepi, rosti Anna Efimovna aspră. Şi-apoi, poţi să te omori muncind z,i şi noapte, îmi pun capul că pînă vine vremea semănatului au să te scoată ! A semănatului sau cel mult a culesului ! Ei nu te cunosc pe cînd eu... te cunosc.
- Ce vrei să spui cu asta ? îi sări ţandăra lui Ilia Ilici.
- Nimic nou, Ilia !
- Adică, mă socoteşti un prost, nu-i aşa ? se revoltă deodată Krasniuk. Atunci, plec ! Plec, și am să-ți arăt eu cum ştiu să muncesc !
- Pleacă și arată-mi ! îi răspunse Anna Efimovna nemiloasă, scoţînd fumul din ţigară pe nas. Asta nu-i primejdios, ba mai mult, nu va trezi nici o bănuială. Iar noi o să te aşteptăm. Ei au să-ţi dea o mustrare, şi tu ai să vii frumuşel acasă, dar vina va fi a lor, nu a ta ! Cred chiar că o să mai prindem sezonul de toamnă în Grimeea... Şi, ca totul să reuşească perfect cere să te numească în cea mai prăpădită staţiune.
- Uite c-axn să cer ! strigă Ilia Ilici. Şi am să-ţi dovedesc de ce sînt eu în stare ı
- Pcrfect ! Dovedește-mi !

Se certară în ziua aceea ca chiorii, cum nu se certaseră niciodată de cînd erau luaţi. Ilia Ilici supărat şi jignit de nevastăisa, înţelegea însă că n-are nici o scăpare, pentru că într-adevăr putea să-şi piardă carnetul de partid din istoria asta. Nu-şi revenise încă de pe urma scandalului, cînd se înfăţişă la direcţia agricolă regională, acceptă să plece la ţară şi ceru să fie numit la SMT-ul din Zalesiha, într-adevăr cel mai înapoiat din regiune.

- De mult trebuia să procedaţi aşa ! i se spuse la disecţie. Ne şi miram ! Tocmai dumneavoastră, cu recomandări aşa de bune !

Nu mult după ce ajunse Krasniuk la Zalesiha, se află că în primăvară începea în zona staţiunii acţiunea de valorificare a unor mari întinderi de ţelină şi de pîrloagă. în martie sosiră şi tinerii de prin toate colţurile ţării. Relaţiile dintre ei şi Krasniuk se încurcară de la sine încă de la prima lor întâlnire. în adîncul sufletului său, Ilia Ilici nu putea decît să-i urască. Silit să plece la ţară, era convins că şi ceilalţi veniseră acolo numai în virtutea celei mai severe discipline de partid. Refuzase categoric să creadă că existau adevăraţi voluntari, care veniseră acolo fiindcă ascultaseră de chemarea inimii. „în afară de Zima, nu există deocamdată astfel de proşti pe lume" ! îşi tot spunea el. Numai că, deodată, descoperise că nu era vorba de cazuri izolate, ci de sute de oameni care-şi părăsiseră de bună voie oraşele, şi care nu mai visau acum decît munca şi viaţa grea din stepă. Fără să ştie, tinerii voluntari dezminţeau prin fapta lor sistemul bine închegat al concepţiilor lui Krasniuk şi—ı ţintuiau parcă la stîlpul infamiei. Nu era oare ăsta un motiv destul de temeinic pentru o duşmănie surdă, pînă la moarte ?

Care duşmănie se făcu simţită foarte curînd...

Dintre toţi, cel mai mult îl ura Krasniuk pe Leonid Bagreanov, pentru că se distingea de ceilalţi prin neastîm-părul lui şi îi făcea mai mult sînge rău decît alţii prin grija pe care o purta succeselor staţiunii. Tînărul moscovit ba făcea gură la adunări, cerînd introducerea disciplinei de uzină, a unei discipline severe în atelierul SMT- ului ba organizîndu-şi atelierul de campanie, şi-l scotea din fire cu pretenţiile sale, ba îşi mai pusese în gînd să-l izgonească pe Dereaba.

„Nu-şi mai găseşte astâmpăr, nemernicul ! Fire ai tu al dracului !" se indigna Ilia Ilici, furios. Acum e limpede de ce, în pofida bunului simţ şi spre mirarea tuturor, Krasmiuk, fără să vrea, ţinea cu Stepan Dereaba, în loc să fie alături de Leonid Bagreanov.

în dimineaţa aceea, Jenia Zvezdina, o fată oacheşă, cu ochi negri, care plecase plină de entuziasm la desţelenire, dar care, nu se ştie de ce, visase ţelina arată gata, înflorită şi cu nori pufoşi pe cer, şedea ca de obicei în camera de dispecer, lîngă postul de radio şi chema pe rînd brigăzile. în timp ce se uita la harta zonei SMTnului, închipuindu-şi pe rînd fiecare tabără de cîmp şi aducîndu-şi aminte de feţele cunoscute, discuta repede cu brigadierii sau cu socotitorii, p[illegible]ă de curaj şi vioaie, înţelegând totul dintr-un cuvînt. Lucra cu un post de emisie-recepţie simultană, ceea ce-i uşura mult

Krasniuk şi Zima şedeau lîngă ea. Cum primea Jenia informaţiile, puneau pe rînd brigadierilor şi socotitorilor întrebări referitoare la munca şi viaţa din stepă. Pînă în ziua aceea, Ilia Ilici nu vizitase încă .brigăzile ; le apreciase munca numai după tabelele centralizatoare, aşa că nu se interesa, fireşte, decît de ceea ce era cît de cît oglindit în ele. Punea întrebări în legătură cu pricina accidentelor şi a timpilor morţi ale anumitor tractoare, cu întreţinerea lor tehnică şi cu consumul de combustibil... De cum începuse aratul, agronomul-şef Zima fusese însă în toate brigăzile şi o uluia pe Jenia prin întrebările neobişnuite pe care le punea celor de pe ţelină. îl întrebase, de pildă, .pe unul dacă au tras apa şi cînd va fi gata fîntîna ; de la altul se informase de sănătatea unui lucrător de la remorcă, bolnav, şi de ziua în care brigada va avea baie ; pe un al treilea îl întrebă despre lemnele ce urmau să fie aduse în tabără...
în concluzie, Jenia gî>ndi, fără să vrea, că directorul are inai multă grijă de maşini, iar Zima - de oameni.
Trecuse un ceas, cînd îşi aduse deodată aminte că •avea în sertarul mesei o scrisoare adresată lui Krasniuk. I-o dădu, îşi ceru iertare pentru întîrziere, dar totuşi *se* interesă :
- E de la soţia dumneavoastră, nu-i aşa ?
Ilia Ilici, bucuros de scrisoare, îi răspunse :
- Da, de la ea !
Se aşeză pe un scăunel la fereastră, în lumina soa- aelui, roşu tot de emoţie, chinuit ca de obicei de ticul lui care aducea ou mustăceala ţiştarilor. Citi repede, repede rândurile trimise de Anna Efimovna, apoi tresări uşor, căzu pe gînduri şi se întunecă...
între timp, Jenia Zvezdina intrase în comunicaţie cu ■crângul Iepurelui, de unde îi răspunse ca de obicei Svetlana. înainte însă de a-i lua informaţiile în legătură cu munca brigăzii, o întrebă :
- Unde-i brigadierul nostru, Svetocica ? Mai trăieşte sau nu ? De ce nu vine niciodată la aparat ?
- Acum e aici ! îi răspunse Svetlana.
- Vrea Ilia Ilici să vorbească cu el.
- Ascult, se auzi vocea lui Bagreanov.
Jenia se întoarse spre director :
- Ilia Ilici, e Bagreanov la aparat !
Krasniuk mai tresări o dată şi întrebă, buimac :
- Cine ? Bagreanov ? A, da...
După care se ridică, îi aruncă Jeniei o privire aspră, supărată şi ieşi din camera dispecerului, trântind uşa după el.

Mirat, Nikolai Semionovici Zima clătină din cap şi se uită după el, făcîndu-i Jeniei semn să continue singură discuţia cu Bagreanov. Apoi, ieşi şi el.
- Unde-i directorul ? întrebă Bagreanov posac.
- A ieşit chiar acum, înţelegi... îi răspunse Jenia, după o scurtă şovăire.
- înţeleg ! N-a vrut să discute cu mine I
Urmă o pauză, după care Jenia, strîngîndu-şi pumnii5 la piept, spuise dintr-o răsuflare :
- Da !
- Foarte bine I Dracu să-il ia ! rosti tăios şi dispreţuitor Bagreanov. S-a produs probabil o neînţelegere.
- Uită de asta ! îi spuse Jenia şi, culcîndu-şi coatele goale şi rotunjoare pe masă, îşi lăsă uşurel capul lîngă aparat şi întrebă încet, dar desluşit : Tovarăşe Bagreanov, spune-mi, n-a înflorit încă stepa ?
- Ei, asta, Jenia, e prea devreme ! îi răspunse Bagreanov, foarte mirat probabil, că fata nu uitase de făgăduiala pe care i-o făcuse el într-o doară la plecarea din Zalesiha.
Acolo, în crîngul Iepurelui, lîngă aparat, rîse cineva.
- Cine rîde acolo ? se indignă Jenia.
- Băieţii... îi răspunse Bagreanov. Fac glume. Se întreabă dacă n-a apărut cumva o nouă rubrică în tabele în legătură cu înflorirea stepei ? ! .
- Ba a apărut ! spuse repede Jeftia.
- Asta-i bi-ro-cra-tism ! se auziră glasurile din crîngul Iepurelui.
Apoi, Jenia Zvezdina primi informaţiile Svetlanei, din care aflâ că tractoristul Haiarov, care-l înlocuise temporar pe Beloreţki, bolnav, avea rebut în muncă, veste care o întrista grozav. îi era milă de Bagreanov, de care se ţineau ghinioanele scai, şi, ounoscînd atitudinea lui Krasniuk faţă de el, se hotărî să mai ţină în sertar vestea cea proastă.
între timp, Zima îl ajunsese pe director tocmai cînd acesta se pregătea să se suie în *jeep-u* 1 pregătit pentru prima ieşire în stepă. Nikolai Semionovici îi făcu semn din ochi şoferului să se îndepărteze şi se apucă să discute cu Krasniuk despre utilitatea de a porni chiar în ziua aceea spre crîngul Iepurelui.
La început, Krasaiuk îl ascultase tăcut, bătînd din cînd în cînd cu degetele darabana în prelata maşinii. La urmă, îi obiectă acru :
- Dar bine, Nikolai Semionovici, abia acum ai fosfc dumneata acolo !

- Am fost, dar din păcate am stat prea puţin... M-am grăbit să ajung la timp la consfătuirea aia prostească de la raion, răspunse Zirna. Acolo, în orîng, stau prost cu mincarea şi nu le ajung oamenii. Am trecut pe la Se-verianov şi l-am sfătuit să se gîndească serios la brigadă, însă Severianov nu prea-i om de înţeles. Lui Ba- greanov, fireşte, îi vine greu cu el...

- Nici ou Bagreanov nu-i .prea uşor, rom arcă Krasniuk. Zima îşi încruntă 6prîncenele dese şi negre pe faţa virilă, cu umerii obrajilor repeziţi în afară, bronzată şi bătută de vînt. Plecînd capul, îşi frecă înciudat fruntea mare cu palma.

- Ilia Ilici, am să-ţi vorbesc deschis ! începu el. Stau şi mă mir tot mai mult, ba chiar mă şi îngrijorează relaţiile dumitale cu Bagreanov. De ce au devenit aşa de proaste ? Uite, asta a rămas încă o taină pentru mine.

- Ce taină ? Ce fel de bănuieli ? strigă Ilia Ilici. Omul ăsta e obraznic şi mojic, şi atîta tot !

- Uiţi că e tînăr.

- Dar ce, tinerii au un drept deosebit să fie obraznici şi mojici ?

- Dar parcă noi, conducătorii, comuniştii, avem dreptul să facem pe supăraţii, ba chiar să fim duşmănoşi cu tinerii care au un caracter încă neformat ? replică Zima, privindu-l ţintă în faţă. N-am avut şi nn avem un astfel de drept ! Nouă ni s-a dat un singur drept: să-i educăm ! Deocamdată, însă, dacă e să fiu sincer, apăi îi educăm prost!

- Cum să-l educi cînd sare la bătaie ?

- Uite ce-i, Ilia Ilici, mai spuse Zima, dînd din umeri, eu am cercetat cu toată atenţia tot ce s-a petrecut acolo la Vadul Negru. De ce te-ai speriat de el, nimeni nu înţelege ! Te-a văzut cu Dereaba şi a fost grosolan cu dumneata, dar nici prin cap nu i-a trecut să te lovească.

- Cine ţi-a spus-o ? El ? Şi dumneata îl crezi ?

- îl cred 1

- Tocmai asta e foarte prost ! exclamă Krasniuk, fcrecînd în sfîrşit la atac. Faţa gingaşă şi trandafirie i se acoperise deodată cu broboane de sudoare, iar în ochii lui căprui-deschis scînteiară lumini verzi. Dumneata eşti îndrăgostit de el şi-i acorzi iprea mult credit ! Te mai afli încă sub influenţa împrejurărilor romantice în care v-aţi cunoscut, şi asta te împiedică să-l priveşti lucid ! înţelege-mă odată că nu mai ai de-a face cu băieţandrul pe care l-ai întîlnit în timpul războiului ! Acum ai în faţă un om în toată firea, cu sufletul pare-se, schilodit de război.

Zima rîse sec :

- Nu-i el schiloditul de război, ci un alt tînăr de vîrsta lui pe care, pentru că veni vorba, dumneata îl respecţi mai mult decît pe Bagreanov.
- Vorbeşti din nou de Dereaba ?
- Da.
- Asta cel puţin nu-şi vîră nasul unde nu-i fierbe oala !
- Da, aşa-i, de ce să se vîre el în treburile noastre ? Nu-i arde lui de ele ! i-o tăie Zima caustic, sigur că cearta cu Krasniuk nu mai putea fi evitată. Dereaba preferă să-şi vîre laba murdară în casa noastră de bani. Cît ne-a costat şarlatania aia a lui cu turla ?

Ilia Ilici îşi înghiţi vorba şi bătu iar darabana în capota maşinii.

- Dereaba se învîrte iar pe lîngă dumneata, spuse Zima. Ce mai pune la cale ?
- Refuză să plece la cursuri... îi răspunse Krasniuk în silă.
- Da ? Şi unde ar vrea să plece excelenţa sa
- La Moscova.
- Dă-i drumul, Ilia Ilici ! spuse Zima foarte serios. Dispune să i se facă imediat formele şi lasă-l să plece. Dar „amicii" lui, ce fac ?
- Am auzit că ar fi plecat ieri la Bagreanov.
- Păi vezi ? Şi-au dat şi ei seama cine-i Dereaba !

Zima, însufleţit, se apucă să-i demonstreze încă o dată cu înflăcărare că rău face înăsprind relaţiile cu brigadierul din cauza unor simple neînţelegeri. Deşi încăpăţînat din fire, Krasniuk nu mai avu ce argumente să-i aducă şi pînă la urmă se văzu silit să-i promită că se va duce chiar în ziua aceea în orîngul Iepurelui.

- Să te duci neapărat, Ilia Ilici, neapărat ! repetă Zima bucuros, luîndu-şi rămas bun de la el. E timpul să se termine odată cu cearta asta !
- Dar dacă o să fie iar obraznic ? întrebă Ilia Ilici, dînd să deschidă uşa maşinii.
- Atunci n-o să avem nici o îndurare faţă de el.

Cînd ieşi ou maşina în stepă, Krasniuk se apucă să mai citească o dată scrisoarea nevesti-şi. Era toată străbătută de plînsete şi vaiete că atît ea, cît şi copiii era» foarte singuri fără el, sufereau de un dor cumplit şi nu mai visau decît reîntoarcerea lui acasă. Aflînd asta, curo. să nu se întunece şi să nu se amărască Ilia Ilici ?

Krasniuk ajunse la crângul Iepurelui înainte de prânz..

Nu găsi în tabără decît bucătăresele și pe Ionici, care-și înhămă juganul la căruță, ca să ducă mîncarea la cîmp. Leonid Bagreanov, Cernîh şi Svctlana puneau jaloanele pe un nou patrat, pe care brigada se .pregătea să treacă a doua zi.

- Brigadierul vine îndată, îi spuse Fenia Solnîșko..

Ca și în alte părți, Krasniuk își începu inspectarea taberei cu cortul. Schimbul de noapte dormea adînc, într-un concert de sforăituri și șuierături, învăluit de privirea țiștarilor de pe afișele atîrnate pe pereții cortului. Ce animale amuzante ! Uite, unul stă cu un spic de grâu în bot, lîngă vizuina lui. gata-gata să intre repede în ea ! Parcă ar fi viu ! Altul, ceva mai mare, face pe fudulul pe lîngă grămada de boabe strânse... Ilia Ilici se opri în fața gospodarului care-și asigurase proviziile - ce bot șiret avea ! - și se apucă să citească textul de dedesubt, pe care-l știa pe dinafară. Ei, drăcie 1 Care va să zică, fiecare țiștar distruge în timp de un an un pud [7] de boabe ! Văzuse și el cu ochii lui unele sectoare ale stepei înțelenite complet scurmate de țiștari, iar Nepomneașcih îi spusese că sînt cam în număr de o sută de dăunători din ăștia la hectar. „Ce s-au mai prăsit ! se tot mirase șoferul în timpul drumului. Asta înseamnă c-o să avem o recoltă..." Dar cu ce recoltă au -să se mai aleagă oamenii, dacă o sută de țiștari vor mîn- ca de pe un singur hectar o sută de puduri de boabe ? La ce să mai ari și să mai însămânțezi țelina ? Pe afișe ■scrie că țiștarii trebuie nimiciți, dar cum să-i nimicești •cînd sînt cu milioanele ?

Cită vreme Krasniuk stătea cufundat în gânduri în fața afișelor, Arseni Nepomneașcih, simțind pe la nări un plăcut miros de carne prăjită, se furișă încetișor spre bucătărie. După ce potriviseră în căruță vadra-termos cazoană și coșurile cu talere și ou pîine, Ionici și Tonia porniseră spre tractoare, iar în urma lor, Fenia Solnîșko, ștetgându-și obosită mîinile de șorț, trase cu coada ochiului la Nepomneașcih și-l întrebă, veselă :

- Ce te tot uiți ? îți ,place mirosul ?

- Strașnic ! Bună bucătăreasă mai ești ! o linguși el și, făcînd din cap spre cort, începu să se justifice : șeful ■n-a mâncat și nici pe mine nu m-a lăsat ! Până ne-am pregătit noi de drum, cantina se goli... Așa că nu mă lua la goană, Solnîșko [2]. Ai grijă și de biet sufletul meu ! Măi, dar frumos mai miroase în jurul bucătăriei tale !

Fenia își strîmbă caraghios nasul scurt.

- Mirosu-i frumos, dar carnea n-o să-ți placă.

---

[7] Pud - unitate de măsură egală cu 16,381 kg (11. ed.).

- E slabă, ori ce ? Nu-i nimic, merge și așa ! E prăjită în ulei, nu ?

- De prăjită, e prăjită în ulei... oftă Fenia a jale. "Numai că, află o taină ! E de... țiștar !

- De țiștar ? Zău ? Strașnic ! Păi, asta-i mîncare aleagă ! spuse Nepomneașcih înviorat. De gustat, n-am gustat-o încă pe asta gătită de tine, dar mai țin minte cum o mai hăpăiam în timpul războiului ! O mîncam și o lăudam !

- Să vezi cum de s-a întîmplat, începu Fenia Solnîșko ■cu o urmă de mâhnire în glas, bucuroasă totuși că are prilejul să-și descarce sufletul în fața oaspetelui. E un băetan pe la noi, unu de-l cheamă Petrovan, mare meșter în prinsul vietăților ăstora ! Pune capcane te miri unde, și vînează ! Că fiecare pielicică de țiștar înseamnă bani, și lui îi prind bine, că-d sărac cu lustru ! Privește numai cîte piei a întins pe peretele ăla ! Pielea o întinde, iar carnea o prăjește și o mănîncă ! Și mănîncă uneori cu atîta poftă, și-și tot linge buzele, că-ți lasă gura apă cînd îl vezi. La început, băieții noștri pufneau în iris... și fugeau cînd venea el cu tigaia în cort, dar pînă la urmă n-au mai fugit ! Au stat, s-au uitat, și au început să tragă pe nări mirosul fripturii ! Că o fi ea carnea cum o fi, dar mirosul fripturii e grozav ! Pe ori- cine-l pune pe jeratic ! Ei, nu zic, să fi avut noi carne, ar fi fost altă poveste, poate că n-ar fi mîncat nimeni țiștari, dar noi, ca un făcut, flămânzeam... Numai ce văd că azi dimineață se așază unul lîngă tigaia lui Petka și gustă. Și pare-se că i-a plăcut atît de tare mîncărica asta, că s-a pus pe înfulecat, de-ai fi zis că se bat calicii la gura lui ! Acum știi și tu că în viață numai începutul e greu... Că dacă a mîncat unul, au dat năvală și alții ! Tineri, ce să le faci ! N-ai să mă crezi, dar au lins tigaia ! Și după aia, numai ce aud că-i dau lui Petka o dispoziție severă : diu-te băiete, au zis, și adu-ne pentru prînz cît mai mulți dăunători dintr-ăștia! Și bagă de seamă, să nu-i dai la cîini, că le venim noi de hac ! La început, brigadierul s-a împotrivit, că deși-i așa •cum îl știi, om fără nazuri, dar cînd e vorba de mîn- care i se face silă din te miri ce ! Dar parcă poți s-o scoți la capăt cu scandalagiii noștri ? Cer și pace ! „As- ta-i cea mai bună metodă de luptă împotriva rozătoa-relor !" au dat ei cu gura. Iar Petka, parcă ce altceva aștepta ? A luat-o la fugă prin stepă și nici n-am apucat eu să spăl vasele, că s-a și întors ! încărcat a venit !

I-a jupuit, mi-a pus carnea pe masă, și iar a plecat 1® vânătoare. Şi mie mi-a fost greaţă, dar ce era să fac ? A trebuit să-i gătesc. Și i-am gătit ca la carte : în ulei, cu ceapă, cu piper...

- N,u mă mai chinui că-mi lasă gura apă ! o întrerupse cu un aer de suferinţă Arseni Nepomneașcih.

- Dacă ţi-e foame, poftim ia de mănîncă ! îi răspunse Fenia Soktîşko săritoare. Mai am, că am păstrat și pentru Petka.. Dar nu-i port eu grija, că vine el acum ou/ alţii, proaspeţi !

Peste cinci minute, Arseni Nepomneașcih şedea la masa de lîngă cort și mesteca de-i trosneau fălcile carnea albă și plăcut mirositoare.

Atras numai și ¡numai de mirosul cărnii, Ilia Ilici Krasniuk ieși pe neașteptate din cort. Cînd îl văzu pe- șofer că muncește cu atîta irîvnă cu nasul în tigaie, simţi deodată un gol în stomac și înghiţi în sec. întrebă apoi' încurcat, făcînd pe nepăsătorul :

- Te alimentezi ?

- Ihî... un piouţ, ca să zic așa, îi răspunse Nepomnea-șcih, ferindu-se să-l privească.

- Da-a... Cred că am procedat greșit că am plecat fără să mîncăm, spuse Krasniuk, căruia îi lăsa gura apă. Și e cam mult de cînd n-am pus nimic în gură, nu-i așa ?

- Cam multişor, că e vremea prînzului, îi răspunse zăpăcit Nepomneașcih. Nu știa ce să facă, așa că șopti încurcat : Luaţi loc, tovarăşe director și dacă nu vă e scârbă...

Ilia Ilici hotărît să arate că, deşi pe o treaptă superioară, e democrat, se așeză îndată la masă în faţa șoferului.

- De ce să-mi fie scîrbă ? Că mîncăm împreună din- tr-o tigaie ? Doară nu sîntem la restaurant ! spuse el, căutând din ochi in tigaie o bucăţică cît mai frumoasă..

În cîteva clipe, Arseni Nepomneașcih era lac de sudoare din cauza întorsăturii pe care o luaseră lucrurile. Dar acum nu mai putea da înapoi. „N-am să-i spun I' se hotărî el. Și dacă nu-i spun, n-o să-și dea seama niciodată ! O să creadă că e came și atîta tot !" Cu faţa ,înfierbântată își făcu vînt ou șapca, și strigă spre bucă- rtărie :

- Fenia, mai adă o furculiţă !

Fenia deşi repede din bucătărie, dar cînd îl văzu pe - director la masă, îinlemni. Grezînd că de frică fata o ■să-l trădeze, Nepomneașcih alergă spre bucătărie și-i .șuieră din mers la ureche :

- S-ss-st ! Nici un cuvânt !

Ilia Ilici se dovedi a fi un comesean grozav : jumă-■tatea lui de tigaie se golea văzând cu ochii ! Vru de câteva-ori să-l întrebe pe șofer ce fel de carne mănîncă, dar nu

izbuti, căci, de fiecare dată cînd deschidea gura -să vorbească, ochia o altă bucățică hună.

- Ce oameni ! spuse el, după ce-și potoli în sfârșit foamea, uitî-ndu-se ou coada ochiului spre bucătărie. Și se mai plâng că n-au ce mînca...

- Cînd e vorba de plîns, -nu-i întrece nimeni ! îi ținu hangul Nepomneașcih care se mai liniștise. De ce s-or ■fi văitînd ? Au aici carne berechet !

Pe după mestecenii și tufișurile de salcîm se auzi un foșnet de frunze 'uscate și peste o clipă apăru Petrovan. "Venea spre cort umflat ca un butoiaș. Cureaua cu care se încinsese abia de se mai ținea sub greutatea vânatului - ascuns sub pufoaica lui cea veche. Fricos și prudent, Petrovan se apropie pe furiș și tăcut de masă și se așeză la capătul cel mai îndepărtat al băncii. Nu dădu bună ziua nimănui. Sta, își trăgea nasul și aștepta, numai ochi și urechi, să vadă ce vor spune musafirii.

Dar musafirii, după ce se uitară la flăcăiașul acela cu păr albicios și cu fața presărată ou pistrui galbeni și mici ca bobul de mei, nu găsiră nimic de spus, și se întinseră din nou spre tigaie.

Deodată, în sânul lui Petrovan, începu să se zbată ceva, umflîndiu-i pufoaica și chițăind a jale. Petka apăsă cu palma umflătura ce-i apăruse în partea stingă și spuse :

- Ia vezi, liniște !

- Ce ai acolo ? îl întrebă Krasniuk, dînd la o parte tigaia, goală acum.

Petka nu-i răspunse, ci își vîrî mîna în s-în, nu sub pufoaică, ci sub cămașă, de unde, peste o clipă, scoase și ridică deasupra mesei un țiștar mare și galben, cu dungi albicioase. Animalul își rotea ochișorii uluiți, își. arăta dințișorii și bătea ca nebun din picioare.

- îi vînezi ? se interesă Krasniuk.
- îi vînez, răspunse Petrovan.
- Cu capcana ?
- Cu ce se nimerește : și cu capcana și cu mîna...,
- Cum adică... cu mîna ? Poți să-i prinzi și așa ?
- în cîmp deschis sigur că nu-i prinzi, recunoscu Petrovan. Dar eu îi prind în pătrat, unde se ară, că aus rămas între postate fîșii subțiri de țelină, pe care s-au îngrămădit țiștarii. Vizuinile lor au fost arate, și lor le e frică s-o ia pe arătură... Se foiesc de colo colo ca niște bezmetici, și nu le trece prin minte să fugă de pe fîșiile alea.! Sînt puzderie acolo ! Să-i tot vînezi ! Nu vedeți cîți am prins ?

Și tot mai curajos, Petrovan se apropie de musafiri, scoase țiștarii din sîn și începu să li-i arate unul după- altul.

- Ptiu, ce scîrboșenie ! exclamă Krasniuk, după oe se uită îndelung la boturile lor.

- Sînt rozătoare... făcu Petrovan, voind parcă să-i scuze pentru urîţenia lor.
Aducîndu-şi aminte de afişe, Ilia Ilici întrebă :
- Va să zică, îi nimiciţi ?
- îi nimicim ! Din plin ! rîse deodată Petrovan. La început, îi nimiceam numai eu, dar acum s-a pornit pe mestecat jumătate din brigadă... şi arătă cu capul spre tigaie. Va să zică, nici dumneavoastră nu vă e scîrbă de ei?
în clipa aceea, lui Krasniuk i se tăie răsuflarea, iar faţa lui gingaşă şi trandafirie se făcu mai albă ca pînza de in. Holbă ochii la ţiştarul pe care-l ţinea Petrovan în faţa lui şi timp de cîteva clipe îşi zgîrie pieptul cu ■unghiile. Apoi se repezi gemînd după cort. Pe după tufişurile de salcîm, un mesteacăn tînăr îşi scutură vîrful. Cineva icni în desiş... Zgomotul ţinu destul de multă vreme. Mesteacănul se tot clătina... Ai fi zis că directorul, apucat de dureri de pîntece, se încorda în van să-l smulgă din pămînt...
TT
La un ceas după plecarea lui Krasniuk din crîngul Iepurelui, apăru în tabără Galina Hmelko. îi aducea lui Petrovan un pacheţel de la maică-sa cu cîte ceva de-ale gurii. Nu era mare lucru : cinci ouă, o sticlă cu lapte, un boţ de brînză de vaci prins într-o cîtpă şi cîteva piroşti cu mazăre. Dar, spre mirarea Galinei, Petrovan nu se bucură câtuşi de puţin de darul primit. Tăcut şi posac, sta şi jupuia un ţiştar. Hmelko se aşeză alături pe un butucel şi-l întrebă plină de atenţie :
- Ce-i cu tine, băiete ? Ţi s-a întâmplat ceva ?
- Dir-r-rectorul... mă dă afară din br-r-rigadă.
- Pe tine ? De ce ?
- Din cauza ţiştariior ăstora !
- Ia linişteşte-te şi-mi povesteşte !
Galina era, ca de obicei, veselă, vioaie, radioasă, iar ochii ei albaştri, plini de soarele primăverii, căutau parcă ceva în crîngul Iepurelui. Când începu să-i povestească, Petrovan se aştepta ca, aflând cum mâncase directorul carne de ţiştar, Galina să izbucnească in râs. Cu rîsul ci, în care sunau parcă zurgălăi de argint. Cu ea se petrecu însă cu totul altceva : vioiciunea îi pieri şi din zâmbetul ei strălucitor nu rămase nici urmă !
- Şi pe urmă, pe urmă ? întrebă ea nerăbdătoare.
- Ei, pe urmă a început tămbălăul ! povesti Petrovan mai departe. Veni brigadierul, ieşi directorul de după tufişuri şi, de încordare, mutra i se umflase, uite aşa... Ochii îi erau roşii, părul ud... Straşnic l-a mai răscolit. Pînă la sînge ı Cum iese se şi repede la brigadierul nostru : „Cu ce drept ţii minori aici ? urla cît îl ţinea gura. Calci legea ! Să plece ! Afară ! Şi apoi... cine ţi-a dat voie să-i hrăneşti pe aceşti tineri patrioţi, am putea spune chiar eroi, cu carne de

dăunători 'periculoşi ? Ştii dumneata că ţiştarii răspîndesc tot felul de boli iofec- ţioase ? Vrei să fii dat în judecată ?" Ţipa, făcea spume- la gură, mai să-l lovească damblaua !

- Şi brigadierul ? şopti cu greu Hmelko.

- Sta nemişcat, parcă era de fier ! Se înnegrise tot ! răspunse Petrovan. Rabdă omul ce rabdă, dar cînd se umple paharul... Cine poate să îndure atîta ? Şi numa. ce-l vezi că-şi descleştă dinţii şi întrebă : „Cum vine- asta, tovarăşe director, vă repeziţi la oameni ? Sau poate că într-adevăr aţi mînoat prea mulţi ţiştari şi aţi turbat... din cauza infecţiei din ei ?" Cînd a auzit asta, directorul mai să facă explozie ca o bombă atomică !' Eu stam şi mă gîndeaim : „Ce-o să se-ntîmple, dacă s-o duce acum şi la tractoare şi-o vedea că Haiarov mai ară. o dată ţelina arată ?"

Speriată, Galina îşi acoperi o clipă gura cu palma v apoi întrebă, trăgînd adînc aer în piept :

- Au avut rebut, nu ? Au arat prea puţin adînc ?
- Tare puţin adînc ! Doar au zgîriat un pic pămîn- tul...
- Cum de s-a putut ? De ce ?
- Păi, sînt „amicii" lui Dereaba...
- Şi ce s-a întîmplat ? A văzut ?
- Nu, că nici nu s-a mai tdus la tractoare ! răspunse Petrovan. A şters-o repede acasă, să nu moară infectat de ţiştari ! Dar brigadierul, caraghiosul, s-a apucat şt i-a s-pus singur de arătura superficială...
- A spus-o fără să fie întrebat ? Şi directorul ?
- „Te jupoi de viu pentru toate astea !" zise. Pe urmă, s-a urcat în maşină şi a plecat.

Galina se ridică repede în picioare.

- Ştiţi dumneavoastră ce am făcut pe urmă, Galina Petrovna ? urmă Petrovan, vesel deodată. Veniţi să vedeţi...

Cum n.u toate afişele în legătură cu lupta împotriva «ţiştarilor încăpuseră în cort, unul fusese prins şi pe pe- ■aretele fără ferestre al remorcii fetelor. Pe acest afiş, capul ţi,starul,ui era împodobit cu o claie înaltă de păr creţ, asemănător cu cel al lui Krasniuk, desenată ou creionul ,maron. Cînd îl văzu, Hmelko îşi lovi palmele şi izbucni in rîs.

- Seamănă ? întrebă Petro van.
- Leit!
- Ce rîs a fost aici ! Care cum venea, se uita şi se tăvălea de rîs. Acum l-am poreclit pe director Ţiştar. Să ştie şi el !

Dar Galina nu mai irîdea.

- Nu-i bine să ¡poreclești oamenii, observă ea.
- Aici, la noi, toţi au porecle...

Cercetînd tabăra cu o privire neliniştită, Galina întrebă :

- Dar brigadierul unde-i aoum ?
- împarte un pătrat nou.

Dorinţa ei era să se ducă imediat la Bagreanov, dar, zăbovi puţin, pînă termină de ros firicelul uscat de iarbă rupt din mers, şi apoi pomi încet spre inima crîngului...

Norii care porniseră mai de timpuriu la atac fără să fi acoperit tot cerul de deasupra stepei mult prea mare pentru ei, se risipiseră şi pieriseră, după ce mai împros-pătaseră şi mai spălaseră pe ici, pe colo, cîte un petec de pămînt. Bolta te orbea acum din nou cu albastrul ei lucios şi mătăsos ; dinspre soare-apiune, în locul unde se îmbină cerul cu pămîntul, tot se mai învolburau nori negri, dar nu se avîntau prea sus, aşteptînd parcă ceva şi adunîndu-şi forţele.

În crîngul de mesteceni golaşi era acum risipă de lu-mină şi măreţie, cită numai într-un palat de marmură albă găseşti. Undeva, la caturile de sus, şopîdiţele şi codroşii îşi dezlănţuiseră vraja cântului, trimiţîndu-şi trilurile în toate ascunzişurile palatului din stepă. Galina mergea ascukînd fericită şi plină de speranţă. Căci nimic nu-i dă atîta linişte omului, ca glasurile păsărilor, pri- imăvara ! Io sfârşit, fata îşi îndreptă umerii, îşi scutură cîrlionţii aurii şi porni ou pas hotărât de data asta spre marginea dinspre nord a crângului. Spera să dea peste Leonid undeva în centrul noului: pătrat, dacă nu chiar la marginea lui cea mai îndepărtată, adică la doi kilometri de crâng. Dar cum ieşi la. hotar îl şi văzu. Păşea ou moş Ionici alături de căruţa încărcată cu jaloane kiingi.

Cînd o zări, Leonid îi spuse repede ceva bătrânului, pe care-l lăsă să plece mai departe şi rămase singur...

Din toate ceasurile ultimelor trei zile şi trei nopţi, Galina Hmelko n-ar fi putut alege altul mai puţin potrivit pentru întâlnirea ei ou Bagreanov...

în prima noapte de muncă - noapte de neuitat — Leonid se gîndise mult la ea şi luase pînă la urmă hotărârea s-o înlăture din drumul lui. Şi tot atunci îşi făgăduise să lămurească totul cu ea chiar la prima lor întîlnire. Trecuseră zilele, dar el nu-şi schimbase hotărârea. Muncea greu, dar trăia uşor, mulţumit de faptul" că 'rămîne credincios Svetlanei.

Cînd o văzuse azi pe Svetlana în fusta şi jacheta aceea cenuşie de lînă, cu basca pufoasă pe cap, neobişnuit de gătită pentru stepă, şi veselă, numai cu gînduri luminoase în privirca-i liniştită, îşi spuse pentru a mr ştiu cîta oară în zilele acelea că fata asta era umitoare şi neobişnuită şi că el era mai fericit ca mulţi alţii. Ca foarte mulţi alţii. Şi, deşi amărât de isprava de peste noapte a lui Haiarov şi a lui

Danka, deşi se aştepta din clipă în clipă să se dezlănţuie furtuna deasupra capului său, privirea ei îl îmbună şi—ı potoli. Gînduî confuz, dar luminos, care arsese în el egal şi liniştit atinse deodată cu totul altfel ca pînă atunci sentimentele pe care le nutrea faţă de ea. Prinsese năvalnic mâna subţirică a Svetlanei, gîndind că privirea ei nu fusese încă niciodată luminată de un gînd atît de minunat. Ce se întâmplase oare atât de frumos ? La ce se gândea ea ? De unde liniştea asta plină de voie bună ?

- Ai o taină, nu-i aşa ? o întrebă Leonid.
- Da, îi răspunse fata, cu gîndul la scrisoarea pe care o trimisese mamei sale.
- E ultima ta taină, mu-i aşa ?
- Da.

Leonid ghicise că ea le scrisese în sfîrşit părinţilor mult dorita scrisoare.

...Nu voise să fie crud cu Galina. Iubirea lui pentru Svetlana îl făcea fericit, şi dacă s-ar fi întîlnit de dimineaţă cu ea totul ar fi decurs în linişte. Cearta cu Kras- niuk însă îl îndârjise, era încă nervos, şi cînd se apropie Galina de el, nici n-o salută măcar. Îi spuse doar pe un* ton iritat :

- Eşti aici ? Du-te şi încheie procesul verbal...
- Ce proces verbal ? îl întrebă Galina, uluită.
- În legătură cu arătura prea puţin adîncă... M-ai ameninţat parcă...

Abia acum îi privi Leonid ochii. Fu uluit. Nu crezuse niciodată că putea fi atîta nelinişte în ochii ei de obicei scînteietori ca albastrele ape ale mării. „E neliniştită din cauza mea", îşi spuse el şi gîndul acesta îl arse ca focul. Căci îşi dăduse seama în clipa aceea, îndurerat şi ruşinat, că deşi o unse în ultimele zile, un dor greu şi surd îl mînase mereu spre ea. Îi fu scîrbă de sine. Ar fi fost în stare s-o ucidă. S-o ucidă fiindcă îl iubea şt era neliniştită din cauza lui. S-ar fi omorît şi pe el pentru că se bucura de venirea şi de neliniştea ei...

- Ştii tot ? o întrebă el mohorît.
- Da, îi răspunse fata, dînd uşor din cap.

Atunci Leonid o măsură cu o privire nimicitoare.

- Şi ce te priveşte ? De ce-mi porţi grija ? şuieră eL îşi dăduse seama cît de slab era în faţa ei şi nu se mat putea stăpîni. N-am nevoie de grija dumitale, n-am nevoie, n-am nevoie ! Şi cu asta am terminat! Pleacă de aici !

...Peste cîteva clipe, Galina se pierdea în adîncul palatului luminos de stepă...

Nici nu dispăru bine Galina Hmelko în crângul Iepurelui, cînd Leonid, ca toţi oamenii impulsivi dar buni şi inimoşi, recunoscu ruşinat că în dorinţa lui de a-şi ato- £e scopul se

purtase cu ea cu o grosolănie de neiertat, şi vru pe dată să-i ceară iertare. Se duse deci repede în tabără, cu nădejdea c-o va mai găsi acolo, dar auzi răpăitul eşapamentului urmat imediat de duduitul surd al motocicletei ce se îndepărta.

- A venit ca o furtună, pe cinstea mea ! îi povesti Petrovan mirat şi alarmat. Parcă nici nu vedea înaintea ci ! Să nu-şi frîngă gîtul ! A zburat de aici de parcă ar ii luat-o vîntul !

- N-a spus unde se duce ?

- La Lebeajie, unde să .se ducă ? îi răspunse Petrovan şi după ce-şi roti privirile ca un pui de fiară să vadă dacă nu-i aude nimeni, îl întrebă : V-a nimerit, cum s-ar zice, în dlraci, nu-i aşa ?

- Nu mai vorbi despre asta ! îl rugă Leonid.

- De ! A avut ghinion !

Discuţia cu Petrovan il indispuse şi mai mult pe Leonid. „M-am repezit la ea, am început să .ţip ca un bezmetic şi am jignit-o ! Dar pentru ce, mă rog ? se tot chinuia el. Şi cum de am putut s-o alung, cînd şi pe mine... da... şi pe mine m-a chinuit dorul de ea ?"

De obicei, mintea lui de om activ şi impetuos ca şi viaţa pe care o ducea, funcţiona uşor şi repede, oricare ar fi fost problema care i se punea. De astă dată însă i se părea că gîndutile lui trebuie să răzbată cu greu îşi cu chin prin desişul taigalei, rătăcind adesea în căutarea unui luminiş pe care nu izbutea să-l găsească. De muncă nici să nu mai vorbim, că nu avea nici un spor. O bucată de vreme tăie ou lopata firele de păiuş şi curăţă un petec de pămînt, ca să aibă unde încălzi seminţele la soare. Apoi, trecu pe la semănători, să controleze personal pregătirile de muncă. Dar nici aici nu zăbovi prea mult, căci luînd din nou lopata se apucă să marcheze locurile pentru atelierul şi fierăria de cîmp. Peste cîteva clipe însă, înfipse furios lopata în pămînt.

Sufletul lui nu-şi găsea nicăieri împăcare şi mîngîiere f Asta cînd ou numai patru zile în urmă viaţa-i fusese limpede şi albastră ca cerul stepei... Din clipa în care o văzuse pe Galina acolo, lîngă cuibul vulturilor, se lăsase parcă peste viaţa lui uin nouraş care, fără ca el să-şi fi dat seama, îl învăluise în beznă, o beznă tristă, înfricoșătoare... Ce să facă ? Îi venea să urle ca lupii ! De ce să se apuce ? Rătăci vreo jumătate de ceas prin orîng, fără rost, fără ţel, tot aşteptând ceva. Apoi se aşeză la pămînt, sub iun mesteacăn, în colțul cel mai îndepărtat al iazului, şi—şi luă capul în mîini...
Aşa îl găsi Fenia Solnîşko.

- De ce eşti trist ? îl întrebă ea, plină' de milă, convinsă că brigadierul lor era amărît din cauza certei lui ou Krasniuk. Să nu-ţi pese ! Poate să-ţi facă ceva ? Nimic ! N-are decît să se răzbune pe şofer, dacă-i e de răzbunat ! Pe dumneata nu te priveşte !

- Trebuie să mă duc la Lebeajie ı spuse Leonid.

- Du-te ! îl susţinu irepede Fenia Solnîşko. Fără prea mare gălăgie, delicat, dar ia-l pe preşedinte de gît ! Şi nu-l lăsa pînă nu ne dă carne ! Pentru că, la urma urmelor, ce-nseamnă asta ? Băieţii ară pământul pentru colhoz, dar colhozul habar n-are de ei ! E a patra zt de cînd muncim dar de la Lebeajie n-a venit nimeni, nici măcar aşa, ca să se uite ! Nu le pasă cum arăm, nu le pasă cum trăim ! Iar patrioţii noştri, vorba lui Krasniuk, au ajuns, săracii, să mănînce ţiştari de foame î Ptiu, ce ruşine !

...Mai erau vreo două ore pînă la asfinţitul soarelui, cînd Leonid îl înhăma pe Sokalik şi se duse la Lebeajie. „O să-mi cer scuze şi cu asta, basta !" îşi tot spunea el întărâtat şi întunecat. Apoi, deodată, se trase de piept : „Uite, aşa am s-o smulg de aici, din inimă ! Afară !"

Sokolik alerga în trap mărunt. Porniră spre miazăzi, spre capătul unei mari întinderi de stepă în care se zărea ieşindul cernit al pădurii de pini. Acolo, lângă ieşindul ăsta, ascuns privirilor, în copaia unui lac, se afla Lebeajie. Acolo se va întîlni Leonid ou Galina, acolo îi va spune, calm, cîteva cuvinte şi tot acolo se va topi şi pricina care-l tulbura atît acum. Iar după aceea viaţa lui îşi va relua firul dinainte...

TU

Dar Galina Hmelko nu se dusese direct la Lebeajie. Se mai abătuse pe la brigada lui Gromov, după care vizitase alte două brigăzi mai vechi, unde oamenii se apucaseră de grăpatul unei întinse arături de ¡toamnă. Numai cînd soarele se ¡lăsase bine spre zare ieşi din nou ân drumul ce ducea spre sat. Dar nici goana nebunească cu motocicleta, nici zgomotoasele ei discuţii în legătură ou munca brigăzilor n-o liniştiseră. Nimeni şi niciodată n-o rănise încă atît de adînc în mîndria ei. Nimeni, niciodată ! îi venea să înnebunească !

în lăstărişul din vîlcea, Galina trase motocicleta lîngă drum, o lăsă lîngă tufişurile de măcieş şi, simţind că nu mai are putere să rabde jignirea, se trînti cu pieptul la pămînt...
Nu trecură însă nici zece minute cînd auzi un foşnet prin ierburile uscate şi, tresărind, sări în genunchi şi se trase mai înapoi. în faţa ei, luminat de razele piezişe ale amurgului, cu pufoaica descheiată, cu rucsacul în spinare şi ou o armă cu două ţevi în mînă, zîmbea, beat, Stepan Dereaba. Galina nu-l văzuse pînă atunci decît de vreo două ori, dar auzise destule despre el, aşa că luă hotărîrea să fie cu ochii în patru. Se apropie deci de motocicletă şi puse mîinile pe ghidon, în semn că nu are de gînd să întîrzie prea mult cu el. Apoi îl întrebă, a dojană :

- Ce-i cu dumneata ? Te-ai îmbătat şi ai pornit-o prin stepă ?
- Ei şi ce-i cu asta ? Că ce-o fi stepa, Palatul Culturii, sau ce ? răspunse Dereaba. Auzi dumneata ! N-ace voie omul să vină beat încoace !

își lăsă la pămînt rucsacul aproape gol și pușca, și se așeză lîngă ele, ântinzîndiu-și picioarele lungi, încălțate în niște cizme enorme, ca să-i dovedească parcă fetei că are cele mai pașnice gînduri. Numai că pe fața lui puhavă și arsă de soare stăruia un zîmbet strîmb. Avea un chip ciudat pe care n-u-i vedeai chiar de la început ochii mici, tulburi, împânziți de vinișoare sîngerii. în părul roșcat și ciufulit se împletiseră cîteva fire de iarbă, semn că flăcăul se mai odihnise undeva, în drum

- Nu-i vorba de asta, îi spuse Galina, dar se lasă noaptea !

- Las' că mai e pînă-n noapte !

își vîrî mîna în buzunarul pufoaicei, de unde scoase ceva, apoi arătă în palma desfăcută o păsăruică cenușie cu căpșorul Însângerat, și se lăudă :

- Uite, am lovit-o din zbor !

- Bine, dar e o... ciocârlie ! rosti Hmelko dezaprobatoare !

- Pagubă-n ciuperci ! Sânt cîtă frunză și iarbă pe aici ! spuse Dereaba. Nu ¡le-auzi cum mai trăncănesc ?

Privirea fetei se înăspri și mai mult.

- De-ar fi după mine ți-aș trage una zdravănă pentru ciocârlia asta ! spuse ea, mânioasă. Umbli ca năucul prin stepă și împuști păsărelele ! N-ai nici rușine, nici conștiință, băiete !

- Dar ție, că ai suflet și ți se rupe inima după păsărele, de oameni ți-e milă ? întrebă Dereaba caustic, strîngînd din pleoape.

- Asta depinde de oameni, îi răspunse tăios Hmelko.

- Ei, să zicem că e vorba de unul ca cetățeanul ăsta, aici de față, îi răspunse Dereaba, împungîndu-și pieptul cu degetul. Are mult de mers, dar picioarele nu-l ajută. Trebuie să ai milă de el sau nu ? Trehuie ! Că vine noaptea, cum bine ai spus chiar dumneata. Care vaz-că. să-l iei cu motocicleta !

- Merge departe excelența sa ?

- în crângul Iepurelui, suflete milos ı

- Atunci, n-avem același drum ! Eu mă duc la Lebeajie...

- Niu-i nimic ! întoarce și du-mă pînă acolo !

- Dar ce cauți dumneata în crîngul Iepurelui ? întrebă Hmelko. Sau ți s-o fi făcut dor de Bagreanov ? Te leagă de el o veche prietenie, nu-i așa ?

- Ce nevoie am eu de Bagreanov al dumitale ? Vreao să-mi iau rămas bun de la amici, o lămuri Dereaba și, ridicîndu-se cu greu în picioare, îi mai spuse, clătinîn- du-se

: Plec la Moscova, suflete milos ! Astăzi mi-am primit toate drepturile. Pînă la un ban ! Care vaz-că, o să mă urc într-o mașină care merge la Lebeajie și o să mă duc pînă acolo ! Dar la crîngul Iepurelui n-am să mai pot ajunge. îmi vine greu... înțelegi, nu-mi funcționează picioarele ! Și cum să nu-mi iau rămas bun de la amicii mei ? N-ar fi frumos ! îmi iau rămas bun, mă duc pe urmă ață la gară și peste patru zile - Moscova, „Metropol", jazz... Dereaba dse cu rîsul lui răgușit și începu să-și miște obscen trupul.

- Pleci, dar ou țelina nici n-ai dat ochii ! rosti Galina cu scîrbă. Ce ai să povestești la Moscova despre ea ?

- Păi tocmai de aia mă duc în crîng, s-o văd și eu, îi răspunse Dereaba, fără să se tulbure cîtuși de puțin. Firește că trebuie să mă uit și eu la ea. Care vaz-că, mă duci, nu ? Cum, nu bincvoiești ? Dacă nu binevoiești, ndă-ncoa motocicleta, că mă duc eu și fără tine ı

- Iar eu să merg pe jos ?

- Nu ești prea departe !... Ajungi acolo și perpedes !

- Ia ascultă ! Șterge-o de aici ! strigă Galina, ieșin- du-și din fire și vru să urce pe motocidetă, dar Dereaba o apucă de umăr.

- Nu mi-o dai ? îi țipă el la ureche. Dă-o înooa i

Dintr-o smucitură o aruncă la o parte și apucă ghidonul. Dar în aceeași clipă Galina se repezi pe la spate și-l doborî la pămînt. Dereaba sări însă repede în picioare, își holbă furios ochii la fată și-și întinse spre ea mîioile enorme.

- Stai, scorpie ! Unde ești ?

- Aici ! îi strigă Gailina drept răspuns și, înaintînd neînfricată spre Dereaba, făcu tun salt și-l lovi pe neaș- teptate cu piciorul sub pîntece.

Dereaba căzu gemînd la pămînt și se chirci lîngă mo- tocicletă. După o bucată de vreme izbuti totuși, cu chiu, cu vai să se așeze în genunchi, beat acum nu numai de votcă, ci și de ură. Ținea în mînă un cuțit scurt și ascuțit. Spuse, rînjindu-și dinții galbeni :

- Hai, scorpie, fă-te-ncoa !

încruntată', aspră, gata s-o ia din loc în orice clipă, Galina se uita de departe la el.

- Ce, e de rău ? întrebă Dereaba.

Dîndu-și seama că nu mai are de ce să se teamă, Dereaba se urcă pe motocicletă, porni motorul și o luă spre drum.

Dar Galina pusese mina pe pușca pe care Stepan, din repezeală și beție, o uitase, și, în clipa următoare, vui peste stepa cuprinsă de înserare o împușcătură asurzitoare.

Motocicleta începu să șerpuiască, sări peste drum și intră în lăstăriș o dată cu Dereaba.

Cînd se dezmetici, Galina auzi tropot de cal. Se uită la drumul dinspre stepă și-l văzu pe Sokolik venind în trap

întins. În căruţă era Bagreanov. Mîna din picioare, cu hăţurile în mînă. Fără să-l mai aştepte, Galina, cu arma în mînă, pregătită să mai tragă o dată la nevoie, intră în lăstăriş să-şi ia motocicleta. Dereaba nu mai era pe-acolo, dar fata ştia că se ascunde pe-aproape şi-i strigă :
- Hei, eroule, vino să-ţi iei puşca !
- Las-o în drum, îi răspunse Dereaba din tufişuri.
Veni și Bagreanov, gîfîind, prin lăstăriş. Cînd fu în faţa ei, Galina îi întinse arma :
- Dă-o lui Dereaba 1
- Ce s-a întîmplat aici ? De ce ai tras ? o întrebă Leonid, uitîndu-se în jur, dezorientat şi vădit descumpănit de spaimă.
- întreabăil pe Dereaba ! îi răspunse Hmelko, scoţînd'u-şi motocicleta la loc drept.
- Ce-i cu dumneata ? Aştcaptă-mă... o rugă Leonid, vinovat.
Dar Galina, tăcută, încalecă pe motocicletă şi o porni ca vîntul pe drumul ce ducea spre Lebeajie...
Stepan Dereaba îşi luă puşca, scoase cartuşul gol din ţeava stingă şi clătină din cap.
- Putea să mă omoare, proasta !
- Ce s-a întîmplat ? vru să ştie Bagreanov.
Numai că Dereaba, din motive lesne de înţeles, refuză să-i spună cele petrecute între el şi fată. li comunică doar că se îndreaptă spre crîngul Iepurelui.
- N-ai ce căuta acolo... i-o tăie Bagreanov.
- Gum adică, nu mă laşi la amicii mei ? îl întrebă Dereaba, privindu-l pieziş şi ştergîndu-şi de sînge faţa zgâriată. Ai tiu dreptul ăsta ? După care lege ?
- Dacă vrei, urcă să te duc la Lebeajie ! îi spuse Leonid fără să-i răspundă la întrebare şi sări în căruţă. Nu te sfătuiesc să umbli noaptea prin stepă ! Poţi să cazi, beat cum eşti, pe undeva şi să adormi pe pămîntuî ud. Vii ? Că eu am plecat !
- Drum bun şi cale bătută !
Pe Leonid pusese stăpînire din clipa aceea o nerăbdare ciudată. Şi tot nerăbdător îl îndemna pe Sokolik să meargă mereu mai repede. Noroc că drumul cobora în vîlceaua în a cărei parte, pe dreapta, se aflau lacurile cu apă dulce. „Ce fată curajoasă ! îşi spunea el iplin de admiraţie. A ştiut să-l pună la punct pînă şi pe banditul ăsta ! L-a speriat de moarte !"
îşi aduse aminte de o altă fată pe care o cunoscuse pe front. Se numea Katia. într-iun rînd, rămăsese singură în urma plutonului şi se apărase aproape o oră cu tot ce-i căzuse sub mînă de o grupă de hitlcrişti. A rezistat pînă i-au venit în ajutor tanohiştii. Văzuse mai apoi cum într-io poiană, în

pădure, generalul îi înmînase o decorație în fața ostașilor adunați în front și, din clipa aceea, în sufletul lui Leonka Bagreanov, fiul brigăzii de tancuri, se născuse față de Katia o dragoste atît de înflăcărată și de' nemărginită de adolescent, încît trăi multă vreme ca în delir. De văzut, n-o mai văzuse niciodată, dar chipul fetei aceleia atît de curajoase îi tulburase aproape un an de zile sufletul tînăr.
„Nici asta nu s-ar fi speriat !" se gândi Leonid, întor- cîndu-se din nou cu gînduriile la Galina, pe care și-o închipuia acum în locul neînfricatei Katia. Nici una din minunatele calități ou care era înzestrată din plin fata asta și pe oare i le admirase pînă acum nu se putea compara cu aceasta nouă care i se dezvăluise abia acum. Pentru că era aproape convins că este cea mai de seamă calitate necesară oricărui om oare-și începe viața în stopa de aci.
Nu se gândea în clipele acelea la Svetlana. Și cu atît mai conștient nici n-o compara cu Galina. Dar fără voia sa, cele doiuă fote se comparau singure în mintea lui. Svetlana avea toate aceste calități în stare de potentă : atît caracterul care abia începea să i se formeze, cît și frumusețea neobișnuită, feminină, care abia începea s-o lumineze. Svetlana era minunată mai mult prin ceea ce făgăduia, prin ceea ce-l îndemnase pe Leonid s-o asemuiască zorilor. Galina Hmelko era însă de pe acum ceea ce promitea Svetlana pentru viitor...
îl mina acum un singur gînd : s-o vadă pe Galina cît mai repede. Uitase de ce plecase din crângul Iepurelui, uitase că trebuia să-i ceară iertare și să și-o scoată din inimă, căci ea se înfipsese acum și mai adînc în sufletul lui, așa cum sămânța de colilie se înfige în pămînt și începe să se dezvolte unde a prins rădăcini.
Nu mai avea mult pînă la pădurea de pini și pînă la Lebeajie. Străbătea acum vîlceaua în care începuseră și se lase umbrele înserării. întrezărea undeva, la dreapta, stufărișul, iar departe, în spate, nori purpurii ce se îngrămădeau, vestind o vântoasă pentru a doua zi. în stînga se întindeau hăurile saline, pe care scînteia ici, colo apa stacojie și strigau magîții, locuitorii credincioși ai acelor locuri atît de primejdioase. Avea amurgul acela ceva neobișnuit și neliniștit. Poate unde amenința vremea rea...
Trecu apoi prin alt lăstăriș, iar. Deodată, Sokolik speriat, dădu să se abată din drum. Leonid îl opri. Și crezu că visează cînd o văzu în stî.nga lui, lîngă o tufă de răsură, pe Galima Hmelko. Stătuse pînă atunci aplecată spre motocicletă, dar acum se îndreptă, își dădu la o parte cu dosul palmei părul de pe frunte și-și ridică chipul în lumina blîndă a soarelui ce apunea. Cînd Sokolik se opri, Leonid .prinse grăbit hățurile de grătarul caprei, sări la pămînt și o 'privi nerăbdător. Și'

din nou ceva tresări în sufletul lui, ca atunci, lîngă cuibul vulturilor. Il .pătrunse iar neliniștea, și-i arse .toată ființa, eccîndu-i parcă ultima picătură de sînge... De data asta însă, păși spre fată fără a mai aștepta să se dezmeticească. Căci nu, nu-i nevoie să te uiți prea mult la o femeie care-și așteaptă fericirea ! „Unde mă duc ? Pentru ce ? Ce fac ? Ce vreau ?" strigau în el gândurile, dojenitoare, osî.ndindu-l cu fiecare pas, ros de grele păreri de rău că merge spre păcat, și continuînd totuși sănl întâmpine. Intrase în joc o forță nouă, necunoscută lui, o forță care nu ținea seama de nimic și care-l atrăgea fără putință de scăpare spre Galina. Uitase tot ce voise să-i spună cînd pornise spre Lebeajie. Nu mai știa ce voise să-i spună, dar îl ardea sufletul zbuciumat, rușinat și îndurerat de dorul -întâlnirii ou ea...

- Ce s-a întâmplat ? o întrebă el din mers, fără să-și dea seama că țipă, căci nu-și mai auzea glasul.

— Uite... mi-a stricat-o Dereaba ! îi răspunse Galina, strângând fericită din pleoape în razele piezișe ale soarelui. Noroc că avea o treabă de făcut ! Altfel ar fi înnebunit, la gîndul slăbiciunii sale în fața ei. Faptul că trebuia să facă ceva îl bucura, ca și cum în munca ce-l aștepta stătea scăparea lui de la o pieire sigură. Porni motorul fără nici o greutate, dar îl stinse îndată, .uluit de ceea ce-i săgetă gîndul : „M-a așteptat!" îi șopti inima și i se opri în loc. Fața i se trase deodată și împietri. Stătea atît de aproape de el ! II chema cu atîta foc ! „De ce am rămas ca o stană de piatră ? De ce tac ? De ce sînt aici ?" deslușea el câte o frântură din vălmășagul gîndu rilor sale înnebunite. „De ce o privesc fără să-mi pot lua ochii de la ea ? Ce o să fie mai departe ? Ce să-i spun ?" Și, deși înfrigurat, Leonid își dădu seama pentru prima dată olar, că ori de cîte ori n-o avea în față n-o iubea, ba o ura chiar. O ura pentru că tăiase drumul alteia și o judeca fără părere de rău, cu cruzime, socotindu-i fapta imorală. Dar cînd o vedea, se simțea atras de ea ca vrăjit... „Ce-i ou mine ? O iubesc oare ? strigară din nou gîndurile sale și fruntea i se îmbrobonă toată. Fleacuri ! Aiureli ! O urăsc ! O disprețuiesc ı" Dar continua s-o admire, să-i admire fața zâmbitoare, gropița de pe obrazul drept și ochii, tânjind din toată ființa lui să mai facă un pas, ultimul, și s-o cuprindă în brațe. S-o cuprindă și s-o acopere cu sărutări ı S-o cuprindă și s-o strângă !

Nu mai avu însă timp să facă acest ultim pas, căci Galina îi simți tulburarea și chinul. Numai că ea îl așteptase atât de mult, fusese într-atît chinuită de dorul lui, încît nu mai apucă să vadă în tulburarea lui altceva decît nehotărîre. Așa că ultimul pas spre el îl făcu ea.

- De ce tad ? Ţipă la mine, bădăranule, ţipă ! îi şopti ea, chemîndu-l şi din glas şi din priviri. Alungă-mă ! Loveşte-mă ! Eşti în stare de orice ı

îşi ridică curajoasă amândouă mîinile şi i le lăsă pe Leonid i le luă între ale sale şi i le strânse la piept. i,Uite ca eşti al meu I" părură a spune în clipa aceea ochii Galinei, şi Leonid, cltindu-i triumful din priviri, simţi deodată că tot sufletul i se răstoarnă. începea să se dezmeticească şi se simţea străbătut de fiori de gheaţă. Şi iar, aşa cum se întâmplase la prima lor întâlnire, acolo, lîngă crângul Iepurelui, i se aprinse în gînd ura şi dispreţul faţă de sine însuşi. „Nici să te ucid n-ar fi destul !" Nu fusese în viaţa lui atît de slab, nu se simţise niciodată atît de ruşinat, nu se simţise niciodată atît de josnic !

- Stai, îngăimă el surd, cu un glas care nu mai era al lui, şi-i dădu la o parte mîinile, hotărît, dar fără a fi grosolan. Galina ridică sprâncenele, mirată.

- Doar voiai să vezi cum am să arăt când am să-mi găsesc fericirea, îi aduse ea aminte, cochetând, căci nu-şi dădea seama încă de cele ce se petreceau cu Leonid. Priveştc-mă, dar !

Bagreanov o îndepărtase de el din întâmplare, fără să se gândească, de zăpăceală. Aşa interpretase ea gestul lui, aşa-l înţelesese. îşi lăsă din nou mîinile pe umerii lui, zâmbind în aşteptarea sărutării ce trebuia să vină. Dar Leonid îşi aminti deodată de întâlnirea lui cu Anca Raki- tina. Era tot într-un amorg, acolo, lângă tabără... „...Fiţi blestemate ! Ce-i cu voi de vă daţi la oameni ca pisicile sălbatice ?" Şi, pentru prima oară de cînd o cunoştea, Galina i se pătu şi urîtâ şi vrednică de milă. Îi desprinse din nou mîinile cu aceeaşi hotărâre, sigur că pînă la urmă fata va pricepe de ce nu-i primeşte mîngîierile. Dar Galina nu pricepu nici de data asta.

- Ce e ? Ce ? îl întrebă ea şoptit. De ce taci ? Nu-ţi plac... ou fericirea mea ? N.u-ţi plac ?

- Cu fericirea ta ? o întrebă Leonid, dezmeticit.

- Da, da. da !

- Ti-ai găsit fericirea ? Unde ?

Galina izbucni în râs şi bătu din palme, atît de caraghios era acum Bagreanov, Bagreanov al ei !...

- Niciodată n-am crezut că am să-mi găsesc fericirea într-un loc atât de pustiu ! exclamă ea, privind stepa.

- Şi mai ales, tăind drumul alteia, nu ? întrebă Leonid. Pălind cu încetul, fata îl privi lung în ochi. În sfârşit, înţelegea ı Cuvintele lui Bagreanov fuseseră pentru ea aidoma unor pietre zvârlite din vârf de munte, care, în căderea lor, stârneau o avalanşă întreagă, o avalanşă - i se părea Galinei - ce venea vuind de răsuna lumea toată.

- Cum, drumul alteia ? întrebă ea aproape neauzit și în ochi i se ivi o lucire umedă, care le lumină și mai viu albastrul rupt din valurile mării.
- Așa, al alteia, repetă Leonid, aspru.

Io zăpăceala ei Galina zimibi. Dar era un zîmbet atît de chinuit, încît o clipă ipăru într-adevăr și urîtă și vrednică de milă.

- Ce-i ou tine ? Ce spui ? 'De ce mă sperii ? întrebă ea, gata să izbucnească în plâns. Ce /im eu cu drumurile alteia ? Eu n-am mers deoît pe drumul meu... Ce sînt eu de vină dacă așa a fost să fie ?... Dar tu ? T,u de ce ?
- Eu nu te iubesc, spuse Leonid.
- Nu-i adevărat ! Mă iubești ! strigă Galina. îi era atît de frică pentru fericirea ei, încît tremura toată. Mă iubești ! Mă iubești ! repeta ea, înnebunită parcă. Știu că mă iubești ! Am văzut că mă iubești ! Crezi că sînt oarbă ?
- Asta nu-i dragoste...
- Taci ! Taci ! strigă ea plîingînd, și, deodată, se agăță de scurta lui de piele. Mai bine omoară-mă ! Omoară-mă !

își apăra din răsputeri fericirea. De astă dată, Leonid ■n-o mai goni. Devreme ce-i spusese tot ce avusese de spus...

IV

La miezul nopții vîntul începu să fluiere prin stepă, bătând la început mai ou milă, apoi, înainte de a răsări soarele, atît de puternic, încît înoovoie mestecenii, porni să le rupă ramurile moarte și să pocnească ca biciul îa acoperișul cortului. Godinul, în care moș Ionici ținuse focul toată noaptea, cam fumega și băieții, somnoroși, se foiau în așternut și strănutau.

Lui Kornei Cemîh îi înțepenise piciorul drept și se trezi. Speriat că dormise prea mult, își aprinse lanterna și se uită ,ıa ceas. Ațipise la masă însă nu mai mult de o jumătate de oră. Era de ajuns. Venise vremea să se ducă din nou la tractoare.

Ckid să iasă diin cort dădu peste moș Ionici.

- Am auzit, că dați gata azi pătratul, îi spuse bătrînul.
- îl dăm, tătucă !

Pînă în noaptea aceea Kornei Cernîh lucrase, ca și Bagreanov, unde fusese nevoie : cînd pe tractor, cînd pe remorcă. Abia din seara ce trecuse se apucase omul într-adevăr de munca lui. Dar, ca un făcut, noaptea aceea fusese foarte agitată.

La intrarea schimbului de noapte, Vitali Belorețki, care ieșea la lucru pentru prima dată după boala de care zăcuse, își luă în primire tractorul său de la Haiarov. După cum susținea Vitali, agregatul era în perfectă stare. Dar Kornei Cernîh îi ascultase totuși dieselul, controlase nivelul apei, al carburanților și al uleiului, cercetase decantorul de praf și

voise chiar să încerce dispozitivele de fixare, cînd Beloreţki îl întrebase, supărat :

- N-ai încredere în mine ?
- Așa sînt dispoziţiile ! îl lămuri el cam rece. Şi apoi, de ce să am încredere în tine ? Ieşi abia a treia oară pe brazdă şi dieselul nu-l cunoşti încă bine...
- îl cunosc cît îl cunosc și alţii, fii pe pace !

Enervat oarecum din pricina acestei discuţii, Cernîh uită să-l întrebe dacă a scurs sedimentul din corpul de filtrare simplă, așa cum se cerca după fiecare douăzeci de ore de muncă.

Spre miezul nopţii tractorul lui Beloreţki începu să piardă din putere, ca pînă la urmă să se oprească definitiv. Au trebuit să spele filtrul simplu și să scoată aerul din sistemul de încălzire.

Acum Cernîh avea alte griji.

Fusese prevăzut ca Sobol, Holmogorov şi Belousov să-şi termine parcelele în zori, unul după altul. Apoi trebuia să se dea imediat ajutor lui Zarniţîn şi lui Beloreţki, ca primul pătrat de ţelină să fie terminat, prin efortul lor comun, chiar în dimineaţa aceea.

Se crăpă de ziuă. Crîngul Iepurelui foşnea în vînt, iar în depărtare, jos, lîngă pămînt, începeau să se lăţească fîşiile de lumină. Kornei Cernîh porni zorit spre locul în care zărea farurile tractoarelor...

...Se ştia dinainte că Vanka Sobol va termina primul partea sa, dar cum în orice muncă există şi neprevăzut, Holmogorov şi Belousov, care nu rămăseseră prea mult în urma lui, nu pierduseră nădejdea că-i vor lua înainte peste noapte. Nici unuia dintre cei trei tineri tractorişti nu-i plăcea să vorbească de întrecere, nici unul nu se uita la tabela cu indici, decît doar aşa, în treacăt, dar spiritul întrecerii plutea totdeauna deasupra agregatelor lor, şi fiecare dorea, în fundul sufletului său, să se evidenţieze chiar din primele zile de muncă pe ţelină.

Dar, mai mult decît toţi, Vanka Sobol visa să iasă primul ! Cu toate că avea încredere în el, Vanka, care era om deştept, îşi dăduse seama că faţă de băieţii de la uzinele din Moscova, pierdea mult în ochii Toniei. Şi pierdea mai ales în comparaţie cu Zarniţîn. Iar Vanka ajunsese acum să fie convins - şi nu fără temei - că dacă va fi întrecut şi în muncă, partida lui era ca şi pierdută. Fireşte, Sobol ştia prea bine că fetele nu se îndrăgostesc totdeauna de fruntaşi, aşa cum scrie prin romane sau cum se întîm- plă în filme. Dar îşi dădea seama că în situaţia de faţă nu avea decît de cîştigat dacă ajungea în fruntea tuturor, în atenţia întregii brigăzi. Luptase din prima zi pentru primul loc, mînat de cu totul alte gînduri decît Holmogorov şi Belousov, dar cu aceeaşi

rîvnă ca și rivalii săi în muncă. „Pentru ea îl întrec și pe dracu !" își spunea el, gîndind la Tonia. „N-am să precupețesc nimic !"

într-adevăr, Vanka Sobol niu-și precupețea nici timpul, nici puterile în îngrijirea agregatului, care era totdeauna în stare perfectă. Nu se îngrijea numai de tractor, ci și de plug, care ar fi putut oricînd să-i facă greutăți. Se străduise în fel și chip să micșoreze efortul de tracțiune al plugului, veghease ca brăzdarele să fie totdeauna ascuțite și așezate în același plan, ca roțile să nu joace pe osii, și ca piulițele să fie strînse pînă la nivelul suprafeței brăzdarelor. Avusese grijă de reglarea plugului, nu numai în timpul pceluării schimbului, ci și în timpul pauzelor, dîndu-și seama că pe țelină dispozitivele de fixare slăbesc foarte repede. Toate acestea adunate la un loc îi îngăduiseră să ciștige cîte puțin la fiecare tur. Și se știe bine că orele se compun din minute... Sobol dormea mai puțiin ca ceilalți tractoriști. Cînd se scula nu umbla hai-hui prin tabără și nu sta să tragă cu urechea la poveștile și anecdotele băieților, ci - ca să nu dea încă o dată ochi cu Tonia - o și pornea spre parcela lui, unde se urca în cabină alături de Fedea Brajkin, și-i împărtășea din mers schimbului său toate micile taine ale muncii pe tractor. Cu ajutorul lui, și Fedea Brajkin ara foarte bine, tot agregatul ajungînd astfel fruntaș.

Așa stînd lucrurile, nici prin gînd nu-i trecuse lui Vanka Sobol în zilele acelea să-și ia pușca și să dea o fugă pînă la lacul din apropiere, deși (uneori țipetele gîștelor îi sfîșiau inima de viaător. Acum, nici de cîntat nu-i mai ardea...

...Kornei Cernîh văzu încă de departe că Vanka Sobol sta să termine idtimui tur, și grăbi pașii. Dar nu apucă să se apropie de parcelă că Sobol opri tractorul pe fîșia de întors. Anca Rakitina. întrerupînd brazda, îi strigă ceva de pe remorcă, dar îi luă vîntul vorbele și n-o auzi ce spune. Cernîh le. făcu amîndorura semn cu mîna și, felicitîadu-i pentru victoria lor, strigă :

- De ce nu dansați ?

- Cum dracu să mai dansezi ? bombăni Anca. Nu mai sînt în sitare nici măcar să mă dau jos de pe remorcă ! Mi-au înțepenit și mîiniile și picioarele. Of ! Nu vrei să mă ajuți, Korinei Stepanîci ?

- Puteai să intri în cabină, să te mai încălzești ! remarcă Cernîh, care nu se grăbea să-i dea ajutor.

- Dacă dumnealui nu m-a poftit ! bombăni Anca, arătînd spre Sobol. Parcă nici nu mai e el. A fost băiat ca toți băieții, dar acum parcă tot îi tună și-i fulgeră !

- Ce-i cu tine cavalere ? Nu cumva într-adevăr ai lăsat fata să înghețe ! zise Cernîh, făcînd pe supăratul. Dacă răcește și moare ?

- Parcă lui îi pasă de mine ! spuse Anca, coborînd singură de pe remorcă.

- Las' că trăiești tu și fără ajutorul meu ! se îndură pînă la urină Vanka Sobol să-i răspundă.

Cernîh luă o ţigară din pachetul mototolit şi murdar pe care i-l întindea Sobol şi începu să vorbească despre muncă.

- Ei, tot voi aţi ieşit .primii !

- Nu trag moscoviţii ca noi ! făcu Sobol pe un ton dispreţuitor, deşi ştia că nici Holmogorov, nici Belousov, care erau socotiţi adevăraţii lui concurenţi, nu erau moscoviţi. Nu ţin ei pasul cu siberienii, că le e frică să nu-şi strice manichiura, adăugă el, convins că Cernîh, siberian şi el, avea aceeaşi părere despre noii veniţi şi că-i va da dreptate. Cu atît mai mult că vorbeau între patru ochi... Dar Cernîh nu-l susţinu pe Sobol...

- Nu te mai lăuda atît şi nu-ţi mai da atîtea aere ! îl puse el la .punct pe Sobol, cam grosolan. Fiindcă ai tu ce ai cu un moscovit, eşti gata să arunci cu noroi în toţi ? Ia seama, Ivane, şi nu fă prostii ! Ai uitat ce a spus brigadierul la adunare ?

- Nu mă mai dăscăli ! îi răspunse Sobol, tăios. Mai bine spume ce ai de spus !

- Uite ce-i, începu Cernîh cu un ton mai oficial, acum trebuiesc ajutaţi cei ce rămîn în urmă...

- Ce întrecere o mai fi şi asta ? sări cu gura Sobol. Abia am ieşit primul, hop, să-i ajut şi pe alţii ! Să rămîn şi eu măcar o frântură de timp fruntaş !

- Aha ! Care va să zică, vrei să te împăunezi, să te fuduleşti că eşti în fruntea celorlalţi, dar pământul din pătrat să stea şi să se mai usuce o zi în vîntul ăsta, nu ? întrebă Cernîh. Pătratul trebuie arat şi semănat cît mai de grabă ! Gîmdeşte-te la întreaga brigadă, nu numai la tine.

- Pe postata cui să mă duc ? întrebă Sobol, bosumflat.

- Pe care vrei !

- Dacă se poate, mă duc la Zarniţîn...

- N-o să vă luaţi iar la bătaie ?

- Nu ! Vreau doar să văd numai ce mutră o să facă cotoiul ăsta spălăcit cînd o să vin să-i dau ajutor ! răspunse Sobol şi, strigînd-o supărat pe Anca, care stătuse mai la o parte şi se tot admirase într-o oglinjoară, se căţără iar în cabina tractorului.

Pe Kostea Zamiţîn îl găsiră pe fîşia de întoarcere şi, spre mirarea lui Sobol, întîlnirea lor nu-i provocă rivalului său

nici cea mai mică supărare. Cel puţin aşa i se părea, căci Zamiţîn îi vorbi de la început cu însufleţire, ba chiar ou oarecare prietenie.

- Ai venit să mă ajuţi ? strigă el şi-i făcu cu ochiul, ceea ce-l puse pe Sobol în şi mai mare încurcătură Haide, vino, că dacă ar fi să muncesc singur nu mai termin nici pînă la paştele cailor !

- Fireşte, nu-i de tine treaba asta ! îl luă Sobol peste picior, căutînd să se apere de prietenia lui Kostea, stăpânit încă de dorinţa bolnăvicioasă de a se lua la harţă cu el. Discuţia începuse aşa cum începuse, dar Kostea voinc? să-şi îmbunătăţească relaţiile cu Sobol, rosti plin de bunăvoinţă, dar răspicat, în dorinţa lui de a se împăca, deşi îşi călca pentru asta pe inimă.

- la ascultă, Sobol ! Ştii doar foarte bine că mi s-a stricat plugui chiar de la început, şi asta nu din vina mea ? Cît priveşte celelalte schimburi n-am desţelenit cu nimic mai puţin ca tine.

- Ba a fost şi mai puţin ! i-o tăie Sobol.

- Da, o dată, ai dreptate. Dar nu uita că sînt începător în munca asta, aşa că n-ai de ce să cîzi de mine. Ai terminat cu o jumătate de oră mai repede şi te umfli tot în pene, dar ai uitat că toată brigada a pierdut o jumătate de noapte ca să-ţi scoată tractorul din nămol I Aşa că stai să vedem dacă meriţi să fii primul !

- Merit ! răspunse Sobol, pălind treptat. Ce mai e de văzut aici ?

- O să discutăm în brigadă...

- Nu-i nimic de discutat ı

Zarniţîn pomi cu agregatul prin postată, dar se opri în curînd, căci se întâmplase ceva cu tractorul. Vanka porni spre el şi, ¡neliniştit de aluzia lui, aşteptă cîteva minute, încruntat şi ou priviri întunecate. Pînă la urmă îşi scoase capul din cabină şi strigă, supărat :

- Mult ai de gînd să mai stai ?

Dar vîntul îi luă cuvintele şi Kostea rămase mai departe lîngă motor, fără să-i răspundă. Atunci, Vanka Sobol, chinuit de nevoia sa diabolească de a se certa, se socoti jignit de tăcerea lui, sări la pămîint şi, apropiindu-se ele rivalul său, îl întrebă, veninos :

- Va să zică, s-tăm amîndoi, hai ?

- Mai aşteaptă ! Nu te înfierbînta ! Stai o clipă ! şi, întoreîndu-se, Kostea îşi strîmbă spre el înciudat faţa blondă, mînjită cu noroi unsuros. Sau te grăbeşti ? Dacă ou cumva ai iar chef să sari la bătaie, nefericitule Othello !

- Ce Othello ? Care Othello ? urlă Sobol.

- Ori n-ai auzit de el ?!

- Nici nu vreau să aud !
- Atunci, uite ce-i !... spuse Zarniţîn, îndreptîndu-şi spinarea, fără să bage de seamă că în spatele lui lucrătoarele de pe remorcă stăteau şi ascultau. Dacă şi de- acum încolo ai de gînd să turbezi de gelozie, să ştii că într-adevăr ţi-o suflu pe Tonia ! Ţi-o suflu, măi, de-aş .şti bine că ai crăpa !
Pumnii lui Sobol se strînseră convulsiv.
- Dar as,ta nu vrei ? strigă el, îneeîndu-se de furie.
- Ptiu ! A ¡turbat de-a binelea Othello al nostru !
- Ce tot o ţii cu Othello, nemernicule ? strigă Sobol şi, înnebunit, se şi repezi înainte. Te omor, cîine !
Dar Anca Rakitina scoase un ţipăt şi-i sări în spinare ca o pisică. Furios, Sobol urlă, se suci, se învîrti şi încercă s-o dea jos... Dar nu izbuti...
...Cînd răsări soarele, agregatele lui Holmogorov şi Belousov se apropiată de parcela lui Beloreţki. Pe Sobol şi pe Zarniţîn îi găsiră tocmai la fîşia de întoarcere, aşa ¡că din întâmplare toată brigada se pomeni adunată la un loc pe un petec mic de pămînt. Ca şi cum s-ar fi vorbit dinainte, tractoriştii îşi lăsară agregatele şi se repeziră alergând în jurul lui Kornei Cernîh, zoriţi să-şi aprindă ţigările şi să înjure vremea asta păcătoasă.
- Iar s-au stârnit ! Măi, ce vînturi sînt aici '
- Dacă e locul gol ! Suflă şi ele în voie !
- Astăzi nu prea e semn de primăvară ı
Arătând cu capul spre dungile înguste şi albicioase de ţelktă, ce se desluşeau pe întinderea întunecată de arătură, Kornei Cernîh îi întrebă pe băieţi :
- Ce ziceţi, terminăm pînă la sfârşitul schimbului ?
- Nu prea cred... răspunse Beloreţki în numele tuturor.
- Dacă nu terminăm pînă la schimb, să mai rămînem un ceas, ca să dăm totuşi gata aratul, propuse Grigori Holmogorov. Combustibil avem, aşa că, de ce să mai cărăm încă o dată tractoarele pînă aici ? O să fie prea scump.
- De acord ! strigă Cernîh. Ce părere au ceilalţi ?
Erau ou toţii de părere să lucreze o oră în plus ca să termine pătratul. Apoi se împrăştiată în grabă pe la agregatele lor.

V

În zare, soarele se desprindea încet de linia orizontului. Bătea un vînt puternic, tăios, jos, care încerca parcă să smulgă ierburile uscate din stepă şi ridica şuierînd praful de nisip de pe arătura ce începea ici, colo să se usuce.
Kornei Cernîh se aşeză în cabină alături de Beloreţki,. hotărât să vadă cum munceşte acesta. Cînd tractorul coti la capătul pătratului, în apropierea lacului Lebedinoe, Cernîh se uită prin ferestruică spre apus şi se schimbă la faţă.

- De nu s-ar stîrni furtuna ! strigă el îngrijorat la urechea tractoristului.
- Ce fel de furtună, de nisip ? îl întrebă Beloreţki. De unde, că pămîmtu-i încă reavăn peste tot !
- Vine dinspre pustiuri.

- Deseori ?
- Nu prea, dar se mai întîmplă.
- Ptiu ! Ce mai locuri !

Cînd ieșiră la fîșia de întoarcere de lîngă crîngul Iepurelui, Carnîh și Beloreţki opriră tractorul și săriră unul pe o parte, altul pe alta din cabină : Veta Kleazmina tremura toată, aplecată peste volanul remorcii ! Cernîh îi desprinse mîiniile încleștate pe volan, o trase de pe scaun și o duse spre tractor, ca s-o ferească de vînt.

- Ochii... se vaită Vera.
- Unde-ţi sînt ochelarii ? De ce nu ţi i-ai pus ?
- I-am uitat...

Deodată, Svetlana, ou mîinile ridicate, trecu zburând pe lîngă ei. Se opri au greu ceva mai încolo și, lăsîndu-și capul în piept, se întoarse cu faţa spre vînt. Cernîh o apucă de mîini, o trase în adăpostul de lîngă tractor și-i strigă :

- De ce ai ieșit așa devreme ?
- D-a,păi cum ? Că doar se termină pătratul ! îi răspunse Svetlana.

Cînd auzi că Verei îi intrase praf în ochi, Svedana scoase din buzunarul pufoaicei o pereche de ochelari de protecţie și spuse repede, hotărîtă, dar totuși oarecum mirată de gestul ei :

- Sînt gata !
- înfășoară-ţi faţa cu asta, o sfătui Vera printre gemete, smulgîndu-și de pe cap basmaua de culoare închisă.

Pus și el întrucâtva în dilemă de hotărârea bruscă a fetiţei aceleia venite de la Moscova, Cernîh o așteptă pînă își puse ochelarii și-și înfășură faţa cu basmaua, și abia după aceea o întrebă, cam neîncrezător :

- Ai să te pricepi ?

Svetlana îi strigă cu graba care nu este totdeauna semnul hotărârii, inciudată de neîncrederea lui :

- Da, da, desigur !

Fără un cuvînt, Kornei Cernîh o petrecu cu privirea pînă ajiunse la remorcă. Beloreţki, bosumflat deodată, bodogăni :

- O s-o ia vîntul !

- N-o ia, îi răspunse Cernîh.
- Dacă-i așa, treci tu da volan, că eu mă duc la remorcă ı spuse Beloreţki cu aerul omului care se jertfește.
- Lasă mofturile ! îl puse la punct cu severitate Certnîh. Eu am treburile mele. Urcă și dă-i drumul !

Iar Verei îi ordonă :

- Tu fugi repede în tabără !

Nu apucă tractorul lui Beloreţki să facă o jumătate -de tur, că în partea dinspre apus, hașurată de dunga îngustă a norilor, se ridicase în același timp din mai multe locuri un

văl alb-verzui de ceaţă. Părea o escadră pornită în coloană de atac în depărtarea unduită a stepei, feste cîteva minute, vălul des acoperise toată zarea.
Pe fîşia de întoarcere de lîngă lacul Lebedinoe, Vitali Beloreţki sări de pe tractor, se apropie în fugă de Svet-■lana, şi arătă speriat spre apus.
- Vezi cum se întunecă ? Se apropie furtuna !
- Nu mai speria şi tu sperioşii ! îi răspunse Svctlana, ■foarte nepăsătoare.
- Ce tot vorbeşti, caraghioaso ? O să te smulgă de pe remorcă ! Doar asta e furtună, nu jucărie ! îi strigă Beloreţki, agitat. încovoiat de vînt, veni mai aproape de ea şi, fără să vrea, poate doar ca să poată discuta mai în voie, o cuprinse uşurel de mijloc : Asculţi ce-ţi spun ? Vino în cabină ! Dă-te jos !
- Lasă-mă ! Nu pierde vremea !
- Nu te las ! N-am dreptul să te las !
- Lasă-mă, îţi spun ! Nu se-ntîmplă nimic !
- Ţi-ai pierdut minţile ? Nu vezi ce vine peste noi ?
Svetlana întoarse capul acoperit de basma ; apărată de ochelari, privi şi ea spre apus, unde începuse clocotul galben al prafului şi-l întrebă pe Beloreţki serios şi cu ■milă :
- Ţi-e frică într-adevăr, Vitali ?
- Pentru tine mi-e frică ! îi răspunse Beloreţki, cu o ciudată disperare în glas.
Aceste accente de disperare o tulburară atît de rău - relaţiile dintre ei fuseseră totdeauna extrem de limpezi - încît fata se cutremură .pe scaun, ca scuturată de friguri. Dîndu-i la o parte mina, îi şopti, stăpânită :
- Să-ţi fie frică pentru tine !
Furtuna, neagră în învolburarea ei nestingherită, ştergea tot mai mult, în drumul său spre răsărit, azurul cerului. Piereau sub negura ei galbenă toate cîte-i ieşeau în cale, tot ce se zbuciuma : şi hergheliile de cai rătăcitoare, şi taberele brigăzii, intra parcă în pămînt într-un freamăt şi crângul ce pierea în basme... Ghemele ciulinilor se învârteau turbate, iar bietele zburătoare se zbăteau în negura ce clocotea de la pămînt pînă în înaltul cerului.
Pe neaşteptate dispăru şi cringul Iepurelui, cu tabăra brigăzii cu tot, iar peste cîteva clipe furtuna îşi abătu zborul sălbatic şi peste pămînturile desţelenite. într-o clipă, în jurul tractorului totul se întunecă în valul nebunesc de praf zburător. Cerul se cerni dintr-o dată, iar soarele, care atârna jos, în depărtare, păli şi se prefăcu într-o pată mică, roşietică şi fără formă. Praful cu fir mărunt era cînd tras întir-un vaiet deasupra pământului ca printr- un horn, cînd învolburat în jurul tractorului, unde se ân- vîrtejea furios, când cernut pe neaşteptate de undeva, din ceruri...

Svedanei îi venea greu acum nu numai să muncească, dar chiar să se ţină pe remorcă. Erau clipe cînd într-adevăr era cât pe-aci să fie smulsă de pe scaun. Nisipul îi biciuia sălbatic toată partea dreaptă a trupului şi capul, basmaua cu care 'îşi acoperise gura şi nasul o înăbuşea, iar pulberea de nisip îi întunecase sticlele ochelarilor...
Nici ea nu-şi dădea bine seama de ce se suise fără nici o şovăire pe remorcă, mai ales pe o vreme ca asta şi cînd ştia bine ce grea e munca la care se înhăma. Cu o zi în urmă poate că n-ar fi făcut-o, dar în ajun înţelesese cu toată fiinţa ei, în doar cîteva ceasuri, cît de minunat e să trăieşti în mijlocul unor oameni sinceri, mîngîiată de prietenia lor. Acum, lumea din jur nu i se mai părea nici plictisitoare, nici cenuşie. Crângul golaş, urît, îl vedea legănîndu-şi în vânt frunzişul tânăr şi plin de sevă ; stînd cu jalonul în mijlocul stepei uscate şi arse, i se părea că o înconjoară ci.id ierburi în floare, cînd valuri line de grîu auriu... Uimitor ! Ochii minţii ei vedeau parcă în mai bine, în mai frumos decît ochii cei adevăraţi. Ce bine era să trăieşti dinainte vara care n-a venit încă, să 'trăieşti printre frumuseţile şi bogăţiile cu care fără îndoială va înzestra ea stepa ! Căci din inima Svedanei, fără să-şi fi dat seama, o părticică se prinsese într-o singură zi pe pămîntul acesta...
În curînd se întâlniră cu agregatele lui Holmogorov şi ale lui Belousov, care trecură pe lîngă ei ca prin ceaţă, Cînd se uită la lucrătorii de pe remorci - un băiat şi o fată - care, acoperiţi cu .un strat gros de praf, stăteau încovoiaţi pe scaune dar manevrau totuşi volanele, Svet- lana se văzu parcă pe ea. Pînă atunci fusese atentă numai la muncă. Acum, însă, faptul că era plină de praf, că îşi îmbrobodise capul în basma, că pe nas avea nişte ochelari uriaşi, nu numai că n-o miră ci o bucură. Şi asta, se pare, mai mult decît o bucurase vreodată frumuseţea ei la Moscova. Svetiana socotise totdeauna drept marea ei nenorocire faptul că era o fată lipsită de .putere, şi, din pricina asta, suferise foarte mult. Acum se vedea însă cu proprii ei ochi, stînd ca atâţia alţii la volanul unei remorci, fă- cînd o muncă foarte grea şi încă pe furtună ! O, ce bucurie ! Ce-i drept, nici acum nu se credea puternică : de pe acum o durea tot trupul, inu-şi mai simţea mâinile şi n-o scotea totdeauna la capăt la timp ou brăzdareie. Nevoită să răsufle prin basma şi să facă o sforţare pentru a putea trage în piept fiecare gură de aer, capul i se părea greu ca plumbul. Praful ce-i intrase pe sub haine ş< lenjerie o gîdila şi-i zgîria trupul. Ce lung era turul şi ce istovitor ! Nu, nu putea ea, Svetiana, căreia nu degeaba î se spunea Svetocica, să se compare cu oamenii puternici ! Totuşi, muncea la cot cu ei, în văzul lor, dar numai ea ştia că îi venea de o sută de ori mai greu decît lo

Ei şi ? Nu însemna asta că într-un fel era mai puternică decît puternicii ? Această atât de neaşteptată şi neobişnuit de ciudată descoperire o ului într-atîta, încît mîinile i se strânseră şi mai tare pe volan, şi nu gîndi, ci-şi jură din toată inima că nu-il va lăsa pînă nu va termina tot pătratul !
Ajunsă la capătul brazdei la care i se păru că trăsese o veşnicie, Svetlana, deşi îşi ascunsese tot timpul faţa de vînt, simţi deodată că nisipul n-o mai biciuieşte. În schimb, cernea acum şi .mai ales din cer. Totul se întunecase de-a binelea în jur. Farurile se aprinseră şi se ■vedea limpede căderea lină a prafului pe pămîint. Tractorul se opri. Kornei Cernîh, prăfuit de nu-l .mai puteai .recunoaşte, răsări ca din pămînt lîngă remorcă.
- A trecut ? îi strigă mirată Svetlana, smulgîmdu-şi basmaua de la gură.
- A trecut ! Şi nu vezi ce ciudat ? Parcă î-a retezat cineva aripile ! rosti vesel şi agitat Cernîh, care fusese foarte neliniştit în timpul furtunii. Bine că s-a dus şi încă aşa repede ! Te-ai speriat ? Nu-i aşa că ţi s-a făcut inima cît un purice ? Hai, coboară, ajunge ! începe îndată ploaia ! Au acoperit norii tot corul şi s-a lăsat întuneric beznă !
- Dar n-am terminat încă ! îi răspunse Svetlana.
- Fleacuri ! N-a mai rămas decît un tur. îl ar eu...
- Ba nu ! Dă-te la o parte ! îl ar eu ı spuse Svetlana, speriată ca un copil căruia Cernîh ar fi încercat să-i ia din mîini nu volanul remorcii, ci un lucru foarte, foarte preţios, abia găsit de ea acolo în stepă.
- O să te înece ! strigă Cernîh.
- Dacă nu m-a îngropat în praf, n-o să mă înece ı
- Uite că îţi tremură şi mîinile...
Fata se simţi jignită.
- Dă-te la o parte, n-auzi ? îi strigă ea cu toată puterea de care era în stare glasul ei slab. Nu-mi sta în drum ! Ar eu ! îşi apăra locul pe remorcă cum îşi apără pasărea puternică cuibul în care a început să pulseze viaţa. Lui Cernîh nu-i venea să-şi creadă nici ochilor, nici urechilor, dar pînă la urmă pricepu ce se petrecea cu Svetlana şi o bătu uşurel cu palma pe spinare, şoptindu-i la ureche, nesous de fericit :
- Dă-i drumul ! Sînt de acord !
Nu trecură nici zece minute că o ploaie torenţială, puternică, năvalnică şi asurzitoare se revărsă asupra stepei cufundată în beznă...
Cînd pătratul fu terminat, Svetlana abia izbuti să se caţcre in cabina tractorului, unde se lăsă greu pe scaun. Beloreţki ar fi vrut să pornească imediat spre tabăra unde plecaseră toate agregatele, dar cînd se uită la ea îşi luă fără să vrea mîinile de pe manete : trebuia să-i dea răgazul să-şi vină în fire. O

asurzise de tot zgomotul apei ce se năpustea din cer asupra lor. De altfel, tot din cauza potopului 'trăsese şi el la marginea întinderii negre, egale a arăturii.
Svetlana se rezemă de spătarul scaunului, îşi luă de pe cap basmaua udă şi plină de noroi, îşi smulse smucit basca şi-şi descheie gulerul pufoaicei. O pătrunsese apa pînă la piele, dar nu tremura pentru că nu mai avea putere să tremure. Udă, de parcă atunci ar fi ieşit din apă, cu buclele lipite pe frunte şi pe faţă, părea istovită la maximum, demoraliza,tă şi nefericită.
De mila ei, Beloreţki simţi o durere în piept. „Ce fetiţă proastă, ce proastă ! îşi spuse el, plin de duioşie. Cine are nevoie aici de eroismul tău ?" Hotărî pe dată să-i spună sincer, deschis, ce gîndise cu atîta tristeţe despre ea în tot timpul în care, ca o fetiţă naivă, suferise pe femorcă şi furtună şi ploaie. Era ferm convins că nimeni nu săvârşeşte acte de eroism decît de dragul gloriei, şi nici nu bănuia că sufletul omenesc simte uneori nevoia unor grele încercări. Voia în acelaşi timp să dreagă lucrurile şi să mai şteargă impresia proastă pe care i-o făcuse prudenta, dar atît de neizbutita lui mărturisire. Dar cînd să deschidă gura, Svetlana, ca şi cum şi-ar fi dat seama, îşi smulse de pe faţă ochelarii murdari. Iar Beloreţki, cînd îi văzu chipul, amuţi. Cîtă fericire, cîtă fericire copilărească îi strălucea în ochi...

VI

La Lebeajie Leonid Bagreanov nu mai trebui să lupte pentru drepturile brigăzii. Căci, ajungînd în sat spre seară, nimeri exact la ședința conducerii colhozului. Bubuia glasul indignat al lui Zima de răsuna toată casa și Leonid căscă ochii mari ! Căci Zima le aruncă în față celor din conducere, țipînd la ei, povestea aceea cu nenorociții de țiștari !
A doua zi, în zori, încă înainte de furtună, la ordinul conducerii, fu tăiat un purcel și umpluți cîțiva saci cu cartofi. Se mai adunară ouă, se găsi și unt și alte bucate țărănești. Toate, împreună cu ba,rea și năvodul lui moș Ionici, care voia să pescuiască pe lacul Lebedinoe, fură încărcate în mașină și trimise în crîngul Iepurelui. La plecare, șoferul primi sarcina să aducă la întoarcerea în sat tot schimbul de noapte, pentru care se pregătise baia încă de dimineață.
Cum se potoli furtuna, Leonid porni în stepă.
- Unde i-ai întîlnit pe-ai noștri ? îl întrebă Fenia Solnîșko, cum ajunse în tabără.
- Lîngă lacuri...
- Și i-ai recunoscut așa mînjiți cum erau ?
- Ce să spun, mai-mai să nu-i recunosc !
- Și cîntă băieții acum, ou-i așa ? Cîntă cît îi ține gura ?!
- Cîntă...
- Au venit după furtună ca niște draci ieșiți din baltă ! mai spuse Solnîșko, care avea chef de vorbă. Erau uzi și plini de noroi, de-abia mai stăteau în picioare, dar de ștrengării nu se lăsau ! Ce-a fost aici cînd a sosit mașina ! S-au repezit, s-au cățărat pe ea care pe unde-a nimerit, și cum a pornit, au și început să cînte în gura mare !
- Tinerețe... spuse Leonid, reținut ca un om bătrîn...
- Iar Svetocica... Sau ați și aflat ?
- Am aflat...
- Curată minune !
Cu toate că drumul lui la Lebeajie fusese încununat de succes, Leonid nu se întorsese nici cu însuflețirea care ar fi fost firească după o asemenea victorie, nici vioi cum era el de obicei în timpul muncii. îl deshămă pe Sokolik și-și ferea privirile de Fenia Solnîșko. La întrebările pe care i le mai puse fata, răspundea monosilabic, cu gindul aiurea, nici nu-l interesă cum începuse aratul pe noul pătrat în ziua aceea, ceea ce era cît se poate de ciudat, și nu-l mîngîie nici pe Drujok, care-i dusese dorul și care tot sărea în jurul lui. Era neobișnuit de ,tăcut și de îng,îndurat.
- Ce s-a mai întâmplat ? îl întrebă Fenia, schimbînd deodată tonul.
- Nimic deosebit, răspunse moale Leonid.
- Da' de ce ești... așa de ciudat ?
- Eu, ciudat ? Ți se pare !

După ce-l priponi pe Sokolik în fața taberei, umblă o bucată de vreme prin crâng, .privind nepăsător la ravagiile făcute de furtună. Un mesteacăn bătrîn, pe jumătate uscat, se rupsese chiar de jos, de la o scorbură veche și se culcase la pământ foarte aproape de cort. Altul se firînsese la înălțimea unui stat de om, în locul unei umflături naturale, și-și înecase pletele vîrfului în iaz. Peste tot zăceau orengi mari și mici de mesteacăn, chiar verzi, din care se scurgea seva roză, grele de bogăția de muguri îndesați. Stăteau culcate sau înfipte în iarba uscată și umedă a anului ce trecuse... Văzu la un moment dat, smuls din înălțimi și trîntit la pămînt, un cuib mititel, cu o intrare mică, păros și făcut cu grijă. Irosită în van era acum munca atît de complicată, dar făcută cu atâta voioșie a bietei păsărele ! Dădu apoi peste o rîpă, în a cărei adîncitură nu prea mare mai stătea culcat, în umbra desișului de salcâm galben, un strat întunecat și apos de zăpadă și unde Fenia Solnîșko își păstra acum carnea și untul în piutinici. După ce se uită dacă putinile erau bine ascunse, ca să nu dea jivinele peste ele, Leonid se lăsă pe vine, scormoni locul, își umplu palma cu nea curată și zgrunțuroasă și începu s-o înghită lacom... „Ce fac ? se gîndi el îndată, înghițind totuși mai departe, cu poftă, zăpada. Arde ceva în mine sau ce s-a întâmplat ?" își lipi de frunte zăpada care-i mai rămăsese în palmă și se simți deodată neobișnuit de bine, de ușuirat.

Dar îndată își aminti de iarna ce abia trecuse, își aminti de viscolul ce bîntuise Moscova încinsă de vîlvă- taia luminilor ei, își aminti de mulțimea de tineri care ieșeau pe poarta Palatului Culturii și se împrăștiau în toate direcțiile, de podurile acoperite cu chiciură bogată, de clădirile înalte învăluite în aburul gerului, aducîmd cu niște piscuri de gheață, de parcul acela mic și pe
jumătate înzăpezit de lîingă uzină .... Ce-o să se întâmple acum ?" se întrebă Leonid, și gîndul acesta îl duru. Se scutură greu, foarte greu de viziunea avută. „Să-i spun totui Svetlanei ? Da, trebuie să-i spun !... Cum m-aș suci, cum m-aș învîrti, mi-e conștiința încărcată, că pînă și mie mi-e scîrbă. Cum să tac ? Dar cum să-i spun ? Cum să-i explic de ce am fost atâta de puternic atras de Galina ? Cînd nici eu nu știu de ce... Și mi-e atât de rușine ! Și-apoi, ce are să se întâmple cu ea, cînd am să încep să vorbesc ? Cum va auzi primele cuvinte, gata, totul se va sfîrși ! Nici n-o să aibe putere să asculte pîn la capăt ! Nici n-o să afle cum s-au terminat toate astea..."

Degeaba se chinuia Leonid, că nu izbutea să găsească cuvintele potrivite cu care să-i poată explica Svedanei pornirea lui, pasiunea lui pentru Galina. Dar parcă numai Svetlanei ? Nu și-ar fi putut-o explica nici lui însuși... „Zăt

cum de mi s-a întâmplat una ca asta ? se întreba el. De ce m-a atras așa, deodată, ca o viitoare ?" Nu uitase cu ce gînd referitor la Hmelko plecase la Lebeajie. Voise să-și ceară doar iertare pentru grosolănia lui, să-și ceară iertare și apoi să și-o smulgă din inimă ! Știa bine că numai așa trebuia să procedeze și-și jurase tot drumul să procedeze numai așa. Dar undeva, pe drum, se petrecuse ceva cu el. Unde și ce anume ? Poate că totul s-a schimbat în clipa în care o văzuse lîngă drum, luminată din plin de razele rău prevestitoare ale soarelui ce apunea. Pasiunea lui pentru Galina îl putea împinge oricind la orice. Era pasiunea uluitoare, nebună, care te face să alergi în calea nenorocirii, cu toate că ești pe deplin conștient de ceea ce te așteaptă.

Dar atracția asta atît de neașteptată și de îngrozitoare, care-i înăbușise parcă un timp voința, se dovedi uimitor de slabă în fața iubirii lui pentru Svedana. Cu toate cele întâmplate, dragostea aceasta rămăsese vie și nevătămată în inima lui, ba, mai mult, căpătase parcă însușiri noi. Poate că azi o iubea ou totul altfel decît în ajun. Poate.., Poate că și el era acum cu totul altul decît fusese ieri. Da, era altul. Dar în ce sens se schimbase ? În orice caz, învățase să-și vadă imoralitatea, se ura din cauza slăbiciunii sale și blestema amurgul în care o întîlnise pe Hrnelko... Acum putea să se gândească și se gîndea numai la Svetlana. Se gîndea la ea cu o bucurie rară, dar și cu o rară amărăciune. Îi apărea mereu în fața ochilor, împrumutând ba un chip, ba altul, dar totdeauna ceva ce nu putea, desluși o învăluia într-o lumină tainică, neobișnuită și uluitoare. Și iată că acum o văzu în camion, în mijlocul băieților și fetelor, plouați și murdari, plecînd la Lebeajie. Ca și ceilalți, striga ceva, rîdea și cânta. Și tocmai neașteptata fericire pe care o găsise în ziua aceea în mijlocul furtunii, o făcea deosebit de apropiată și de dragă inimii lui.

Cu toate astea, Leonid trebuia să-i vorbească despre acel ceva care dovedea tocmai contrariul, despre ciudata lui atracție față de Galina. Nu se putea altfel. Dar se gîndea cu groază la clipa în care va rămâne singur cu ea. Nu cu alții, ca azi, pe drum... Când vor fi singuri și când, privind-o în ochi, îi va vorbi despre cele ce i se întâmplaseră... Îi era frică de clipa aceea, totuși nu-și putea călca mai departe pe conștiință. Forța lui sta tocmai în sinceritate și cinste. Și forța asta scădea acum în el cu o repeziciune catastrofală, ca .un pîrîiaș de stepă cînd e zăpușeală și secetă.

VII

Aproape o oră, Leonid rătăci fără scop în jurul ta-
.berei, sau tăie cioturile mestecenilor doborîți de furtună. Deodată, simți nevoia imperioasă să se ducă în cort. Cum intră, văzu în umbra subțire ce domnea acolo că pe masa lui era o chită proaspătă de ghiocei. „Cînd a avut timp să-i

culeagă ? se miră el. Nu cumva după f urtună ?" Se duse repede pînă la masă, îşi lăsă pe ea mîinile cuprinse deodată de slăbiciune, şi se aşeză greoi pe scaun, unde încremeni, cu moţul blond plecat deasupra bucheţelului...

Aşa îl găsi Zima.

\- M-ai aşteptat ? îl întrebă el repede, chiar de la intrare.

Leonid, dezmeticit, se ridică,

\- V-am aşteptat, îi răspunse el încurcat.

\- Ei, a venit la tine stăpîniul ţelinei ! îi spuse Zima cu o veselie silită, întorcîndu-se pe jumătate spre Severianov, care intrase după el. Făcea aluzie la faptul că sosirea preşedintelui punea capăt tuturor neînţelegerilor dintre colhoz şi brigadă.

\- Ce fel de stăpîn e el ? spuse Leonid, pus pe harţă.

\- Un stăpîn bun ! Eşti încă tînăr şi nu ştii...

\- La stăpînul bun şi dinii sînt sătui !

\- Ei, lasă, lasă... înghite-ţi vorba ı

Faţa cioplită dur, roşcovană şi tăbăcită a lui Kuprian Zaharovici, cu amarul întipărit în fiecare cută, tresări puternic, dureros, şi strîmbătura lui neaşteptată dovedea îndeajuns că omul acela înalt şi voinic, coborîtor poate din neamul puternic al primilor cuceritori ai Siberiei, era măcinat de o boală grea, pe care o ascundea celorlalţi.

Dar Leonid, preocupat mai mult de nenorocirea lui, decît de discuţia oaspeţilor, niu-l privise în faţă şi nu putu înţelege cît de mult îl costa pe omul acela în "vîrstă, care muncise mult în viaţa lui, faptul că venise în crîngul Iepurelui după şedinţa din ajun a conducerii colhozului ı Leonid nu era supărat pe el, dar nefiind în stare să-şi stăpânească nervozitatea provocată de slăbiciunea de care dăduse dovadă în ajun cu Galina, făcu deodată pe încăpăţînatul şi, fără să ia seama la spusele lui Zima, adăugă înverşunat :

\- Nu s-a reuşit nici măcar prin insistenţe îndelungate.

\- Gata, ajunge ! strigă Zima.

Kuprian Zaharovici oftă şi şopti obosit şi îndurerat :

\- Degeaba am bătut drumul pînă aici...

O bucată de vreme, Zima se uită la Leonid, strîmgînd tare din buze, ou încordarea zugrăvită pe chipul lui cu fruntea lată şi pometţii ieşiţi. Apoi, îşi lăsă încet în jos ochii mari, care cuprindeau tot ce era în faţa lor.

\- Asta eşti, va să zică ! şopti el şi mirat şi trist. Nu m-am aşteptat la una ca asta... Nu m-am aşteptat ! Tare m-ai mai amărât... Şi, învăluindu-l din nou pe Leonid ou privirea, îi ceru ! împăcaţi-vă !

Dar tot diavolul care se zbătea în Leonid răspunse r

- E timp pentru toate...

Faţa lui Kuprian Zaharovici tresări încă o dată, ıa. fel de dureros :

- Lasă-l, îi spuse el lui Zima.

Ieşiră în stepă tăcuţi.

Pe ţelină, furtuna nu lăsase urme ca în crângul Iepurelui. în schimb, ploaia înfăptuise o minune : ierburile vechi şi uscate acoperite cu păienjeniş şi mucegai, fuseseră aproape toate muiate şi nimicite. Pe pămîntul gol şi spălat, de un negru proaspăt, firele de colilie şi de păiuş ce reînviau sclipeau în veşmîntul lor de un verde crud, iar polenul mărunt şi parfumat al cimbrişorului scînteia în şiraguri liliachii. într-o singură dimineaţă, fundalul cenuşiu, pîslos al ţelinei căpătase luciri de smarald, luciri gingaşe ce desfătau ochiul. Pentru prima oară in primăvara aceea tristă, pămîntul mustind de apă şi încălzit cu dărnicie de soare respira din plin. Ceaţa şiroia în depărtări, unduind la nesfârşit, iar siluetele mari şi nedesluşite ale tractoarelor pluteau pe apele luminoase ca ale unui lac ale mirajelor, în tainica împărăţie a ţelinei.

- E ca îa basme ! spiuse deodată Zkna plin de încântare.

Fie că Zima se lăsase furat de gânduri, fermecat de stepa ce se trezise la viaţă, fie că-şi spusese că venise ceasul să uite de discuţia din cort, fapt e că deşi tăceau toţi, din clipa aceea nu încetă să se entuziasmeze de frumuseţea întinderilor din jur. Iar cînd răzbiră la bucata mare de pămîint desţelenit uită de toate neplăcerile din lume. Faţa i se însenină, se îmblînzi, şi învălui ou o privire iute şi strălucitoare revărsarea mişcătoare, grasă şi lucioasă a arăturii de pe care se ridica un abur subţire. Smulgîndu-şi de pe cap şapca veche militară, şopti ca pentru rugă :

- Ce frumuseţe, ce frumuseţe !

Dar priveliştea pământului desţelenit trezea pare-se în sufletul lui Kuprian Zaharovici simţăminte contradictorii. O bucată de vreme, ,ıa început, se înviorase şi se îmblânzise şi el, dar deodată, în urma unui gînd ascuns, faţa îi tresări din nou. Văzuse parcă ceva deasupra revărsării întunecate şi crestate a arăturii. Poate că nici de data asta n-ar fi spus nimic, dacă nu şi-ar fi dat seama că tăcerea lui îl putea supăra pe Zima. Rosti dey, stăpînit :

- Da, pămîntu-i ca unitul...

- Ştiu că n-ai putut veni pînă acum aici, zise Zima. Dar spune-mi cinstit, nu te mai răbda inima, nu-i aşa ?

- Inima mea toate le rabdă, răspunse Kuprian Zaharovici.

Zima îl privi cu coada ochiului, tăcu şi-şi puse la loc şapca pe cap. Se uită apoi preţ de un minut în stepă, apărîndu-şi ochii cu palma de soarele orbitor. Ochiul lui ager, izbutind să

desluşească ceva în valul curgător al ceţei, spuse în cele din urmă :
- De jur împrejur se lucrează !
- E bine să ari acuma, răspunse Severianov.
- Ce-o să fie cînd o să se înnegrească ţeilina pînă-n zare ? întrebă Zima şi-şi răspunse tot el, grăbit, temîn- du-se parcă să nu spună ceilalţi altceva dccît trebuia : Marea Neagră ! Să mergi pe ea cu vaporul !
- Asta, aşa-i...
- Dar cînd va răsări griul ? se lăsă Zima furat de visuri. Marea va înverzi ca smaraldul şi n,u va mai avea margini. N-o să mai ai altceva de făcut dccît să stai uite aici, pe mal, şi să cînţi !
- Cred şi eu...
- Dar ciiid marea va deveni de aur ? rosti Zima, strigînd aproape. Auziţi voi ce spun ? Ce are să fie cînd de aici şi pînă-n zare se vor frămînta valurile de aur ale griului ?
- Atunci într-adevăr o să ne punem pe cîntat ! îi răspunse Kuprian Zaharovici, întunecîndu-se pe neaştep- tate. O să tintăm pînă ne-o veni rău !
Viziunea mieunată se şterse îmtr-o clipă din faţa privirii radioase a lui Zima. Spuse rece :
- Nu ofta, Zaharovici, înainte de vreme !
- Dacă-mi vine !
- O să-l culegem ! Nu mai ofta ! urmă Zima. Primim ¡multe combine, vor veni coloane de maşini şi sute de oameni... Statul ne-o da de toate ! Ne-o trimite de toate ! O să culegem grînele ,pînă la ultimul spic ! Să vezi ce recoltă o să fie acum ! O să ridicaţi aici munţi de boabe !
- Şi cu ce-o să ne alegem de pe urma acestor munţi ? exclamă pe neaşteptate cu glas subţirel şi cu amărăciune Kuprian Zaharovici. Aşa cum am trăit, tot aşa o să trăim... Năvăli sîngele pe faţa negricioasă a lui Zima.
- O să aveţi pîine ! O să aveţi !
- N-aş putea crede !
- De ce ? întrebă Leonid, fără să se mai poată stă- pîni. O bucată de vreme, Kuprian Zaharovici stătu cu capul adînc plecat, aşteptind poate ca Zima să răspundă în locul lui. Dar cum Zima tăcea, fu nevoit să-i vorbească chiar el lui Leonid :
- Să însemne asta că tu... nici atîta nu ştii ?
- De unde să ştiu ?

Așteptând ceva și gîndimdu-se, Kuprian Zaharovici tăctî din nou, cu capul adânc plecat. lax cînd, luîndu-și parcă, inima în dinți, îl ridică brusc, fața lui întunecată și tăbăcită de vînturi i se păru lui Leonid ca de piatră. Numai ochii săi larg deschiși mai trăiau. Trăiau o viață arzătoare, dar pătrunsă de o durere fără scăpare...

- O să plece de la noi munții de aur ! șopti el încetișor.
- Ce-i cu tine, Zaharîci ? strigă Zima. Liniștește-te. Ce tot vorbești ?
- Lasă-mă, nu mă atinge !
- Asta a fost, Zaharîci, dar n-are să mai fie ! N-o să mai fie ! spuse Zima, tremurînd din tot corpul și agi- tîndu-și pumnii în fața lui Severianov, pe care-l învăluia într-o privire înflăcărată. N-o să mai fie niciodată ! lese o lege nouă ! În curînd ! Auzi ce-ți spun ? Am fost întrebați și ne-am spus părerea. Auzi ce spun sau n-auzi ? Se introduce un sistem stabil al plății în natură, se reduc cotele de predări obligatorii către stat, prețurile la cereale au să urce mult... O să aveți pîine ! Și pentru voi, și de vânzare. O să aveți hambarele pline ! O să scoateți milioane din țelina asta !

Dar Kuprian Zaharovici era atît de agitat, încît se simțea buimac ; se vedea după fața lui că nici nu-l auzise pe Zima vorbind despre legea cea nouă. Dar cînd agronomul îi pomenise de milioane se simțise rănit, ca înjunghiat cu cuțitul.

- Ce ne trebuie nouă milioane de pe țelină ? strigă el, făcînd un pas spre Zima și ridicîndu-și și el pumnii. Pentru ce ? Statul ară țelina cu mașinile și cu oamenii lui, o s-o semene cu semințele lui... Statul o să-și trimită combinele, mașinile și oamenii să strângă recolta, iar noi, colhoznicii, ce-o să facem pe țelină ? Nimic I N-avem putere pentru asta ! Și atunci cum vine ? Statul să facă totul în locul nostru, iar noi să luăm pe de-a gata jumătate din recoltă ca s-o vindem tot statului la preț mare ? Ce avantaj are statul în treaba asta ? Nu, dacă statul face tot, el să strângă și recolta de pe țelină. Așa trebuie ! N-avem nevoie de milioane luate pe degeaba ! Lăsați-ne pămînt cît putem noi lucra cu puterile noastre, dați-ne un preț corespunzător pentru grîne și o să avem noi milioane și fără țelină !
- Și cu ea cum rănune ? se miră Zima.

Kuprian Zaharovici tăie puternic aerul cu palma.

- Luați-o, dacă vă trebuie !
- Și unde s-o ducem ?
- în sovhoz !
- Care sovhoz ?

- Care o să-l înfiinţaţi. Maşini aveţi, oameni aşişderea ! Dacă nu vă ajung oamenii, tot satul Lebeajie intră în sovhoz ! Da, da ! Nu glumesc ! Şi o să fie bine !
- Dar sovhozul trebuie construit I
- Construiţi-l !
- De unde bani ? Cu ce ?
- Cu milioanele pe care vreţi să ni le daţi pe degeaba ! Banii sînt în casă !

Zima amuţi în faţa acestei idei atît de simple şi de minunate. Vădit încurcat, se uită la Kuprian Zaharovici şi tăcu cîteva clipe. îi cercetă şi mirat şi neliniştit chipul pe care şiroiau acum broboane grele de sudoare. Rosti apoi cu voce străină, jalnică :

- Ce-i cu tine, Kuprian Zaharovici ? Ţi-e rău ? De ce te agiţi atîta ? Parcă arzi în flăcări !
- Duceţi-vă ! îi rugă Kuprian Zaharovici, desfăcîn- du-şi cu mîinile amândouă haina şi dezgolindu-şi pieptul sub cămaşa albastră de şaten. Vă ajung eu din urmă... Trebuie să mai stau puţin...
- Bine. Liinişteşite-te. Ne ducem...

Făcuseră vreo sută de paşi pe marginea arăturii, când Zima se uită repede înapoi. Kuprian Zaharovici rămăsese ţintuit locului. îşi ţinea în mîini chiseaua de tutun şi clătina îndurerat din cap. Zima nu se putu stăpâni să nu-l mustre pe Leonid, care păşea abătut alături de el.

- L-ai supărat. Tare l-ai mai supărat pe bietul bătrîn !
- îmi pare şi mie rău, răspunse surd Leonid.
- îi vine greu. E chinuit, batjocorit... adăugă Zima trist. Ştii, e un vechi partizan ! A luptat încă împotriva lui Kolceak şi-l cunosc toţi pe aici... Şi nici în războiul ăsta n-a luptat mai prost decît alţii : tot pieptul i-e plin de decoraţii. Putea să ajungă ministru, că minte are ou carul ! Gunoaşte pămîntul, cunoaşte munca pă- «nîntului... Dacă-i dezlegi mîimile şi-i dai preţ bun pe cereale, în doi ani îţi face din Lebeajie o gospodărie fruntaşă pe toată stepa ! Dar noi nu facem decît să-l dăscălim, să-l lovim, să-l chinuim... Pentru ce ? S-a ales omul cu zeci de mustrări pe care nu le merită ! A fost de două ori exclus pe nedrept din partid ! El e cel mai puţin vinovat de halul în care a ajuns Lebeajie, dar el răspunde de asta mai mult ca oricare. Dar ce poate să facă ? Cine-i el ? La noi a ajuns un obicei ca vina să fie a preşedintelui de coilhoz... în unele romane preşedinţii nu fac altceva decît să distrugă colhozurile... S-ar zice că numai din vina lor suferă gospodăriile noastre ! Iar acum a început să se ventileze ideea că mulţi preşedinţi vechi ar trebui înlocuiţi cu agronomi.

- Oare şi pe el au să-l schimbe ? întrebă Leonid.

- Aşa se zice...
- Şi' el... El... ştie ?
- Probabil. El ştie tot.

Ca şi cum s-ar fi înţeles, se uitară amîndoi deodată înapoi şi spuseră în acelaşi glas :

- Fumează !

Şi porniră agale, mai departe, pe marginea arăturii.

- Tii, ce idee bună a avut ! spuse din nou Zima, tot mai înviorat. A gîndit ca un om de stat ı Într-adevăr, colhozurilor ar trebui să nu li se lase mai mult pămînt decît pot ele lucra cu puterile lor, ajutaţi fiind bineînţeles de noi ı Tot restul ar trebui luat în sovhozuri. Statul va avea din asta un profit uriaş. Sovhozurile vor preda mai multe cereale, iar preţul lor de cost va fi mai scăzut ! E clar ca lumina zilei. Dar de ce suferă şi se înfierbîntă aşa ?

Ca la o comandă, priviră iar repede înapoi şi încremeniră. Preşedintele colhozului dispăruse...
- Inima I strigă Zima, pălind.
Kuprian Zaharovici zăcea pe marginea arăturii, cu capul pe stratul crestat al ţelinei şi cu mîinile date în lături, ca şi cum voise să îmbrăţişeze tot cerul, în înaltul căruia strălucea soarele...

C a p i t o l u l a l ş a p t e l e a

I

Lupoaica voinică, năpîdită toată, ieşi în goană dar fără zgomot din buruienile dese de pe pîrloagă şi se opri ceva mai încolo. Cu capul puţin întors într-o parte, se uită cîteva clipe cu băgare de seamă, prudentă, la Stepan oînd, deodată, înţepată parcă de cineva cu suiam coastă, sări în lături şi pieri în desiş. Pînă să-şi vină Dereaba în fire în urma neaşteptatei lor întâlniri şi să apuce a-şi da jos puşca de pe umăr, capul cu fruntea lată al fiarei licări din pelinul ce creştea în partea cealaltă a hatului. „Măi, ticăloasa ! Umblă cu şmecherii ! Vrea să mă păcălească ! îşi spuse Dereaba. Trebuie să-şi aibă vizuina pe aici, pe undeva !" Cînd auzi zgomotul cocoşului care se ridica, lupoaica sări iar în lături. Cu inima bătîndu-i pute»nic, călcînd sub cizme ierburile uscate şi uitîndu-se mereu în jur, Dereaba o luă glonţ înspre locul din care lupoaica speriată ieşise prima oară.
După ce făcu încordat vreo sută de paşi, simţi deodată un miros puternic de cîine, amestecat cu iz înăbuşitor şi putred de mortăciune. Cam zăpăcit şi asurzit de bătăile inimii, Dereaba se opri cu ţeava armei întinsă înainte. „Aici e !" Şi sufletul i se înfioră de pasiune.
La început nu văzu printre buruieni decît un locşor rotund, bătătorit şi plin de culcuşuri, pe care zăceau tot felul de oase, bucăţi de blană de căţei ai pămîntului şi pene. Văzu pe urmă şi vizuina. Era într-o gropiţă, sub nişte tătărească şi pălămidă ce atîrna în ¡os. Puii de lup, cu blana lor cenuşiu-închisă, cu urechile ascuţite şi cu dungi negre de-a lungul sirii spinării, gemeau neliniştiţi şi se învîrteau ghem, tot căutîndu-şi un loc cît mai bun de odihnă pe pămîntul uscat, acoperit arar cu păiuş şi cu lină. Doi pui ou puf deschis şi mătăsos sub firele rare şi lungi de păr închis la culoare şi cu picioarele din spate acoperite cu păr rar şi cu mici pete albe pe piept, se depărtaseră de vizuină şi se jucau, muşcîndu-se şi sugrumîndu-se ca nişte căţei. „Opt ! Opt bucăţi !" îşi făcu Dereaba socoteala, după ce numără puii de lup dintr-o ochire şi se repezi spre ei, uidndu-se în jur.
Îi luă pe toţi şi-i vîrî repede în rucsacul gol. Auzi însă un hîşîit în apropiere şi ridică capul. Înlemni : lupoaica cu fruntea lată şi ochi de jar era la cinci paşi de el, acolo, în întunericul buruienilor. Scăpînd ultimul pui de lup din mină,

Dereaba înjură printre dinţi, luă puşca pe care o ţinea pregătită între genunchi, sări buimac în picioare şi trase înspre locul în care stătuse lupoaica. Dar fiara pierise.
- Măi, ce ticăloasă ! exclamă Dereaba. Se mai şi vîră f
După ce-şi legă rucsacul în care încăpuseră cu chiu, cu vai şapte pui ce se foiau şi scheunau din cînd îffl cînd, şi—ı aruncă pe umăr, luă în mîini pe cel de-a! optulea — era cel mai mare - îl strânse la piept şi, uitîn- du-se mereu în jur, pocni repede prin pîrloagă spre apus, în direcţia crângului Iepurelui, care în ultima vreme deveni cenuşiu la culoare.
În urma omului care-i luase puii, alerga înnebunită de colo-colo lupoaica. Dar se termină pîrloaga şi cînd se văzu pe ţelina goală, se lipi de colilie, lîngă urma omului, se tîrî un timp pe burtă, zgîrie pămîntul cu labele, gemu uşor pentru prima dată şi rămase multă vreme, foarte multă vreme nemişcată, cu priviri arzătoare, fixe...
Stepan Dereaba sosi în crângul Iepurelui cu o oră înainte de intrarea la lucru a schimbului de seară, care fusese în Lebeajie, la baie, şi acum dormea dus. Urmat de Drujok, Leonid Bagreanov inspecta noul pătrat, de la un tractor la altul. Moş Ionici, ajutat de Petrovan, plecase să ducă barca şi năvodul pe lacul Lebedinoe.
Singurele care nu dormeau în tabără erau bucătăresele, dar nici ele nu făceau gălăgie.
Fenia Solnîşko îl cunoştea pe Dereaba încă din Zale- siha şi, fireşte, îşi întâmpină oaspetele nepoftit cam în doi peri. îşi înfrînă chiar curiozitatea, şi nu-l întrebă nimic cînd văzu puiul de lup pe care-l purta pe braţe. Incercînd să scurteze cît mai mult vorba cu musafirul ăsta, abia dacă se îndură să dea din cap, cînd Stepan o salută. Atît îi spuse :
- Prietenii tăi sînt la lucru. Te duci la ei ?
- Nu, îi aştept aici... Vin curând, niu-i aşa ?
În loc de răspuns, Fenia Solnîşko îi arătă doar din cap apusul, ca şi cum voia să-i spună : nu vezi unde-i soarele ? Dornic însă să vorbească cu ea, Dereaba îi arătă puiul de lup, pe care îl ţinea ou mîna întinsă.
- Vezi ce-am găsit ?
- Văd, îi răspunse Fenia reţinut.
- E plin rucsacul. Ia uite-i ce fac !
- Eşti bun de chilipiruri.
- Asta e noroc ! îi explică Dereaba mulţumit de sine.
- Nu există noroc la chilipiruri.

- Mai vorbești ! exclamă Dereaba cu un zîmbet pieziș. Am să iau peste două miare pe ei ! Puțin îi asta ? Dacă, nici asta nu-i baftă !...
- Ți-ai găsit bafta în bîrlogul lupului ? Te mulțumești cu puțin, băiete !
- Eu nu-s lacom...

Și, ca semn că socotca încheiată disouția despre noroc, lăsă o bucată de vreme ochii în jos. întrebă apoi, prietenos, dorind să arate că e om de caracter :

- Dar drăguța mea unde e ?
- Doarme. E de noapte...
- N-o trezești ?
- Nu se poate. E încă devreme.
- Mai știi ! S-o fi săturat de somn !
- N-a avut cînd, că azi dimineață au plecat de la lucru de-a dreptul la Lebeajie, la baie, iar cînd s-au întors, a început tărăboiul. De-abia s-au liniștit și s-au culcat. Fenia oftă scurt, tristă, și se gin di să-i spumă și lui ce s-a petrecut, deși îi era silă : Astăzi s-a întîmplat aici, la noi, o mare nenorocire : președintele colhozului a murit într-o oră.
- Aici ? Din ce cauză ?
- De inimă, vezi bine !

Dereaba clătină din cap doar fiindcă așa cerea buna cuviință.

- De-aia îți spun, mai bine pleacă ! Pleacă mai departe de păcat ! adăugă Fenia Solnîșko, încrucișîndu-și brațele pe pieptul înalt și privindu-și musafirul țintă cu ochișorii ei mici și întunecați. înțelege că acum toți aici •sînt tare amărîți. Barem brigadicmdui i s-a cătrănit de tot sufletul... Ce zor ai tu aici, și mai cu scamă într-un moment ca ăsta ? Ce te mînă ? Parcă brigadierul ți-a spus să nu mai calci pe aici... Așa că nu căuta pe dracul degeaba, doar nu ești copil !

Cît vorbi Fenia Solnîșko, fața arsă și jupuită de -soare cu ochi mici și tulburi a lui Dereaba deveni roșie pămîntie. Era o roșeață ciudată, ca a omului care se luptă cu astma. Era însă treaz astăzi, fiindcă nu avusese votcă și aburii beției dinainte se risipiseră de mult. Așa că nu țipă și nu urlă, ci îi spuse Feniei destul de pașnic, deși morocănos :

- Trebuie să-mi iau rămas bun de la amicii mei.
- Așa... Pleci cumva ?
- Plec. Mă așteaptă Moscova.
- Am auzit noi ceva la radio... îl înțepă Fenia, luîn- du-și aerul cel mai nevinovat din lume. Moare capitala de dorul tău, nu alta. Dacă-i așa, cale bătută ! Dar drăguța nu ți-o iei ?

- O iau !
După ce se uită în jur, Dereaba porni spre capătul iazului. Discuţia cu bucătăreasa asta afurisită şi cu limbă de viperă îl scosese din sărite într-atîta, încît scrişni din dinţi, pînă ce începură să-l doară fălcile şi izbi din mers eu tălpile cizmelor în pământ de parcă ar fi vrut să-şi producă durere. După ce-şi alese printre mesteceni un locşor din care să poată vedea toată tabăra, îşi aruncă fără nici un pic de precauţie puşca jos, puse alături şi ruosacui ou puii de lup care chiră iră de se auzi în tot crângul, scheunînd şi foindiu-se în sac... Pînă mai adineauri, Dereaba voise să se fălească în faţa brigăzii cu ei, dar acum, nu mai avea chef să înveselească pe nimeni. După ce cercetă îndelung pe toate părţile, mai ales pe burtă, puiul de lup care asudase tot în mii ni le lui, îl luă de labele pe jumătate golaşe dinapoi, îşi făcu vînt şi-l izbi cu capul de trunchiul aspru al unui mesteacăn bătrân...
Asupra lui mirosul sîngelui avea totdeauna un efect ciudat : îl aţîţa. începu să omoare puii, unul după altul, şi-i jupui tot mai înverşunat, pînă simţi că-l apucă iar acea cumplită şi întunecată apăsare care mai pusese şi alteori stăpânire pe el in ultimii ani. „Domol, Stepane ! Ia-o domol !" căută el să se potolească. Toată ziua îi fusese dor de votcă, dar îşi cunoştea bine firea, şi se bucura acum că e treaz.
Albul mestecenilor împrumuta acum soarelui luciri trandafirii. Într-o vreme auzi duduitul tractoarelor foarte aproape de el, uneori, ,ıa marginea cringului, dar cu încetul zgomotul lor se depărtă şi se stinse. Ele plecară în punctul cel mai îndepărtat al pătratului pentru ultimul tur. După plecarea lor, în crîng se stîrni corul vesel, pe mii de voci, al păsărilor, grăbite să mai sporovăiască un pic înainte de apus. Cîmd izbi şi cel de al patrulea pui de lup în trunchiul mesteacănului, Dereaba auzi în urma sa glasul Ancăi :
- Vai, ce faci acolo ?
Pesemne Fenia Solnîşko o trezise totuşi...
- Vino-nooa ı îi spuse Dereaba, zvîrlind puiul de lup pe jos, lîngă pieile însângerate.
- Nu vin acolo !
- Ce, te-ai speriat ? Sau eşti slabă de înger ?...
Dereaba îşi şterse mâinile de rucsac, se apropie de Anca şi se aşeză alături de ea, sub mesteacănul de lîngă iaz. Tşi lăsă apoi picioarele pe povîrnişul ripci, se trase mai aproape de fată şi o privi drept în ochi.

- Puţi a câine ! şopti Anca încet, îndepărtîndu-l scîr- bită cu cotul.
- Nu put eu ! Puii !

Îi venea să-i spună ceva urît, dar se stăpâni totuşi, şi Anca âl întrebă mirată, priviindud şi ea în ochi :

- Ce-i cu tine ? Nu cumva eşti treaz ! exclamă ea.
- Ca un îngeraş ! Mi-e şi mie scîrbă de mine.
- Unde ai tot umblat de ieri până azi ?
- Am rătăcit...
- Ai rătăci-it ?... Dar de dormit unde ai dormit ?
- Acum poţi dormi sub orice tufiş.
- Noaptea-i încă frig...

Anca vorbise cam neîncrezătoare.

- Nu cumva eşti geloasă ? o întrebă Dereaba, rînjind de i se văzură dinţii. Ţi-o fi că m-am rătăcit la vreo şi- beriancă... Hi, hi, hi ! De unde siberience, aici, în stepă ? Nu te mai amărî ! Grede-mă că beat mort cum am fost, am căzut sub un tufiş şi ara dormit pînă azi dimineaţă buştean ! De dimineaţă eram dres şi am dat peste un bârlog de lup.

Anca tresări. Era încă somnoroasă.

- Care va să zică pleci la Moscova ? îl întrebă uimitor de nepăsătoare, aranjîndu-şi basmaua în care îşi strânsese părul bogat. La cursuri... nu te mai duci ?
- Nu m-au primit, minţi Dereaba.

Fata îşi rezimă spinarea şi ceafa de copac şi, liniştită dar cam îngîndurată şi melancolică, îşi ridică spre el obrajii uscăţivi şi buzele cărnoase, roşii. Nici pe chip şi nici în priviri nu-i mai rămăsese nimic din însufleţirea şi cochetăria cu care se purta ori de cîte ori era un bărbat lîngă ea. Dimpotrivă. în ziua aceea, Anca era neobişnuit de liniştită, cuminte, stăpânită. Pe Dereaba însă, nepăsarea ei îl bucură nespus, căci în planurile lui de viitor nu găsise niciodată loc pentru Anca. Nu de dragul ei venise el în crângul Iepurelui, ci ca să se întâlnească cu amicii lui. El nu iubise încă niciodată şi n-o iubea nici pe Anca, deşi îi făcuse uneori chiar scene de gelozie, aşa cum fac toţi oamenii. Apoi, relaţiile cu Anca nu numai că îi asiguraseră o anumită comoditate în viaţa lui de burlac, dar îi satisfăouse dorinţa de a prăda, dorinţă care de mult îi învenina sufletul. „Mi se pare c-o s-o şterg de la ea fără gălăgie !" îşi făcu Dereaba socoteala şi, aplecîndu-se spre fată, chipurile ca s-o drăgostească, îi mîngîie uşor părul de la timple. Nu-i ceru să plece cu el la Moscova, de teamă că Anca ar putea primi, ci se mulţumi s-o întrebe precaut :

- Dat tu... ce ai de gînd ? Vii cu mine ?

- Nu, nu vin, îi răspunse Anca prompt şi foarte hotărî tă. Dereaba putea acum face fără teamă pe omul jignit în sentimentele lui cele mai curate. Ceea ce făcu pe dată.
- Va să zică, ţi s-a urît de .mine, hai ? Ţi-ai găsit altul, .hai ? o întrebă el, îndepărtîndu-se uşor de ea. N-o fi tot nemernicul ăla... Ştii cine... Principialul... Te-a zăpăcit, hai ? Sau ţi-o fi dat de două rochii deodată ?
- Eşti un prost ! îi răspunse Anca. De ce să-mi dea cadouri ? N-are decît să-mi facă un semn, că lui nu-i rezistă nici o fată ! Asta flăcău ! De-ai ştii cum munceşte ! Nu te mai saturi privi ndu-l ! Şi apoi, e inimos...
- Oho ! Uite la ea cum îi ridică osanale ! De ce nu-i cînţi lui imnul ăsta ?
- Nu-i plac imnurile de laudă !
- Cîntă-i atunci un cîntec duios... De leagăn !
- Are cine să-i cînte şi fără mine. Are o logodnică... vioaie ca o şopîrliţă ı
Toate mergeau perfect, dar pe Dereaba asta nu-l mai bucura. În sufletul Lui se ridica din nou, ca un val de ceaţă, aceeaşi înverşunare pe care o încercase cînd strivise de copac capetele puilor de Lup.
- Va să zică, nu vii cu mine ? o mai întrebă el după un timp, de data asta posomorit.
Anca se întoarse brusc spre el :
- Ce-mi eşti tu ca să umblu cu tine încoace şi încolo ? Ce-mi eşti ? Spume ! Cum mă numeşti tu acolo, în sufletul tău ? Spune ! De ce taci !
La cate, Dereaba, cum era şi firesc, nu mai avu ce să răspundă. Aşa că se prefăcu îndurerat de vorbele ei prosteşti... O întrebă, mohorât :
- Va să zică, s-a zis cu dragostea noastră ?
- Parcă ce, dragoste a fost asta între noi ? Nu, Ste- pane, noi nu ne-am iubit ! spuse Anca, hotărâtă să spună adevărul curat. Ţiu eu bine minte cum e dragostea... Cînd iubeşti, nu mai trăieşti pe pămînt, ci în nori ! îţi cîntă parcă în sufilet privighetori, adăugă Anca şi îşi strânse mîinile la pieptul ei bogat. N-am uitat ce-i dragostea, o ţin bine minte ! Pentru ea te-ai duce şi la moarte ! Uite, astăzi, dacă nu l-aş fi împiedicat, Vanka Sobol îl omora pe Kostea ! S-a năpustit asupra lui ca nebunul ! Şi toate astea din cauza Toniei... Asta zic şi eu dragoste !
- Al dracului vă mai place cînd se omoară băieţii între ei din cauza voastră !... remarcă Dereaba.

- Ne place ! Erau vremuri cînd se băteau în duel...
- Atunci, de ce i-ai stat lui Sobol în cale ?
- De spaimă !

Peste o clipă Dereaba îi atinse genunchiul :

- Ziceai că n-a fost dragoste... Atunci ce-a fost ?
- Destrăbălare, îi răspunse Anca, dornică parcă să-și spele sufletul prin sinceritatea ei. Mi-e imposibil să-mi mai amintesc acum de asta. Nici să mă privesc nu-mi mai vine ! Proasta de mine, mi-am pierdut și conștiință și .rușine ! Şi asta numai de dor... Mi-era dor de viața de familie. Nu există dor mai rău decît ăsta !
- N-ai mincat cumva ceva mătrăgună aici, pe țelină ?
- Nu ! Mi-e capul limpede ca lumina zilei !
- Sau te-ai făcut mai deșteaptă ? ! Din ce ți se trage ?
- Tot uitîndu-mă la dragostea altora...

Duduitul tractoarelor se auzi din nou pe undeva, pe lîngă hotarul de miazănoapte al crângului. Anca se uită la soare, se ridică repede în picioare și spuse :

- Intră schimbul de noapte... Pleacă și tu. Şi dacă vrei, îți dau un sfat : cum ajungi la Moscova, gîndește-te la viață !
- Mă gonești ?
- Nu mai acri sufletul oamenilor cu mutra ta ! Pleacă !

Dcreaba o prinse de mî,nă și o trase spre el, ca s-o îmbrățișeze de despărțire, dar ea se întoarse și, prop- tindu-și palma cu degetele desfăcute în pieptul lui, șopti printre dinți :

- Nu mă atinge ! Nu mă atinge, auzi ?

Anca nu se îndepărtase încă de iaz, cînd Dereaba luă un alt pui de lup de piciorul dinapoi și cu o înverșunare vecină cu turbarea începu să-l izbească o dată și încă o dată de trunchiul mesteacănului...

...Tractoarele porniră unul după altul, dinspre pătrat spre tabără. Toată brigada se adunase la baza de mașini, lîngă butoaiele care luceau în bătaia soarelui ce apunea. Un ceas aproape răsunară acolo glasuri și rîsete, zăngănit de fiare și cînd și cînd, uruit de motoare... Iar cînd soarele pieri în zare și veni vremea ca tractoarele să părăsească tabăra, se stîrni o larmă grozavă. Infigîndu-și cuțitul în pămînt, Dereaba trase fără să vrea cu urechea : din frînturile de cuvinte ce răzbiseră pînă la el își dăduse seama că brigada îl muștruluise grozav pe Vanka Sobol pentru cearta lui cu Kostea Zarnițîn. „începe să fiarbă cazanul gheenei aici !" își zise Dereaba, așteptîn-du-se ca dintr-o clipă în alta să pornească bătaia. Deodată însă, la bază totul se liniști și peste o clipă toate tractoarele

dudukă în același timp și în același glas. După ce ieșiră în stepă și după ce schimbul de zi se îndreptă spre cort, Vanka Sobol, trecînd pe lîngă iaz, printre mesteceni, o luă cu pași repezi spre inima crîn- gului. înjura la tot pasul și, uitîndu-se înapoi, arunca mînios membrilor brigăzii :

- V-ați pripășit aici, nemernicilor ! Neobrăzaților ! Haimanalelor !

Ziua începută în furtună cumplită se încheia într-un amurg nespus de liniștit și de gingaș, care învăpăiase o bună parte de cer. Amuțise acum în stepă simfonia zburătoarelor. Porniseră toate călătoarele spre depărtările dinspre miazănoapte, iar cîte mai rămăseseră sâ-și treacă vara prin locurile acelea, se și aleseseră perechi-pe- rechi și se pitiseră prin cuiburi. Doar miile și miile de ciocîrlii se bucurau acum din plin de libertate și de fericire, și cîntul lor emoționant se auzea peste stepă și după apus, ipînă dădea noaptea. Grîngul, cuprins și el de văpăile soarelui în asfințit, părea plin de fantasticul umbrelor ce lunecau pe trunchiurile trandafirii ale mestecenilor și al zborului repede, cotit printre copaci, al păsărilor de noapte...

Dinspre co«tt)l de unde răzbea pînă afară larma înăbușită a schimbului care lua masa, se desprinseră două umbre, care o porniră de-a lungul iazului. Dereaba le recunoscu de îndată : erau bunii și supușii lui prieteni, Haiarov și Danka ! îi aduseseră pîine și o strachină cu cartofi fierți și cu carne de porc prăjită. Dereaba se repezi lacom la mîncare, în timp ce „amicii" se uitau la singurul pui de lup pe care nu apucase încă să-l omoare.

- Ce era scandalul ăla acolo ? întrebă Dereaba.
- I-am umflat lui Sobol locul întîi, răspunse Haiarov.
- Zău ? De ce ?
- Ei, ce-i drept, e drept ! A ieșit el fruntaș, dar are pufușor pe botișor ! îi răspunse Haiarov. La început a înfundat tractorul în sărătură și din cauza asta toată brigada a pierdut o jumătate de noapte. Azi dimineață l-a apucat gelozia și s-a repezit la Kostea Zarnițîn. Iar acum e cherchelit. S-a dus în sat, la Lebeajie, acolo a tras la măsea, ba a mai adus de băut și în tabără. De dormit, n-a dormit toată noaptea ; obosit era, afumat era, a vrut să se dreagă... Dar mult îți trebuie după beție ? L-au simțit la preluarea schimbului... Ei, și s-a pornit hărmălaia !
- Și ce i-au făcut ?

- I-au luat locul întîi şi l-au scos din schimbul de noapte, asta i-au făcut !
Dereaba căzu pe gînduri şi multă vreme mîncă în tăcere, fără să se mai uite la prietenii săi. Probabil că tristele aventuri ale lui Sobol îl interesau grozav... Haiarov care, văzut aşa; în lumina amurgului, semăna şi mai mult a grec, se întinse spre el şi spuse :
- Pe el l-au scos, dar pe noi, nu ! Cînd a văzut Bagreanov ce-am făcut pe arătură, a pălit, a început să tremure ca apucat de boala copiilor, dar şi-a ţinut firea, diavolul ! Ne-a făcut cu ou şi cu oţet, fireşte, pe urmă ne-a pus să arăm locul din nou, şi atîta tot ! Şi noi, tîm- piţii, am muncit de ne-a luat dracu o zi şi o noapte ! Aşa ne trebuie, dacă ne luăm după tine !
Dereaba însă nu răbda să-i facă cineva observaţie.
- Nu-i nimic, că doar n-aţi crăpat din asta ı
Haiarov se apropie şi mai mult de el :
- Dar acum, noi ce facem ? O-ntindem ?
Dereaba nu mai avu timp să le răspundă, fiindcă foşni iarba sub paşii cuiva. Era Leonid Bagreanov, care venea dinspre cort. Cum îl văzu, Stepan smulse puiul de îup din mîinile lui Haiarov şi se trînti la rădăcina copacului, luînd mutra unuia căruia nu-i pasă de nimeni şi de nimic, dar care nu-i mînat decît de gînduri paşnice. Mîngîie puiul de lup, şi-şi ameninţă uşor prietenii eu degetul, şoptind aproape neauzit :
- Gura !
Leonid se opri la cîţiva paşi de grupul celor trei, şi rămase locului, bine înfipt în picioare, ca înainte de luptă. Pumnii strînşi şi-i ascunsese la spate, sub haina de piele aruncată pe umeri. Se uită un timp tăcut, întunecat şi încruntat la prietenii adunaţi acolo, jos, la rădăcina mesteacănului. Fusese atît de sîcîit în ziua aceea încît putea să izbucnească de la cea mai mică scînteie. 'Răsufla greu, gîfîit, ca şi cum abia atunci ieşise dintr-o mlaştină de netrecut. Cînd începu în sfîrşit să vorbească, •avea un glas ciudat, răguşit, care-i miră mult pe cei trei :
- Tot nu te-ai lăsat, ai ? Ce cauţi aici ?
începutul ăsta prevestea apropierea catastrofei.
- Nu-ţi mai usca scuipatul degeaba, că plec îndată t îi răspunse Dereaba nepăsător şi obraznic, deşi în sinea lui se temea de Bagreanov, nici el nu ştia de ce.
- Vrei să-i momeşti pe băieţi, nu-i aşa ? urmă Bagreanov.

- Am încercat eu, dar nu mi-a mers ! Nu vor să vină ou mine ! Nu mă crezi ? N-ai decît să-i întrebi pe ei...
Dar Leonid n-avea chef să întindă vorba.
- Cară-te de aici ! îi spuse el încet. Cară-te şi nici urmă să nu rămînă de tine prin locurile astea !
Şi plecă. Iar după ce pieri în spatele cortului, Dereaba clătină din cap, zîmbi larg şi spuse uşurat :
- Furios era, dom'le ! Ca un taur ! Nici nu mai vedea în faţa ochilor ! Gata-gata să te ia în coarne ! Măi, ce turbat ! Se ridică brusc, ţinînd puiul de lup în mină, şi le spuse :
- Gata ! Plec !
- Şi noi ? îndrăzni Danka să-l întrebe.
- Voi ? Rămîneţi aici. Am zis doar.
- Ce tot vorbeşti ? Sau ai iturbat şi tu ? întrebă Ha- iarov.
- Fără văicăreli ! Semnat şi parafat !
Pe urmă le ceru să-i facă rost de un coş. l-l găsiră. Cu grijă multă, să nu-i simtă nimeni, îl luară dintre uneltele de vînătoare şi de pescuit, aduse de moş lonîci în ziua aceea de la Lebeajie. Era făcut din nuiele de salcie şi servea pentru raţa de momeală. Dereaba vîrî în el puiul de lup, închise capacul cu un băţ noduros şi după ce se uită bine în jur, în amurgul ce se lăsa tot mai repede, trecu cu pas uşor ca de pisică, pe lîngă tabăra ce se liniştise şi se opri în spatele remorcii fetelor, în locul unde mestecănişul tînăr se ridica peste tufişurile de salcîm galben. Ajuns acolo, făcu celorlalţi doi semn să îndoaie în faţa lui un mesteacăn tînăr cu vîrf pletos şi, peste o clipă, coşul, cu puiul de lup în el, atîma sus, deasupra pământului, ascuns privirilor de crengile cafenii de mesteacăn, pline de mîţişori.
După aceea, Dereaba se duse în bucătărie să bea apă, şi-i spuse Feniei Solnîşko că pleacă de-a dreptul peste cîmp spre gara Kuiunda. Şi dispăru în stepa cuprinsă de înserare...
II
Era prima seară tristă în crângul Iepurelui. Moartea lui Kuprian Zaharovici tulburase adine întreaga brigadă. În toată tabăra nu se vorbea decît despre această nenorocire atît de neaşteptată. Nici scandalul cu Vanka Sobol, nici apariţia lui Dereaba nu le 'putuseră abate oamenilor gîndul de la ea. Erau cu toţii de părere că brigadierul lor greşise cînd răspîndise el singur zvonul că ar avea vină în moartea preşedintelui colhozului, în- trucît Kuprian Zaharovici era bătrân şi suferind şi putea muri oricînd şi oriunde... Cu toate astea, îşi dădeau seama plini de amărăciune că această

moarte, mai ales pentru că avusese loc după cearta aceea şi încă lîngă crângul Iepurelui, nu putea să nu apese greu asupra relaţiilor viitoare dintre cei din Lebeajie şi brigadă. Nu aprinseră focul de tabără în seara aceea. Pregă- tindu-ise să se culce în întunericul pe care în van se căzneau să-l destrame flăcările din godin, băieţii discutau între ei.
- Să vezi c-au să se răzbune ! N-ai auzit ce ne-a strigat astăzi Vanka Sobol ? „V-aţi pripășit aici, nemernicilor !" zicea.
- Parcă numai el spune asta pe-aici !
- Dar acum au s-o spună toţi în gura mare !
- Ce viaţă ı Stăm ca pe jar !

Dintre toţi însă, cea mai neliniștită era Svetlana.

Ea ar fi vrut să-și poată trăi fericirea găsită în ziua aceasta, în furtună, dar tăbărîse peste ei moartea. De unde venea în stepa în care se înstăpînea primăvara ? Se lăsă noaptea, de bine de rău cei din tabără se liniştiseră și se culcaseră, numai ea nu-și putea domoli tulburarea. Văzuse că Leonid nu fusese în apele lui în ziua aceea. îndată după preluarea schimbului plecase lâ tractoare, pe noul pătrat și ea pricepuse că voia să cutreiere singur stepa peste care se lăsa noaptea.

Svetlana stătea în faţa unei lămpi mici, căreia îi făcuse un abajur de ziar, ca lumina ei să nu le supere pe fete, şi se grăbea să termine cu plicticoasele calcule ale muncii brigăzii ; dar gîndul ei îl urma pas cu pas pe Leonid, care rătăcea îngîndurat printre luminile ce se mişcau în întuneric. „Ce-ai făcut ? De ce te-ai ponegrit singur ?" îi spuneau gîndurile ei. Dar Leonid mergea, mergea mereu prin noapte, fără să se întoarcă... De multe ori Svetlanei îi veni să-iși zvîrle hîrtiile de pe masă și să alerge în stepă după el.

Lucră mai departe, tot trăgînd cu urechea. Spre miezul nopţii auzi limpede tropot şi nechezat de cai. „Se bat caii, ori ce s-a întâmplat ?" gîndi ea, dar în clipa următoare își spuse că venise poate cineva din Lebeajie şi caută prin întuneric, la hotarul crângului, tabăra brigăzii. Se îmbrăcă deci repede, își luă lanterna și ieşi din remorcă.

Luna nu răsărise încă. Era întuneric beznă. După ce înaintă cîţiva paşi pe cărarea dinspre cort, fata se opri și-și îndreptă lumina lanternei spre drumul de stepă ce venea din Lebeajie. Deodată, din fîșia de lumină o priviră doi ochi mari, sticloși și verzui. Svedana strigă ca din gură de șarpe, scăpă lanterna din mînă și, înnebunită, se repezi buimacă spre cort. Din fugă, se izbi de foaia aspră de cort ce atîrna greoaie, căzu în

genunchi și cuprinsă de disperare, începu să plîngă în hohote, pi- păind-o și zgîriind-o cu degetele, în nădejdea că va găsi intrarea. Dar foaia de cort era pretutindeni întreagă și bine întinsă ! De cealaltă .parte, cineva se răsuci în așternut și geniu. Svetlana mai strigă o dată din răsputeri. Apoi leșină. Nu auzi cum în spatele foii de cort un glas somnoros și răgușit întreba neliniștit :

- Ce-i ? Ce s-a întîmplat ? Cine-i acolo ?

La strigătul Svetlanei, fetele se îmbrăcară cu ce se nimeri, și ieșiră repede, despletite și desculțe. Ceva mas încolo, lanterna căzută pe jos își trimitea pieziș lumina vie spre stepă. Luînd lanterna în mînă, Marina Gorcea- kova strigă :

- Unde ești, Svetocica ?

Ieșiseră și băieții din cort, făcînd larmă.

o teăsiră lîngâ intrare. Tremurând toată și fără vlagă în ea,\ fu dusă în cort și așezată pe una din păturile aflate în fața godinului, în care focul sta să se stingă. Abia după aceea, și numai după ce privi în jur cu lacrimi de spaimă în ochi, Svetlana izbuti să rostească, din buzele palide ce nu i se mai supuneau :

- Lupii...

În cort se iscă o larmă de nedescris. Unii voiau să afle amănunte, alții, crezînd-o pe Svetlana fără rezerve, își și scoaseră puștile și cartușele. (Mulți dintre tinerii romantici ce porniseră în anul acela în Altai nu concepuseră să plece neînarmați, ceea ce le dădea mai multă greutate în propriii lor ochi !) Dar nu apucaseră aceste capete înfierbîntate să pornească la luptă împotriva lupilor, că sosi și Leonid Bagreanov. Cum îl văzură, băieții se apucară, agitîndu-iși armele, să-i povestească că o haită de lupi rătăcea în jurul taberei.

- Ce haită, acum, primăvara ? mormăi Leonid. Lăsați armele !

1 se făcu loc lîngă Svetlana. El îi strînse capul la piept, îi mîngîie umărul și o întrebă :

- Ce-ai văzut ?
- Ochi de lup, șopti Svetlana.
- Dar lupul... lupul Lai văzut ?
- Nu ! Numai ochii lui !
- De unde ești așa sigură că erau de lup ?
- Nu știu, dar sînt sigură !

Leonid rîse în silă și spuse posomorit :

- V-ați speriat toți de o biată vulpe !

- Şi ochii vulpii... ard... şi ei ?
- Desigur !

Se auzi un schelălăit, pe undeva, pe aproape, acolo în tabără, iar peste o clipă, iun rotocol lăţos intră ca

24- stepa vulturilor - c. 327 ân zbor în cort şi începu să se învîrtească şi să se zbată ,pe jos, repezindu-se ba într-o parte, ba în alta. Pînă /la urmă nimeri în picioarele oamenilor care ţipară şi tu- „giră, fiecare, cît mai departe de godin. Se auziră în întuneric trupuri căzînd, ţipete, gemete, scîrţîitul plaselor de la paturi, zăngănitul vaselor...

Cu greu izbuti Leonid să-şi liniştească oamenii şi ,să-i convingă că în cort nu intrase decît Drujok. Luă .cîinele de ceafă, îl scutură şi le strigă : *j*

- Iată-l, ui,taţi-vă, iată-l !

Numai după ce mai aţîţară focul, îl recunoscură pe Drujok în lumina lui. Cîinele stătea strîns între picioarele lui Leonid şi arunca în jur priviri repezi, de animal încolţit.

- Asta înseamnă că bine a spus fata asta ! zise moş Ionici la urmă, arătând spre Svetlana. Ne dă lupoaica târcoale ! îşi caută .puii !

Leonid, nevoit să recunoască acest adevăr, tăcu.

- Pentru puii ei ar fi gata să-ţi vîre singură gheara în gît ! E mamă ! urmă Ionîci, şi din glasul lui ceilalţi simţiră că în bună măsură dădea dreptate sălbăticiunii. Uite, mi-aduc aminte că într-iun rînd - eram tinerel pe atunci - am dat cu un cumătru de-al meu, cu cîinii, peste o vizuină... Doamne, ce a mai fost ! Zburau în toate părţile smoouri de blană de pe cîinii noştri ! Nici nu puteam trage de atîta învălmăşeală... Noroc c-a izbutit cumătru-meu s-o înţepe cu cuţitul, că altfel... Abia atunci am răpus-o, slavă domnului.

Moş Ionîci, sprijinit într-un genunchi lîngă godin, puse cîteva lemne peste jarul ce se stingea. în cort se mai auzea cîte un oftat de uşurare, mai ales dinspre colţul fetelor. Ce mai încolo, încoace, le băgase Drujok spaima-,n suflet ! în tăcerea generală, se auzi un glas sfios, de fată :

- Şi multă vreme... îşi caută puii ?

- După cum e şi fiara ! răspunse bucuros Ionîci, stând mai departe în genunchi lîngă godin. Cum sta el aşa, se simţea bine şi avea chef de vorbă, mai ales că-i şi înviora sufletul amintirea vânătorilor din trecut. Una uită repede, alta se chinuie tare multă vreme. Ca şi oamenii. Uite, mi-aduc aminte de una, de o lupoaică... Se învăţase jivina să se ţină după vînător, de nu mai putea omul să scape de ea !

Puii de lup îi sugrumase de mult şţ pieile le predase, dar ea - nimic ! Venea mereu ! Tare Curajoasă şi îndârjită mai era ! Cum se întuneca un pic, se şi furişa din pădure, iar pe la miezul nopţii ajungea de se învârtea chiar pe lîngă casă ! A ţinut-o aşa, toată vara ! De cîte ori n-am tras în ea !
Povestirea bătrânului nu linişti pe nimeni. Băieţii tăceau, iar fetele şopteau între ele :

- Ce nenorocire pe capul nostru !
- Poate că asta uită !
- Aş ! N-o vezi cum se vîră ?

Dornic să facă încă o dată pe grozavul faţă de fete, Fedea Braikin îşi descărca arma, suflă în tevi şi puse moşului o întrebare, cu nepăsarea unui adevărat vînător :

- Si... mulţi lupi aveţi pe aici ?
- Mulţi, mulţi, dragul moşului, îi răspunse Ionici, depărtîndu-se de sobă. Totdeauna au fost ei mulţi prin locurile noastre, dar de cînd cu războiul s-au înmulţit de au ajuns cît îi frunza şi iarba ! Dar ce lupi ! Uite, asa de mari ! Nicăieri nu mai găseşti ca ăştia ! O spun şi învăţaţii, zău ! Cîte cinci puduri fiecare, ne cinstea mea ! Că, precum vedeţi şi dumneavoastră, aici la noi, nu-i supără nimeni. N-au decît să trăiască şi să prade, că în jur e numai stepă! Vânători sînt puţini şi apoi e greu să-i vânezi, că lupul e şiret, greu să-l prinzi ou capcana ! Nici cu mortăciuni nu-l atragi uşor ! Cel mai bine e să-l vînezi vara. Uite, eu mă piteam cîteodată seara şi trăgeam ou urechea. Cînd se aprindeau stelele, puii, flămânzi, începeau să urle, zorindu-şi părinţii să vină cu prada. Eu îmi dădeam seama după urletul lor unde le era bîdogul... Dacă tăceau pînă să le ghicesc ascunzişul, începeam eu a vui !
- A urla, lămuri Fedea Brajkin, întoreîndu-se spre fete.
- Da. Uite aşa vuiam !

Şi moş Ionici, ridicîndu-se de lîngă godin, îşi strânse nasul cu vârful cărnos al celor două degete mijlocii, îşi adună palmele pîlnie, ascunzîndu-şi degetele mari sub barba căruntă, şi se uită tăcut la ascultători, cerîndu-le să fie cu luare aminte. O linişte deplină se lăsă în cort. Deodată, Ionici îşi plecă spre podea capul mare, ciufulit şi încăruntit şi urlă, urlă ca un lup adevărat, la început gros, surd, fonfăit, apoi ridicînd treptat capul şi îndrep- tîndu-şi spinarea, tot mai subţire, mai puternic, mai prelung şi îngrozitor de trist... îşi termină urletul brusc, re- pezindu-şi capul pe spate şi ridicînd ochii

în tavan. Ceilalţi, din umbră, tresărită fără voie, iar Drujok se smulse deodată din mînile lui Leonid şi o zbughi sub pat.

- Ţi-ai ieşit din minţi, moşule ? îl certă Fenia Sol- nîşko pe Ionîci. Ce, vrei să stîrneşti toţi lupii peste noi ? Că sânt pe-aici, pe-aproape !

- îngrozitor ! şopti Svetlana, tresărind.

- N-am mai vuit de mult şi a ieşit prost, se văită Ionîci. Trebuia să-l încep în pământ... Atunci iese surd şi trist... Şi pe urmă trebuia să urlu în cer, să se audă la vreo trei verste. Atunci latră puii de bucurie, pe toate vocile...

Fedea se vîrî iar în vorbă :

- Dar iarna, cum se vânează lupii în stepă ?

- Pe vremuri, îi vânam simplu de tot, răspunse moşul. îi fugăream călare. De-ai şti ce plăcut e ! Cum ningea, ieşeam în stepă, stîrneam haita din culcuşuri şi o ţineam într-o goană ! Aveam nişte cai ageri, focoşi, ba chiar înverşunaţi cînd simţeau fiara, de o fugăreau .neîndemnaţi ! Nici un lup, oricît de voinic, nu putea să alerge mai mult de zece verste ! Când era zăpada .adâncă, la a cincea verstă se aşeza şi scotea limba. Iar atunci, se ştia ! Săream din şa şi porneam spre el. Şi •cum mă apropiam, o dată4 şi izbeam cu boata-n cap ! O dată ! Şi era gata cu el !

Pînă să mai apuce Fedea Brajkin să-l întrebe ceva, el lămuri singur :

- Boata-i <un fel de ciomag...

- Dar dacă se rupe ? întrebă una din fete.

- Una ca asta nu s-a întâmplat de cînd mă știu, răs- punse Ionici. Pentru boate luam mestecenii cu rădăcină, din ăia care aveau rădăcina rotundă ca 'pumnul. Iese o ghioagă tare ca fierul ! Sparge orice țeastă !

își aduse aminte de o întâmplare hazlie petrecută odată, la o vînătoare și chicoti de unul singur :

- Cîteodată, ca să mai petrecem, îi .prindeam și vii ! mai spuse el.

Leonid Bagreanov, căruia îi plăcuse de mic copil vî- nătorea, stăpînit încă de îngîndurarea și amărăciunea care nu-l părăsise toată ziua, se lăsase fără voie și el furat de povestirile moșului. Dar se dezmetici deodată și, vrînd să mai domolească zelul de povestitor al bă- trînului, spuse cu un ton nemulțumit :

- Ei, iată că s-au pornit poveștile vînătorești !

- Nu, fătul meu, că eu nu știu să mințesc, îi răspunse Ionîti. Nu-i decît adevărul gol-goluț ! Nu crezi ? Atunci stai și ascultă ce-am să-ți spun !

- Mai trebuie să și dormim, moșule !

Dar tinerii vînători îi luară apărarea :

- E destul timp și de dormit, că mai e mult pînă dimineața !

- Lasă-l să vorbească ! Spune, moșule !

- Îi mai prindeam într-un fel. începeam tot ca la ■vînătoarea cu ogari, urmă Ionici. Va să zică, el se oprea, iar eu mă apropiam de fugar... El mîrîia, își arunca privirile încoace și încolo, își mușca limba și voia să sară la mine, dar nu mai putea să-și ridice fundul, că era vlăguit cu totul. Atunci îi viram o strunea în bot...

- Asta ce mai e ? exclamă cineva, în colțul în care luceau țevile puștilor.

- Un băț, uite atâta, și moșul își depărtă palmele cam o jumătate de metru una de alta. La capăt are o •sfoară sau și mai bine, o curelușă... Lupul e o fiară înverșunată ! Cum o simte în gură, își adună ce bruma de puteri mai are și prinde struneaua în colți ca într-un clește ! Și o ține ! N-o lasă de loc ! Aou-i acu ! Că într-o singură clipă trebuie să-i răsucești sfoara în jurul botului și s-o legi ! Ei, și dacă i-ai legat lupului botul cu struneaua, al tău e ! Poți să-i legi și picioarele !

- Bine, gata, gata ! Ajunge ! La culcare ! rosti Leo- nid sever, și se ridică. Toată lumea pe locuri !

Şi se uită pe sub sprâncene la fete, dîndu-le să înţeleagă că asta le privea în primul rînd pe ele. Dar în clipa aceea întîlni privirea Svetlanci. Ochii ei veniseră uşurel şi plini de speranţă în întâmpinarea privirii lui, şi fata spuse repede, tristă şi sinceră :

- Mi-e frică !

- Mai bine aţi alunga-o, zise Fenia Solnîşko, dojenitoare. Că-d tot pe aici, pe undeva pe aproape !

Faptul că se vorbea iar de lupoaică îl puse definitv pe foc pe Leonid care scrîşni din dinţi şi şopti furios :

- Ce nemernică !

Pomi cu priviri înflăcărate spre ieşirea din cort, fă- cînd semn băieţilor care aveau arme să-l urmeze :

- Haideţi ! Să mergem !

Nu trecu mult şi în crîngul Iepurelui răsunară cîteva împuşcături. Leonid se întoarse în cort şi mai încruntat. În schimb, băieţii, mai ales cei care izbutiseră să tragă, erau nespus de veseli şi de vorbăreţi. începură să povestească care mai de care cum văzuseră cu ochii lor lupoaica sărind din mestecănişul de lîngă vagonaş şi se minunau de îndrăzneala ei.

- Turbată mai e ! exclamă Fedea Brajkin.

- O fi într-adevăr turbată, rosti Vanka Sobol arar, din colţul întunecat în care se afla. Pînă acum tăcuse. Stătuse pe patul lui, cu gândul poate la cearta din seara aceea ou brigada...

Leonid se întoarse repede spre el şi-l întrebă, supărat :

- Ce-i cu tine ? Nu te-ai trezit încă din beţie ?

- Ba m-am trezit... De mult m-am trezit !

- Atunci ce tot vorbeşti aiurea ? De ce să turbeze ?

- De ce ? De dor ! I-o fi dor de puii ei !

- Nu turbează nimeni de dor ! Se turbează din cauza unui anumit virus !

- Dacă ai să mai stai pe la noi, pe aici, ai să vezi -şi tu cum se turbează de dor ! o ţinu însă Sobol pe-a lui. Intreabă-l şi pe moş...

- Ajunge ! Am auzit !

Cu mîinile tremurînde de enervare, Leonid îşi scoase o ţigară din pachet, o aprinse în grabă şi rosti aspru, fără să-l privească însă pe Sobol :

- Dacă te-ai trezit, du-te la lucru !

Fără să răspundă, Vanka începu să se îmbrace pe întuneric.

- Faci pe nebunul ? îl întrebă Leonid după un timp. TSfu mai știi cum și ce să .născocesti ca să ne faci în ciudă ! Uită-te la el ! Şi-a pus în cap să ne sperie ! Află însă, băiete, că nu sîntem dintr-ăi sperioși !

Văzîndu-l că-și scoate pușca din toc, Leonid strigă, •deși nu prea tare :

- Pune arma la loc ı Nu încerca să ne sperii !

- Nu vreau să vă sperii... Dar ce faci cu mine, dacă mi-e și mie frică ? îi răspunse Sobol provocător, văzîn- du-și de treabă mai departe. Mișună lupii în jur, și eu, cum s-ar zice, să plec așa ? Cu mîinile goale ? Să-mi pun pe degeaba pielea-.n joc ? Eu să mi-o pun, dar tu -să nu te duci cu mîinile goale nici pînă la latrină !

- Minți ! Mă duc unde vrei ! îi strigă Leonid furios. Llite ! A venit vremea să caut caii... Crezi că am să mă tem fără armă ?

Smulse din cuiul bătut în propteaua de lîngă el un bici. Era un dar din partea lui moş Ionici, și fusese făcut dintr-o cureluşă subţire, tăbăcită, ou miner de ta- valgă, un copac de stepă cu lemnul tare oa fierul. Strînse codirişca biciului în mînă, o suci de cîteva ori în faţa lui, şi strigă, să-l audă toţi :

- Uite cu ce mă duc !

Numai că Vanka Sobol, căpăţînos din fire şi mînat ancă de gîndurile lui rele, tot nu-l ascultă ; își încărcă arma, ieşi din cort fără un cuvînt și doar cînd ajunse afară își dădu firîu liber furiei :

- Mari viteji ne-au venit ! Ştiu numai să dea ordine și sfaturi !

În urma lui, moş Ionici şopti :

- Se înverşunează..

- înverşunarea asta poate să-<l ducă departe, spuse Leonid.

Petrecu fetele pînă la vagonașul lor și se înapoie îre cort, unde se așeză, zvârlind biciul pe masă...

încet luna răsărea aproape, uimitor de aproape de cringul Iepurelui. Lui Leonid i se păru că nici nu mai era luna, ci o stea mare, uriașă, zmeurie, apărută acum pentru prima dată pe bolta cerului ca să scalde într-o lumină vestitoare de role stepa cufundată toată într-o beznă de nepătruns. Văzuţi în razele ei, trunchiurile mestecenilor ieşeau din întuneric ca niște oase albite. Un timp pluti peste întinderi aerul vechilor timpuri de legendă. Duduitul motoarelor se auzea

neîntrerupt, cînd mai aproape, cînd mai departe, voind parcă să amintească viaţa cea nouă din stepă, dar lui i se părea într-una că din clipă în clipă, pecinegii vor trece în goană, călări, pe lîngă tabără, cutremurînd pământul, chiuind şi fluieriind, iar în urma lor va rîde o bufniţă în gura mare în pădurea aceea de oase... Ce gînduri delirante, prosteşti ! î-i acoperiseră tot sufletul cu jale şi urît. Da, în halul în care se găsea aoum, era în stare de orice. Putea, de pildă, să-l încalece pe Sokolik, să-4 fugărească pe Dereaba prin stepă şi să-l biciuiască pînă la moarte sub privirile acestei stele mari ! „De ce am venit aici ? se căi Leonid amar. Ce bune erau toate la Moscova ! Toate !" Deodată, văzu Moscova în ajun de sărbătoare, cu vîlvătaia luminilor ei multicolore. Văzu capitala zgomotoasă gătită pentru i Mai, marea de oameni fremătînd în pieţele centrale... Nu-i mai bine oare să fii o picătură în marea aceea, decît un lac în stepa pustie legendară ?

După u,n somn neliniştit, Leonid se sculă, ca în fiecare dimineaţă, o dată cu ivirea zorilor.

De obicei caii păşteau în vîlceaua de la răsărit a «ringului. De data asta însă, nu-i găsi acolo. „S-or fi dus spre Lebeajie, la pîrloagă ?" se miră Leonid, şi o luă pe la miazăzi, de-a lungul crângului, pe drumul nou ce începea să se bătătorească prin stepă. Dar nu apucă să facă bine vreo cincized de paşi, că lupoaica, slăbită, cu blana spălăcită şi cu fruntea mare, îi tăie calea, ieşind din desişurile jerpelite ale salcîmilor galbeni. Apărîndu-şi fără să-şi dea seama pieptul cu biciul, Leonid se opri şi o bucată de vreme îşi ţinu răsuflarea. Qnd i se mai potoli tremurul pe care nu şi—l putea înfrâna, se uită aspru şi supărat în ochii ficşi ai fiarei, aşteptîndu-se ca lupoaica speriată s-o ia la goană. în toate cărţile pe care le citise scria că lupii se tem de om. Dar .trecu o clipă şi lupoaica nici nu se mişcă, nici nu-şi luă ochii de la el... Mai trecu o clipă... Stătea nemişcată ca o statuie ! Trecu şi a treia dipă... Privirea ei se înfigea în el ca o săgeată... Lui Leonid începură din nou să-i tremure mîinile mărunt. Făcu un pas repezit înainte şi-şi pocni din răsputeri biciul de pămînt. Lupoaica sări înapoi, dar nu se duse prea departe ; apoi cu un alt salt, se întoarse neînfricată la locul ei dinainte. Leonid nu era încă speriat. Doar uimit şi destul de neliniştit. îşi plecă deodată corpul şi mai pocni o dată furios cu biciul în pămînt. Numai că de '318 rândul ăsta, lupoaica nici nu mai sări îndărăt. Se lăsă doar pe labele dinapoi, atingînd aproape ierburile uscate cu

genunchii, își dănțăni colții de cîteva ori și făcu la rândul ei un pas înainte. „Ce-i cu tine ? îi strigă în gînd Leonid. Ai turbat într-adevăr ?" I se învălmășeau gîndurile în minte, dar nu era încă în stare să ia o hotărâre. Știa că nu trebuie să întorci spatele unei fiare înfuriate, pentru că va sări sigur la tine. Prin urmare să dea îndărăt ? Să se retragă cu spatele ? Dacă l-o vedea cineva din tabără nu se mai spală nidodată de rușine ! Atunci, ce să facă ? încă un pas înainte și să-i ardă lupoaicd una cu biciul peste bot ? Poate atunci se va speria și va fugi ? Nu ! Nu pare ! Răgetul ei înăbușit era ou fiecare clipa, tot mai furios, făcea spume la bot și-i dogoreau ochit ca focul...

O clipă lui Leonid i se strânse inima ; apoi începu să-i bată nebunește în piept. I se păru că din clipa aceea»: era de o sută de ori mai înfocat și mai puternic. În noaptea aceea, ura pe care i-o purta lui Dereaba se îmbinase, se legase pe vecie de ura față de fiara asta... Îi socotea părtași la înfăptuirea unor gînduri criminale, și acum, o dată cu puterea i se adâncise și ura. Dar Dereaba nu mai era în fața tui, așa că lupoaica avea să plătească singură pentru tot și toate ! Știa acum ce-o să se întâmple, dar mai făcu încă un pas înainte și, **cu** chipul schimonosit, strigă, ridicând biciul asupra fiarei :

- Cățea !

Dar lupoaica îi pândise fiecare mișcare și sări cu toată forța ei spre dușman. Se repezi ca scăpată dintr-o piedică ce-o ținuse legată de pămînt și prinse zdravăn codi- rișca biciului în bot. Leonid încercă s-o târască spre el, dar lupoaica își încleștase colții cu disperare în ea și., proptită zdravăn pe toate patru labele, dădea îndărăt, frămîntîndu-se, răsucindu-și capul încoace și încolo șt mîrîind de furie. Spumega de furie că nu poate pune stăpânire pe singura armă a omului, și arît se suci, atîtr îsi învîrti capul. încît până la urmă cureaua i se înfășură singură in jurul botului. în aceeași clipă, Leonid întinse aproape automat mîna stângă, apucă de curea, o strînse dintr-o smucitură pînă la refuz și cât ai bate din palme o infășură în jurul capătului liber al codiriștii, chiar lîngă botul lupoaicei ! în toiul luptei, fiara simți primejdia, dar' cu o sutime de secundă prea tîrziu. Avu timp să se tragă înapoi, dar nu mai avu răgaz să deschidă botul, căci se și pomenise cu fălcile legate strâns în cureaua aceea tăbăcită și subțire. Cele două capete ale codiriștii pe care o ținea în colți erau acum în mîna omului. Adunîndiu-și toate puterile și încordîndu-și toți mușchii, se ridică în două labe.

Leonid se dădu îndărăt* «dar rămase în picioare. Simţi pe obraji dogoarea fierbinte pe care i-o sufla fiara în faţă, şi i se făcu negru în faţa ochilor. Nu-i mai văzu nările din care ţîşnea -aburul acela arzător. Nu-i mai văzu decît ochii...

Nu se dezmetici decît cînd auzi dinspre tabără ţipete •şi zgomot repezit de paşi. Văzu atunci botul lupoaicei, ţi îi răsuci deodată capul la dreapta şi la stînga, pînă-i pîrwră vertebrele girului. Fiara se prăvăli la pământ şi Lconid o dată cu ea. în lupta ce se încinsese degetele a se încleştaseră cu atîta disperare de capetele biciuştii, încît nu le scăpă nici în cădere. Din fericire, se lăsă de la început cu toată greutatea pieptului său pe coasta lupoaicei care gemu, înjunghiată parcă, şi începu să bată .aerul cu labele dinapoi...

Lîngă el, moş Ionici ţipă cît îl ţinea gura :

- O prinseşi, dragul moşului !
- Leag-o !

III

Pe locul gol din mijlocul taberei fusese mai de mult înfiptă în pămînt şi întărită cu f.rînghii întinse, o prăjină de pin, înaltă şi bine geluită, adusă din Lebeajie. Acum, înălţaseră pe ea un steag roşu aprins. Mîngîierea zefirului de dimineaţă, care .părea totdeauna grăbit să trezească stepa, prinse îndată din zbor şi începu să fluture steagul, vesel şi zgomotos, în aerul limpede. Răsar? .apoi soarele şi steagul se aprinse, fremâtînd şi fluturînd mai puternic, ca o flacără pornită să unduie peste stepă !

- Uite c-am gătit stepa ! făcu moş Ionîci, mîndru.

Lui Leonid, steagul acela de o culoare atît de vie, ce flutura pocnind în aer, îi aprinse în suflet şi emoţie şi •entuziasm. Mai trăise un ceas asemănător în timpul războiului, în ziua în care brigada lui primise drapelul de gardă. Avea privirile radioase, umede, şi uitase în clipa ■aceea de toate cîte-l chinuiseră pînă atunci.

- Bine spus I exclamă el și oftă, adăugind ingîndurat; Ce să-i faci ! Unii înalță steaguri în vîrf de munte, alții în pustiuri de gheață...

Bătrânul îi citi, pare-se, gîndurile, căci spuse :

- Nici aici nu-i ușor...
- Știi la ce mă gîndeam ? adăugă Leonid. Mă întrebam cîte steaguri se înalță astăzi pe toate pământurile înțe- lenite ! Poate tot atîtea ca la Moscova ! Ai avut dreptate, moșule, gătim stepa !

Ionîci se uită la lupoaica culcată ceva mai încolo, și-î făcu brigadierului semn cu cotul :

- Uite-o cum se mai zbate !

Se apropie împreună ou ceilalți de fiară, se lăsă într-un genunchi lîngă botul ei și spuse :

- Ce-i, sălbăticiune cu blană sură, nu-ți sînt pe plac steagurile roșii ?

...Leonid porni apoi să caute caii, rușinat în sufletul lui de gîndurile cărora le dăduse frâu liber în noaptea aceea. E drept că nu se schimbase nimic, că nimic nu se îmbunătățise, că ceea ce nu putuse înlătura din calea lui, nu putea înlătura nici acum. Dar faptul că Svetlanet trebuia să-i spună totul, nu-i mai trezea în inimă presimțirea unei nenorociri ce nu putea fi evitată.

Aducea caii înapoi la hotarul de miazăzi al crângului, cînd îi ieși în cale Petro van. Venea băiatul atît de speriat și de serios, că nu era deci greu de ghicit că alte necazuri se abătuseră asupra brigăzii.

- Ce s-a mai întâmplat ?
- Pleacă amicii lui Dereaba ! îi răspunse mohorît Petrovan.

Spre marea lui mirare însă, brigadierul primi vestea asta proastă cît se poate de liniștit, doar păli un pic și încruntă sprâncenele...

- Au mîncat ?
- Mănîncă acum...

Potrivindu-și pasul după al lui Bagreanov și vădit de acord cu atitudinea lui, Petka spuse, revoltat :

- Oameni strimți la minte ! Ce ered ei că o să plîn- gem după dumnealor ? N-o să plângem ! Ducă-ise în- vîrtindu-se !

Haiarov și Da,nka ședeau pe niște butuci, lîngă cort, ceva mai departe de masa la care schimbul de zi tocmai termina

de mîncat. îşi lăsaseră rucsacurile la picioare şi fumau, aşteptînd oarecum stânjeniţi clipa potrivită să se ridice şi să plece din tabără.
Leonid se spălă pe mîini şi se aşeză la colţul mesei,
- Aţi mîncat de drum ? îi întrebă el pe fugari.
Vorba lui liniştită, cam tristă, îi uimi pe cei doi, care ou se aşteptau să părăsească tabăra fără tărăboi şi scandal.
Răspunseră deci bucuroşi, amîndoi într-un glas :
- Mîncat !
- Şi unde vă duceţi ? se interesă Leonid.
- Unde ?... La... la Kulunda, îi răspunse Haiarov, privind în pămînt.
- Vreţi să-l ajungeţi pe Dereaba din urmă ?
- Pe ăsta rnu-l mai ajunge nimeni ! Plecăm singuri...
- Păcat că n-aţi plecat împreună.
- Dacă nu ne-am gîndit de ieri !
- Acum v-a venit ideea asta ? Cum se face ?
- Noaptea-i cel mai bun sfetnic !
Leonid se mulţumi să-i măsoare cu privirea.
- Ce, vi s-a făcut dor de haimanalîc ?
- De ce asta ? rîse Haiarov. Nu-u ! Numai că ne-am făcut mai deştepţi peste noapte !
- V-aţi întrebat adică, ce fel de viaţă-i aici, între lupi, nu ?
- Dacă nu ne pricepem să-i prindem !
Leonid se întoarse spre cei de la masă :
- Vorbesc în enigme dumnealor !
Ceilalţi, muţi, îşi aţintiră privirile la Haiarov şi la Danka.
- Dereaba a spălat putina şi foarte bine a făcut, fiindcă el n-avea ce căuta aici ! le mai spuse Leonid fugarilor. Interesul vostru este însă altul... Să rămâneţi aici unde vânturile stepei aerisesc bine creierii.

- Numai că aici sînt doar vînturi cu praf, bombăni Haiarov.

- Şi mă rog, cine-i acest Dereaba ? urmă Leonid, vorbind parcă numai pentru sine. E cel mai autentic animal de pradă. Doar faptul că are două picioare îl deosebeşte de lupi. A dus-o greu în timpul războiului ? Tuturora le-a fost greu. Unii, însă, îşi găsesc bucuria şi într-o viaţă grea, dar totuşi omenească, şi nu se pot despărţi de ea pentru nimic în lume. Alţii, cum e Dereaba, se prefac în animale de pradă. Numai că descoperă repede, foarte repede, un lucru : că viaţa animalului de pradă pare uşoară, numai aşa, cînd o priveşti de departe, pentru că în realitate e mai grea decît cea trudnică. Mereu gonit şi urmărit, lipsit de orice libertate... Dacă să te faci animal de pradă e uşor, să te întorci în rândul oamenilor e greu, şi Dereaba e tocmai •dintre ăia care nu se mai întorc, pentru că i-a intrat viciul tîlhăriei în sînge... şi lui Leonid îi tremurară deodată umerii, ca şi cum îl trecu un fior. N-aţi observat voi nimic la Dereaba în ultimele zile ? Are o privire ciudată, de parcă ar suferi de o tristeţe apăsătoare. N-aţi -observat ? După mine i s-a urât cu vînatul mărunt ! Trage acum la o treabă serioasă. Pentru că tâlharii, ca şi beţivii, au crize şi Dereaba probabil că tocmai intră într-o criză de-astea... Cu ce să-şi potolească el însă patima aici, în stepă ? De aia a fugit la Moscova. Oraşele mari sînt ca nişte codri deşi !

Fedea Btajkin îşi trase nasul supărat şi întrebă :

- De unde dracu ies oamenii de ăştia, ca Dereaba ?

- S-au înmulţit cam mult în anii războiului, răspunse Ionici.

- Da, multe animale de pradă s-au mai prăsit în timpul războiului şi în anii de după război.. Şi nu numai în păduri şi în stepe, fu de acord Leonid.

- Dar de ce ? întrebă Fedea, cu un aer naiv.

Leonid se întunecă şi se feri de un răspuns direct.

- Ştiţi, sînt mult mai rezistenţi şi se înmulţesc mult mai repede decît ne închipuim, spuse el după o scurtă pauză. Greşim, greşim de moarte crezînd că n-ar maî fi dintr-ăştia la noi. E o falsă ruşine ! Pentru că animalele de pradă atît aşteaptă, ca să prade apoi mai uşor şi să se înmulţească !

- Prindem prea puţini ! spuse supărat moş Ionîci.

- Ăştia nu trebuiesc prinşi, ci împresuraţi şi nimiciţi ! Nimiciţi cu haita ! rosti cu patimă Ihrai Hasainov, ridici,38a ndu-.se de la masă. Fără nici o cruţare ! Aşa ar trebui ! Pe ăştia nu-i mai educi ! Şi spune-mi, te rog, de ce le dă drumul

unora ca ăştia de la zdup înainte de termen ? Are unul cîte o condamnare de zece ani, dar stă vreo- doi şi iar e liber ! De ce atîtea amnistii ? Ba nu, stai, fiară, acolo, fă-ţi pedeapsa pe care ai meritat-o ! Dar acum, cu amnistiile astea, toate puşcăriile sînt aproape goale !

- Lasă, că locul ales nu rămîne gol ! remarcă Ionîci.

- Ştiu, o să-i strîngă iar pe toţi la loc ! Cum să nu-i strângă ? spuse mai departe Ibrai, tot mai înflăcărat. Dar pînă-i strînge se înmulţesc şi mai mult ! Şi cîte nenorociri nu aduc oamenilor ı Ar trebui aşa : moarte pentru moarte ! Uite ce lege ar trebui să se facă !

Cei doi fugari ascultaseră totul fără un cuvînt, dar fiecare în felul lui : Haiarov, «tot timpul cu ochii-n pă- imînt, străduindu-se să le arate că ascultă flecăreala asta deşartă numai din politeţe, el unul fiind preocupat exclusiv de gindurile sale ; albiciosul Danka, dimpotrivă, cu o expresie cam buimacă pe chipul de pasăre, cu nas ascuţit. Cînd Ibrai rosti ultimele vorbe, Danka lăsă din greşeală să-i scape un oftat de jale. Dar Haiarov îl înghionti pe dată supărat şi se ridică hotărît în picioare.

- Ei, noi am plecat ı

- Plecaţi, cine vă reţine ! i-o tăie Leonid. Noi discutam aşa, între noi. Plecaţi, dar să ştiţi, că dacă n-o să fiţi judecaţi cum erau judecaţi dezertorii pe front, la fel de dispreţuiţi veţi fi ! Căci nu de la noi dezertaţi, ci de la el ! şi arătă steagul roşu cu mîna. Şi de locul unde e înălţat steagul nostru nu pot fugi decît laşii şi mişeii !

Şi cum noi n-avem nevoie nici de laşi, nici de mişei, valea ! Daţi-i drumul !

Se uitară mult timp muţi în urma celor doi fugari, care mergeau într-adins alene, fără să privească înapoi. Doar cînd îi văzu cotind la capătul arăturii spre lacul Lebedinoe, Fedea Brajkin spuse mirat :

- Tot au plecat!

- Nu înţeleg de ce au mai rămas peste noapte ! se întrebă Leonid, dus pe gînduri.

Petrovan ieşi în goană din desişul salcîmilor de lîngă remorca fetelor. Era fără căciulă, cu părul albicios •zburlit tot şi ţinea o tolbă în mînă. Lăsă tolba la picioarele brigadierului şi spuse :

- Uitaţi-vă !

încremeniră cînd văzură puiul de lup în mîinile băiatului.

- Asta e isprava lor I spuse flăcăiaşul, arătând spre stepă.

Leonid, care pălise brusc, privi la siluetele fugarilor ce se îndepărtau, părînd că intră încet în pămînt, şi spuse :
- Acum e limpede.
- Sînt din aceeaşi haită ! strigă Ionici, mînios.
Venind dinspre noul pătrat, un tractor se apropia de tabără. Venea repede, într-un duduit egal, puternic şi lin, şi în curînd un tremur uşor undui de la el pînă la hotarul crîngului, unde flutura steagul roşu...
Ziua se încălzea de dragul sărbătorii, uimitor de repede şi de arzător. La vremea lui obişnuită, vîntuleţul zorilor se linişti, şi pîcla ce se revărsase peste tot locul se împrăştie în valuri tăcute, curate, peste stepa nemărginită şi mişcătoare care, încălzită pentru prima dată cu atîta putere de soarele arzător şi orbitor, se prefăcea într-o lume a minunilor. Lacuri liniştite şi limpezi ca lacrima se iveau deodată în depărtări ; tainice ostroave împădurite pluteau parcă în aer aproape de pămînt ; tractoarele porneau nevăzute ca nişte gheţari albaştri, iar caii care păşteau ,pe ţedină păreau mamuţi uriaşi şi puternici... Totul îşi pierduse contururile reale, deveni difuz. Siluete fantomatice, totul apărea şi dispărea, aşa cum se întâmplă doar în vis...
începea basmul de primăvară al pămîntului şi al soarelui.
Nu, stepa nu era tăcută. Mii şi mii de ciocârlii cuprinse de neastâmpăr se înălţau spre azurul cerului, slo- bozindu-şi trilurile puternice, înfierbîntate, argintii şi desfătătoare. Cîntau cu atâta uitare de sine, încît picau pînă la urmă aproape moarte în ierburi, dar le luau locul de pe pămînt mereu alţi cântăreţi, tot atât de înfocaţi, ce băteau frenetic aerul ou aripile lor. Uriaşul cor al păsărilor, atât de dragi omului, răsuna pătimaş şi neobosit deasupra stepei. Nu puteai desluşi zborul acelor păsărele mici, iurîte şi cenuşii în înaltul scânteietor, şi de aceea ţi se părea că însuşi aerul cînta...
Nu trecu mult şi basmul stepei fu şi mai fermecat. Nori uşori, înspumaţi, de un alb nepămîntean, se ridicară încet din zare, dinspre soare-apune, pe cerul larg şi nespus de înalt, şi porniră să plutească spre răsărit. Luminaţi de soare, zburau încet, măreţi deasupra stepei împodobite cu steaguri în care adia o boare mîngîioasă, legănată de cîntecul cel mai gingaş din lume. Şi oricine privea de pe pămînt această nouă minune a stepei, îşi simţea răsuflarea tăiată.

IV

Fugarii poposiră în fostul bordei de chirpici al lui Imanbai, lângă lacul Lebedinoe, unde acum își aruncase uneltele de pescar moș Ionici. După ce-și scoase rucsacul și-d zvîrli jos pe podeaua de pămînt, Haiarov, întâi de toate, cercetă, răscoli și mirosi cu grijă toate colțurile și cotloanele bordeiului. Nu se aștepta să găsească acolo cine știe ce lucru de preț, dar îi plăcea grozav să co- trobăie prin lucruri și locuri necunoscute, și nu se putu stăpîni nici de astă dată. Cînd își termină inspecția, se
 așeză lîngă vatră, scormoni în cenușă cu bățul și conchise :

- N-a făcut focul ! Mare șmecher !
- Poate că nici n-o fi înnoptat aici ! rosti cu o umbră de nădejde în glas Danka.
- Ba a dormit, că simt : miroase a sînge !

De spaimă, lui Danka i se lungi fața.

- Are doar pieile cu el... lămuri Haiarov.
- Aha, da... Și Danka își lăsă capul în piept.
- Dar ce-i cu tine că te fleșcăiești așa ? îl întrebă sever Haiarov.
- Mi-e frică... răspunse Danka, tresărind.
- Vezi să nu-ți dau vreo două, ca să ai de ce să te vaiți ! îl amenință Haiarov cu pumnul lui negricios și păros. Iar cînd își întoarse capul, albul rece și umed al ochilor lui luci în umbră. Te-ai speriat de niște vorbe prostești ? Suflet de iepure ce ești !
- Nu vreau să merg acolo...
- Ba ai să <te duci, că la noi nu e democrație !

Voia să se poarte cu Danka cînd erau numai între ei așa cum se purta Dereaba cu el.

De rămas, nu era rost să rămînă prea mult în adăpostul lui Imanbai, căci Ionîci și Petrovan puteau veni oricind să cerceteze năvoadele, sau se puteau abate pe acolo pătimașii vînători din schimbul de noapte, ca să mai tragă un foc, două pe lac. Așa că părăsiră ourînd bordeiul de chirpici și ieșiră din vîlceaua in care luceau apele lacului Lcbcdinoe. Se opriră pe o ridicătură uscată și bine încălzită de soare, se întinseră pe țelină și stă- tură așa, tolăniți și muți pînă la amiază, ascultând concertul neîntrerupt ol ciocîrliilor și urmărind fără nici un gînd zborul în înălțimi al norilor albi ca neaua. Dar li se făou foame și se ridicară. Ca să ajungă la gara Kulunda, ar fi trebuit s-o ia direct spre miazănoapte, dar
Haiarov, după ce futmă o țigară și după ce se mai uită o dată bine în jiur, porni spre răsărit, spre locul unde creasta cernită

a unei păduri de pini tăia stepa. Danka şovăi ce şovăi, dar se urni şi el după amicul său. Merse gîrbov vreo cincizeci de paşi, cîind se lungi deodată, gemînd, la pămint, ca şi cum s-ar fi împiedicat de ceva.

Haiarov îl aşteptă cam un minut să se ridice, dar văzînd că celălalt sta nemişcat, miji furios ochii, se întoarse şi, alegîndu-şi bine locul, îi arse una cu sete în coastă, cu vîrful cizmei. De durere, Danka ţipă, se răsturnă pe spate, atît cît îi îngăduia rucsacul din spinare şi-şi ridică mîinile a apărare :

- Stai, nu da !

Peste o oră, nimeriră în preajma unei herghelii de cai care păşteau. Se apropiară apoi de malul nordic al lacului Baklanie, ce-şi întindea braţele ascunse în stufăriş pînă ila Vadul Negru. Văzură lîngă un bordei de lut uscat, alături de care aştepta o căruţă, nişte bucăţi mari de pîslă veche şi mîncată de molii, atîrnată la uscat pe nişte pari şi o sobiţă în care ardea tizic şi care slobozea un fir alb de fum. Le ieşi în cale Imanbai cel uscat şi negru care, fără să-i salute, ci măsurîndu-i doar cu privirea somnoroasă a uliului de stepă, le făcu semn cu un deget descărnat şi adus ca o gheară să-l urmeze. Intorcîndu-se apoi brusc pe călcîie, porni pe o cărare spre lac. Deşi era cald, Imanbai era îmbrăcat ca tot-deauna cu şuba lui roşcată, făcută din bucăţi şi cu o căciulă din blană de vulpe. Fără să se uite la musafiri, mergea cu pasul lui de călăreţ bătrîn. Lîngă mal îşi ridică poalele şubei şi o luă încet prin apa limpede şi adîncă doar de cîteva laturi de palmă.

Danka se uită zăpăcit la Haiarov. Privirea lui întreba : „Unde ne duce ăsta ?" Dar Haiarov îi făcu semn cu mîna să se lase cu totul în voia bătrînului negricios, şi atunci băiatul intră în apă, oftînd pentru a mia oară în ziua aceea...

Dincolo de fîşia de apă, şerpuiau o sumedenie de cărări vechi, încrucişîndu-se într-un vălmăşag şi ducînd toate spre lac, la început pe loc umed şi plin de muşuroaie, acoperit cu rogoz şi ţipirig, apoi cu stufăriş. Cu cît se depărtau de mal, cu atît erau desişurile lacului mai înalte, mai dese şi mai de ¡netrecut. Ici, colo cîte o vântoasă izbutise să frângă şi să culce la pămînt stufărişul, acoperind parcă locuri întregi, rotunde, cu un covor. în alte locuri stufărişul fusese strivit de zăpezi, şi era nespus de greu să răzbeşti pe acolo. în curînd Imanbai şi cei doi fugari nimeriră într-un bunget atît de des, încît le ascunse privirilor pînă şi soarele. Cînd întinseră mîna în sus, nu ¡putură ajunge nici cu vârful armei mîţişorii stufului gros şi uscat. De aici începea o mlaştină ¡tare, veche

de mai mulți ani, care se mai lăsa totuși ici, colo sub picioare.

Un uliu de baltă, cărunt, trecu deasupra fugarilor, atingând aproape cu aripile-i larg desfăcute mîțișorii stufului. De spaimă Danka se lăsă repede pe cărare, și, într-o pornire mistică, își lipi mîinile de piept a rugă, spunând cu jale :

- Unde ne ducem ?

O singură privire de-a lui Haiarov fu de-ajuns pentru a-l face să se ridice...

Imanbai, care mergea înainte, fluieră încetișor și peste o clipă îi răspunse alt fluierat de departe. Bătrînul negricios se dădu atunci la o parte de pe cărare și deschise pentru prima dată gura, arătînd cu mîna spre lac :

- Tu duci înainte !

Mlaștina era tot mai moale. După vreo cincizeci de metri de drum greu, Haiarov și Danka se pomeniră în fața unei poienițe unde, pe un strat gros de stuf doborât de vânt, Stepam Dereaba stătea culcat cu fața în sus, printre pieile puilor de lup întinse la uscat...

- Cum ați ajuns ? Nu v-a urmărit nimeni ? îi întrebă el și se ridică.

- Nu ne-au văzut decât păsările ! se lăudă Haiarov.

- Stați jos ! Vă chiorăie mațele ? Uite haleală...

îl bucură mult credința dovedită de prietenii săi. Dar nu-i fu dat să fie pirea multă vreme bucuros, căci cînd află cv.m luă sfârșit isprava cu puiul de lup se întunecă, întoarse spatele celor doi și, o bucată de vreme, urmări încruntat zbenguiala unei păsărele cenușii și sprintene, care forfotea ciripind prin vîrfurile stufărișului uscat.

- Mai departe... ceru el cu glas încet.

Auzind cum se despărțiseră cei doi de brigadă, De- reaba se întunecă de tot. Tăcu un timp pînă să întrebe cu vocea răgușită deodată :

- Va să zică, nemernicul ăla de principial îmi pune porecle ?

îți pune ! răspunse Haiarov.

- Nici măcar om nu mă socotește ?

- Exact.

- Uite la el, nemernicul !

Chipul lui buhăit se umflă și se roși cum numai chipul unuia care se sufocă și nu vrea s-o arate poate roși. în clipa aceea, ochii săi mici și plumburii se prefăcură în două boabe albe.

în sfîrşit, Dereaba pufni zgomotos pe nările umflate şi-şi înfipse degetele în umărul lui Danka :

- Ce te tot zgîieşti aşa la mine ?
- Se uită la ochii tăi ! îl lămuri Haiarov.
- De ce ?
- I-a tulburat Bagreanov creierul de găină !
- Cum ? Ciripeşte !
- Zicea că şi ochii tăi au altfel de priviri acum, spuse Haiarov, deşi în sinea Lui se temea de urmările sincerităţii de care dădea dovadă.
- Cum adică, altfel ?
- Te-a apucat, zicea, nu ştiu ce dor...
- Şi te-a mai cuprins, zicea, un fel de beţie, adăugă Danka sfios, încercînd să scape încetişor de sub strînsoa- rea mîinii lui Dereaba.

Deodată Dereaba prinse a hohoti cu atîta sete, încît, undeva, aproape, începură să foiască nişte raţe. Probabil că era apă pe acolo, căci li se auzi măcăitul speriat şi bătăile aripilor izbind în undă. Cînd se lăsă liniştea, Dereaba îl întrebă pe Danka :

- Şi tu l-ai crezut ?

Băiatul răspunse cam în doi peri :

- De... ştiu şi eu...

O bucată de vretne, Dereaba îl privi ponciş. Ai fi zis că acu şi-acu şi îi altoieşte una cu laba lui roşcată, ca de urs, flăcăiaşului ăstuia slab şi pipernicit. Dar totul se încheie oum nu se poate mai bine, căci „şeful" se răsturnă pe neaşteptate pe spate, întinse mîinile în lături şi rămase ou ochii pierduţi spre înaltul cerului ce împrumuta lucirile verzui ale amurgului. Iar de astă dată nici Haia- rov, care-l cunoştea totuşi bine, nu ghici ce se petrece în sufletul lui întunecat, îndîrjit şi răzbunător.

- Care cum s-ar zice, ăsta s-a muiat de-a bimelea ! adăugă el hotărît să-şi descarce pînă-n fund sacul cu noutăţi. I-au tulburat creierii şi a început să schelălăie... Tot timpul e atras acasă, coteiul !
- Dar aici ce să fac ? întrebă Danka, deşi îl treceau sudorile din pricina curajului său. Ţineţi minte ce spunea Igor Ilinski ?
- Dar ce, Ilinski e dumnezeu, sau ce ?
- Nu-i dumnezeu, dar oricum... e artist al poporului...
- Dar cuvîntul ou care te-ai legat ?
- Dezlcgaţi-mâ ! îl rugă Danka încet, rugător.

- Singur te uşcheşti ?
- Singur.

- Îl auzi, şefule, cum schelălăie ? îl întrebă Haiarov pe Dereaba. Se leapădă pînă şi de cuvîntul lui, javra dracului !
- O-ntindem curind, îi făgădui Dereaba, fără să-şi schimbe poziţia.
- Cînd adică curînd ? întrebă repede Danka.
- Să zicem aşa, cam peste o săptămână...
- Eu nu mai pot ! Nu mai pot ! şi Danka începu să tremure ca scuturat de friguri. Lăsaţi-mă ! Dezlegaţi-mă de cuvîntul dat, că nu-s de voi !...

Dereaba se ridică încet, căutînd parcă din ochi ceva în jur şi Haiarov fu sigur că fricosul ăsta de Danka o să mănînce o cafteală soră cu moartea. Cum nu-l prea. îndemna însă inima să fie martorul unei răfuieli crude, spuse :

- Lasă-l, şefule, că l-am bătut eu...

Şi Danka, care pricepuse ce-l aştepta, îşi lăsă capul pe stuful din faţa lui Dereaba şi, îngrozit, schelălăi :

- Nu mă bate ! Lasă-mă să plec !

- Nu tremura ! îi spuse Dereaba supărat, dar uimitor de stăpînit. Cu sila nu te ţin... Du-te şi la mama dracului, dacă vrei ! Ce-mi trebuie mie o pacoste ca tine ? Ca să mi se-nource în picioare ? Şi-i arătă cu capul spre mal. Babalîcul ăsta are un băiat. Diseară înşeuaţi caii şi... N-ai să cazi din şa, zi ? Băiatul o să te conducă pînă la gară şi mîine dimineaţă eşti în tren. Dar înainte de asta, să treci pe la poştă şi să-i trimiţi o telegramă Ancăi mele. Auzi tu ce spun, sau nu ? Ridică-te şi ascultă ! Telegrama o trimiţi din partea mea. Cînd ajungi la Omsk, mai trimiţi una şi cînd ajungi la Sverdlovsk, alta... Şi de la Moscova să-i trimiţi, bineînţeles...

- Dar ce să-i scriu în telegrame ? întrebă băiatul, căruia nu-i venea încă să creadă că e liber, şi care se temea să nu fie vorba de cine ştie ce festă de-a lui Dereaba.

- De dragoste să-i scrii, auzi tu ? în numele meu. Ai să poţi ?

- Am să-i scriu despre dragoste...

- Vezi să-i scrii cum trebuie ! Nu cruţa banii !

Şi, dorind să-i arate lui Haiarov că din clipa aceea se aflau amîndoi pe picior de egalitate, ca să şi-i facă şi mai devotat lui, Dereaba îl întrebă cu mutra cea mai serioasă din lume :

- Eşti de acord ?

Pe Haiarov, atitudinea „şefului" îl unse la inimă :

- în privinţa telegramelor ? De acord. E o manevră genială ı

îl învăţară apoi pe Danka ce să facă nu numai pe drum, ti şi în primele două săptămîni lîngă Moscova. Apoi tăcură toţi multă vreme. Neaşteptata despărţire îl puse pe fiecare pe gînduri. Danka se gîndea cum să se întoarcă acasă fără surle şi trompete şi cum să scape de ruşinea că fugea de pe ţelină ; Haiarov îşi făcea socoteala c-ar fi fost mai bine să plece şi el la Moscova, cît mai departe de belea, dar că se încurcase prea rău cu Dereaba şi trebuia să joa)ce acum hora pînă la capăt. Iar pe Dereaba îl îngîndurau adine cele spuse de Bagreanov în legătură ou el şi cu viaţa l-ui.

De ce, chiar de la prima lor întîlnire, Leonid Ba- greanov îi tulburase atît de ciudat închipuirea, rămăsese pentru el o taină de nepătruns. Prin ce-l tulburase oare ? Lui Dereaba nu-i venea uşor să înţeleagă, şi, mai ales, s-o recunoască sincer, căci se împotrivise cu încăpăţînate acestei amare

realităţi. Acum însă, nu mai avea putere să-i reziste. Adevărul era că ei doi - Bagreanov şi cu el - erau de-o seamă şi înduraseră în copilărie aceleaşi nevoi şi dureri. Numai că la cei douăzeci şi cinci de ani ai lui, Leonid era om bogat : cunoştea multe, ştia să facă multe, avea un ţel, o credinţă, idei interesante. Din clipa în care fu silit să recunoască pe faţă tot ceea ce ţinuse pînă atunci ascuns în sufletul lui, Dereaba se simţi nenorocit. Oricît de ciudat ar părea, era prima oară că-şi dădea seama de ceea ce făcuse el din viaţa lui. Indiscutabil că ar fi putut ajunge şi el ceea ce era Bagreanov cel de-o vîrstă cu el, dar acum, în comparaţie cu el, era sărac de tot. În sinea lui, Dereaba nu recunoscuse niciodată că invidiase destinul lui Bagreanov, dar îl invidia fără să-şi dea seama şi tocmai din cauza asta îl ura cu atîta înverşunare şi se înrăise într-atât împotriva a tot şi a toate, neştiind pe cine să dea vina sărăciei lui. Cum era şi firesc, vru să-l înjosească într-un fel pe Leonid, să facă să-i scadă prestigiul în faţa oamenilor, ca să-şi răzbune şi el pe cineva măcar într-o inică măsură soarta amărîtă. Iar dorinţa lui tot mai nedomolită îi stârnise şi-i aţîţase şi mai mult patima.

- Bine a zis cînd a zis că m-a apucat uri tul şi jalea ! recunoscu Dereaba cu o tristeţe neobişnuită lui. Numai că se înşeală de moarte : e-u pot să-mi alung jalea numai aici, nu la Moscova !

- Unde, în stufăriş ? îl înţepă Haiarov întunecat.

Dereaba tăie furios aerul cu palma :

- în stepă.

- Atunci, ce cauţi aici, în stuf ?

Dereaba îl privi dojenitor, dîndu-i să înţeleagă amicului său credincios că acum trebuia să fie prudent faţă de Danka şi răspunse chicotind :

- Mi-a fost dor să ascult buhaiul de baltă !

- Aha, buhaiul ! răspunse Haiarov, care pricepu ce voia să spună Dereaba.

După o tăcere tot mai apăsătoare, Dereaba întrebă încă o dată :

- Care va să zică, mă face animal de pradă, hai ? Nemernicul ! Ascultă, atunci, colea la mine : el şi cu ai lui sînt tot animale de pradă, numai ca mai mărunte ı Aşa, iun fel de dihori de stepă ! De ce am venit eu aici ? Pentru că am simţit că e irost de pricopseală uşoară ! Pui ilaba pe bani de deplasare, mai păcăleşti pe unul şi pe altul la învălmăşeală... Dar Bagreanov şi ai lui, de ce au venit ? Că şi ei au simţit că aici miroase-a ruble mai dihai ca la Moscova şi că e rost să te răsfeţi cu gloria ! Eu am înhăţat cu amîndouă labele, uite aşa,

ei mai cu frică şi numai ce puteau şparli mai uşor ! Le cade din cer vreo primă, sau vreo majorare - le vine şi lor să sară-n sus de bucurie. Ce mai vorbă lungă, umflă ici un ţiştar, colo un şoarece... Nu ştiu decît să-şi răcească gura că au venit aici din patriotism ! Ia taie-le însă pleaşca şi stima că praful se alege din tot patriotismul lor ! Sau, să zicem că s-ar ivi pe ţelină tot felul de greutăţi. Unde-s greutăţile acum ? Nicăieri ı Numai vorbe ! Dar dacă s-iar ivi cu adevărat, să-i mai vezi atunci pe principialii ăştia cum ar şterge-o, care încotro ! Mincînd pămîntul ar şterge-o, pe cinstea mea ! Sau, să zicem că i-ar speria ceva mai de speriat decît o amărîtă de lupoaică ! Ar spăla putina de aici brigada lui Bagreanov, ca luată de vînt, zău aşa !

Mîna duioasă a linei adieri de seară mîngîia stuful, iar pe apa din apropiere se auzeau tot mai des chemările prevăzătoare, şi şuierăturile păsărilor, şi plescăitul undelor. Ieşeau zburătoarele după hrană din stuf şi coborau de pe covorul de trestie. Primele care-şi luară zborul fură stolurile de lişiţe şi de raţe sălbatice...

Capitolul al optulea

I

În cele două zile de sărbătoare, soarele arzător încinsese bine şi uscase stepa. Iar în dimineaţa aceea se întinsese cam peste tot deasupra ei un fum alb, vălurit. Căci siberienii şi noii-veniţi, bucuroşi de mult aşteptatul timp frumos, dăduseră foc buruienilor de pe pîdoage.

Le fu dat celor (trimişi să aprindă ierburile să se minuneze într-adevăr de focul din dimineaţa aceea. La început, păruse a se teme de pîdoagele de nepătruns, şi se tot rotise, nehotărît, într-un singur loc, deşi îl ajutaseră, cum ştiau ei mai bine, să înainteze. Lingea temător, prudent, ierburile, alegându-le pe cele mai mărunte şi nu o dată se lipise, speriat ca iun pisoi roşcat, de pămînt, în faţa zidului de buruieni. După o vreme însă, îşi luase parcă inima în dinţi şi făcuse un salt neaşteptat, urmat de alt salt, şi de încă unul, pătrunsese în desişul pârloagei şi se dezlănţuise, prinzînd în luptă tot mai multă putere şi îndrăzneală. Apoi se ridicase deodată undeva, deasupra pârloagei, ca o fiară de aur, şi nici o piedică nu-l mai putuse opri. Alerga încoace şi încolo prin stepă, călcînd în picioare furios, cu un troznet asurzitor, hăţişurile de netrecut ale pîrloagei, fugărind vulpile în jurul vizuinilor lor, speriind iepuraşii jucăuşi şi acoperind cu cenuşă cuiburile păsărilor în care se şi vedeau primele ouă...

Trecu dezlănţuit peste tot, lăsîndu-şi peste tot urma întinsă, neagră şi fumegîndă.
Cum predă schimbul, Leonid se pregăti să pornească spre Lebeajie, la înmormîntarea lui Kuprian Zaharovici. Svetlana, care-i pândise tot timpul, îl văzu după micul dejun ieşind din cort şi aprinzîndu-şi ţigara dus pe gânduri. Se apropie atunci de el fără zgomot, i se lipi de braţ şi-i spuse :
- Uită-te la stepă ! E toată în flăcări !
Ingîndurat, Leonid fumă mai departe, tăcut. Vrînd să-l înveselească, Svetlana îi aminti în glumă de visele lui :
- Şi în vis ardea aşa ?
- Mai viu... îi răspunse Leonid, pe un ton ciudat, care nu o dată o speriase pe Svetlana.»
Adevărul era că în ultimile zile se abătuseră destule necazuri şi supărări pe capul ilui Leonid, şi Svetlana simţea că nu-i arde de ea, aşa că nu căutase nici să-l întâlnească şi nici nu-i ieşise fără vreo treabă în cale. Nimănui din tabără nu-i tihnise sărbătoarea, iar Svet- lanei nici atât. Oricît de grele îi fuseseră toate le îndurase ea cum le îndurase, dar acum era altceva : de citeva zile i se părea că Leonid vrea să fie singur, nu pentru că-i venea mai uşor să îndure toate neplăcerile, ci pentru că-i era ruşine de ea şi o evita...
- Sînt neliniştită, spuse Svetlana.
Leonid încremeni. Tăcu aproape un minut.
- De ce ţi-e frică ? o întrebă el, ştiind că asta era singura întrebare pe care-o putea pune, dar temîndu-se grozav de ea.
- De toate... îi .răspunse fata după o pauză, fără să se hotărască a-i vorbi deschis. De tot ce e pe lume !
Lui Leonid îi îngheţă sufletul ; din felul în care îi răspunsese Svetlana era clar că ea nu se temea de tot ce e pe lume, ci de singura nenorocire într-adevăr de neîndurat ce s-ar putea abate asupra ei.
Oricare ar fi fost întâmplările care spulberaseră liniştea taberei din crîngui Iepurelui, nu izbutiseră să oprească în sufletul lui chinuit procesul acela atît de greu şi de complicat care începuse ou trei zile în urmă, în acel blestemat amurg în care se întâlnise cu Galina Hmelko. În van fuseseră încercările lui de-a înţelege şi de a-şi explica cum de se putuse întîmpla ceea ce se întâmplase atunci. De ce el, care fusese conştient de nenorocirea oare-l păştea, alergase ca un nebun în calea ei ? N-avea acum importanţă că totul nu durase decît cîteva clipe. Important era că el dorise să fie

alături de ea. Nici măcar nu-și dădea seama cum de izbutise Ga- lina să-l cucerească, și dacă el n-o știa, cum să-i explice asta Svetlanei ? Și apoi, îl mai apăsa greu - poate cel mai greu - un gind : ce se va întâmpla cu Svetlana când va afla de întâlnirea lui cu Galina ? Ce să facă ? Cît timp să mai tacă ? O zi, două, trei ? Sau poate că ar fi mai bine să nu-i spună nimic ? Că doar nu se întâmplase nimic ! Cum e mai bine să procedezi, în cazul acesta ? Să spui adevărul sau să minți ? Grele, foarte grele întrebări pentru un om care abia își începe viața ! Așa că, vrînd, nevrînd, era a treia zi de cînd Leonid tot amîna ceasul mărturisirilor ! „Să-i vorbesc deschis despre (toate... Dar cum să-i vorbesc, dacă ea se teme atât de mult de adevăr ? gîndea el acum, simțind-o că tremură lângă el. Să aștept pînă n-o să se mai teamă de adevăr ! Și-apoi nici nu-i momentul acum ! Nu-mi arde mie de asta... O să-i spun tot cînd m-oi întoarce de la Lebeajie !..."

- De ce ți-e frică de toate ? o întrebă Leonid.
- Nu înțeleg ce s-a întâmplat cu mine ! îi răspunse Svetlana. Fiindcă într-adevăr mă tem ! Și de tine mă tem și nu știu de ce ! Uite, stau ou tine de vorbă, dar inima-mi încremenește de frică ! Mi se tot pare că dintr-o clipă în alta o să faci ceva, o să spui ceva...
- Ești obosită, o întrerupse Leonid.
- E ciudat, nu ? urmă Svetlana. Dar totuși, de ce mi se pare așa ? înainte nu -mi se întâmpla asta ! Cînd eram cu tine, nu-mi era niciodată frică.
- Odihneștente, dormi... o sfătui Leonid, tot mai posomorit, conștient că .spune vorbe inutile.

Văzîndu-,ı că se uită ,ıa soare, fata își dădu seama că se pregătește de plecare și ¡tăcu, îngîndurată și întristată. Apoi, îl rugă doar, încetișor :

- Mai bine nu te-ai duce...

Leonid se bucură de noua întorsătură pe care o lua discuția, deși nici așa ou putea fi prea plăcută pentru el.

- De ce ? întrebă el repede.
- în sat e zarvă mare... îi șopti Svetlana, după ce aruncă o privire spre cort. Au ținut-o două zile într-o petrecere, și știi cum sîrnt oamenii la beție... Dau pe tine vina morții lui.
- Știu ! răspunse Leonid.
- Atunci, de ce pleci ? Trimite pe altcineva...
- Plec tocmai pentru că fac zarvă ı Să-mi spună în față ce gîndesc despre mine !
- Ce pot să-ți spună miște oameni beți ?

- Nu-i prea mare vitejie să dai bir cu fugiţii !
- Dar care-i vina ta ? întrebă Svetlana aproape stri- gînd.
- Din păcate, am o vină...
- Te ponegreşti și te osândești singur !
- Degeaba încerci să mă aperi de mine însumi, micuţa mea ! şi Leonid o strînse duios 'la piept. Şi degeaba crezi că-mi chinuiesc dinadins sufletul ! Nu-mi stă în fire ! Dar am văzut atît de des oameni care se distrug unul pe altul ! Avem în noi încă cruzime, duritate și rea-voin- ţă. O rea-voinţă nejustificată, deşi ne-o justificăm spunînd că trăim o perioadă de trecere... După părerea mea, nu-i vorba aici decît de ignoranţa noastră... Acum, după moartea lui Kuprian Zaharovici, o văd limpede. Multe m-a învăţat pe mine moartea asta I Ajungem uneori criminali din cauza unei anumite ignoranţe I

Căzu iar pe gînduri, ou ochii la stepă. Vorbi apoi cu acelaşi glas grav dinainte, dar parcă în glumă :

- Există ucigaşi care pun mîna pe cuţit, dar există și ucigaşi care n-au mîinide pătate de sânge ı Primii trebuiesc puşi la gard și împuşcaţi fără milă ; ceilalţi, cei fcare ucid, să zicem, cu vorba, .trebuiesc cel puţin băgaţi la puşcărie...

Spusele lui o făcură pe Svetlana să se cutremure.

- Parcă numai tu...
- Fireşte că nu ! exclamă Leonid, fără a o mai asculta pînă la capăt. Acolo, lîngă sicriu, au să se adune mulţi ca mine ! Mi-a povestit Zima că la şedinţe Kuprian Za- harovici a fost deseori „lămurit" şi „săpunit" fără vină. I s-au dat și mustrări... Toţi au să vină şi, fireşte, toţi au să plîngă moartea celui răposat. Pentru că la noi, slavă domnului, nu e obiceiul să se spună ticăloşii despre un mort, iar cel care le spune e dispreţuit. Da, acolo, lîngă sicriu, toţi au să spună numai bine despre Kuprian Zaharovici şi, fireşte, nimeni nu se va simţi vinovat de moartea lui !

Gîndul ascuns ce-i trecu Svetlanei prin minte îi aspri chipul pe care pînă atunci nu se citise decît frica :

- Mi-e teamă pentru tine, spuse ea, severă.
- Ți-e frică și de mine și pentru mine ? o întrebă Leonid.
- Da.
- Ești chiar atît de fricoasă *t*
- Cu cine pleci ? Singur ?
- Nu. Cu Vanka Sobol.

Svetlanei i se păru că trăsneşte din senin !

- Ce tot vorbeşti ? îngăimă ea.

- Liniştește-te ! Așa trebuie !

În ajun, cînd fusese să-și aleagă pe cineva cu care să se ducă la înmormântare, după o îndelungă chibzuială se oprise la Vanka Sobol. În primul rînd, era sigur că Vanka se va bucura cînd va auzi că-l ia ou el, pentru că de sărbători nu se putuse duce acasă. Și-apoi, ştia că omul se va simţi măgulit, deoarece, oricum, drumul lor avea un caracter oficial. În al doilea rînd, Bagreanov avea de gînd să vorbească cu el pe drum, liniștit și prietenește, ca să-l facă să priceapă că Zarniţîn n-avea nici un gînd cu Tonia. Il rugase de altfel chiar el să-i explice lucrul ăsta. Spera deci, ca în urma acestei discuţii, Sobol să-și potolească furtunoasa gelozie şi să se împace cu brigada. Iar un Sobol liniștit și împăcat, care pe deasupra mai era și localnic, nu-i putea fi decît folositor în călătoria lui de acum la Lebeajie.

Vanka Sobol ieşea tocmai din cort cu ţigara între dinţi. „Nu te neliniști !" o sfătui Leonid pe Svetlana din ochi și, luîndu-și rămas bun printr-un semn din cap, se duse spre el.

II

Vanka Sobol, care lucrase două schimburi la rind din cauza plecării lui Haiarov și a lui Danka, deşi păru interesat de gîndiul plecării, spuse într-un căscat :

- Partea proastă e că pic de somn !...

- Mergem cu căruţa, îl lămuri Bagreanov și o să tragi un pui de somn pe drum...

Peste o jumătate de oră porneau împreună spre Lebea- jie. Leonid se gîndise să-d dase pe Sobol să doarmă întîi, pentru că discuţia pe care o vor avea amîndoi avea să fie și serioasă și delicată și n-avea rost s-o deschidă cîtă vreme Vanka nu era mai mult sau mai puţin liniștit.

Numai că, cine ştie din ce pricină, de Sobol nu se lipi somnul de loc. Se suci omul, se răsuci, căutîndu-și loc cît mai bun în căruţă, dar degeaba. Pînă la urmă bombăni, asta așa, mai mult ca să se justifice în faţa brigadierului :

- Ce de-au mai îngrămădit bucătăresele alea aici ! Unde dracu să mai dormi ?

- Dă legăturile încoace, îi ceru Leonid. Bun ! Pune-ţi acum haina sub cap. Așa, bine ! Ia încearcă, cum e acum ?

- Acum e bine.

Şi începu să facă pe omul care se căznește să adoarmă și, care, bineînţeles, va adormi dintr-o clipă în alta. își acoperi ochii, stătu liniștit și începu chiar să răsufle egal, ca în somn. Adevărul e însă că nu voia să adoarmă. Şi nu voia să adoarmă

pentru că, în timp ce Bagreanov discuta prin radio cu Jenia Zvezdina, iar el îl înhăma pe Sokolik, se întîmplase ceva. Şi din cauza acestui „ceva", nu-i mai ardea lui de somn acum... Să vedeţi cern a fost. După ce îşi potrivise în căruţă legăturile şi sacii pentru provizii, Fenia Soinîşko se dusese la bucătărie. Tonia mai zăbovise puţin pe lîngâ căruţă, făcîndu-se că vrea să controleze dacă tot calaba- .lîcul lor fusese bine aşezat, în timp ce el, Sobol, îi arunca priviri temătoare pe după botul calului.

Trecuse o săptămînă din noaptea în care începuse aratul, noapte în care el, întărîtat de gelozie, o jignise pe Tonia de moarte, oducînd vorba despre dragostea ei cu Kostea Zarmiţîn. Îi dăduse deci prilejul să mai adauge o supărare la cele pe care i le pricinuise pînă atunci, şi în toată săptămînă care se scursese, deşi locuiau în aceeaşi tabără, făcuseră în aşa fel ca să nu se întîlnească niciodată singuri. Chinuit de gelozie, lui Sobol nici nu-i trecuse măcar prin minte în tot timpul ăsta că era de datoria lui să-i ceară Toniei iertare. Aşa că lucrurile între ei, merseseră din rău în mai rău, supărările se ţinuseră lanţ şi ajunseseră acum de nu li se mai vedea capătul.

- Văd că-ţi tot încarci calabalîcul, dar nici nu mă întrebi dacă ţi le duc ! se încumetă Vanka Sobol să spună, vorbind însă tot pe după botul calului.

- Nu tu le duci ! şopti Tonia.

Lui Sobol i se tăie răsuflarea. începea în ziua aceea vorba între ei, aşa cum începuse şi atunci, la întîlnirea din stepă. După o clipă, cînd trase hăţurile către sine, rămase trăznit, simţind la celălalt capăt al hăţului mîna Toniei.

- Am o treabă, spuse Tonia, ridicînd spre Sobol privirea plină de hotărî-re. Între timp, de zăpăceală, Sobol nici nu mai ştia ce să facă cu hăţul.

- Ce treabă ? întrebă el, luîndu-l cînd cu cald, cînd cu frig.

- Treci şi pe la noi de vezi dacă n-a sosit Katia...

Pe Sobol nu-d miră atît ruga Toniei, cît tonul cu care îi fu făcută. Vorbise fata cu încredere şi prietenie. Şi de vreme ce se săvîrşise o minune, Sobol dori din suflet să se mai săvîrşească pe loc şi a doua, şi o bucată de vreme aşteptă ca Tonia 6ă-i spună cine ştie ce cuvinte deosebite şi importante. Dar Tornia nu mai spuse nimic, îşi întorsese într-o parte ochii mari şi limpezi, şi-atî,ta tot-. De ! Nu se pot toate deodată ! Slavă domnului că i se mai liniştise şi ei inima un pic !

- Bine, am să trec, făgădui Sobol, aproape sufocat de fericire și speranță.

Cum să mai doarmă el acum ? Nici măcar să facă pe adormitul nu-i venea ușor ! Firește, scurta discuție ce avusese loc între el și Tonia nu era decît începutul împăcării. Dar e știut lucru că orice început e anevoios ! Și lui Vanka îi clocotea acum închipuirea, zugrăvindu-i în cele mai minunate chipuri viitoarele întâlniri cu Tonia, viitoarele ceasuri ale iubirii lor renăscînde !

Bagreanov convins că Vanka într-adevăr a adormit, nu-l tulbură în tot timpul acesta măcar cu o privire. „Doarme dus" își spuse el. Dar într-un loc căruța dădu într-o hârtoapă și se scutură atît de torc, încît Leonid se întoarse speriat spre Sobol. Când îi văzu mutra, strigă uluit :

- Cum ? N-ai adormit încă ?
- Ba adorm acum, îi răspunse Sobol, dîndu-și seama că visase destul, că era frânt de oboseală, că-l moleșise- soarele și că acum putea într-adevăr să închidă ochii.
- Dar ce draou ai făcut atîta vreme ?
- M-am gîndit ı
- Fir-ar să fie ! Ți-ai și găsit timpul potrivit !

Nu trecu însă mult și Vanka Sobol adormi într-adevăr, și încă atît de adânc, âncât oricît îl scutura căruța, oricît îi zvârlea dintr-o parte în alta capul rezemat de haină, el sforăia mai departe, ca un moș de o sută de ani, asudat ca un drac, nu atît din cauza căldurii, cît a încordării cu care dădea drumul sforăiturilor din adîncul pieptului. Din cînd în cînd, Leonid se întorcea spre el, îl privea și de fiecare dată rămânea uluit de somnul lui de invidiat. „Tare mai e omul ăsta !" își spuse el și zâmbi. Dar nu trecu mult și mirarea xedă locul neliniștii, iar cînd ajunseră pe la lacuri și satul era foarte aproape, își pier-

duse definitiv nădejdea că Sobol se va trezi fără ajutorul lui. Nu mai era timp de pierdut ! Trebuia sculat, flăcăul !

Numai că treaba nu se dovedi chiar atît de ușoară, îl trase Lconid ba de picioare, ba de mîini, îl scutură de umăr, îi strigă la ureche, dar degeaba ! Nu izbutea decît să-l facă să țocăie, drept răspuns, din buzele umede, să se apere în somn și să sforăie și mai grozav. Lconid opri atunci calul, strînse din dinți și-l scutură de vreo două ori pe Sobol din toate

puterile lui. Abia atunci se îndură Vanka să-şi deschidă ochii buimaci de somn.

- Ai murit sau ce-i cu tine ? îl întrebă Leonid înciudat. Trezeşte-te, pentru numele lui dumnezeu, că trebuie să stăm de vorbă !

- Da, da, trebuie... zise Sobol moale, căci habar n-avea de ce „trebuia" neapărat, şi închise din nou ochii, feriri- du-şi privirile de soare.

Din vîlcea drumul o lua în sus pe un imaş, de unde după puţin timp va apărea şi satul de lîngă ieşitura întunecată a pădurii de pini. Vremea trecea şi Leonid, după ce mai aşteptă un timp, încercă iar să-l trezească, ba duios, stăpînit şi binevoitor, ba furios. Dar Sobol nu deschidea ochii decît pentru cîteva clipe, ca să mîdie sau să rostească două, trei cuvinte fără sens, de fiecare dată tot mai supărat. Bineînţeles că pînă la urmă se ridică în căruţă şi ţipă furios şi plîngăreţ :

- Ce dracu vrei ? Lasă-mă-n pace !
- înţelege o dată, cap sec, că trebuie să stăm de vorbă ! .
- Mi s-a urît de vorba voastră !... Mi-e lehamite ! se răsti Sobol, privindu-l chiorîş şi furios. Era încă buimac de somn şi nu ţinea minte decît că Bagreanov îl tot certase în ultimele zile. Iar vrei să mă povăţuieşti ?
- Nu vreau să te povăţuiesc, ci să-ţi fac creierii să judece cum trebuie.
- Mie ? Cum adică, mă crezi prost ?
- Stai, caraghiosule şi ascultă mai întîi !
- Du-te la mama dracului şi lasă-mă în pace !

Vanka Sobol trase o înjurătură, sări din căruţă şi, în timp ce Leonid îl oprea pe Sokodik, se întinse la umbra unui tufiş de tavalgă de lîngă drum, îşi puse căciula sub cap şi îşi acoperi ochii.

Moartea atît de neaşteptată a lui Kuprian Zaharovxi complicase într-adevăr foarte rău relaţiile dintre cei din Lebeajie şi membrii brigăzii lui Leonid Bagreanov. Tot satul ştia ce viaţă dusese Kuprian Zaharovici, toţi ştiau cît de greu îi fusese. Dar oricîte ar fi îndurat el - războaiele, distrugerile şi alte nenorociri, fie personale, fie ale colhozului - întrucît nu duseseră la nici o catastrofă, nu erau considerate acum ca avînd directă legătură cu moartea lui. După părerea satului, moartea lui nu se lega decît de ultimile evenimente şi anume : de sosirea noilor- veniţi, de feluritele griji şi bătăi de cap legate de valorificarea pământurilor înţelenite şi, în sfârşit şi în primul rînd, de scandalul cu brigada lui Bagreanov. „De n-ar fi fost asta, ar mai fi trăit mult !" şuşoteau ei pe la toate uşile şi pe la toate răspântiile. într-un ouvînt, cei din Lebeajie vedeau cauza morţii lui Kuprian Zaharovici numai acolo unde voiau ei s-o vadă. Aşa ieşi la lumină surda nemulţumire oare exista la Lebeajie faţă de noii- veniţi. Ce.i drept, nimeni din sat nu se ridicase nicăieri deschis împotriva valorificării ţelinei, dar fiecare la el acasă trăncănea vrute şi nevrute. Nici unul nu se îndoia de uriaş,ui folos pe care-i reprezenta pentru toată ţara acţiunea proiectată, dar cum nu aflaseră încă de legile ce se pregăteau în legătură cu colectarea şi achiziţionarea grînelor, nu vedeau în valorificarea pămînturiior înţelenite cine ştie ce folos pentru satul lor, în timp ce dezavantajele şi lipsurile le vedeau olar. în primul rînd îi neliniştea faptul că cele mai bune păşuni şi fineţuri aveau să fie arate. Iar ei, siberienii, învăţaţi ou întinderi largi, nu puteau pricepe cum să ţină atîtea vite pe nişte petilce de loc sărate şi cu nişte ierburi de cultură, care cresc prost în stepa secetoasă. îi mai supăra şi toată vîlva exagerată, stîrnită în jurul tineretului care venise acolo să valorifice pământurile pustii, şi grija excesivă care trebuia să i se acorde pretutindeni şi în toate. Iată de ce, oamenii ■din Lebeajie priveau cearta ou brigada lui **Bagrcanov** într-o lumină deosebită. Nici nu se gîndeau că îin toată povestea asta ar fi putut avea şi Kupriain Zaharovici vreo vină cât de mică. Judecau aşa :

- Auzi istorie ! S-au apucat să facă gură ! **40$**
- De vreme ce au mâncat ţiştari, înseamnă că le-a plăcut...

- Bine, dar n-a murit nimeni, pasă-mi-te ! De ce fac atunci atîta gălăgie ?
- Da, ei trăiesc, dar el s-a dus...
Mai mult încă, prin cine știe ce căi incounoscutc ajunse din crângul Iepurelui în Lebeajie un zvon ¡potrivit căruia chiar și pe Bagreanov l-ar fi luat gura pe dinainte și s-ar fi învinovățit singur de moartea lui Kuprian Zaharovici. Asta s-a întâmplat în ziua de i Mai, cînd în orice casă, cît de sărăcăcioasă, erau pe masă și votcă sau rachiu de casă și bragă. Acum, nu că zvonul ăsta i-ar fi întărâtat chiar pe toți lebeajienii, dar se mai găsiră ici, colo, minți înfierbântate, care după un pahar, două, băut peste măsură, să se pornească ou blesteme pe capul noilor-ve- niți.
Cel care făcea cea mai mare agitație, atît aoasă, cît și pe uliță, era Orefi Severianov, nepot de-al lui Kuprian Zaharovici, un flăcău cam ușurel la minte, cîrcotaș și scandalagiu, care pînă nu demult - la asta pusese și răposatu' unchiu său umărul - stătuse la închisoare pentru huliganism. Acest pierde-vară și certăreț care pînă atunci nu avusese gură să-l ocărască pe Kuprian Zaharovici că îl prigonește pentru trândăvia lui, vrând acum să facă pe placul consătenilor uitase deodată toate supărările sale și se prăpădea mai mult decît ceilalți de durere pentru răposat.
- Mi l-au omorî-îit pe unchi-meu ! Au omorî-ît un suflet ca ăsta ! **striga** el pretutindeni. Au venit hrăpăreții, s-au adunat din toată lumea ı Ba dă-le asta, ba dă-ile aialaltă, că bucate alese le trebuie dumnealor ! Dacă nu le place, să plece ! Ducă-se unde vor, că n-o să le plîn- gem urma ! Avem noi și fără ei destulă arătură !
După obicei, nici a doua zi de i Mai nu se domoli petrecerea ! Și nu se domoliră nici discuțiile despre noii-veniți. Orefi Sevetianov zbiera acum și mai și, ca din gură de șarpe, ba se întâmpla că-i întărită și pe alți bețivani să zbiere, așa că la Lebeajie, luminoasa sărbătoare a primăverii era întunecată nu numai de moartea lui Kuprian Zaharovici, ci și de agitația, ba (ahiar de ura iscată împotriva tinerilor sosiți, care în cinstea acelei zile munciseră în ultimul timp pe țelină ou atîta râvnă.
Se vedea bine tot satul, dar Leonid mergea ferindu-se să-l privească și gândindu-ise la sine cu o sinceritate neobișnuit de aspră, așa cum izbutise să se gîndească numai de câteva zile încoace.

„Dacă n-o să-mi schimb caracterul ăsta nenorocit, multe necazuri am să mai las după mine, își spunea el. De ce m-am născut oare așa ?"
Numai că de născut se născuse bineînțeles ou totul altfel. Fusese el impulsiv ? Făcuse el rău cuiva ? Spusese el cuiva vorbe tari, grosolane ? Nu ! Atunci, de cînd se pricopsise ou caracterul ăsta urît ? Nu știa. Un singur lucru îi era limpede și de neuitat : că se schimbase în urma bolii grele de care zăcuse la Zagorie, după ce aflase de moartea tatălui său.
Tinerii n-au timp să-și urmărească viața. Au prea multe lucruri importante de făcut. Multă vreme nici Leonid Bagreanov nu-și urmărise viața și nu și-o privise cu ochii altuia. Doar în ultimii ani începuse să bage uneori de seamă laturile proaste ale caracterului său și faptele urîte. își și spusese în cîteva rânduri că trebuie isă-și frîneze irascibilitatea ca de copil, să se străduiască să fie mai blând și mai bun cu oamenii. Dar nu totdeauna ținuse minte cuvântul dat... Iar acum jignise un om bătrin și luminat la minte, și-l chinuia întrebarea^ dacă nu tocmai asta îl făcuse să cadă acolo, în stepă.
Moartea lui Kuprian Zaharovici era a doua pierdere de neuitat din viața lui. Nu-i putea întuneca nenorocirea lui personală, e drept, dar o împingea pe planul al doilea și—ı silea să se gândească mereu la familia lui Kuprian Zaharovici, rămasă fără sprijin, la soarta satului său, la stepa sa, la gîndurile lui dinaintea morții... În zilele acelea, Leonid zăcuse ca după moartea tatălui său. N-avea decît o singură dorință, poate ciudată, dar nespus de vie : voia să-<l vadă pe Kuprian Zaharovici în sicriu, voia să-i vadă chipul, convins că va citi ceva deosebit de important în trăsăturile lui încremenite pe vecie, ceva care trebuia neapărat ținut miinte toată viața.
Deodată auzi dinspre Lebeajie duduitul atît de cunoscut al motocicletei Galinei Hmelko. Privi în drum și o văzu zburînd ca de obicei ca vîntul, sărind cu motocicleta la toate hârtoapele. Presimțind că-i aduce o veste rea, Leonid opri calul și sări din căruță. Galina opri motorul și rosti, cam rece :

- Trebuie să-ți spun ceva important.
- Puteai să mă aștepți în sat !
- Am primit dispoziții să-ți ies în cale.
- Cine ți-a dat dispoziția asta ?
- Conducerea colhozului.

Leonid se căzni să ghicească despre ce *era* vorba, după expresia feţei ei. Era pentru prima oară că o vedea atît de serioasă, de alarmată, ba chiar speriată de ceva.
- Vorbeşte ! îi ceru el.
Fata avea priviri străine, febrile.
- Nu trebuie să apari în sat.
- De ce ? Mă duc la înmormântare !
- Prea târziu. L-au şi înmormântat.
- Cum l-au înmormântat ? Nu se poate ! strigă Leonid şi se uită la ceasul lui de mână. Cum se poate ?
- L-au adus azi dimineaţă din Zalesiha.
- Cum aşa ? Dar eu trebuie neapărat să-l văd ! spuse el zăpăcit.
- Prea târziu, mai spuse o dată Galina hotărîtă. (Adevărul era însă că trupul lui Kuprian Zaharovici abia acum era transportat de la Zalcsiha la Lebeajie.) Tot satul s-a şi adunat la praznic.
- Mă duc măcar la praznic !
- Nu te-a poftit nimeni !
- Aha ! Nu m-a poftit ?
- Nu. După cîte ştiu eu, nu.
Leonid se întunecă şi-şi îmdeştă încet fălcile.
- înţeleg... spuse el surd.
- Nu te necăji, rosti Galina ceva mai blînd de data asta. E o măsură de prevedere. La praznic oamenii au să se îmbete. De ce să-i provod ?
- Cine nu mă lasă să intru în sat ? întrebă deodată Leonid.
- Nu te îinfierbînta ! Nu te opreşte nimeni, dar te sfătuiesc ,să nu vii !
- Cine?
- Toţi conducătorii noştri.
- I-di-o-ţii ! spuse Leonid printre dinţi. Blamează tot satul degeaba ! Mai sînt oameni de ăştia, acum ?
- De ăştia nu mai sînt, dar totdeauna se mai găseşte printre ei cîte un Orefi Severianov... observă Hmelko.
- Ce poate face Orefi al vostru ?
- L-am auzit eu cu urechile mele cînd ameninţa...
- Unora le place să ameninţe...
- Da, dar e în stare s-o şi facă !
- Creezi panică ! Nu cumva dintre toţi numai tu te-ai speriat ?

- De ce nu m-aş speria ? îl întrebă Galina, aruneîn- du-i vorbele ca o provocare. Da, mi-e frică !

Vocea i se frînsc brusc şi fata -îşi îndreptă spre el o privire neputincioasă, ca de copil.

- Ei, uite ce e !... spuse Leonid, cedînd. Iau eu moto-cicleta şi tu încalecă pe Sokolik şi înapoiază-te în sat. Calul să-l dai lui Vainka Sobol, că el vine la praznic să aducă proviziile. Şi te mai rog ceva : pune-mi la poştă scrisoarea asta.

Hmelko o luă din -mina lui Leonid.

- Către Comitetul Central ? Despre ce-i scrii ?
- Comunic Comitetului gîndurile lui despre ţelină şi despre sovhoz, răspunse Leonid.
- Ale lui Kuprian Zaharovici ?
- Da.

Pe drumul ce ducea în sat se iviră doi călăreţi. Erau Imanbai şi Beisen. Se duceau şi ei la înmormîntare.

III

Lui Vanka Sobol îi pocnea capul de durere şi cîteva clipe boci ca după mort. îngrozit, simţi apoi că i se prăbuşeşte inima, auzi alături pe cineva fornăind puternic pe nişte nări enorme, şi deschise ochii. Dar în jur era întuneric, şi se sperie. Vru să se ridice .puţin ; cînd se propti în palme, simţi ceva moale, probabil haina vătuită întinsă sub el. Ce era acum ? Noapte ? Dar de ce era noapte, cînd trebuie să fie zi ? Şi-apoi, unde se afla ? Ce era cu el ? Şi cine dracu fornăie în beznă, lîngă el ?

Speriat, Începu să pipăie locul în care dormea sau poate murea. În clipa aceea, aproape, foarte aproape de el, cineva fornăi iar, şi iar i se opri inima. Pînă la urmă pricepu că lîngă el era un cal, şi că el se afla, aproape sigur, în căruţă. Da, da, chiar aşa ! „Dar unde-s hăţurile ?" Îi străfulgeră un gînd prin capul care-i vîjîia, şt începu din nou să caute în jiur. Dar hăţurile tot nu le găsi. Nu erau în căruţă... Căzuseră probabil şi se suciseră pe butucul roţii. De-aia stă calul... Dar el, Sobol, unde se ducea ? În orîngul Iepurelui ? Nu, nu-şi aducea aminte să fi plecat în stepă, dar acum în stepă se afla, vezi bine ! Vedea focurile iroşietice care apăreau clăti-nîndu-se şi licărind ici, colo, în depărtare, jos, deasupra pămîntului. Iar în aer plutea miros puternic de ars. Asta însemna că focul ajunsese pe aproape. Bîntuise toată ziua în stepă, scăpase de sub mîna omului, se întinsese în depărtări cît vedeai cu ochii şi nu se mai putea domoli nici acum.

Lumea pierise în beznă, iar focul alerga și căuta mereu alte pîrioage acoperite cu buruieni...
Asta însemna că mergea totuși spre crângul Iepurelui !
Cu chiu, ou vai Vanka Sobol coborî din căruță. Avusese dreptate : hățurile erau într-adevăr înfășurate pe butucul roții și încă atît de rău, încît nici nu știa dacă le mai putea descurca, așa, pe întuneric. Sokolik, cu botul sucit într-o parte, către hulubă, se oprise în loc. Dar nu era nici un drum în fața lui. Se rătăcise în stepă, sau ce,? N-ar fi de **mirare** ! Era doar un cal tînăr, fără experiență, și era noapte. Cum să nu piardă un drum care abia ncum se bătătorea ? Sobol mai cotrobăi o dată în jurul căruței, și dădu cu mîna peste niște smocuri de păiuș și de ierburi mărunte. După cît se părea, pînă să cadă hățurile Sokolik apucase să-l ducă o bucată bună în stepă. Poate că-l dusese aproape de crîngul Iepurelui... Dar unde o fi ? Unde ? În care din cele patru puncte cardinale ?
învăluită în întuneric, stepa amuțise și oricît ar fi fost de obișnuit Vanka Sobol cu ea, liniștea aceasta neobișnuită și focurile care rătăceau pierdute pe întinderile ei îl făcură să se înfioare de frică. Măcar de-at țipa sau ar fîlfîi din aripi vreo pasăre de noapte deasupra lui ! Dar ți-ai găsit ! Ai fi zis că nici ¡un suflet nu mai exista în pustiul acesta cernit, în afară de el, Vanka Sobol, și de Sokolik, care fiind însă lipsit de judecată, nu știa ce primejdios e să rătăcești drumul pe aici... Trebuia totuși să facă ceva !
Vanka Sobol se lăsă în genunchi lîngă roata dreaptă din față a căruței. Greu mai e să desfaci niște hățuri pline cu dohot, dar și mai grele erau frînturile de amintiri ale celor petrecute peste zi. Erau ca firele unui scul de lînă încurcat, cu capete multe, dar de oricare ai fi tras, îl încurcai și mai rău. Greu, nespus de greu și de chinuitor ! O fi, dar chiar de-ai plînge de necaz, de descurcat trebuie să le descurci, Vanka Sobol, neno- rocitule !
La început, Vanka își aduse aminte că umblase peste zi călare pe Sokolik prin Lebeajie. De ce ? Doar el, Sobol, sărise din căruță și se culcase lîngă drumul din stepă, iar Bagreanov plecase fără el la Lebeajie. Aha, da ! îl treziseră și-l duseseră în sat băieții din brigada lui Gromov. Apoi a fost înmormântarea lui Kuprian Zahafovici. Unde l-au înmormîntat ? Parcă nu la cimitir, ci în mijlocul .satului. Nu, în mijlocul satului i l-a dat Galina Hmelko pe Sokolik... ia 346 jur stăteau o mulțime de oameni. A fost pînă la urmă înmormîntat Kuprian Zaharovici sau nu ? Da, sigur, a fost

înmormîntat... Altfel nu s-ar fi ţinut praznicul din casa lui. Şi praznicul se ţinuse, asta-i sigur ! La masă, alături de el stătuse Orefi Severianov. Orefi luase o sticlă de o jumătate de votcă, şi-o vîrîse în buzunarul pantalonilor, fără să-l vadă cineva, iar deasupra celorlalte două sticle ce se aflau pe masă, în faţa lui, făcuse o roată cu mîna, ca să ştie toată lumea că pe astea numai el le bea. „Viii cu viii !" îi şoptise el atunci lui Vanka. De ce pe urmă colhoznicii i-au legat pe ei doi, care se împrieteniseră la toartă în timpul mesei, şi i-au udat cu apă ? De ce ? Nu, la început îi blestemase şi ol cu Orefi pe Bagreanov şi pe toţi noii-veniţi că-l omorîseră pe Kuprian Zaharovici, şi cînd lumea a căutat să-i potolească, săriră la bătaie. Aşa se întîmplase... Bine, dar după ce i-au udat cu apă, de ce au cîntat ? Gurată aiureală ! Auzi, să cînţi la praznic ! Of, şi Orefi ăsta ! Of. Orefi ! El a cîntat primul... Şi pe urmă ce-a ma.i fost ? Le-au dat drumul ? înseamnă că le-au dat drumul, dacă umblase cu Orefi şi cu prietenii săi cu căruţa prin sat... Dar unde-i blestematul ăsta de Oirefi cu priotenii lui ? Cum de l-au lăsat să plece noaptea în stepă ? Auzi deodată, undeva, departe, nişte împuşcături şi lăsă hăţurile, mort de frică şi de necaz. Multă vreme se căzni să afle din ce parte se trăsese, însă capul lui .prost nu mai lucra de loc ! Cine putea să tragă noaptea în stepă ? Şi pentru ce să tragă ? Tot lîngă crîngul Iepurelui ? Parcă lupoaica fusese prinsă...

Pe Vanka nu-J speriase încă niciodată singurătatea în stepă, nici ziua, nici noaptea. Acum, însă, era tare îngrijorat. Din fericire, nu trecu mult şi izbuti să desfacă hăţurile. Abia apucă să se urce în căruţă şi Sokolik, ■amorţit de atîta stat, o şi luă la drum, iar Vanka se simţi uşurat şi pentru că pornise şi pentru că scăpase din locul acola nenorocos în care dormise sau dăduse să moară în noaptea aceea.

Acum, nu mai avea altceva de făcut decît să se lase în voia lui Sokolik, gîndind fără să vrea că dacă merge ■calul atît de curajos înainte, înseamnă că simte drumul. Dar nu trecu mult şi Sobol se întrebă : „Bine, dar unde mă duc ?" şi începu din nou să privească în jur. Dar ce puteai vedea acum în stepă ? Doar întunericul şi 'focurile ! Şi, deodată, Sobol trase brusc de hăţuri ; de ce se ducea calul în partea aceea unde sînt atît de multe focuri ? Că lîngă crîngul Iepurelui nu era foc, căci pe acolo nu erau pMoage. „Mă, că prost mai eşti !" îl certă el pe Sokolik, şi-l cîrmi brusc la dreapta, spre întunericul des.

Merse multă, foarte multă vreme fără să dea de drum, prin ţelina ce se întindea la nesfîrşit sub roţile căruţei. Pustiul acela negru era fără sfîrşit. Dar iată că deodată, sub copitele lui Sokolik clefăi noroiul, iar roţile se afundară în părnînt.
„Terenuri saline !" se îngrozi Sobol, oprind calul. Ştia însă că nu erau terenuri saline pe lîngă drumul care ducea spre crîngul Iepurelui, şi, după o dipă de gîndire, irutoa-pse calul. Nu ştia însă încotro s-o ia şi fără să-şi dea seama trăgea din cînd în cînd de hăţul drept, descriind astfel un cerc marc pe ţelină. Cînd lui Sokolik i se urî să se tot învîrtească pe loc, smuci hăţul din mîinile lui Sobol, care i-l dădu, supus. Ştia - acum că rătăceşte prin stepă fără nici o speranţă...
Deodată, din beznă, drept în faţa lui, se ivi o creastă -de foc. înfăşurindu-şi hăţurile pe mîini, Vanka Sobol urmări zăpăcit aproape un minut, cum creştea şi se ridica lumina în drumul lui. Abia mai tirziu îşi dădu ■seama că era luna care răsărea. Dar de ce răsărea din partea asta ?
O luă deci înapoi. Dar auzi iar clar împuşcături, departe, în faţă. „E bine, acolo e crîngul Iepurelui !" îşi făcu Sobol socoteala, şi convins acum că rătăcirile lui în noapte vor lua foarte curând sfârşit, îl plesni pe Soko- lik ou hăţurile, şi-l făcu să meargă la trap.
Doi snopi de lumină străpunseră deodată cu putere întunericul dintr-o parte, nu prea departe de el. Ce să fie. o maşină ? De unde ? Nu, era un tractor, fireşte, lumina se mişca încet ! Dar ce căuta aici, în faţa crângului Iepurelui ? Brigada era doar dincolo de crîng ! Sau poate trecuse de mult de tabără şi rătăcea undeva, pe lîngă lacul Lebedinoe ? Ce chestie ! Da ! Mai mare ruşinea să recunoşti în faţa noilor-veniţi că te-ai rătăcit în stepă ! N-avea însă încotro ! Trebuia să meargă spre tractor ! Cine-o fi arând ? De n-ar nimeri tocmai peste Kostea Zarniţîn !
Curând auzi limpede zgomotul tractorului. Sobol opri calul cam acolo unde, după socoteala lui, trebuia să fie arătură. Sări din căruţă, îl luă pe Sokolik de căpăstru, fiindu-i teamă ca nu cumva să se sperie de zgomot şi de lumină, şi încercă din mers pămîntul cu piciorul, ca să nu dea cumva în brazdă. Dar, ce ciudat ! Nu era nici o brazdă prin apropiere. Atunci, unde se ducea tractorul aşa, prin ţelină ? Şi de ce mergea atît de şerpuit ?
Deodată, lumina farurilor îi orbi pe amîndoi, şi pe Sobol şi pe Sokolik, care îşi feri capul, fornăi şi vru să dea înapoi. Căutând să-l oprească şi să-l potolească, cîteva minute Sobol

nu mai putu urmări tractorul ce se apropia. Iar când se uită îin sfârşit la el, tractorul trecea pe alături. Dar ceea ce văzu atunci Vanka Sobol, îl făcu să se cutremure din cap pînă-n picioare şi-l ţintui locului. Pentru că văzuse atîrnînd moale pe uşa cabinei, deasupra şenilei, capul ou păr ¡bălan, cîriionţat, al unui om mort...
Sobol ţipă cît îl ţinu sura. înnebunit, şi încurcîndu-se în hăţuri, căzu la pămînt.
Nu-şi veni în fire decît la larma unor glasuri.

- E Sobol ! Sobol !
- Legaţi-l, băieţi !

- Unde-s ceilalţi ? Unde au dispărut ? **412**

Sobol se uita năuc la băieţii din jur, care veniseră cu arme şi cu lanterne, şi viru de cîteva ori să vorbească, dar nu putu. Tăcerea lui îi înfurie, pare-se, şi mai mult pe ceilalţi, căci în jur se stârni o larmă de neînchipuit. Sobol, mut, se lipi sleit de puteri de pămînt şi încremeni. Vedea limpede că-i venise sfârşitul.
Stătea acum pe ,patul său din cort şi-şi cerceta la lumina sfioasă a lămpii agăţate pe stîlpui-propcca mîinile aspre, mînjite cu dohot, pe care le ţinea împietrite pe genunchi. Nu-şi dădea seama cu ce erau murdărite, şi ar fi vrut să-l întrebe pe Belousov, care stătea încruntat, cu puşca în mînă, lîngă soba plină de jar, dar nici de data asta nu pucu deschide gura. Din clipa în care îl prinseseră băieţii acolo, în stepă, nu spusese un singur cuvînt !
în tabără era un veşnic du-te-vino, pe undeva, pe aproape, se auzea zgomot de glasuri, motoarele duduiau, fiarele zăngăneau lîngă cring, dar el, Sobol, nu auzea nimic, deşi îşi încorda auzul ca să prindă măcar un fir, cît de subţire, fie ca de păianjen, care să-l lege de lumea înconjurătoare. Parcă-i erau înfundate urechile ! Şi ce înfundate, ferească dumnezeu ! Se simţea apăsat de un fel de îndobitocire mohorîtă şi fără margini, de un somn adînc cu ochii deschişi.
N-o văzu pe Tonia intrînd. Un şal mare şi negru îi învelea umerii. Fata intră ca o umbră, se opri ceva mai încolo şi îl privi nemişcată o bucată de vreme. Apoi, se apropie fără zgomot şi se lăsă în genunchi, ca el să-i poată vedea mai bine faţa.
Somnul greu care pusese stăpînire pe întreaga lui fiinţă împiedică bucuria să-i înflorească în suflet cînd o văzu. îi luci **349** doar o clipă în ochi, dor se stinse pe loc. îi arătă din priviri

mîinile sale, care-i atîrnau pe genunchi, şi tot din priviri o rugă să-i spună de ce erau negre. Tonia i le luă, le aşeză una lîngă alta, şi mîngîindu-le cu palmele ei calde, îi spuse în şoaptă :

- Nu te teme, sînt pline de dohot...

Ridică atonei puţin capul şi, încruntat, se uită peste - capul Toniei, în umbra din jur. îşi amintise, probabil, cum de-şi murdărise mîinile cu dohot...

- Eu nu cred ! Auzi ? Nu cred ! rosti Tonia cu putere, deşi aproape în şoaptă, şi-l privi în faţă, cerîndu-i din ochi s-o asculte cu luare-aminte. Ei zic că ai adus pe cineva din Lebeajie... Nu-i adevărat ! Nu cred ! Nu pot să cred ! Tu nu eşti din ăştia, ştiu eu... Dar spune-mi măcar un cuvînt ! Hai, spune-mi !

Sobol se străduia s-o înţeleagă, cînd deodată ridică din nou puţin capul şi se încruntă. Fruntea îi luci ca o piatră înrourată. Peste cîteva clipe, izbuti într-o sforţare să deschidă gura şi o întrebă în şoaptă, aşa cum vorbesc numai oamenii îngrozitor de slăbiţi :

- Pe Kostea ?

Tonia dădu din cap.

De pe fruntea lui Vanka se rostogoliră cîteva broboane de sudoare.

- Ştiam că nu eşti vinovat ! strigă Tonia, îneeîndu-se în lacrimi de bucurie şi se apucă să-i sărute repede mîinile, care miroseau a dohot curat de mesteacăn. Iartă-mă, iartă-mă ! Am fost rea, rea ! Te-am chinuit ! Iartă-mă ! Dar acum toate, toate au să fie bine ! Mă auzi ce-ţi spun ? Ţi-e greu să vorbeşti, aşa-i ? Bine, bine, taci... Tu numai să dai din cap ca să ştiu că mă auzi... Uite aşa ! Aşa e bine ! Acum, între noi toate vor fi bune, sărmanul meu, toate ! O să te întorci în curînd, şi o să Fim totdeauna împreună. Mă auzi tu ? Mai fă-mi un semn din cap ! Tare te-ai speriat, dar să nu-ţi fie teamă că n-ai să păţeşti nimic ! Nu eşti vinovat. Mă duc chiar eu la miliţie, şi am să le-o dovedesc... Că eu te-am văzut cum erai cînd ai plecat la Lebeajie. Ştiai că te-am iertat... Mă credeai... De ce era atunci să faci una ca asta ?

Şi începu să-i sărute iar mîinile.

în timpul acesta se adunaseră în cort o grămadă de băieţi care trăgeau cu urechea la vorbele Toniei, scotocindu-şi tăcuţi prin lucruri, zăngănindu-şi cartuşele şi scoţîndu-şi din tocuri armele. Cînd auzi ultimele cuvinte

rostite de Toinia, Ibrai Hasanov, nestăpânit ca de obicei, strigă furios :

- Ăsta a fost în stare să facă orice, că de mult îi puuta sâmbetele !

Fata se întoarse repede spre el și-i răspunse, aspră :

- Tu să taci, că nu-i vinovat !
- N-o fi, dar unde a fost, știi ?
- Știu ! Uite acolo a fost, în spatele crîmgului I
- Dar ce căuta acolo ?
- S-a rătăcit și atâta tot!
- Dar de unde știi că era singur ? Că n-a venit cu cineva ?
- Uscaţi-s-ar limba ! i-o tăie Tonia.

Băieţilor le fusese drag de Tonia nu numai pentru că era frumoasă, ci poate și din cauza atitudinii ei ostile, de pînă atunci, faţă de flușturatecul Vanka Sobol. Așa că scena la care asistau era pentru ei cu totul neașteptată. Schimbarea ei atfc de bruscă, nu numai că-i uimi, dar îi și jigni, pentru că, socoteau ei, Tonia lua voit atitudine contrară atitudinii întregii brigăzi, într-o problemă atât de gravă. înccpură s-o certe, cu cuvinte aspre, ce căzură ca grindina asupra Tonici :

- Habar n-ai de nimic, și-i iei apărarea !
- Ţi-ai și găsit de cine să-ţi fie milă !
- E limpede că el i-a adus, că el i-a călăuzit !
- Avem toate dovezile, drăguţo !
- Ia uite, unde l-a dus furia ! Și i s-a spus doar...
- în chestia asta, v-aţi înţeles între voi !
- Gata, ajunge, le spuse Leonid hotărît, ieșind din colţul în care își avea patul. N-are rost să flecărim aiurea ! Că și fără noi au să se lămurească lucrurile. Sîn- teţi gata ? Avem arme pentru fiecare tractor ?
- Avem !
- Cine are nevoie de alice de lup ?
- Dă-mi mie ! îl rugă Ibrai Hasanov.
- Și mie ! ceru Kraiușka.

Bagreanov se apucă să împartă cartușele.

- Care va să zică, ei ne omoară și noi le deșţelenim pămîntul ? întrebă Beloreţki nervos.
- O să4 deșţelenim ! îi răspunse Leonid, tăios.
- Cu arma în mină ?
- Și ce-i cu asta ?

'351

Bagreanov ieși repede din cort și, urmat de întreg schimbul de noapte, se îndreptă spre hotarul nordic al crîngului, unde

se adunaseră tractoarele. Băieţii mergeau tăcuţi şi fără zgomot, ca ostașii într-un marş de noapte, cu ţevile negre ale armelor scînteind într-un a în lumina lunii.

Peste puţină vreme, tractoarele brigăzii lui Bagreanov duduiră din nou în apropierea taberei. Înfigîndu-și in întuneric tăişurile de lumină ale farurilor, porniră fiecare spre postata lui, în bezna fără viaţă ce tot mai învăluia strîns pămîntul. Stepa ardea mai departe...

IV

După asasinarea lui Zarniţîn nu se lăsă pînă în zori o clipă de liniște în crângul Iepurelui. Cine să doarmă ? Băieţii din schimbul de zi ba şuşoteau între ei prin colţurile cortului, ba ieşeau buluc afară, să tragă cu urechea la duduitul îndepărtat a,l tractoarelor şi la zgomotele nopţii. Uneori, puneau nuna pe topoare și ciomege și dădeau ocol întregii tabere, pîndind în beznă. Fetele se închiseseră în remorca lor cu zăvorul și tăceau ca păsările pe vreme rea.

Dar dintre toţi, cel mai greu o duse Svedana în noaptea aceea.

încă de dimineaţă, de cînd plecase Leonid la Lebeajie, își pierduse şi liniştea și stăpînirea de sine. Gelozia, care începuse din nou s-o chimuie în ultimele zile, o zgudui deodată. Simţea că lui Leonid i se întîmplase ceva, își dădea seama limpede .pentru prima dată că lui îi era rușine de ea, și pricepu că ascunde o taină, dacă nu chiar un păcat. Ce se-ntâmplase ? Să nu fi fost în stare să reziste în faţa căzăcioaicei aceleia neruşinate ? Gîndul ăsta îi făcu rău... Nici nu izbutise să-i spună lui Leonid ceea ce voia să-i spună...

După plecarca lui, fu şi mai prost. Ca totdeauna la ora aceea, în tabără domnea liniştea. Schimbul dte noapte se odihnea, bucătăresele obosite se culcaseră şi ele, iar ea trebuia să totalizeze rezultatele muncii de peste noapte a brigăzii, aşteptând apelul Jeniei Zvezdina prin radio. Dar parcă îi ardea de lucru ? O bucată de vreme umblă de colo-colo prin tabără, fără să-și găsească loc nicăieri. Apoi se duse aşa, fără rost, în inima crângului.

Nu trecuseră decât trei zile de la furtuna aceea, nu trecuseră decît trei zile de cînd ea, plină de fericire, culesese un buchețel de ghiocei de culoarea azurului pentru Leonid, în semn că-și împărţea fericirea ou el. Dar și în acest scurt timp, câte nu se schimbaseră în orîng ! E drept, albu
dezgolit al mestecenilor seînteia încă orbitor, dar pe ramuri

începeau să se deschidă încetişor mugurii umflaţi-, plini de o gingaşă lumină verde, care te făcea a crede că se ridică din copaci o mare liniştită, un abur abia vizibil. Iar jos, pe pămînt, cum arborii nu acoperiseră încă cerul şi soarele cu frunzişul lor, ţîşniseră peste tot looul florile timpurii ale primăverii, floarea paştilor, mierea ursului, podbalul. Pe coline se zăreau straturi de dedeţei, cu tulpiniţele lor mititele de care atîrnau, graţioase ca nişte lampioane, flori mari, stinje- tieii. Iar în aerul saturat de căldura soarelui şi de aroma fină a primelor flori, se pornise bîzîitul împărăţiei muştelor cuprinse de o activitate febrilă.

Deodată, Svetlana îşi aduse aminte de ceea ce îi spusese Fenia Solnîşko într-un rând, că adevărata primăvară «iu vine decît o dată cu apariţia „cheilor primăverii". Cheile primăverii, adică brădişorii, pe care Svetlana îi cunoştea bine. Creşteau prin toate crângurile de mesteceni de lîngă Moscova. Unde erau acum aceste minunate flori de aur, aceste chei cu care firea, după cum spune poporul, deschide uşa adevăratei primăveri ? Ar fi fost timpul să apară şi ele. Unde erau ? Lunecîndu-şi repede pri-

virea în jur, Svetlana făcu mai mult deeît o sută de paşi în mestecănişul rar, dar nu le văzu nicăieri. „înseamnă că adevărata primăvară n-a venit încă, îşi spuse ea cu amărăciune, şi încetini pasul. Aşa-i şi cu el : n-a fost dragoste adevărată. Dacă ar fi fost adevărată, nimeni şi nimic nu l-ar fi rupt de mine." Apoi, speriată parcă de ceva, porni repede mai departe în inima crângului. Păşea, fără să se uite nici sub picioare, nici în jur, şi se pomeni curind într-o poieniţă unde o opriră în loc şi soarele şi albastrul cerului, şi unde un mesteacăn singuratic, bogat în ramuri, stătea îndoit tare, cu trunchiul aplecat spre miazăzi. Pe trunchiul acesta, chiar la îndoitură, în locul unde se încovoia, cineva făcuse cu toporul o crestătură, iar dedesubt atîrnase ou o sfoară o>sticlă, semn că în tabără era cineva amator de sevă. Sticla se umpluse şi acum sucul acela ce bătea uşor îra trandafiriu se scurgea pe pămînt în picuri de mărgăritar» Qteva clipe, Svetlana rămase în faţa mesteacănului., îşi ţinea ochii larg deschişi, şi în adînoul lor tremura viu o lumină aurie. „Trebuie să-l văd imediat şi să-i vorbesc ! Imediat ! se gîndi ea, punîndiu-şi în acest gînd toată puterea sufletului său. Trebuie să-mi spună tot f Nu pot să trăiesc aşa !" Şi o porni hotărîtă spre locul încotro stătea aplecat mesteacănul rănit.

La marginea crîngului, Svetlana se opri. Ce ciudat ardea stepa ! Erau locuri în care valurile albe și dese de fum se scurgeau dinspre apus spre răsărit, ca și cum pămîntul, care vărsa foc, ar fi avut răsuflători. O clipă fetei îi fu frică să pornească singură în stepa aceea cuprinsă de flăcări, dar se birui și o luă curajoasă de-a dreptul peste țelina uscată, fără să se gîndească că nu avea cum ajunge nici pînă-n seară la Lebeajie. Vedea departe, în zare, creasta albastră a pădurii, şi iuţea mereu pasul, în nădejdea că va da repede de Leonid și că-i va cere să fie sincer ou ea. Ajunsese la vreo trei kilometri de orîngul Iepurelui, cînd, de sub picioarele ei, își ţîşni speriată zborul zgomotos o pasăre cenușie. Svetlana se dezmetici, se lăsă la pămînt și începu să plîngă tăcută. „Ce-i cu mine ? Unde mă duc ? se întreba ea. Am eu atîta putere să ajung în sat ? Ajută-mă, dragă mamă... ajută-mă !"

Se întoarse în .tabără peste un ceas, istovită și ciudat •de abătută. Bucuroasă că bucătăresele .dormeau încă, se repezi pe furiş la hârtiile sale.

Leonid se întoarse pe neaşteptate, cam pe la vremea prânzului, dar pe Svetlana n-o miră nici faptul că se înapoiase atît de repede, nici aerul lui întunecat, căci i se tăie răsuflarea, cînd îl văzu pe motocicleta Galinei Hmelko. Asta însemna că se întâlniseră ! Se întâlniseră I Gândul acesta îi arsese sufletul și ziua toată ca și seara întreagă nu se mai gîndi decît la tainica lor î-ntîlnire și la nenorocirea ei. Îi era teamă să-l întrebe de ce se întorsese atât de curând, și pe deasupra singur, pe o motocicletă străină. Mai mult, văzînd că Leonid vrea să-i vorbeas'că, se feri de el. Abia spre seară află din gura Feniei Solnîşko ce se petrecuse. Dar nu voise să asculte nici ce spunea Fenia. Căci „ei" se întâlniseră, se întâlniseră și fuseseră împreună și asta era important, cel mai important lucru din cîte se petrecuseră în ziua aceea sau se puteau petrece cîndva ! Spre miezul nopţii, cînd se abătu nenorocirea asupra crângului Iepurelui, Svetlana era așa de amărâtă, încît nu mai trăia, ci se zbătea înnebunită într-o lume străină, îngrozitoare, în care totul ardea o dată cu stepa, în care nu puteai respira, în rare nimeni nu-i înțelegea durerea, și în care ea nu mai putea rămîne...

Era atât de sleită, încît moartea tragică a lui Kostea "Zarniţîn nu numai că o ului și o cutremură, așa cum îi ului și îi cutremură pe toţi membrii brigăzii, dar o zvîrli pradă 354 spaimei. însemna că în locul acela, în care trăia ea acum, tot răul era cu putinţă. Oamenii de aici erau atât de cruzi și de

fără milă, încît nu știau nici ce e dragostea, nici credința ! Erau în stare să smulgă din inima oricui fericirea, să ucidă orice nevinovat... Orice era deci posibil în lumea asta, în care focul rătăcește pretutindeni în bezna și în care totul e îmbibat ou fum, ca ia un uriaș incendiu.
În zori, ieși din remorcă cu Fenia Solnîșko. îl văzu pe Leonid lîngă cort, în mijlocul tinerilor și pricepu dto primele fraze care îi ajunseră la urechi că Bagreanov se pregătea de drum. Pleca la Zalesiha, să ducă vestea tragică conducerii și miliției.
- Mai ia pe cineva ou tine...
- Nu ! Plec singur.
- Atunci ia-ți măcar arma.
- Arma o iau.
- Nu vrei să aștepți pînă răsare soarele ?
- Nu-i vreme de pierdut...
Răspundea scurt, aspru...
începea o dimineață mohorâtă și fără vînt, aerul era plin de fum și mirosea a ars, deși focurile se stinseseră,, după ce arseseră totul peste noapte. Era pentru prima oară că nu răsuna ciripit de păsări. Ai fi zis că părăsiseră toate stepa pârjolită. în schimb, se auzea de pretutindeni, din depărtările stepei, mai bine ca oricînd duduitul motoarelor. Se auzeau atît de clar, încît, fără să vrei iți venea a crede că erau mult mai numeroase decât fuseseră în ajun.
Fiecare clipă i se părea Svetlanei cît ceasul de lungă ; deși Leonid știu ca totdeauna aproape din primul moment că este lîngă el și-i întâlni de la început privirea, fata nu simți în suflet nici cea mai mică bucurie. Se adâncise peste noapte atît de mult în nenorocirea ei, încît nimic n-o mai putea liniști. Se socotea cea mai grav jignită femeie din lume, și dacă nu plîngea, vina era a lacrimilor care-i împietriseră parcă peste noapte.
Toată întîlnirea lor fu ca în vis.
Svetlana nici nu-l auzi cînd îi vorbi. Nu știa nici cura au ajuns singuri dincolo de cringul Iepurelui. Nici nu putea auzi nimic, pentru că voia să-i spună ea tot ceea ce-i spusese în gînd de mii de ori în noaptea trecută. Cuvintele fuseseră simple, dar ce greu și le aducea aminte acum și ce greu îi venea să le rostească ! Totuși trebuia ! Trebuiau rostite cuvintele acestea, ele și nu altele. Nu, nu mai putea răbda să-l vadă pe Leonid cu mina pe ghidonul motocicletei „celeilalte" ! Nu mai putea asculta tot soiul de îndrumări pe care i le dădea ! Strigă, cu vocea complet slăbită de durere :
- Leonid, eu nu mai pot să trăiesc aici ! Nu mai pot !

Leonid își trase ca ars mîna de pe ghidonul motocicletei. Pricepuse din prima clipă de ce-i strigase Svetlana aceste cuvinte. „Oare ceea ce trebuia explicat, va trebui explicat acum ? într-un ceas ca ăsta ? într-un moment ca ăsta ? se întrebă el, simțindu-și pieptul cuprins de flăcări. Dar... e oare posibil ? De ieri pare speriată de ceva, iar acum arde toată ! iCe-o să se întîmple cu ea ? Mi-e și frică să mă gîndesc ! Și-apoi, nici nu-i timpul potrivit. Cînd să stai de vorbă ? Aș avea nevoie de ore întregi, și pentru mine e scump fiecare minut ! Ce să mă fac ? Mai bine să aștepte pînă mă întorc eu sau, și mai bine, să mai aștepte cîteva zile." Dar în aceeași clipă îl străfulgera un gînd : nu cumva greșește orezînd că Svetlana îl bănuiește ? Nu cumva ceea ce a spus ea are la bază doar mișeleasca asasinare a lui Zarnițîn ?

- Svetocica, draga mea, nu-ți fie teamă, șopti el, șt încercă s-o atragă spre sine. Dar fata făcu un pas înapoi. De ce te-ai speriat, micuța mea ? Nu, ascultă ce spun, ascultă-mă... Sînt sigur că ucigașii vor fi foarte curînd prinși și pedepsiți, și că toate se vor aranja, pe cuvînt ! Auzi ce-ți spun ? Nimeni, niciodată, nu se va mai atinge de noi aici ! Totul va fi bine !

- Nu mai pot să trăiesc aici, repetă Svetlana pe jumătate în șoaptă, ferindu-se de îmbrățișarea lui.

- De ce ? Ți-e frică aici ?

- Nu. Mi-e rușine.

Lui Leonid îi năvăli sîngele în obraji și-i arse ochii. Da, bineînțeles, Svetlana îl bănuia ! Amuți cîteva clipe.

- Mi-e atît de rușine ! repetă Svetlana. îl văzu ce buimăcit este și crezu că n-a înțeles-o bine. Totdeauna ți-am spus că un singur lucru n-aș putea îndura, un singur lucru !... adăugă ea în grabă, de teamă să nu-î piară glasul dintr-o clipă în alta.

Leonid își plccă capul in fața ei și spuse, surd :

- N-am făcut nimic rău...

- Mă faci de rușine ! îi strigă Svetlana disperată.

- Ce tot vorbești ? Dă-ți seama ce spui ! De unde ai mai scos-o ? spuse Leonid, încercînd să-i prindă mîinile. Ești zdruncinată și de aceea ai gîndurile astea... Liniș- tește-te... Așteaptă puțin, și am să-ți povestesc totul.

Abia acum ea îl privi în față.

- Asta înseamnă că ai ce povesti...

- Da, dar cu totul altceva decît crezi tu !

- Dar ce anume ?

- Svetocica, draga mea, acum n-am timp... Ştii şi tu cît de preţios îmi este fiecare minut. Ce discuţie am putea avea acum ? îi răspunse Leonid, simţind cu fiecare clipă ce trecea ce greşeală făcuse că nu-i vorbise la timp.

Svetlana îl asculta foarte încordată, atentă dar neliniştită.

- Ai pălit aşa de tare ! şopti Leonid zăpăcit, temîn- du-se pentru ea. Linişteşte-te ! Doar nu s-a întîmplat nimic urît...

- Dar ce s-a întîmplat ? întrebă ea, abia mişcîndu-şi buzele.

- Svetocica, dragă, cum să-ţi spun totul aşa, deodată, în două cuvinte ! Nu pot ! Nu pot ! E aşa de complicat ! Trebuie să-ţi explic, altfel n-ai să înţelegi ! Dar a fost ou totul altceva decît crezi tu ! Cu totul altceva ! Cu totul altceva !

- Dar ce a fost ? Ce ?

Ajunsese peste noapte la concluzia că Leonid o înşeală, deşi în fundul sufletului ei tot nu voise s-o creadă. Abia acum îşi dădea seama însă ce înseamnă să te ştii într-adevăr înşelată ! încremeni şi nu-şi mai simţi trupul... Parcă nu mai era al ei... Cît de tare îi băteau tîmplele ! Doamne, cum mai băteau ! Nu cumva e sîngele ? Nu, nu era cu putinţă ! Erau nişte ciocane uriaşe, care bat, bat, bat !...

- Ce-a fost ? Ce ? Ce ?
- Vai, Svetocica, linişteşte-te, încetează !
- O iubeşti
- Nu, nu !
- Minţi !
- Nu mint.
- Dovedeşte-mi !
- Dar cum ? Cum ?
- Dă-mi cuvîntul că pleci de aici !
- De tot ?
- De tot ! Pentru totdeauna ! Atunci am să te cred !

Leonid tresări, chipul i se înăspri, se întăi, iar pe tâmplă începu să i se zbată o vinişoară.

- Cere-mi orice altă dovadă ! Cere-mi să-mi tai o mînă. Vrei ? spuse el printre dinţi, cu fălcile încleştate pi cu ochii scînteind. Dar să plec de aici, nu pot ! Şi să nu mi-o ceri. Nu trebuie să mi-o ceri ! Cum să părăsesc pămîntul acesta udat cu sîngele nostru ? Mi-ar fi mai uşor să-mi fac seama decît să plec de aici ! Auzi ce-ţi spun ?

Pretenţia Svedanei, atît de neaşteptată pentru el, îl tulburase în aşa hal, încît făcu o a doua greşeală, pe care avea s-o regrete amarnic mai târziu. Fără să-şi ia rămas bun de la ea,

porni motocicleta, sări în şa şi o luă la goană prin stepa tristă, pe care se lăsa în silă o dimineaţă imohorîtă.
Zăpăcită, Svetlana se înapoie în tabără.
Băieţii, istoviţi de peste noapte, se culcaseră să mai tragă un somn înainte de cină şi de intrarea în schimb, ca să mai prindă cît de cît puteri pînă la începerea lucrului. Singurul care nu dormea era Vitali Beloreţki. Sta pe un butuc, în apropierea cortului deasupra căruia se ridica un firişor subţire de fum, şi ţinea în mînă un băţ de mesteacăn.
- Vino aici, îi spuse el Svetlanei.
Şi ea coti ascultătoare spre cort, desi nu dorea să se întâlnească cu nimeni, cu atît mai puţin cu Beloreţki.
- Şezi, îi spuse el, şi-i dădu locul pe butuc.
Svetlana se aşeză, iar el, rezemat în băţ ca bătrînii în toiag, rosti trist, privind spre stepă :
- Stan la pîndă. Am totdeauna noroc.
Fără să aştepte răspuns, adăugă, ironic :
- Dac-o fi să dea năvală banditţii, tabăr pe ei ou bîta asta, şi-i culc la pămînt, întîi lunul, pe urmă pe^l doilea, pe-al treilea... Pe toţi am să-i dobor, şi-am să le sap aici o groapă comună !
Svetlana tăcea mai departe şi Beloreţki o privi : fata plîngea fără lacrimi !
-- Şi tu care ore-e-deai ! spuse el tărăgănat, şi zîmbi.
- Ce credeam ? întrebă Svetlana, şoptit.
- Nu vezi că la ei toată bogăţia a şi început să fie comună ? !
Svetlana se ghemui ca sub o lovitură. „Toţi văd ! Toţi ştiu !" Acum era mai limpede ca lumina zilei că fusese făcută de rîs ! Strigă de durere şi ruşine, dar strigătul n,u i se auzi. îşi încordă toate puterile să se ridice, dar nu izbuti. Vitali Beloreţki se aşeză lîngă ea, pe un colţ al butucului.
- Să plecăm de aici, îi şopti el.
- Unde ? întrebă Svetlana speriată.
- Acasă. La Moscova.
Da, mai exista pe lume şi o Moscovă, iar în ea o casă părintească... Acasă la ea nimeni n-o jignise niciodată ! Nimeni, niciodată ! Ce bine era acolo ! Ce bine ! Ce uşoară era viaţa lîngă mama şi lîngă tata ! Şi, pentru prima oară de cînd se afla în Altai, dorul de Moscova o cuprinse cu atîta putere, încît îi tăie respiraţia.
- Ce să mai aştepţi aici ? îi şopti Beloreţki la ureche. Sau vrei să joci la nunta lor ? Dacă asta vrei, stai şi aşteaptă !

I se făcu negru înaintea ochilor. Văzu din nou în stepă, cum văzwse peste noapte, mulţimea de focuri, auzi din nou zgomotul motocicletei, departe, în liniştea nopţii...

— Eu însă, n-am aici nimic de aşteptat ! adăugă Beloreţki. Plec. Chiar aistărzi. Spune și itu, ce să mai aştept ? Să-mi spintece și mie burta cine ştie cine pe ţelina asta ? Să n-o mai văd ! Nici nu-mi pasă de ea. Ce rai pământesc ! Auzi dumneata ! Aici, numai ţiştarii pot trăi ! O vară să stai aici, că te acoperi cu păr și-mcepi să-ţi sapi vizuină ! Uită-te numai ce pustiu e în jur ! Nici un pictor n-o să ţi-l poată zugrăvi vreodată, căci nu există asemenea culori pe paletă ! Aici, și cerul și pămîntul sînt la fel de utite. „Avem multă sare !" La ce draou îmi trebuie mie munţii ăștia de sare ? Aici, și fără ei e destul de sărat ! Băsnesc unii tot felul de chestii... Tipi în genul lui Zirna... Dar parcă aici va fi vreodată ceva ? Aici, doar la paştele cailor o să poţi vedea un spectacol la televizor. Cred mai degrabă c-o să se întoarcă anticul Mamai[8] ou oastea lui înapoi ! Mergi, mergi ca nebunul prin stepă pe un tractor puturos, și te apucă o jale de-ţi vine să te arunci la pămînt și să sfîșii toată ţelina asta cu dinţii, aşa ţi se urăște de ea ! Ai să spui că m-am săturat prea repede ? Da, vezi bine... Dar ştiam eu ce-i aia ţelină ? Habar n-aveam ! Şi m-am purtat ca oaia ! Unde s-a dus turma, hop și eu ! Asta a fost tot entuziasmul meu. Cit despre tine, ca să vorbesc deschis, ştiam eu că cu Bagreanov n-o să iasă nimic ! Ai să mă întrebi acum de ce ? ! Fiindcă nu eşti pentru el, Svetocica, nu eşti ! El e un om dur, aspru ca un cîine lup...

Svetlana îl asculta împietrită.

\- Eu m-am gîndit la toate, adăugă Beloreţki, vorbind și mai şoptit. Uite, în curînd vine maşina cu benzină, nu-i aşa ? Am să-l rog pe şofer să ne ducă pînă la gară. Îi plătesc bine şi ne duce... Iar peste vreo trei zile sîntem la Moscova ! Actele au să ni le trimită ei pe urmă, că n-au unde să se piardă ! Cît despre pîine, o să ne ajungă ! O să intrăm în prăvălie să ne-o alegem care ne-o place. Comunismul trebuie construit în primul rînd la Moscova, căci spre Moscova sînt aţintiţi ochii oamenilor din toată lumea. Aici o să ajungă el cîndva și fără noi...

Svetlana se ridică brusc în picioare și porni fără un cuvînt spre remorca fetelor. Probabil că nici nu auzise ce-i spusese

[8] *Mamai* (? -1380) conducător al oastei Hoarda de Aur (n. ed.).

Beloreţki ! Asta însă nu-l tulbură pe Vitali de loc căci, sigur de izbîndă, îi strigă din urmă :

— Strînge-ţi repede lucrurile ı Nu pierde vremea !

Dar Svetlana nici nu se gîndea să şi le strîngă. Intră în remorcă, se vîrî în colţişorul ei, îşi ascunse faţa în pernă şi încremeni. Nu se sculă nici cînd trebuia să măsoare arătura schimbului de noapte, nu se sculă nici cînd sosi maşina cu benzină, deşi îi auzi claxonul şi ştia că numai ea trebuia să ia în primire combustibilul. Timpul trecea, puteau veni tractoarele pentru aprovizionare, trebuia să se scoale ! Imediat ! Dar muşchii n-o mai ascultau. Totul în ea amorţise. Şi se părea că amorţise pe vecie. Se gîndea oare la ceva ? Nu ! Trecutul şi prezentul îi zburau în minte ca apele nestăvilite ale torentelor primăvăratice, ducînd, înmormîntînd în valurile lor tot ce le ieşea în cale. Oamenii veneau, stăteau lîngă ea şi plecau, oftînd. Ei şi ? N-aveau decît să vină şi s-o privească, n-aveau decît să gîndească despre ea ce voiau ! Acum, totul îi era indiferent. Viata ei se terminase.

Veni în curînd şi Vitali Beloreţki.

- Combustibilul a fost descărcat, îi spuse el tare şi oftă uşurat, ca să priceapă că ¡nu fusese uşoară treaba pe care o făcuse. Ajutorul de brigadier ară, aşa că a iscălit de primire Fenia Solnîşko. Am convins-o eu... Dar ce o să facă ea cu atâta combustibil, că în casă n-o - să poată băga prea mult ! Ei, ce faci, eşti gata ?

Văzînd că Svetlana nici nu se pregătise de drum, se apucă să-i adune lucrurile şi să le vîre în valijoară şi în rucsac. Svetlana îl lăsă să facă ce vrea. De ce să se fi împotrivit ? N-avea decît să-i facă bagajele...

Fetele din schimbul de zi, prietene cu ea, veniră în fugă, renunţînd probabil la micul dejun ca să ajungă mai repede. Cum intrară în cort, începură să strige şi s-o roage pe Svet ı ana să nu părăsească brigada. Dar Beloreţki ţipă la ele, mânios :

- Ce vă tot virîţi nasul unde nu vă fierbe oala ? Ce vreţi ? striga el, încercînd să le scoată cu sila afară. Cit să vă mai explic ? V-am spus tot ce era de spus !

Pe Svetlana o durea că Beloreţki îi alunga prietenele, dar n-avea putere să se opună. Ştia că trebuie să strige, dar cum să strige, cînd totul în ea amorţise ? Se vede că aşa fusese să fie ! După ce puse fetele pe goană, Beloreţki o luă de umed şi o ridică de pe pernă. Iar Svetlana îşi spuse că de vreme ce

trebuia să se scoale, o să se scoale... Şi-apoi, şoferul maşinii cu benzină îi aştepta de mult şi n-avea timp de pierdut...
Peste cîteva minute maşina zbura duduind prin stepă, dueînd-o ea ştia ¡unde. Dar ce importanţă mai avea acum încotro o purta ? N-avea decît să zboare ca nebuna, oriunde, fie şi în iad !
N.u-şi dădu seama cît au mers aşa, prin stepă. Nu auzea nimic din ceea ce vorbeau între ei, cînd şi cînd, Skvorţov, şoferul, şi Beloreţki, şi nu răspundea cînd o întrebau şi pe ea cîte ceva. Se ţinea cu amîndouă mîi- nile de scaun, ca să nu salte la hîrtoape, şi sta ou ochii închişi. E mai bine aşa, cînd nu ştii, şi nu vrei să ştii încotro mergi...
Dar iată că maşina se opri, şi Svetlana auzi în sfîrşit ce vorbeau tovarăşii ei de drum :
- Mai departe nu pot, spunea Skvorţov. La mine, fiecare minut e socotit. Şi aşa am riscat prea mult... Ştii ce se-ntîmplă dacă întârzii ?... N-am chef să mă despart de volanul meu !
- îţi plătesc, căută să-l momească Beloreţki, posomorit.
- N-am nevoie de banii tăi !...
- Dar mai departe, încotro o luăm ?
- Drept înainte pe drumul ăsta.
- Care drum, că nici nu se vede.
- De aici încolo drumurile nu-s bătute, asta aşa e, ii răspunse Skvorţov, care pare-se nu se prea bucura că fugeau moscoviţii din stepă. Nu-i nimic, că de rătăcit nu vă rătăciţi voi I Aşa că, luaţi-o înainte, pînă daţi de o fîntînă cu cumpănă, iar apoi de nişte stîne. Mai încolo se află un mic au! cazah. Odihniţi-vă în aul şi spre seară ajungeţi la malul sălbatic al Lrtîşului...
- Ar fi trebuit să ne duci pînă la gară !...
- Nu imi-e în drum...
- Dar dacă te-or întreba de noi, ce-o să le spui ?
- Gă aţi coborît la cotitura dinspre gară.
- Bine.
- Ce alta le-aş putea spune ?
■Cei doi ooborîră din cabină şi se duseră în spatele "maşinii să dea jos valizele şi rucsacurile legate de rezervor. Acolo, vorbiră iar între ei :
- Dar pe Irtîş cum e ? Umblă vapoarele ?
- Cred că umblă.
- Debarcaderul e aproape ?
- întrebaţi în aul şi-au să vă spună cum ajungeţi acolo.

Deodată, tot ceea ce fusese amorţit în Sveblana se •trezi brusc la viaţă. Cum, nu se duceau spre gara Ku- lunda, ci spre Irtîş ? Spre Irtîşul despre care e vorba în cîntec ? Şi de acolo la Moscova ? Ciudat ! Habar n-avea că se poate ajunge din stepă la Moscova şi pe ;apă ! Prin urmare, ou vaporul pînă la Omsk, iar de acolo cu trenul ?... Vitali, Vitali ! Găsise drumul ăsta numai cînd Skvorţov refuzase să-i ducă la gară. Dar de ce se poartă de parcă s-ar teme să nu fie urmăriţi ? "Cine să-i urmărească ? Sau îi e frică să nu-i ajungă Leonid din urmă ? Nu cumva îi e frică...

Deschise repede ochii. Doamne, unde se aflau, unde ? Poate că totul nu era decît un vis urît ! în jur, ck puteai cuprinde cu ochii, nu vedeai decît stepă pîrjo- lită, iar deasupra atârna un cer jos, posomorit. Un pustiu întunecat, fără vreo urmă de viaţă, cuprindea toată iumea. Existau oare drumuri în această lume ? îşi scurgea pe undeva, pe aici Irtîşul iubitor de libertate apele ?

Beloreţki se apropie de cabină şi o întrebă :

- Ce mai stai ? Coboară !
- Pentru ce ? îl întrebă Svetlana speriată.
- O luăm pe jos.
- Dar unde sîntem ?

Beloreţki nu-i răspunse. Era prea ocupat să găsească modalitatea de a-şi putea transporta lucrurile cît mai comod, aşa că ei nu-i rămase altceva de făcut decît să coboare pe pămîntui pîrjolit.

Merseră multă vreme prin stepa pustie şi neagră.

Pe porţiuni uriaşe focul cuprinsese toată pîrloaga şi «Ierburile uscate arseseră pînă la rădăcină. Nu mai rămăsese nici un firicel. Le mîncase focul ce-şi bătuse joc de ele fără milă, în dansul lui frenetic, lăsînd în urmă un strat de cenuşă şi de scrum ce acoperea pămîntui ca o căciulă. Cărarea pe care mergeau Beloreţki şi Svetlana <abia se desluşea în adîncitura aceea mică şi şerpuită, săpată de copitele cailor, iar mirosul înecăcios al pămîn- tului ars şi al cenuşii de ierburi, caldă înfcă, le zgîria ■şi gîblejul şi piepturile. în locurile unde pămîntui nu fusese desţelenit, focul ocolise depresiunile în care mai stăruia umezeala şi lăsase ici, colo fîşii şi straturi neatinse, care însă nu izbuteau să ştirbească ou nimic aspectul general al pojarului. Stepa aceea tăcută şi înfricoşătoare avea într-adevăr ceva de amurg al lumii...
Cei doi mergeau în tăcere.

Vitali Beloreţki privea doar arareori în urmă ; se fe- ■rca şi de privirile Svetlanei şi de întrebările neaşteptate, fireşti, dar extrem de grele, pe care începuse să i le pună fata de cînd călcase pe pămîntui ars, deşi nici ea nu prea avea chef să vorbească cu Beloreţki. O preocupau -acum nu zeci, ci sute şi mii de întrebări, toate importante, toate serioase, atât de serioase şi de importante, încît •o treceau căldurile. Şi-apoi era Beloreţki în stare să-i căspundă la ele ? Mai bine să şi le pună sieşi... Şi le punea mereu, nenumărate şi fără de sfîrşit, dar nu-şi răspundea la nici una pentru că n-avea cînd. „Oare totul a ars aici într-o singură noapte ? Atît de mult ? Dar unde sînt păsările ? Au .plecat ? Cum au putut zbura noaptea ? Multe doar nici nu văd pe întuneric ! Dar cuiburile unde sînt ? Au ars şi ele ? Şi unde sînt păsările acum ? îşi caută locuri noi ? Acolo au să-şi facă alte cuiburi ? Da, păsările or fi zburat, dar celelalte vietăţi ? Au fugit ? Oum ? în haite ? Dar iepuraşii ?"' Valul tot mai tumultuos al întrebărilor creştea cu .fiecare clipă, cum cresc torenţii de munte cînd soarele dogoreşte mai tare. Svetlana se uita în jur, tot mai neliniştită, la stepa care se prefăcuse peste noapte într-un pustiu, şi tot mai nerăbdătoare căuta ceva în ea, buimacă, aştepta ceva la fiecare pas. Nu treou mult şi~i fu aşa de greu să meargă şi să tragă în piept mirosul, ierburilor arse, că-şi zvîrli în drum întii valiza, apoi rucsacul. Dar nici aşa nu-i .fu mai uşor. Era plină de cenuşă, n.u numai pe cizme, ci şi pe f.ustă şi pe bluză... Mergea, stînnind sub paşii ci scrumul ţelinei, scrumul pământului înţelenit, şi i se părea acum că-l duce cu ea, nu numai pe haine, ci şi în suflet. „O mai fi rămas pe undeva vreo bucată de stepă nearsă ? Unde ? Unde ?' într-acolo o fi ducînd drumul ăsta ? Vom zări oare în curând aul.ul de care ne-a vorbit şoferul ? Sau poate am rătăcit drumul ?"

în ciuda acestor atît de felurite întrebări, ştia că mai este .una, cea mai mare, cea mai importantă şi cea mai înfricoşătoare pe care va trebui, dintr-o clipă în alta să şi-o pună, pe care era chiar obligată să şi-o pună în mijlocul pîrjolului fără de margini al stepei.

într-un tîrziu, Beloreţki ¡se uită înapoi. Cînd îl văzu aşa, ars de soare, slab, abia ţţnîndu-se pe picioare, cu gîtul subţire ca de pasăre, acoperit cu o sudoare murdară, i se păru cu .totul necunoscut.

- Dar unde-ţi sînt lucrurile ? strigă el mirat. Ce-a» făcut ? Ai aruncat totul ?

îi răspunse doar printr-un semn din cap, în timp ce-n \suf,letul ei rostea un singur cuvînt, care-i aduse însă mai mult amar decît cenuşa ierburilor :

- Totul !

feste o bucată de vreme - peste un ceas, sau poate peste două - ajunseră la o porţiune destul de mare de ţelină peste care nu trecuse limba lacomă a focului. Beloreţki hotărî să facă un popas şi-şi lăsă bagajele jos. Istovită, Svetlana abia se mai putu tîrî pînă acolo. Se trînti la pămînt, îşi lăsă părul cîrlionţat să se împrăştie pe colilie şi, pentru prima oară de cînd plecase la drum, rosti cu glas tare :

- De ce am plecat ? De ce ?

Ştia acum că asta fusese cea mai mare, cea mai importantă şi cea mai îngrozitoare întrebare, întrebarea pe care, mai devreme sau mai tîrziu, trebuia să şi-o pună în ziua aceea. Vitali Beloreţki îi privi lung faţa. Apoi se aruncă în genunchi înaintea ei.

- Nu vorbi aşa, nu vorbi aşa ! îi şopti el nervos şi rugător, uitîndu-se în ochii scăldaţi de lacrimi. Ajungem în curînd. Mai avem puţin şi dăm de aul.

- De ce m-ai luat cu tine ?

- Fiindcă te iubesc ! şopti Beloreţki, tot mai nervos. Şi apoi, de ce-ai fi rămas acolo ? N-aveai de ce ! Niti nu puteai rămîne, înţelege-mă ! Dacă rămîneai acolo, însemna să te sinucizi. Mureai, mureai !

- Pleacă !
- Mă goneşti ?
- Pleacă !
- Te iubesc !
- Pleacă !...

Agitat, cu buzele tremurînde, Vitali Beloreţki se trase îîngă lucrurile lui şi se lăsă la pămînt cu un gest teatral.

După cîteva clipe, urechea fină a Svedanei prinse un foşnet ciudat în iarba uscată. Se ridică neliniştită şi văzu aproape, atît de aproape că l-ar fi putut atinge cu mîna, însemnat cu o cruce neagră şi strîmbă, capul unei vipere cenuşii.

Era o viperă bătrână, care ieşise de o săptămână di© gaura ei. Soarele încălzise pământul .nisipos, cu brazde rare de colilie şi de păiuş, şi ea găsise o irarişte chiar lîngă cuibarul ei. Se adunase atunci roată şi rămase să se încălzească, nemişcată, la soare. A doua zi, în jurul ei se şi adunaseră zeci de alte vipere, care stăteau ca şi ea nemişcate, la căldură,

aici, pe colina uscată şi aşezată în bătaia soarelui unde le plăcea lor să ierneze. Stătură viperele aşa o săptămână încheiată, fără să se mişte şi fără să ia în seamă şopâdele şi păsărelele care foiau împrejur. Se încălziseră la soare, întărindu-se şi adunînd venin dătător de moarte. în ziua aceea, înţelese parcă între ele, începură să mişune pe toată colina, tî- rîndu-se care încotro şi pîndind ou ochii lor ageri micile vietăţi ale pământului.
Conştientă că pentru ea mu mai exista drum de întoarcere nici la crângul Iepurelui, nici la Moscova, Svetlana se uita ţintă, cu răsuflarea tăiată în ochii negri şi nemişcaţi ai viperei. Deodată, îşi smuci mîna stângă spre ea, dar ţipă din răsputeri din cauza durerii ce-i pătrunse în tot trupul.
Peste câteva dipe, Vitali Bclorcţki, mai străin ca orioînd' de ea, aruncă vipera la o parte cu picioarele, îi ţinea mina pecetluită de un strop de sânge pe dosul palmei şi o ruga cu un glas ce nu mai era al lui să se scoale repede, ca să meargă în aulul care se afla, probabil, foarte aproape. Durerea atât de ascuţită a muşcăturii şaipdtii se mai domolise şi Svetlana îl putea asculta privind liniştită şi tăcută cerul mohorât, zdrenţăros. Iar cînd Vitali se apucă s-o scuture de umeri, convins că şi-a pierdut cunoştinţa, îl întrebă abia mişdnd din buze :
- Mă iubeşti ?
El îi luă din nou mîna pe care pata de sânge se întinsese şi şi-o lipi de piept.
- Da, te iubesc, te iubesc !
- Suge-mi atunci rana...
- Nu ! Nu pot ! strigă Beloreţki, şi ea văzu atunci limpede că se temuse tot timpul să nu-i ceară asta.

Un zîmbet slab lunecă aproape nevăzut pe buzele livide ale Svetlanei şi Beloreţki fu sigur că ea se gândea acum: la Bagreanov. Desigur, că lui Bagreanov nu i-ar fi fost frică de veninul şarpelui ! Neputincios, Vitali începu să' strige, să schiaune ca un căţel, căruia i-a fost strînsă coada cu uşa :

- Stai aici, stai culcată, că eu dau o fugă în aul, să fac rost de o maşină sau de un cal... Am să te iau de aici i Am să te salvez...

Svetlana nu-l mai auzea însă. Privea liniştită cerul, dornică să-l ţină minte pe vecie aşa cum arăta el în ziua aceasta.

V

După moartea lui Kuprian Zaharovici, Leonid, bolnav», numai cu greu, cu sforţări mari, izbutise să se ţină pe picioare. Dacă ar fi fost să se supună tuturor legilor care guvernează viaţa omului pe pământ, ar fi căzut la vestea pierderii celui mai bun tovarăş şi prieten. Dar în clipele acelea nespus de grele undeva, în tainiţile sufletului său, intrase în funcţiune un resort neştiut, şi Leonid rămăsese- în picioare. Iar acum, imediat după asta viaţa îl mai lovea o dată, drept în inimă. Avea senzaţia că-l trage pămîntul, că intrase în el pînă la genunchi, că i s-a rupt ceva în suflet, că-l durea chinuitor, dar rezistă şi de data asta ! Şi asta era minunea minunilor. De unde se ivise resortul acela fermecat ? îl avea oare fiecare om ? Rezista, deşi în suflet i se lăsase beznă adîncă, aidoma celei din noaptea trecută în stepă. Şi, tot ca în noaptea aceea, în sufletul lui ardea focul.

Spre amiază, tocmai cînd ancheta se desfăşura în plin, Leonid, întorcîndu-se la tabără, se opri la capătul cel mai îndepărtat al iazului, unde, rezemat de un mesteacăn, se uită multă vreme la luciul întunecat al apei. Unde era Svetlana acum ? Cînd se înapoiase din Zalesiha cu Kras- niuk şi cu miliţienii şi aflase de fuga ei, voise să lase toate baltă şi să alerge după ea. Dar cînd se dusese să ia moto-

cicleta - cu ce altceva ar fi putut s-o ajungă ? - îşi dăduse seama că încercarea Jui ar fi fost zadarnică. Svetlana, vă- zîndu-l pe motocicleta Galimei, mu s-ar fi înapoiat nici în ruptul capului ! Unde era acum fetiţa aceea prostuţă şi ne- iericită ? La gară la Kulunda, sau în tren ? „Iat-o !" fu el cît pe ce să strige căci i se păru că-i vede chipul oglindit în adîncul întunecat al iazului. Zîmbea şi-şi potrivea părul buclat, depărtîndu-se încetul cu încetul. „Stai !" îi strigă Leonid, şi sări de pe malul mic şi abrupt cît mai aproape de apă. Dar viziunea dispăruse, şi Leonid, dezmeticit, se aşeză oftînd la rădăcina mesteacănului.

Acolo îl găsi Petrovan, care venea să-i comunice :
- Te caută Ţiştarul.
- Care ţiştar ? A, da... Unde-i ?
- Vine încoa...
în ultimele zile Ilia Ilici Krasniuk tresărea oridecîteori îşi aducea aminte de prima lui vizită la brigada lui Ba- greanov. De n-ar fi fost moartea lui Zarniţîn, n-ar mai fi pus el prea curînd piciorul pe aici, dar acum nu mai avusese încotro şi sosise şi el în crîngul Iepurelui. De altfel, nu făcea vizita aceasta doar în interes de serviciu...
Deşi îşi ameninţase nevasta că-i va arăta el cum e în stare să muncească la ţară, Ilia Ilici nu avea decît o singură dorinţă : să scape de stepă cît mai repede ! Iar dorinţa asta devenise atît de puternică în ultima vreme, încît omul nu-şi mai găsea liniştea. Numai că el nu concepea să se întoarcă acasă altfel decît tot cu carnetul de partid în buzunar. Hai să zicem că s-ar fi ales din istoria asta ou o mustrare, fie chiar severă, dat să-i rămînă carnetul ı Partea proastă era că deocamdată nu prea vedea cum s-ar putea întoarce acasă ! Singura „salvare" ar fi fost un mare eşec în munca de deşţelenire. Dar de unde eşecul, cînd trei sute de tineri nu "visau de dimineaţă pînă seara şi de seara pînă dimineaţa ca nebunii, alticeva decît ¡uriaşe întinderi de pămînt arat: Munceau zi şi noapte, sfidînd toate greutăţile... Şi, *cs* un făcut, în nici una din brigăzi nu se petrecea nici ur lucru destul de serios, de care să poată fi făcut vinovat măcar indirect, directorul staţiunii ! Şi deodată - tragedia asta din crângul Iepurelui ! „Acum au să mă scoată, \şi zise Krasniuk, stăpînit de un fel de sentiment *şi* neplăcut şi nedefinit. De vreme ce-s director, eu răspund de tot, că aşa e obiceiul la noi. Da, dar cum au să mă scoată ?" Ştia că s-ar putea să fie eliberat din muncă, şi asta mai mult îl speria decît îl bucura, căci se temea ca lucrurile să nu ia o întorsătură atît de gravă, încît să nu scape numai ou o mustrare, ci să trebuiască să predea şi carnetul de partid. De aceea şi venise în crângul Iepurelui : voia să-şi ia din vreme măsurile de prevedere pentru a atenua într-o anumită măsură lovitura ce urma s-o primească.
Krasniuk aşteptă pînă plecă Petrovan, şi numai după aceea se aşeză pe mal, alături de Bagreanov. Leonid iniei nu-l privi. Se uita mai departe în adâncul întunecat al iazului
- Asta tot ideea dumitale a fost ? îl întrebă Krasniuk încet, c u , o urmă de iritare în glas, supărat de lipsa de politeţe a tânărului brigadier.

- La ce vă referiţi ? spuse Leonid, fără să întoarcă capul. Se străduia să vorbească cu voce calmă, deşi îşi dăduse seama de la început că o nouă ciocnire cu directorul era inevitabilă.

- La ideea dumitale cu armele...

- Nu ştiu de ce sînteţi întotdeauna animat de gînduri rele cînd e vorba de brigada noastră ! zise Leonid cu tristeţe. Foarte curios !

- Vrei să spui că a fost ideea întregii brigăzi ?

- N-a fost o idee, ci o măsură absolut necesară de prevedere, replică Leonid. Ce vedeţi rău în ea ? De ce v-aţi speriat ?

- Dar oe-i aici, front ?

- Nu-i front, dar nici linişte ca întinun birou !

- Creaţi panică !

- Nu vorbiţi aşa... Niu creăm nici un fel de panică«.

- Ba da ! Cum s-a aflat de moartea lui Zarniţîn, s-a şi stîrnit panica în brigada dumitale, zise Krasniuk, chi- •aun mai mulit ca oricînd de ticul lui, semn al unei ten- -siuni nervoase duse la maximum. Iar dumneata, în loc ■să curmi panica, pui mîna pe arme. Cine ţi-a dat voie -Gă procedezi în felul acesta ? Asta-i samavolnicie tipică ı Te-ai gândit ce-o să iasă din treaba asta ? E limpede că prin ieşirea dumitale copilăroasă n-ai făcut dedt să susţii şi să adânceşti starea de panică a brigăzii ! Şi acum, .■poftim rezultatul : au mai fugit doi oameni !

Leonid scrîşni cu atîta putere din dinţi, încît îl durură fălcile. Răspunse abia după o pauză lungă, şi numai cînd simţi că era din nou stăpân pe sine :

- în cazul celor doi nu-i vorba de panică...

- Dar ce ?

- A fost o situaţie cu totul specială...

- N-ai ce răspunde, Bagreanov ! strigă triumfător Krasmiuk. Situaţia e cît se poate de simplă : prin ideea asta ■ prostească a dumitale, n-ai făcut decît să le alimentezi (panica şi iată acum rezultatul : a început descompunerea brigăzii !

Leonid îi privi pentru prima dată chipul.

- Care descompunere ? Ce tot vorbiţi ?

- Descompunere totală ! Dar asta încă nu-i tot. Ce-o ■ să se întâmple dacă s-o răspîndi prin stepă zvonul că araţi cu arma în mînă ? Vreţi poate să se molipsească de panică şi brigăzile învecinate ? Asta vreţi, da ?

- Ia ascultă... începu Leonid printre dinţi, privindu-ı

■ fără să-.l vadă. Pentru ce ai venit ?

- Am venit să-ţi spun să iei imediat de pe tractoare armele astea tâmpite de vânătoare şi să le ascunzi pe toate. Asta-i tot ı

- Nu pot.

- De ce?

- Pentru că atunci membrii brigăzii mele ar fugi într-adevăr ou toţii ! Când au să fie prinşi ucigaşii, băieţii le vor ascunde şi fără să li se spună !

- Eu însă, îţi ordon să le iei acum ı

- Ia-le dumneata.

- Repet: îţi ordon I

- Dă-roi ordin scris.

Krasniuk sări în picioare şi fugi spre mesteacănul de pe mal.

- Ştiu că dumneata faci ceva pe ordinele mele, spuse el, ştergîndu-şi ou batista faţa trandafirie şi transpirată. Ţi-am dat ordin să-l scoţi de aici pe băiatul ăsta, dar tot aici âl văd...

- E fiul brigăzii, spuse Leonid, continuînd să stea pe mal, ca şi pînă atunci, cu umerii aduşi, ca un om obosit.

- Şi ăsta-i tot romantism ?

- Nu e viaţă... viaţă aspră, dură...

Era clar că discuţia lor se apropia de sfîrşit şi Kras- niuk, mirat nu atît de încăpăţînarea, cît de neaşteptata stăpânire de sine a tînărului brigadier, stăpânire care-l făcea de două ori mai puternic, se învârti fără rost în jurul pomului.

- Nu, e nemaipomenit ! Să desţeleneşti ou arma în mînă ! spuse el neştiind ce să mai facă. Dar de ideea asta prostească pot să afle cei de la raion, ba chiar şi cei de la Barnaul.

- Va să zică, asta e ! exclamă Leonid, ou un zîmbet tăios. Vă e frică să n-o încasaţi din partea conduterii ? I

- N-are de ce să-mi fie frică ! Frică să-ţi fie dumi- tale ! strigă Ilia Bici. De data asta, ,n-am să-ţi mai rabd samavolniciile şi am să iau măsurile necesare. Numai dumneata eşti vinovat de toate şi nimeni altcineva... De n-ai fi provocat cearta cu colhozul, nu s-ar fi întîmplat nici tragedia asta !

Leonid se ridică încet, cu pumnii strînşi.

- Altceva ce mai ai de spus ?

- Vei afla din ordin.

VI

- Toate cele patru zile pînă la înmormîntarea lui Kosfcea Zarniţîn, cerul întunecat a plîns deasupra stepei. Vremea se stricase încă din dimineaţa pe care nu mai

apucase s-o vadă tânărul blond şi vesel din brigadă, iar după amiază îxicep-use să cearnă o ploaie liniştită, tristă şi nesfîrşită. Se întunecase repede şi oamenii nu mai ştiau ce să creadă, căci se lăsă întunericul mult mai devreme decît ar fi fost firesc. Noaptea aceasta li se păru nesfîrşită, chinuitoare, nu ca de primăvară, ci mai curând de toamnă. Spre dimineaţă, ploaia se opri, se mai lumină şi toată lumea bănuia că se vor ridica, sîngerii, zorile ce vor începe să joace ca apa unui rîu peste un prag de pietre, reînviind lumea în aşteptarea soarelui. Dar răsăritul fu gol ca un pustiu şi soarele nu se mai întoarse spre pămînt. Nu nori veneau dinspre apus, ci un văl gros, cernit, ce acoperi întreaga boltă. Şi din nou începu să plouă. Dar acum se stîrni şi vîntul, şi apa năvăli ca o vijelie. Ce-i drept, trecu repede, dar lăsă în urmă frigul. Nimic nu mai amintea primăvara în stepă ! Se înscăunase toamna siberiană, rece şi abătută, ce-ţi strângea dureros inima plină de jale.
Bănuiţi de uciderea lui Zarniţîn, Orefi Severianov şi doi prieteni de băutură de-iai lui, fuseseră arestaţi. Fusese arestat şi Vanka Sobol, socotit complice. Fireşte, organele anchetatoare nu avuseseră încă .timp să ajungă la o concluzie, dar mai toţi oamenii, şi cei din crîngul Iepurelui, şi locuitorii din Lebeajie, erau siguri de vinovăţia tuturor arestaţilor, pe care o şi socoteau dovedită. Aveau de altfel destule motive să creadă asta.
Crima aceea mârşavă uluise întreg Lebeajie. Reieşea că reaua-voinţă, care, fără îndoială, mocnise de la început printre oamenii din sat, dar care nu se manifestase deschis decît ân urma morţii subite a lui Kuprian Za- harovici, înlesnise aţîţarea patimilor ascunse ale ucigaşilor. Nici unul dintre săteni nu uita că-l lăsaseră de capul lui pe Orefi Severianov, că nu-l pusese nimeni la punct la timp şi cu toată severitatea pe nărăvitul ăsta. Aşa stînd lucrurile, pata neagră cădea asupra întregului sat.
În urma miliţiei sosi în crîngul Iepurelui un grup mare de săteni. Veneau să împartă cu brigada lui Bagreanov nenorocirea aceea îngrozitoare ce se abătuse asupra tu- tuiror, cu gîridul să îndrepte, să reia relaţiile pe o bază nouă. Cei din brigadă însă, deşi nu dovediră faţă de ei o atitudine duşmănoasă, nu se purtară nici prea prieteneşte. Ştiau bine că nu puteau învinui de crimă pe toţi sătenii dar, în pofida raţiunii, nutreau faţă de sat o anumită înstrăinare şi neîncredere. Noaptea în care arsese stepa lăsase urme, urme adînci, care săpaseră o prăpastie între brigadă şi sat...

în urma celor din Lebeajie, sosiră buluc în crîngul Iepurelui tot felul de împuterniciţi. Veneau nu numai din Zalesiha, ci şi din îndepărtatul centru raional. Toată lumea avea acum deodată treburi foarte urgente şi foarte importante în crîngul Iepurelui ! Toţi puneau la nesfîrşit tot felul de întrebări despre Kostea Zarniţîn şi despre ceea ce ştiau membrii brigăzii în legătură cu noaptea aceea tragică. Umblau în grupuri prin tabără, se încruntau semnificativ şi şuşoteau între ei, părînd foarte, foarte ocupaţi cu dezlegarea misterului ce înconjura crima.
Nu ise poate spune totuşi că împuterniciţii n-au adus nici un folos. Din iniţiativa lor au fost într-adevăr luate măsurile cele mai diverse pentru îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă a brigăzii : au fost aduse tot felul de alimenţe din Lebeajie, a apărut ca prin farmec o baie lîngă iaz, caravana cinematografică raională a proiectat unul dintre filmele care făcuseră vîlvă prin 1930, din Zalesiha au fost trimise suluri groase de afişe noi şi vreo douăzeci de cărţi, şi toţi membrii brigăzii îşi luară salariul cuvenit. Mai veni şi o prăvălie-furgon, în care se puteau cumpăra destul de ieftin nu numai lucruri de vară, ci şi de iarnă, nu numai pentru oameni mari, ci şi pentru copii. Probabil că totul s-ar fi putut face cu un număr mult mai mic de oameni, dar la urma urmelor, nu era o greşeală prea gravă.
Autorităţile locale voiseră să-l înmormînteze pe Kostea Zarniţîn la Zalesiha, cît mai departe de brigadă, ca moartea lui tragică să fie dată cît mai curind uitării. Dar membrii brigăzii lui Bagreanov cerură insistent ca tovarăşul lor să rămînă în apropierea taberei, să fie în- mormîntat în cîmp deschis, ca marea de aur a griului să se legene chiar din vara aceasta în jurul locului său de odihnă.
- Altă aiureală ! mîrîi Krasniuk.
- Ce vezi dumneata rău în asta ? îl întrebă Leonid.
- Cum de nu înţelegi ?! îşi vor aminti totdeauna...
- Foarte bine, răspunse Leonid. Mormintele ostaşilor n-au speriat şi n-au slăbit niciodată voinţa nimănui. Ştiu acest lucru din război. Voinţa se căleşte, doar, lîngă mormintele ostaşilor !
- Bine, dar aici nici nu există cimitir !
- Acum o să fie... Unde se înstăpîneşte omul, trebuie să fie de toate.
Kostea Zarniţîn fu înmormîntat în ziua de 7 mai, la apusul
soarelui, în timpul preluării de seară a schimbului. Sosiră pe

neaşteptate o mulţime de tineri noi-veniţi din împrejurimi. Gînd îi văzură, reprezentanţii autorităţilor locale, să-şi pună mîinile în cap şi alta nu ! Luaseră doar, în mare secret, toate măsurile ca vestea fioroasei crime să nu se împrăştie prea mult prin stepă, ca nu cumva tineretul să intre în panică. Dar cum poţi opri o astfel de veste să călătorească în voie ? Funcţionase şi de data asta cu deplin succes metoda specială de transmisiune la distanţă în stepă, metodă denumită nu se poate mai plastic de cazahi „ureche lungă"...

O dată cu sicriul lui Zarniţîn fură aduse în crîngul Iepurelui şi ziarele, din care tinerii citiră Decretul Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S. privitor la introducerea pedepsei cu moartea pentru crimă. Membrii brigăzii începură să discute cu însufleţire :

- La ţanc a venit ! Parcă au ştiut de nenorocirea noastră !
- Se vede că se petrec multe nenorociri de-astea...
- Vezi bine ! De-aia au şi dat Decretul ăsta !

Leonid Bagreanov nu-şi luă ochii de pe ziarul în care era publicat Decretul nici cînd ajunse lîngă mormînt. Cînd îi veni rîndul să rostească cuvîntul de despărţire, începu să răsucească în toaite felurile gazeta, făcînd-o să foşnească.

- Vorbeşte, îl zoriră cei din spate.
- Dragul nostru Kostea, ai auzit itu vreodată cum freamătă lanurile de grâu ? spuse Bagreanov, învingîndu-şi cu greu înecul, dar vorbind totuşi înăbuşit, ca de sub păimîint. Poate că n-ai auzit... Ţi-ai trăit doar toată viaţa la «Moscova. De acum înainte îl vei auzi însă mereu... Vară de vară !

Vorbele lui sunară ca un jurământ.

începuse să se întunece cînd oamenii se împrăştiară de lîngă mormîntul proaspăt. Dioi dintre tineri, oprindu-se să-şi aprindă cîte o ţigară pe drumul ce ducea la tabără, îşi făcură mărturisiri, îngânduraţi :

- Acum nu mai plec de aici nici în ruptul capului.
- Da' ce, te bătea gândul s-o ştergi ?
- Mă bătea...

Peste noapte se lăsă ger ca iama, iar în zori se dez- lănţui în toată stepa Kulundă o violentă viforniţă nordică, pe care oamenii n-au uitat-o pînă în ziua de azi. Se zbătu ou furie pînă către amiază, opri toate tractoarele, smulse din pământ numeroase corturi de-ale brigăzilor, rostogoli butoaiele ‘372 goale, iar prin crânguri cuifcă mestecenii la pământ. Cînd se domoli oamenii văzură toată stepa acoperită de la un capăt

la altul cu un giulgiu alb. Nu vifornița bîntuise, ci moartea în persoană...

Capitolul al nouălea

Zăpada pieri ca prin farmec și, chiar a doua zi după viscol, se înstăpâni o vreme atît 'de însorită și de caldă, cum nu mai avuseseră oamenii parte în primăvara aceea în Altai. Un văl feeric de ceață ¡unduitoare înecă depărtările și, în sfîrșit, pămîntul putea ¡răsufla în voie. Se iviră iar păsările și ciripitul lor drag răsună din nou deasupra stepei.

Dar brigada lui Bagreanov era amenințată de o nouă

A doua săptămână de arat se încheia. Din fericire, tractoarele mergeau bine chiar și prin țelina reavănă, tăind ca untul brazda de iarbă umedă. Fuseseră arate trei pătrate vecine unul cu altul, adică șase sute de hectare, și ajunseseră la punctul ce-i despărțea de pământurile brigăzii lui Gromov. începuseră acum să taie fîșii, cu plugurile, al patrulea pătrat, dincolo de marginea apuseană a crângului Iepurelui. Așa că tabăra și crângul se aflau în unghiul drept format de uriașa întindere de arătură. Nimeni nu se mai îndoia acum că brigada își va îndeplini planul de arătură de primăvară, chiar și fără cel mai puternic dintre tractoarele sale.

Pînă una, alta, însă, în țelina arată de brigadă nu vîrîse nimeni nici un bob de grîu. încă din primele zile ale lunii mai, cînd soarele uscase pentru prima dată pămîntul, membrii brigăzii se apucaseră să disouiască, să grăpeze și să netezească cu tăvălugul arătura. Primul pătrat fusese încă de pe atunci pregătit pentru semănat. Dar membrii brigăzii nu izbutiră să înceapă atunci semănatul, intru cît cei de ia colhoz mu le aduseseră la timp sămînța. Iar mai pe urmă, cum să semeni pe vreme rea ?

Așa trecu timpul cel mai nimerit pentru însămînțări. În ceilalți ani, toate raioanele din sudul stepei Kulunde terminau operația aceasta pe la mijlocul lui mai, și membrii brigăzii, care știau asta, începură să fie cam îngrijorați, întrebîndu-se dacă vor mai izbuti să însămânțeze pă- mîntui desțelenit în cele câteva zile de primăvară târzie în care o mai puteau face. Iată marea intrebare care frămînta acum pe toți membrii brigăzii.

În dimineața zilei de zece mai Leonid Bagreanov se trezi cu un singur gînd : trebuie să însămînțăm, trebuie, trebuie. Să însămînțăm zi și noapte ! Fără să pierdem un minut ! Soarele nu răsărise încă, dar Leonid se și în- virtea în jurul semănătorilor, cercetîndu-le pe toate părțile și recitând, ba

cu glas tare, ba in gînd, versurile lui Martînov despre Ermak[9], versuri atît de dragi lui altădată.
Moş Ionici se apropie de el fără zgomot.
- Ce tot bodogăni acolo ? Vreo rugăciune să stea ploaia ?
- Nişte versuri despre Ermak, răspunse Leonid. El a fost doar primul care a semănat în stepa asta !
- Ermak Timofeevici ?
- Da...
Ionici îşi clătină capul pletos şi cărunt.
- Mult ise mai împotriveşte ţelina noastră !
- Acum n-o să se mai împotrivească, spuse Leonid. Dar cum stăm cu vremea, Ionici ? Nu se întoarce ?
- Naiba o mai ştie ! răspunse bătrînul. Azi e într- adevăr o primăvară nemaivăzută ! Nici nu ţin minte să mai fă avut în zilele noastre alta la fel... Cică toate ploile astea-s din cauza atomicii... Aşa-i, ori nu-i aşa ? Va să zică, nu ştii... Ei, dar tu ce faci, te apuci de semănat ? De... trece vremea, trece ! Griul ar fi trebuit să înverzească pînă la vremea asta ! Ce gînd ai ?
- Să semăn ! răspunse Leonid.
- N-o să-ţi meargă semănătorile, brigadierule ! E încă umed.
- O să încercăm ! Dar dacă au să meargă?
- Nu mai ai răbdare ?
- Numai de-ar aduce astăzi sămînţa !
- Au s-o aducă, îi răspunse Ionici hotărît. Au făgăduit. Şi, Leonid, să nu crezi, fiule, că oamenii nu înţeleg...
Dimineaţa aceea aduse ,bucurie în sufletul tuturor. Bolta cerului era curată şi lucioasă ca mătasea, soarele era orbitor, iar ceaţa se scurgea prin stepă în şiroaie repezi.
Curînd după preluarea schimbului, sosi şi camionul colhozului, cu griul de sămînţă. Leonid Bagreanov îl întîmpină pe .şofer cu un zîmbet prietenos şi cînd se văzu cu foaia de însoţire în mină, o privi cîteva dipe aproape admirativ. Da, acum aveau sămînţă, aveau şi puteau începe semănatul !
- Să nu mîncaţi din grîu, îl sfătui şoferul. Să nu mîncaţi din el că agronoama l-a udat cu nu ştiu ce porcării ! Ţine în sticle nişte... bacterii de-ale în stare lichidă...

[9] *Ermak* (Timofeevici) (? -1584) ataman de cazaci, cuceritorul Siberiei (n. ed.).

- Aha, știu !
Leonid se uita la camionul oprit ceva mai încolo și miji din ochi, așa cum mijesc uneori vînătorii cînd se află pe urma vânatului.
- Dar ăsta cine mai e ? întrebă el mirat.
Cu o clipă în urmă sărise din cabină Tonia. Se întorcea de la Zalesiha, unde fusese în legătură cu arestarea lui Sobol. Iar acum, un tip îmbrăcat ca la oraș, cu o pălărie verde ca fierea pe cap, se ridicase în picioare pe platforma camionului, pe sacii cu grîu, și-și scutura poalele paltonului său cusut după ultima modă, dar de proastă calitate.
- Un conferențiar, răspunse șoferul și oftă a compătimire.
- Ei, fir-ar să fie ! mirii Leonid.
- V-au scos sufletul, nu-i așa ?
- Nu ne mai lasă în pace !
- Muncă de agitație, ce să-i faci !
Conferențiarul nu cobori imediat din camion. Fără a-și lăsa din mină servieta de piele galbenă, mare cît un geamantan și tivită pe la toate cusăturile cu rame de nichel, se învîrti întîi ba pe lîngă o margine a camionului, ba pe lîngă alta, cu ochii la roțile pline de noroi, ca pînă la urmă s-o pornească hotărât spre cabină, alegînd astfel calea cea mai comodă pentru a ajunge pe pămînt.
Pînă să coboare ol, Bagreanov ajunsese lîngă mașină.
- Presupun că dumneata ești brigadierul acestei echipe f spuse noul sosit, potrivindu-și repede hainele pe el. îmi face foarte, foarte mare plăcere să vă cunosc, adăugă el, zîmbind cald și plin de bucurie. Sînt foarte bucuros că- v-am întîlnit... pe întinderile astea... înțelcnite ! Vai, cît de nemărginită e stepa !
Numai după ce spuse toate acestea și se încredința că fusese bine înțeles și că intențiile lui cele mai nobile au fost pe deplin limpezite, se înclină cu grație și se recomandă :
- Conferențiar Marcenko !
în ciuda primei impresii, noul sosit îi plăcea tot mai mult lui Leonid. Deși părea mereu pus pe râs și avea o slăbiciune pentru tot ce era la modă, părea un om cu suflet deschis și extrem de simpatic, și, mai ales, convins- că venise în stepă să săvîrșească o faptă mare. îi ținu binevoitor în palma sa, aspră mina fină și-l întrebă :

- Veniți din Barnaul ?

- Da de unde ! Sînt de la Moscova ! şi pe faţa lui rotunjoară, virgulele subţirele ale sprâncenelor ca de fată se ridicară a mirare. Ce tot vorbeşti, tinere ! repetă ei vesel, mulţumit şi ou importanţă. Vin din partea societăţii noastre... De altfel, iniţiativa îmi aparţine... Sînt bucuros că pot oferi ajutorul necesar tinerilor entuziaşti ai valorificării pămînturilor înţelenite !

- Am înţeles. Şi care va fi teama conferinţei dumitale ?

Marcenko zîmbi plin de făgăduieli, făcînd probabil haz în sinea lui, fără răutate însă, de acest tînăr brigadier, căruia, fireşte, nici nu-i trecea prin cap ce noroc dăduse peste brigada ilui. Apoi îi comunică cu cea mai distinsă dintre politeţi :

- Tema conferinţei mele este următoarea : „Ce trebuie să ştie noii-veniţi despre viaţa îu stepa înţelenită".

- O, interesant ! Dar mai concret t

Conferenţiarul zăbovi cu răspunsul, îşi dădu cochet peste cap ochişorii albaştri şi preciză cu demnitate :

- Cum să se păzească de focarele de boli.

- Sînteţi medic ? făcu Leonid, cam mirat.

- Epi-de-mio-log, rosti Marcenko răspicat, dar cam imprecis, lăsî-nd totuşi impresia că el se află pe o treaptă superioară faţă de medicii obişnuiţi.

- Şi avem noi aici focare de boli ?

- Fireşte ! Tocmai asta e !

Fără să vrea, Leonid se uită în jur.

- Aici, tinere, e locul ideal pentru aceste focare ! adăugă Marcenko, care-i urmărise privirile. Pădurea, stepa înţelenită, lacul cu vegetaţia-i bogată...

- Deh, o să vă ascultăm ! se învoi Leonid. Se grăbea să termine cu revizuirea semănătorilor şi n-avea timp pentru discuţii inutile. Numai că, uite ce-i, tovarăşe conferenţiar, acum n-are cine să vă asculte conferinţa pentru că în tabără nu sînt decît cinci oameni care nu dorm... Iar cinci oameni nu pot constitui un auditoriu !

- Dar unde sînt ceilalţi ? întrebă conferenţiarul, ar-£Ind de dorinţa dfc a acţiona cît mai repede.

Leonid nu-şi putu stăpîni un zîmbet.

- Un schimb a ieşit la lucru... începu el.

- Da, fireşte, fireşte...

- ...iar celălalt se pregăteşte de culcare...

- Da, da, da ! spuse conferenţiarul, încruntîndu-se, vădit întristat. Aşa e !
- Aşa că va trebui să aştepţi, tovarăşe conferenţiar., să se sature oamenii de somn. Pînă atunci, plimbă-te şa dumneata prin ţelină şi cercetează-ne focarele...
- Iartă-mă, tinere, dar eu trebuie să plec mai departe f protestă, cu vioiciune, Marcenko. Mă aşteaptă maşina ! Ştii ce itinerariu mare am ? Mii de noi veniţi trebuie să-mi asculte conferinţa ! E foarte important ! Foarte important !
Leonid dădu a neputinţă din umeri şi din mîini.
- Vezi, tovarăşe dragă, eu n-am dreptul să silesc nişte oameni care au muncit toată noaptea să-ţi asculte conferinţa ! Li se lipesc ochii de somn ! Cad din picioare ?
Marcenko îşi îndreptă spinarea şi exclamă :
- Conferinţa mea au s-o asculte, te asigur !
- Bine, să mergem să-i întrebăm ! se învoi Leonid,, sigur că numai după ce va vedea în ce hal de oboseală sînt oamenii, Marcenko o să se astîmpere.
Băieţii din schimbul de noapte îşi fumau ultima ţigară înainte de culcare, scoţîndu-şi hainele şi încălţările murdare, desfăcîndu-şi paturile şi discutînd moale şi somnoros. Grea, vai, ce grea mai e munca de noapte pe tractoare şi remorci ! Dimineaţa nu-ţi mai arde de nimic, Nu vrei altceva decît să dormi. Nimeni nu aruncă nici măcar o privire conferenţiarului care intrase în cort şi nimeni nu spuse nimic cînd brigadierul îi vesti că vizitatorul dorea să le vorbească despre felul în care trebuie să se păzească de focarele de boli. Numai că Marcenko dădu dovadă de o stăpînire de sine într-adevăr de invidiat în această împrejurare grea. Văzînd că pereţii cortului sînt plini de afişe de pe care îl priveau ţiştarii, înaintă hotărît şi îşi lăsă la fel de ho- tărît pe un colţ de masă servieta mare cît un geamantan. După care începu, uimitor de vesel şi de însufleţit :
- Minunat ! Mi-nu-nat ! Sînt mulţi ţiştari pe aici», dragi tovarăşi ? Cine-mi spune ?
Dar oui îi ardea să vorbească acum de ţiştari ?!
- Minunat ! repetă Marcenko.
- Nimeni nu i-a numărat, răspunse în cele din urmă, -in numele tuturor, Petrovan, care se nimerise şi el în «cort.
- Totuşi... Găsiţi multe găuri de vizuină ?
- La tot pasul !

Maroenko ridică din sprâncene şi se uită la Leonid.

- Ştiam eu !

Petrovan, chinuit în adîncul sufletului său pentru că «e socotea principalul vinovat în întîmplarea de tristă memorie cu ţişitarii, se aşeză prudent lîngă servieta mare cît un geamantan a lui Marcenko şi întrebă, asudat şi îmbujorat :

- Tovarăşe conferenţiar, sînt periculoşi ?
- În ce sens ? întrebă Marcenko, care nu pricepuse -ce voia să ştie băiatul.
- Pentru stomac.
- Nu cumva îi mîncaţi ?
- Ei... S-au mai întîmplat şi de astea...
- To-ova-răşi ! spuse Marconko, prelung, holbîndu-şi ochii. O, e îngrozitor !

Şi se aşeză.

Cîţiva dintre băieţii schimbului de noapte trăseseră ou urechea la spusele conferenţiarului şi, încetul cu încetul, se lăsaseră de treburile lor şi începuseră să-l asculte. Unul, văzîndu-l acum atît de speriat, spuse tocmai din colţul îndepărtat în care se afla :

- Dar prin ce-i infecţioasă carnea lor ? Că doar am prăjit-o pe foc !
- Dar nu de carne e vorba ! îi răspunse Marcenko, •strîmbîndu-se chinuit.
- Dar ce ?
- Tovarăşi, tovarăşi ! rosti Marcenko a dojană, dîndu- şi seama de ce se petrece. Cred că ştiţi şi dumneavoastră •regula : întrebările se pun la sfîrşit !
- Ce ziceţi, băieţi, ascultăm ? propuse Leonid.
- Lasăil să vorbească, răspunseră totuşi cîţiva băieţi, deşi neprietenos şi în silă.

Şi iată-l pe Marcenko la masă, într-o poză de conferenţiar.

- Dragi tovarăşi, aţi venit aici ca să valorificaţi şi să populaţi întinderile acestea înţelenite şi pustii, începu el. Sînteţi nişte oameni curajoşi, neînfricaţi. Nu v-aţi temut de greutăţile inevitabile oricărei acţiuni mari. Ţara noastră e mîndră de voi. Cinste şi slavă vouă ! Dar mă îndoiesc că voi, dragi prieteni, ştiţi exact ce anume vă ameninţă viaţa aici ! Sînteţi (convinşi că vă sînt duşmane vînturile şi gerurile, lipsa apei potabile şi a locuinţelor călduroase ? Nu ! Altceva vă ameninţă !... Bolile ! Bolile cu focar !

Ascultătorii se aşezaseră pe paturile lor, ceva mai departe de masă, în cele mai diverse poziţii şi-l priveau plictisiţi, ineîndurînduTse încă să-şi lase baltă treburile de dinainte de culcare. Unul îşi mai scotocea, cine ştie pentru ce, rucsacul, altul îşi tăia bătăturile de la picioare, iar al treilea, îşi vîra fără ruşine mîna sub cămaşa murdară şi se scărpina cu desfătare...

- Oamenii de ştiinţă sovietici au stabilit de mult, îşi continua Marcenko conferinţa lui, plin de un optimism fără margini, că în locurile nepopulate şi încă nevalorificate, există focare de infecţii pentru animalele sălbatice, periculoase şi pentru om. Unul dintre cei mai mari învăţaţi ai noştri, vestitul Pavlovski, le-a denumit infecţii de focar naturale. Datorită unei munci pline de abnegaţie de cîţiva ani a cercetătorilor, foarte multe din aceste infecţii sînt astăzi suficient de bine studiate. În stepele Altaiuiui şi ale Cazahstanului, după cum se ştie acum precis, există focare de diferite boli : friguri, tifos exan- tematic transmis prin căpuşe, febra recurentă transmisă tot prin căpuşe, encefalita, transmisă de ţînţari, leishma- nioza şi tularemia... Unde se găsesc focarele astea ?

Marcenko zîmbi, ca şi cum se pregătea să-i fericească cu ceva pe auditorii săi. Apoi ridică brusc mîna, arătînd spre afişe :

- Acolo unde trăiesc aceste rozătoare !

- Ţiştarii ? întrebă uluit Petrovan.

- Da ! răspunse Marcenko. De altfel, urmă el, oriunde există animale mici, ca hîrciogii, căţei ai pământului, ne- văstuici, şoareci săritori, şobolani de apă sau şoareci... Pe scurt, uinde sînt multe vertebrate, sînt şi mulţi paraziţi !

- Căpuşe ? întrebă Petrovan care până una, alta era deocamdată singurul auditor într-adevăr interesat de însufleţită prelegere pe care o asculta.

- Da, căpuşe ! răspunse Marcenko. Căpuşele sînt extrem de primejdioase pentru om. în organismele multor animale sălbatice mici, să zicem, de pildă, în organismele ţiştarilor, se găsesc aşa-zisele *richettsi.* Acestea sînt nişte germeni minusculi care produc febra „q". Boală grea şi periculoasă care nu seamănă ou frigurile obişnuite, ci mai degrabă cu pneumonia. Aşadar, dacă aceste căpuşe sug din sîngele unui ţiştar bolnav, ele însele devin purtătoare ale germenilor febrei „q". De altfel, ele îi păstrează în corpul lor cel puţin tetei ani de zile, ba chiar îi transmit prin ouă urmaşilor ! în felul acesta, căpuşele nu numai că răspândesc gcrmenele bolii, ci îl şi perpetuează cu tărie în natură ! Iaită, dragi tovarăşi, ce sînt căpuşele ! Primăvara, când sînt flămînde şi mai active ca oricînd, atacă omul şi-l pot infecta ou o boală grea. Iar voi, în loc să vă păziţi, aduceţi în tabără ţiştari cu căpuşe !

Marcenko hotărî să facă o pauză, ca auditorul să poată cugeta adânc la cele spuse de el şi începu să-şi frunzărească fără motiv hârtiile pe care le avea în faţă, ca să producă un efect în plus. în timpul ăsta, Ibrai Hasanov, care şedea pe pat, destul de aproape de masă, îşi suflecă un crac al pantalonului pînă la genunchi, îşi strînse cu amândouă mîiniie pulpa păroasă şi-l întrebă :

- O căpuşă ca asta, nu ?

Lui Marcenko mai-mai să-i iasă ochii din cap.

- Măi, ce mai suge ! mormăi Ibrai, cînd văzu mutra conferenţiarului, şi se apucă să se scarpine.

- Stai ! Opreşte ! strigă Marcenko ca ieşit din minţi, şi se repezi la el.

După ce se uită la căpuşă, Marcenko rosti cu voce tragică :

- Da, ea e ! Cîteva clipe, avu aerul unui om adine nefericit ; apoi însă, se însenină din nou, ca luminat deodată de soare. De altfel, s-a nimerit tocmai bine ! Aşteaptă, n-o atinge ! şi-şi reluă cu aerul lui dinainte conferinţa. Aşadar, dragi tovarăşi, după terminarea lucrului, înainte de culcare, trebuie să vă pipăiţi tot corpul cu minuţiozitate, repet, cu mi-nu-ţio-zi-ta-te ! În primul rînd trebuiesc cercetate, fireşte, gîtul, ceafa, subsourile şi regiunile de la vintre.

- Ce-s alea vintre ? făcu Ihrai pe prostul.

■Marcenko, naiv, trezind că tătarul chiar nu-l înţelesese, arătă cu amîndouă mîinile unde îşi are omul vintrele. Cîţiva băieţi puf niră ; unul rîse chiar subţirel.

- De ce rideți ? îi repezi Ibrai Hasanov, făcînd pe supăratul. Ce-i de rîs aici ? Mai bine v-ați lăsa jos pantalonii și v-ați cerceta regiunile de la vintre !
De data asta, un hohot de rîs general făcu să se cutremure tot contul. Și asta se întîmpla pentru prima oară in săptămîna aceea.
- Să lăsăm glumele, tovarăși ! spuse Marcenko, oarecum supărat. Continui. Nu, nu, stai și n-o atinge ! îi spuse el din nou lui Ibrai. Așadar, e necesar să-ți cercetezi corpul regulat și cu minuțiozitate. Dacă descoperi că ai căpușe, să le scoți imediat, să le pui în petrol...
- În petrol ? se auziră mai multe glasuri.
- ...sau în acid fenic.
- Și dacă nu ai nici petrol, nici acid fenic ?
- Atunci să le arzi, răspunse tăios conferențiarul.
- O să aprindem cîte un foc mare de fiecare dată, că la noi e plin de căpușe, .spuse cineva, și toți rîseră din nou, închipuindu-și cum se va înghesui brigada în jurul focului, căutîndu-se de căpușe ca să le ardă
Conferențiarul făcu semn cu mina, cerînd liniște.
- Am să vă spun acum în ce fel să vă scoateți căpușele de pe corp, spuse el, apropiindu-se de Ibrai. Trebuie s-o faceți cu mare grijă, ca aparatul perforant să nu rămînă în rană. Ia arată-mi, tinere, cum faci dumneata ! Dar nu apucă Ibrai să-și pună unghia în funcție, și conferențiarul țipă, cutremurindu-se din tot corpul.
- Stei, stai, ce faci ?! Cine trage așa ? Ce-i cu dumneata ? Căpușa se trage încet, foarte încet, cînd spre dreapta, cînd spre stînga, încet și cu grijă ! Ia mai încearcă o dată...
Ibrai se apucă s-o scoată așa cum îl învățase conferențiarul, dar degeaba o trăgea el cînd spre stînga, cînd spre dreapta, că n-o putea răzbi.
- Nu iese ? întrebă Kraiușka.
- Se ține bine, vampirul dracului !
- Apucă-l de coadă, Ihrai, de coadă !
- Ce coadă ? Unde-i vezi coada ?
- Stați, stați, interveni Marcenko. Cînd o căpușă s-a înfipt prea adînc, cel mai bine e s-o ungi cu grăsime. Grăsimea îi astupă orificiile respiratorii, căpușa încetează de a mai suge sînge și atunci e mai ușor s-o scoți.
- Uite - a dracului ! se miră Ibrai și, făcînd pe poznaș,
se apucă să-și schimonosească vorba. Hei, acum știm eu ou ce scoatcm la tine ! Cu grasi-imi ! Băieți, zice la Fenia, aduci

la mine juma de kil unt proaspăt ! Dai eu afar pe vampir asta !

Ultimele lui cuvinte fură acoperite de o explozie de rîs şi de chiotele care nu se potoliră vreo două minute. Iar cînd căpuşa fu arsă în foc, se stîrni o hărmălaie de neînchipuit. Tăcerea, deprimarea şi tristeţea care dăi- nuiseră toată săptămina, otrăvind tuturor viaţa, dispăruseră în numai o oră. Toate amărăciunile şi nenorocirile fuseseră date uitării. Tinereţea învinsese. Trăia şi triumfa !

La început, Marcenko se cam supără puţin pe auditorii săi, dar îşi dădu repede seama, mirat, că pentru ei rîsul era o necesitate absolută, care-i desfăta la culme şi le aprindea o lumină nouă în ochii obosiţi. Atunci se întoarse spre Bagreanov şi fu nevoit să-i şi laude :

- Ce oameni veseli !

- Totdeauna sínt aşa ! răspunse Leonid, care rîdea şi el vesel, nestăpânit, dindu-şi capul pe spate şi frecîn- du-şi de bucurie pieptul cu palma.

Şi nu după mult, chiar sub ochii conferenţiarului, se produse o minune. După ce se saturară de rîs cu lacrimi, tinerii deveniră deodată de nerecunoscut. Unde pieriseră oboseala, încruntarea şi răceala lor ? Se adunară cu toţii în jurul mesei şi începură să vorbească, să discute şi să-i pună lui Marcenko o mulţime de întrebări.

- Tovarăşi, conferinţa continuă ! le aminti Leonid.

- Aşadar, continui, zise Marcenko ou o privire fericită, cînd se făcu linişte. Cum să te aperi de căpuşe ?

Şi le vorbi cu pasiune despre măsurile de profilaxie socială ; de lupta împotriva rozătoarelor şi a căpuşelor, de alegerea locului pentru tabără, de arderea ierburilor uscate din jurul lui şi de pulverizarea cu substanţe otrăvitoare.

- Iertaţi-mă că vă întrerup, tovarăşe conferenţiar, spuse Leonid, prinzînd momentul, dar am o întrebare : aratul ţelinei are vreo importanţă în lupta împotriva rozătoarelor şi a căpuşelor ?

- Desigur ! răspunse Marcenko. Aratul ţelinei este prin el însuşi o măsură excelentă de asanare a locului ce va fi populat ! Prin el se distrug vizuinele rozătoarelor, iar căpuşele, îngropate adînc, mor !

- Aşa gîndeam şi eu, spuse Leonid. Tovarăşe confe- renţiar, ca să fiu sincer, această ultimă metodă de luptă împotriva rozătoarelor şi căpuşelor ne place cel mai mult ! Vă pot asigura că o să nimicim fără cruţare prin metoda asta

bolile cu focar. Vino la noi la vară şi o să vezi ţelina arată pe o rază de cîţiva kilometri în jurul taberei noastre. Asta va însemna sfârşitul căpuşelor !

- Acum, despre profilaxia individuală, urmă Marcenko şi, vîrîndu-şi rnîna în servieta mare cît un geamantan, scoase o plasă de culoare închisă pe care o puse pe masă. în primul rind, dragi prieteni, trebuie să vă gândiţi la îmbrăcămintea voastră. Cine iese la lucru pe ţelină, trebuie neapărat să aibă salopetă, întrucît ea apără perfect de căpuşe. Dacă n-are salopetă, hainele trebuiesc bine închise : pantalonii vîrîţi în cizme, cămaşa sau haina în pataloni, iar pe deasupra, cureaua bine strînsă. Manşetele şi gulerele trebuiesc bine lipite de fcorp. Uite aşa, vedeţi ? adăugă el, cît pe ce să se sugrume. Faţa i se întunecase toată din cauza afluxului de sînge... Iar ca să-ţi aperi gîtul şi capul de căpuşe, veţi pune pe umeri plasa asta. Această plasă, denumită a lui Pavlovski, e îmbibată ou soluţie de naftalizol cu un mic adaos de terebentină. Se pune uite aşa...
- Si trebuie să umbli totdeauna cu ea ? se minună Ibrai.
- Totdeauna ! răspunse conferenţiarul de sub plasă.
- Si pe căldură ?
- Îhî !...
- Tovarăşe conferenţiar, am înţeles perfect ! Scoate- ţi-vă drăcia aia din cap, că aţi şi înccput să horcăiţi ! strigă Ibrai. Şi rîsul cutremură din nou cortul.
- Vă mulţumim pentru conferinţă, îi spuse Leonid lui Marcenko, abia stăpînindu-şi rîsul, cînd acesta părăsi tabăra. Ne-a plăcut foarte mult ı Păcat că n-a ascultat-o toată brigada...

Hohotele de rîs, ţipetele, strigătele, oftaturile şi gemetele mai răsunară încă mult timp în cort. Ce haz făceau oamenii ! Cîte unul se tăvălea pe jos, căci îl durea burta de atîta rîs, altul se rostogolea în pat, dînd nebuneşte din picioare, altul abia mai răsufla...

în ceasul acela de neuitat, în sufletul lui Leonid, în care bezna domnise mai bine de o săptămînă, se aprinse din nou lumina care îl lumina în primăvara aceasta. Toate nenorotirile care se rostogoliseră ca viitura deasupra capului său fură deodată uitate : sufletul lui tînăr şi plin de viaţă obosise de atîta suferinţă. El avea acum nevoie ca de aer de bucurie şi începu 9-o caute pretutindeni, în orice muncă de care i se apucau mîinile, în toate discuţiile pe cate se

întâmpla să le poarte cu oamenii, în stepa scăldată de soare, și în cîntul păsărilor.

îndată după conferință, se duse la Timofei Repka, care se întorsese de vreo trei zile de la spital și care lucra pe tractorul lui Zarnițîn. În ziua aceea, Timofei se apucase de îngrijirea tehnică a tractoarelor, cum făceau în ultima vreme toţi tractoriștii, pe rînd. Leonid îl ajută mai mult de o oră, apoi, când terminară treaba, atașară de tractor o semănătoare și plecară pe arătură. Cînd încărcară coșul semănătorii cu boabe, la capătul primului cîmp unde sămînța abia fusese descărcată, Leonid îi 6puse :

- Urcă Repka, și dă-i drumul !

Dar semănătoarea, grea, se înfunda în arătură mai mult decît trebuia, şi, de aceea, Leonid fu nevoit să regleze discurile în cîteva rânduri. Pe la mijlocul turului reuși totuși. Semănătoarea lucra cum trebuie !

Bagreanov se întoarse cu lada aproape goală la grămada de saci cu boabe. Minunat ! Aproape un hectar și jumătate fusese semănat. Semănătoarea era bine reglată : semănase la un hectar exact o sută cincizeci kilograme de sămînță. De mult nu mai fusese Leonid așa de fericit ca în clipele acelea.

- Ei, Repka, am început ! îi strigă el lui Timofei, cînd îl văzu sărind din cabină și, de fericire, îl îmbră- țișă, scuturîndu-l cu putere în brațele sale mari. Primul bob stă în pămînt !

- Lasă-mă ! Stai ! se apără Repka.

- Și în curînd o să încolțească, o să iasă la lumină și o să trăiască !

- Așteaptă ! Ce-i cu tine ? Parcă ai fi un copil !

Leonid se întoarse spre arătura semănată și o salută cu mîna :

- Crești, bobulețule ! Crești !

Apoi îi spuse lui Repka, atingîndu-i pieptul ușurel, ca pentru a-i cere iertare :

- Semăn pentru prima oară în viață, Repka, și-ți spun în secret : pentru mine, munca asta a fost sfîntă de mic copil. Așa m-a învățat tatăl meu, fie-i amintirea luminoasă, să privesc munca plugarului. Nu fac acum decît să-i împlinesc voia de pe urmă. Căci el spunea : pîinea stă în capul tuturor lucrurilor. O să crească aici întinderi uriașe de grîu și cîți oameni o să hrănim cu el ! Cîte lucruri bune au să facă oamenii hrăniți cu pîinea noastră ı Noi dăm viață grinelor, iar ele vor da viață oamenilor ! Spune, nu-i o fericire să fii conștient de asta ? Și apoi... o parte din grînele noastre vor

merge la alte însămînţări ı Ele vor fi semănate nu numai aici, ci şi în alte locuri. înţelegi ? în felul ăsta o să se răspîndească griul nostru în toată ţara ! O să se răspândească mereu, într-una... Tu şi cu mine, prietene, o să murim, dar el o ¡să trăiască veşnic, dînd viaţă oamenilor. Aşa privesc eu munca noastră !

Timofei Repka arăta din cap spre tabără şi spuse :

- Uită-te.

Petrovan venea spre ei, alergînd cît îl ţineau picioarele. îi aducea brigadierului un plic abia sosit cu poşta de la SMT. După ce-şi trecu repede ochii peste hîrtia dinăuntru, Leonid spuse, lăsîindu-şi în jos privirile înnegurate deodată :

- A sosit şi ¡ordinul...
- Care ordin ?
- Krasniuk mă scoate din muncă.
- Pentru ce ? ı
- Pentru samavolnicie şi descompunere a brigăzii..*

II

Stepa se pregătea să înflorească...

Leonid nu-şi credea ochilor. Cît trecuse de cînd viforniţa bîntuise pe acolo şi de cînd tot ce era în stepă părea că murise sub zăpadă ? Acum, oriunde ţi-ai fi aruncat ochii, vedeai un covor moale de ierburi tinere. Brazdele de colilie, mari ca nişte muşuroaie, înviaseră zbîrlite, straturile mai mici de păiuş îşi înălţau ciorchinii aspri ea părul de bursuc, iar printre ele crescuseră dese tot soiul de ierburi. Plantele de primăvară, grele, pline cu muguri, ba chiar şi înflorite, ieşiseră toate la libertate şi soare. „Să mai treacă o săptămînă şi dacă va fi tot aşa de cald, va înflori întreaga stepă, se gândi Leonid. Se zice că-i foarte frumos atunci..."

El se opri pe o creastă nu prea mare şi privi în jur : totul se desfăta în ceaţă şi linişte. Se lăsă într-un genunchi, să vadă mai bine şi să pună mîna pe florile albe de sisinei şi-şi aminti deodată că-i făgăduise frumoasei visătoare Jcnia Zvezdina să-i trimită un buchet de flori de acolo de pe ţelină. „Nu mi-am ţinut cuvîntul, îşi spuse Leonid cu amărăciune. Ce să fac ? Să-i culeg flori din astea, albe ? Deh, acu de care-or fi..." Şi-i culese în grabă o chită de sisinei albi, pe jumătate înfloriţi. „Va crede oare Jenia Zvezdina că florile de pe ţelină sînt atât de modeste ?" Trăgând în piept mireasma abia simţită a sisineilor albi. coborî de pe creastă într-o adînci- tură în care zărise .brazde de lăstăriş. „În curînd şi aici va înflori totul" se miră el cînd intră în lăstăriş şi văzu mugurii de salcîm galben, caprifoi şi tavalgă şi căpşoa- rele stînjeneilor şi

bujorilor ițindu-se .pretutindeni dintre tufișuri. Atingînd și aici mugurii de pe crengile mărăcinilor pitice, simți iar - pentru a doua oară în ziua aceea - cu o durere ascuțită, cît îi venea de greu să părăsească stepa.
Ordinul lui Krasni.uk nu-l surprinsese. îl tot așteptase în ultimile zile. Cum ar fi putut el uita expresia feței lui Krasniuk în urma discuției lor de lîngă iaz ? N-avu- sese însă chef să se gîndească la o nouă nenorocire pe care o știa apropiată și inevitabilă. Ce rost are să-ți aștepți nenorocirea ? Tot timpul nu-l preocupase decît un gînd mare, gândul semănatului. Munca asta atît de strîns legată de viața țăranului, pe care el se pregătise s-o facă pentru prima oară în viață, îl tulburase atît de mult, încît nu mai putea dormi. în munca asta își găsise el rostul tot mai mare și mai adînc, în munca asta își găsise înțelepciunea și poezia. Să semeni, înseamnă să dai viață oamenilor. Așa și numai așa înțelegea el accastă muncă tulburătoare. Se gîndea bucuros că fiecare bob al viitoarei recolte care va pleca de pe țelină in drumul lui prin țară, va lua cu el și o părticică - fie chiar minusculă - din munca lui. Iată de ce, ordinul lui Krasniuk îl apăsa. .Nu .pentru că-l scădea într-o oarecare măsură în ochii brigăzii (deși și asta era neplăcut), ci pentru că-l rupea de la o muncă pe care o dorise atît de fierbinte sufletul lui.
Deși nu era de mult pe țelină, Leonid se învățase totuși să primească și să îndure loviturile. Iar acum, cînd avea în mînă hîrtia lui Krasniuk, resortul acela minunat, pe care și-l descoperise de curînd, funcționa din nou la timp și precis în sufletul lui. Poate că Leonid se stăpîni acum chiar fără eforturi prea mari, spunîndu-și doar că trebuie să reziste și de astă dată. Se întunecă mai mult ca oricând, îi pieri aproape glasul, dar atît. După un minut de luptă lăuntrică, ascunse în buzunar ordinul lui Krasniuk, și rosti cu tonul lui obișnuit, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic :
- La treabă, prieteni !
Într-o oră, tractorul lui Timofei Repka scoase trei semănători din tabără pe arătură. Mai toți cei ce se aflau atunci în tabără porniră după ele să vadă începutul semănatului.
- Nu mai zăbovi. Du-te la Zima, îl sfătui Cernîh pe Bagreanov. Dacă nici cl nu te ajută, du-te direct la comitetul raional...
- Of, .nu-mi arde mic acum de reclamații !
- Nu ți-o fi arzând, dar trebuie !
- N-am chef să merg, Stepanîci !
- Dacă nu mergi tu, am să merg eu.

înainte de plecarea la Zalesiha, Leonid îşi controlase distrat lucrurile din cort, dar cînd luase în mînă săculeţul cu griul tatălui său, crescut pe mormîntul din satul lui natal, era cît pe ce să strige de durere.
Aceeaşi durere îi ardea sufletul și acum, în lăstărișul care-și desfăcea florile. Nu-i venea deloc să se despartă de stepa în care, prin munca lui și a tovarăşilor lui, fusese desţelenită o bună parte de pămînt, să se despartă de visul lui de aur, că va semăna aici griul părintelui său, dându-i viaţă lungă pe pămînt, dăruimdu-i nemurirea. „Dar ce pot face ? Cu siguranţă că Zima nu mă va ajuta. O să-l silească el pe Krasniuk să-și contramandeze ordinul ? Nu trebuie să meargă la iraion..." Gîndea cu încordare, dar fără patima cu care gîndise altădată în clipele grele ale vieţii. „Dar cei de la raion au să mă ajute oare ? Când intri în litigiu cu conducerea, nu-.i lucru uşor... Şi până să te judeci cu pocitania asta roşcovană, trece primăvara. Aici e aici !"
Neştiind cum să-și mai domolească durerea, ieşi din lăstăriş. „Ge-ar fi să mă mut în alt loc, pînă nu-i prea tîrziu ? își spuse el, dar se scutură repede de gîndul ăsta. Uşor de spus : să mă mut ! Unde să plec de aici ? Să părăsesc pămîintul ăsta muncit cu mîinile mele ? Să părăsesc brigada ? Să părăsesc mormîntul lui Kostea ? Nu, trebuie să rămîn aici, numai aici !" După ce se urcă din nou pe creastă, se opri, privi în jur și rosti cu glas tare, hotărît, chiar înverșunat, făcând un gest tăios cu mîna :
- Numai aici !
Il ajungea din urmă o motocicletă ce venea dinspre crîngul Iepurelui. „Ea era ! Ea, șerpoaica cu ochi albaștri ! Ce-o fi vrîind ?" Leonid se întunecă și mai mult, dar pricepând că n-avea încotro și că întâlnirea cu Galina era inevitabilă, se lăsă pe pământul încălzit de soare.
Galina păru mirată, când îl văzu că ţine în mînă un buchețel de sisinei albi.
- A venit căldura, așa deodată ! Ca mîine începe să dogorească, spuse ea, lăsându^și motocicleta și așezîindu-se curajoasă lîngă încruntatul Bagreanov. Departe ai mai ajuns... N-aş fi crezut... adăugă ea, fără să-și ia ochii de la ¡buchetul de flori din mîna lui. Şoferul care v-a adus sămânța s-a întors la Lebeajie... Mi-a spus : „Cei din crîngul Iepurelui se pregătesc de semănat !" Şi eu m-arn repezit încoace...
- Aici e doar munca ita, căci tu răspunzi de semănat,' 387 spuse Leonid, fără s-o onoreze măcar cu o privire. Dar

pentru ce ai venit aici ? N,u mai sînt brigadier... Ce vrei de Ia mine ?

- Ziceau că ai plecat la Zalesiha...
- Ei şi ?
- E departe. Să ite duc cu motocicleta...
- Mulţumesc de grijă, mormăi Leonid. Numai că nu mai merg la Zalesiha. M-am răzgîndit...
- De ce ? tresări Galina. Trebuie să te duci la comitetul raional ! Trebuie să le vorbeşti de Krasniuk I
- Şi mai departe ?
- Or să-l silească să-şi contramandeze ordinul, şi tu ai să rămîi aici.
- Rămîn în orice caz !
- Bine, dar te-a scos din muncă !
- Eu n-am venit aici pentru o funcţie, ci ca să desţelenesc ! îi răspunse el după un timp, cam rece. Numai că, pînă una, alta, eu personal am desţelenit cam puţin ! Acum am să desţelenesc mai mult !
- Cu ce ? Unde ?
- Cu tractorul. lîngă crînguil Iepurelui. O iau de aici drept spre Vadul Negru, şi scot tractorul nostru. Cred că i-a venit timpul.
- S-au şi apucat să-l scoată...

Leonid se întoarse repede spre ea.

- Serios ? Bravo !
- Cred însă că Krasniuk no să te lase nici măcar ca tractorist în brigadă.
- Dar de unde o să ia oameni ?
- Găseşte el !
- Atunci am să lucrez pe remorcă !
- Dacă şi-a pus în cap să te gonească, poate n-o să te lase nici pe remorcă, spuse Galina. Şi de pus în cap şi-a pus, asta-i precis ! Cică tună şi fulgeră, dar nimeni nu ştie de ce, că doar treaba nu merge prost...

Leonid îşi mută privirea de la ea şi spuse :

- Atunci mă fac semănător. Mă numeşti ? Că doar stă în puterea ta ! Ca să fiu sincer, eu semănător aş vrea să fiu. Aş vrea să semăn, să semăn, să semăn într-una ! înţelegi ? Să semăn mereu, nu să bat la tot felul de uşi de la raion într-o vreme încordată ca asta. Cînd vom termina semănatul, am să mă apuc şi de altele...
- O să te iei în colţi ou Krasniuk ?

- Cred că o să fie prea târziu...

- Şi eu tot aşa cred: ! exclamă Galina dojenitoare. Atunci au să-ţi spună cei de la raion : „De ce n-ai venit de la început, tovarăşe, de ce ai ,tăcut ?"
- Nu din cauza aste va fi prea târziu...
Şi deodată Leonid zâmbi, dar fără veselie. - Va fi prea tirziu pentru că inu voi mai avea cu cine să mă războiesc ! Nu înţelegi ? Cred că pînă terminăm noi semănatul, Krasniuk n-o să mai fie aici !
- Dar unde ?
- înapoi, la scumpii lui penaţi !
- La oraş ?
- Fireşte.
- Ce te face să crezi asta ?
- Spunea-i tu însăţi că tună şi fulgeră. De ce turbarea asta, dacă treaba merge bine ? Cauza e alta, una singură : nu i-au ieşit bine socotelile...
- Ce socoteli ?
- Că staţiunea va compromite desţelenirea şi că pe el au să-l scoată pentru asta din muncă, îi răspunse Leonid foarte serios, privind în pământ. Acum îi cunosc până şi gândurile cele mai ascunse ! Iată-i cine e ! Tot un animal de pradă, on parazit, dar de alt soi decât Dereaba... Mai rezistent... A lucrat subtil, dar n-a ieşit nimic, aşa că are de ce să turbeze... E limpede ! Se aştepta la un eşec, iar noi i-am încurcat socotelile... Pentru că aici, la noi, inu lăsăm să-i iasă nimănui socotelile, cînd sînt murdare ! Aşa sîntem noi... Aşa că n-o să reziste el multă vreme. O să fugă...
Hmelko îl asculta încordată, uimită de felul clar în «are vede lucrurile, de curajul şi de logica concluziilor pe care le trăsese. îl întrebă totuşi :
- Oare o să fugă, într-adevăr ?
- Ai să vezi ! Niu-l trage inima spre glia asta stră-moşească... şi Leonid mîngîie uşurel pământul dintre brazde, trecîndu-şi palma printre ierburi. Şi pe cine nu-l trage, nu face purici mulţi pe ea !
- Poate că vorbeşti acum aşa...
- Crezi că-l vorbesc de rău fiindcă sînt supărat ? Nu ! L-am înţeles, atîta tot ! Ce-i drept, aş fi putut să-l înţeleg mai devreme, dar n,u-ţi vine să gîndeşti rău despre semeni. E tare neplăcut...
- Cu toate astea, stat oinii despre care gîndeşti rău...
- Vorbeşti de tine ?
Şi pentru prima oară în ziua aceea, Leonid o privi drept în faţă, lung, fix. De la întâlnirea aceea, în care îl întorsese din

drumul lui spre Lebeajie, n-o mai văzuse decît o singură dată, la înmormîntarea lui Kostea. Ce mult se schimbase în săptămîna care se scursese de atunci ! Nu mai avea scurteica de oaie ckilionțată, ci o haină nouă, caiueiuoată, de culoare kaki, care o apăra bine de vînt. își scosese obișnuitul și ponositul costum de schi, care-i folosea ca haină de drum și de muncă pe vreme rea și pe noroi, și se îmbrăcase într-o fustă și un tricou de lină, în locul căciulii își pusese un basc verde, iar în lotul cizmelor, pantofi cu tocuri joase. Chiar îmbrăcata simplu și grosolan, Galina știa să fie întotdeauna cochetă în felul ei. Acum însă, în haine într-ade- văr femeiești, părea (poate fiindcă era obișnuit s-o vadă altfel) cam prea gătită pentru stepă. Vestmintele astea elegante îi scoteau însă mai mult în evidență paloarea feței și oboseala privirilor. Galina era frumoasă și acum, îți lua și acum ochii cu albastrul privirilor, dar Leonid se uita la ea calm, fără entuziasmul și admirația din trecut. Nu mai era furios pe ea, așa cum fusese imediat după fuga Svetlanei. Inima lui, căreia îi trecea repede supărarea, avusese timp să se îmhlînzească. Nu putea uita, însă, că ea era vinovată de tot ce se petrecuse. „Ce ¡s-a mai gătit ! își spuse el, fără răutate, dar ostil totuși. Șireată mai e, ce șireată mai e ! Crede că dacă m-a lovit nenorocirea, am să mă moi și am să mă gudur pe lîngă ea ca să mă mîngîie... Nu, șeirpoaico, să nu te aștepți la asta, să nu te aștepți !"
Simțindu-ii privirea ațintită asupra sa, Galina își spuse, emoționată, că poate nu e totul pierdut.
- Ei, ce-i, nici acum nu-ți plac ? îl întrebă ea deodată în șoaptă, privindu-l drept în ochi. Nu ți-am plăcut cu fericirea mea... Nu-ți plac nici cu durerea ?
- Nu începe iar... o rugă Leonid.
Fata tăcu, dar nu pentru că i-o ceruse el. își aduse aminte cît de grav o jignise ou o săptămînă în urmă și acest lucru îi tăie răsuflarea.
- Sînt bucuroasă că te-ai răzgândit și nu te mai duci la Zalesiha, spuse ea dtupă o tăcere lungă. Nu se încumeta să-l supere din nou, mai ales că trăgea nădejde să poată aduce ceva mai itîrziu vorba despre ceea ce o preocupa. Gu siguranță că te-ai lua din nou la harță cu Krasniuk și atunci totul ar fi pierdut... Plecarea ta de aici ar fi inevitabilă... Va să zică, te duci la Vadul Negru ? Mă bucur. Probabil că pînă acum tractorul a și fost scos, fiindcă apa a scăzut mult. Să te duc pînă acolo ?

- Da, pînă acolo poţi să mă duci, îi răspunse Leonid, dînd să se ridice.
- Stai ! îl opri Galina şi-d întrebă brusc : Aş fi curioasă să ştiu cui ducea-i hucheţeiul ăsta... Nu cumva lui Krasniuk ?
- Vrei să ştii ? Pentru ce ?
- Pentru că vreau să-ţi cunosc gusturile.
- Le ştii şi aşa...
- Numai că mie mi se par cam prea. schimbătoare. N-a plecat bine una şi tu dluci flori alteia !
- De, ce să-i faci ? M-ai prins ! N-am cum să mai dau îndărăt ! rosti Leonid cu tonul unui şmecher oarecare ce s-a pomenit deodată strâns cu uşa. Acum mă cunoşti pe toate cusăturile 1 Ce să-i faci, dacă sînt un om atît de josnic ! Nu-s în stare de sentimente serioase. Pe mine, femeile mă interesează numai dintr-un singur punct de vedere...
Galina îl privi urit.
- Nici eu n-am făcut excepţie ?
- Nici tu.
- Nici acum nu fac ?
- Nici.
Pe neaşteptate, pe obrazul Galinei reapăru gropiţa.
- Grezi că mă supăr ? Asta voiai, nu ? Ce naiv eşti ! Parcă nu ştiu că minţi-
- Nu mint, se încăpăţînă Leonid.
- Atunci, dovedește-mi-o ! exclamă Galina provocatoare și, simulgîndu-și bascul din cap, se rezemă cu palmele pe pămînt, uşor lăsată pe spate. Nici ea nu glumea. De pe chipul ei deschis se ștersese orice urmă de zîmbet.
- Ce spui ? Ce spui ? strigă Leonid, supărat şi intimidat, neştiind încotro să-şi ascundă privirile şi întorcîn- du-se cu faţa la pămînt. Taci... o rugă - sau poate era o ameninţare - privind în jos.
- Nu mi-e frică de inimic... şi sînt gata la orice... Fa,ta vorbise ciudat, cu un glas în care răsuna mai curînd disperarea decît hotărârea.
- Chiar ştiind că nu te iubesc ? o întrebă Leonid încet, întunecat.
- Ai să mă iubeşti.
- Dar dacă n-am să te iubesc nici după aceea ?
- Nu cred.
Lui Leonid i se aprinseră obrajii. Nu se simţea în stare să-şi desprindă privirile din pămînt şi vedtea acum pentru prima dată de aproape, dar, floricelele micuţe şi aromate ale florii

de paie ce se ascundea sub brazdele de păiuş. Auzi din nou vocea Galinei :

- Îţi plac doar, nu ?
- Asta-i prea puţin...
- Totul începe din mic, chiar şi Volga... îi răspunse fata, privind cerul. Mîngiia cu părul auriu iarba uscată într-o poziţie atît de incomodă şi de necumpănită, îndt părea gata să cadă 'la cea mai uşoară atingere. Cum să nu mă iubeşti, dacă... sînt eata la orice ?
- Taci ! '

- Dar ea a plecat...
- Se va întoarce.
- Nu se va întoarce, n-o mai aştepta ! îi răspunse Galina cu înfocare şi, schimbîndn-şi poziţia, se întoarse spre Leonid, încruntîndu-se şi mijind ochii. N-a plecat pentru că te-a bănuit de trădare. Asta a fost doar pretextul. Cauza e cu totul alta : şi-a dat seama că nu va putea niciodată să se obişnuiască cu stepa.
- Nu-i adevărat ! Chiar ea mi-a spus că...
- Ne place tuturor să spunem vorbe frumoase ! îl întrerupse Galina. Dar tu nu mai eşti copil, tu ai văzut multe în viaţă. Cum de-ai putut crede serios că o fetiţă atît de slăbuţă şi de plăpândă va putea trăi cu tine în stepa asta pustie ? Pentru nimic în lume ! După ce-ar trece ameţeala primei iubiri, s-ar simţi prost, foarte prost... Iar tu, după cîte înţeleg eu, nu vrei să pleci de aici ! Ce să fafci ? Să părăseşti munca pe care o iubeşti atît pentru dragostea unei fetiţe, care are ou totul alt drum în viaţă decît tine ?
- Taci ! Se va întoarce ! strigă Leonid. I-am scris mamei, mama se va duce pe la ea şi o va convinge să se întoarcă. Dacă nu reuşeşte, mă duc eu la ea, cum terminăm semănatul...

Galina se dădu din nou pe spate şi privi cerul, dar de astă dată, printre lacrimi.

- Eşti un prost... şopti ea cu gingăşie, dar şi amar.. Ce-ţi trebuie ?

Leonid se ridicase şi o privea pe sub sprâncene, scrâşnind din dinţi.

- Mi-ai făgăduit că mă duci. Mă duci ?
- Nu pot, îi răspunse fata. Nu garantez... S-ar putea să ne frângem gîtul... şi tu şi eu...
- Atunci, rămîi cu bine...
- Mergi sănătos !

Deodată, despărţirea i se păru lui Leonid şi tristă şi dureroasă. Simţi pentru prima oară că n-o mai ura, c-ar fi vrut s-o mîngîie, să-i îndulcească clipele acestea grele 30 — Stepa vulturilor — c. 327 •ale despărţirii lor definitive. Făcu un pas spre ea - fata plîngea - şi-i puse pe genunchi bucheţelul de sisinei.

- Ia-l. E pentru tine...

Şi plecă fără să se mai uite înapoi. Îi era frică.
ÎTT

Leonid Bagreanov se întoarse a doua zi în crîng pe tractorul „S-80", scos în sfârşit din Vadul Negru. Cum ■deschise uşa cabinei, strigă îngrijorat lui Kornei Cernîh, careri ieşea în întâmpinare :

- Ei, ce mai e nou pe aici, Stepanîci ? Semănaţi ?
- Semănăm din plin ! răspunse Cernîh, apropiindu-se. ■Merge bine treaba !

Leonid sări la pămînt.

- Hai că semăn şi eu, spuse el, dîndu-i mina. Ştii şi tu ce .randament dă tractorul ăsta la semănat. Am să muncesc de la răsăritul soarelui pînă la apus, şi am să dau o sută de hectare ! Cînd ne-om adapta, semăn şi noaptea. îmtr-o săptămînă terminăm ! Numai vezi, să dovedeşti cu pregătitul pământului şi al seminţei ! Au cnai adus ?
- Mereu ! Zi şi noapte.
- Au dat şi oameni ?
- Dat!
- Ce zici de timp ? Să tot semeni !

După masă, puternicul tractor al lui Bagreanov îşi şi trăsese cele cinci semănătoare lîngă întinderile deşţelenite. Trei colhoznici din Lebeajie alimentau repede şi cu precizie semănătorile, deşertând în lăzile lor, sac după sac, grîne selecţionate. Cînd alimentarea era pe sfîrşite, Leonid scoase din cabina tractorului un săculeţ mic, dar greu şi, treoînd pe lîngă semănători, turnă din el în fiecare ladă oîte un pumn din grînele tatălui său, pe care-l amesteca cu cel din Altai. Cînd îl văzură pe tânărul moscovit făcînd o treabă atît de ciudată, lebeajienii adunaţi lîngă ultima semănătoare, începură să şuşotească miraţi între ei :

- Ce face, pune moşmoane, sau ce ?
- Toarnă ceva în grîu...
- Nu-l vedeţi ? Şi ochii îi sînt de vraci...

Bagreanov ise apropia, şi 'Linul din săteni, un bărbat înalt cu mustăţile ieşite de soare şi cu un chipiu vechi şi turtit pe cap, îl întrebă, ros de curiozitate :

- Ce tot torni acolo, nenicule ? Poţi să ne spui ? C-arra vrea să ştim şi noi, ăştia...
- Am adăugat sămînţă de la mine, răspunse Leonid.
- O fi de un soi deosebit, sau ce ?
- Deosebit... udată cu sînge omenesc.

De mirare, faţa colhoznicului se lungi.

- Da' de ce ai adus-o... aici ?
- O să dea un rod cum nu s-a mai văzut.
- Zău ?.

- Pe cinstea mea.

Şi Bagreanov începu semănatul.

Pentru cei care administrează de undeva stepa, semănatul nu era decît o „muncă de primăvară a cîmpului" obişnuită, care trebuia terminată „înainte de termen" pentru tinerii care abia se aşezaseră în stepă, semănatul era o muncă nouă, pe care n-aveau s-o uite multă vreme ; şi acestei munci Leonid Bagreanov i se dărui trup şi suflet, idenrifieîndu-se ou ea. Din zori şi pînă-n noapte tîra după tractorul lui uriaş, pe arătura moale, stînnind un vălurel uşor de praf de pe glia ce începuse să se mai zvînte, cinci semănători, care semănau toate deodată o fîşie lată de optsprezece metri. Şi, de fiecare dată, cînd îşi încheia turul de întoarcere, socotea în gînd, cu sufletul prins în freamăt : „încă şapte hectare cu supliment ! încă şapte !" Iar oamenilor le striga :

- Haideţi, fraţilor, toţi deodată !

Îi ajuta pe semănători să care sacii mari şi grei, să umple coşurile maşinilor şi să le cureţe de noroi. Cînd alimentările erau gata, trecea totdeauna de-a lungul lor, şi nu uita să adauge în fiecare tolbă cîte o mînă din grî- nele tatălui său. Apoi striga din nou :

- Daţi-i drumul !

Căldura sporea ou fiecare zi, crîngul Iepurelui înfrunzise, înverzise viu ţelina, iar lăstărişul şi ierburile înfloriseră. Dar Bagreanov nici nu vedea dezlănţuirea aceasta a primăverii, pentru că, din zori şi pînă-n noapte, nu-şi lua ochii de la arătură, de pe care tractorul ou semănă- torile lui ridicau mereu alte vălurele de colb. Nu vedea decît manetele pe care ţinea mîinile şi nu simţea decît muşcătura nemiloasă a soarelui arzător. Semăna în fiecare *zi*, din zori şi piînă se întuneca o sută de hectare, cel puţin, adică o normă îşi jumătate. De mîncat, mînca hrană rece, din mers, iar cînd se lăsa noaptea, oprea tractorul, îl cerceta şi—ı alimenta la lumina farurilor ; apoi, fără a se depărta de arătură, îşi turna pe capul care-i vîjîia cîteva căldări cu apă, golea în silă o strachină de zeamă de carne şi după ce se acoperea ou haina, adormea repede ¡pe sacii cu grîu. Zorile îl găseau totdeauna în picioarc. „Filăcăul ăsta e de fier ı" spuneau despre el lebeajienii, ■plini de admiraţie.

Acum nu mai era brigadier, dar rămăsese cel mai important din brigadă, pentru că făcea munca cea mai importantă, aşa că asupra lui se concentra atenţia tuturor395 celor ■care aveau, cît de cît vreo legătură ou semănatul ogoarelor de lîngă crîngul Iepurelui. Tinerii ¡se grăbeau să

dis- cuiască şi să grape pământul pentru Bagreanov ; cei din Lebeajie cărau zi şi noapte sămînţă pentru Bagreanov ; dacă se discuta pe undeva ceva despre munca brigăzii, se vorbea în primul rind despre Bagreanov ; fiecare cum sosea în crîngul lepurelui, se ducea în primul rînd la Ba- .greanov. Şi aci veneau oameni mulţi şi de tot felul. împuterniciţii veneau unul după altul : de la Zalesiha, de la raion, din Barinaul... Veneau apoi tot mai des tinerii din brigăzile ce lucrau prin vecinătate. Leonid simţea că acum trîngul lor devenea un fel de centru al stepei, un punct către care, nu se ştie de ce, .tinerii se simţeau atraşi.

În dimineaţa celei de a patra zi a semănatului, tocmai pe cînd se întorcea din capătul cel mai îndepărtat al arăturii, spre hotarul de miazănoapte al crângului, văzu oprite lîngă sacii cu grîne două *Pobede* şi binecunoscutul

GAZ al agronomului-şef Zima. „Ia te iuită, au început să vină comisii întregi !" gîndi el supărat, întrebîndiu-se ce-or ii însemnînd toate astea. Oprind în sfîrşit semănătorile nentru alimentare, sări din cabină şi se înfăţişă lui Zima. Acesta, întordndu-se .spre cei cîtiva tovarăşi sosiţi o dată cu el, zise :

- îl aveţi în faţa dumneavoastră pe Bagreanov în persoană... Iar lui Leonid îi prezentă pe tovarăşii de drum : - Dumnealor simt din Barnaul, de la comitetul regional de partid şi de la direcţia agricolă... •

Odată prezentările făcute, un bărbat înalt şi cărunt, îmbrăcat într-o haină largă - de sportiv sau de vînător - şi cu nişte cizme de toval prăfuite, îl întrebă, privindu-l drept în ochi :

- Dumneata ai scris la Comitetul Central ?

Leonid îşi dădu seama pe loc că într-adevăr avea în faţa lui o comisie.

- Da, răspunse el, după o clipă de zăpăceală, privind şi el plin de curaj în ochii omului aceluia cărunt, de la comitetul regional de partid.
- Ai rămas la părerea expusă în scrisoare ?
- Da.
- Consideri şi acum că ai dreptate ?
- Da.

Membrii comisiei zîmbiră, nu se ştie de ce, iar omul acela cărunt le spuse cu o urmă de mirare în glas :

- Ia uitaţi-vă la el, ce dîrz e !
- Cum să dau înapoi ? spuse Bagreanov, freeîndu-şi de emoţie mîinile murdare. Nu pentru asta am scris ce-am scris !
- Nici nu trebuie să dai înapoi, zîmbi aprobativ omul cărunt. Dacă eşti sigur de dreptatea ta, ţine-te tare. Şi tare să rămîi pînă te va convinge cineva că ai greşit.
- Dumneavoastră... speraţi să mă convingeţi ?
- Pentru asta n-ar fi fost nevoie să vină aci o comisie specială, răspunse căruntul. După oum bănuieşti, Comitetul Central ne-a trimis nouă scrisoarea dumitale, la co- «nitetul regional. La ,noi, ea a fost studiată şi pot să-ţi spun că-ţi împărtăşim şi-ţi susţinem intru totul ideile.
- Mai precis nu ale mele, ci ale lui Kuprian Zaharo- vici, spuse Leonid.
- Ale lui au fost, acum sînt ale ckimitale, îi răspunse 4G9 căruntul. Aşa circulă ideile bune prin lume. Deci, dragă Bagreanov, continuă el, ai făcut foarte bine că n-ai tăcut, că

nu ţi-ai înmormântat gândurile bune şi că le-ai comunicat partidului.
- Asta înseamnă că vom face aici un sovhoz ? întrebă Leonid, nerăbdător.
- Da, vom face 1 Probiema-i rezolvată : cele patruzeci de mii de hectare de păimînt situate în jurul lacului Le- bedinoe trec la sovhoz. Noi am venit aici să alegem locul pentru sediu.
- Ce să-l mai alegeţi ? se -înflăcăra Leonid. Luaţi-o» spre răsărit de orîng şi gata ! E un loc admirabil.
- Unde, acolo unde-i mormântul lui... Zarniţîn ?
- Da ! O să fie exact în centrul aşezării, în piaţă... Iar sovhozului o să-i dăm numele lui...
- Şi asta-i o idee minunată.
- Daţi-ne proiectul-tip şi începem să construim !
- Uite-l cum s-a aprins ! spuse căruntul, schimbînd o> privire cu însoţitorii săi. Dar observă în clipa aceea că semănătorii isprăviseră cu alimentarea maşinilor şi spuse : văd că ţinem semănatul în loc... La revedere, Bagreanov, pe diseară ! Seamănă mai departe, tovarăşe 1 Incepînd din clipa aceasta, semeni pămîntul sovhoziului !
În seara aceea, Leonid află, spre marea lui bucurie,, că Nikolai Semionovici Zima fusese numit director al noului sovhoz, care urma să poarte numele lui Zarniţîn.
În ziua pe care o petrecuse acolo, în crîngul Iepurelui, Zima reuşise să facă tot ce era necesar pentru a se putea începe şi semănatul de noapte. Cînd se lăsă întunericul, Leonid îşi predă agregatul lui Timofei Repka, iar peste cîteva minute, Repka începea să semene la lumina farurilor. După ce totul fu pus la punct, Zima şi Bagreainov se aşezară pe sacii cu seminţe şi-şi aprinseră cîte o ţigară.
- Hai la tabără să dormi şi itu ca oamenii, spuse Zima «după o scurtă tăcere.
- Dorm aici...
- Ce fel de somn e ăsta ?
- E cald acum.
- Dar au să te deranjeze !
- Nu-i nimic, m-am obişnuit.
Zima clătină din cap, supărat.
- Mîine să-ţi reiei postul...
- Numai după ce terminăm cu semănatul... îi răspunse Leonid.

- Eşti încăpăţînat ca un diavol ! îl certă Zima. Sau ai de gând să nu execuţi nici ordinele mele, hai ? Ce taci ? Ai amuţit ?

Leonid, tăcut, se întinse pe saci.

- De ea nu se știe încă nimic ? întrebă Zima în șoaptă.
- Deocamdată, nimic... îi răspunse Leonid, după o pauză.
- Tineret, tineret ! oftă Zima. Ştiţi să faceţi de toate... Ştiţi să construiţi orașe, baraje, zgîrie-nori ! Și ştiţi să le construiţi aşa de bine, că rămîne omul cu gura căscată ! Un singur lucru nu ştiţi să construiţi : familia ! în privința asta mai aveţi multe de învăţat !
- Lasă-mă să dorm, tovarăşe Zima...
- Minţi ! Vrei să te gîndeşti.

Era una din acele liniştite nopţi de mai, în care pă- -mîntul, istovit de căldura soarelui, nu poate dormi, ci aţipeşte doar la lumina lunii. Lui Leonid îi părea că nesfârşitul şi puternicul cortegiu al stelelor se mişca pe «cer fără zgomot, aprinzîndu-și candelele sclipitoare și tremurătoare pretutindeni. Nu numai în înaltul cerului, ci și în stepă, aproape, foarte aproape de pămîntul înmiresmat și proaspăt și pe arătura moale. Iar el, cu ¡grămada lui de saci, care-i încălzeau trupul cu căldura boabelor de sămânţă şi-i hrăneau plămânii cu aroma lor dătătoare de viaţă, pornise şi el, fără voie, în cortegiul stelelor, în zborul lui spre lumi neştiute.

IV

În zori, după ce-l porni pe Timofei Repka în ultima: cursă, Leonid nu mai putu adormi. Peste o oră se făcea: preluarea schimbului şi lui începuseră de pe acum să-i ardă mîinile, în aşteptarea muncii. Şi-apoi, cum să dormi cînd se trezeşte stepa ? Undeva, în depărtare, în liniştea aceea, străvezie parcă, din preajma dimineţii, se şi auzea ciripitul încă slab, somnoros, al păsărilor. Nu-ţi puteai da seama carc începuseră primele să-şi vorbească, dar era atât de plăcut să le asculţi ciripitul acela plin de cînt ! Aveai impresia, auzitndu-l, că te apropii, te lipeşti de .pământ şi erai fericit că întâmpini soarele o dată cu- el. Da, oricât de puternic fusese torentul stelelor noaptea, oricât îl purtase prin lumi .necunoscute, el, Leonid Ba- greanov, spre marea lui fericire, se afla tot acolo, la locul său. Iată sacii de griu colea, doar să întinzi mîna şi să-i atingi, iată arătura incagră şi nemărginită alături, iată crângul Iepurelui, nor verde aţipit în mijlocul

stepei. Toate erau cunoscute, apropiate şi dragi ! E plăcut să călătoreşti, dar şi mai plăcut e să te înapoiezi pe pămîntul tău, să te înapoiezi şi să asculţi, ca acum, ciripitul păsărilor prin cuiburile lor ! Să te înapoiezi şi să vezi cum se aprind zorile deasupra pământului.

Şi, deodată, toată făptura lui fu arsă de o durere atât de vie, încît îi veni să strige să se audă în toată lumea : zorile ce se aprindeau deasupra stepei i-o reamintiseră pe Svetlana. Agăţat cu desperare de saci, Leonid se ridică dintr-o dată şi-şi înfipse degetele în cămaşă, la piept. „De ce te-ai dus, Zori-de-zi dragă ? De ce ? De cine ai ascultat ? întreba el pierdut, privind ou durere în jur. Trezeşte-te, întoarce-te ! Mă auzi ?" îşi aduse aminte de minunata dimineaţă în care o comparase pentru prima dată cu zorile din faptul zilei, şi cînd» păşind alături prin stepă, visaseră la viaţa lor viitoare in Altai, dorindu-şi ca primăvara să fie veşnică. Nu se mai putu stăpâni şi un geamăt surd i se smulse din .piept.

După fuga Svedanei, lui Leonid i se întâmpla foarte des să treacă prin momente asemănătoare. Nu numai ziua, cî.nd nici munca cea mai grea nu i-o putea smulge pe Svetlaina din minte, dar şi noaptea, în somnul cel mai adine. îl străpungea deodată o durere şi un dor de neîndurat. Ziua, între oameni, la muncă, se mai stă- pînea, deşi greu, foarte greu. Noaptea însă era mai rău : ■*se* trezea gemînd, ba uneori chiar ţipînd. Rămînea apoi mult timp cu ochii deschişi, gîfîind şi privind în gol, prin beznă. Iată pricina adevărată pentru care Leonid nu mai dormea în cort, ci, profilând de timpul călduros, pe sacii cu griu de lîngă arătură. Zilele (treceau, dar inima lui tot nu se liniştea. Durerea despărţirii de Svet- lana devenea în fiecare zi tot mai ascuţită şi de nesuportat. Nu-i stricase resortul fermecat, care-l ţinea în picioare în faţa oricărei nenorociri, asta e drept, dar totuşi îl sleia uneori atît de tare de puteri, încît în faţa ochilor lui cerul se răsturna şi se stingea.

Auzi alături un glas cunoscut :

- La ce te uiţi aşa, de nici ou mai auzi ?

Era Anka Rakitina. Tonia Rodiccva plecase în Le- beajie, să-şi vadă vara, care se întorsese în sat, venind din Kuzneţk, şi Anca venise din proprie iniţiativă să-i aducă în locul ei micul .dejun.

- Mă uitam la zori, .spuse în silă Leonid, după ce află ce căuta Anka acolo.

- Dar ce-s zorile, fată, să te uiţi aşa la ele ?

- Lasă-mă ! căută Leonid să schimbe vorba, şi o întrebă : Bine, Tonia a .plecat, dar de ce tocmai tu ai venit să-mi aduci mîncare ?
- Doar acum sânt liberă, îi răspunse Anca.
- Cum adică liberă ?
- Am terminat ieri aratul ! Două tractoare au intrat în revizie tehnică, iar noi ne odihnim...
- Aţi arat tot ?
- Chiar peste plan, îi răspunse Anca şi vru să-l mă-gulească : Ai avut dreptate, a fost aşa cum ai spus tu...
- Bine, bine ! Ia toaniă-mi apă !

Se spălă ajutat de Anca şi se aşeză pe un sac. După ce dezlegă în faţa lui legăturica în care era o strachină cu supă de carne, Anca spuse iar :

- Vezi ce-i cu mîinile mele ? Abia dacă am fost în stare să dezleg nodul ăsta ! M-a frânt remorca asta blestemată, m-a frânt de mă dor toate osişoarele ! Cine a mai născocit-o, că eu, mă vezi cît sînt de zdravănă, dar tot m-a răzbit...
- Tocmai de-aia trebuia să ite duci la odihnă... spuse Leonid.
- Mai am vreme ! De acum încolo o să fie timp berechet ! Ăsta n-a fost arat, oi chin. în schimb, orice ai zice, e plăcut să te uiţi şi să te minunezi de cît pământ am întors ! Nici nu-l poţi cuprinde cu privirea ! Am muncit, ce să mai vorbim... O să ţinem minte toată viaţa, nu-i aşa ?

Leonid ştia că Anca se bucura într-adevăr de succesele brigăzii şi că se putea mîndri nu numai cu munca altora, ci şi cu a ci. Spre mkarea tuturor, lucrase cu sîrg, ba chiar cu pasiune. De altfel, în ultima vreme, nu-i uimise numai prin atitudinea ei faţă de muncă. în urma vizitei .lui Dereaba în crîngul lepurelui, se astîm- părase, încetasc să mai facă ochi dulci băieţilor, ba mai mult, îi lua la goană pe acei care începeau să se rotească în jurul ei ca şoimii. Se spunea chiar că unul dintre afceşti cavaleri umblase multă vreme cu obrajii roşii ca focul. Asta, după ce discutase o dată ou Anca între patru ochi...

- Da, o să ne amintim de toate, visă Anca, văzînd că Leonid, ocupat cu mâncatul, nu-i .răspunde. Cînd o să înceapă grâul să se legene în stepă, o să ne aducem aminte de primăvară şi o să ne uităm la mîinile noastre... Gijulie, îi întinse o bucată de pîine şi adăugă : Ştii, brigada nu mai poate de bucurie că intrăm în sovhoz...

Pînă la miezul nopţii am vorbit numai de asta ! Cu mare greutate am pus capul pe pernă. Da ce loc bun pentru aşezare este aici ! Spaţiu ! Şi ce aer ! Iar aproape, colea, în jur, pămintul... Dacă construim cum trebuie, facem •o mîndreţe de aşezare ! Se aude că acela care n-o vrea să locuiască în casele sovhozului, poate să-şi construiască ! Ar fi grozav să ai o căsuţă, ce zici ? Mititică, curăţică, numai flori şi verdeaţă ! Şi Anca încheie, oftînd a jale : ar trebui să mă mărit ou un băiat bun, dracu s-o ia de treabă ! Cu unul muncitor şi inimos, ca tine...

- Iar începi ? şopti Leonid, fără să ridice nasul din strachină.
- Vai, Leonea, drăguţule, ce spui ? Doamne fereşte ! răspunse Anca speriată. Dacă vrei să ştii, mi-e aşa ruşine... Mi-am dat drumul atunci, proasta de mine, m-am apucat să te zăpăcesc ! Nu crezi că mi-e ruşine ? Zău că mi-e ! Mă şi mir ce diracu s-a întâmplat cu mine, parcă mi s-a rupt ceva în suflet ! Dar de visat, n-am voie să visez la un băiat bun ? Că nici eu nu-s din cele mai rele. Şi eu sînt muncitoare, am şi eu inimă... Ştii ce trai aş duce împreună cu un flăcău de treabă ? Tăcu o bucată de vreme, după care adăugă aproape în şoaptă, cu amărăciune : Mi-e un dor cumplit de viaţa de familie...

Leonid îşi lăsă o clipă strachina şi o privi lung. Rosti după aceea, binevoitor :

- Ce zici de Ceirnîh ? Nu-i băiat bun ?
- De bun, e bun, da-i prea isever ! răspunse Anca. N-o să-mi ierte...
- Poartă-te şi tu în aşa fel ca să te ierte !

Anca oftă din greu, de i se săltă pieptul plin.

- Hai, mănîncă, mănîncă, spuse ea după o clipă de .gândire, împingîndu-i altă bucată de pîine în faţă. De mult nu te-ai uitat în oglindă, nu-i aşa ? N-ar fi rău să te uiţi, că arăţi ca o sperietoare ! Slab, noras, numai ochii ţi-au rămas...
- Nu-mi duce tu grija, o repezi Leonid.
- Şi toate le ştii, diavole, de mă şi mir ! mai spuse ea, după ce observă că Bagreanov termină de mîncat. Pafta ai trăit o sută de ani în lume ! Uite, de la început ai ştiut că n-am venit de pomană...
- Atunci de ce-ai tăcut atîta ? o întrebă Leonid, căruia nu-i venea să creadă că Anca avea vreo treabă serioasă cu el.
- Te-am lăsat întîi să mănînci.
- Aha ! Asta înseamnă >că treaba e serioasă, nu ?

- Vai, Leonea, e atît de serioasă că nici nu știu cu ce să încep !

Vîrîndu-și mina în răscroitura de la gît a bluzei, fata. scoase niște formulare de telegrame, îndoite în patru, fiecare în parte.

- Na, citește !

Leonid își aruncă ochii pe ele și o întrebă, cu o umbră de neliniște în glas :

- Toate sînt de la Dereaba ?

Anca dădu din cap :

- Primesc aproape în fiecare zi cîte una.
- Auzisem eu ceva... Dar de ce mi le dai mie ?
- Ca să le citești. Citește-le, că doar e lumină. Nu scrie nimic deosebit în ele, numai de dragoste !
- Te lauzi ?
- De ce m-aș lăuda ?!
- Nu pricep ce rost are să vă citesc scrisorile de dragoste ! se miră Leonid. Halal dragoste !

Anca se mohorî și bombăni :

- Degeaba te-am lăudat adineaori !
- Dar ce-i cu telegramele astea ?
- E că nu-s sorise cu vorbele lui, răspunse Anca încet, aspră.

Leonid strînse formularele în mînă și le lipi. toate deodată, de piept.

- Cum nu-s vorbele lui, strigă el cu voce frîntă. Da" ale cui sînt ?
- Nu știu ale cui, dar ale lui știu că nu-s !
- Vrei să spui că nu Dereaba ți le trimite r
- Da.
- Atunci cine ?
- Nu știu.
- Dar Dereaba unde-i ? Nu-i la Moscova ? Unde e ?'
- Aici.
- Unde aici ? Unde ? Unde ?
- Nu țipa, prostule ! se răsti Anca și privi în jur. Nu știu unde, dar bănuiesc...
- Anca, deșteaptă ești, Anca ! Anca ! exclamă Leonid, roșu la față și tremurînd, o luă de mîini. Nu zici că și eu mă gîndeam așa ? îmi spunea mie inima că e aici, dar tot auzeam că primești telegrame de la el, și mi-am zis atunci că greșesc... Of, Anca, să te sărut sau nu ?
- Nu-i nevoie...
- Si crezi că el... el l-a omorît pe Kostea ?

- Da.

Agregatul lui Timofei Repka 'Se apropie de marginea arăturii şi Leonid, cum îl văzu pe Repka oprind tractorul, se repezi şi deschise furtunos uşiţa cabinei.

- Ascultă, Timofei, eşti obosit ? Foarte obosit ? Poţi să mai lucrezi ?
- Pot, dar de ce ? întrebă Repka.
- Fiindcă eu am o treabă foarte urgentă şi foarte importantă !

Peste o clipă Leonid porni spre tabără cu paşi atît" de mari, încît Anca trebui să alerge ca să se ţină după el.

V

Soarele începuse să-şi caute ascunziş după creasta înflorită a stufului. Peste zi, .răţoii sălbatici trecuseră în. zbor, singuratici, deasupra malului dinspre miazănoapte al lacului BaHanie, fîlfîind uşor din aripi în zadarnica lor căutare a răţuştelor prin cuiburi, în hăţişurile covorului de trestie culcată. Ulii trestiilor, cu ochi ageri, pluteau în zbor lin, dar sigur, pe deasupra pustiului din stufăriş, şi numai sturzii de baltă mai forfoteau neastîm- păraţi în tufişurile uscate din jurul poeniţei, privind neîncetat la Dereaba şi la Haiarov, care zăceau culcaţi pe .nişte petece mari de pîslă mincată de molii. Acum, însă, o dată ou înserarea, raţele-cloşti ieşiră de peste tot, pornind pe apă după hrană, într-un iuireş de gîlgîi- turi, plescăituri şi măcăieli prevăzătoare.

Haiarov se ridică .primul.

- Ce zici, mergem ? îl întrebă el pe Dereaba. Ne-o fi venit şi nouă vremea să băgăm ceva în burtă !
- Mai stăm ! îi răspunse într-un tîrziu Dereaba. Stătea culcat pe spate pe bucata de pîslă, cu ochii acopcriţi cu palma, gîndindu-se adine, chinuitor, la ceva.
- Îmi ghiorăie maţele !
- Ce burtă mai ai ! Nu te mai saturi !
- Asta-i fiindcă trîmdăvesc, încerca Haiarov să se justifice. Stau aici în stufărişul ăsta, ca buhaiul de baltă, şi, bineînţeles, mă trage la haleală... Şi-apoi, ce francăm ? Că mi s-aiu încleiat maţele de un soarea aia a lor ! Ce-aş mai da gata acum un kil de şuncă grasă... Aş mai zice şi eu ! Haide, şefule... Auzi... Vine miros de fum dinspre mal...
- Nu te mai boci atît la urechea mea ı îi spuse Dereaba supărat şi se întoarse zgomotos pe o parte, ca să nu-l mai vadă la faţă.

O bucată de vreme, Haiarov îi privi cu dinţii încleştaţi şi ou ochi răi spinarea încovoiată. Pe urmă îşi trase nasul şi şopti dispreţuitor :

- Ţi-ai pierdut cumpătul, şefule, asta e !

Dereaba nu sări, cum s-ar fi aşteptat, ci-i tresări doar uşor, uşor de tot, corpul. Pe urmă se apucă să zgîrie încet, cu picioarele, stuful culcat de vînt.

- Mai departe...
- Ţi-e frică, de-aia nu ieşi la mal !
- Eşti un prost ! Prost de dai în gropi ! spuse Dereaba, oare pricepea cît de periculos ar putea fi acum pentru el dacă-şi pierdea obişnuitul ton autoritar. Ţie <nu-ţi stă mintea decît la burtă ! Dar dacă vine cineva cu maşina ? Nici n-o să ai cînd s-o ştergi !

- Dar să înnoptezi acolo, de ce nu te temi ?
- Noaptea nu putem fi prinşi. Cum latră cîinii, o ştergem în stufăriş şi ne pierdem urma...
- Minţi, ţi-e frică şi să-nnoptezi la ei, dar n-ai încotro ! i-o tăie verde Haiarov. Vorbise cu o hotărîre neașteptată şi chipul lui de vultur păru deodată mai lacom, mai hrăpăreţ. De mult nu 'te mai ţine cureaua, suflete, de mult eşti ga,ta să te scapi în nădragi ! Subţirel ţi-a mai fost curajul ! Atunci de ce dracu ardem noi gazu de pomană aici, de două săptămîni încheiate ?' Ce mai stăm ? S-o întindem pînă nu-i prea tîrziu !
Dar nici această neasemuit de jignitoare cuvîntare a lui Haiarov nu izbuti să-d facă pe Dereaha să se ridice de pe pîslă.
- Ce ştii tu ! exclamă el cu compătimire parcă. Era clar că nu voia să se ia la harţă cu Haiarov, şi-şi dădu astfel de gol slăbiciunea.
- Bine, să zicem că nu puteam pleca atunci imediat, urmă Haiarov, căruia nu-i venea să creadă în tristele observaţii făcute asupra lui Dereaba. Puteau să pună laba pe noi oriunde, mai ales la gară, sau în tren... Dar după o săptămînă, cînd toate s-au liniştit, de ce n-am şters putina de aici ? Taci, hai ?
- Tîmp mai eşti, mă, ăla, tâmp mai eşti ! spuse Dereaba şi, ridicîndu-se deodată, îşi şterse cu palmele murdare faţa acoperită cu păr .roşcat, des şi ţepos, ca omul care abia s-a trezit din somn. Ascultă la mine,, fluieră-vînt, şi bagă la căpăţînă ! Trebuia s-o luăm din loc de aici de la început...
- Dar parcă tu ziceai că au să ne prindă !
- Ziceam, dar uitasem de psihologie ! recunoscu Dereaba stăpînit, străduindu-se să nu-şi ştirbească demnitatea. Psihologia e o ştiinţă complicată, mă ! Dar omul e supus greşelii, oi fi auzit şi tu de asta ! învăţăm din greşeli.
- Vorbeşte ea lumea, spuse posomorit Haiarov, care se obişnuise de ,ıa un timp să se simtă pe picior de egalitate cu „amicul" său.
- Am dat chix ! îi răspunse Dereaba şi se fîstîci, căci nu se hotărî să-şi dea deodată toate cărţile pe faţă. ■Uite cum .stă treaba aici... La început, nici nu ne-o fi căutat inimeini... Aşa cred eu acum... A căzut bănuiala pe palavragiii ăia trei din Lebeajie şi pe Vanka Sobol... De aia i-au şi înhăţat. Bănuiala era serioasă, de ce să mai caute şi alţi vinovaţi ? Şi n-au căutat... Atunci puteam pleca uşor. Dar

după ce şi-au răcit gura degeaba Cu ăi patru neghiobi s-au luat cu mîinile de cap. Că se vede dintr-o dată cine are şi cine nu, vină ! Mai zice unul prostii despre sine şi tot ou-i crezut... Acum au priceput că i-am împins pe o urmă greşită, şi-au dat seama şi ne caută în .toată stepa. N-am vrut să-ţi spun încă de asta, dar dacă eşti atît de curajos, poftim ! îţi dai seama cît de greu e să ne uşchim acum de-aici ? De aia mă gîndesc şi mă tot gîndesc.

Sinceritatea lui Dereaba îl ului pe Haiarov ca un •trăsnet din senin. O bucată de vreme, rămase cu degetele înfipte în bucata lui de pîslă, ca şi cum zbura pe ea, ca .pe un covor fermecat, dar nu spre slăvi, oi într-un hău fără fund. „Am dat de dracu ! Am intrat la apă ! strigau gîndurilc toate. De-aia nu-i stă ăstuia capul la haleală ! Am intrat la apă rău de tot ! Cum s-.o mai ştergem acum de aici ?"

- Ei, care-i acum speriatul ? Eu sau tu ? îl întrebă Dereaba cu glas răguşit, privindu-l încruntat şi plin de ură. lote-te la el, ce ochi a făcut de frică ! Ca de bufniţă ! Ptiu, tare mai eşti scîrbos ! Uite cine s-a .găsit să-l critice pe Dereaba ! Află că mai ai mult pînă -să ajungi ca el !... Află că eu toate le-am ştiut, dar t>e mine nu s-a văzut nimic. Dar tu ? Şi dacă-i vorba pe-asta, să-ţi mai spun cîte ceva, să văd ce mutră ai să -faci, aşa curajos cum eşti ! Ştii tu, mă, tfluieră-vînt, că acum -nici nasul nu-l mai putem scoate de aici ? Mai ales tu, că-il ai de un cot, să ari ţelina cu el şi alta nu... Ştii tu cum se fac acuma cercetările ? Apeşi pe un buton şi intră maşina în funcţie, cît ai zice peşte ! Au şi telegraf şi radio... Oriunde te-ai vîrî, tot în labele lor nimereşti !

- Sigur, eu sînt aşa şi pe dincolo !... răspunse supărat Haiarov, după ce mai prinse curaj. Tu te pricepi să-l faci pe om cu ou şi cu oţet ! Dar tu cum eşti ? Vrei să spui că eşti curajos, hai ? Crede-mă, să te cred ! Dacă eşti curajos, de ce ţi-ai lăsat barba asta, spune-mi ! Uite în ce hal ai ajuns ! Porc mistreţ, nu alta !

Faţa lui Dereaba se strâmbă ca a omului care a mîncat aguridă.

- Mă, fenomenule ! rosti el plin de dispreţ, fără a găsi cuvîntul care să cuprindă toată scîrba lui faţă de nimicnicia lui Haiairov. De-aia crezi tu că nu mă rad ? De frică ? Nu mă rad, măi, tontule, fiindcă pricep mai multe ca tine !

- Da mie, de ce nu mi-ai spus nimic ? întrebă Haiarov bănuitor. Că nu m-aş fi ras nici eu, aşa, pentru orice

eventualitate... Sau vrei s-o ştergi de unul singur, iar eu să pier aici ? Asta vrei ?

- Iar eşti tâmpit ! îi răspunse Dereaba, fără a dipL Eu am motiv să nu mă rad ; uite, mi-au ieşit coşuri. Dar tu ce motiv ai ?... Şi-ar fi dat ăsta... Imanbai, seama dintr-o dată că nu ne lăsăm barbă de ¡pomană !

- Imanbai şi aşa se uită ponciş la noi, spuse Haiarov. La început, vezi bine, i-a crescut inima de bucurie că am fugit de pe ţelină şi a înghiţit tot ce i-am îndrugat că, înainte de a pleca la Moscova, vrem să vînăm vreo săptămână pe lac... Că ne ascundem ca să nu ne silească să ne întoarcem pe ţelină... Ne-a crezut omul... L-a ajutat şi votculiţa să ne creadă, ştii şi tu ! Qt s-a băut ? Tot ce aveam ascuns la Vadul Negru... Dar s-a trezit omul din beţie şi a început să ne privească pieziş, dihorul ! Bagă şi tu de seamă că dacă nu venim peste noapte, ne tot întreabă că pe unde am pîndit gîştele în noaptea aceea şi cum de ne-am rătăcit... Şi de fiecare dată încheie, întrebîndu-ne cînd plecăm la Moscova...

- Dacă eu am şchiopii ! îi aminti Dereaba.

31 — Stepa vulturilor - c. 327

- Nici asta nu mai crede !

Soarele atârna încă deasupra orizontului, dar în stufăriş prinse să se întunece, şi liniştea aceea străvezie începea să învăluie laouil. Se auzea pînă departe stuful uscat, rupt de lăbuţele raţelor care se duceau pe drumurile lor spire cuib. Undeva, în hăţişuri, destul de departe, o pasăre fermecată se pregătea de culcare şi i se auzea forfota : zborul din loc în loc, fîlfîitul aripioarelor, ciugulkuil penelor... Pe luciul apei, mai aoolo unde priponiseră barca adusă de la Vadul Negru, ca- raşii clefăiau ca nişte hulpavi ce-ar fi benchetuit deasupra apei.

- Şi caraşii halesc, spuse Haiarov, după o tăcere dungă. Of, ce-aş mai mînca o ciorbă de peşte !
- Plecăm îndată, îi făgădui Dereaba.
- Cînd o să-ţi vină totuşi o idee ? întrebă Haiarov, .curios. Că doar trebuie să ne luşchim de aici !
- Plecăm chiar azi !
- Zău, şefule, zău ? Dă-ţi cuvîntul !
- Semnat şi parafat !
- Dar cum plecăm ? în zbor ? Prin aer ?
- N-ar fi rău !... adăugă Dereaba serios. Dar devreme ce n-avem aripi, o s-o ştergem şi pe jos...

Nici acum nu se îndura să fie sincer ou Haiarov, dar, cînd îi văzu privirea, cînd îi văzu mutra speriată, zîmbi dispreţuitor, şi se hotărî totuşi să-i împărtăşească şi lui planul.

- O să ne ajute Imanbai... Nu crezi ? Păi dacă o să vreau eu, şmecherul ăsta ne duce şi-n sîn pînă unde trebuie ı Pricepi ? Are oamenii lui în Cazahstan... Ne trimite la ei... Şi Cazahstanul e altă republică. Aici ne caută, dar acolo habar n-au de noi ! Pînă să ajungă cu cercetările acolo, mai va ! Că trebuie să treacă actele prin Moscova şi Alma-Ata. Vezi şi tu ce ocol ! Aşa că o să putem trăi în voie la Cazahi I

Cine ştie de ce, planul ăsta nu-l linişti însă pe Haiarov.

- Dar dacă Imanbai nu ne duce ? **482**
- îl silesc !

Haiarov lăsă capul în jos şi căzu pe gînduri. îşi aducea mereu aminte de noaptea aceea înfricoşătoare în care arsese stepa şi de ultimele clipe ale lui Kostea Zarniţîn. Amintirea celor trăite în noaptea aceea îl apăisa, nu putea să scape de ea şi pace ! Poate pentru că nu există loc în lume unde să te poţi ascunde de urmărirea unei aduceri aminte îngrozitoare. Cîtc nu pătimise tot din vina lui Dereaba, mai ales în ultimele două săptăimîni petrecute acolo, pe lacul Baklanie ! Ce-l

aştepta în viitor ? Nu-i venea să creadă că Imanbai va primi de bunăvoie să-i ducă peste noapte în Ca- zahstan. Şi dacă-i vorba să-d silești, nenorocirea-i pe aproape. Pentru că în clipa în care-şi va da seama ou cine-l împreunase soarta, bătrînul era în stare să le facă orice figură ! Aşa cum îl ştia avea un caracter imposibil şi pătimaş. Fireşte, Imanbai suferea că fusese nevoit să-şi părăsească bordeiul, clădit de puţină vreme cu mîinile lui, şi să-şi lase păşunile bune. Era jignit la maximum și furios pe toţi care-l împiedicau să-și ducă viaţa cu care se obişnuise şi să-şi pască caii în stepă. Dar din cîte vorbise cu el, în cele două săp- tămîni petrecute acolo, era limpede ca lumina zilei, că dacă-și va da seama că ei erau ucigașii, n-o să-i salveze. Lucrurile mergeau atât de prost, încît Haiarov fi-ar fi schimbat viaţa ou a celei mai amărîte vietăţi de pe faţa pământului, numai ca să scape odată de frică.

- M-ai băgat și pe mine în ciorba ta ! i-o aruncă el lui Dereaba, gemând de furie și aproape plîngînd, cum mai gemuse şi mai plînsese de cîteva ori în cele două săptămîni de viaţă tâlhărească. Cînd ne-am dus, ziceai că vrei doar aşa, să-l bagi în sperieţi... Ţii minte ? Şi cît te-am rugat să stai dracului cuminte și să nu scoţi cuţitul !

- Taci, mă tîmpitule, nu mă mai pisa ı urlă Dereaba turbat. N-ai văzut cu ochii tăi cum a fost ? M-a recunoscut ı

- Nu zbiera şi nu te da la mine ! strigă Haiarov, încercând din nou să-și arate independenţa. Uite-te la el cum zbiară ! Spune-mi mai bine ce ispravă ai făcut că ai omorît omul ? Cine s-a speriat ? A pierit brigada ca luată de vînt, nu ? A pierit ? N-a pierit, proorocule ! Lucrează, aşa cum a lucrat și pînă acum ! Ei, ce zici de asta ? Există patriotism pe lume sau inu ?

- Faci şi tu pe principialul !

- Mai bine decît să fac moarte de om !

- Taci, nemernicule, că-ţi sucesc gîtul ! urlă Dereaba, sărind în picioare cu pumnii strînşi, cu faţa slăbită şi bărboasă, arzînd în flăcări şi ou ochii albiţi de furie. Eu îi scap viaţa, iar el, vita, sare la mine ; mult ai să mai vorbeşti ? Taci ? Aşa-i mai bine, Muşcă-ţi limba, tîmpitule, şi taci din gură !...

Când soarele dispăru, ieșiră și ei la mal.

Seara, mâncară în bordei, pe jos, în faţa vetrei în care mocnea cenușa roșiatică a tizioului. Dereaba înghiţea in silă
și, când Imanbai, care ședea cu ei la masă, își termină

rugăciunea, îi spuse să le dea doi cai şi să-i ducă la gară. Prinzînd din zbor privirea mirată a lui Haiarov, Dereaba preciză :

- Pînă la gara Kulunda.

Imanbai şezu multă vreme fără să răspundă, cu ochii în sus, ca la rugăciune. De liniştit, părea liniştit, dar îi tresăreau uşor genele şi se simţea că hotărârea oaspeţilor lui de a pleca îi stîrnea o mulţime de gînduri, mai curând neliniştite, decît bucuroase.

- De ce mergem noaptea ? întrebă el în sfârşit, fără să-şi schimbe poziţia ca de rugăciune. Luna nu-i. Drum

- Trebuie să prindem trenul de dimineaţă, spuse Dereaba.

- Bun şi tren de seara...

- Nu ne învăţa tu pe moi ! îl puse la punct Dereaba, privindu-i pieziş. N-am chef să mai dorm o noapte în aerul ăsta puturos... Mi s-a urît.

Cît timp dură discuţia, Haiarov se uita cu coada ochiului la Imanbai. Nu mai încăpea îndoială că bă- trînul se lămurise, că pricepuse pe cine adăpostise în bordeiul lui şi a cui era votca adusă de la Vadul Negru, din care se înfruptase două săptămâni. O singură dată schimbă Imainbai o privire scurtă ou fiul său Ga- iaz, dar Haiarov înţelese : bătrîmul îi spusese fiului său din ochi că a avut dreptate, purtîndu-se ostil ou musafirii, şi că el a avut orbul găinilor, de nu şi-a dat seama pe cine a lăsat să-i calce pragul... „O să ne ducă la Kapahetan ci ud i-om cere-o pe drum ? gîndi Haiarov. N-o să ne rătăcească cum a făcut Susanin ? Tare mi-e c-o să ne trădeze ! O văd în ochii lui. Ptiu, fir-ar să fie ! - ni s-a înfundat ! Bine, dar eu ce vină am ? De ce mi-ai mîncat, năpîrcă, viaţa-ntreagă ?"

După o nouă oohiadă aruncată fiului său, Imanbai vorbi cu el în cazahă.

- Ce-i spui ? îl întrerupse Dereaba.

- Spui la el, du-te, prinde cai, îi răspunse Imanbai, sincer mirat. Tu cerut. Trebuie mers, trebuie cai...

Arătându-i lui Dereaba din ochi pe Gaiaz, care se îndrepta spre uşă, Haiarov spuse :

- Mă duc să-i ajut...

- Du-te, fu îndată de acord Dereaba, înţelegând că Haiarov, prevăzător, voia să nu-l slăbească din ochi pe tânărul herghelegiu.

Când se întoarseră, peste cîteva minute, cu căpestrele şi arcanul în mîini, tânărul cazah îi spuse iar ceva bă- trînului pe limba lor.

- Ce tot vorbiţi ? îi întrerupse şi de data asta Dereaba, ridicîndu-se de pe bucata de pîslă pe care se întinsese să se odihnească.

- Vrei ştie care cal trebuie prins, îi răspunse liniştit Imanbai, ca şi cum nici nu băga de seamă bănuielile oaspeţilor.

- Aha, zise Dereaba tărăgănat, şi, întoreîndu-i spatele, îşi căută un culcuş cît mai comod pe bucata lui de pîslă.

În aceeaşi clipă, cu toată puterea pe care fusese în stare să şi-o adune în pumni, Imanbai îl izbi peste ureche şi, dintr-o săritură ageră, tăbărî asupra lui şi-l apucă de gît. Haiarov şi Gaiaz se repeziră tăcuţi în ajutorul bătrânului, gata să-l lege pe Dereaba, aşa cum se înţeleseseră cît fuseseră amîndoi după căpestre şi arcan. Dar, deodată, Imanbai ¡urlă ca din gură de şarpe : Dereaba îşi înfipsese dinţii în mâna lui. Fură dcajuns cîteva clipe de zăpăceală ca treaba începută atît de bine să se strice. Dereaba, înfuriat, era în picioarc şi, făcîndu-şi ca un turbat drum printre ei, se repezi afară, dărîmînd aproape bordeiul.

Nu-i mai rămăsese decît o singură cale : să fugă spre bîrlogul în care trindăvise două săptămîni, iar de acolo la barcă... De-ar avea o armă, ar pleca fără grijă în stepă. Dar aşa... Ce să facă cu cuţitul ? Puteau să-i rupă picioarele cu cîteva alice şi după aia să-l prindă de viu, cum, probabil, îşi pusese în cap canalia de Haiarov ca să-şi scape pielea. Aşa că nu-i mai rămânea decît s-o întindă cu barca, iar apoi să debarce undeva şi să se piardă în stepă...

Alerga cît îl ţineau picioarele spre fîşia de apă curată, de unde începea stufărişul, cînd simţi deodată că ceva care-i cuprinde pieptul, care-l strânge de-i taie răsuflarea, îl doboară cu o smucitură la pămînt. Înecîndu-se cu apă, Dereaba auzi strigătele de bucurie ale lui Gaiaz, şi-şi dădu seama cu spaimă că tinărul herghelegiu îl prinsese cu arcanul. „Fire-ar blestemat să fie !" Strigând în gând şi gemînd cumplit, Dereaba îşi scoase cu mîna dreaptă, rămasă liberă, cuţitul finlandez din teacă şi aşa, culcat, tăie într-o clipă frânghia ce-i strângea pieptul. Sări în picioare şi auzi foarte aproape glasurile lui Gaiaz şi Haiarov, care strigau ceva.

- Ei, nemernicilor, unde sînteţi ? urlă Dereaba, în- virtindu-şi cuţitul deasupra capului. Care vine primul ? Hai, curaj !

Văzîndu-l scăpat din arcan și cu cuțitul în mână, Gaiaz și Haiarov amuţiră, se opriră, și făcură cîțiva pași înapoi. O, ce mai cînta în clipa aceasta sufletul plin de mînie al lui Dereaba ! Cît triumf se putea citi în privirea lui înflăcărată ! Vru să se năpustească asupra dușmanilor, să le dea o lecţie, pe care s-o ţină minte cîte zile vor avea, dar zări deodată chiar lîngă bordei, pe fondul cecului de amurg, un camion și un grup de oameni ce veneau în fugă spre lac. Și în loc să cînte, sufletul lui Dereaba scoase un strigăt de moarte : „Razie !" Toate i se întunecară în fața ochilor și începură să plutească nehotărâte, ca prin ceață... Plescăind prin apa puțină, ca un mistreţ, Dereaba alergă turbat spre hățișurile întunecate ale stufului.

Mai avea doar cîțiva pași, cînd își dădu seama că o luase prin mușuroaie, deci nu pe cărarea care ducea la poiana știută. „încotro am apucat-o ? Spre dreapta, spre stînga ?" Vălmășagul de gînduri îi ardeau creierii, încotro să fugă ? încoace ? Nu ! Dar încotro ? încolo ? Alerga și mai repede, bîjbîind printre mușuroaie, cău- tîndu-și urmele vechi. Dar pretutindeni nu dădu decît peste cărări neumblate demult. Deodată se pomeni, cu totul pe neașteptate, în mijlocul mușuroaielor înalte, pe lîngă care trecuse focul aprins anul trecut în stepă. Și abia acum își dădu seama că în graba lui o luase mult mai la stînga de cărarea știută. Nu-i rămînea altceva decît să se înfunde în stufăriș. Nu mai voia decît un lucru : să scape de ochii urmăritorilor...

Dar e greu, tare greu să-ți faci drum prin stuf, pe o cărare părăsită, și încă atît de zorit și pe întuneric ! Dereaba nu mai fugea, ci zbura, ca scăpat din pușcă. Se împiedica, cădea, se dădea peste cap, își făcea loc prin stuf cu mîinile și cu dinţii. Nu era mînat de puterea lui (că doar nu avea el atîta forță), ci de spaimă. O spaimă fără margini, care-i prefăcuse ființa toată într-un ghem înfășurat în zdrențe, ce se zbăteau necontenit.

Dar nici spaima nu izbuti să-l scoată pe înnebunit la apa, pe care, luînd-o înaintea urmăritorilor, spera să ajungă înot pînă la barcă și apoi să dispară pe partea cealaltă a lacului, căci peste o bucată de vreme se pomeni pe o mlaștină mare și moale care se clătina, tremura, juca și se lăsa uneori atît de adînc, încît te-ai fi putut culca cu pieptul pe movila ce ți se ridica în față. Dereaba era conștient că peste numai cîteva clipe îl vor lăsa picioarele și că va cădea, scuipînd sînge. Se scufundase în mlaștină pînă la genunchi, și se agățase de stuf ou mîinile amîndouă, clătim ndu-se dintr-o parte în alta și

hîrîiind din adîncul pieptului. Izbuti să reziste aşa, mai bine de un minut, în care timp încercă să tragă cu urechea, dar nu auzi nimic. Doar inima care-i bătea de răsuna toată stepa ! Nu auzi nici ţipătul raţei sălbatice, care o zbughi cu larmă mare, chiar de sub picioarele lui.

Din clipa aceea, ,nu mai alergă, ci se târî ca un elan fugărit, horcăind şi dînd la o parte stuful. Nu mai avea mult pînă la apă, cînd îşi simţi piciorul afundîn- du-i-se în mlaştina moale şi mişcătoare. Nu mai avu- vreme să strige, căci faţa lui zgkiată de rădăcinile stufului fu spălată de apa puturoasă... Cîteva clipe, în locul în care se scufundase Dereaba, mlaştina tresări şi stuful se înclină încoace şi încolo, iar o altă raţă sălbatică, ţipînd ca nebuna, zbură din cuib şi se ridică spre cerul cuprins de înserare...

VI

Seara tîrziu, după razia de pe lacul Baklanie, şi după ce-l căutaseră în van pe Dereaba, Leonid Bagrea- nov se întoarse obosit în crîngul Iepurelui, ud pînă la brîu, cu faţa zgîriată de stuf. Venise călare pe un cal din herghelia lui Imanbai şi după ce-i dăduse lui Gia- iaz, care-d însoţise, căpăstrul armăsarului, îi mulţumi pentru ajutor şi—l rugă să ţină legătură şi să caute prietenia cu membrii brigăzii. Apoi îşi tirî cu greu picioarele pînă la cort, în care, prin ferestruica deschisă, se vedea lumina aprinsă. „N-aiu adormit încă, îşi spuse în treacăt Leonid... M-or fi aşteptînd !" Sigur că la scheunatul bucuros al lui Drujok, care se tot învârtea în jurul lui, va ieşi cineva, din cort să-l întâmpine, aşteptă. Dar nu ieşi nimeni. Lingă cort, alături de mesteacănul de care era atârnată cormana, care ţinea loc de clopot, văzu doi cai străini, înşeuaţi. „Cine-io fi venit ? încerca el să ghicească. Nu cumva Gromov I Parcă ar fi caii lui, nu ?" O luă deci spre mesteacăn, ca să se uite mai bine la cai ; când se apropie de ferestruica cortului, prin care se vedeau, la lumina gazomiţei, părul băieţilor şi pletele fetelor, încremeni. Auzise, şoptit şi atît de drag lui, glasul Svetlanei.

- La ei, în aul !... spunea ea însufleţită, răspunzînd, pare- .se, la întrebarea cuiva. Ei m-au lecuit ı

- Noi tot bole lecuim, se auzi glasul unui cazah bătrîn.

- Vai, dacă aţi şti ce bătaie de cap au avut cu mine ! mai spunea Svetlana. E la ei o băbuţă bună şi blîndă... Nu s-a mişcat de la căpătâiul meu ! Şi au nişte nepoţei, doi gemeni... atîtica... Ce ochi negri, vioi ! Mă tot îmbiau cu kumîs... Veneau ou cănile la mine şi tot îmi spuneau ceva.

- De lăudat, lauzi la noi, dar de ce n-ai rămas acolo ? întrebă cazahul cu o oarecare obidă, cum, probabil, o mai întrebase de mai multe ori. Am vrut ţinem la tine în aul, ştii...

- Da, vai, cît voiau să mă ţină ! Şi nepoţeii ce-au mai plîns ! îşi plesni Svetlana palmele. Nu te supăra nene Sapargalei... Aici nu-i departe de voi. Am să vin să vă văd !

- Să vii ! Musai să vii !
- N-am să vă uit .niciodată.
- Îţi mulţumim pentru vorba ta bună.
- Numai că trebuia să mă întorc aici, nene Sapargalei ı adăugă Svetlana, de data asta cu glas încet, de om îngândurat. Deşi, ca să fiu sinceră, eu socotesc că nu mă întorc, ci că abia acum vin pentru prima dată... După o clipă de tăcere, fata mai spuse, privind spre cei din brigadă : Şi pe voi toţi vă rog foarte mult : să mă socotiţi că am venit abia acum de la Moscova ! Abia acum !
- De ce ? vru să ştie Fenia Solnîşko.
- Pentru că aşa e !

Leonid ou mai avu putere să rămînă acolo, lîngă fereastră şi să-i asculte glasul, care începuse să-i tremure uşor, deşi îi era mai drag decît trilul .privighetorii... Cu mîinile întinse, ca să nu dea în întuneric de vreun pom, o porni spre inima crângului, dar nu se feri la timp de un mesteacăn şi se pomeni ou el în braţe, şi, închizînd, obosit, ochii, rămase îndelung cu obrazul lui neras, lipit de scoarţa netedă, răcoroasă şi gingaşă a copacului...

Pe ogoare, grâul răsări la termenul stabilit, pornind curând prin arătura neagră şi bine încălzită de soare în şiruri nesfîrşite şi drepte, ca armatele de pe vremuri ia atac. Cu fiecare zi ce trecea, mişcările lui deveneau mai puternice, mai nestăpînite şi mai curajoase, pînă veni vremea în care ai fi zis că se revarsă prin stepă, purtat de vînt, ca o avalanşă verde şi puternică, scăpată chiar atunci de strînsoarea pământului.

Teriminînd însămînţările, toate brigăzile sovhozului Zarniţîn se odihniră vreo săptămînă, în care timp oamenii s-au bucurat de primele mlădiţe răsărite pe ogoarele redate vieţii de mîinile lor şi au explorat împrejurimile. Apoi, după ce-şi puseră la punct tractoarele, porniră la un nou asalt a-l ţelinei. Sub soarele dogoritor, care ardea acum fără milă, ţelina se usca şi se întărea văzând ou ochii, aşa că brăzdarele trebuiau ascuţite la fiecare schimb. Pământul întărit şi plin

de ierburi frigea ca fierul încins. în crângul Iepurelui, acum sediul principal al sovhozului, atelierul de fierărie hu- ruia, zăngănea şi sufla foc, zi şi noapte.

Pe la mijlocul verii, cînd toată ţelina din jurul lacului Lebedinoe fusese arată şi brigăzile se apucaseră de lucru pe pîrloage, de unde se strângea fînul, o parte din oameni fură chemaţi la construcţia sediului. în ajutorul tinerilor sosi şi un mare detaşament de constructori de la Barnaul şi, la umbra mestecenilor din crîngul lepurelui, răsărită corturile ca ciupercile. Crîngul se umplu cu oameni şi zgomot şi, în scurtă vreme, tot locul repartizat sediului sovhozului fu acoperit cu piese pentru ■case din prefabricate, cu materiale de construcţie aduse ■din gara Kulunda şi cu stâlpi de brad tăiaţi din pădurea de lîngă Lebeajie. Bufniturile, hărmălaia şi loviturile topoarelor nu mai conteneau din zori şi pînă-n noapte : tinerii se grăbeau să termine primele case de locuit pînă la începutul secerişului.

Furaţi de munca lor încordată, atît la construcţie cît şi la arat, nici nu băgau de seamă că vremea trece şi că griul a crescut. Şi el crescuse, mai ales după .ploile bogate din iulie, nemaivăzut de mare şi des. Nu mai conteneau băştinaşii Altaiului să se mire, căci nu văzuseră încă minune ca asta în stepa lor. Dînd în spic, grîul undui o bucată de vreme în bătaia vînbului, ca şi cum ■nu-i ajungea locul, iar cînd se polei cu aur, prinse să se legene greoi şi să freamăte liniştit şi puternic ca -marea. Atunci, părăsindu-şi cuiburile ascunse, cine ştie pe unde, apărură pescăruşii tineri şi, zile întregi, zburară neobosiţi şi impebuoşi deasupra revărsării de grîu, cînd ridicîndu-se mai sus, în înaltul cerului, cînd atingînd valurile de aur cu aripa lor.

W4-W9 Altai - Moscova

Dat la cules 25.01.61 Bun de tipar 09.03.61. Tiraj 18.140 ex. Htrtie semivelină mată de 65 gr. m". Ft. 540x840/16. Coli sd. 26,07. Coli de tipar 30.75. Ediţia I. Comanda 5132 A. nr 01224. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8S—31=R.

Tiparul executat sub corn. nr. 327 la Întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", stx. Grigorc A'lexandrescu nr. 93—95. Bucureşti — R.P.R.

Lei 11,20